

**De Psalmen Davidis, in Nederlandischer sangs-ryme : wartoe
toegedaen syn de gesangen Marie, Zacharie, Simeonis,
mitt'samen den tien geboden ende gebede des Heeren, mit
noch anderen. Item, is hier noch voor iegheliken Psalme
gesett syn inhoudt: ende aent einde een voeghlick ghebedt
daroppe: altemael to nutte der gemeynte Christi**

<https://hdl.handle.net/1874/34032>

Utenhoue oct. 4941

eye
DE PSALMEN
Dauidis, in Nederlan-
discher fangs-ryme, door
Ian VVtenhoue van
Ghent.

¶ Wantoe toegedaen sijn de gesangen *Ma-*
rie, Zacharie, Simeonis, mit t'samen den
tien geboden ende gebede der Hee-
ren, mit noch anderen.

¶ Item, is hier noch voort iegheliken Psalme ge-
setz sijn inhoudende aent einde een voeghe-
lick gebedt daroppe:

Altemael to nutte der Gemeynthe Christi.

Psal. 9. b. 12.

Singer den Heere, die to Sion woinet: verkun-
digt onder den luyden syne daden.]

Iacob. 5. c. 23.

Lydt iemandt onder v: die bede. Is iemands
goedes moedes, die singe Psalmen.

Ghedruckt to Londen by Ian Daye
den 12. Septembris. 1566.

Cum gratia & privilegio.

DEM

Christliken leser gheluck
ende heyl.

Gelyck als de vrome ende godtsaligs
D. Iohannes Vrenbouius, ridderlic-
ker afkumpst wt ouden ende eerliken
stamme to Ghent in Vlaenderu, de gantse
tydt van ongenuech 21. iaren, dat hy van
me de ware religie Iesu Christi, door onge-
boirde tyrannie des Romische Antichristi
ende syner strydtheeren wt synen vader-
lande ballinck geweest is, alle synē arbeide
daerzoe anghewendet heeft, dat hy mit sy-
nen gauen hem van Godt gegeuen, Godes
Gemeinte dieneu, se stichten ende bauwen
mochte. So heeft hy dat beneuen anderen
hoighprysliken daden ende wercken oock
insunderheit bewesen, in den langen ende
trauuen arbeide, dien hy angewēdet heeft,
de psalmen des koninglickē prophetē Da-
uidis, in moeder sprake dichte ende sangs
ryme te bringene: Op dat also de Gemeyn-
te Christi (die in Christo den waren, eeni-
ghen ende ewichblyuenden priester, door
dat Leuitische priesterdum (als Paulus
in den brieff tho den Ebreeren duydliken
vblecht) afgebildet, sonder enich oader-
scheidt der personen in allen hueren leden,
Gode tot een konincklike priesterdum ghe-
A.ij. maket

1. Pet 2 9
Apoc. 1. 6. 8
5. 10.

Heb. 2. 3. 4.
5. 6. 7. 8. 9. 10
Gal. 2. 615
Col 2. 62 82
3. 31.

maket is) in hueren kerckliken thosamen-
kumpsten (na losliken bruycke der olden ge-
loinighen) beneuen der predike des wordes
ende gebruycke der Sacramēte, een voegh-
like ende stichtighe oeffeninge hadde, niet
alleene mit sunderlinger beweechlickheyt
des gemoedes Godt an te roepen, te louen
ende te danckene: dan oock, dat sy in de
ryke schattē des Geestes (die sich vorneems-
liken in den Psalmen, so sy verstantliken
gesungen werden, hernoor geuen ende be-
wysen) ingeleidet werden mochte.

Dewylse hy auer door vele ingeuallen
oorsaken ende veranderinghen dit werck
noyt to eenmael heeft vthuoren noch vol-
denbringhen konnen, heeft hy dat in vor-
leden iaren to verscheidenmael, ende oock
(vth oirsake, als hy selues in etliken synen
vorreden bekenet, dat de eene dach des an-
deren meester is) altydt mit etliker veran-
deringhe, stuckswyse in drucke vthghege-
uen: Heeft auer so langhe syne handt van
den vorsechten wercke niet afgehouden,
voordat hy dat ten lesten, mit ouersien der
vorheen gedruckeder Psalmen, ende toe-
doen anderer, die noch te maken waren,
gants ende eenformetliken vthghemaecte
heeft. Waer hy oock, etliken to gheualle, et-
like worden ende wysen van spreken, die
by sus verheen in anderen drucken ghe-
bruyt-

bruycket hadde, naghelaten heeft.

Dewyle auer de Heere, hem dit te-
ghenwordige leuen so lange niet gegunnet
heeft, dat hy dit syn werck selues in drucke
hadde wt geuen moghen, So hebbe wy die-
ners der Druydschen Gemeynthe to Londen,
sine mitbroeders ende mit regevers in der-
seluen vorseder Ghemeinte, dat selue na sy-
ner begeerte in hande genomen, ende ten
gemeynen besten aller Gemeinten Godes,
ende vromen, die onser sprake syn, oppet al-
ler correecteeste, als ons in onser gelegenheit
mogelick geweest is, in drucke vthgaen
laten.

Auer dewyle in den Geminten Godes,
dien wy hier eygentlicken mit onsen ar-
beide te dienen soecken, niet alleene de
oeffeninghe der Psalmen is, dan oock Christi-
liker gebeden ende der heylighen Sacra-
menten Christi, sampt noch anderen noide
wendigen ceremonien ende kerckendien-
sten, So hebbe wy oock dese, gelyck als sy
by ons suslage in bruycke geweest syn, tot
den vorseden Psalmen (dier oock een ieder,
achter een, mit eenen voeghliken ende ey-
genen gebede besloten ende vereziert is) toe
drucken laten wilken: Op dat alle kercken-
dieners onser sprake, die suslange mit ons
in der kerckenpolitie eenbellich ende eens
gheweest syn, een verlick formulier vorhā
den

Den hadden, haeren kercken dienst an te die-
nere: ende oock een ieder, wie hy sy, van
onser kercken politie (die, hoewel sy op Gods
des words ghegrödet, ende mit den bruycke
der iersten Apostolischen kercken eenfor-
melicken ouer een kumpt, vanden werelde
wysen, ende allen Aniebristiseben volcke
sien edt in haeren verdichteden ende by
chelschen Godes diensten alleene ym wrey-
lick gepräg ende kostlickheit is) als nieuwen
lachlick end sportlick, verschimpet ende
verspuywet: werde) hieruth ordeel mochte
Bidden dy derhaluen Christlike leser,
Du willest dy desen trauwen arbeit D.
Johannis Vtenhouij saligher, ende oock vanden
onsen do ghemeynen nutte gedaen

By geuallen laten, ende densel-

uen to dynen besten ende

ter sichteinge der Ge-

meinte. Christis

bruycken.

(.)

¶ Tho London in der Duydschen
Ghemeynte, desen, 12ten Septem-
bris An. 1566.

Godfridas Wingius.

	A ls een lieck haect.	69
	D ancke doch bad looff.	170. b
cxvii.	Danckt den Heer mit.	221. b
cxviii.	Droekt Godt den Heer.	74. b
cxviii.	Danckt Godt mirs dat.	155. b
cxvii.	De boosheyt der godlofen	57
lxix.	De dwaes die spreeckt.	86.
cxviii.	D'enghe dwaes fecht.	18. b
cxviii.	D'enghe dwaeloof.	268
cxviii.	Die Heer die heest.	182. b
cxvii.	De Heer is myn licht.	40. b
xi.	De Heer verhoort dy:	29
cxv.	De Heere regneert syn.	190. b
<i>Deesen voorgaenden Psalm salmen singhen in der wyse des derden Psalmes.</i>		
cxix.	De Koninck sal gheuyt.	30. b
cxviii.	D'Heer regneert aenghedaen:	153. b
xix.	D'hemels an allen kant:	27
xcvii.	Die Heer die regneert.	158. b
lxxix.	Die Heydens syn, o Heer	125
cxv.	Die huer betruwen	210. b
xiix.	Doe bystandt, Heer.	16. b
cxviii.	Doe Israel roog h.	188. b
cxviii.	Doer u de Heer.	211. b
lx.	Du hebst verstoeten	96
cxviii.	Du hebst my, Heer.	215
lxxix.	Du heider Israels	133. b
cxlviii.	Du hemelchepfel, loof	139
lxxix.	Dynen erdsyck, Heer,	140. b
	A.iiii.	Ecce

Aenwyser.

E

cxlix	Een nieuw ghesanck	199.b
xcvi	Een nieuwe liede singer	157
lvii	Erbarem dy myner.	91.b

G

cxvii	Gheef lof end danck	178
cxliiii	Ghelooft ty de Heer	132
cxix	Ghelucksalich mir.	195.b
lxxxix	Gods goetheyden wil	146
l	Godt der goden Heer	82
xlviii	Godt is de Heer	78
lxxvi	Godt is eyghentlick	125
lxxxii	Godt is ghesaen	137
xlv	Godt is onse roculuche	75.b
lxxiii	Godt is rechte goetd.	119
liii	Godt myn gherechticheyt.	5
lxxxvii	Godt om syn woonstede	143.b
lxvii	Godt wil onser ghenadich:	107
xxix	Ghy die daer syt in hoogheyt,	43.b
lviii	Ghy die syt in den raadt.	92.b

H

xc	Heer du bist ons.	148
xvii	Heer, hoor na myn gherechticheit	12
cxvii	Heer, niets groots is.	217
cxviii	Heer, wil Davids ghedachtich	217.b
xxxviii	Heer, wil my in dyns	61.b
lxix	Help my, Godt, want	111.b
x	Hoe komt doch Heer	13.b
xlii	Hoe lang vergeetstu.	17.b
lxxxiiii	Hoe lieflick syn.	139.b
ii	Heer rasen to de Heydenen.	2
lxxviii	Hoor doch myn volck.	128.b
xliix	Hoort doch alle volcken.	79.b

I

xxxii	Ick heb in dy ghesett.	46.b
-------	------------------------	------

Aenwyser.

xxix	Ick heb in my gheseyt.	64
lxxi	Ick heb op dy ghesers	114. b
cxvi	Ick lieue den Heer	191. b
lxxvii	Ick riep mit myn.	126
cxli	Ick roep ernstlick.	228
cxli	Ick sal dy, Heer.	185. b
xviii	Ick sal dy lieuen!	23. b
ix	Ick sal louen den Heer	12
cxlii	Ick ward verblydt	208
xxiii	Ick wil steeds den Heer.	52. b
cxviii	Ick wil wt gansen herten,	224. b
vi	In dynen toorn wil.	8
lxxvi	Iuechet Gode du erdsche	104. b
lxxxi	Iuechet Godt mit andacht	135
c	Iuechet in den Heeren	161. b
	K.	
xcv	Kompt, laet ons vro	156
	L.	
lxviii	Laet Godt den Heere eenmael	108
cxlvi	Loof den Heeren, o siele	234. b
cxliii	Looft den Heer, ghy die syn	187. b
cxvii	Looft den Heere ghy Heydens	193
cxlvii	Looft den Heere, want.	236. b
cl	Looft Godt in syn heylighdum.	214
cxv	Louet den naem onses.	220. b

Desen voorgaenden Psalmen salmen singhen in der wyse des 32. Psalmes.

M.

xlvi	My komt te voor een rede.	74
xxix	Myn Godt myn Godt waerom.	32
xxvii	Myn Heere voedt my	35
cxliii	Myn herr, o Godt end Heere.	181. b
xv	Myn siel heff ick	37
	Myn	

Aenvvylt.

xi	Myn siel loof den.	166
lxix	Myn siel siet mit ghedult:	98. b
cxlii.	Mit myn stem tot den.	119. b
	N.	
xl.	Na dat ick lang op den.	69
cxli.	Na dat ick my op den.	11. b
cxli.	Neem my o Heer.	20. b
cxv.	Niet ons, niet ons.	129. b
	O.	
lxv.	O barni herrighe Godt.	114
lxv.	O Godt myner ghenadich	183.
lxliii.	O Godt myn ewigh God.	99. b
cxli.	O Godt myn Heer.	20.
lxv.	O Godt, wil dy myner.	20
lxv.	O Heere, dat lo! wacht.	162. b
cxviii.	O Heer, die daer biste	42. b
cxliii.	O Heer end Godt.	114. b
lxliii.	O Heere Godt door dynen.	87. b
lxvii.	O Heer Godt, gheef dyne.	116. b
cxvi.	O Heer, hoed my,	21
cxv.	O Heer ick, wil hoogh.	116
lxvii.	O Heer seygh tot my.	141. b
cxli.	O Heer verhoof.	164. b
lxv.	O Heer, wat grooter.	3. b
cxv.	O Heer, wie sal in	19. b
cxliii.	O Heer, wil myn ghebete:	230. b
cxv.	O Heer, wil myn saack,	44. b
lxliii.	O Heer, wil myn stemme	101
lxviii.	O myn salicheyt Godt,	144. b
cxlv.	O myn Godt myn koninck.	113
cxv.	O myn loof Godt,	183.
cxv.	O onse God end Heer,	10. b
cxv.	O wel salich, die daer.	67. b

Aenvyfer

xxii	O wel salich, wiens	59
xxxv	Richt my, o Godt.	73
i	Salich is die niet	8
cxv	salich is die man	126, b
cxvlii	Sie hoe vroylick end goedt.	219
cxviii	Sie pryft den Heere mit	229
xxvii	Singt een nieuwe ghesanck.	159
lxxiiii	Swych doch niet, Heer.	138
cxix	Sy hebben my dickmac	215
xxix	T is voorvact een groot	157
xxvii	Topren dy niet, Iosua.	58, b
cxlii	Tot dy die woonst in	208, b
cxli	Van goedicheyt end gherichte	162, b
xxviii	Verhuegh v doch	150
lii	Verloft my, Godt, van myn	194
v	Verneem myne worden	167
lx	Verneem, o Heere, myn	97, b
cxli	Vry my van den valschen	225, b
cxvii	Waer Godt niet self dat	112, b
lii	Wat roemstu, dy du.	89
lxxviii	Wierom verstoitstu ons	121, b
cx	Wanneer ick was in tegenspoet	206
cxviii	Wanneer my kompt	207
cxviii	Ware Godt, ons niet	202, b
cxlii	Wel den, myn siel	168
cxvii	Wel salich is bedeghen	214, b
xx	Wie syn verreck neemst	190
lv	Wil, o Godt, myn baden	88, 2
lv		Wt

Aenwyser.

CXXI	Wt dieper noidt ichtev.	216
xlviij	Wy hebben Heer ghehoirt.	72
lxxv	Wy sullen dy vast louen.	223.b

Ghesanghen.

2	Myn siele maectt.	240
120	Ghelooft sy de Heer.	241.b
101	Nu laetstu dynen knecht.	242.b
102	Hef op dyn hert.	243
103	Wy ghelouen in eenen.	244
104	Onse vader, die in.	245
105	Onse vader in hemelryck.	246
106	Ghelooft systu Heer.	247.b
107	O Godt die du onse vader.	248

Aenwyfer des formuliers kerckli-
ken dienftes.

De thien gheboden	8
Bekentnisse der sunden	8
Verkuudinghe des Bannes, ende oplostin- ghe der sunden.	3
Bekentnisse des Ghelouues	5
Gheboden voor ende na der predike	5, b
Andieninghe der H. Doipe	16
Andieninghe des Heeren Auendmaels	26
Forme openbarer boete	38
Baan of affnydinghe	43
Wederopneiminghe eens ghebannedes	148
Eftandes of huwlickes beuestinghe.	51, b
Befoock der krancken.	59, b
Begrauinghe der dooden.	63
Huyfgeboden.	63, b

Cyfertall mit lettertalle daeronder,
ter berichtighe der eens-
uoldigen.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
i ii iii iiii v vi vii viii ix x

20 30 40 50 60 70 80 90 100
xx xxx l. lx lxx lxxx xc c

1000 10000 100000 1000000

M.

P Sal. 7. Blad. 10. : 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

In den formulier.

Blad. 2. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Ergata .

na. bl. 12. r. 25. berganckelick. 17. bla. 14. r. 27. 1
 betrouwen. Blad. 16. reg. 23. erliken. bl. 20.
 b. r. 12. geboet. bl. 24. b. r. 28. waerumme. bl.
 27. r. 3. lyue ende bloede. bl. 36. b. r. 1. hebben.
 bl. 39. b. r. 28. dynen cenichgebozen spone.
 niet booz de recht: Bl. 44. r. 7. ende van den
 gemeenschap. blad. 47. r. 14. oirake. b. c. 49.
 7. 10. ieff. fol. 40. b. bl. 51. r. 26. ieff. fol. 41. b.

Dese seplen, die men oock mit groo-
 ten aengewendeden blyte, niet heeft
 myden konen, wilt Chyrllike leser, int
 beste afnemen: ende sa du noch andere
 vindest, na dese exempel, na propheete
 ende na den psalmbosche minnercs
 sojmare, to ulwen besten beteren.

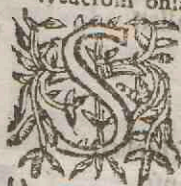

De Psalmen Davids.

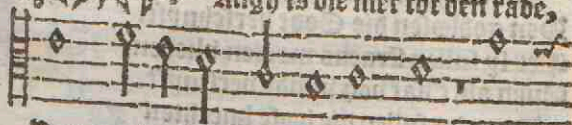
Beatus vir qui non abiit.

Psalme. 1.

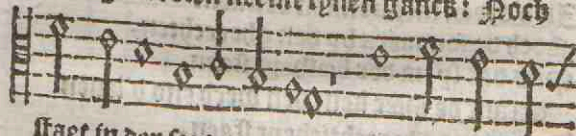
David segt hier, salich te sijn, die daer verwetpen den raed: ende seden der godloosen, ende sich begeue te erkennen ende na te maecten de Wet des Heeren: ende wederom onsalich, die ter contrarye doen.

Aligh is die niet tot den rade,

Der godloosen neemt synen ganck: Doch

staet in der sondaren pade, Niet sitt doek op

der spottern banck.

Der syne lust neemt eien seere
In s Heeren Wet, end dach end nacht

P. 1.

Daerom

Psalm. I.

Daerom tot synen troost end leere
Ghedenckt, end degelicken tracht.

Des, als een boom by waterbeken
Gheplant, die syn vrucht e' syner tyde
Gheeft, sal syn, end daerby gheleken,
Gants salich end ghebenedyt.

En eenich blad niet vallen
Van sulcken boome so gheplant:
Also sal hy, sonder misvallen,
Bespoedight syn in allen standt.

Dit sal gheenius moghen gheschieden
Den godlosen die Godt verschuyft:
Mer sy sullen stracks moeten blieden,
Euen als e' kaf by windt verschuyft.

Daerom sullen die wose knechten
In d'ozdel niet konnen bestaen:
Noch de sondaers by den gherechten,
Mits dat sy na der wijsheyt staen.

Want de Her kent den wech end d'leuen
Der, die na gherechticheyt staen,
Mer die de wijsheyt hier aenklenen,
Huere wech sal verlozen gaen.

Ghebede.

O Heere Godt, die du ons gheschapen hebste ter ghe-
lucksalicheyt, ende hebste ons ghegeuen dijne
beylighe Wet, die daer is de regel rechtschapen leuens:
geef dat wij door dinne ghenade versaken alle luste der
vlesches ende alle boose geselschap, so toenemen moge

ua aen

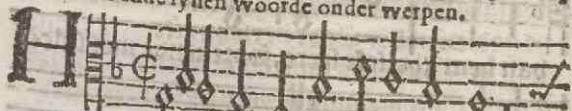
Psalm. II.

2

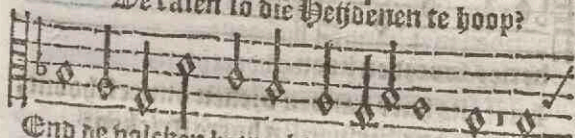
na de gheest, dat wij altijd onder dijne bescherminghe
een vast vertrouwen hebben, want dijn Sone Christus
Iesus verschijnen sal, te onderscheijden de boeken van
den schapen die bij verlost heeft met synen bloede.
Amen.

Quare fremuerunt. Psalm. ii.

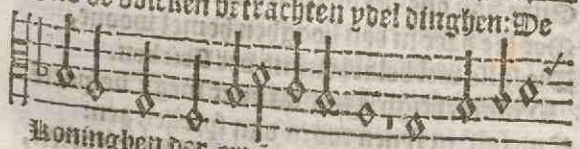
Dauid verhaelt hoe de vorsten deser werelt Christo ende
synen ledematen mer huere gantser macht wederstaen
sullen. Mer dat huer bedryf verghoefts sal syn, nademael
dat Christus van Gode voor een Koningk beuest is, ia
dat sy van Christo verdaen sullen werden, ten sy dat sy
sich hem ende synen woorde onder weipen.

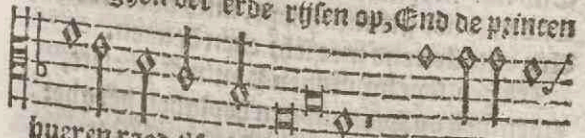
De rasen so die Veshenen te hoop?

End de volcken betrachten ydel dinghen: De

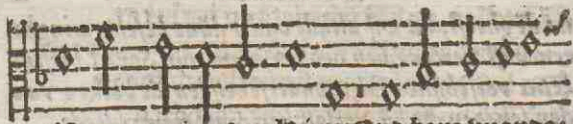

Koninghen der erde ryllen op, End de princen

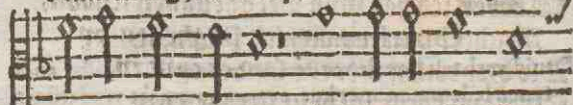

huere raed e' samen bringhen. Om te rotten
e' samen

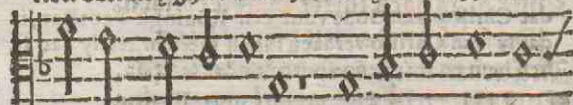
B.ij.

l'amen teghen den Heere: End hem byande

lick den krygh te doen, End synen Christum

van hem gheleest seere, Sprekende met sulc

kerley woorden koen.

Laet ons huer banden byeken onuerschoont,
Ende van ons verwerpen huere stricken:

Mer die daer in den hooghen hemel woont,
Die salse wel belachen end verstricken.

D'almachtigh' Heer sal huer wegē bespottē
End sal in synen toozn dan spreken aen:

End in syner grimmigheyt, mits huer rotten,
Wry antaeken end met schycken beuaen.

Ich heb (seyt hy) mynen koninck ghesett,
Raemlick op Sion mynen heylighen berghet
Ich wil l'Heeren ordeninghe end ghesett

Mer

Vertellen, op dat ick niets en verberge.

Dats dat hy heeft gheseyt tot mynen ooren;

Du bist ghetwis myn wtuerkozen Soon

Ich heb dy ten desen daghe ghebozen,

Maeran ick heb myn wel gheualen schoon.

Begheer van my end ick sal gheuen dy

Die Heydenen tot erue sonder eynden,

Ende dyn rycke sal hem strecken by

Daer al, ia oock totter werelt eynden.

Du salste met eenen yseren slaue

In stricken slaen, so sy dy wederslaen:

End' als een leemenen pot dooz strave

Byselen gants dat sy te nsete gaen.

En dan ghy koninghen, wilt doch verstaen,

Die daer gheseten syt in grooter eeren, :

Ghy rechters der erden laet v oock rachen,

Ende latet v deghelicken leeren.

Dienet den Heere by van herten gronde,

En in syns toozns wil maecht dat ghy hem ontsiet

End verhueghe v van herten end met monde

In beninghe vooz hem met aller blict.

Kust doch eenmael den Sone bysendelick;

Dat hy hem niet gantselick en vergramme,

Dat ghy banden weghe niet eelwelick

Wergaet so hoort tydelicken syn stemme.

Wanneer syn toozn als buer sal op ontbandē

Eernten den seluen wel sal gade slaen.

Och hoe salich sullen in allen standen

W. 116

Syn

Pfalm. III.

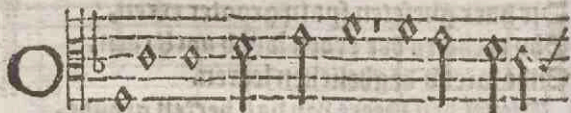
Syn alle, die met vast' hoop' op hem staen.

Ghebedt.

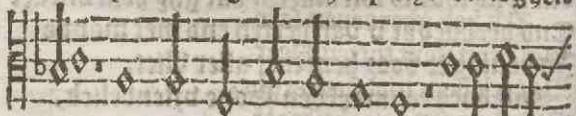
G Hemelsche ende almachtighe vader, die du ons ghe-
geuen ende beuest hebst dijnen eenighgeboren Sone,
tot Heere ende Koninck; wil door dyne wijsheijt ver-
stroyen alle raedslaghen die ouer al teghen hem ghe-
schieen, ende gheuen dat wy dy in rechtichapen vreesse
dienen moghen, ende eyndelicken dat opperste goede
ghenieten, dat wy verhopen door den seijnē dynen Sone
onse Heere Iesum Christum. Amen.

Domine quid multiplicati. Psal. iii.

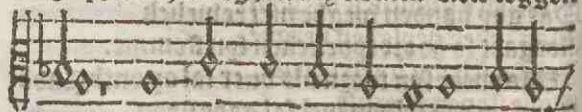
Dauid leert met synen exempel, dat de vyanden der gods
salighen in grooten ghetele syn, mer dat mensc niet
vreesen sal, om derteghen wordiger hulpe Godes willē.

Heer wat grooter hoop Kyt'er teghen

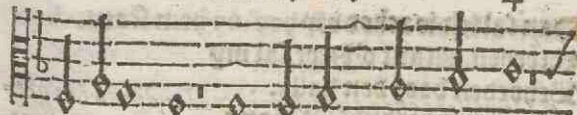
my op, Die hen teghen my steken: Wele seggert

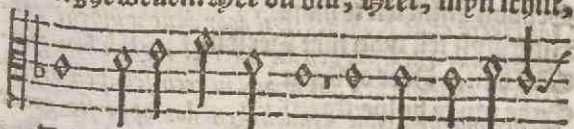
van my, Gode hulpe, die hem was by, is van hem
afgheweken

Pfalm, III.

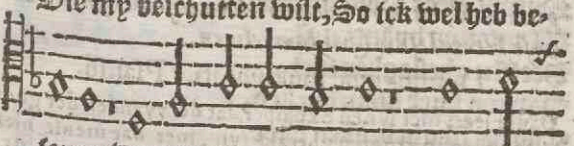
4

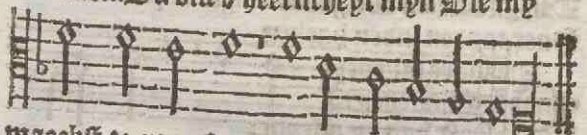
afgheweken. Mer du bist, Heer, myn schilt,

Die my beschutten wilt, So ick wel heb be-

leuen. Du bist d'heerlicheyt myn Die my

macecht te gaen syn Dettē hoofde verheuen.

Ich heb gheroepen seer
Mer myn stem totten Heer,
Dat ick hem niet verberghe,
End by gants onghesfoort
Heeft my gunstlick verhoort
Want synen heylghen berghe,
Ich sal schoon gaen te rust,
Ende slapen gherust
Sonder vrees; van misualle

B. iiii.

Dan

Dan ſal ick wacker by
Werden. Want d'Heer ſal my
Behoeden booz den valle.

So my thien duplent mans
Schoon anuelen te hans
Kington; ick woon niet byeſen,
Wil dan, o Heer opſtaen,
Ende my te hulpe ſtaen
O myn Heer Godt ghepzeſen.
Want myn vyanden al,
Heeſtu gheſlaghen wel
Hard op huer kimiebacken,
End heeſt ghebzoken daer
Den godloofen booz waer
Huer tanden inden backen

De ware ſalicheyt
Ende biſhandicheyt,
Kont Heer van dy alleyne:
Du ſtreckeſt te ghelyck
Op dyn volck ryckelyck
Dy n ſegheninghe reyne.

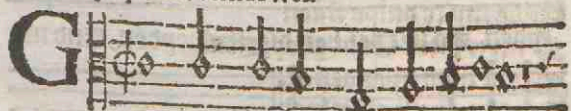
Ghebedt.

O ewighe Godt, die da te beproeuen dat gheloof
ende gheculdt dynen wtuercorenen, de ſelue hebſt wil-
len onderwerpen menigherleye tribulatiën: nademale
wy niet beſtaen konnen voor ſo velen vyanden, gheef
dat wy alſo leuen onder dynen beſchuttinge, dat de we-
relt bekenne, da ſyſt onſe ſchildt, door welckes kracht

wy de ouerwinninge bekomen, ende verachten alle hoo-
cheyt ende macht, ende verhopē ſalicheyt ende ſeghe-
winghe van dy alleene door Ieſum Chriſtum. Amen.

Cum intocarem. Pſal. iiii.

Dauid in der conſpiratie Abſalons, roept Godt zen, ſtrafe
de princen Iſrael die teghen hem conſpireerden, roept de
ſelue tot boete ende beſluit, dat by ſich wel vindt, dat o-
me dat hy op Godt vertrat wet.

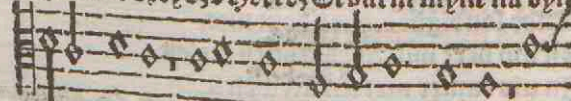
Dot myn gherechtheyt, ſo wanneere

Ick dy aentoepe verhoor my, Wringh my toe

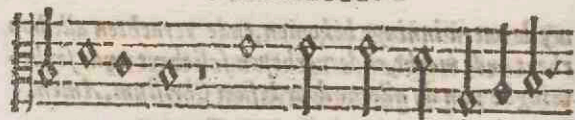
angſte int bzejd, o Heere, Erbarin myn na dyn

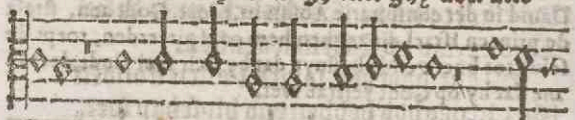
gnade teere, Ende myn ghebet verhoor by. Hoe

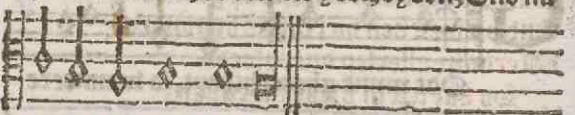
langh ſult ghy, o boote lieden, Dyt eer ſoekent
te niet

te niet te doen: Hoe langh sulc ghy aen alle

syden So lief hebben die ydelheyden, End na

de loghen trachten koen:

Wetet byplich end latet gade,
Dat die Hêr met blyde gheschal
Bestemt héft den koninck wt gnade:
De Hêr sal my kommen te stade,
Wanneer ich hem aenroepen sal.

Wêst deghehelic ouermits desen.
Ende sondicht teghen hem niet.
In uw hert wilt ghedachtich wesen
In uw camer met éen stil wesen
Sonder my méer t'andoen verdriet.

Offert daerna met herten goeds
Den offer der gherechticheyt,
Met éenen ghebrosen ghemoede,
End hoep op den Hêr beyd' in spoede

End

End in allerley teghenheyt.
Wele segghen, wie sal't doch wesen,

Die ons veel goeders sal doen sien:
Daer du dat selne syft ghewesen,
Hêr, hef dyns aenschyns licht mits desen
Op ons, wy dy scaerlich aensien.

Want daerdy sal ick t'allen stonden
Pêr brueghds hebben end blyschap soet,
Dan die daer veel kozens opgronden,
End by welken veel wyns beuonden
Werdt in allerley oueruloedt.

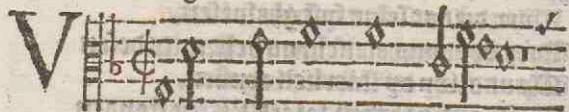
So dat ick in vrede sal rusten,
Ende slapen in sekerheyt,
Want du syft edt die my berusten
Doest, Hêr, met broeplichheyt end luffen,
End met duerigher vasticheyt.

Ghebedt.

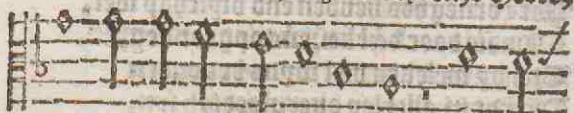
O Heere Godt, die du bist de oorspronck aller gherechticheyt, ende weteft de groote aenslaghe, daermede wy an allen syden bespronghen werden, versteeck onse ghebedt niet, mer maeck dat wy dyne gunste ende goedicheit gheuoelen, Op dat wat verdruckinghe ons ankomme, wy niet late te leuen in vrede, vrouwde, ende gherusticheyt des gheestes, verwachtende de ewighe ruste die du dynen kinderen beloofst hebft door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Verba mea auribus. Psal. v.
David ballinck na veel lydens van Saal, ende vreesde
noch

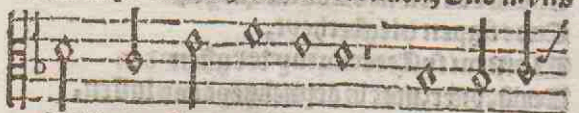
noch meer te lyden door de vleyers die ontrent Sau wa-
sen doet syn ghebede tot Godt. Daerna vertroost hy sich
seluen van hy beedencks dat Godt de godloosen haat,
ende den vromen gunstich is.

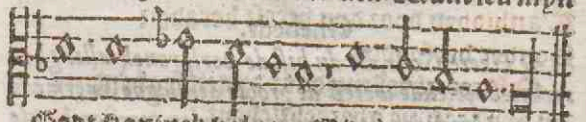
Erneem doch myn woorden, o Heere,

Wil myn betrachten wel verstaen, End myns

gheschreys sein mercken aen. Want ich myn

Godt koninck vol cere, Bidd' tot dy seere.

S'morghens leer vroeck ta booz den daghe,

Du salt, o Heer, verhooren my.

Want ich sal my s'morghens booz dy

Hoeghen troost wachtend' op myn klaghe

Die my behaghe.

Want du een Godt (niet te verschoonen)

Bidd, dien de boosheyt niet behaght,

Dien

Dien oock de godloose misbaeght,
Welck hem niet Godt niet sal ghewonen
Noch by hem wonen.

Gheenstus sullen de dwase lieden,

Wooz dyn ooghen konnen bestaen:

Want du haet' alle die begaen

End wercken boosheyt t' allen tyden

Met een verbliden.

Du salt oock gantslick die daer lieghen,

Brenghen tot verderf end in pyn,

Die Heer haet die blootghierigh syn,

End die daer altyt met bedrieghen

Om te gaen plegghen.

O Heer ick, Heer, op dynere ghenaden

Welcheyt eensdeels an my ghedaen,

Sal in dyn heyligh huys ingaen,

T'anbidden doorz dyn vreech beraden

Sonder verispaden.

O Heer gheel my doorz dynen seghen,

In dyn trauwe gherechticheyt,

Om myne vyanden wil gheleydt,

End bereypt my dyn wegh te degghen

Wooz all' afwegghen.

Want niet vals is in huereu monden,

Huer hert' is gaer beneynd, kurt af,

Huer kel' is recht een open graf,

Huer tonghe werdt oock t' allen wonden

Vol smeechens vonden.

Wer

Verdrayf, o God, laetse vernallen
 Wanden raedslaghen die sy doen.
 Verderff om huere swaer misdoen,
 Want sy syn opzoerigh ghegallen
 Teghen dy allen.

End laetf alle vzo syn van sinnen,
 Die hen gaer vertrauwen op dy,
 Laetf ewelick met vrueghstemme vze
 In dy vzo syn met den, die dynen
 Naem recht beminnen.

Want du betwyft veel goeds, o Heere,
 Den gherechten mensche met spoed:
 Du salt hem met dyn gunste goedt,
 Enen als met een schilt end speere,
 Welken syn weere.

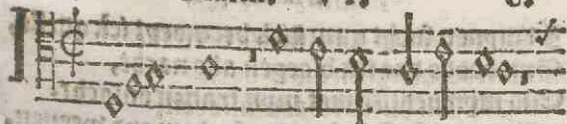
Ghebedt.

O Godt onse koninck ende Salichmaker, na dien wy onse betrouwen op dy alleene gheleecht hebbē, dy te aen biddē in Gheest ende waerheyt, veracht niet dat roepen ende ghebedt dyner armen diemaren die daer verweidight ende verdrückt syn door dyne vyanden, ende houd ons altyt onder dyner heyligher bescherminghe, sottes tyde toe dat wy vereerlickt syn met onsen hoofde ende Heere Jesu Christo, Amen.

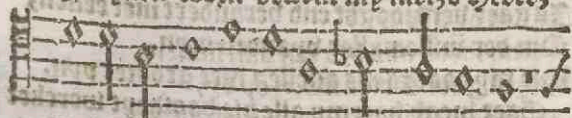
Domine ne in furore. Psalm. vi.

Wy werden hier door Davids exempel gheleert, hoe wy ons draghen sullen in onsen siekten ende anderē verdrieten, beyde lyues ende der sielen,

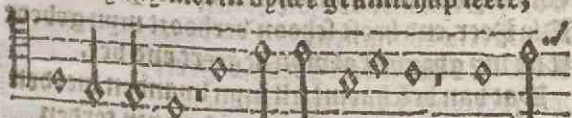
In dy nen

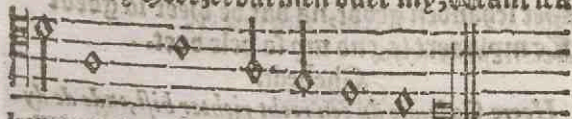
Dynen toorn bestraf my niet, o Heere,

Casty my niet in dynen gramtschap seere,

Mer wylly Heer, erbarmen ouer my, Want ick

ben cranch, maeck my van sonden vry.

Maeck my gesondt, wāt myn heus my begeuē
 End syn verschrecks, myn siel is daerbeneuen
 In groot verdriet beswaert end gants onuro,
 Hoe langh saltu my laten Heer also:

Heer dy tot my, will my aensien, o Heere,
 Verlof myn siel end weer in desen keere
 Dyn liiden swaer om dyns naems wille groot,
 Want tote sal dyns ghedencken inden doot:
 Wie salder oock dy dancken inder Heller

In

In mynien sucht gantsick vermoept ick qualle,
 Myn bedde doe ick bloeyen alle nacht,
 End myn bedste met myn tranen ontsacht.

Myn anghesicht van versuchten end weenen,
 Is gaer verzooght end berondert met eenen,
 Om der willen aller vyanden myn,
 Die my doozgaens quellen met grooter pijn.

Gaet wegh van my alle die hoochheyt wercket
 Wat op de stem myns weenes heeft gemercket,
 Die Heer, end heeft schoon verhoort myn gebedt
 End my ghegunt al myn begert end bet.

Dat van beschaemt all myn vyanden werden
 End achterwaert verwonnen van my terden
 Het schanden groot, na dat de Heer so goedt
 Te mywaert is, end my so vele doet.

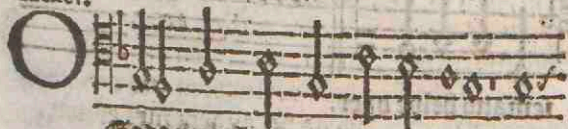
Ghebedt.

Heere Godt, die du een recht richter bist, ende de dy-
 nen vaderlicken castyest, se te bringhē ter warer boett,
 maeck door dyne oneyndelicke goedicheit, dat alle droef-
 salen beyde na siele ende lijf, die wy lyden voor onse
 sonden, ons dienen tot castydinghe: ende dat wy in
 widden derseluen, altydt genoelen dyne vaderlicke
 goedicheyt: op dat wy met schaemte onser vyanden, dy
 lonen ende dancken mogen alle de daghen onses leuens
 door onsen Heere Iesum Christum. Amen.

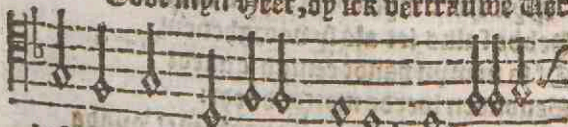
Domine deus meus. Psalm vii.

Dauid bidt verloft te werdene vander veruolghinghe
 Sauls: stelt voor syne onnoofelheyt, ende bidt emmet ver-
 derd syner vyanden. Singht eyndelicken, dat sy vergaen
 sulen

allen met hueren eyghen swerden, waerdoor hy Godt
 dancker.

Godt myn Heer, dy ick vertrauwe Al

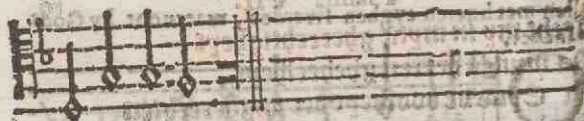
lof my doch, na dynet trauwe. Van allen den

veruolghern myn End van huer handen vry

my sijn, Op dat huer hooft hē niet bergrype

An my, end myn siele niet grype, Als een

kentw, om verschueren gaer Sonder dat
 C. i. iemand

iemand helpe daer.

Mijn Heer mijn Godt, so ick bedrouen
 hebbe sulks ter als sy voorghenon,
 Of so in myn handt eenigh quaet
 Beuonden werde metter daet:
 Hebb' ick vergholden quaet met quade
 Den die daer is vol onghenade:
 Ja hebb' ick niet veruolgt ten doot
 In oorzaccke hem verlost w' needt:
 Dat myn byand' myn siel veruolgt,
 End dat by se stracks achteruolgt,
 Gertrede myn leuen met bliet,
 Bzengh' oock myn heerlicheyt tot niet,
 Wylt op in dynen toorn, o Heere,
 Sta teghen myn byanden seere:
 Waeck op dat ick word' in myn recht
 Ghesfelt, na dyn belofte recht.
 Dat der volcken scharen ontspringhen,
 End dy, o Heere, dick' omringhen,
 End om deser oorzaken wil
 Dit onder ons te rechten stil.
 Daer sal Godt de volcken oordeelen,
 Ende my dan myn recht te deelen.

Recht my in myne gherechtigheyt
 Na mynes herten gheheelheyt.
 Et Synd de boosheyt der ongherechten
 End' onderhoude syn den gherechten
 Gherechtigh Gode, die verklaert werdt
 Een doozoccker der nier' end hert.
 Myn schilt, myn gheweer end myn hope
 Is in Godt, daer op ick verhope,
 Die daer bouydt, end behoedt syn
 Die oprechtigh van herten syn.
 God is een rechter der gherechten
 Welckes saken hy brenghet ten rechten,
 Hy doet oock recht den desghelycks,
 Die hem daer greetet daghelycks,
 In dien die my daer soecht tot sehander
 Hem niet begheere in rechten stande,
 Die Heer heeft syn scherp swaerd toebereydt,
 Synen ghespannen boogh bereydt.
 Die Heere heeft hem bereydt alrede
 Doodighe wapens der onurede,
 Hy heeft schoon syn pylen beredt
 Teghen myne byanden toredt.
 Dees generereert recht' soelheyt
 End ontfanght pyn end swaricheyden,
 Te baren loghens onuerdacht
 Anders dan hy hande ghedacht
 Hy stelt niet een moepelick slanen
 Een gracht ghedoluen end doozgrauen,

Pfalm. VII.

Mer hy sall vallen inde gracht
Die hy booz ander heeft bedacht.

T'uerdziet waermede hy ouervallen
Op woude, sal op syn hoofd vallen,
End het quaedt, dat hy so neemt op
Sal stracks vallen op synen kop.

Dies sal ick den Heer louen stille
Om syner gherechtigheyt wille.
Des hoogsten name ick singhen sal
Syn leuen langk met bly gheschal.

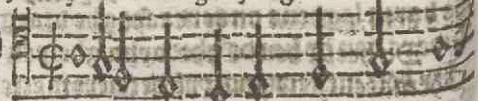
Ghebedt.

O Godt eenich ondersoeker der herten, die du wetest
Wy werden van onsen vyanden nergent omme ver-
zocht, dan dat wy in geen en anderen hope hebbe
In dy alleene: streck dynen arme wt te verstoren
gheue die ons to onrecht veruolghen: ende versamel
dine ghemeente, die dar verstroyet is door de tiran-
der godlosen, ende hoed ons met dynen heyligher bes-
her minghe door dynen Sone Iesum Christum onsen
Saligmaker. Amen.

Domine Dominus noster. Psalm. viii.

David met grooter verwonderinge, maect groot de
wonderbare machte des Scheppers aller dinghen, ende de
grootte goedicheyt die hy heeft willen bruycken tot
wensche, den by hem schier ghelyck ghemaect heeft.

O

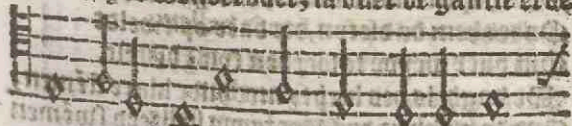

Onse Godt end Heer van grooter
werde

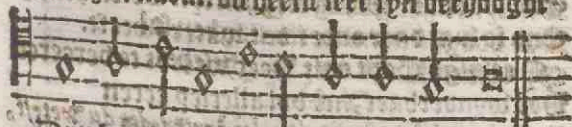
Pfalm. VIII.

werde, Hoe wonderbaer, is ouer de gantse erde

Is dyne naem: du heeft seer syn verhooght

Dyn heerlicheyt bouen den hemel hooght.

Du heeft dynen sterckheyt lof willen gronden

Wat der kindern end sayghelighen monden,

End maectst daerdoor verflaghen end beschact,

Dyn vyanden end wrekers onbeschaemt.

Als ick aenste end aenschawte alle weghen

Der hemels, die daer syn een recht toren vā deghe

Dynre vingheren, de Maen schynende an byeyde

End de sterren die du heeft toebereyde.

So seg ick by verwondert end an dachtigh,

Wat is de mensch dat du bist sins ghedachtigh

Of wat is der menschen soon dat du vzaeght

Da hem: end dat du syner sorghe vzaeght?

Du heeft hem Gode byna ghelpeck schoone

Ghemaeckt, end heeft hē bereyert metter kroone,

Der

Der heerlicheyt, end heeft hem ghestelt syn
 Quer alle wercken der hand en dyn.

Du heeft synen boeten al onder woepen
 De schapen ende rinders, end ghewoepen
 Onder hem de dieren, die daer op't velot
 Din huer woyde te soecken syn ghestelt.
 De voghels des lichts met huer klare stemmen,
 End de visschen des Peers die in breed swemmen
 End wat in's Peers weghen syn wesen heeft,
 End so wat daer onder dat water sweeft.

O ewigh Godt onsz Heer weerd te bereyden
 Hoe wonderbaer, end vol allerley eeren
 Is dyne naem, oer de tweerelde breyd
 Ja oer al dooz dyn wonder herbreydt.

Ghebedt.

O ewighe Gode, die du door dyne voorsichtighyck
 regierst alle creature, wy bidde dy oedmoedlicke, ghe-
 lycker wys het dy gheleest heeft ons se besoecken door
 dynen. Sone leum Christum, ende ons wede romme te
 stellen in de eere, waer van wy door onser eerster on-
 der'sonde vernallen waren: geef dat wy met erkenne-
 nisse dyner weldade, grootmaken moghen dyne waddel-
 baerlicke moghentheyte nu ende in ewigheyt. Amen.

Confitebor tibi domine, Psalm. IX.

Dauid geset Godt danck oer sijn becomen ouerwin-
 niughe, waeromne syn voorneemste vyandt bleef in aen-
 groot de gherichticheyt Godes die de syne in den
 tyd ruckte

Ik sal loen den Heere syn Ja wten ganc

sen herte myn, ick sal alle dyn wonderwerken

konden dat men se magh bemercken.

Ich sal in dy verblyden my,

Ander brueghd wil ick gheen dan dy
 Aderhooghste, dynen naem singhen
 Al ick end my in dy ontspringhen.

Want doer dyn kracht myne vyandt
 heeft de blucht ghenomen met schandt,
 Van herte end ghemoede bestrecken
 Door dynen aensichte gheweken,
 Want da Heer heeft ghesaen voor my

End myn saccke behandelt vry,
 Du bist voer my op stoel gheseten
 Als een recht rechter onder mesen.

Du heeft myn vyanden verbaen,
 End den godloosen doen vergaen

Du heeſt huer ghedachtuif; doet eynden
 Woer ewelick tot der werelt eynden.

C1 Dyn verwoeflinghen, o vyandt,
 Hebben nu ghenomen een eynde;
 Der ſteden die du heeſt gheſchonden,
 Merdt gheen ghedachtuif; meer ghenonden.

Mer die Heer die daer bouen is,
 Sal ewelick herſchen gheluis,
 Hy heft ſynen ſtoel gheſtelt hoghe
 Om een recht gherichte te doene.

Hy ſal daer in gherechticheyt
 De werelt rechten met beſcheydt,
 Aller menſchen recht end onrechte,
 Saech weghen de na allen rechte,

De Heer ſal een beſchutſel ſyn
 Des armen in verdriet end pijn,
 Hy ſal hem een toenlicht ghewerden,
 In ſyn teghen heden op erden.

Dies ſullen berhopen op dy,
 Die dynen naem bekennen by,
 Want du verlaetſt gheensins, o Heere
 Die dy ſoecken in allen keere.

C2 Singht na behoorlike ghewoone
 Den Heere die in Sion woont,
 Onder alle volcken ſyn raden
 Maecht kond, end alle ſyn ſchonnaden.

Want andachtigh d'onſel bloedt
 Hy bergheeft oock te gheenen tyden.

Des gheroeps der bedachte lieden.

Erbarin dy myn Heer, end anſiet,
 Dyn verdruchingh die my gheſchiedt,
 Dooz die my haten end benyden,
 Want d' doods poozten wil my beuyden.

Op dat ick in Sions beſuyp,
 Dyn lof verkondighe by wt,
 Hy verhuoghende, recht van begheyn,
 Om dat ick heyl by heb kregheyn,

Die heydens ſyn ſelue gberaecte,
 In de gracht die ſe hebben ghemaecte
 Huere doet is int d'net gbererent,
 Dat ſy my wt hebben gheſperrent.

C3 't is kenlick dat d' Heer heeft aenuzen
 Ende ſulck een oordeel ghedaen,
 De godloſe is verdrickt met ſchanden
 In d'werck ſyner eyghener handen.

De godloofze ſullen vergaen,
 End ghewillick ter hellen gaen,
 Ende alle die met een verachten,
 God niet hebben in huer ghedachten.

Mer d' arme ſlecht in druck end pijn
 Sal nemmermeer bergheben ſyn,
 De hope der die verdruckt werden,
 Sal nemmermeer idel ghewerden.

Kyſ op, o Heer, end ſta my by,
 Dat de menſch de ſterckhe niet ſy,
 Naet d' heydens kommen in t' gherichte.

Wooz bynen godlicken anlickts.

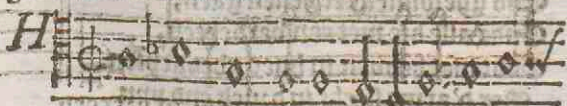
O ontfelick Heere, wel aen,
Jaegh heit een vreesse vapper aen,
End wil de volcken so ghevennen
Dat sy hen voor menschen bekennen.

Ghebedt.

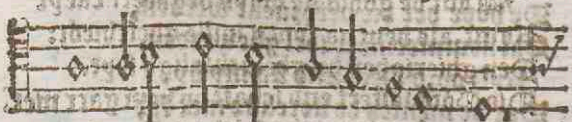
O almachtighe Gods, die du nuimmer verwerpest die
in dy vertranwen: verban dat gheschreye d'ner ar-
men dieners, ende laet niet toe, dat de boosafugē huere
boise aenslaghen teghen ons wtuoeren, mer dat sy in
huere listicheyt vernaghen werden: dat wy alwech
oorsake hebben moghen, dynen heylighen name groot
te maken, dat dy gheleest heeft, sulkes ons te openba-
ren, door lesam dynen Sone onsen Heere. Amen.

Domine vt quid recessisti. Psalm. x.

Dese Psalm is een ghebedt teghen die verkeerde schande-
like ende godloose menschen, die door bedroch ende
ghewelde de vromen onder drucken.

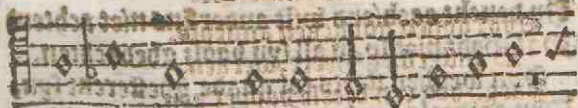

De komt, o Heer, te deser tyt dat du

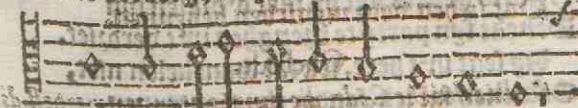

So verre staest van ons in sulcher noot:

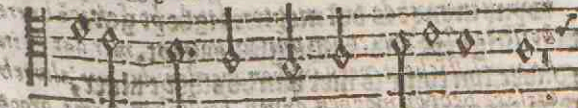
End

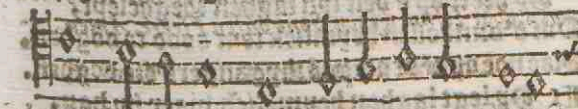
End berberghd dyn lieflick anghelechte mer,

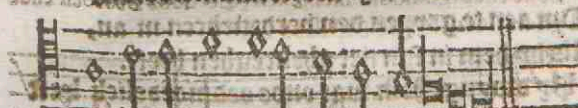
Daer toy liden beroucking end aensdoor

D'arme bergaet door den moedwille groot

Der godloosen: maech dat sy verstrickt worden

In huer boose raden die sy an us roech.

Maer de godloose in syn begheet te kepe

Komt, als hem na synen wille ghescheyd:

Den ghierighen by ghelachsaligh heyt

Die Godt saliert end schate op hem gaer niet.

Hy is so prou dat hy sulcke niet en liet.

End

Hy denckt oock (end wilt anderzins niet achten)
Dat Godt niet sy, in all syn boos; gbedachten.

Syn wreghen steerts tot quade ghescreck syn,
Den oozweels syn van syn gbedachten wydt,
Hy is so groots dat hy niet d'blasen syn
Denckt syn party te brengen in t'herdijet.

Hy segt in t' hert, ick sal wanckelen niet,
Gewelick sal ick, sonder try t'ontroyen,
In spoedigheyt mynen moedwille d'ruen.

Syns mond is dol in d'needigheyt gar,
Wal listigheyt end bezigghelickheyt,
Onder syn tong is niet van boosheyt klaer,
End tot quellinghe is beselue bereydt.

Hy heeft op t'belt syn laghen toeghelept,
Om d'onnoosten heymlick tem dood te ooghen,
Slaende op d'arme boozhygangers die ooghen.
Et Hy legt laghen heymlick waer hy kan,
Euen als een leeuw in syn huyle pleeght,
Om aente grypen den verdrukcken in an,
Als hy hem in syn net ghekreghen heeft.

Hy dwynge hem wat ende oedmoedelick keft
Op dat een groot deel der ellenden valle
Dooz syne kracht, end gantselick vernalle.

Daertoe segt hy in syn herte verbeert,
Dat Godt deses alles verghetigh sy,
End dat hy syn aensicht heeft afghekeert,
Op dat hy t'selue nemmermeer aensie.

Kyft op, o Heer, ende daer in boozsie.
Laet dyn handt herck eenmael berheuen werds

End vergheet niet de verdrukten op erden.
Wat derom lastet de godloose end ghereert
Godt, die daet is goedthertigh sonder gall?
Segghende in t' hert dat Godt hieruā niet weet
End hier af gheen ondersoecking doen sal.

Mer du steet wel syn ergheyt ouer all,
Heem de saech' adn, dies sullē dy vertrawen
D' armen, die den weesen bysaeft mit cranwen

Breeck daer den arm ends de stercheyt bald
Des godloosen end verwoypenen mans,
Wanneer du ouer syn boosheyt doen salt
Ondersoeck, so sal hy niet bestaen gants.

De Heer is Koningh herschende te hant
Ja ewelick, mer de boos' sullen werden
Gaer wtgheroept midden wt synet erden.

Du pleegst, o Heer, syn te verhooren stil
Der verdrukten klaghen die sy dy doen,
Benestighende huer hert' na hueren wil,
End verhoort huet bidden na huer vermoen.
Op dat du de weesen end arme bloen
Beschutte; ende dat de mensche wter erde
Niet meer booztan tenhen den krygh anneerde.

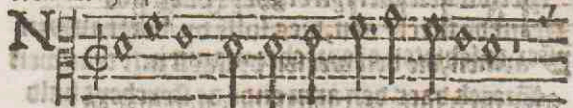
Ghebedt.

O Heere Godt, die du dat verscroeyt is by een versamelen ende in een goede oorden bringhen kanst: wake op, ende bes dyne handt op, neder te werpen den ghenē die sich teghen dy verbeest ende vernolght dyne arme gelouighē, op dat na nederlisch aller wederspannichē

du bekēt werdest de Saligmaker ende beschutter alle
der ghenen die op dy vertrauwen door dynen Sone Ie-
sum Christum. Amen.

In Domino confido. Psalm. xi.

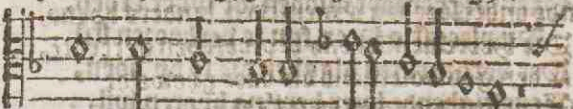
Dauid beclaecht sich vanden genen die hem verlaegden
we den gancken lande Israels: gheest te kenne dat ver-
trauwen dat hy op Godt hadde.

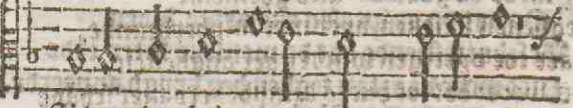
A dat ic my op den Heere vertrauwe

Hoe kompt dat ghy tot myner siele seght?

Aliegh van uwen bergh wt desen ontrouwe

Als een voghel, dat du maght ruffen slecht,

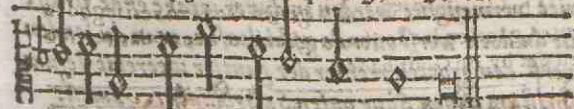

Want sie, de boose hebben d'ere voggh ghepāne

Ende

End' huer ppen an de pefe gheleght, In

d'pster te schieten o' oprechte mannen.

Mer men salse seer haestelick sien sneuen,
Daertoe al huer voornemen sien vergaen,
Wat heeft doch de gherechtiche bedreuen?
De Heer is in syn paleys wel ghedaen,
End' eerlick gheseten op synen throone,
Wan waer syn ooghen alles ouerslaen,
Ende ondersoeken s'menschen kinder s'koene.

Die Heere aensiet end beproeft den gerechtē,
Mer den godloosen, end die saer gheweldt
Lief hebben, die haer syn siele te rechten,
Hy sal op de godloos' alre ghemeldt
Regghenen stricken, vper met sulpherbrande,
Daer toe vperigen windt gaer ongheselt,
Dit werdt het lot huers d'inkbokers met schade
Want Godt is gherechtigh dies liefst hy seere
De gherechtigeden, keerende d'anschyn
Tot den oprechtighen wt guncken teere.

Ghebedt.

O Heere, die du bist de stercke alle der ghenen die op

dy

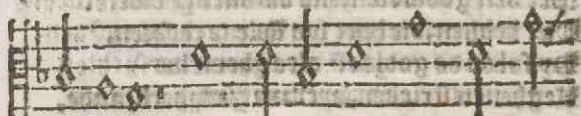
dy verhopen, nademale ons de weerd' laghe lecht van allen syden, ende dat daer gheen middel is deselue te ontgaene dan door dyne ghenade alleene: gheef dat wy volherden in dyner vreesse ende waerhuyt. Op dat wy niet vermenghet werden in dyner wrake ende straffe die du doen werst ouer de goddeloosen, wan du senden werst den grooten rechter der gantsen weerd' Iesum Christum dynen Sone onsen Saligmaker. Amen.

Saluum me fac Domine. Psalm. xii.

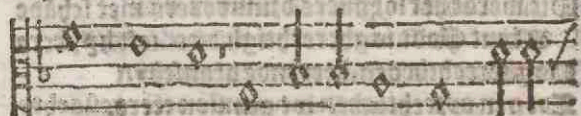
Dauid beklaecht sich, dat in plaerse der waerheyt ende gherechticheyt, niets si ouer al, dan lueghen ende bedriegherie. Bidt den Heer, by wil daer in roorsien, om der toellegginghe syner waerheyt willen.

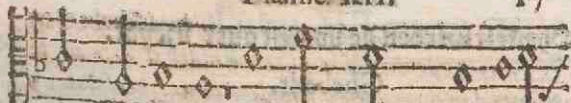
De by standt, Heer, t' is groot tyd nu.

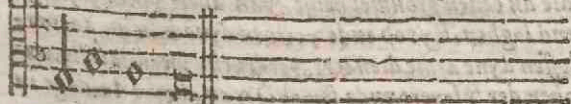
ter sonden want daer is noodt van menschen

Droomt end siecht. Onder de menschen werden gheen

gheen beuonden Die daer traut' syn van her-

ten end opzecht:

En ieder spreekt niet van lichtueerdigheyd
End lueghens niet sin naesten alleins,
Syn lippen doen doch anders niet van bleyen,
De mout spreekt eens, het hert becht anderins.
Die Heer slyde af alle lippen die bleyen,
End de trotsighe tongh: sy segghen koen,
Dooz ons tonghen, sullen wy ons verbeyen,
Datz tongh is dry, wie sal ons buyghen doen?
Dut den mistroost der bezuchte end t' sichte
Der armen, spreekt die Heer, ick sal opstaen,
End banden tonghen die se doen versuchten
Hen verlossen, end daer van gants ontslaen.
S, Heeren woordt' syn na der rechter weerd'
Keyne woorden, ghelyck siluer te mael,
Dat daer ghesuyuert is syn vander eerden,
Ja dat reyn is ghesuyuert seuenmael.
Dyn traut' houd, Heer end vā dese geslachte
Ghenadelick byz ons in ewigheyt.

De boose ouerbreedt gaen, na dat in machte

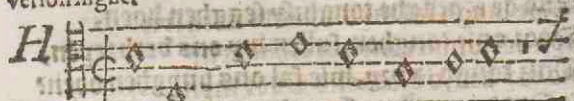
Ghesfelt werden de boosen ouer bryedt.

Ghebedt.

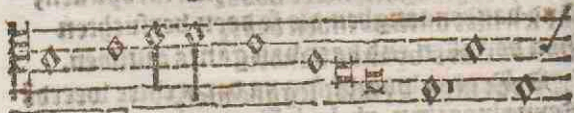
Barmhertighe Vader ende oorspronck der waerheyt,
die du eenen grouwel hebst van aller gheueynstheyt
end laghen. Rys op ende vertoon dyne kracht, te ver-
lossen dyne arme dienars, verdruct van den laster-
ghen der vleyers, ende sterckse van daghe te dage in
der hope dyner belofte, ter tyt toe dat sy daer vā ware
genietinghe hebben, door dynen Sone Iesum Christus
Amen.

Vtquequo Domine. Psalm. xiii.

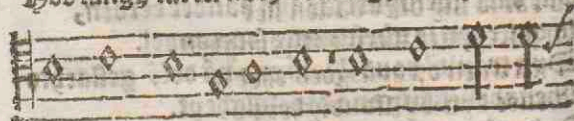
Dant in wterlicker benaetheyt synet vyanden haluen,
beklaeght sich voor den Heere, ende begheert een vrolike
verlossinghe.

Hoe langh verghet tu myn o Heer

Hoe langh sal tu noch verberghen. Dyn aen-

ghezicht door my so seer, Hoe langh sal ick

myn

myn siel torghen, Het voel soogh' end moey-

lickheyt Die my daghlichs droef heyt end leyde

In mynen herte berghen:

Hoe langh sal myn vyandt noch syn

Gyn verwinner my tot schanden?

Sie my aen, o Heer end Gode myn,

Gheef my antwoorde door handen,

Verlicht myn oghen inder noode

Dat ick niet ontslap' inden doot,

End kom' in s' vyands banden.

Op dat myn vyandt segge niet,

Ick hebb' hem schoon ouerwonnen,

End dat so my daer vallen siet

Gyn party, niet werd' ontspronghen,

Mer ick stuen' op dyn goedicheyt,

Also ouer dyn by standtghet

Danch Gode werde van my ghsonghen,

Ghebedt.

D. 7.

O ewighe

Psalm. XIII.

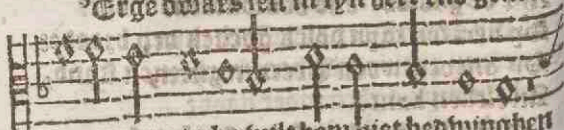
O ewighe Godt, die du leuendigh maectst dat doot
 is, gheef ons door dyne oneyndelicke goedicheyt ver-
 lichtinghe, dat wy onder den swaren last der verdrue-
 kunge die ouer ons kommen, niet versmachten: maect
 dat onse cōsciencie sich altyt verhueghe in dyner salic-
 beyt: ende dat wy ons begheuen dynen name voor ee-
 welick groot te maken, door Iesum Christum onsen
 Satichmaker. Amen.

Dixit inspiens. psal. xiiii.

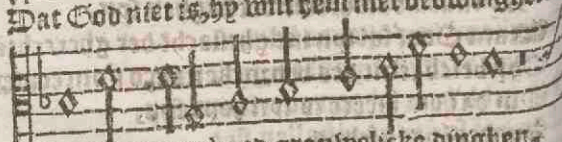
Seght David, Ede sy al vol onghelouinghen ende verach-
 ten Gods, bechrifst huere val, ende hoe dat volck Gods
 van hen verstonde, verlost sal werden.

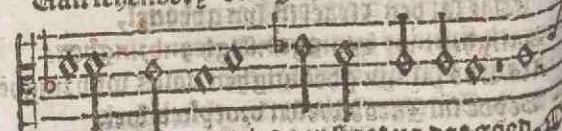
Erge dwaers sett in syn bert' end gemaec

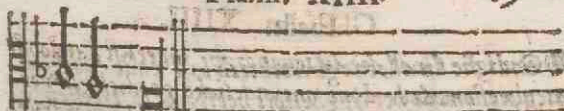
Dat God niet is, hy wilst hem niet bedwinghen

Van schendery' end groutwelicke dinghen,

Daer is niemand die daer staet na dat goed,
 Ielus

er selue doot.

Die Heer' heeft afghesien niet aller bliet,
 Wanden hemel op aller menschen wesen,
 Of hy sagh' een die verstandigh moght wesen,
 Of die Godt alleene dient end ontliet,
 End' andern niet.

Mer syn afgheuecken alle ghemten,
 Wanden rechten pad tot groutwelicke weggen:
 En syn alle vol schendery bedeghen,
 Ock die daer eenigh goed doet isser gheen,
 Ja oock niet een.

Hoe hebben sy gantselick gheen verstand
 Alle de godloof' end booldaders snoode?
 Sy bereten myn volck ghelick den broode:
 Sy anroepen den Heere in gheenen stand,
 An elcken kane.

Sy sullen van breefe verlaghen syn,
 Want Godt sal syn int' gheslacht der gherechte:
 Ghy beschaemt des bedrucken raed' ontrecten
 Om dat die Heere is syn hope syn,
 Sonder waenschy.

Wie sal den Israel in syn gheuel,
 Saligheyt wt Sion gunstigh anbringhen?
 Als God sal syn gheuanghen volck wt bringhe,
 Bepde sal Jacob wesen broeplich wel,
 End' Israel.

Ghebedt.

O Godt die du alleene gherechtich bist ende volkom-
men, nademate het dy ghetiest heest, ons te trecken vā
der veruloecker schenderye, daermede dat gantsse men-
schelicke gheslachte ontreynghet is, ende ons te vertaf-
sen vander slavernye der sondergeef dat wy wandelen
in aller eenuolagheyt ende godsaligheyt, ende eynde-
linghen ghenete, de vrucht der verlossinghe, die du
ons door de offerandt des synes dynes Soons Iesu Chri-
sti ghedaen heest. Amen.

Domine quis habitabit. Psalm xv.

Hier werdt verklaert, met wat d'egheden versiert we rde
de waere burghers, der hemelrijck.

Heer, wie sal in d' herte dyn,

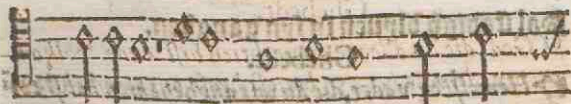

Verheeren met alleleyt rusten: Wie sal doch

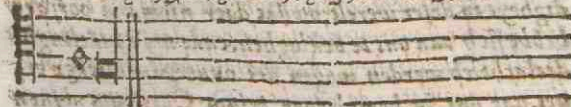

so ghelucksaem syn, Dat hy door dyn ghe-

nade

nade syn, In dynen heylighen bergh sal

rusten.

Het sal de man syn sonder sael,
Die eenuoudigh is in syn leuen,
End die daer recht door ouer al,
End wiens mond in syn herte sal
Totter waerheyt t'ughnisse ghenen.
Die niet syner tonghe niet doet
Achterklap tot eens anders schade,
End synen naefken niet misdoet,
Die synen nabuer oock behoedt,
Dat men hem niet schand niet belade,
Die betracht die daer dynen t'quaed,
End' zert die (door Godes ghenade)
Den Heere bresen metter daed,
Die syn beloft' houdt sonder haet,
Ja als waert schoon tot syner schade.
Die syn gheld syn outhoudet van,
Wat oucker, end wilt gheen gau' ontfanghen,
Duer den onnooselen man:
Die heft hierin so draghen kan,

D. tiff.

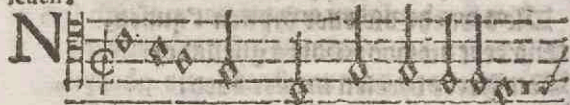
Sal

Sal stabigh blyuen in syn ganghen.
Ghebedt.

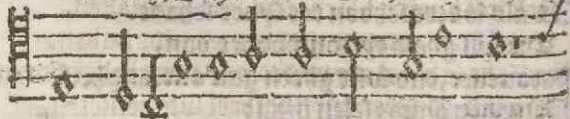
O Hemelſche vader, die du ons anghenomen hebſt tot dynen kinderen, gheef dat wy wandelē in aller eenwoldigheyt in deſer werelt: op dat daer niemand oorſake hebbe ſich van ons te bektaghen: ende wy eyndelinghē deelachtich werden mogen des ouerganchlicken erues, dat ons in hemel door Ieſum Chriſtum dynen Sone onſen Saligmaker bewaert werdt. Amen.

Conserua me domine. Psalm. xvi

Dauid beghert hulp van Godt, bringt voort ſyn gelooue ende niet ſyn wercken die hy niets bekennt te ſyne voor Godt: ende houdt voor, hy hat alle afgoderie ende kleine Gode an, ſo verſeekert dat ſyn ghebedt verhoort is, dat hy Godt daer voor danket ende let ſich gewille voor, hy wil hem niet alleene hier van dancken, mer oock noch van een meerder ghelucklaemheyt na den doot, door de kracht der opſtandinghe Meſſie, die hy openlicken hier voorlegt also dat wygheleyt werdt. Ac. 2. Het is een psalm waerinne voorghehoudē werdt een wyſe ende tozme van bidden voor de ghelouighen die daer quellen in deſen leuen.

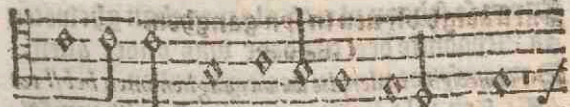

Ne my, O Heere end God, in dyn behoede

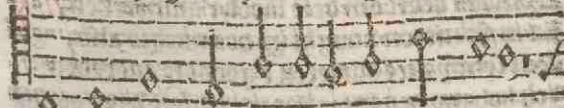

Want in dy is gheleggen myn vertrouwen.

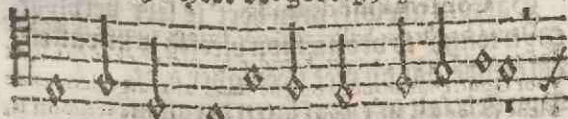
myn

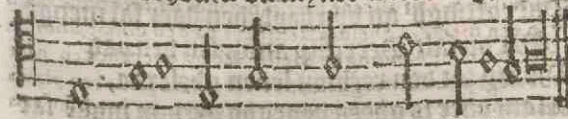
Myn siel, seg den Heere met goeden moede.

Du bist myn Heer vol goedicheyt end traute

Daerom behouft du myner wercken gheen.

Want alle maght end ducght heefftu allene.

Dot den heylighen end die naemastigh syn
Op erden, heb ick eenen lufft ghekreghen,
Der ouer den komme straf end gheppn,
Die daer gaen tot afgoden end bywoeghen,
Ich wil huereu bloedsoffer niet ghenaken,
End' hner namen niet nemen inde kaken.
Godt is d' lot myns deels end des bekers myn
Du bist, O Heer, myn erfocel weghemeten,
Dat my beartwaer is toegheuyghens syn.

In een so schoon plaets als menchan gheheten
 In 't schoonne deel dat daer was onder allen,
 Dat is my tot mynen deele ghenallen.

Et Ick sal den Heer danken, dat hy my so
 Beraden heeft om dese saeck t'anmercken,
 In myn nieten bougt hy des nachts also,
 Dat sy my niet hinderen t' goet te wercken:

Ick heb my den Heer steets ghefelt voor ooghe
 Hy houd my (ter recht' hand staed) onbewogen

Daerom ghelwif myn heer' is seer verblydt,
 Myn tongh' is vro, in myn vleesch is in rusten,
 Wetende dat du niet t' eenigher tydt,

Myn siele salt in't graf laten berusten,
 Du salt oock gheenderley wyse ghebenghen
 Dat rotingh' an dyn heylighen haer sal menghe.

Mer du salt, Heer, my antwyfen den pad
 Die my tot den rechten leuen gheleyde,
 Want daer is gheen brueghd die kan make sat

Want d'aensie dyns ansehynt daer ick op beyde,
 In dyn rechter handt syn oock alle twegghden
 In ewigheyt, end alderhande brueghden.

Ghebedt.

O Heere Gods, die du bist onse schildt ende overuloe-
 dighe loon, nademate het dy gheleest heeft ons te roepen
 tot den gheselschappe der ghenē die du verordēt hebst
 der salicheyt, gheef ons een herte vrymoedelicken te
 wyswyfen in te verfoyen alle gheselschap der angeloo-
 wigen ende afgodentienaren, ende dat wy on. aenstel-
 ken

In der grootmakinge dynes heylighen names. Op dat
 wy onder dynen bescherminghe leuēde, meer end meer
 versekert werden vanden gheluck saligen leuen, dat
 du alle den dynen bereydt hebst door Iesum Christum
 dynen Sane, Amen.

Exaudi domine iustitiam. Pfall. xvii.

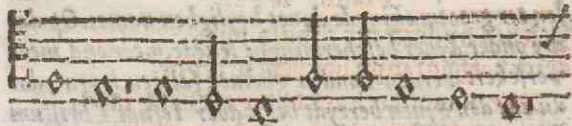
Dauid verho'ght, maectt een verghelyckinghe der wreet
 heyt syner vyanden met syner onnoofelheyt ende groot
 sich metten wille Godes die hem alto oefende ter godts
 licheyt. Is een bequame Pfalm wanner men quaedt voor
 goetd lijd.

Mer, hoor na myn gherechticheyt,

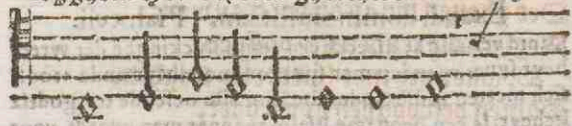
Hoor, heerlick na myn truerigh roepen, Tot

myn ghebedt dyn oer doe open welck gescheft

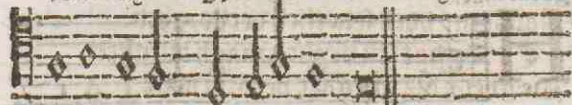
in oprechticheyt, Laet hertinne sonder weer-
 legghen

legghen. Het oordeel gheschieden van dy

Laet dyn ooghen hemereken bry

Alle ſtucken, end oerlegghen.

Du heeſt bezocht dat herte myn,
 Dy beſocht end doozocht by nachten,
 End ſalt niet binden dat myn ghedaechen,
 Van mynen mond verſcheyden ſyn.

Jae ick djaegh voor een ander ſozghe,
 Om dynen lippen woorden wil,
 Dat die daer pteght te roonen ſij,
 Niet meer roone, hele, noch wozghe.

Wil myn ganghen beueſten, Heer,
 In dyn paden met aller vreden,
 Cheef dat myn voeten niet afreden,
 Doch wancheln in eenighen keer.

Ick roep dy an, want in't ghemeyne
 Du verhoort my, o Heere myn,

Ick

Ick bid dy, leen my d'oorde dyn,
 End verhoor myn begheerte reyne.

Maek wonderbaer dyn goedheyt ſaen,
 Die daer biſt een hoeder vol trauwen
 Der ghenen die op dy vertrouwen,
 Teghen die teghen my opſaen.

Bewaer my met ſulckerley ſozghen,
 Somen den ooghen appel doet,
 Onder dyn vlercken ſchaduw ſoet
 Houdt my doch ſekerlick verhozghen.

¶ **I** Op dat ick vrplick magh ontalien
 De ghene die my gaer verdoucken,
 End myn byanden, r'onderdoucken
 Die myn ſiel omringhen als bien.

Sy ſyn gaer bet end onacermoghen,
 In alle huer woorden groots ſyn ſy:
 Sy maecken my den wech onury,
 Siende waer ſy my ſtricken moghen.

¶ **E**en die de weel' is in hooghmoedt,
 Den roonenden Leenw' is ghelycke
 End den leenwelpen deſghelycke,
 Die tot aes ſoeken is ghemoedt.

¶ **R**ep' op, verrach hem, o Godt Heert,
 Sla hem gantlick neder ter erd:
 Vanden godloofen (dyn recht ſwerd)
 Vry myn ſiel na dyn goedheyt teere.

¶ **W**elke dyn handt (doch ſterlick) ſyn,
 Tot deſer werelot gaer begheuen,

Die

Die daer huer deel in dese leuen
Soecken niet broeylicker seyn.

Du buult huereu buyck mit dyn goeden,
Huer kinders werden oock verfaedt,
De welck' oock tot huer eyghen laedt
Ghenoech nalaten hen te voeden.

Mer ic' inder gherechticheyt
Sal sien dyn aensicht ooc; dyn gnaden,
Als ick opgheweicht, my sal laden
Met dyn bywessig' heerlicheyt.

Ghebedt.

O Gode du eenigh hert' ondersuecker, wademale dat wy an allen syden omringht syn van ontallicken perikelen, toon ons dyn gunste end goed willicheyt, waer sonder wy zantlicken beswicken moesten: ende laet niet toe, dat onse herte beghenen sy tot desen eerdselē dinghen, mer dat wy volghende dynen gheboden, altyde trachten na die hemelschen gheluck saligheyt, die ons dyne Sonc Iesus Christus door syn eyghen bloeds verworren heeft. Amen.

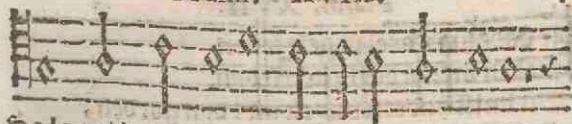
Diligam te Domine. Pfalm. xviii.

Een schoon Pfalm dien David sangle den Heer, na dien hy na ouer winninghe ghekregen ende vrede hadde ouer Saul ende alle synen vyanden: propheteert ant eynde van Iesu Christo.

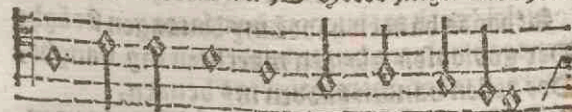

Ik sal dy lieuen niet aller andachte,

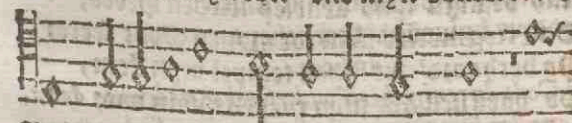
So

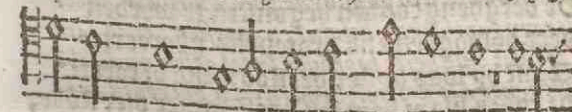
So la'gh' als ick leu', O Heere, myn krachter

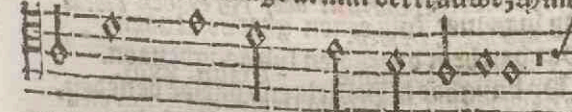
Die Heer' is myn rust' end myn bollewerck,

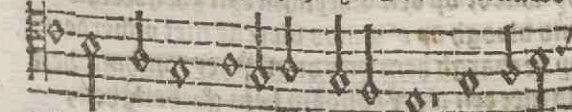
Syn verlosser end myn beschermmer sterck, Myn

toelucht, waer in ligt al min vertrauwē, Mine

schild, mins heyls hoorn, myn God vol tranwe!

wāneer ick geroepe dy, Heere, by, Ter hoo' dā

my

myn byanden lof by my.

S' doods banden hadde my bevangen straghe
 Der godloosen bloeden maechten my banghe,
 Der hellen banden hadden my beuaen,
 End s' doods stricken waren my boozghegaen.
 Also beangst synd' aenriep ick den Heere,
 End riep nietter stem tot mynen Godt seere:
 Hy verhoord' wt synen tempel myn stem,
 So haestlick als myn roepen quam booz hem.

Terstondt wardt beroert end beefde die erde,
 De berghengronden begonsten te werden
 Seer bewoghen end grotelicks gheroert:
 Want hy was byster verfloort end beroert:
 De roock klam hem ten nael' wt ter oer stode,
 Blindende byer quam dock wt synen monde,
 Hy was met sulz eanen ghesse beuaen,
 Dat van hem byer kolen syn aengheuaen.

Hy buyghde d' Hemels end daelde beneden,
 Hebbend' onder syn voeten duysterheden,
 Hy wardt op den Cherubin syn gheroert,
 End bloogh op s' winds vlercke niet onberoert.
 Hy verbargh hem met duysterheyt omhanghen
 Als niet een tente rondom hem ghehanghen,
 Met wateren des lichts seer beghelich,

Ende

Ende met wolcken banden reghen dich.
 Si Doe ghingen daer booz by de wolckē dichte
 booz syner teghen woozdicheyt aensichte:
 Hy warp haghel in oueruloedigheyt,
 End byertghe kolen on matigheyt.
 End die Heere donderde gronwelicken,
 Vanden hooghen hemelen op erdycken,
 D'alberhooghste liet syn stem sterck wtgaen,
 Haghel end vierkolen liet hy afgaen.
 Hy sand syn gheschut end verstroydel' alle,
 Hy schoot blicksen wt end brachtse ten valle,
 De wateraders verchienen ontdeckt.
 Dock s' werelds gronden te bozen bedeckt.
 Vlooz dyn groote bedreyghinghe, o Heere,
 End booz dynes toozns blas ten seluen keere.
 Vetter handt van bouen angreep hy my,
 End wt beel wateren maect' hy my by.
 Vrydde my van myn party sterck en quicke
 Ende van myn haters stercker dan icken
 Hy boozsach tot myner ellendigheyt,
 Hy bystandt doende ter bequamer tydt.
 End verlosse my, my bzenghen d' int bzyde
 Want lief heeft hy my in lief end leydt beyde.
 D' Heer heeft my vergholden na myn rechttheyt
 Ende na myner handen reynigheyt.

Want ick hadde bewaert des Heere weggen,
 Niet afualligh van myn Godt tot afweggen:
 Der all ordeelen syn gheselt booz my

E. l.

Sonder

Sonder te verwerpen syn seden by.
 Ick heb dooz hem steeds in oprechticheit,
 Ghewandelt, end my ghehoedt van boeschede.
 D'Heer heeft my vergolden na myn rechttheyt,
 Ende na myner handen reynigheyt.

2 Totten gherechten bewysku dy Heere,
 Gherechtigh, end totten reynen reyn seere.
 Du bist totten opprechten opprecht gaer,
 End totten boosen schynstu boos boozwaer,
 Want dyn oedmoedigh volck hoedstu van bege
 End vernedst d'ooghen der hoomoedighen.
 Du an sreckst oock mynen lichter seer syn,
 D'Heere verlicht de duisternissen myn.

Want dooz dy de slachtoeden tek doozbreke,
 In mynen Godt ouer mueten ick vreke,
 Godes wegh is gheheel end gants opprecht,
 S'Heeren spreken is gaer supuer end recht.
 Het is een stercke schilde om kort t'ontuantsen,
 Aller der die hen op hem vast vertranwen,
 Want wie is Godt dan alleene die Heer?
 Of wie is sterck dan hy: end niemand meer.

Godt omgort my met sterckheyt in myn wag
 End gheeft my spoedigheyt in myn' anlaghen,
 Myn boeten der herten boeten stelt hy
 Ghelyck, end stelt my in't hooghe gaer by.
 Hy leert vast myn handen tot byghe on falen,
 End myn' arms dat ick vreke ee boogh va stalt.
 Du gheeft my den saligmakenden schilde

Dyn

Dyn recht' hande heeft my onderhouden stil.
 Dyn goedigheyt, daer op ick alcydt wachte,
 Heeft my verhooght end gemaect groot va ma
 Du berheydtst syn myn gangē onder my, (chte
 Dat myn boeten niet struyckelen onary.
 Ick veruolghde degghelich myn byanden,
 End achter haeldes tot huerer schanden,
 End keerde niet tot dat ick had verlaen,
 Alledes' onder boeten on opstaen. (krygghen

3 Du heeft my omgort met sterckheyt tot
 End myn byanden onder my doen krygghen.
 Du heeft my myn byanden rugg ghetoght,
 End myn haters heb ick ten valle brocht,
 Sy hebben gheroeven om hulp t'ontfanghen,
 Doch tot Godt, sonder andtwoorden t'erlanghē,
 Ick hebbe brocht als het stof booz den windt,
 End als styck der straten dat daer verwindt,

Du heeft my verlost va s' volcks oproet makē
 End my een hoofdt der Heyden willen maken,
 Ja het volck dat my was gaer onbekent,
 Dat heeft hem om my te dienen ghewent.
 Wel deuben daer, dooz een bedwonghen wesen
 By beueynde gheboozsaemheyt betwesen.
 Veel vrenden verdwonen, o wonder werck,
 Beuend' in huere sloten vast end sterck.

Godt die Heere lou' end werde gheprezen,
 Die myn' victoery steenroch is ghewesen,
 Verhooght wordē de Godt myn' Saligheyt,

E. 11

Die

Die my gheghunt heeft te wreken myn leydt,
 Heeft de volcken gheselt onder myn handen,
 End belejdt my booz d' leyd myner byanden
 Du brengh my byplick in't hooghe booztaen
 Booz de ghene die teghen my opstaen.

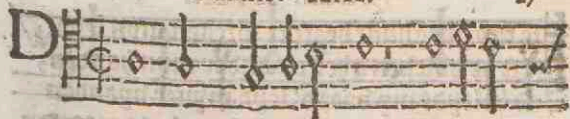
Du verlost my oock banden mann' o Heere,
 Die gheweldt end onrecht doet ruen seere.
 Dies sal ick onder d' Heydens pypsen by,
 End dynen naem' o Heere, louen by,
 Om der goedheyt dynner saligheyt wille,
 Daer met du dynen Koningh verrypckt Willes
 David dynen ghesaldden goedigheyt
 Loouend, end synen sad' in rechtigheyt,
 Ghebedt.

O Heere, die du bist een schildt ende beschermer alle
 der ghenen die dy liefhebbē, verhoor dyne aerne dien-
 ners die dy anroepen in waerheyt, ende verlos se van
 allen huere byanden. Ende mits dat daer niet betert
 is dan dyne weggen te kennen ende te volgen: dryf
 van ons alle duysternissen der dwalinghe ende on-
 wetenheyt: ende maeck dyn klaarheyt also te lichten
 op ons, dat wy belejdt ede versterckt door dyne kracht
 dy onse gansse leuen langk louen end pryzen door dy-
 nen Sone Iesum Christum. Amen.

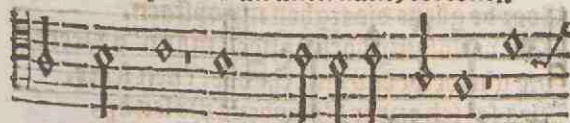
Coeli enarrant. Psalm. xix.

David verheft de grootheyt Godes, mits de grootheyt sy-
 ner creatures, ende syner Wet. Roept wt om der ontallic-
 ker sonden willen des menschen. Begheert vergeuenisse
 daer van ende belejdinghe des heylighen Gheestes.

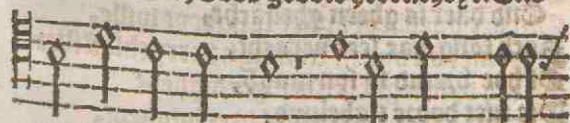
D' Hemels

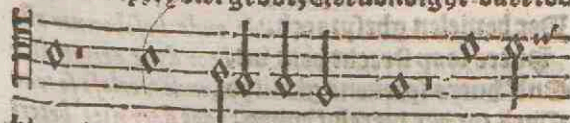
Hemels an allen kant, vertellen

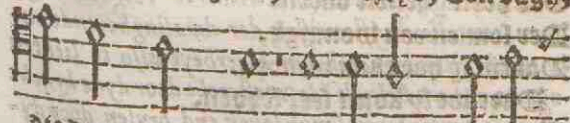
met verstand, Gods groote heerlicheyt. End

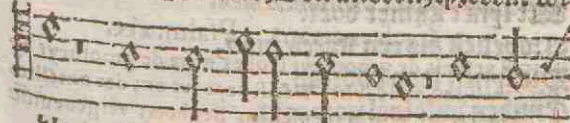
dat wt spreysel groot, Verkondicht daertoe

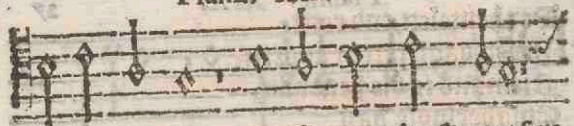
bloot: D' werck syner handen bryed, Een dagh,

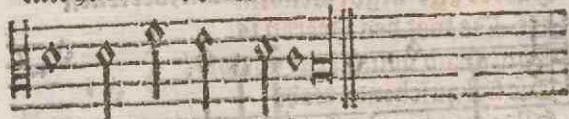
die daer volghet naer, Den andern, sprecket wt

klaer, Ons van Gode den Heere. D' een nacht

mit luere ſchyn, ſa d'ander gheeft ons ſyn,

Van ſyn wiſſheyt een leere.

End daer is gheen gheſlacht,

Poch tong, hoe ſeer veracht,

Of hoe vrend ſy ſyn magh,

Die niet hoorz t'gheluyd,

End verſta het beduyd,

Der hemelen gheſpraech.

Haere loop ſtreckt hem tot,

End' huers ſprekens gheluyd,

Doek tot der werelt enden,

God heeft gheſtelc daerin

Der ſonnen een woningh,

Daerin ſy haer kan wenden.

Daer wt ſy komt ſeer ſchoon,

Als een bradegoom koch,

Wt ſyner kamer doet:

Wzoyelick als een ſterck man,

Die ſynen loop boortan,

Cynden wilt wel gemoedt.

Sy gaer wt van d'oen eyndt

Der hemelen, end rent

In een dagh totten andern,

Niemand is die hem kan,

Enigher wyſe dan

Haerer hirt' afghewenden.

Et De wet des Heeren is

Sants, end volmaect ghewiſ;

Die ſiel quichende recht

S'Heeren tuyghniſ; is waer,

Gheuende wyſheyt klaer,

Den ongheleerden ſlecht.

S'geeren gheboden ſyn

Gherecht, end maken ſyn

Dat hert vro end vermoghen,

Gods heuel in't ghemeyn,

Is gaer ſuyuer end reyn,

Verlichtende die ooghen.

S'Heeren eerwerdigheyt,

Blijft ſteets in enwicheyt,

Wits dat ſy ſuyuer is.

S'Heeren gherechten ſyn,

Sants waer, ſonder waenſchyn,

End gherechtig ghewiſ.

Dit all is menigh fant,

Begheerlicker dan goud,

Is goud goed bouen maten:

End in een herte goed

Is huentſch niet ſo ſoet,

Nach oock de huenighraten.
 Doch hier door dyn knecht. Heer,
 Heerst een ghenoeghsaem leer,
 Den rechten wegh te gaen
 End wie sulcks onderhoudt,
 Die sal, als die wel bouwt,
 Treffliken loon outfaen.

Mer wie is doch de man,
 Die syne sonden kan
 Wel verfaen end' wt rebden.
 Van alle sonden myn,
 Die my verborzghen syn,
 Wil my bypen end' rebden.

So wat ick onheraen
 Door houerd' heb ghedaen.
 Vergheef my daer toe meer
 Dat het niet hersch' in my
 So werde ick reyn end' byp
 Van grouer sond' o Heer.

Myne mondt sprecke niet,
 End myn hert dencke niets,
 Dan dat hoor dy alleyne
 Heer welghenalligh sy,
 O Heer, myn sceenrotlz byp,
 End myn verlosser reyne.

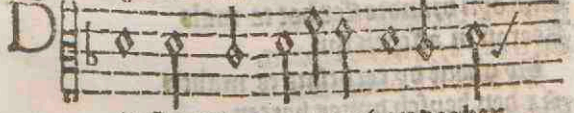
Ghebedt.

O Godt sceppeper aller dinghen, gheef dat wy dy ken-
 nen ende groot makē moghē, om dyner grooter moget-
 heyt

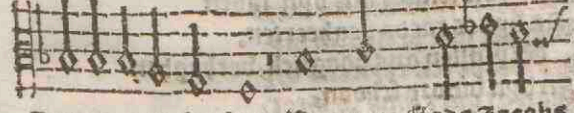
beyt willen die sich verklaert inder onderhouding der
 wereldt: ende laet niet toe, dat wy ons van dyner bey-
 ligher ende reyner Wet afwenden: mer dat wy daerin
 ne onse lust nemen, op dat wy ghereynighet, door den
 genē diese veruult heeft, eyndelicken deelachtich wer-
 den der ewigher salicheyt. Amen.

Exaudiat te Dominus. Pfalm. xx.

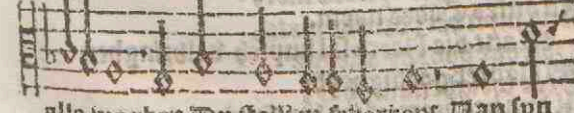
Dat volck siende synen Koningk Dauid witrecken toe
 eenen periculosen krych, roept Godt aen: daerna vercleert
 edt sich selues vāder ouerwioninghe. Een Pfalm bequame
 voor de Ghemeynte, wannert sy bespronghen werde van
 ongheloouighen Princen.

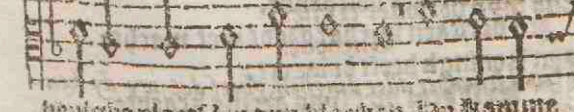
Je Heer verhoore dy van degghen

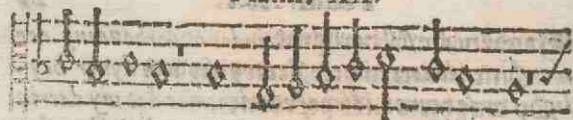
In dyner teghenheyt, De naem Gods Jacobs

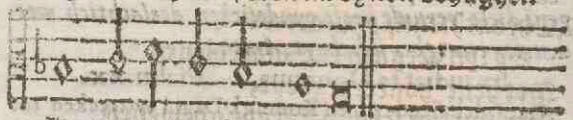
alle wegghen. Dy stall' in sekerheyt, Van syn

berijghe plaect' in dyn klagghen, Wy Komme

Dy te stude, **W**at Sion na dynen behaghen

Dy doe dy hulp' wt gnade.

Doch dyner offerdienst en alle
Dy will' andachtigh syn,
End dyn bystantoffer het te male
Keeren in alcken syn.

Dy ghene dy rechtins te maken
Da den heylsch dynes herten,
End volbringhe alle dyn saken
Da dynes raeds begheerten.

Wylfallen ons hooglick verhoghen
In dyn victozy schoon,
End' onse banieren verhoghen
In onses Godes naem.

Want die Heere sal hulpsch volbringhen
Wt louter goedigheyde
Al dyn begheerte: des wy singhen,
End seggen met bescheyde.

Da vercken wy dat Godt met machte
Dyn Koningk heeft bezwert,
End' heeft hem met syns arms crachte

Handen

Handen beusel verhoort.

Onse handen hen vertranouwen
Dy wagheng ende peerden,
Der wy onsz Godes naems vol trauwe
Chedachtenis anuwerden.

Dy syn vergaen end onderbleuen
Het heur' houereigheyt,
Der wy syn schoon staende ghebleuen
In meerder vasticheyt.

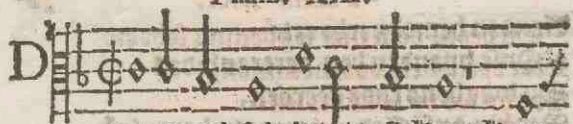
O Heere Godt wil onderhouden
Den Koningk in dat leuen,
End als wy niet bidden anbeuden
Wt il ons doch ghehoor' gheuen.
Ghebedt.

O Godt eenich Heere ende herscher der ganse wer-
relt, die du ons ghebode hebst gehoorsaem te syne den
ghenen die du ouer ons gheset hebst, wil dyne ghe-
nade ende seghen strecken ouer den Koningk ende all
Ouerbeyden, dat sy onder dyner vreesse ende bescher-
minge leuen, ende oerwinnen huere vyaden: ende wy
ouder hen leuen in goeden vrede, dy te prysen alle onse
leuen lanck door Iesum Christum. Amen.

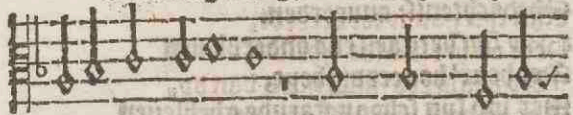
Domine in virtute tua. Psalm. xxi.

Dauid inder persone des volckes gheeft dancksegginge
voor de groote weldaden, die hem Gode ghadaen heeft.
Hier werdt oock onder der figure Dauidis, belonghen de
ouervinghe ende dat ewigh nicke Christi, als oock
de Ioden selues betekenen.

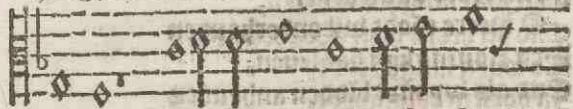
Do

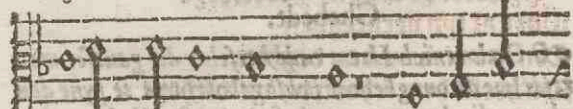
De Konink sal ghewis, O Heer, hem

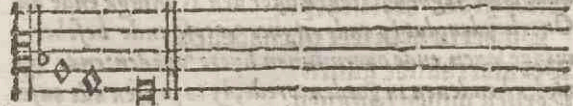
hooghelick verlyden In din maght t'allen

tyden. Ende sal hem verhooghen seer

In dyn verhuegting groot, Vercreghen

inder noot.

Hem na wensche des herten syn
 Heeftu, O Heer, verheuen,
 Ghenaelsch ghegheuen
 End wat hy heeft ghebeden syn
 In eenighe verdriet,
 Heeftu gheweyghet niet.

Du

Du heeft hem met segghening schoon
 Seer ryckelick voorszommen,
 Ser hy tot dy is kommen.

Du heeft oock een eerlicke kroon
 Van syn goudt toebereedt,
 Hem op het hoofdt gheset.

Hy begheerd' alleenlick van dy,
 Dat du hem wondest gheuen
 Een waat langher te leuen,
 End du heeft hem ghegheuen bry
 Te leuen langhe tyd,
 Ja oock in ewigheyt.

Hy heeft dooz dyne goedscheyt
 Duor al syn vercreghen
 Een heerlicheyt van degghen.
 Du heeft hem schoon wt mildicheyt
 Ser' op het hoofdt gheleyot,
 Ende groot' heerlicheyt.

Du heeft hem seer ghenadelick
 Het alderhande gauen
 Serlick willen begauen.
 Du heeft hem verhuegt degghelick
 Het blyschap dooz t'ghesicht
 Van dynen anghezicht.

Want de Konink in aller noode
 Heeft gheselt sonder raunwen,
 Op den Heer syn vertranwen.
 Dooz des Hooghsten hulp, in ansaot

Em

End alletley verdziet,
Sal hy wanchelen mist.

In Dijn handt is sterck ghenoech ghewis
Teghen all' dyn byanden,

Om die te doen tot schanden.

Dyn recht' handt sal betrapen feyl

Die dy, door hates brandt,

Doorgaens doen wederstandt.

Du salt' in dynen toorn doen,

Als eenen ouer, branden,

Die in gloedt is ghesanden,

Dyn grimm salde ver alinden hoer,

So sullen l'ander gaen,

Ende door byer vergaen.

Hy sullen te male vergaen

End gants l'utgheroept werden

Met huer saedt inder erden.

Huere lysurucht sal niet bestaen

Hoe vels men der bindt,

Onder der menschen kind'.

Hy hebben een seer schandelick

End boos' stuck angheheuen,

End an dy schier bedreuen,

Denkend' eenen raet te ghelpe,

Mer mits huer kleyn macht

Hebben dien niet volbracht.

Want als sy sullen teghen dy

Commen inct all' huer bende,

Sullen

Sullen sy blien met schande,

Ende du salste schieten by

Wetter peels s' booghs dyn,

Recht in hueren anteyn.

Welan dan, vyl; nu op, o Heer

End betwyl als een helde,

Dyn moghentheyt gheweide,

End wy sullen singhen, end seer

Pysen dyn moghentheyt

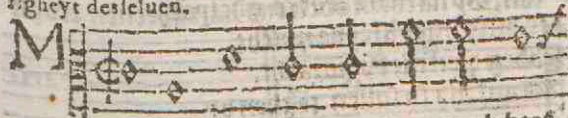
An end in ewigheyt.

Ghebed

GO Heere God, een ewigh oorsprongk alles goedes,
enen als het dy gbeliest heeft ons te roepen ende te onse
fanghen tot die ghemeynschap dynes gbeliesden Soons
onnes Heeren Iesu Christi, wil oock niet toelaten dat
wy vimmermeer ouerwonnen werden van onsen vy-
anden, mer dat na beuestinge synes ryckes midden on-
der ons, wy triumpheren, singhen ende grootmaken dy-
nen prys ende lof in ewigheyt. Amen.

Deus meus, Deus meus. Psal. xxii.

Is een prophceye van Iesu Christo, waerinne David in
beghinne singht syne nederighe ende schandelike con-
diction; daer na syne verhooghinghe ende de wibreydinghe
synes ryckes tot den eynden der erden, ende de ghebede-
ghheyt des seluen.

In God, myn God, waerom noch heest

stumy, Verlaten, so gaer verdrucht end
 onbly, Mer' van hulp' op de klaegh die
 ick doe dy, Groot henen maten:
 Oyn Godt, ick roep's' daeghs sonder onderla-
 ten Doch verhoorfen my niet tot mynder ba-
 ten, By nachten doch end kan gheenem troest
 baten, Van dyner hand.

Du bist d'Heyligh' Israels doch bekend,
 Door dyn hold' end ghenade vast ontrent,
 Daer ghesonghen werdt dyn lof excellent,
 Zoeylicher wyse.

Onse vaders hebben ghelyck de wyse,
 Op dy ghehoopt end vertrautwt, so dat ghy'se
 In byscheyt tot nood tot dyns naems pyse,
 Heestt schoon gheselt.

Tot dy roepende worden by gheselt:
 Sy vertrautoden op dy end dyn gheweldt
 Ende syn (hoe seer sy worden ghequelt)
 Niet beschaemt worden.

Mer ick ben rechtstins een erdworm geworden,
 End niet meer mensch alleweghen vertouden
 Der menschen spot, met daden ende woorden
 Wy anghenaen.

¶ Alle die my in sulcken standt sien aen,
 Bespotten my end berachten by aen,
 Ikrommen den mondt end schudden onberaen,
 Was metten hoofde.

Segghende: dat is die an Godt gheloofde,
 Die help' hem nu, welcke dat volck verdoofde:
 Hy by hem (so hy hem seluen beloofde)
 So hy hem liefst.

Doch heesttu my van moeder buyck ghelieft,
 End my daer wt verlost end my ghebieft
 In dyn hert', als ick noch hingh well gherieft
 Jongk an de borsten.

End dat meer is, ick ben oock vanden durcken,
Doe iche inder baer moeder was in rusten,
Du waerst myn God, daer na myn siel moet
Gants onuerlaedt. (durcken)

Wylck niet verre van my in desen staet,
Derwyle my sulck perypkel om staet,
End dat my niemant by staet in dit quaede
Dat ick moet lyden:

Wete stieren my omstaen end bescreyden,
Wete stieren van Balan, sonder myden,
Dincinghelen my sterck an alle lyden,
End my omstaen,

Sy hebben den mont skout open ghedaen,
Teghen my niet drucke swaerlich benaen,
Chelick leuwen die hongherigh wt gaen,
Van hueren holer.

Ick ben van myn kracht ganselick beholen,
Myn beenen syn ontknoecht, dits onuerholen,
Myn hert als walsch is ghsmolten end bequolent
Dooz druck end leydt. (geyt)

2. Myn teughot is dooz als een scherf end ver,
Myn tongh' an myn raken vast kleeft end leydt
End du heest my tot s' doods puluer bereydt,
Te deser stonden.

Want my hebbe gants omringhelt de hondē,
Teghen my hen hebben t'samen verbonden
De hoof, end my beyde voeten end handen
Dooz steken gants.

Alle

Alle myn beens kan ick tellen te hand,
Welck siende de wreed' end godloose mans
Bespotten my, vol haets ende nyds brands
Mets groot verachten.

Sy hebben myn kleeders met boof' andachtē,
Bedeelt onder hen, daerop sy vast wachtē
Daerouer d'lot werpende: dese klaghē
Poet ick annaen.

Wil doch, O Heer, niet verre vast my staen,
Ver haest dy seer om my stracks by te staen,
Die myn sterckte bist, buyten alle waen,
In dit krank wesen.

Bewaer myn siel vāt swerdt, o Heer gepresen
Van den die daer teghen syn opgherlesē:
Op dat sy niet verschoot werd' end verknesen
Van d'honden quaede.

Verlof my vā s' lecutus myn tot zynner baec
Verhooz my in desen druckighen staet:
Chenadelick my van d'hoornen onslaet
Der sterck' eenhoornen.

Dynen naem sal ick mynen lieuen broedern,
Wt honden die daer syn als myn gheswoornen,
Ick sal dy in midden dynr wtuerhoornen
Wysen by wt.

3. Ghy die Godt breeft, helydt hem ouerlypde
Kinders Jacobs, verheft hem niet gheleyde:
Breeft hem all' s' traels saede, du Gods bypde
Dooz syn erbarmen.

F. II.

Want

Want hy heeft niet veracht t'gebedt des armē
 Syn anſicht niet wendende van ſyn karmen:
 Als hy riep heeft hy ſyne willen ontſarmen
 End hem verhoort.

Ick ſal inder ghemeynt', al ſoo't behoort,
 Dy lof ſinghen, end myn ghelofften boort
 Betalen, daer dyn ſtemme werdt verhoort
 Onder de vroomen.

Daer ſullen ſyn de ſachmoedighe kommen,
 Eten ſat, end God pryſen end ſyns rommen,
 Hē ſoekēd' end huer hert ſal ſonder ſchōmen
 Leuen gheſondt.

Dit denckende ſullen hen op der ſtand
 Bekeeren all'eynden des erdzycks rond:
 Alle volcken oock hem met hert' end mond
 Sullen anbeden.

Want t'rycke komt tot den Heere der vzedent,
 Met heerlicheyt oock bouen end beneden,
 End ſall hebben heerſchappyy ouer d'heyden,
 Met grooter ſpoed.

Die ryck end bet ſyn ſullen wel ghemoedt,
 Inyebuyghen booz hem booz beweghing goed,
 Doch de katyf die opt' graf heeft den voet
 Sall hem betoeren.

Huer kinders ooch ſullen niet grooter eeren,
 Hem dienen, end ſyn ghemeynte vermeerren
 Van eewigheyden, ten pryſe des Heeren,
 Tot eewigheyt.

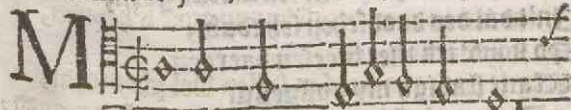
Jemand ſot hen ſal altyd ſyn bereydt,
 Den tockomſtighen volcke met beſcheydt
 Wat te bzyden s' Heeren gherechticheyt,
 Tot ſynder eeren.

Ghebedt.

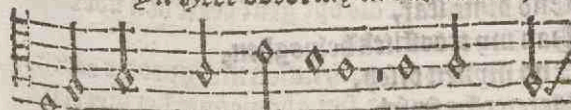
O Godt aller vertroostinghe, hoewel du voor een tydt
 toelateſt, dat wy op verſcheyden wyſen verdruckt wer
 den, ende gheacht als dat wy vaeghel der wereldd:
 nochtans mit dat wy betrauwen hebben op dyn goedli
 gheyt alleene, wy bidden dy, dat du ons willeſt byſtaen,
 ende verloffen vanden benautheyden die ons quellen,
 op dat wy midden in dynere heyligher vergaderinghe
 dy danck geuen doer dynen eenighen Sone Iesum Chri
 ſtum. Amen.

Dominus regit me. Psal. xxiii.

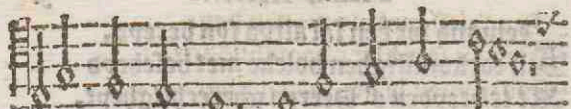
Hier werdt beſchreuen, hoe gheluckſaem ende geruſt in
 allen dinghen een ghelooouigh menſche ſy, die op der Hee
 ren goedicheyt ruſtet. Wandt hy voede, regiert, trooſt en
 de beſchermt de ſynen, als een herde ſyne ſchapen.

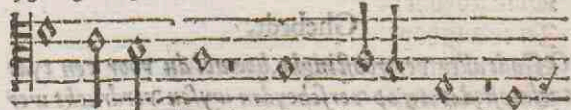
My Heer doedt my in oueruloedt,

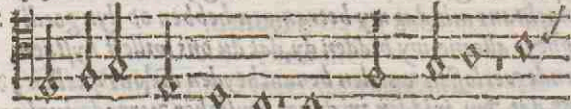
My kan gaer niets ghebrecken, In't groen gras

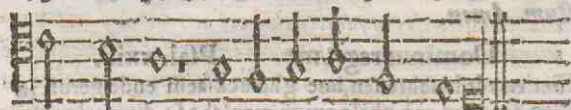
hy my weyden doet, Leydt my an water beken-

dyn siel haer kracht, Door syne macht heeft

hy weder ghegheuen. End leydt my stil, Om

syne naems wil, Ouer d'oprechte weghen.

Als waert schoon dat ik moeste gaen,

An't dal des doodschen schaduw,

So kond' ick niet vreesen daer aen,

Want stadigh my bystaetstu.

Dyn roede straf,

End dyne staf,

Dan my troostlick betoghen,

End mynen disch,

Mercierstu frisch

An myne blianden ooghen

Du salst met oly mynen kop,
Dien du seer klaer dooff blinken,
End mynen beker totten t'sop
Wilstu daer toe vol schincken

Dele goedheyt

In ewigheyt

Sal my huer gheselschap gunnen,

So dat ick sal

Sonder afual,

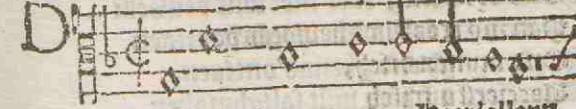
An't huys des Heeren wonen.

Ghebedt.

Hemelsche vader, oorsprongk aller gheluck saligheyt wy dancken dy, dat du dy bewesen hebst onse Heerder end beschermer te syne, ende hebst ons verlosset vader macht alle onser vyanden. Gheef ons dat wy mit verwerpe aller vreesen end schroomen des dooddes nauoghē ende betyden dyne waerheyt, die du 'ons genadelicken gheopenbaert hebst door onsen Heere ende eenighen meester Iesum Christum. Amen.

Domini est terra. Psal. xxiii.

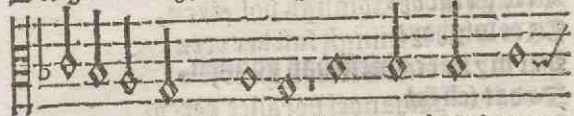
Dauid na dien hy wel wiste dat de Tēpel ghebauwt son de werden op den bergh Moria, singhet wt de groot goedtheyt Gods tot den Israelite, waer onder hy eygentlick een plaetle voor sich verkoos, hoe wel hem dat gantse erdrincke toequam.

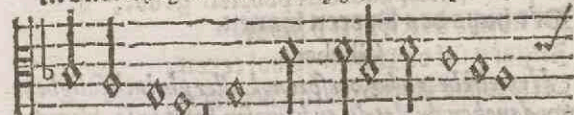
'Eerd treck kamt toe den Heer' alleyn

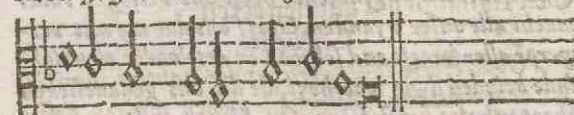
Die gantse wyzeldt in't ghemeyn. End die daer

in ouer bryedt woonen. Hy heeft op d' Heer

kerk gegradiert. Werrycht end lustelic verciert

Het menigherley waterstromen.

Wie sal komen op s' Heeren bergh,
End' op de plaets, die sonder ergh
Gants heyligh is end sonder vleckens;
Die daer handen end hert' heeft royn,
Het ydelheyt niets heeft ghemeyn,
Hem niet valsch' eede niet wilt beulecke

Sulck een sal vanden Heer doort aen
Seghenynghe end ghenad' ontsaen,
Van Godt die hem wilt salighmaken,
Dit is t'ghelache dat hem niet bliet

Soecke

Soeckt, end begheert doch anders niet,
Dan tot syn anschyn te gheraken.

Hest op uw' hoofden poorten groot,
Celwighe dozen heft v' bloot,
Ingaen sal de Koningk vol eeren,
Wie is die Koningk sulcker eer?
Het is een ouerweldigh Heer,
Doo: kryghshandel vol aller eeren.

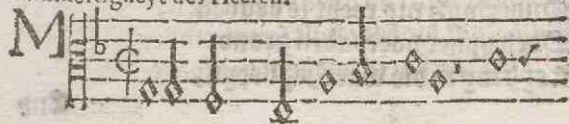
Hest op uw' hoofden poorten groot,
Celwighe dozen heft v' bloot,
Ingaen sal de Koningh vol eeren,
Wie is die Koningh sulcker eer?
Het is der heylscharen die Heer,
Gen Konings vol allerley eeren

Ghebedt.

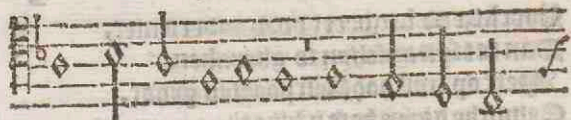
O Godt, Heere ende heerscher der ganser werelts,
Wil door dyne heylighe genade wonen midden onder
ons, ende ons deelachtich maken alle dyner hemelschen
gauen, dat wy versterckt met dyner kracht, victorie
bekomen moghen teghen alle onse vyaden, door dynen
Sone Iesum Christum. Amen.

Ad te leuau. Psalm. xxv.

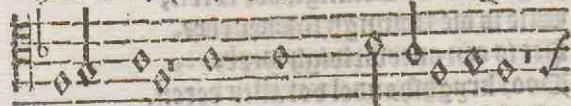
Dit is een ghebedt enes menschen die tyner sonden
ende tyner vyand boosheyt haluē gheperstet werdt waer
in hy bidt om vergheuinghe tyner sonden, ende int ge
meyne voor dat gantse volck: maecti groot end pryft die
barmhertigheyt des Heeren.

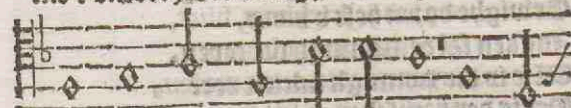
In siel heft' ick tot dy, Heere, Oyn

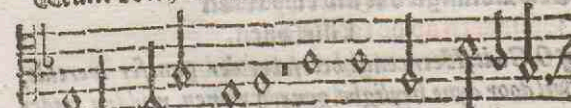
Heer' ick hop' op dy syn, Dat ick niet kom-

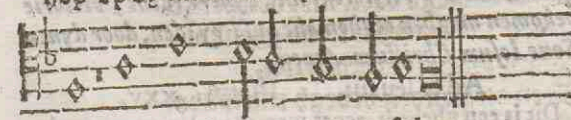
me t'oneere, Ter vrueghet der vyanden myn

Want beschaemt sal doch niet syn, Wie syn

hop' op dy sal staken: Per wel, die den seluen

pyt End bruck andoet an oorzaken.

O Heer, wil my dyne weghen
Ghenadestick maecten kond.
Onderwyk my recht te beghe
Doch dyner voerpaden groen.
Leyd my in die waerheyt royn,

End

End leer my, o grootgheachte,
Want du myns heyls Godt alleyt
Wilt, daer ick daeghlichs op wachtte.

Wilt doch schoon ghedachtigh wesen
Heer, dyner barmhertigheyt,
End dyner goedtheyt gheprezen,
Die du bruyckst van ewigheyt,
Dyner tongkheyt sonden niet
Ghedenck, noch myner misdaden:
Sy myn ghedachtigh niet bliet,
Pa dyn goedtheyt end ghenaden.

Die Heer is goet bouen maten,
Ende gherecht sonder waen:
Daerom voert hy de verlaten
Sondaers op de rechte baen.
Den sachtmoedighen maecte hy,
Dat hy een broom leuen leyde,
End den seluen leert hy vry
Synen wegh oock met bescheyde.

Enckel waerheyt end ghenade
Alle s' Heeren weghen syn,
Den die houden vroegh end spade
Syn hondt end tuyghnissen syn.

O Heer Godt, om dyns naems wyl,
Vergheef my (bid ick) myn sonden,
Die ick daen heb met moedt wil,
Want sy werden groot beuonden.

¶ So wie den Heere dooz ooghen

Sal

Sal hebben in desen dal,
 Hy sal hem opentlick tooghen
 Wat wegh by verkiefen sal.
 Hy sal schoon in rusten syn
 Het dat syn' in desen leuen:
 Syn saedt sal, tot erue syn,
 D'erd' besitten daerbeneuen.

Die Heer wilt schoon openbaren
 Syn verborghen theden den
 Die in syn breesse booztuaren,
 End maeckt syn bondt kondt tot hen.
 Myn ooghen, in allen keer
 Syn tot den Heere ghewendet,
 Want myn boeten, so waimeer
 Hy verstricht syn, hy ontwendet,
 Wend dy doch tot my, O Heere,
 End wil my ghenadigh syn,
 Want ick ben bekomert seere,
 End ben inden druck alleyn,
 Want myns herten angst is groot
 Die groeyen so langs so meere.
 Bring my dan wt deser noodt
 Door dyne ghenade teere.

Sie an myn druckighe sake,
 End d'ammer dat my aenkleeft,
 End myn sond' all, die d'oorfaecke
 Hieruan is, doch my vergheeft.
 Heb op myn vyanden merck

Die

Die daer syn groot in ghetale,
 Die oock in hate seer sterck
 My haten alle te male.

Hoed myn siel end wil my bryden,
 Dat ick niet werde beschaemt,
 Want ick vertranw' in dit lyden
 Heer, op dy alsoo: betaempt.
 Redelickheyt houde my,
 End recht, want ick op dy wachte,
 O Godt maeck Israel bry,
 Van all synen druck' ontsachte.

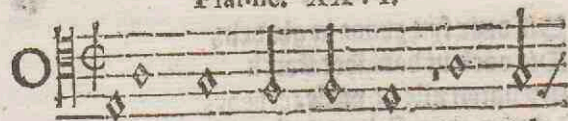
Ghebedt.

*O Heere Godt, die du niet begheerst, dan de wel-
 uaert ende saligheyt der ghenen die op dy verhop-
 en, streck dyne oneyndelicke goedigheyt ende barmher-
 tighheyt op alle dyne arme creaturen, ende doe wt alle
 onse sonden, dat wy, door dynen heylighen Gheest ge-
 leert, wandelen moghen in dynen heylighen gheboden
 sonder af te dwalen: ende dat wy eyndelicken ghenietē
 der saligheyt dese ons verworuen is door dynen Sone
 Iesum Christum. Amen.*

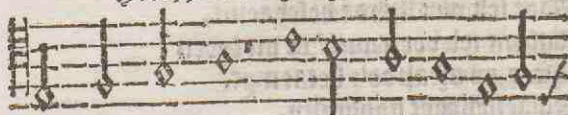
Iudica me domine. Psal. xxvi.

Dauid protesteert van syner goeder consciencie teghen
 syn vyanden, ende eyghent sich gants tot den dienste
 Godes: dien bidt hy, hy wil hem bewaren ende erghens
 oponthouden voor sodan grooter straffe als Godt ouer
 de godloosen, die verdrucket werden sullen, doen wil. Is
 een bequame psalm, voor de verdruckte onder de afgo-
 dendiaers.

O Heer

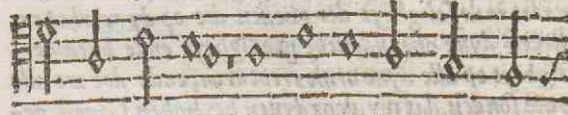
Heer, hoedt my myn recht, want ick

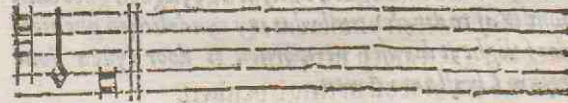
heb recht end recht Gheswandelt hier op der

erden: Ick heb op dy myn hope Ghesett,

dies ick verhope, Dat ick niet beweeght sal

worden.

O Heer, ick blide dy,
 Wil recht beproeven my,
 End my verfoecken te deghen.
 Myn nieren end ghedachten
 Ondersoeck met andachten,
 End daertoe alle myn weghen.

Want

Want ick heb dyn goedheyt
 By voo; ooghen gheleyd,
 End wandel' in dyn waerhede,
 Ick pleegh my te vermijden
 Van lichtuerdighe lieden,
 End vanden beuepsden mede.

E' gheselschap der boosen,
 Daet' ick, niet godloosen
 Wen ick nummiermeer gheseten,
 Ick sal wasschen myn handen
 Met onschuld, end omvanden
 Dynen outaer onuer meten.

Op dat ick mondelich,
 Dyn lofskond', end rycklick
 Gertell' all dyn wonderdaden
 Dyns huyls woningh, Heere,
 Hebb' ick lief, end dyn eere
 Huer', daer du toont dyn ghenaden.

E I My metten boosen niet
 Laet vergaen, noch my, mit
 Den die na bloedsurringh denken.
 Die daer hebben boozhanden,
 Schalckheyt menigherhanden,
 End de recht' hand vol gheschencken.

Mer ick wandele vry
 Met onschuld, verlos my,
 End wil my gnade bewylen,
 Myne doet is vast seere.

Daerom

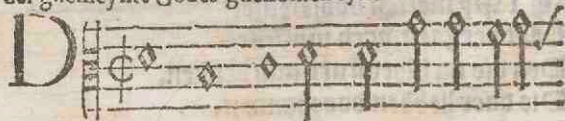
Daerom sal ick den Heere
Doch inder ghemeynte pypfen.

Ghebedt.

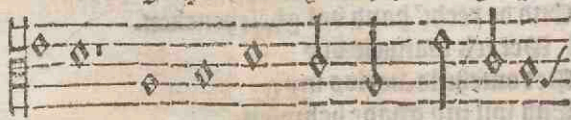
G Heere Godt, die du niet beghereft, dan de weluærz
ende saligheyt der ghenen die op dy verhopen, streck
wt dyne groote barmhertigheyt ouer dyne aerme crea-
turen, ende wisch wt alle onse ongherechtigheyden, op
dat wy onderrichtet door dynen heylighen gheest, wã-
delen in dynen heylighen gheboden, sonder eenigh af-
dvaen, end endelicken ghenieten de saligheyt, die ons
verworuen is door dynen Sone onsen Herre Iesum
Christum. Amen.

Dominius illuminatio mea. Psalm, xxvii.

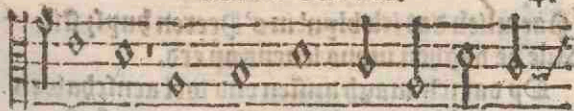
Dauid verlost wt eenighen grooten peryckel, verlekere
sich seere van Godes goetcheyt: bidt hem, mit verkla-
ringe tyner noodr, ende is wel seker, hy sal verhoort wer-
den Is een bequame Psalm voor de aerme ghelouighē,
die Godt wt der veruolghinghe verlost heeit, ende sy tot
der ghemeynte Godes ghekomen syn.

Je Heer' is myn licht, om my teghe-

lyden, End myn heyl, voo: wien soud' ick vree-
sen

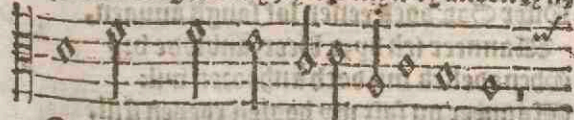
vermeyden, Voo: wien soud' ick my schrecken

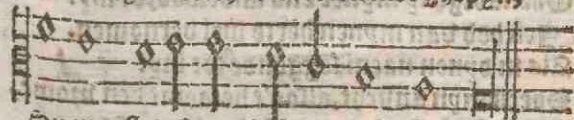
so gaer by: Als de boosen sonden kryghwylt

opstaen Tegen my, sy die myn byanden syn,

Om myn vleesch te bereuen met ghepyn,

Sy moesten druyghelen end r' ondergaen.

Wien ick schoon ware van eenen heyl' krachte
Belegbert, so vreesde myn hert gaer niet:

Wen myn angst' ee' slaechtrypde groot vā machte
Noch soud' ick verhoppen in sulck verdriet.

Ick heb een dingh vanden Heere begheert,

Welck ick noch meer van hem begherren wil,
G. l. Naemlich

Daemlick dat ich blyu' in s' Heeren huys. Al
Alle de dachten myns leuens op erd.

Op dat ich magh anken end wel aenschawen
De cierscheyt des Heeren schoon end fris.

End' in synen tempel huysch opgebauwen
Schawen so wat daer aen te schawen is.

Want inden bagh der tegenheyt sal by
By wel berberghen inder hute syn.

End' bedeckt houden an een syde syn,
End' my op een steenrotte stellen by.

Hy doet my gaan metten hoofde verheuen
Duer myn byanden, die my omstaen.

Wacrom wil ich hem in syn hut' opheuen
Dier God' doch eenen lof langk anuaen.

Wanneer tek by, o Heer, anbidde by
Ghenadelick my doch anhooren wil.

Wanneer du salt my hooren roepen wil,
Ghenadigh sy myner end' ander woort my.

Ich heb van mynen herte wel vernomen.
Als in dynen naem seggende tot my:

Soeck myn anlicht, alsoe t' betaem den vromt,
Du siest nu, Heer, dat ick t' soekende sy.

Werbergh niet voer my dat anghelicht dyn,
End' in dynen coone my niet verstoof.

Du bist myn hulpe gheueest in aller noot,
Wier' aet my niet, o Heer, end' Heyland myn.

Want myn vader end' moeder hebben beyde
By verlaten, mer die Heer neemt my aen.

Leet

Leet my, o Heer, dynen wegh met bescheyde
End' haer my nu haer op de rechte baen.

End' dit om mynet laeghleggheren wil,
Gheef my niet ouer der moedtwilligheyt

Dyn byanden: dalkede tonghen in't bzepe
Syn opghestaen al teghen my seer veel.

Ten ware gheueest dat vasse verhoopen
Dat ich hadde s' Heeren godelers te sien

In der leuenden erd' ick waer verlopen
Vanden droeffalen die my syn gheschiet.

Hoop dan op den Heer in gheduldicheyt,
Laet by des langtoetens berouwen niet.

Dyn herr' worde sterck in alle berouwen.
End' op s' Heeren soekomst duldigh verheyde.

Ghebedt.

O Vader des lichtes ende oorsprongk alles goedes, kom
ons te hulpe in tydt der tegenheyt: ende wan my reade
van allen mensche verlaten werden, so vertreck du dy
doch van ons niet: mer gheef so wat ons ouerkomst,
dat onse herte altyde versterckt sy, van dy te veruach
ten alle de goeder, die du ons belofte hebst door dynen
Sone Iesum Christum. Amen.

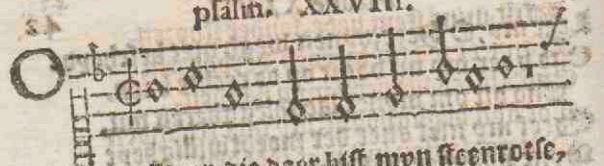
Ad te clamabo. Psalm. xxviii.

Dauid wraerliken bedroeft, de wyle by sach Godes name
door de godloosen ontceeren, beghert van hen ontslaghe
te syne: roept wt teghen hen: dacrna werdt by versterckt
Gode hebbe hem verhoort: ende beueelt hem alle gheloo
sighen.

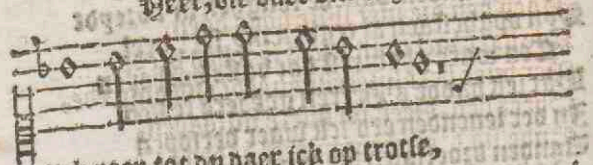
G. H.

O Heer,

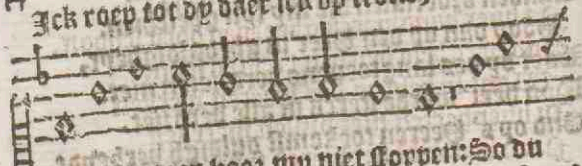
psalm. XXVIII.

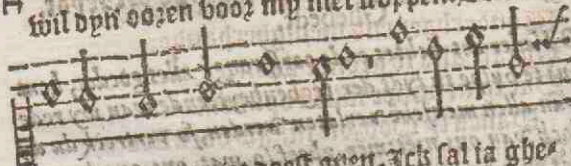
Heer, die daer bist myn steentrotse,

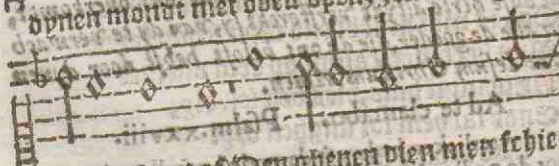
Ich roep tot dy daer ich op trotse,

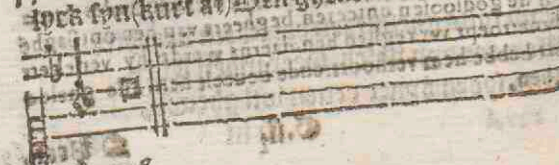
wil dyn ooren hoor my niet stoppen: So du

dynen mond niet doelt open, Ich sal ja ghe-

roep son kert a Den ghenen dien men schiet

in't graf.

Psalm. XXVII:

43

Wilt mine stem bede, sonder scooren,
 Wanneer ick tot dy roep, verhooren,
 End' als ick verheffe myn handen,
 Tot dyn heylighdom, my niet schanden
 Den godloosen wil niet toedoen,
 Poch den die niet luste boos doen.
 Die daer wel mondlick spreken vrede,
 Der huer hert spreect quaedt end onurede,
 Gheef hen, Heer, na huere mildaden,
 Ende na d' ergheyt huerer daden,
 Na huer hand werck gheef hen doch schoon,
 End vergheld hen den rechten loon.
 Want sy hebben des Heeren werken
 In huer herten niet willen merken.
 Poch bemerket het werck syner handten,
 Wonderbaer end menigherhande.
 Hy sal also te gronde slaen,
 Dat sy nommer sullen opstaen.
 Danck sy God, die nu (als oock vrees)
 Verhoort heeft de stem myns ghebodes.
 God is min kracht end myn schild roeyne
 Dyn hert vertrauw op hem alle tines
 Hy is myn huly, dies den ick bly,
 Ende sal hem lof singhen vry.
 God is onse sterckheyt niet machte,
 End syns ghelalcoen heylsaem krachte.
 Bewaer dyn volck, Heer inden leuen,
 End spees dynen eruen wil gheuen,
 Gult

Weyde,

Wepde degheleick ouer baejd,
 Er' verheft in ewigheyt.
 Ghebedt.

O Godt allen vertroostinghe, die du de gherechtigheyt
 lief hebst, ende hebst eenen gronwel voor aller ongherechtigheyt,
 ende geueynstheyt: Verstrayde dat voornemen der ghenen die
 ofsen vall soecken: ende wes de kracht ende schilde der ghenen die op dy
 vertrauwen, dat wy in aller gheestelicker vroeyelickheyt dy lof
 singhen, dat dy behagheleick sy door dynen Sone Iesum
 Christum. Amen.

Tribuite Domino. Psalm. xxix.

Dauid be'chrift hier de maesteyt Godes door de blickte
 me, donders ende ongheweder die de creaturen verschrooc
 ken maecten, hoewel hy daerentusschen goedt ende genadigh
 sy den synen. Een bequame Psalm den Heere te
 louen wan het dondert.

Ghy die daer syt in hoogheyt Troost

in eer' end' verlicheyt. Gheeft den Heere

met andacht Er' end' alomoghende kracht.

Gheeft eere des Heeren name Die voor syn

macht sy bequame. Bugght uw knien met

aller eere In t'heylighdom voor den

Heere.

Gods stem, des men verwondert,
 Op de wateren dondert,
 S' Heer heeft macht te skooten wt
 Ael waters met groot gheluydt.
 S' Heeren stemme gheeft te merken
 Hoe krachtelyck hy kan werken
 S' Heeren stemme t'elcker wonden
 Alder vol cietlickheyt beuonden.
 S' Heeren stemme niet gheweld
 De cedarbooms nederuelst,

De ceders die daer plantant,
Staen, in Libano gheplant,
End doet Libanum ontspringhen,
Euen als de kaluers springhen.
End den bergy Sion milde,
Als tongh' eenhoorsens in't wilde.

S' Heeren stem degheleek sehept
De vierulammen quet bryedt,
S' Heeren stem de wildernis
Doet beuen ende Sades,

S' Heeren stem, door een veruaren,
Doet de hindekaluers baren.
Sy ondeckt oock harde korne
Wenighe boschagyn groene.

Hiertu'tschen een teghelick
Singht den Heere deghelick,
In syn paleys syn bereydt,
Dyner lof end' heerlicheyt.

Die Heer sitt, ons ten godden,
Daer der wateren vloeden.
Die Heer sitt om te richten
In syn rycke, sonder swichten.

Die Heer gheeft den wolcke syn
Gheduerighe sterckheyt syn.
D' Heer salt selu' begauen wy
Met vyede die ewigh sy.

Ghebedt.

O Heere Godt, dien alle eere ende heerlicheyt ecke wt.
ghe-

ghelycker wys het dy gbelieft heeft, ons dynen wille te
verstaen doen, gheef oock dat wy den seluen met aller
eerwerdigheyt annemen, ende dat wy syne kracht ghe-
woelen, die ons reformere in een heyligheyt des leuens,
op dat wy eyndelicken gheneten des erues dat daer be-
looft is alle den ghenen, die du in dynen welgheleefden
Sone Iesu Christo angenomen hebst. Amen.

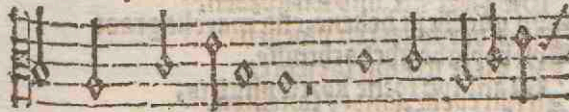
Exaltabo te.

Psalm, xxx.

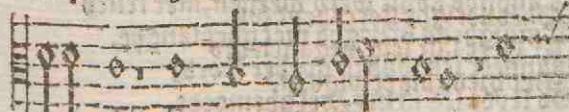
Dauid dancke Godt, dat hy hem wt doods nootd ver-
lost heeft: ende vermaent alle ghelooouighen, dat selue te
doerne ende te bekenennen, door syn exempel hoe sachter
righ dat Godt sy tot den synen Daerna bidt hy hem, ende
beloott syn lof te singhen in ewigheyt. Een bequam-
Psalm God te prylen na ueruolginghe.

Heer, ick wil hoogh prylen dy, **A** ant

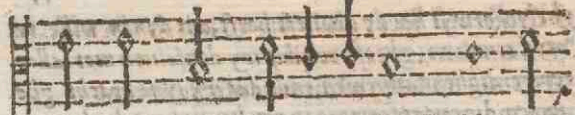

du Heer sitt my verheuen: End myn bysanden

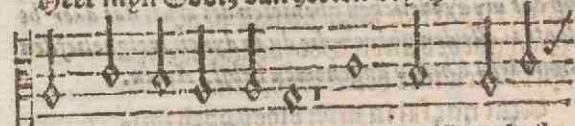

ouer my niet dracplick laten leuen. **S** ant

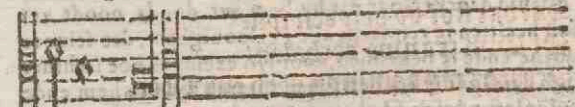
Heer

Heer myn Godt, van herten vry hebbe ick

vast gheroepen tot dy. Du heest my heil

ghegheuen.

Heer du heest wederropen syn,
 Syn siele vander helle,
 End ghetoghen dat leuen myn
 wt der dooden gheselle,
 Singhet den Heere, ghy die bloot
 Syn goedheyt bekene, end maecht groot
 Syn beylghe ghedachtinne.

Want syn toene kostwyligh is,
 Mer syn gunst duert seer langhe.
 S'auonds come wel d'weenen, mer selfs
 S'mooghens bruyghd met gheklange.
 Wanneer ick was in goeder spoed,
 So seyde ick in my, wel ghemoedt,
 Ick kan niet beweeght werden.

I Du heest Hoer, myn brengh sterck ghemaccht
 Pa dynen godden wille,
 Mer als du barght dyn aensicht naecht
 So ward ick ver schrickt stille.
 Doe riep ick, o Heer dy vast aen,
 Syn ghebed, myn God, dy ghedaen,
 Hebbe ick met desen woorden.

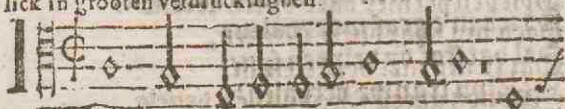
Wat nut sal in myn bloed doch syn,
 So ick in't graf moet dalen;
 Sal dat stof dy behyden syn
 Of Dyn trauwe verhalen;
 Verhoer my dan, myn God end Heer,
 Wil my doch ghenadigh syn seer,
 End my behulpsaem wesen.

Du heest in groote bruyghd myn leyd
 Wy verandert met sueghden;
 Den sack heest du my aigheleert,
 End my begoert met bruyghden;
 Dies sal dyn eer besonghen syn
 End niet verlesghen, Heer God myn,
 Danck wil ick dy seets segghen.
 Ghebedt.

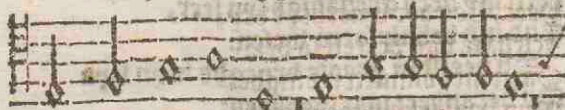
¶ O Godt, verlosser alle der ghenen die dy in hueren
 teghenspoeds auroepē, verlos ons vander woedscheit
 onser vande, ende leet niet toe dat wy in tyde der vor
 spoede dyne weldaden mis; bruy-ke, mer meer dat wy
 ons gantzicken beghene, dy groot te maecken in ewe
 gheyt door Iesum Christum. Amen.

In te Domine speravi. Psalm. xxxi.

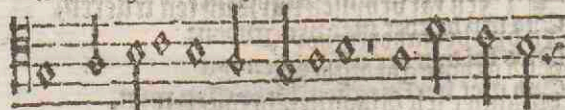
Dauid omryngelt van saul inder woest yne Maon, als beschreuen stoet 1. Sam. 13, bescrist leuedigen de groote verdrukkingen der ghelouigen, Daerom werpt hy in beghinne vier of vyf roepen wt, dat hy mede beroight dat wterste peryckel daer hy inne was. Daerna roept hy wederom teghen syne vyanden. Eyndelicken verlickert hy sich der goedicheyt Gottes, ende vermanet de ghelouighen sulen hem hier inne volghen. Een Psalm seer treflick in grooten verdrukkinghen.

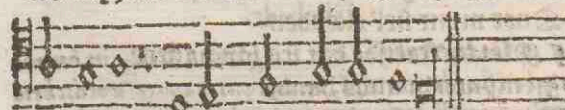
Ik hebbe in dy gheset myn hope. We-

waer my dan, o Heer, dan ewigher oneer,

wil my, also ick vast verhope, In dyn gherech-

tigheyde Uryen, daer ick op beyde.

Reygh dyn ooz', o Heere gheprezen,
Stracks tot my, end' haest dy,

Om te verlossen my.

Wilt my een stercke steentrotse wesen,

End een sterck slot gheuerden,

Daer ick seker magh werden.

Want du bist myn burgh end steentrotse,

Om d'hoogheyd dyns naems wil,

Woer end gheleyd my sijn,

Myn beschermmer daer op ick troste:

Hoed my booz huere stricken,

Dat sy my niet verstricken.

Mynen gheest ick gantsick beuels

In dyn hand, berlofs my,

Heer, God der waerheyt vry,

ICK hate van berten so vele

Gaen met onnutten dinghes

Myn hop' ick dy toebzinghe.

CI Ick sal vroplick sijn, buy ten trueren,

In dyn berimhertigheyt,

End groote goedigheyt,

Wanner ick salkonnen bespueren

Dat du d'oogh willest wenden,

Ouer myn siel' ellenden.

Niet toetsaende dat ick sou vallen

In mynen vyands hand,

Die mij daer soecke ter schand:

Der myn voeten (byna ghefallen

In't strick) sieldest in't beyde

Dy dat ick my vermepe.

Heer, belofst aen my dyn ghenade;
Want ick ben nu in nood,
Dooz angst en ouergroot,
Do dat dooz doze sinde gherade
By d'aogh berdwynst end d'leuen,
End de buyck daer bencuen.

Dooz smerte is myn leuen beracten,
End myn iaeren syn saen
Met swaer sichten vergaen,
By mies myner sond heft besweken
Dyn sterckheyt, also myn beenen
Dyn d'or' worden met enen.

¶ 2 Ick ben een rechte smaect ghedeghen
Dyner handen al,
Dyner vrienden een ghehal
End nabueren. Die my enteghen
Daer komen op de strate:
Die blien van my met hate.

Wen heeft my gheselst buyten herten,
Ghelyck die daer syn doot,
End als een gheloken yoe.
By hebben my, my te bescheren.
Smaect anghedaen, vol bruchten.
Wen ick gheweest end sichten.
Want sy hebben gheraeddlaeght samen,
(Hoe well qualick beraen)

By nat' leuen te saen.
Mer, Heer, ick hope op dy by namen,
End

End legghe dy te welen,
Dyner centigh Gode ghepreken,
Dyner leuens loop is in dyn handen.
Verlof my vander handot
Dyner stercker byandt
End van den die my (mits haets byande
Alle sinne synde enteghen)
Veruolghen alle weggen.

Laet ouer dynen knechte lichten
Dyner aensicht maech my heil
Dooz dyn goedigheyt veel,
Heer, laet my dooz schande niet swichten
Want ick met vasser hope
By van herten aenroep,

Mer laet de goddeloos werden
Te schanden end vergaen,
End som in de stil gaen,
Die lueghentaligh dooz houerden
Met een verachtigh roumen,
Stout spreken vanden bromen.

¶ 3 Och wat groot goet heeft in den ghroen
Die dy vreeken, bereydt,
Hier ende in zelwigheyt,
Och wat groot goetd bereydtstu denen
Zonder menschen aenschauwen,
Die op dy vast betrouwen.

In t'heylichste van dyn aensichte
Verghif se du om den wil
Des

Der prachtighen moederswil.

Du verberghst in dyn hutte diechte,

Om hen van klapperenpen

End valsche tongh te sypen.

Godt sy lof, want grooste ghenads

Heest by ghedaen an my,

Als in een stadt leer vry.

Doe ick bloodt mer vreesse beladen,

Ick sayd, ick vol ghebzoken

Ben hoor dyn oogh berisken.

Achtans heesde myns biddens semms

Werhoort, wanteer ick vry

Gheschreyt hebbe' Heer tot dy,

Ghy dromen end van herten semms,

Hebbet dan lief den Heere

Tal van ghenaden terre.

Die Heere beschermt de gherechten,

End sal den grootstchen schoon

Targhelden hueren loon.

Syt manlick end wandelaere knechtten:

Vy tal d' hert beueffen

So wie d' hoy' op hem wessen.

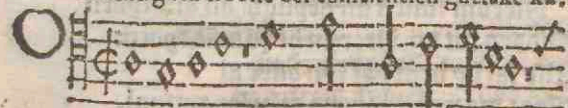
Ghebedt.

O almachtighe Godt, die du kerst onse brooscheyt
 ende swackheyt, bewys dy onsen schuldte ende voerslate
 der se syne, ende vernietighe all den raede der ghenen
 die daer laghen leghen teghen dyne arme dienaers:
 ende maek ons ghenaelen de grooste gaeder, die du be-
 loofte

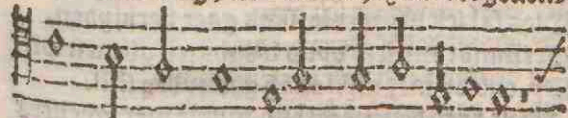
looft ende bewaert hebste alle den ghenen, die dy vrees-
 sen ende anbiaden door dynen Sone onsen Heere Iesu
 Christum. Amen.

Beati quorum, Psalm, xxxii.

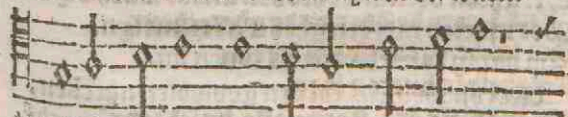
Hier werd grondelicken geleert by Davids exempel, hoe
 de mensche, mit syner sonden last beswaert, ter saligheyt
 ende warachtighen trooste der consciencien ghetake ka.

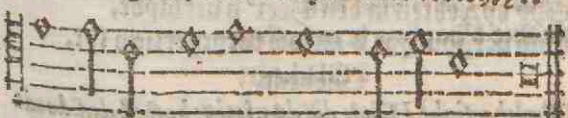
wel saligh wiens boosheyt is vergenen,

End wiens sonden bedeckt syt in dit leuen:

Wel saligh is, wien die Heer niet toeschryft

Syn sond', end in wiens geest geen bedroggh blyft

Om dat ick dy myn misdaedt heb berisweghe

Wits myn roep, myn beens syn ozoogh gedeghe

Wāt dyn hād heest my beswaert dach en nacht
Myn say is gaer tot somer dzooghten bracht.

Mer als ick dy gheopent heb myn sante,
End niet bevecht, ja zelfs als ick vermontde:
Ick wil den Heer helpden myn misdaet
Atteghen my, so vergaffstu myn quaet.

Hierom sullen all' hepligh' an alle syden
Bidden tot dy, Heer, in bequame tyden:
Also sal hy beuyt sy n' oer al

Woo; wateruloot end allerley misual.

I. Du bist myn burgh, vā d'rack saltu my v'pde
Dies sal ick my met lossanck gaer verblyden,
Verstand end leer dyns weghs ick ghenen wil
Dy, end dy niet myn ooghe gheleyden still.

Wilt doch den peer' end myle niet ghelickē
Dt: gheen verstandt hebben alsoot mach blyckē
Mer moeten met een ghebit ghetemt syn.
Op dat sy hen schicken na uwen sin.

Veel onghelucks sal den godloosen naecken,
Mer die dē Heere vertrant sal troost smaeckē.
Ghy oprechten in den Heer' v' verblydt,
End verghuegt v' all' die rechthertigh syt.

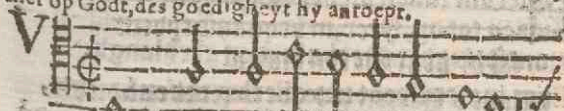
Ghebedt.

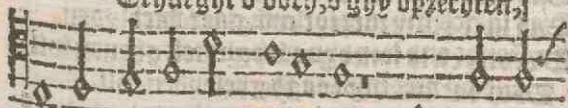
Barmhertighe Vader, die du niet begheerst den doode
mer meer de bekeeringhe ende dat leuen des sondaers:
streck dyne ghenade, goedigheyt ende gerechtigheyt o-
uer ons, dat alle onse ongherechtigheiden begrauen, e-
nde wy mit dyner goedigheyt omringht, ons in dy ver-
bueghen.

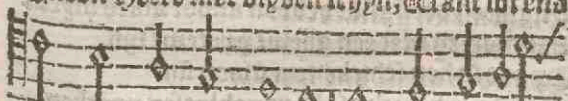
verghueghen moghen: ende wandelen in aller gherech-
tigheyt, als wy door dynen Sone Iesum Christum ghe-
leert syn. Amen.

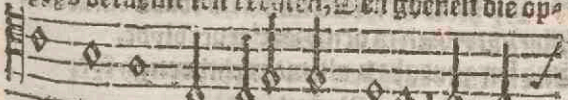
Exultate iusti. Psalm: xxxiii.

Dauid verhaelt hier vander grooter macht, wijsheyt barm-
hertigheyt ende wonderlickheyden Gods ende vermaent
de princē. Sy sullen sich op hueris macht niet vertrauwen,
mer op Godt, des goedigheyt hy anroepet.

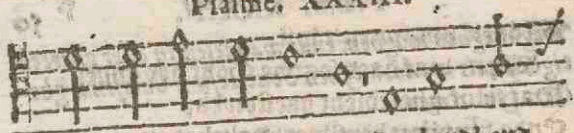
V
Erhuegt v' doch, v' ghy oprechten.)

Anden Heere met blyden schyn, Want lof end

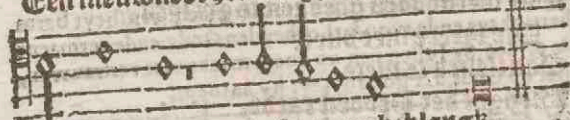

d'ys betaght ten rechten, Den ghenen die op

rechtigh syn, Op harp' ende luyte. End thien

snaren suete, Gheeft den Heere lof vancs

En menscheit hem singhet syn loyd' end

ontspringhet. Het basuyen gheklagh.

Want s' Heeren woordt is recht end dichte,
End wat hy doet dat doet hy wol:
End liefst gherechtheyt end gherichte:
D'erdtryck is syner goetheyt vol.

Dooz dat woordt des Heeren
Syn met grooter eeren,
Die hemelen ghemaect:
End niet synsmonds gheeste
Syn (ooch minst' end meest)
Huer heyrkrachten ghesaect.

Hy heeft de see waters in, t'ronde
Wergaert euen als in een vat.
Heeft se verborghen in t'afgronden,
Euen ghelyck als eenen schat.

Dat al d'erdtryck seete
Gzeese Godt den Heere,
Wat byen morde stil.
Dat oock verschyckicht werden
Alle die op erden

Wonen, om synen't toll,
Want wat daer segt de Godt der goden,
Dat selue gheschiedt haestelck,
Ende wat van hem werdt gheboden,
Dat werdt oock ghedaen te ghelyck,

Die Heere met bliete
Santslick te niete.

Brengt der Heyden raedt,
Der volcken ghedaenten
End all' huer betrachten
Maect te niet metter daedt.

Mer de godlicke raedt des Heeren
Sal ewelick bestandigh syn:
Syns herten doornemen, on keeren,
Blyft van gheslacht tot gheslacht syn.

O Wolck ghelucksaligh.

Welck den Heer', on saligh,

Wooz synen Godt ancleeft:

Saligh is t'ghelachte,

Welck d' Heer groot van machte,

Tot erf' verkozen heeft.

Die Heere liet vaste van hooghen

Wten Hemel synr Paterskeyt,

End' anstet seits met synen ooghen

Aller menschen kinders in't hzeydt,

Wat synen thronn schoone

Daer hy metter woone

Deer huys gheseten is.

Hy siet tot beneden
 Op alle die treden
 Op den erododem frisk.
 Want hy heeft d' herten huerer alle
 Sonder hulpe ghesameert syn:
 Hy kent beyde van groot' end smalle,
 Welckerley huere wercken syn.
 De macht der heylkrachten,
 End t'ghetal der knechten
 Behoudt den Koningh niets
 Gheen kracht end gheen dinghen
 Kan den stercken byinghen
 Want noodt ende verdriet.
 Het peerdt is een bedryghlick ding.
 Om daerdoor behouden te syn: (hen
 Want het ka' dooz syn kracht niet byn.
 Want er noodt den verpoer syn. (gben
 Mer d'ooghen des Heeren
 Totten ghenen keeren.
 Die hem rechtlijs ontsien,
 End die niet betrachten.
 Op syn goedtheyt wachten,
 End op syn tranwe sien.
 Op dat hysse hyy' end bewere
 Puere leuen al van den doode:
 End dat hysse boed' end ghenere
 In den tyden der honghernoodt.
 Dat haer dan verlate

Onsz

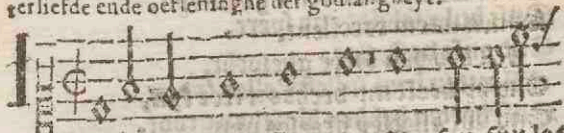
Onsz stel vroegh end late
 Op den Heer' onsen Godt,
 Want hy is onsz were,
 Onsz hulz, schilot end sperc,
 End onse vaste slot.
 Want in hem fullen t'allen tyden
 Onsz herten hebben blyschap groot,
 Mits dat wy ons, sonder vermyden,
 In synen naem betrauwen bloot.
 Laet dan, Godt o Heere,
 Dyn goedigheyt teere
 Ouer ons komen syn,
 Ghelyck wy betrauwen
 Galt' end enberauwen
 Op dy sonder waenschytt.
 Ghebedt.

O eewighe Godt, laet dynen name in allerley wyse
 midden onder ons groot ghemaecke werden, ende dyn
 krachtigh woordt also ghedruckt werde in onse herte,
 dat wy niet anueerden, dan dat dyne wille ghebyck for-
 mich sy, op dat wy altydt an dyne heylighe voorsich-
 ticheyt bāghē, ende vol syn sodaner vruechde die ons
 inder hope der goeder, die du ons door dynen Soone Ie-
 sum Christum belgofst hebst, erhoude. Amen.

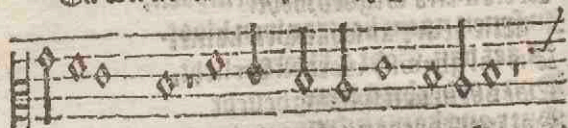
Benedicam Dominum. Psalm. xxxiii.

David onculden van Achis, als beschreuen staet i. Samu-
 el, d'ichede dese psalm: die so vele sentencie veruater, als
 H. lili. hy versien

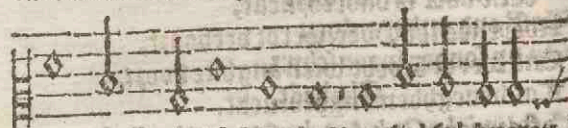
hy versien heeft, daeriane hy grootmaket de voorschiedich
heyt Godes ende lyne mildtheyt tot den gene die huere
toevlucht tot hem nemen vermaent oock alle n ontfchen
verliefde ende oefeninghe der godsaligheyt.

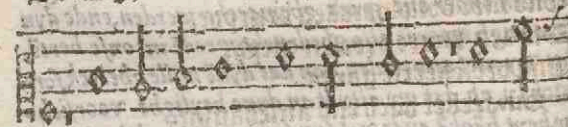
Ik wil steeds den Heer by Pysen, syn lof

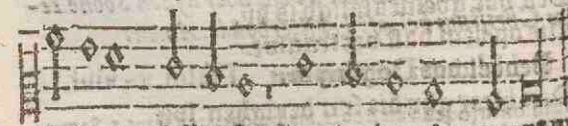
sal t'aller Ronde Ryckelyck syn in myne mond

So langh' als ick hier sy. Syn siel sal haeren

rom in Godt hebben, die bezingt syn Sulches

hoerende, sullen syn Ven verbuoghen daerom.

Maect

Maect doch groot end bevent,
Godt den Heere van herten reyn,
End laet ons louen in t' ghemeyn,
Synen naem excellent.

Ich heb den Heer ghesocht.
End hy heeft my verhoort seer syn,
End wt allerley vreeses pyn
Uerlost end wtgebrocht.

Wie hem t'anschaulwen komt,
Die sal ghewisz werden verlicht,
Daer beneuen syn anghesicht
Sal niet werden beschaemt.

Wie daer is onderdruct,
Roepende tot Godt, werdt verhoort,
End werdt brocht wt en anghise boort,
Tot vruoghden onghedruct.

S' Heeren Engbel omschranst
End met hollewercken beuydt,
Die den Heere vreesen altyd,
End versekerste gants.

Smacket doch end anschaulwt,
Hoe vriendelich dat de Heer sy:
Och hoe ghelucksaligh is hy,
Die op hem hant vertrauwet.

Hebbet hoor: ogben syn
Den Heer ghy die syn heylighen syt:
Want ghebreck hebben sullen niet
Die hem vreesende syn.

De

De Leenwen sullen wel
 Hangher lyden end groote nood:
 Mer die daer soecken den Heer groot,
 Den niets ghebreken sal.

Die kinders komt tot my,
 End wilt by' onzen sluyten niet,
 Ick sal u leeren meester bliet
 Des Heeren u reele bry.

So wie begheerigh bist
 Een kurtwoyligh leuen te blien,
 End in gheestigheyt te sien
 Veel goede daghen frisch,

Wooz' d' boos' altyd beleyd
 End verhoed dyn tongh' allezins.
 Lael dyn lippen spreken gheensins.
 Bedrogh, iemand tot leyd.

Van d' boos' wyck end afsta,
 End doe goed met alle bescheyd:
 Ondersoeck oock de breedsaemheyt,
 End volgh deselue na.

¶ I Des Heeren ooghen syn,
 Quer den gherechten gheslaen,
 End syn' onzen syn ophedaen
 Tot huer ghebeden syn.

D' aenschyn des Heeren is
 Quer alle misdaders quaed,
 Om wt te royen metter daech,
 Wie erde huer ghedachtmiss.

De ghere

De gherechtig ben frisch
 Koepen totten Heer dief'erhoort,
 End wt all' huer verdozieten boozt
 Verlost se bry ghewis

Die Heere is den naby
 Die eens ghebroecknen hertes syn,
 End die na den gheest syn in pyn,
 Helpt hy end steltse bry.

Geel tammers end verdozt,
 Den gherechten mensche ghemoett,
 Mer God maecht hem wt al met spoed
 Los, end verlaet hem niet.

Hy bewart sulcken man,
 Alle syn ghebreken so bry,
 Datter niet een, hoe kleyn het sy,
 Ghebroeken werden kan.

Mer de godloose sal,
 Dooz' syn eyghen boosheyt vergaen,
 End wie haett den gherechten man,
 Die sal komen tot ual.

Die Heer lost end beurvyd
 Synre knechten stel die op hem staen,
 Daer sal oock ta niet een vergaen,
 Die op hem verhoopt bry.

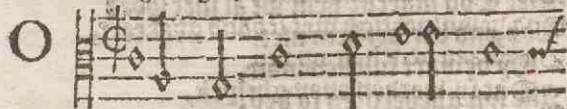
Ghebedr.

¶ O hemelsche vader, nademalc du dyne creaturen in
 de Enghelen selues doest dienen ter saligheyt dynner
 vruuskoenen, maeck ons te gheuoelen dyne barm-
 hertichheit

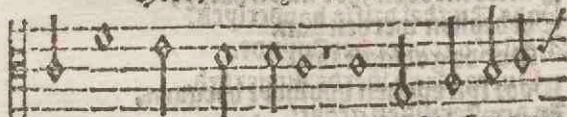
hertigheyt ende goedigheyt, dat wy beghouen tot aller
leye goede wercken, vreedfamiliarcken leuen met onsen
naesten: ende eyndelicken heyligh ende onstrafbaer be-
uonden werden voor den groosten richter, onsen Salich
maker Iesu Christo. Amen.

Judica Domine nocentes. Psalm xxxv.

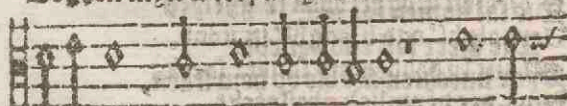
Dauid bidt Godt ernstlicken teghen de boosheyt ende
wreetheyt syner vyanden darhy, tot Godes eeten daer
van verlost werde moege. Is een Psalm, vol gheloues end
lie'de Godes, dien men wel wachten moet dat men en
door wreack ghierigheyt ende affecten niet misbruyck.

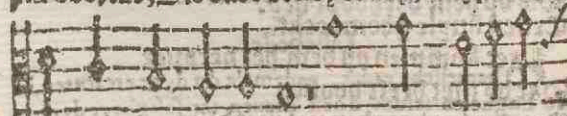
Heer, wil myn saeck nemen aen,

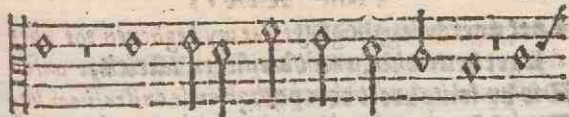
Teghen myn weerparty. End wil bescreyden

mi dootae, Die daer bescreyde my, Gryp schilde

end speer, Keen Ra my by, Het swerd gae te ghe
moet

moet mynt party: Seg tot myn siel bry, Ich

ben dyn heil end spoed.

Dat beschaemt werden end onteert
Die na myn siel Raen bry,
End beldulachtigh met schand ghekeert,
Die quaed dencken op my.

Dat sy werden euen ghelyck,
Als het kal hoor den wind,
Gods Enghel disse dapperlyck,
Als stof dat daer verfloeynde.

Vaere wegh werde slipperigh,
In duyfternissen groot:

S'Heeren Enghel soek te ghelyck
Veruolgh' end brengh' in noot,
Want sy hebben my sonder saeck,
Voor net heymlick ghesaecht,
Hebben mynt siel sonder oirsaeck
Eenen huyle ghemaecht.

Laet kommen op hem het berdyset
Dat hy niet heeft boosten
End syn verborghen net niet blic

Laet ouer hem ghedien
 Laet hem vallen in't kuyde end strick,
 Die by selue heeft bereydt:
 Dan sal myn siel verhuueghen sich
 In God haer saligheyt.

C 1 All myn ghebeent' sal segghen dan,
 Heer, wie is dyn ghelyck,
 Die den verdruckten reddest van
 Der stercken onghelyck.

Die wel betwaerft den aermen man
 Van dien hem gheweld doen,
 Walche' tonghen syn opghestaen,
 Die my belteghen koen.

Sy vergolden my quaed voorz goed.
 Staende nae d'leuen myn,
 Sochtans ick in haer teghenspoede
 Waer'd' in sack end ghepyn.

Ich stozde myn ghebedt voorz hen,
 Welcke my seluen dient,
 Wan hueren't loegh' ick ghing d'zou' hen.
 Als van broeder end vriende.

Ich ghingh ghebuckt, ghelyck als doot
 Die syn moeder beweent,
 Mer sy in mynen teghenspoede
 Verhuueghden hen gemeen.

Zae de snoodste, my onbetwilt,
 Syn teghen my verlaemt,
 Hebben my niet laet end twilt,

En ophouden, beschaemt:
 Sy hebben met huer tanden sel
 Gheknerffen teghen my,
 Mer die daer konnen bleyen well
 End syn banck boeuen vry.

Hoe langh, Heer, saltu an sien dit:
 Brengh' myn siel in behoede:
 Syn eensaem siel van d'quaede beuryde,
 End van leeuwelpen woede.

C 2 Alsoan sal ick dy dancken Heer,
 Ander Ghemeynte bloot.
 End sal dy voorz een volck groot seer
 Pyslen end maecken groot

Maeck niet dat my beschimpen dry,
 Die l'onrecht my doen steydt:
 Dat die onsaech my haten, my
 Niet bewyncken wt spyt.

Maer sy spreken (qualick verzen)
 Niets dat tot brede sy:
 Zae teghen die na brede staen
 Bedrogh vedencken sy.

End ont my te belpotten staet,
 Van huer kel' opghespert,
 Seggend' onsz oogh' heeft nu ansehanwt,
 Dat wy hebben begbert.

Heere du heest dit wel ghesten,
 Die doorz den vingher niet:
 End wilt niet verre van my syn,

Onthoock, ryft op met bliet.
 Myn God, myn Heer, die my recht syn,
 Bescherm myn saeck' also,
 Da dyn gherechtbeyt Heer, God myn,
 Dat sy niet werden bro.

Wat sy niet segghen in huer hert,
 Het gaet na onsen wensch,
 Wy hebben na onser beghert,
 Verlonnen desen mensch.

Dat' all schaemroot werden end bghecht
 Die van myn quaed syn bro,
 End met schand' end oneer bedeckt,
 Die van myn pochen so.

Mer laet bly end bro syn, dien myn
 Onnosselheyt beualt,
 End segghen, hooghghelooft moet syn
 God stents in syn ghewalt.

Die synen knecht vres' heeft bereypt,
 Myn tongh sal ernstelick,
 Dock segghen dyn gherechtigheyt
 End dyn lof begheelick.

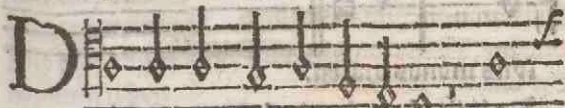
Ghebedt.

O Heere Godt. die du kenst de mache der ghenen
 die teghen ons opslaen, sta ons by ende voere onse sa-
 ecke, dat de goatoesen ende grootschen dynen heyligen
 name niet lasteren, als of du niet machtygh ghenoech
 wareft ons te veriossen van huerer geweldt. Maecck
 dat wy volherden in aller trouwe ende waerheyt, dat

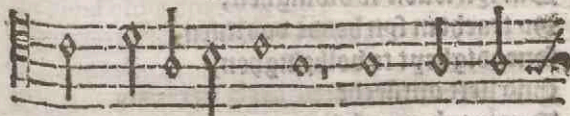
wy volherden in aller trouwe ende waerheyt, dat wy
 dy ewigh lof gheuen door dynē Sone onsen Heere Ie-
 sum Christum. Amen.

Dixit iniustus. Psalm. xxxvi.

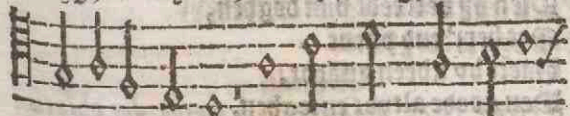
Dauid verwondert sich ouer de groote goedicheyt Go-
 des, die so verbreyd is, dat huerer oock de godloosen (die
 hier belchreuen werdē) ghewacert werdē, ende bidt Godt,
 hy wille laten gheduerigh bliuen totten ghenē die hem
 kennen, ende dar hyle bewaere teghen dat gheweldt des
 godloosen, welcker val hy voofecht.

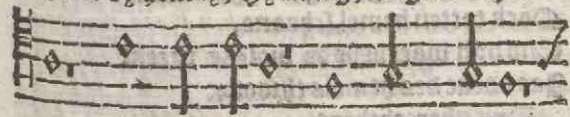
Boosheyt der godloosen my, Bee

tuyght in mynen herten, Dat gheen Gods

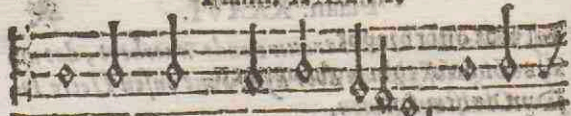
breesse by hem sy, Hy kan gheen goed beher-

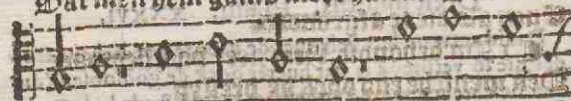
ten, Want by hem bro, In d'boos romt so,

A. l.

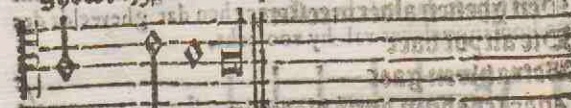
Dat

Dat men hem gants moet haten. Daertoe

ghewilt, hier dan quaed is, End bedrogh

syns monos praten.

Hy wilt gheen leeringh nemen aen,

Om syn leuen te dwinghen,

Hy tracht in syn bedde voortact,

Snoodigheyt te volbringhen,

End liest onrechte

Den wegh onrecht,

Dien hy betreedt van beghe,

Met hert' end daedt

Daert hy gheen quaedt,

Den goede altydt enteghen.

O Heer, dyn goedigheyt gheracche

Dock toeten hemel schoone,

End dyn waerheyt de wolcke raccht

Jaee docke des hemels throone.

Dyn ghercchtheyt

Merdt onerbeydt.

Als Gods berghen gheuonden,

Dyn daden syn

Te achten syn

Euen als diepe afgrondet.

¶ Du behoudst, Heer, seer dooslichtbaer

Den mensche end oock de beesten,

Ach hoe is dyn goedtheyt kostbaer

Den ghenen aldermeesten,

Die altydt daer

Betrauwen gaet

Inde schaduw d'yr blercken.

Hy sullen hen

Verladighen

In dyns huys oneruloeden.

Du salt se bedrencken ghewils

Van dynr wellusten beken,

D' doosprongh des leuens by dy is,

W' sy sien klaer (syn ansteken)

In dyn licht, Heer,

Dyn goedtheyt seer,

Wend tot den die by kanten,

De gherchtheyt dyn

Wilt tot den syn,

Die rechther tigh syn, weennen.

Dat my gheen'ins ghenaken doch

Der houerdighen voeten,

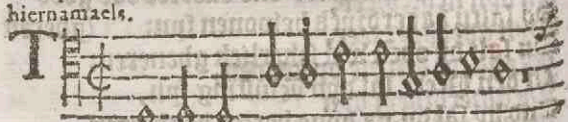
Dat der godloosen handen noch

Op van myn plaets niet flooten,
 Die daer boos doen
 Hoe sterck end kœn,
 Sullen ghewissick vallen.
 End dooz anstoot
 Ghevallen bloot. Ghebedt.

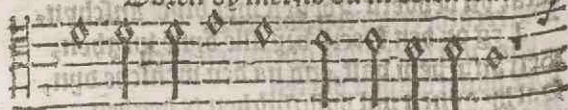
g Rechtuerdige vader, dien de werelt niet en kent,
 druck dyne wrese in onse herten, die daer vā ons ver-
 dryue alle ongherechtigheyt ende lueghene, ende maeck
 ons bequame tot goeden werken, op dat wy an dyne
 voorsichtigheyt hangen, ende hope onder de schaduwē
 dyner vlueghelē, ende versaedt werden van der ouer-
 uoedigheyt der goeder die du heloofst ende bereydt
 hebst alle den ghenen die du dynen Sone Iesu Christo
 gegeuen hebst. Amen.

Noli amulari. Pfalm. xxxvii.

Dauid vermaent de godsalighen dat sy sick niet ver-
 wonderē noch beweghen laten ouer den grooten voor-
 spoedt der godloosen, nedemale hy kor: wyligh, ende dat
 hen de verderfnisse na is: daer ter contrarie den gherechtē
 niet quades kan ouerkommen, noch in desen leuen noch
 hiernamaels.

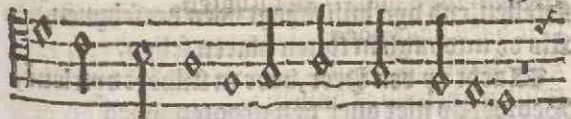

Dozen dy niet, so du in desen leuen

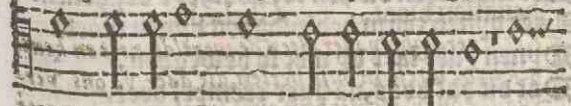

De boosen sielt dickmael in spoedigheyt.

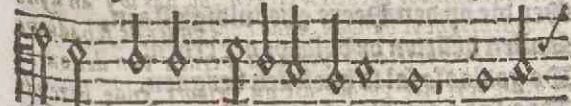
Beynd

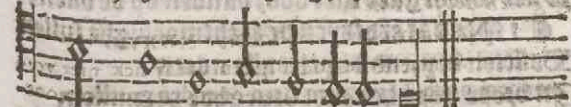
Beynd niet den die hen tot quaet begheuen,

Wat sy sullen stracks veruallen tot leyde,

ue als hoy werden sy afghehouwen, End als

groen gras betwelckert ouer beyde.

Betrant den Heer' end daertoe doe goed
 So salu dat erdyck bewonen syn: gheren
 Du salt dy oock wel sekerlick ghenen:
 In den Heere sal dyn belasting syn,
 End hy sal dy, na dyns herten begheeren
 Wat du behoefst, gheuen met blyd' anschyn,
 Leg op den Heere by alle dyne weggen,
 Betrant hem vall, end na den wensche dyn,
 Sal hy dynen wil volbringhen te deggen,
 Dyn gherechtyspe sal hy als sonne schyn

I. iv.

Stellen,

Stellen, end byn billickheyt doen verſchynen.
Als de middagh in ſynen klaren ſchyn.

Maecht op den Heer, voer in wilheyt dyn leue.

Bedroef sy niet ouer den grooten ſpoed.

Der menſchen die hen tot boosheyt beghenen.

Laet dynen toorn bedwingen dynen moed.

Dynen yuer laet dy niet ſo beweighen.

Dat du dat boos, na huer exempel doet.

Want de hoosen ſullen wtgeroeyt werden.

Mer die op den Heere ghebuldigh ſaen.

Sullen heſſten de volheyt der erden.

De godloose ſal ſo haectlick vergaen.

Dat, ſo du ſyn plaect, wilſt onderſoeken.

Daer werdt gaer niet vooz handen op de baer.

Mer dat erdtryck de ſachtmoedighe ſullen

Beſitten by, end byten alle noot.

In brede goet hen niet vruueghoe vernulleſt.

De godloose ſal wel andlaghen groot.

Legghen de ghererchten doen end antwenden.

Doek ouer hem knerden de tanden bloot.

Mer Godt die Heer belacht hē, ſyner ſchade.

Want hy wel ſiet niet ſynen ooghen ſchoon.

Dat de dagh ſyns veruallens is voozhanden.

De godloosen trecken tot huer ſwerdt koen.

End ſpannen byeren boogh te ghen d'ellenen.

End ſoeken die daer recht leuen, te doen.

Mer huer ſwerdt ſal huer herte hol houwen.

Dooghen, hoe loos end wigh ſy oock ſyn.

End

End huer boogh ſal ontwoen gebroken werden.

Dat weynighe dat daer beſittet ſyn

De gherecht, is beter dan de groot' haen

Der godloosen met hueren hooghen ſchyn.

Want die arm ende de kracht der godloosen

Sullen werden gheboken, niet die Heer

Sal de vromen hoeden onder de hoosen.

Doek weert hy doo, ſyn vaderlickheyt teer.

De bequaem eyt ber die vroomelick leuen

End huer erf blyft eetwlick in allen heer.

Sy ſullen niet in booser tydt tot ſchanden

Komen, ende ſy ſullen hen verſaen

Want daer ſal honghernoodt ſyn voozhan

Der de godloose ſullen gants vergaen.

Gods vyanden ſullen oock gheſacht werden

Als lammer vet als roock verſwinden ſaen.

De boosdader ontloent end niet betalet.

Mer de vrome bewyſt vermbertigheyt.

Waermed' hy ſeits ſynen naeffen ont halet.

Want die daer ſaen in Godes gunſtigheyt

Sullen d'erdtryck by beſitten met vruueghden.

Syn veruloecke ſullen vallen tot leydt.

De gangen des vromen belepdt die Heere.

Denſelden doend' altydt goet onderſtandt.

End ſyns leuens handel gheualt hem ſeere.

So hy hem van vallen niet myden kan.

Hy darf gheenſins vreeſen van onderlynen.

Want Godt die houdt hem ſtedes by der hant.

I. iij.

Act

Ick ben gheweest iogk, end bē ondt gewordē,
 Heb den ghrechten niet verlaten ghesien,
 Noch syn saedt na broodt loeckē t' allen oordē,
 Doch bewyft hy weldaet an alle liē
 Gheeft end leent wt, doch rycklick ouerloepen
 Syn nakomers alweghe kannen sien.

Wpck bā dat quaed, end doe goed soder my,
 End die Heer sal dy die ghenade doen, (den,
 Dat du blyuen salt oock t'eeuwighen tyden:
 Want by verlaet gheensins die daer weldoen,
 So lieft hy t'recht end sal' eewlick bewaren,
 Mer der boosen saedt sal hy gants verdoen.

¶ De gherechten sullen schoon dat erdtryck
 Besitten by, als huer erf' on verdziet:
 Ende daerin oock woonen eewelycke,
 De mond des gherechten spreekt anders niet
 Dan wysheyt klaer, end syn tonghe alweghe
 Spreekt niet dan dat recht is met aller bliet.

Want syn Gods wet in syn herte veruffet,
 Derhaluen sal syn boet standuastigh syn,
 Wat wegh dat hem t'anuerden vimmer luffet.
 De godlose, met al dat wesen syn,
 Den gherechten bespyet alle weggen,
 Om te bringhen hem in des dooddes pyn.

Mer God sal hem niet laten in syn handen,
 Noch laten, om ecnigher boosheyt wil,
 Hem door t'ghericht verwinne t'syner schandē,
 Hoop op God, op synen wegh wachten wil.

End

End hy sal dy verheffen op der erden,
 Du salt oock sien der boosen verberf stil.
 ¶ Ick heb ghesien de boosen hem sterck draghē
 End opwassen in groenheyt bogh' end hzeyd,
 Euen als en lauwerboom wtgheslaghen:
 Daerna, wozby gaende met haectigheyt,
 Was hy daer niet mār, ick socht' hē met blyte,
 Mer kond' hem niet vinden na den afscheyd.

Will en oprecht wesen altyd anuerden,
 End billickheyt, so wat du werdt bestaen.
 Want brede sal sulcken mensche ghewerden:
 De misdaders sullen te gronde gaen,
 End d'eynde der godlosen sal doch wesen,
 Dat sy sullen sār iammerlick vergaen.

Der ghrechten heyl is van Godt te verheydē,
 Hy sal hen syn huere beschermmer groot,
 End huer sterckheyt in tyd der teghenheyden:
 Hy sal helpen, end verlossen in nood,
 Vanden boosen, end salse syn bewaren
 Om dat sy op hem vertraut hebben blot.

Ghebedt.

¶ O Godt de fonteyne ende oorsprongk alles goedes,
 die du de wereldt regiereft door dyne wonderbare wys-
 heyt, laet niet toe dat wy eenighsins beroert werden
 door de voerspoedigheyt der godloosen, mer meer, dat
 wy ons gantselicken beghue tot dynen heylighē dien-
 ste, ende dyne heylige wet alwech betrachten, op dat
 wy in wyse gheueken, du sijn onse Saligmaker,

Van

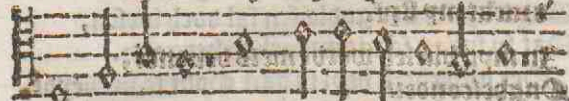
wan du kommen salt de werelt te richten door dynen
 Sone Iesum Christum, Amen.

Domine ne in furorc. Psal. xxxviii.

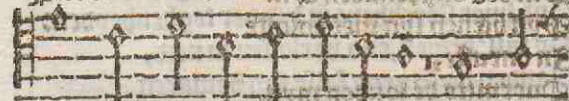
Dauid beuangen met eener pestilencie of enighen an-
 deren grooten swere inder hucpe, beklaecht sich daeroude
 tot Gods, wt groocheyt der pynen: desghelycken oock wt
 oirlake des afwyckens syner vrienden ende der wreed-
 heyt syner vyanden; begheert ernstlicken, Godt wil hem
 bystant doen.

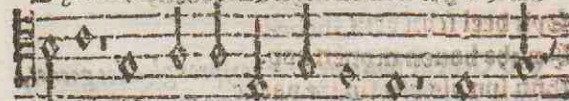
Er, wil my in byns grims straffen,

Niet bestraffen, Om myner vertredingh wil,

Dyn toorn dien wach der wecket, Doch ver-

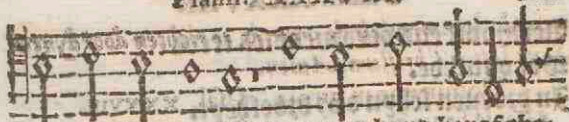

trecket, Sy daerin niet straffe wil. Want dyn

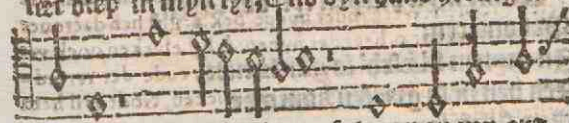

pplert ende kloten, wilt gheschoten, srokon

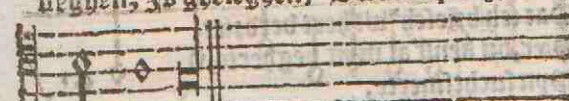
soer

ter oter' in myn lyl, End dyn hand herafghe-

ueghen, Is gbelegghen, Swaer op my, end

Drucke my byf.

In myn blascch werdt niets beuonde,

Onghesconden,

Om der enghenaden dyn:

Syn bannen syn niet ontlaste

In onruste,

Quermits de sonden myn.

Want ghewillick myn bosheden,

Syn veel schyden

Hoghe bouen mynen kop,

End syn als een sware packe,

Woz my swaerke,

Om moghelic t'houden op.

Syn sweren bel'fancas beuonden,

End gheschonden

Syn, ouermits myn dwacheyt,

Derkromt

Werkzomt end verdrukt ick trede
Met onrede.

In dzoenen ſchyn dor dzoefheyt.

Want myn huerpen ſyn vol ſæren,

Met onæren:

In mynen blâſch' is gants niet,

Ick ben in ſo grooten kommer

End ſulck iammer

Dat ick byleſch' wt hert verdriet,

Hêr, du kenſt al myn begberte,

Myn ſuchtsmerre,

Is wor by verborghen nicht,

T' hert klopt my, ick ben te degghen

Brachtloſſ' ghegghen,

Mynner ogghen klaerheyt ſwichte.

Myn vzienden end mitghetellen,

Den recht ſtellen

End ouer myn ſlagghen ſtaen:

End die daer waren myn naeffen

Den niet haoffen

Mp te helpen verr' gheſtaen.

¶ End die nae myn ſiel ſtaen dleke,

Mp met ſtricke

End liſtigheyt ſoecken ſy.

Met quaede ſpreken ſy ergh dencken,

End bedencken

Daeghlicks bed'ogh tegghen my.

Hêr ick ben als dof gheworden

Tot huer woerden,

End als ghewozlos worwaet

End ænen ſomme gheleken,

Sonder ſpreken

Ick daer mynen mondt bewaer.

Ick ben als een dof menſch woerden,

End andt woerden

Die met ſynen mondt niet kan:

Hêr, Hêr, op dyn hulp' ick wachte,

Ick verwachte

Myn Godt, æn andt woerd hier van.

Op dat ſy hen niet verhoegghen,

End verhogghen

Om myns voeds ſlipperen wiſſ,

Want ick ben bereydt tot hincken,

Dock myn lyncken

Staen wor mynen ogghen ſkil.

Want ick myn woſheyt van herten,

Sonder ſcherten,

Bekenn' end myn ſond' my quelt,

Daerentulſchen myn byanden

Au worzhanden

Syn fraey ſterck end onghequelt.

Die met haet tegghen my rechten

Den t'anrechten,

Syn volwaffen end ghegroeyt.

End die wor goedt quaedt betalen

Mp ſo onthalen

Mer dat ick snueme na t'goedt.

Wil my dan in deser maten

Niet verlaten.

Dat bidt' ick myn Heer, myn Godt,

Wil van my niet verre wycken,

Sus besnycken

Doet ick haest in deser noede.

Kom my dan als nu te baten

Sonder laten

Myn hop' op dy alleyn stele,

Tot myner hulp haest dy kere

O myn Heere,

End God myner saligheyt.

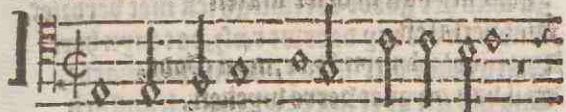
Ghebedt.

O Heer die du een recht richteer bist, hoewel du rechtsa
oorsake hebst dy te vergrammen tegen ons, wt oorsake
onser sonden die wy daghlicks teghen dyne Majesteit
doen, nochtans bidden wy dy, dat du dyne gramschap
en de grimmigheyt van ons afwendest, dat wy niet te
nieteghebrecht werden. Verlos ons van onsen vyan
den, ende bewys, du draghest sorge ouer onse saligheyt
door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

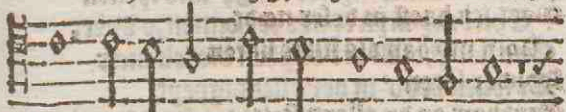
Dixi custodiam. Psal. xxxix.

¶ Danid in der vlucht voor Absalom, gheu'loecht van So
mei als beschreuen staer 2. Samuel. 16. in stede van sich te
werken, aemerckt, door synes staers veranderinghe,
welckerlyce elenden de grootsten deser werelde onder
worpen syn end bekent iodaen een verdriet komme hem
van hoghet hier, om syner sonde wilsen waer van hy beg
heest

keert ontflughen te syne. Een Psalm van grooter leeringe
voor de verdrucken.

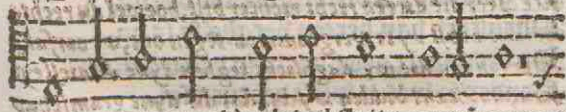
Ik hebb' in my gheleyt niet onbedacht,

Ick wil op myn wegghen wel nemen acht,

Dat ick niet sondighe t'wigher ston

Met myner tonge, ick wil stotts myne monde

Wedwingshen met anen mynkeuze syn,

Ma' anner ick sal by myn byanden syn.

Also heb ick gants stom ghesproken niet,
 Ja selfs het goedt verzwægh ick niet verdriet,
 End pyn die my daerwt ræsz, dat myn hert
 Van groter hitte in my beuangen wardt,
 End als en byer, met dencken ick anfsack
 So dat ick mit myner tongh' also sprack
 Gheel my myn eynde te kennen, o Heer,
 End het ghetall der daghen die ick mæer
 Te leuen hebb' in des' ellendigheyt,
 Op dat ick daer van wete klaer bescheyd.
 Du heest myn dagē en hand bled langk ghest,
 Die niets by dy syn oock alle gheret.

Wort waer de mensch' is niets dan ydelheyt,
 Hoe ball hy schyn' in d' welen dat hy leydt,
 Hy gaet, als en bledt, gherade wort by,
 Onreussigh van herten verghæfs is hy,
 Hy bergadert groot goedt in desen dal,
 Sonder te weten wie't beeruen sal.
 En si van waerop wacht' ick in desen stand,
 Dan op dy, Heer, waertoe myn hop' haer wædt
 Verlooz my van allen den sonden myn
 Die daer d' wotfaeck myner droeffalen syn
 Op dat ick niet werde tot enen spot
 Den Godlosen menschen ergh ende lot.

Ich ben gants stom ghewordē t'elcher stont,
 Sonder enmael t'openen mynen mondt,
 Want du, Heer, selu' heest my dit anghedaen:
 Næm van my wegh, vtd ick, dyn gheslet saen,
 Ich ben

Ich ben schier gants besweken end ghebuckt,
 Mits dyn'er handt swaerheyt die my so druckt.
 Want als du den mensch' om der sonden wil,
 Bestraffest, so sietmen hem vergaen stil.
 Men siet in hem, so wat schoon is vergaen,
 Ghelyck een kleedt banden motten beuaen.
 Also dat alle mensch' (met kurt bescheyd)
 Anders niet is dan enckel ydelheyt.
 Voor myn ghebedt, Heer, myn roepē neem aem
 Het dyn' ooren, veracht niet myn ghetraen,
 Want ick by dy een recht wtlander bin,
 Ghelycker wyz' myn baders gheweest syn.
 Houd op, dat ick myn kracht erneme by.
 Eer dat ick henen ga end niet meer sy.

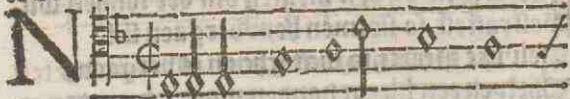
Ghebedt.

O almachtighe Godt, van wien komt alle onse ghe-
 noeghsaehē, sta ons door dyne goedicheyt by, dat wy
 niets dencken, segghen noch doen teghen dynen wille.
 Verhoor onse ghebeden: wederlegghē onse vyanden, en
 de troost ons door dynen beylighe Gheest dat wy alyde
 gheuoelen die vaderlicke gunste ende goetwillig-
 heyt die du bewyfest tot dynen kinderen door dynen
 Sone Christum Iesum. Amen.

Expectans expectaui. Psalm. xl.

Dauid priist Godt vanden onderstandt dien hy hem ghe-
 daen heeft: besluyt, alleene sy ghelucksaligh die sich op de
 Heere vertrauwer, voo'secht oock de wrrwasschinghe sy-
 ner sonden door de ghehoorsaemheyt Messie, als het we-
 geleyt werd: Heb. 10. Daerna begheeft hy sich gantsicke
 Koi. 107 den

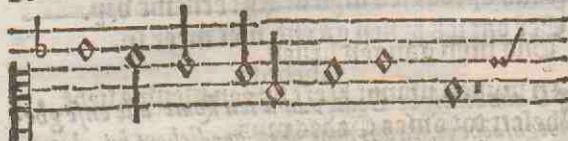
tot den pryſe Godes: roept hem aen in ſyner grooten
noodr, met ghewiſcheyt van verhoort te werdene ten pry
ſe Godes.

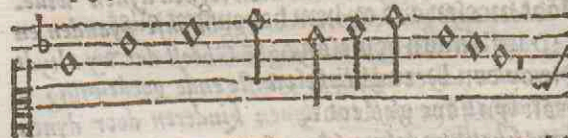
A dat ick langh' op den Heer' heb

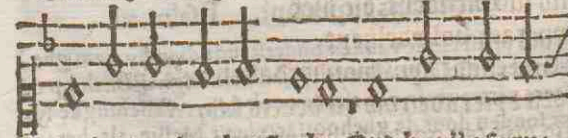
ghewacht met groot verlangen ſeer benauwt

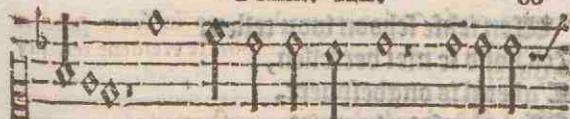
By heeft my eyndlick aengeſchawwt,

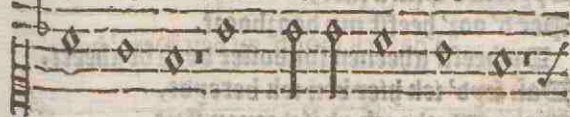
End myn klaeghlick roepen heft niet veracht

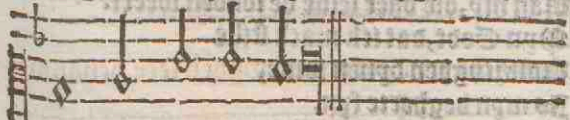
op wt den buylen ſyche. End kuyt' afgry
ſeliche

ſelycke Heeft hy ghetoghen vaſſ. Dyn boeten

met gheweldt Heeft op een rotz gheſelt,

End myn gangen beneſt.

In mynen mondt heeft hy een nieuwe liedt
Gheſelt tot onſes Godes pryſ,
Daerdoor vele ſullen, als lofs,
Godt bresen end op hem hopen met bliet

O wel ſaligh betwelen,
Die op den Heer ghepreſen
Heeft ſyn hope gheleydt,
End wycht van menſchen ſter
End lueghenaers, die hier
Dyn gaer vol ydelheyt.

Dyn Godt dyn' wonderdaden vele ſyn
Doch dyn raden die di bedenckſt,
End ons ten goede te hoope brenghſt,
Hebben gheen maet gheen eynde noch termyn.

Wen ick se schoon wou tellen,
 Ick kond se niet vertellen,
 E'ghetal is onghespuert,
 Offer gheeft dy verdriet,
 Spysoffer wilcku niet,
 Mer d' ooz' heefft my dooz'boozt.

Du heefft gheenen sondoffer doch begheert,
 Dan seydt' ick hier ben ick bereydt,
 Anden Wetboeck gheschreuen steit
 Wan my, die daer selue de sonden weert.
 Myn Godt, dat ick mach stille
 Wolzinghen dynen wille,
 As myn begheerte syn.

Dyn Wet eer' ick gheuis,
 Die daer gheschreuen is
 Binnen in 't herte myn.
 Alwegh heb ick verkondticht end gheleert
 Dyn gherechttheyt in scharen groot,
 Du weetst oock Heer, dat ick in nootd,

Myn lippen noyt te spreken heb gheweert.
 Dyn waerheyt onuerdooten,
 Dyn saligheyt ghesloten
 Hebb' ick int' herte niet,
 Dyn goedigheyt alleyn
 Dyn trauw' oock in 't ghemeyn
 Hebb' ick verbezeydt met bliet.

O Heer, wil dyn berimbertigheyden niet
 Wan my wenden, dyn goedtheyt bloot
 End dyn

End dyn trauwigheyt enen groot
 Laet my bystaen in allerley verdriet.
 Want veel quaeds my omringhet
 Myn sonden my so dzinghet
 Dat ick niet schauwen kan.
 Het sulck ghetal verdooft
 Ben ick, als ick op t' hooft
 Hayz heb, t' hert' swyckter van.

Verloft my Heer, na dynen goeden wyl,
 Haest dy tot myner hulp, o Heer,
 Laetse doch schaemroot werden seer,
 Die na myn siel byandelick staen stil:
 Dat sy vlichtigh verterden,
 End niet schandt bedeckt werden,
 Dien na myn verderflaet,
 Laetse den loon ontsaen
 Hooz' dat sy my ghedaen
 Hebben na hueren lust,

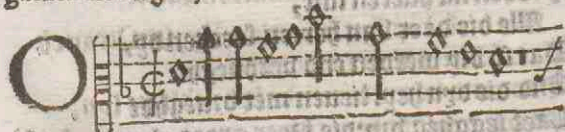
Alle die daer van heren saecken dy,
 Dat sy bly werden end verhuecht:
 End die dyn heyl lienen met vruyghot
 Laet segghen by: die Heer groot ghemaecte sy
 Ick beir arm end ellenoigh,
 Mer die Heer' is bystandigh,
 End sozght oer my seer.
 Du bist myn hulp' alleyn,
 End myn verlosser reyn,
 Loef niet myn Godt end Heer.

Ghebedt.

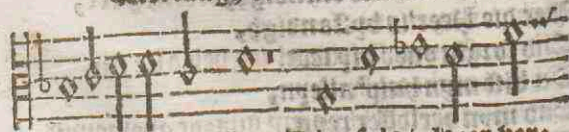
O Heer, die du door dyne voorſichtigheyt beleydeſt en de regeerſt alle dinghen, ende die du ons gheſandt hebſt dynen gheliefden Sone ons van ſonde ende doot, door den offer ſynes lynes te verlaſſen: gheef ons dat wy altydt deſe onwerdeerlike weidaed erkennē, ende door gaens de monde open hebben, dyne prys ende lof te ver kondighen door den ſeluen dynen Sone Ieſum Chriſtū Amen.

Beatus qui respicit. pſalm. xli.

Dauid in wtterſter pyne, ſeghent de gheene die hem om dies willen niet veroordeelt hebben: Beklaght ſich der ver raderye ſyner valſcher vriende, ende onder anderen eenes, die met hem teer familier ende ghemeynſae was Welck een voorbild: Iude gheweest is. Io 13 Roep godt o barm hertigheyt teghen hem, met ſulcker gewiſheyt, dat hy hē alrede dancket ouer der verkreghe gheſontheyt ende keert ber altemael ten loue Godes. Een bequame Pſalm voor de ghenen die deſghelycken en baren hebben.

Welſaligh die daer rechtſins verſtaet,

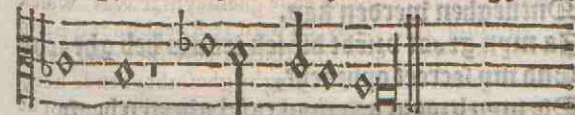
Ouer der armen ſtaet, Dien ſal die Heer ver-
loſſen

loſſen wt ſyn leyde, In tyd der teghenheyt, Godt

ſal hoeden hem, end maken gheſond, End fraey

menigher ſond, End ſal hem niet ouergheuen

mer ſchand, In ſyne vanden hand.

Als hy ſal op ſyn ſmertbed ligghen krank
God ſal bzinghen in ſwanck
Hem, end veranderen de krankheyt ſyn,
In een gheſondheyt ſyn.
Ick heb gheleyt in mynen ſmerten, Heer,
Erbarm dy myner leert
Gheueels myn ſiel, want ick heb alte by
Gheſondicht teghen dy.
Pyn vanden hebben my quaedt ghetweynt
In haer herten beneuynt,

Beggheude, sal hy doch niet steruen saen,
 End syne naem vergaen:
 End als yemand my te besoecken quam,
 Het lichtuerdigher stem,
 Die ghingk van my heen, t' herte vol boosheyt
 End heeft' also verbruydt.

Et Myn haters die alle komen te hoop
 Rylen teghen my op,
 Het listigheyt slaen sy enen raedt by
 End zachtigh teghen my,
 Dogghend' her is om syner sonden wil,
 Dat hy te bedt ligt stil.

Hy is so kraenck dat hy nummer daeruan
 Ontlegghen werden kan.
 Ja myn groot vriedt die ick tranw heb gheache
 End my secreet opbracht,

Die myn broodt aen myn tafel gheeten heeft
 Heeft teghen my ghecreest.
 Erbarem dan dy myner nu, o Heer

Da dyn ghenade teer,
 Recht my syn op, dan sullen loon ontsaen,
 Die teghen my opstaen.

Mer men kan, Heer, wel bemercken hser by,
 Hoe lief dat ick dy sy,
 Dat myn byandt te lachen gheen ooslaeck
 Heeft ouer myne saeck.
 Du bist die my erhouden heeft' altydt,
 End allestins beurpdt:

En)

End salt boorzaen bylick beschurten my,
 End stellen steets voor dy.

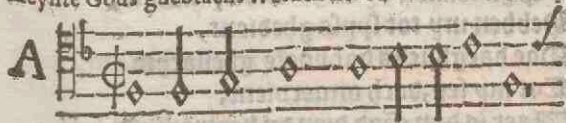
Hoogh ghelooft sy d' Heer God van Israel,
 Alleen end niemand el,
 Wan ewigheyt tot ewigheypden dy,
 Amen also het sy.

Ghebedt.

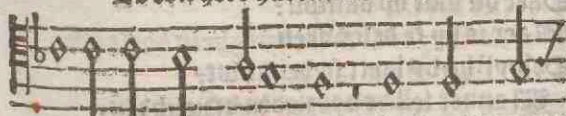
O Godt alles troostes, maeck door dyne oneyndelicke
 goedicheyt, dat de vaderlicke kastydinghen die du ons
 sendest, an ons also nut syn, dat onse vyanden daren-
 tuschen oner ons niet triumpheren, mer dat sy schaem
 root werden, ende wy door dynen heylighen gheest ont-
 steken werden dy ewelick lof te singhen door dynes
 Sone Iesum Christum. Amen.

Quemadmodum desiderat. Psalm. xlii

Dauid beklaght sich teere, dat hy verhindert werdt van
 der ghemeynte Godes, waerna hy een groot verlangen
 heeft: geeft te kennen syne ellendigheden, ende verroo-
 stet sich der goedicheyt Godes, hy sal noch tot der ghe-
 meynre Godes ghebracht werden hem a'daer te dancken.

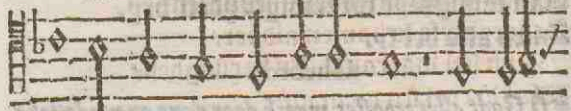

Is een hert haecht na waterbeken,

Da dat hy langh' is beiaeght, So haecht myn
 siele

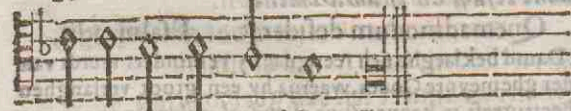
ſiel vol ghebzeke, Tot dy, myn god onuerſaeghe

Myn ſiel durſt baſt tot mynen God, Myn leuen

diſgh lot, Wanneer ſal ick doch toetredē, End

anſchauwen dat aenſchyn Gods:

Myn tranen by dagh' end by nachte,

Hebben my tot ſpys ghediene,

Doe daeghlicks dat booſe gheslachte

Tot my ſey, doch onuerdient,

Maer is dyn God dien du vertrauwt,

Daer du baſt op hauwt:

Maer is hy te deſer vren

De wyf' hy dy laet ſo bemaugt:

Wanneer ick de hooreleden brueghden,

Bedencke Gods huyls groot,

Daer met wy ons hooghlick verhuegden,

End trooſden in aller noot:

So ſtoyt' ick wt myn ſiele gaer

Daer' droefniffen ſwaer:

Wanneer ſal my doch ghebuere

Schaerwyſe te komen aldaer?

Myn ſiel waerom biſtu verſlaghen?

Wat beroerſtu dy in my?

Verhoop op Godt, want met behagen

Sal ick hem noch dancken vry.

Widen inder Ghemeynte reyn,

Woo' groot ende kleyn

Sal ick hem loſſangh toe draghen,

Woo' de groote weldaden ſyn.

O myn Heer, end myn Godt almachtigh,

Myn ſiel wilt haer gants verſaen

In my, wanneer ick ben ghedachtigh

Des lands ouer den Jordaen,

End des berghs Hiſer, die daer is

Heer verre ghewis,

End ſeer wyden wegh ghelegghen

Van dynre ghemeynte gaer teyl.

Deen brucks diepre treckt d' ander daſt uer

Mits' gheruyſch dynr' ſuylen vreyot,

Die my ſwaerlick ouer uallen daer

Het golaen der teghenweyt,

Die Heer ſal noch na myn vermoen

Ghenade my doen:

De toyl wil tek alle nachte,
Onsen Heere God pypsen korn.

Ick sal tot Godt brymoedigh spreken,
Want hy is myn steenroch; dry.
Hoe kanstu my also berg heten,
Daer de vyandt verdructt my?
Een swerd in myn lyf sou my syn,
Ja niet groeter pyt.

Dan dat sy my dae ghlicks segghen:
Ey lieuer waer magh dyn God syn?

Wat verlaestu dy, O siele myn,
Wat beroerstu dy in my?
Betrouw bass op den Heere dyn,
End op hem gaer verlaet dy.

Want ick sal hem noch pypsen syn,
Hooz synen aenschyn,
Hooz de saligheyt ontfanghen,
Want hy altyd myn God werdt syn.

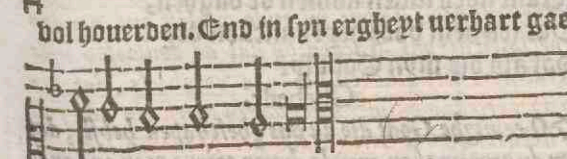
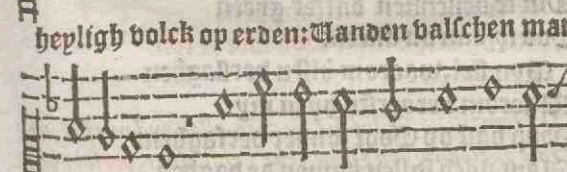
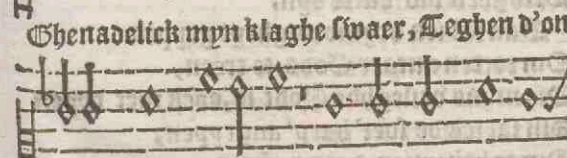
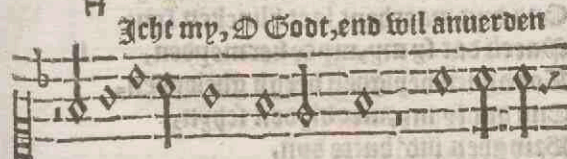
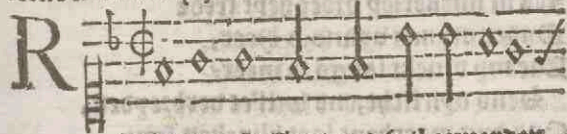
Ghebedt.

O Hemelsche vader die du van allen tyden af, dync
aerme ghelooighen gheoeffent hebst door verscheyde
verdruckingen, sta ons by ende verloss ons vanden
droessalen die ons drucken: op dat de godloosen ende
verachters niet dencken, het sy te vergeefs, dat wy
op dy vertrauwen. mer meer dat sy verstaen, du bist
de steenroose ende sterckte alle der ghenen die dy lief
bebben ende eeren door dynen Sone Iesum Christum
Amen.

Indica me deus.

Psalm. xliii.

Dauid beghaert ontslogen te sijn vanden ghenen die
met Absolom te samen ghesworen waren op dat hy den
Heere ernstlicken prysen mach inder Ghemeynte.

Want du bist myn Godt myn sterckhebet
 Waerom verhoortstu my so seer?
 Hoe laetstu toe dat met onreede
 Ich in sulcher ley droef heyt trede
 Onder mynen byand, o Heer,
 Die my drückt langs so meet?

Send dyn licht, end will'et verbeyden,
 End dyn waerheyt laet blincken syn:
 Spaeck dat sy my, my te bemeiden,
 Tot dynen heylighen bergh gheleyden,
 End dat sy my, met blyden schyn,
 Bzinghen ind' hutte dyn.

Dan sal ick brymoedigheyt grypen
 Om totten antaer Gods te treen,
 Die myns brueghds Godt is, oock met rypen
 Sin sal ick de soet' harp' angrypen,
 Om te bekennen datter gheen
 God sy dan du alleen.

Dyn siel, waerom bistu verflaghen
 Waerom beroertu dy in my?
 Hoop vast op Godt sonder verflaghen:
 Want noch sullen komen de daghen,
 Dat ick hem hoor heyl dancken bry
 Sal als die myn Godt sy.

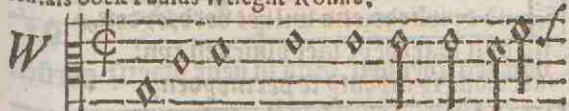
Ghebedr.

O ewighe Godt die du ons gheschapen hebst, dat
 wy dy grootmaken, wende dynen toirne van ons, ende
 neem onse saecke in handen teghen de gene die ons on-
 derdrucken, Toon ons dyne gunste, ende volstreck dyn e-
 belofte-

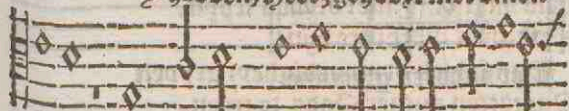
loestemisse, dat wy dy in dyner beyliger vergaderinghe
 eere ende heerlicheyt gheuen door dynen gheliefden
 Sone Iesum Christum. Amen.

Deus auribus nostris. Psalm. xliiii.

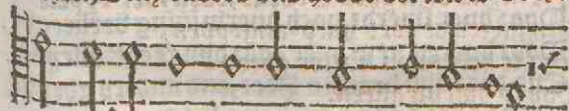
Dit is een uyenigh ghebedt, wt namen der gheloof-
 ghen die alles ins verdruckt worden om Gods woordt wil-
 len: als oock Paulus wtlegt Rom. 8.

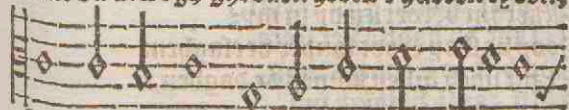
hebben, Heer, gehoozt met onsen

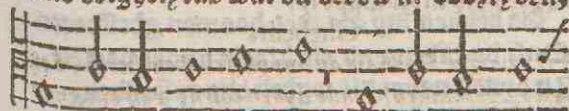
nozen, Onsz' vaders ons hebbe vertelt te hoorē

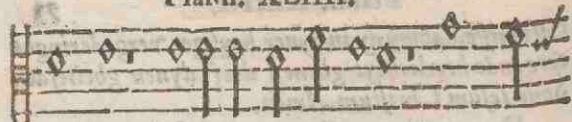
Wat du alwoegh ghedaen heest i' huereu ryden,

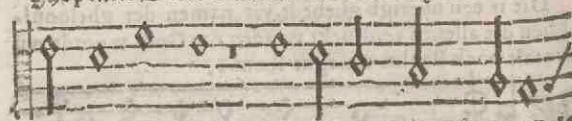
End desghelycks wat du deedst in booztyden,

Die heyden wt huet landt werd' zy uend' heest
 gheplante

gheplant Onſe vaders daer inne. Heeſt de

volcken ghequet. End in heur plaetſ; gheſtelt

Der vaderen gheſinne.

Want tot beſit hebben ſy d'landt niet kregghen
Doo; huer ſwerdt, noch ouertwining verkregghē
Doo; hueren arm, mer doo; dyn recht' alleynē
End doo; dyn krachte Heer, end anders gheynē

End doo; dyns aenſchyns licht,
Is huer byandt gheſtwicht:
Want du hadiſe lief ſeere,
Du biſt de koningk myn,
Wil Jacob huldigh ſyn
Van dy ghelieuet ſeere.

So hebben wy als met hoo;zen gheſtoeten
Onſ; byanden, end ghebracht onder voeten
In dynen naem die teghen ons opſonden,
Welck wy alwegh dy ter eeren vermonden.

Onſ;

Onſ; hoop was noyt gheſtelt,
Doe wy waren in't veld,
Op onſe ſtercke boghen:
Onſe ſwerdt heeft oock niet
Van ſwaer laſt end bedriet,
Onſe ſiel wtghehoghen.

Mer du heeſt ons beurydt booz onſ; byanders
Die ons baetden heeſtu ghebracht ter ſchandē
So dat wy ons in God altyd verblyden,
End dynen naem grootmaecken t' allen tyden

Mer hee verſtootſtu, Heer,
Onſ nu, end beſchaemt ſeer,
End; wilt niet met ons niet treden

Welouchtigh ons maeckſtu,
Woo; die ons haten nu,
End ons als roof bertreden.

Ghelyck ſchapyen die daer den dood ſyn eyghen
Heeſt ons gheſtelt, ed verſtroeyt oder d' Heyde
Dyn volck heeſtu alom met grooten hoopen,
Sonder eenigh ghewin willen berkoopen,

Den nabieren ſyn wy,
End die ons wonen by,
Tot ſpot end ſchimp bedeghen,

Vanden Heyden beſpott;
End den volcken een ſpot,
Dyn wy aen alle weghen.

Daghelicks is oneer booz ons ghewo;den
ſchaemt; bedeckt ons aenſicht om de wo;den

L. 6.

Des

Des schimps end de wzaeck des viands vermetē
 Dit gheschiedt ons die dynet niet vergheten,
 Wy houden dyn verbond,
 Trauwelick t' alder stond:
 Dat herte is niet gheswcken:
 Onsz ganghen syn doch niet,
 In nood end doods verdriet,
 Van dyn bane gheswcken.

So wy onses Gods naem hadden vergheten,
 Of onsz handen ghesfreecht met onsen weten,
 Tot goden brend, soude God niet onder soecken
 Ten rechtē, die s' herten grond kan doorsoecken
 Mer daeghlicks syden wy,
 Verdriet end druck booz dy:
 Ghedoode al om wy werden,
 Wy syn booz dit gheslachte
 Als nachtschapien gheacht,
 D'temen ten dood siet terden.

Ontspring dā, Heer, waerō slaepstu: ontspr̄iget
 Werfseck ons niet booz ewlick ghelyck' t' schynet
 Waerom wilstu dyn aenschyn van ons wēden,
 End bergheest' gaer onsen druck' end ellentē
 Want onsz siel, sonder lof,
 Verneert is tot in' t'sof,
 Onse buyck kleeft aend d'erde,
 Sta op end help ons, Heer,
 Try ons om dyns naems eer,
 End dynet goedheyt werde.

Ghebedt

Ghebedt.

O Vader aller barmhertigheyt, die an een verbonds
 ghemaect hebst mit onsen vaderē, dat ons beuestighe
 is gheweest door dynen Sone Iesum Christum: Verlos
 ons vanden ghenē die ons moeyelick syn ende ons ghe-
 weldelicken vervolgen: dat sy verstaen, dā verlatest
 nimmermeer de ghene die op dyne goedicheyt vertran-
 wen ende dy de eere gheuen die dy toebehoort nu ende
 in ewigheyt. Amen

Eructavit cor meum, Psalm. xlv.

Onder den voorbeelde des huylwelickes Salomonis met
 der dochter Pharaos verdt hier beschreue dat gheestelick
 huylwelic Christi met syner ghemeyne, Ofsee. ii. Ephe. 5

Inder wyse des xxxiii. psalmes.

Mp komt te booz een rede goet
 Die tot der herten bersten moet,
 Welck' ick dē koningk wil toeschryuen
 Dyn coninghe is nu seer wel ghemoedt
 Also te dichten metter spoedt,
 Als een rasch schryuer konde schryuen,
 Du bist de schoone die daer leeft,
 Dynen lippen ghenad' aenkleeft,
 Mits dat dy Godt gants is ghenadigh.
 Gordaen dyn swerd met grooter kracht,
 Gheuweligh bozst, so groot gheacht
 Saltu syn alom wonderdadigh.
 Het spoedt ryd eerlick onser bryede
 Op het woordt der warachtigheyt,

Lll

Tot

Tot den volken met grooter eeren.
 Wergheflichkeit met sachtmoedigheyt,
 End allerley gherechticheyt,
 Dyn recht' hande sal dy wonder leeren.

Dyn pylen sullen scherp end hardt
 Dooz gaen dynen vyanden hert,
 De volcken sullen booz dy vallen.
 Dyn thsoon bestaet doch ewelyck,
 De K'af, o Godt, van dynen ryck,
 Is der gherechticheyt K'af in allen.

Da heeft lief de gherechticheyt,
 End haetst alderhande boosheyt,
 Daerom dat Godt is bouen allen
 Dyne metghesellen heeft dy
 Ghesaluet met blyschap oly,
 Die op dyn lidmaten moet vallen.

Dyn kleyders welsteckende syn
 Na Pyrrh' Alo' end Cassy syn,
 Met yuozen-kassen ghenomen:
 Om dy alwegh te maecken vro.
 De koninghen dochters daertse
 In dynen dienst ghewilligh komen.
 O Dyn brydt staede dy ter rechter hande,
 Wertiert met goudt van Ophir gene
 Dooz, dochter sie, neygh doch dyn oozen.
 Wergheet dyn volck als vreck end stof,
 Wergheet dyns vaders huyt end hof,
 Kleeft hem aen, hem allen will hoozen.

De Koningk sal dyn schoonheyt kers
 Belusten, want hy dyn Heer is:
 Du salt hem dienen end aenbidden.
 De dochter Tyri met gheschinch,
 End volcken ryck o wonder dingk,
 Sullen oock booz dyn aenschyn bidden.

T'ciersel der Koninghinnen schoon,
 Is inwendigh, dooz s' Konings doen,
 Huer kleed is gheulochten van goude,
 Sy sal den Koningk syn toezacht
 In kleyderen konstigh gheuzacht,
 Per maeghden die haer volghen bonds
 In blyschap end verhueghing groot
 Sullen sy, byten alle nood,
 In s' Konings tempel ghezacht werden,
 Dooz dyn vaderen sullen dy
 Kinder s syn, die du stellest by
 Tot boziken op der gantsen erden.

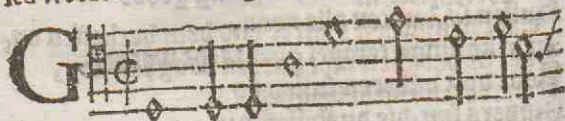
Dyns naems met schypuen wil ick seer,
 Ghedachtigh syn, so langs so meer,
 Tot allen eewen end gheslachten.
 Daerom sullen de volcken dy
 Belyden ewelick seer bly,
 End dynen naem altyd groot achten.
 Ghebedt.

O goede ende almachtige Godt, die du te volbringhen
 dyne belofienissen, ons ghesonden hebst, dynen ghesel-
 den Sone onsen Koningk end verlosser, gheef dat wy

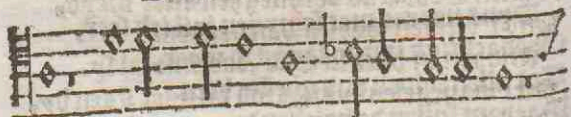
Ont also schicken ter ghehoorsaemheyt dynes woordes,
dat my mit versakinge onses selues ende aller vleesch-
licker begheerten, oorsaecke syn moghen dat dyne heyl-
lighe name groot-ghemaecti werde ouer den gansen
erdbodem in den name des seluen dynen lieuen zones Ie-
su Christi Amen.

Deus noster refugium. psalm. xlii.

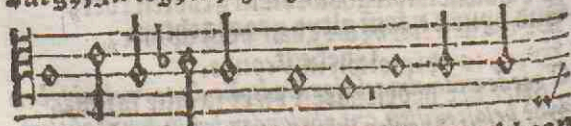
Dauid singht met vrueghden van Godes stercker ende van-
derlicker hulpe: bewyft, hy vertrauwe vast op Godt ende
vrees niet des ghenes datter gheschiedt, nademaele godt
met hem is. Dete Psalm verweckt oock alle swaeck ghe-
loouighen op God te betrouwen, so wanneer de godloo-
sen woeden ende veruolghen.

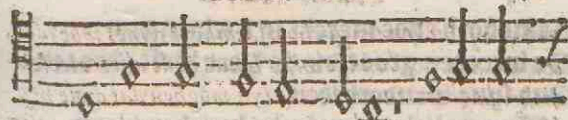
Dat is ons een toelucht ende vaste

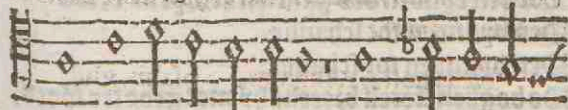
burgh, An teghenheyt bystandigh, sonder sozgh,

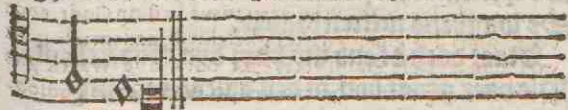
Dies sullen wy niet schrecken. All waert schoon
pat

dat d'erdryck worde verstelt, Of de her-

ghen in See neder gheuel, Wy souden niet

verschrecken.

Laet druytschen d'meer end hem verheffen op,
Laet de berghe met haeren hooghen kop,
En roeten end beweghen.

De beken schoon aller ghenadigheyt
Sullen Gods stad verbueghen ouer bryd,
End s'Heeren woonst vand'eghen.

Midden in haer is God, daerom sal sy.
Niet wanchelen: want God sal haer staen by,
Doch boozdes moegkens stonde,
De volcken syn gheweest in grooten roer,
De rycken syn bewoghen door opzoer,
D'erd is ghsmolten in r'onde.

Mer der heylscharen Heer is onse sozgh,
De Gode Jacobs is ons een vaste borgh,
An allen teghenheden,

Komt doch ende merckt in v ſelgen aen
De wercken groot, die de Heer heeft ghedaen,
End ſyne wonderheden.

Ghenadelick weert hy de kryghen wreed
Tot den eynden des gantſen erdtycks breed
Den byanden tot ſchande.
Den byanden tot ſchande.
De boghen ſterck bzecht hy met grooter ſpoed,
De ſpiellen ſcherp maecht te niet end verdoet
De wagkens mitten byande.

Staet doch af end my booz dyn God bekent,
Die daer groot ben, in den volcken erkent
Quer der gantſer erden.
Met ons is der heyzſcharen Heer end Godt,
De God Jacobs ſal ons en baſte ſlot,
In noodt bevonden werden.

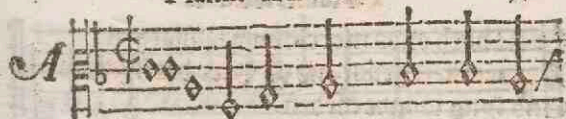
Ghebedt.

O Godt, een eenighe toevlucht ende ſterckte der
ghenen die op dy vertrauwen, verſeker ons in dynen
goedigheyt, end verſtroey den raedt ende dat voornemen
der godloofen, dat wy in vrede ende gheruſttheyt
des gheſtes leuen: dy dienen ende vereeren onſe gantſe
leuen: ende bekennen voor onſen eenighen beſchermer
ende ſaligmaker door dynen Soue Ieſum Chriſtum. Amen.

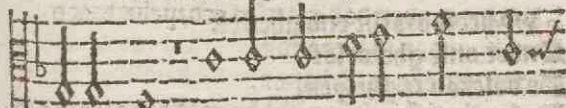
Omnes gentes plaudite. Pſalm. xlvii.

ne Chemeynte werdt hier ingheuoert mit ſonderlinghet
vroylickheyt om der ouerkomē victorie ende der religie
vrijlen de gantſe wereld; ouer verbreydt.

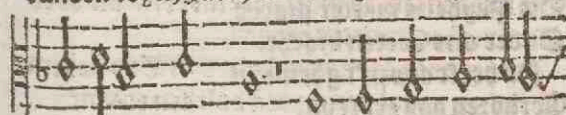
Alle

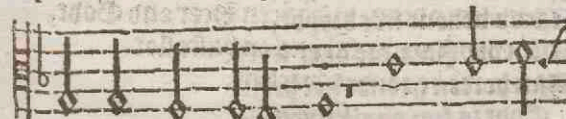
Alle volcken ghemeyn Slaet metten

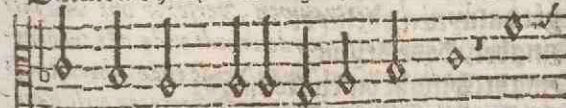
vanden rey, Zuechet met blyden ſchyn Den

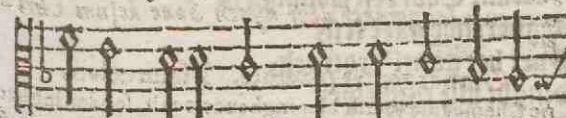
Heer ſoder waenſchyn Met een ſeer ſyn gelayd

Datmen't hooz' ouerlaydt, Want hoogh is

Godt die Heer, Ende wonderbaer ſeer' Een

Koningk onergroot Die daer laet blycken
blaudt

bloot syn geweldt ouer al Desen erdiche dal

Hy heeft bracht end gheselt

Onder onse ghewelot

De volcken te ghelyck,

Hy heeft oock dapperlyck

Die Heydens metter macht

Onder ons voeten bracht.

Hy heeft ons in't ghemeyn

Werkzen ons erf reyn,

Paemlick de cierlicheyt

Jacob bekent in't brydt,

Dien die Heer, die daer leeft.

Van herten grondt lief heeft.

Godt is syn opghestaen

Met gheschalle vry aen,

Met basynnen gheluydt

Singhet, Gode vry wt

Singht, Singht onsen Koninghs

Singhet hem met gheklingh.

Want Godt een Koningh is

Kegnerende gaer frisy

Ouer het ganse erdtryck,

Singht alle te ghelyck

Hem ter eeren een liedt

Hy die verstandigh syt.

Want

Want Godt heeft heerschappy

Ouer die Heydens vry,

Godt is gheseten schoon

Op synen heylighen troon,

Om tracks den volcken syn

Goedt recht te wysen syn.

De vorsten on waenschynt

Sullen hen voeghen syn

Tot Abrahams Godt frisy,

Want Godt veel grooter is

Dan alle vorsten sel,

End verhooght ouer al.

Ghebedt.

O Heere Godt Koningh der koninghen, die du alle volcken ende natien onder dyner handt boudest, verlos ons vander handt alle der ghenen die ons soecken te verdrinen: op dat een iegheick bekenne, wat sorge du voor dyn erue draeght, ende wy verhalen mogen de ghesangen ende lofsanghen die dy bechaghen door onsen Heere Iesum Christum. Amen.

Magnus dominus et laudabilis. Psal. xlviii.

Dancket Davidt Godt voor de stadt Ierusalem, die een afgure der Ghemeyne is, dat sy seer wonderbaertlicken van eenen seer groten peryckel verlost was: besinght de stercke te ende tegerheyt der Ston, die de Heere verkoren heeft.

Inder melodie des Psal. xlvii.

Godt is de Heer, ende gheprezen seer
Van wegen der stadt onses Gyds end Heer
Op

Op ſynen heylghen berghe.
De berghe Zion, aen wiens Noordſyde lighe
S' grootē konings ſtadt, is gaer ſchoon end dichte
Verurueghende die erde.

Want Gode is in huer palayſen bekent
Dooz een vafte burgh, hen altydt ontrent
In noodt gaer onbewoghen,
Want de koninghen quamen daer verſacmt,
Wel toegheruſt ſeet ſtout end onbeſchaemt,
End alſo doozby toghen.

Op beſchawwden' end verwonderden hen,
End verſloeghen hen totten leſten man,
Alende met vrees; beuanghen,
Weedom quam hen aen als eener die haert,
Als beſchepeyden ghebzoken inde vaert
Dooz Doſtwindt ſyn verganghen.

Ghelyck wy ghehoort hebben, euen dat
Helu' hebben wy oock gheſien inde ſtadt
Des Heeren der heylſcharen,
In ons Gods ſtadt daer hy ſyn woonſt' in heeſt
Welcke beueſt heeſt Gode die ewigh leeft,
End ſal ſ' ewelick bewaren.

Wy hebbe, Heer, op dyn goedtheyt gewacht
In midden dyns tempels na help ghetracht:
End beefft ons by gheſtanden,
Dyn lof is ſchoon als dyne naem verbreyde
Totter werelddt eynden, vol gherechtheyt
Werdt dyn recht' handt beuonden.

Laet

Laet verblyden hem den berghe van Zion,
Laet verueghen de dochter Juda ſchoon
Om dyn oozdeelen wille.
Omringht Zion end gaetſe haſt rondom,
Op dat ghy ſiet wat daer is in end om,
Telt oock haer toren ſtulle.

Stiet met aendacht op haer bolworckē ſterck,
Op huer' hooghe palayſen neempt oock merck,
Dat ghylse mooght verbreyden
Den nakomers: want hy is onſe Gode
In ewigheyt, die ons oock totter doode
Deghelick kan gheleyden.

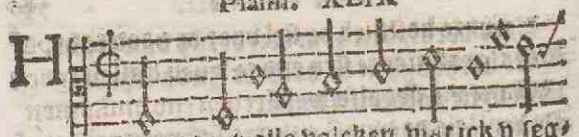
Ghebedt.

O Gode een ewigh verlosser dyner Gemeynthe, die
du ons daghelickes ſo vele baerbyckelicke teekene dy-
ner gunſtigheyt bewyſeſt, in dien dat du onſe vyaden
verſchreckeſt ende huere anslaghen teniete makeſt:
achterwolge dyne goedwilligheyt to onſwaert, dat
wy mit verſekerbeyt onder dyner heyligher beſcher-
minghe, altydt oorſake hebben, dy danck, eere ende
lof te gheuen door dyuen lieuen Sone Iesum Chri-
ſtum. Amen.

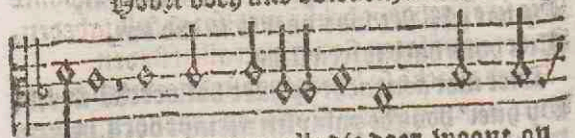
Audite hæc omnes gentes. Pſalm. xlix.

Dauid vermaent tot verachtinghe der rickdomen ende
eren deſer werelddt, ende tot oeffeninghe der godſaligheyt
Bewiſt ly ſyn dwaec' ende ellendigh; die der vergancke
licke dingen begheerlickeheyt dienen: Ende wederō wijs
ende ghelucktaligh, die de erdiſche dinghen verachten,
vude den hemelſchen alleene naxachten.

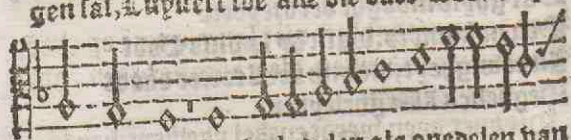
Vooz

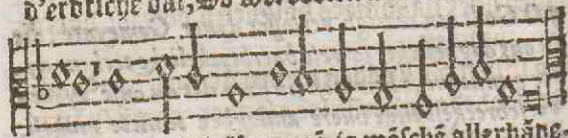
Woozt doch alle volcken, wat ick v seg

gen sal, Luystert toe alle die daer woont op

d'erdtsche dal, So wel edelen als onedelen van

stade, D' sy ryckē t' sy armē, (a mēschē allerhādē.

Mynē mondē sal bescheydelich sprekē wytheyt,

End myns hertē gedachtenis voozichtsghēyt,

Ich wil myn doze wendē tot bergheylckingen,

End myn raedtsels op de harp wtleggē met singē.

Wāner omē soud' ick vreesen inden dagē quād

Wāneer my myner versterkē hooghēyt omstaet,

Die daer in huer' hantē hen hoogheick beromen,

End inden grootē overuloedē huerer ryckdomē

Wānemādē hā sin vreeser, loffē met eenigh dingh

Nach daer vooz Gods betalen verransloeningh

Wāne

Wāt t' is te kostlick de siel vooz de dood te vrydē

Om t' graf niet te sien end te leuen t' allen tyden

Wānt mē siel also wel steruen end omkomen

De wyf als de dwaal, end dat sy huer ryckdomē

Die sy opgehoopt hebbe met sozghfuldigheden,

Anderen nalaten sietmen an allen sieden.

Doch denckē sy huere wooskedē eelwigh te syn

Huer namē grootmakend' op erd niet grooten

schyn,

Mer de mensche blyft niet lang in eerē op erdē,

End moet den beesten, die gants vergaen, ghe-

lyck werden.

Dit huer daen werdt enckel ydelheyt benōden

Doch huer nakomers volghen d' woozde huerer

manden.

Sy sullen als kudden na den grauen heen vare,

De dood salse verflinden sonder eenigh sparen.

De bromē sullen s' morgens herschē ouer hen,

Huer godsente sal oock gantslick verouderen.

D' hell sal huer woningh syn, mer God sal myn

siel redden,

Wānder hellen, end sal my aannemen in vreden.

Wāreoch doch niet wanner iemand ryck is ghe

worden,

Of so syns huyles heerlicheyt groot is woordē:

Wāt hy sal niets mede nemē, als hy sal steruē,

End syn heerlicheyt sal hem niet volghē tot eruē

Wānt hy sal segghē dat sy siel hier saligh sy.

End

Psalms. XLIX.

End so du der selue goed doest so salmen dy
Lonen, dese sulken tot huer vaderen baren
Ende gheen klaer heyt sal huer immermeer tot
hen baren,

So seg ick dā, vooz een besluyt, niet onghetwis
Dat v'ontwylse mensche, die daer in eeren is,
Dit niet bemercht end werdt, dā God synd' af-
gheweken,
Den hercken, die daer gants bergaen, recht ver-
ghelken.

Ghebedt.

O hemelsche vader een onderbouder des gantsen
menschelicken gheslaches, laet doch niet toe, dat wy
in desen erdschen ende verganghelickē dinghen (waer
op de kinder deser wereldt sich vertaen ende heure
soeuericht setten) niet so gewortelt syn, dat wy niet al-
eyds wel bekennen onse brooscheyt end elken dighet:
op dat wy niet door onse ondancckbaerheyt ten rechten
berooft werden vander vrucht, die dyne kinder in dy
alleene hebben door dynen Sone Christum Iesum.
Amen.

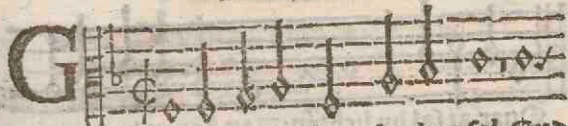
Deus deorum Dominus. Psalm. L.

David voorrecht, hoe Godt door dat Euangelium tot
sich roepen soude alle gheslachten der erden, ende vanden
synen, voor allenhye offeranden nietes begheren soude dan
belydenisse ende aentropinghe ty nes naemes, ende wickō
dinge syner goedicheyt. Schelder alle de ghene, die sōder
eenighe beweginghe des herten door iiuer of liefde tot
Godt, sich Godes dienstes roemen,

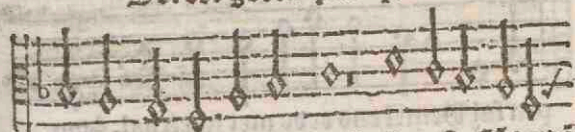
Godt

Psalms. L.

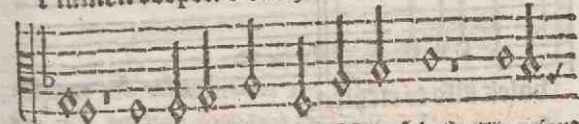
81.

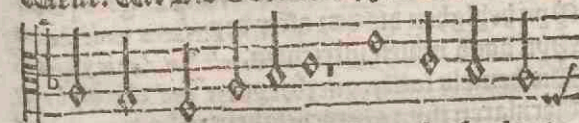
Dot der goden Heer spreken sal, End

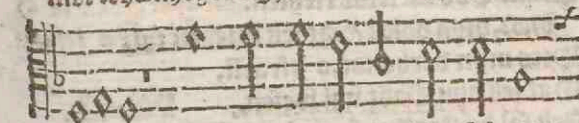
t' samen roepen v'ersche dal Wan Dostē toidē

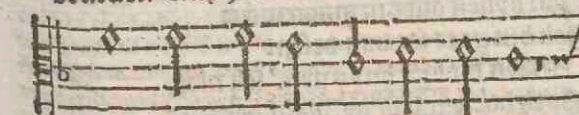
Weste. Wat wō Godt verschynē wile Werciert

met schonheyt onghesilt Komt hy syn bond

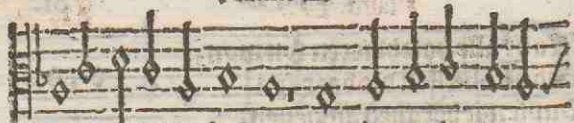
beueken Woz hem verdoende vier sal gaen

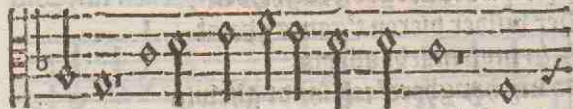
Duringht met een tempel vortgaen

P. J.

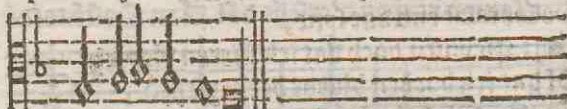
Quer

Ouer al sal hy lichten: Van bouen hy dan roe

pen sal Hemel end erde met gheschal, Syn

volck also te richten.

Segghende, wilt herlaemlen my
 Myn heylghen die dor offer by
 Myn bond willen wtlichten.
 Die hemels fallen ouerheyde
 Werklaren myn gherechtigheyt:
 Want God sal selue richten.

Woz, myn volck, wat ick spreken sal,
 Dits myn verbondt, o Israell,
 Dat ick dyn Godt wil wesen.
 Ick sal dy straffen, spreckt die Heer,
 Woz dynen offer nemmer mee:
 Ick bin gaer sat van desen.

Ossen wt dyn huys nem' ick niet,
 Noch bocken van dy: want berdyet
 End walghingh sy my gheuen.

Want

Want alle boschdieren syn myn;
 End alle beesten die daer syn
 Duy sendt berghen ankleuen.
 Myn syn der berghen boghels al
 Der wilber dieren t'gants gheral
 Is in myn macht alleyn
 So my hongherd' ick soude ghetwis
 Dy niet seggen, want doch myn is
 De werelde end dat syne,

¶ I Meynku doch dat ick sterren blyfch
 Of dat ick bocken bloedt berhefch,
 Te eten of te d'yncken:
 Offer Gode lof ende danck,
 Den alderhogsten met verlangk
 Wil uw ghelosten schincken.

Aenroep my ock in dynet noot,
 Ick sal dy helpen kleyn end groot,
 Waermet du my salt eeren.
 Per tot den wofen spreckt die Heer,
 Wat verkondighstu euen ser
 Myn wet end myns bonds leren:

Ghemerckt dat du de straffe haett,
 Ende verwerpst mynes woordes raedt
 Achter dy t'allen tyden.

So du aensghen dief aenset,
 Du loepst met hem, end wilt dy niet
 Van ouerspel vermyden,

Lot quaedt is dyne monde gheset,

¶ II.

Dyn

Dyn tong met valscheyt is ghequelt,
Welcke du vercierſt ſchone,
Sittende ſpreekſtu metter daet
Teghen dynen broeder vaſt quaedt,
End dynen moeder ſone.

Deſe ſtucken heeftu ghebaen,
End om dat ick ſwygh denckſtu ſaen
Dat ick ſy dy ghelycke,
Mer hoe wel ick wat lyden magh
Ick ſalt noch brenghen aen den dagh
Dy ſtraffen delghelycke.

En hoor (bid ick) te deſer tydt,
Ghy die Godt gaer verghetſgh ſyt,
Dat ghy niet vander erden
Uergaet. Wie lof offert, eert my.
Dit is de rechte wegh waerby
Dat men ſaligh magh werden.

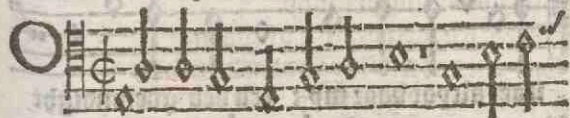
Ghebedt.

O Heere, rechtwerdige richter der gantscher wereld,
die du ons ghegheuen hebt dyne heylighe Wet, ons te
beleyden na dynen heylighen wille, gheef door dyne
ghenade, dat wy mit verſakinghe aller godtoosheyt
ende geueynſheyt, dy dienen in gheest ende waerheyt:
dat wy dy alleene aenroepen in onsen noodtwendig-
heyden, ende dynen heylighen name grootmaecken
votter tydt toe, dat dyn heyl erſchynne, dat du ons be-
looft hebt door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

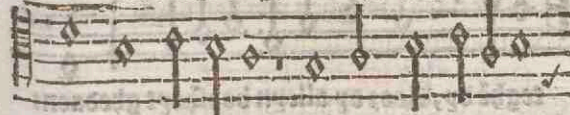
Miserere mei Deus. Pſal. li.

Naden

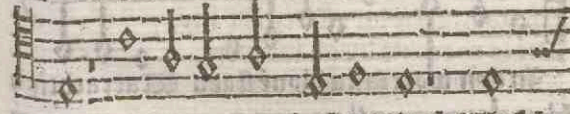
Na den doot vrie, bekennt Dauid ſyne fonde: be-
gheert verghet van Godt ende dar hy ham ſynē gheest (die
hem ſich van meer te ſondigen behoeft) ſende. Neemt
alfo voor andere te leerē, ende voor Ierusalem, die de ware
Gemeente is, te bidden. Werdt hier wighgedruckt de rechte
aerdt eenes waren penitentes.

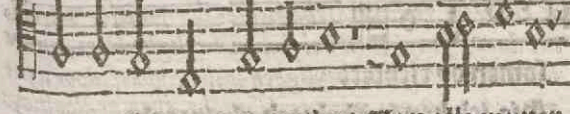
God myner ghenadigh ſy Pa dynen

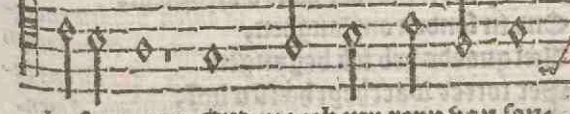
goedheyt, ſka my by, Doe wt myn ouertre-

dingh Pa dynen groot erbarmingh. Wie ſch

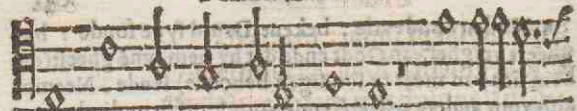
my, o God myn toeterlaet, Wan alle myner

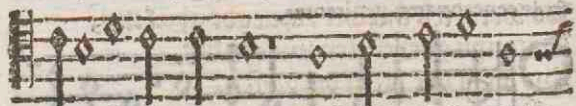
boſer daedt, End maeck my reyn van ſon-

D. ff.

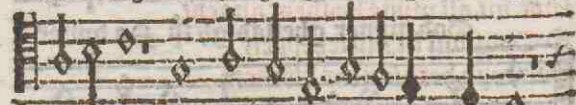
den,

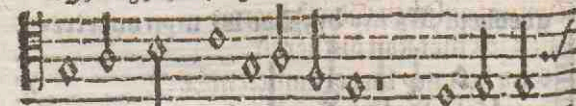
den, Geneeck my myne wonden. Myn sonde

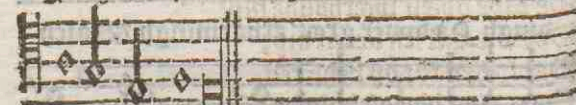
Maect altydt booz my: Zek heb ghesondicht

teghē dy, Booz dy alleyn boosheyt ghedaen:

In dyn woxt saltu blyue staen Waerachtigh

lomen dy richtet.

Sie, ick ben in ghebreck ghewacht,

So my myn moeder heeft wythzacht,

End in sonden ontfangen,

Wel quaede heb ick begangen.

Mer totter waarheyt heeftu lust,

End du gaest my oock dat ick wil

Dyn

Dyn wytheyt sonder sozghen,

Die heymelick was verbozghen.

Onscondigh my met yscop schon,

Dat ick reyn werde wasch my saen

So werd' ick steeuwit: vneght gheest my,

Dat myn ghebentten werden bly,

Die du so seer heeft verlagen.

Merck niet op mynen armen staet,

Doe wt all myne boosheyt quaedt,

O Godt wil in my scheppen

Gen reyn hert sonder blecken.

Den rechten gheest in my vernieuwt:

Stot my niet van dy, wil my niet

Dynen heylghen Gheest weren

Dien ick niet kan ontberen.

End laet my wederkomen méer

Dynen saligheyt troost, o Hêre:

De dyse gheest wêrhoude my:

De boose wil ick leren by,

Dat sy hen tot dy bekeren.

Al Jan bloedschuld, o Godt, my beury

Godt myner saligheyt, doo dy

Dan sal myn tongh berhalen

Dyn gherechtheyt tot allen.

My lypen open doe, o Hêre,

Dat myne mondt so langs so méer

Dynen lof magh verkonden,

Daer ick toe ben verbonden.

Ps. liij.

W. ant.

Want totten offer heeſtu gaer
Gheen welghenallen, Heer, wort waer,
Anders ſo hadd' ick 'en ghedaen,
De brandoffer van dy ontfacen
Werdt niet, mer meer dy miſualler.

Een recht offer Gode den Heer
Is doch een gheest miſtreckſigh leer,
End een hert gaer verſlagghen
Sal dy God, niet miſſagghen,
Pa dyn goedheyt doe Sion wel:
Erbauw ghenadelicken ſnel,
Om ſtadigh te ghedueren,
Des Jeruſalems mueren.

Dan ſaltu weſen ſyn bereyd,
Totten offer der gherechtheyt,
Totten brandoffer wel ghemoedt.
So ſalmen dan de haluers goed
Op dynen antaer ſyn legghen.

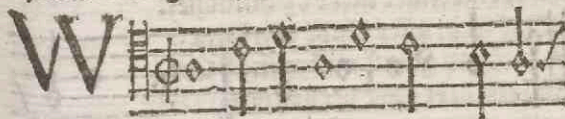
Ghebedt.

O barmhertighe Vader, die du gheen welghenallen
heeft den den doot des ſonders, ſterck dyne goedicheit
ouer ons, ende waſſche ons van alle den ſonuen die wy
ghedaen hebben teghen dyne Maeſtrey, ſindert dat wy
deſe werelct betreden hebben. Schep in ons een meuw
herte, ende verſterck ons daghelickes meer ende meer
door de kracht dynes heylighe Gheestes, dat wy gant-
ſticken gheheylighet tot dynen dienſte, dyn lof verkon-
dighen door Ieſum Chriſtum. Amen.

Quid

Quid gloriaris. Pſal. liij.

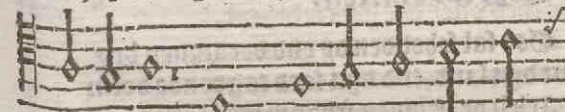
David ſtraft de godloofen die de goedheyt Gods ver-
achren: welcke de wyle ſy op ſich ſelues ſtaen, haest ver-
gaen ſullen: Auer die op Godt vertrauwen, ſullen als die
olyuen boomen groen ſyn.

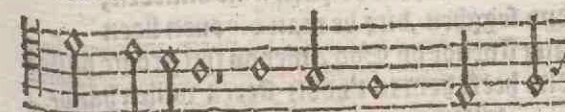
At romtu dy, du machtigh' in

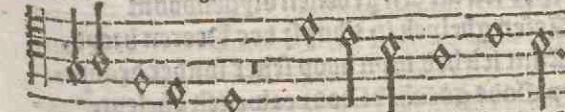
woetheyt, De goedheyt Gods du daeghlicks

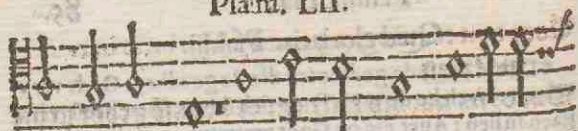
wel aenſiet Schand' end berdziet dyn tongh

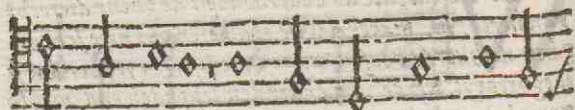
ſteits ouerleyt: Als een ſcheryp ſchers dat

buytē weghe ſchiet. Schadigen ſeer, wel doē
lieftu

liefftu gaer niet, De lughen oock liefftu meer

dan dat rechte, Du wendst dyn, tongh tot be-

drogh end o'rechte.

God sal sehenden dy end verdryuen try
 wat dyn land, end dyn saec te gronde doen:
 Wat dieck de bromen schauwende sullen sy
 Heer vreesen, end bespotten die onurden,
 End segghen, bits de man die euen koen
 Niet sinende oy God, mer op syn groote hauck
 End heeft hem in t'roos; Kerck willen hand-
 taten

Mer ick sal den groenten olyuenboom
 Welken ghelyck in t'hoof; des Heeren bryep,
 Wel ant ick heb myn hoep seker sonder droom,
 Op Gods goedheyt booz' ewelick ghelept.
 Ick sal tot dyn lof ewelick syn bereep,

Wooz

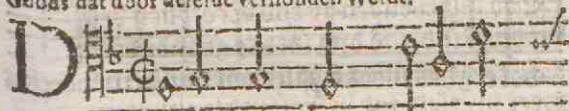
Wooz dyn tranwe, end wil op dyn hulp ber-
 wachten

Din dyns naems soll dien de bromē groot achte
 Ghebedt.

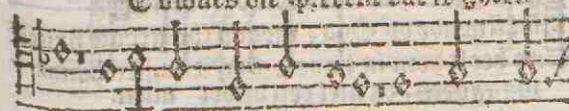
O Heere Godt, die du onderboudest de ghene dierecht
 Van hertē syn, maeck dat de godloosen ons niet sebadig-
 ghen na hueren boosen wi le ende listigheyt, mer dat si
 wtgheroeyt werde van onder den leuenden end wy bly
 wen als vruchtbare boomen in dynen huysē, voort te
 bringhen vruchten der gherechtigheyt ende onnosel-
 heyt, ende dy te louen in ewigheyt door Iesum Chri-
 stum. Amen.

Dixit inspiciens psal. LIII.

David secht hier, Edt ty al vol onghelouighen ende gods
 loose, beschryft hueren val ende de verlossinge des volcke
 Gods dat door deselue verstonen werdt.

Edwaes die sprecht dat te gheen

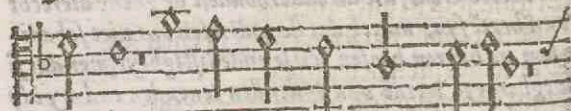

God In syn bert' end syn leuen, Is gams ghe-

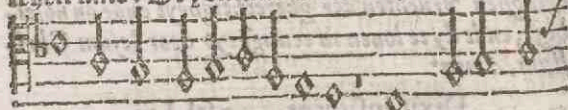
chendt booz' schand end spot. Niemand wilt
 t'goed

t' goed ankleuen, Die Heer ſagh op der men-

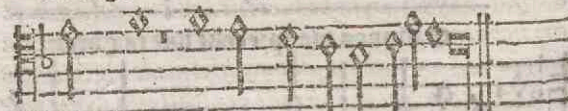
ſchen kind. Of yemant Godt ſocht end verſint:

Sy ſyn alle afgheuallen, Gants onnut end

bol erghes woeds, Niet een van hem werckes

wat goeds, Ja niet een ondt allen.

Ghy boofdadens alle ghemeen,
 Wen wilt ghy u bekeeren,
 Die myn volck bereet tot op't been
 Ghelyck die v'broodt verteeren?
 Sy roepen Godt den Heer niet aan:

In

In groeter breeſe ſy ſteets waen,
 Daer doch niet is te breeſen.
 Sy ſyn alle vol erghes liſts,
 End maecken ſonde daer gheen is,
 Ergblick is al huer weſen.

Wen Godt verſtroeyt der beenen all
 Die de bromen belegghen,
 want Godt hoeſe verſmaet end ſal
 Se ſtraffen wat ſy legghen.
 Wie ſal verlossen Iſrael
 Wat Sion, van ſyn groot ghequel,
 Als volck tot der gheuaighniſ; waere:
 Jacob ſal hem verhuegghen gaer,
 End Iſrael ontspringhen.

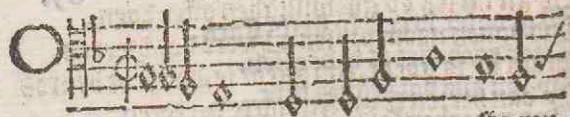
Ghebedt.

O Heere Godt, ſonteyne aller gherechtigheyt, die du veruolkeſt alle godlooficheyt end boofsheyt, do od door de kracht dynes heylighē Gheeste alle verdoruenheyt die in ons van nature is, end verlos ons van aller dwa linghe end teghenheyt, dat wy niet mede ingewickelt werden inden val ende ſtraffe der spitteren dynes wor des ende verachten dynen goedicheyt, die du ons be wyſeſt in dynen welgheliefden Sone Iesu Christo onſe Salighmaker ende verlosser. Amen.

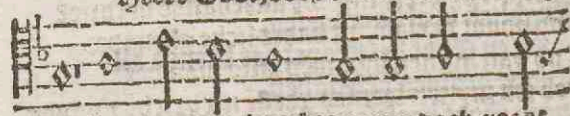
Deus in nomine tuo. Pſalm. liii.

David ſtelte ſich selues hier voor als eē ſonderlicke exēpel eenes menschen, die sich gants verlaet op Godes beloften verhaelt dat ghebedt dat hy to Godt dede, als hy verraden was door die uan Ziph als beschreuen staet. 1. Sam. 26.

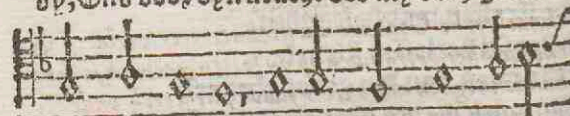
De Heer

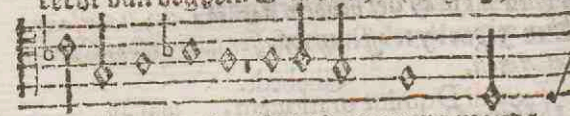
Heere Godt, dooz d'nen naem ka my

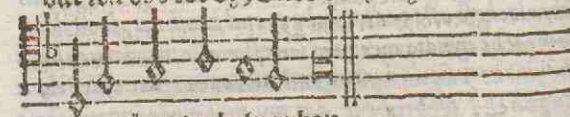
by, End dooz dyn kracht doe my doch goet

recht van deghen. O Godt hoor myn ghebedt

dat ich doe tot dy, Ende dooz myns mands

reden laet dy bewegen.

Want teghen my heeft hem der vyanden kop
God de wreede menschen met hate bewoghen,
Soecken myn siel, end rylen teghen my op.
Dewyle dat sy Godt niet hebben hoor ooghen.

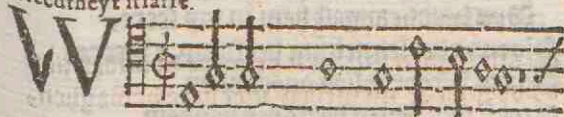
Der sie Godt doet my byskandigheyt in nood
By sal straffen myn vyanden metten doot
Da syn trauwe t'quaedt niet laes' onuergoldē
Dat

Dan sal ick by ghewillighen offer doen,
End dynen naem pypsen o Heere der Heeren,
Want hy is goet, end goet is, na recht beuroē
By van herten te pypsen end te verseren
Want hy heeft my wt allerhande verdziet
End noot verlast, wt vader like ghenade:
End van mynen vyanden, also men siet
Veb ick mynen wensch ghesē nu by bā t'quaede
Ghebedt.

*O almachtighe Godt, die du nimmermeer verlat est de
ghene die huer betrouwen op dy setten, neem onse sake
in handen teghen alle onse vyandē, die sterck ende er-
schreckelick syn. Ende bewis oock dyne goedicheyt tot
den ghenen kie dy lief hebben dat wy altydt oorlike
hebben mogen dy te offeren lof offer door Iesum Chri-
stum Amen.*

Exaudi Domine orationem psal. lv.

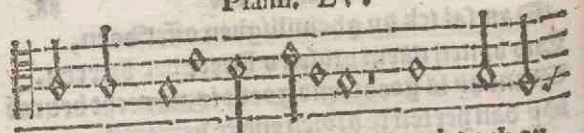
David doet een ghebedt met klachten ouer den onghel-
ucke ende gheweldt dat hem ghedaē werdt: ende inton-
derheyt vā eenē die met hem seer ghemeynsaem was ge-
weest dat hem Godt daer vā verlosse, ende syner vyanden
wreedtheyt straffe.

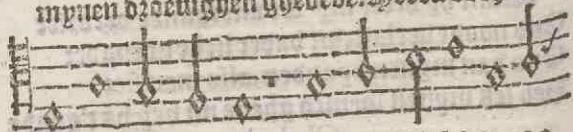
Al, o Godt, myn biddē verhooren.

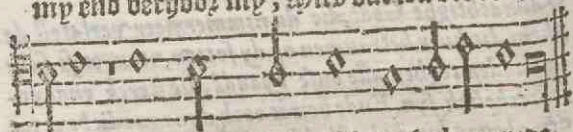
Herberg' end wend niet dyne oogen van

mynen dooenighen ghebede. Herck doch op

my end verhoor my, Mits dat ick bidde

tot dy Gaer klaegghlick vall' end vol onreede.

Ende dat om des byands roepen,
End t'oringhen des godloofen hoopen:
Welcke daer wt valschen ghemoe
Wy ſteits doen eenen quaden tuck,
Trachtende na myn ongheluck,
Aenſteken met toornighen moede.

Myn hert beangest hem in my ſcere,
S'doods verſchricking heeft my, o Heere,
Gants verderuelick oueruallen
Greef' end benen heeft my beuaen:
Een grouwell is my komen aen,
Die my beweeght aldus te kallen.

Wate ſal my duyuen bloghels gheuen,
Op dat ick inde lucht verheuen,

Haestlick

Haestlick henen blieg' end by ruste:
Ick woude lieuer bliegghen saen,
Totter woestyn end daer neerlaen
Dan ick hier bleue met onruste.

Ick wou my met haesten sauneren,
Vanden storm winden die my deeren,
Ende van t'haestigh onghewoder.
Verstroyl', Heer, deyl hen de tongh pzet:
Want onrecht end twiſt inde stad,
Merdt beele ghesien om ende weder.

Dagh ende nacht gheweld end klagen
Staen om de mueren, on uerſagen,
Schalckheyt end grouwſame tyzanny
Is midden in haer end verdoet.
In huer straten is anders niet,
Dan lueghen, list end bedriegherp.

U ſu die my dien ſmaed heeft bewelen,
Is gheen open byand ghewelen:
Anders ſoud' ick t' hebben verdozagen.
End so my myn oude byand:

Duer ſnoekt ſoud' hebben met ſchand,
Ick hadde my hoor bedeckt ghebzagen.

Mer du die daer waertt myn gheselle,
Myn met ghenood by van beſtelle,
Myn hooſoman ende myn bekende.
Die t'lamen vanden ghemeynen ſtaet
Vriendlick ſpraken end looghen raed

Chinghen in Gods huys t'eender bende,

P.l.

Laests

Laetse met den dood haestlick quellen,
 End leue ndigh varen ter hellen
 Want alle schalckheyt heeft ghenomen,
 Plaetse in huer huys, ende onder hen.
 Mer ick sal roepen tot God heen,
 End die Heer sal my te hulp comen.

S' auonds end s' morghe's end s' daeghs misde
 Sal ick vast klaghen ende bidden.
 End hy sal myn stem niet verwerpen,
 Mer my beuryden vanden sryd.
 Die my bereydt is nu ter tyd,
 Want vel' hen segghen my opwerpen.

God die daer heerscht van aubeginne,
 Salte straffen met harden sinne,
 Hoozende myn bidden end suchten,
 Want daer is gheen hope van hen
 Dat sy sullen veranderen,
 Weivyle dat sy Godt niet vruchten.

De boof' heeft gheslaen syn hard' handen,
 Aen syn vzienden ende bekanden
 End syn verbond schandlick ghebzoken,
 De woorden syns monds sachter syn,
 Dan boter na d' wterlick schyn,
 Mer krygh ligt in syn hert ghedoken.

Syn woorden syn glatter ghewesen,
 Dan oly, mer beneuen desen
 Syn sy doch niet dan enckell sverden.
 Wery op den Heere dyn ganse last:

End

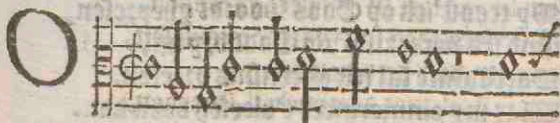
End hy sal dy besorghen vast,
 End secht niet t' ander laten werbeit.
 Mer du salt, o Heere Godt, scooten
 In den kuyse met huer ghenooten,
 De bloedthonden met huer benuelwen,
 End de bedrieghers, so men siet,
 Sullen huer tydt half leuen niet,
 Mer icke sal op dy vast betrauwten.

Ghebedt

O rechtuerdighe Vader in alle dynen oordeelen, die du
 toe laetst onse gheduidt te bepronene dat wy buyten en
 de binnen verdruckt werden: verlos ons van alle onse
 vyanden, ende ontdeck de ergheyt ende beueynstheyt
 der ghenen, die door sachte ende schoone woorden trach
 ten ons te verduyen, deyle huere tonghe, verkurt den
 loop hueres leuens, ende bewysfhen, du hebst gheen be
 hagen din aen de ghenen die sich op dy betrauwten door
 dynen geliefden Sone Iesum Christum, Amen.

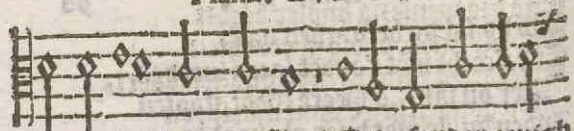
Miserere mei Deus. Psalm. lvi.

Dauid in grooten perriickele, roept Godt om hulpe aen,
 beklaeche sich des onghelickes dat hem Saul endel' yn me
 degenooten andeden: ende trooster sich met der hope des
 barmhertigheyt Godes.

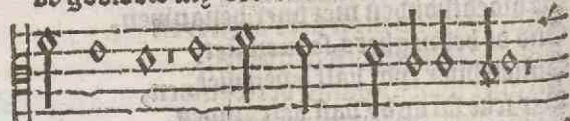

Godt wil dy myner erbarmen, Want
 P. 5. de godt

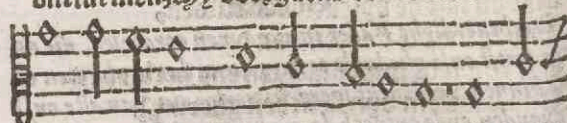
Pfalm. LVI.

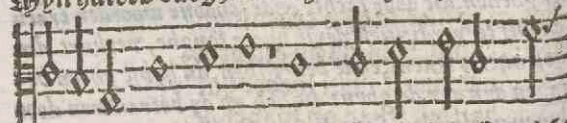
de godloose my verblindt: Ende sonder eenigh

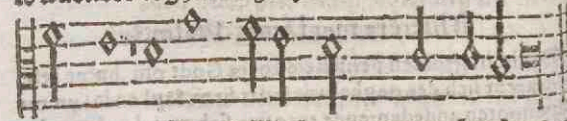
ontfarmen, Wy doozgaens bestreden ick vint'

Myn haters daeghlick my bestryden, Want ve

le scaender teghen my. Mer als my vrees' aent de

end lyden, So stell' ick gants myn hop' op dy.

Wy troost' ick op Gods woordt gheprezen,

End ick vertrauw' op Godt by an,

Daeromme sal ick gheensins vreesen.

Wat my emmer meer t'bleesch doen kan.

Myn woorden datghlick sy antechten,

End

Pfalm. LVI

End draeyense na booser aerdt:

End all' huere boose ghet achten

Strecken gants tot myn qualick vaert,

Sy houden hen t'lamen, bespyen

End loeren op de paden myn,

Machtend' op myn siel t'allen tyen

Om die te byzenghen in ghepyen,

In aller nood sy gants vertrauwen,

Dooz huer treken te werden byz:

Mer du salt de volcken benauwen,

End in toozne scooten van dy.

¶ Du telst myn bluchten end verloopen.

End baetst in dyn fleschen gheringh

Myn tranen: welck' alle te hoopen

Staen sy niet in dyn rekeningh:

So dickmael als ick dy anroep,

So blucht haest myn weder party:

Dies ben ick seker, on wanhope,

Dat du bist myn Heer end God byz.

God sal dooz my werden geprezen,

Duer mits de gheloften syn,

Ick sal hem lof singhen mits desen,

Dat hy trauw' is gheweest daerin.

Ick hop' op God met vast vertrauwen,

Daerom vreesse ick s' menschen doen niet:

Myn gheloften, Heer, sonder rauwen,

Sal ick dy betalen met bliet.

Ick sal dy van herten grond segghen,

Lof end danck ter bequamer tyd.
 Want du heefft (dits niet te weerlegghen)
 Myn leuen barden dood beurydt.
 End heefft myn voeten by ontoghen,
 Dat sy niet komen syn tot val,
 Op dat ick hoorz Godt gaen sou moghen
 In d' licht der leuenden ghetal.

Ghebedt.

O Godt een eenigh bystandt end stuene aller verdruck
 zen, verstroyde aenslagghen onser vyanden, ende doe ge
 waer werdē dyne vaderlicke goedigheyt den gener. die
 op dyne beloften vertrauwē. Kerstoot doch niet onse ge
 bedt, mer sy ons ghenadigh ter tydt der tribulatie, op
 dat wy op de verfekeringhe dyner gunsten to onswaert
 vrylicken verachten dat aenslaē der godloosen, ende dy
 ewighen danck gheuen moghen voor dyne verlossing
 door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Miserere mei Deus, miserere. Psalm. lvii.

Dauid bidt Godt om bystandt: verwerft edriende werdt
 van grooten peryckel verlost: waer voor hy hem danckt.

In der wyse des. xliiii Pfalmes.

Erbarm dy myner, o Heere,
 Erbarm, want myn siel dy vertrauwet,
 End ick verhop' in allen heere
 In dyner vlercken schaduw seere,
 Tot dat hoorz by de wyetheyt skout
 Ga, die my seer benantwt.
 Ick sal totten hooghsten Godt roepen,
 Die myn saecken volbrēngghen sal:

Hy sal senden end my ophoopen
 Hulp' tot den hemel na myn hopen,
 Tegghen myne verclinders all,
 Dooz syn trauw' hem tot val,
 Ick ben onder leeuwen by wylen
 End onder byersokers in pyn.
 Huere tanden syn t' aller wylen,
 Als spitsighe lancen end pylen,
 End huere tongghen, inden schyn,
 Recht scherpe swerden syn.

Merkef dy bouen d' hemels, Heere
 End hier alom dyn heerlicheyt.
 Sy hebben doch t' huerer oneere,
 Mynen voeten, daer ick verkeer,
 Een net skoutelick wtghepreydt,
 Een graf dooz my ghepreydt.

Mer sy synder selu' inghenallen.
 Myn hert' ister ontsprongghen van.
 Myn hert met vregot is ouernallen:
 Dies sal ick lof singhen end schallen,
 End de verlossingh pylsen gaen
 Dooz hem eycklick ontsaen

O myn siele wil dan op waken:
 Waeck op myn luyt' end harpe soet.
 Ick wil my seluen vroege opmaken,
 End dy pylsen met open kaken
 Dooz volcken: end singhen met spoedt

Door heydens, o Heer, goedt.

Want tot d' hemels reyckt dyne goedheyt,
 End totten wolcken dyn waerheyt,
 Verhoogh, o Heer, end Godt der brede,
 Dyn eer' end dyn heerlicheyt mede
 Quet die hemels wtghebreyd
 End ouer d' erd'ryck breyd.

Ghebedt.

I O goedertieren ende barmhertighe Vader, wil ons
 na dyner traouwicheyt verlossen vander hand onser vy
 anden, die als verhongerde leeuwen anders niet trach
 ten dan ons te doen vallen tot verderf, dat sy ons ver
 slinden mochten: ende bewys dyne gherechticheyt, dat
 op hen valle dat quaedt daer sy ons soeckē inne te brin
 ghen: op dat door dat volstrecken dyner beloften ende
 dat anlegghen dyner gherechticheyt, wy oorsaecke heb
 ben moghen ons te verureuuen ende dy te prisen in
 ewigheyt, door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Si vere vtique iusticiam. Psal lviii.

Dauid onrechtlicken beschuldighet, proreesteert van syner
 onschuldte ende onnoselheyt: bidt Godt hy wille handtha
 uen teghen syne vyanden.

In der wyse des vogaenden psalmes.

Ghy die syt inden taedt gheseten
 End hebt v' teghen my verlaemt:
 Segghet doch by end onuermeten:
 Doet ghy oock recht (na uw gheweten)

Ghy die Adams saedt syt ghenacmt,

Wylt ghy recht soo't betaemt?

Ja ghy bedenckt in't hert hoogheden
 Om die in den lande te doen,
 End weeght uwe gheweldigheden
 In waegh schalen als gherechtheden.
 Want de godloosen van iongs koen
 Syn verkeert, end quaedt byoen

Sy diwalen so haest als sy werden
 Ghebozen, lieghende seer stout,
 Huer senyn is, na rechter werden,
 Als t' senyn der slanghen der erden:
 End als des aders die in't woudt
 Huer oore verstoopt houdt,

Om d' beswerers stem niet te hoozen,
 Hoe groot konstenaer hy oock sy.
 O God, breeck vast in dynen toozen,
 De tanden inden mond der doozen.
 Den leeuwelpen, Heer, bid ick dy,
 De backtanden breeck by.

Elactse smelten ende vernieteten
 Van selfs als water door den bloed
 De pylen die sy fullen sctieten,
 Laet' oock breken end gaen te nieten:
 End laetse smelten op den voet,
 Ghelick cen stoeke doct.

End als een kind dat is ontszoen
 Der moeder, eer't de sonn' anschaut,
 Laet vergaen end werden verdozen
 Huer ionghe doozen end verstozen

Ger dat sy groot werden end dicht,
Doo; dyn ſtranghe ghericht.

Dan ſal hem d'oprechte verblyden
Die daer ghedrukt lagh onder voet,
Siende de wraek' an alle syden,
Gedaen ouer de boose lieden,
End ſyn voeten waſſchen met ſpoed
In des godloofen bloed.

Ende de luyden ſullen ſegghen,
De rechtuerdighe menſch ghelwis,
Werliest niet (t'is werd t'ouerlegghen)
Syn moeyte, (men macht vry verlegghen)
Want God een oprecht richter is
Duer dat erdzyck kryſt.

Ghebedt.

O Heere rechtuerdighe richter der gantſer werelt,
die du kenſt de ergheyt ende wreedtheyt der vyande
dynen Ghemeynte: bedwying huere luſterreden, verneder
der hueren pracht, ende ſnyſe vanden ghetale der leuendighen
aff: op dat de gherechtighē ſien de erſchrecklike wraecke die du doet,
ende meer ende meer beweeght werden dyne gherechtighbeyt
ende goedicheyt te pryſen, ende dynen heylighen name groot te maecten
door dynen Sone Ieſum Chriſtum. Amen.

Eripe me de inimicis.

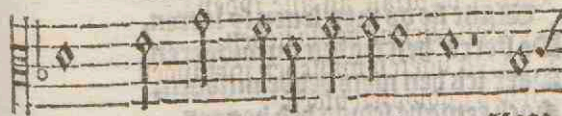
Pſalm. Lix.

Dauid beterght van Saul ende oppet wterſte ghebracht,
beroept ſich op God, het ſy onghelyck dat hem geſchiet:
roept hem an om hulpe, ende twyfelt niet van hem verhoort te werden.

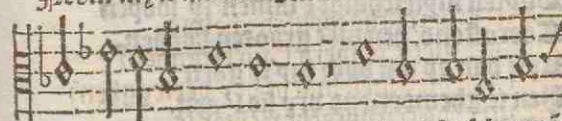
Werloff

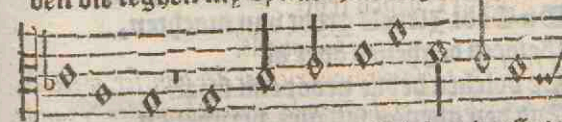
Erloff my, God van myn vyanden,

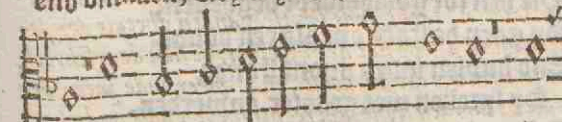
Preem myn ſaek degheleick in handen, Doo;

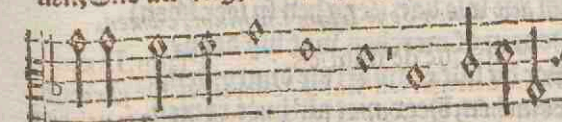
den die teghen my opſtaen, wil my beſcherme

end onſlaen, Vry my voo; de die hen verſtercken,

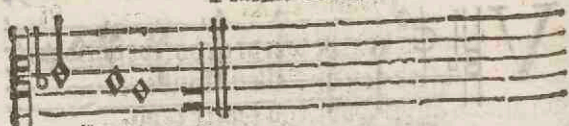

End all' ongherechtigheyt wercken, End

van den die bloeddurſtigh ſyn, Red my, o God

end

end Heere myn.

Want sie op myn leuen sy loeren,
 De sterck' hen teghen my opzoeren,
 Daer ick hen niets hebbe misdoen,
 Noch eenighe schuld heb begaen,
 Buyten myn schuldt t' samen sy loopen
 Toerustend' hen met grooten hoopen,
 Kyk dan op om booz' my te gaen
 Hen te ghemoet, end vry sie t' aen.

O Heer' ende Godt der heylkrachten,
 Du Godt Israels groot van machten,
 Weloeck degheleick ouer al
 De volcken beyde groot end smal.
 End den ghenen wil niet vergheuen,
 Die hen tot godloosheyt begheuen,
 Sy gaen de stad om als een hondt
 End huylen inden auondsfontd.

Sy spreken met grooter onwerden,
 In huer lippen syn enckel swerden,
 Want wie kan (segghen sy seer koen)
 Hoozen of mercken wat wy doen?
 Mer du salt eenmael die onruomen,
 Belachen, Heer, met all' huer romen,
 Du salt bespotten het booz'fel
 Aller volcken quaedt end rebel.

Myne

Myne byands kracht werdt groot benonden,
 Dies houd' ick aen dy t' allen sonden,
 Want du, myn Godt, end Heere reyn,
 Wil doch myn beschermmer alleyn,
 Godt sal my met syner ghenade
 Tooz'komen beyde broegh end spade,
 Wakende dat ick bro syn sal
 Duer myne byanden al.

Mer kurt hen niet huers leuens schrene
 Dat't myn volck niet verghet' end sneue,
 Verblyfse met dyn stercker hand,
 Ende bestryfse aen allen kant.

Don' God end beschermmer krachtigh,
 Broughse t' onder end maeck' onmachtigh,
 End dit om huers monds moedwil,

Maeck dat sy mits huerer hooerden,
 Recht degheleick gheuangen werden:
 Om der wil der meynreedighgeyt,
 End loghen die sy doen aen bryd,
 Laet dan dyn tooz'nicheyt aensicken,
 Die se schind' om huer boose treken:
 Schendse so dooz' de wraecke dyn,
 Dat sy niet meer ouerigh syn.

Op dat mensche daer mach ghewennen,
 Den God Jacobs recht te bekennen,
 Dat hy daer in een heerscher sy,
 Ja totter wereld eynden vry,
 Sy sullen t' sauonds wederkeeren

Met

Tol sehandelickheyt end onreeren,
Als honden sulen t' hupen kraen
End de stad omme loopen gaen.

End de hongher salte vi rozynen,
So dat sy nergheens moghen bliuen;
Sy sulen moeten slapen gaen,
Sonder hen t' iercken te versien,
Mer ick sal met ghesanck opzysen,
Om dyne sterckheyt syn te pylen,
Ende sal s' mo; ghens ouer breydt
Verheffen dyn barmhertigheyt.

Want du bist, o Heere, gheprezen,
Myn tranwe beschermer ghewesen;
Ende daer toomyn toelucht bloot
In tydt myn verozuckingh' end noot.
Ick sal met vroyligheyt ontfpringhen
End dy (die myn kracht bist) lof singhen
Want du, Heer, myn beschermer bist,
End vol ghenaden onghemist.

Ghebedt.

O Godt, die du ons een schildt ende toelucht bist in
tydt des teghenspoedes, wy biddē dy, du wilest ons ver
lossen vanden ansaghen ende lasteringen onser vyand
den, ende desetine door dyne grimmigheyt te niere doen,
nademale sy sich erghelicken ende met oppghesitten wil
le so stellen teghen ons, die doch dyn volck syn: ende be
wys dat du een beschermer bist der dynen, end dat du
dat regiment hebst in dyner Gemeeynte, waerinne du

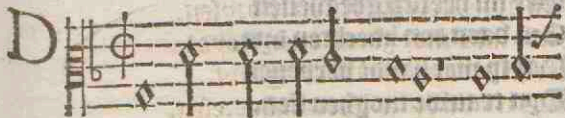
ons hebst mit dy vereenighen wilken door dynen. Sone
Iesum Christum. Amen.

Deus repulisti nos.

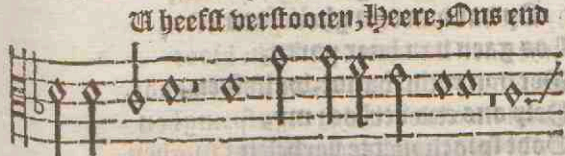
Pfalm. lx.

Dauid bekent de ouerwinninghen die hy ghehade
heeft ouer syne vyanden syn van Godt: werdt daerdoor
beueft, hy werde delghelicken ten ende toe gehandha
uet werden.

Du heest verstootten, Heere, ons end

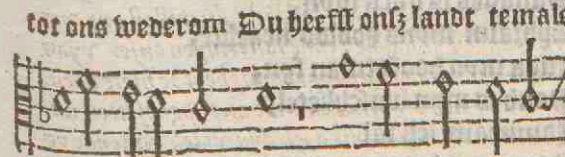
verstroyt allom, End bist vertoemet seere: keer

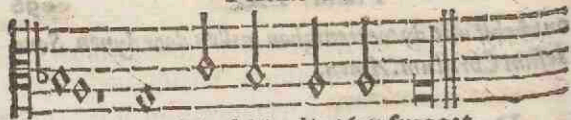
tot ons wederom Du heest onsz landt temale

Weroert ende verschoort, Ghenees het van syn

quale

quale Daer't in schier ligt ver smoozt.

Dyn volck met harde stucken
Heeft verlocht end ghekrenckt,
End heeft door swaer verdrucken
Uns met smert wy ghedrenckt,
Mer nu heeftu ghegheuen
Een vaen den knechten dyn,
Dat sy met handt verheuen
Dyn tranwe moghen sien.

Op dat dan dyn gheliefden
Los gaen van huer party,
Mer dyn recht' handt, wt liefden,
Help ons end verhoor my,
Godt sprack niet te verheuen
In syn heylighdom luydt
Sichem woll ick bro deelen
Suchots dal meten wt.

C I Gilead myn ick achte,
Manasses is oock myn,
Ephraim myns hoolds krachte,
Juda myn hoofdman syn,
Joab is myn waschetel,
Idumeam ick sal
Mer myn voeten door meten,
End maken bly gheschal,

Oner

Ouer de Palessynen,
Wie sal beleiden my
Inde besloten steden
End tot in Edom bry?
Salu niet doen, o Heere,
Die ons verstoeten half,
End woudt niet wrgaen meere
Mer ons end onsz heykracht:
Help ons als nu ter stonden
Leghen onsen byandt:
Want ydel werdt beuonden
Des menschen onderstandt,
Mer wy door Gods mettreden
Sullen schoon dinghen doen:
End hy sal bry vertreden
Onse byanden koen.

Ghebedt.

I O Godt, hoewel du oorsaecke hebt ons om on-
gerechtigheiden willen te verwerpen, sy doch gedach-
tigh dyner beloften: bekeere ons van gantsen herten
tot dy, ende versamel ons onder dat vaedelinck dynes
Soons, op dat wy in syner kracht ende door dyn ghe-
leydt, te bouen komen moghen alle onse vyanden, door
menseluen dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Exaudi deus deprecationem. Psal. lxi.

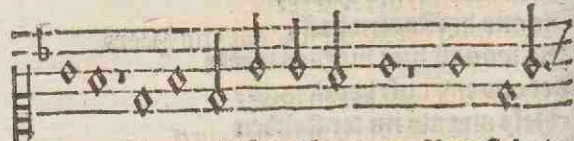
Dauid in periickel, roept Godt aen: daerna voorseghe
hy, de synen sullen regneeren ouer dat rieke Iuda: ends
secht, dat rieke Christu werde ewighlyn,

D. l.

Aer

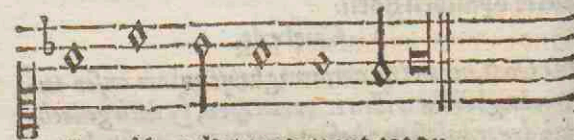
Erneem, o Heer myn roepen. Ja myn

hopen ghenadelick verhoor my. Dyn siel die

daer seker wilt swycken, Ja beswycken.

Wan s' werelts eynd roept tot dy.

Op een skeenroef, in dit quellen,
 Wil my stellen
 Daer ick niet kan komen by:
 Want du bist myn hop' end hoozne
 End een toozne
 Teghen myn weder party,
 Ick wil in dyn heylghe hutte,

Op ten nutte,
 Woonen ia in eewigheyt.
 Onder dyn bloeghelen teere
 Sal ick Heere,
 Beschutt syn vol sekerheyt.
 Want du heest, myn Godt end Heere
 Dien ick eere,
 Verhoort de ghebeden myn.
 End heest my oock daer bencuen
 Derf gheghenen
 Der, die vzeelen den naem dyn.
 Du salt den koningk syn sparen,
 End syn iaren
 Verlenghen ghenadelick,
 Also dat hy t'allen vzen
 Sal ghedueren,
 End etolick bastandigh syn:
 Gooz Godt sal syn koningkrycke
 Beschhelpcke
 Steits blyuen in basticheyt:
 Bereydt om hem te verklaren,
 End bewaren
 Goedigheyt end tranouigheyt.
 So wil ick met lof bequame
 Dynen name
 Singhen o Heer eewelick:
 Op dat ick daer mach betalen,
 Sonder vralen,

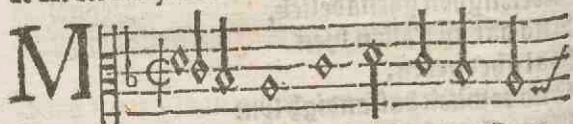
Myn gheloften daghelick.

Ghebedt.

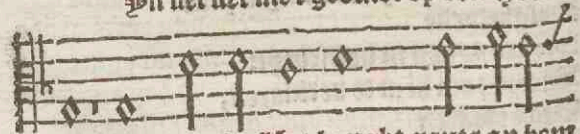
O Heere, die du biſt onſe ſterckte ende hope, hoewel wy vanden vyandē dyner waerheyt heen ende weder gbedreue werdē wil onſe ſtappē ſo vaſt makē, dat wy mit achteruolghen dynes dienſtes, in dyner ghemeynte volherden, ende van der heyligher beroepinghe, daer du ons toe beroepē hebſt, nimmermeer af wycken: mer dat wy blyuen onder dyner beſcherminghe, ende dycewelick pryſen moghen door dynen Sone Ieſum Chriſtē Amen.

Nonne deo ſubiecta eſt. pſalm. lxii.

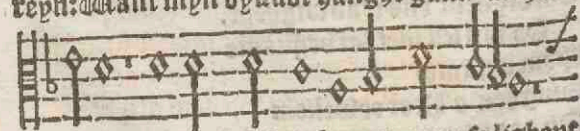
Dauid leert, mē ſal ſyne hope allene op Godt ſetten: ende dat der niet ydeler of bedrieglicker ſy dā de meſche

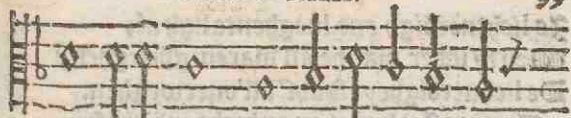
Myn ſiel ſiet met gedult op den Heer

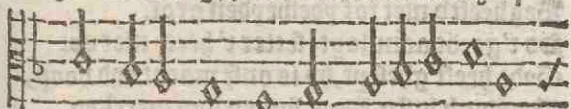
reyn: Want myn byſtādt hanght gants an hem

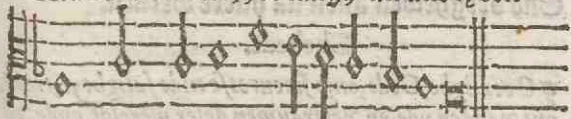
alleyn. Myn ſteenrocks is hy, end myn ſaligheyt myn

myn leaer burgh, daerom ſal ick tot leydt;

Want kelen niet, hoe langh' an alle syden

Sult ghy laghen teghelicken bereyden.

Ghy ſult ghedoodt werden (als nu bedreygt)
 Ghelyck een wandt, die hem ten valle neyght:
 End enen als een muer gebroken gaer,
 Ghy raedtſlaeght hoe ghy hem afwerpet daer,
 Ghy hebbet luſt aen de laeghen, met monde
 Looft ghy wel, mer veruloecht van hertē grōde.
 Doch o myn ſiel, wacht op Godt met gedult
 Want gātlīck aen hem hāgt dyn hop' end huld
 Hy is myn rock, myn burgh myn ſaligheyt:
 Want keln ſal ick niet: myn byſtādigheyt
 End eer' is van Godt, den rock, myner krachte:
 Myn hope ſtaet op Godt daer ick op wachte.
 Ghy volken all, betrauw' op hem altydt.
 Stort u' het ten vrymoedigh' vooz hem wt.
 Godt is u' hoop, mer der menſchen ghetal

Is lichtuerdigh end loeghentligh al,
 Wen sy inder waghe all waren gheleghen,
 De lichuerdigheyt ſoude' all' ouerweghen.

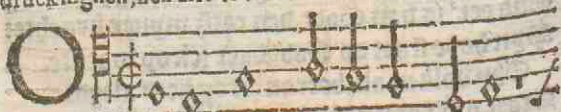
Vertraoſtet v niet op onrecht end rooſt:
 Begheeft v niet tot ydelheyden grof.
 So t' goet aenuloft, ſetter t' herte niet op:
 Godt heeft ghelept, hy is onſ' macht end hoop,
 Genadigh biſtu, Heer, ſomen kan mercken,
 End v'rghebeest ailen na huere werken.

Ghebedt.

*O ewighe Godt, onſe ſteenrooſe ende ſaligheyt, reek
 ons vanden ydelen vertrauwen deſer werelt, ende vā
 aller verkeerder ſekerheyt des vleſches. Maek dat on
 ſe herte niet ghewortelt ſy in deſen nederighen ende
 verganckliken dinghen, mer dat wy de tydelicke ryck
 domen die dy ghelienē ſal ons te ghenen, alſo beſitten,
 dat wy onſe herte daer op niet ſetten: op dat wy niet
 verliēſen de hemelſche ende ewighe ryckdomē, die ons
 beloofte ſyn in dynen Sone Ieſu Chriſto. Amen.*

Deus Deus meus, ad te. pſal. lxiii.

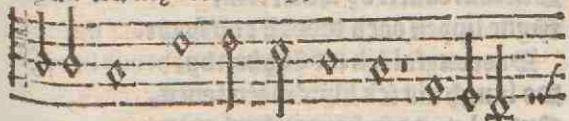
Dauid tot leeringhe der gheloouighen, verhaelt hoe by
 ſyn toeluehr tot Godt ghenomen hebbe in alle lynē ver
 druckinghen, ſich alſo te trooſten ende te verſtercken.

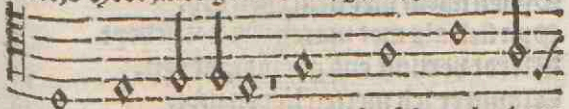
God, myn ewigh God, tot dy,
 Pak

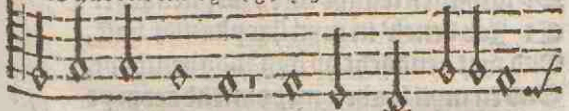
Da' ick my ſeer broegh inden morghen, Dyn

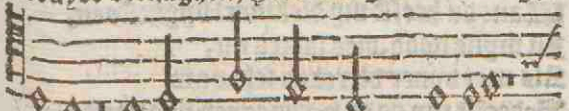
ſiel, o Heer, met grooter ſozghen, Is do:ſ' gh,

end haecte na dy wy, Dyn die. ſch oock, booz

eruyce verlaghen, Heeft een groot verlanghē

na dy, In't doer' end woest land, daer ick my

Winde vermoeyt end vol miſghagen,
 Dy dat ick een mael ſchauwen magh,
 Dyn ſteckheyt ende dyn heerlicheyt,

Ghelyckertwyfz ich, met vroylickheyt,
 In dyn heylighdom te syn plagh,
 Want dyn goedicheyt end ghenade
 Veel beter dan dat leuen is,
 Daerom sullen dy louen fris,
 Myne lippen oock vroygh end spade.
 Daerom sal ich lof singhen dy,
 So langh als ich blu'inden leuen,
 End sal met den handen verheuen
 Dynen naem hier aenroep vry.
 Myn siel' als met march end betticheyt
 Werd't vernult end ghesadicht syn,
 Waeneer ich metten lippen myn
 Dy lofsaenck segghe mit vroylickheyt:
 Ick denck' in myn slaepkamer bast,
 End met aendacht op dyn moghentheyt,
 End in myn waken met danckbaerheyt
 Wen ick gantslick op dy ghepaff,
 Want du heest my dickmael byghessaen,
 In myne nood, dies sal ich nu,
 Als met dyner vlercken schaduw
 Bedeckt my oock verhueghen voortaen.
 Myn siele dy also hanght an:
 Dat sy gheen sins van dy can scheidē,
 Du kanst my met dyn recht' hand leyden
 Onderlett teghen alle man.
 Dit volck dat daer soecht met onnreden
 Myn leuen te verberuen gants,

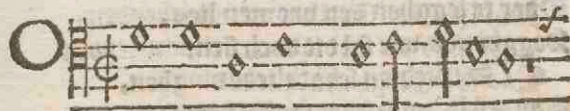
Salmen opentlick sien te hans
 Dalen inde diepten der erden.
 Sy sullen metten swerde sijn
 In stucken afgehoutwen werden,
 End sullen den bossen der erden
 Tot eenen roof ghegheuen sijn.
 Mer de koningk sal hem verblyden,
 End alle die sweren by hem:
 Mer verstoft sal sijn mond end stem
 Den, die lieghen sonder vermyden.

Ghebedt.

O goede Godt, na dien het dy ghelieft, ons dyner ghe-
 naden ende segghenighen schatten (daer ons de god-
 loosen van soecken te trecken, ons also mit sich tot den
 verderue te leyden) in dyner Chemeynce op te doene:
 doe ons die ghenade, dat wytsamen gheuorghet met dy-
 nen Sone Iesu Christo, (die dat hoofdt derseuē is) daer
 inne blyuen moghen in ewigheyt, dy te dienen end
 dyne goedigheyt te bekennen die ons in hem angebo-
 den ende voorghedraghen werdt. Amen.

Exaudi deus orationem. Psal lxiii.

Hy straft syne vyanden, die lasterlike ende valsche men-
 schen waren, welcker straffe hy voorseghet.

Heer wil myn stemme vernemen,

End

End myns klaghē biddē achnemē, vooz de vrē

se myner party. Myn leuen behoud end beury.

Wierbergh my doch voozde raedslaghen
 Der byanden die my so plaghen:
 End vooz dat godloose verbond
 Der die haq̄s wercken t'aller sond.
 Sy hebben ghewett end ghedronghen,
 Enen als een swerd, hure tonghen:
 End vooz pylen schieten sy wt
 Bitter woorden oock ouer leydt.
 Op dat sy int verborghen schieten
 Den ontschuldighen end vernietena
 Welcken sy te schieren bestaen
 Met gheenderley vreesse bewaen.
 Sy syn haen in huer hooft anslaghen,
 End spreken van stricken end laghen
 Daer te legghen den vromen lien,
 Deggende, wie sal dit doch sien?
 ¶ I Sy dichten schadelicke dinghen,
 End descln' onbeschaemt volbruinghen,
 Wat int' droefte der herren leydt.

Wringhen

Wringhen sy vooz tot schad' end leydt.

Mer Godt salte ghewisslich schieten
 Met eenen pyl end doen te nieten
 Deer haestelick end onuerdacht,
 Ter dat sy daerop nemen acht.

Huer eyghen tongh sal op hen vallen,
 End sullen grouwelick veruallen,
 So dat hem sal een ieghelic
 Aterwonderen ouer t' selue stuck.

Dit sullen alle menschen schauwen,
 End Gods wonderwerckē onttrauwen,
 End sullen' ouerlegghen syn,
 Op dat sy daeraf tuyghen syn.

De vrom' in God sal hem verblyden,
 End in hem hopen t'allen tyden
 End alle die rechtbertigh syn,
 Sullen hen in hem romen syn.

Ghebedr.

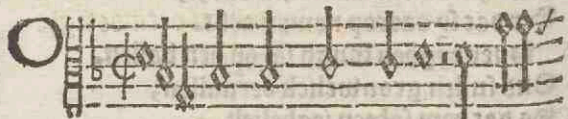
O Heere Gode, na dien dy ghelieft ont te oeffenen
 door de lasteringhen, die de godloosen al wech erdich-
 ten onsen goeden handel ende wandel te beuulcken, wy
 bidden, du wilkeft ons verlossen van alle bueren ansla-
 gen, ende sulck een straffe daer ouer doen, dat een ie-
 ghelick teere dy vruchtien, ende beuen voor dynē rech-
 ten oordeelen, ende wy ons verbtyden moghen in ee-
 wigheyt door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Te decet hymnus.

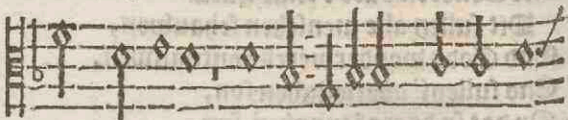
Psalm lxx.

Wese

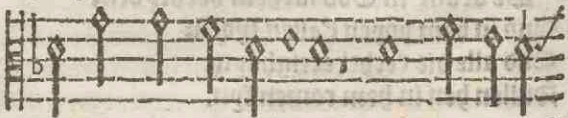
Deſe Psalm begriipt een beſchriuinghe des goedes
ende der ghenaden, die Godt ewelick ende ſonder ey-
de achteruolghr te doen ende re bewyſene ſyner ghe-
meynte.

Heere, dat lof wacht op dy In Spon

hoogh verheuen, De ghelofte dy ghedaen by

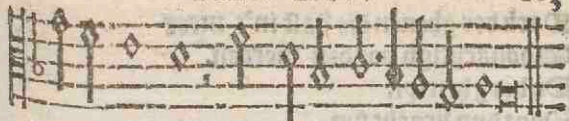
Sal daer werden ghegheue. T'ghebdt gedaef

In nood, wck laef Verhoortu ſeer ſachtmoedigh

Dies alle bleyſch, Na dynē eyſch. Sal daer met
berten

berten gloedigh Tot dy komen oetmoedigh.

Onſer boofheden ſwaerigheyt
Gaet alle maet te bouen.

Der du heeſt ons miſdadigheyt
Uerghueen end verſchouen.

D gheluckigh
End wel ſaligh,

Dien du heeſt wtuerkozen:

Op dat by dy
Inwendigh by,

Dooz dynen Gheeſt herbozen,
By blyue na end bozen.

Deſelue ſal in dynre ſael
Woenen end verſaect werden:

Van dyns huyls goeden temael,
End dyns tempels met werden,

Du die in leydt,
Na dyn goedtheyt,

Ons onderhoudt in't louen,
Salt ons boozwaer

In't openbaer,
Sonder ons te begheuen,

Gen goed' andwoorde gheuen.
Du biſt een gaer baer' hof', o Heer
Aller eynden der erden,

Dock der ghenen die vast in 't meez
Woonachtigh bonden werden.

De berghe syn
Dooz dyn kracht syn,
Begozdt end verciert repnet
End syn beueft

Het huer groot last
Dooz dyne macht alleyn,
O Heer, end anders gheyne.

Du bedwylgft dat gheruyf van d'Heer,
End syn vaerlicke haren.

End stillt ooch lichte s'volcks ghebeer,
End den oploop der scharen:

De volcken wydt
Aen alle sydt,

Als sy dyt sullen merken,

Sullen syn, Heer,
Verwondert seer

Duer dyn wonder wercken,
Tot huer' eyghen verstercken.

Dyn goedheyt van Sonnen opganck
Werdt ons schoon aengheuwelen

Totten woterfken onderganck:

Dies syftu, Heer, gheprezen,
Du besoeckft syn

Dat erdtrycke dyn,

Dat gants dooz' is ghedeghen
End metten schat

Dyus

Dyus reghens sat

Daeckstu het alle wegghen,
End bruchtbaer dooz dyn segghen.

D'water dat wt dyn stroomen vloyt

Gheeft boedisel totter erden,

Dy dat daer wt in oueruloet

Fruchten dooz dy gheuerden

Huer oozen, Heer,

Waterstu seer,

End breeckst huer harde klotten,

Du weeck' oock plat

Het reghen nat:

Segghent' oock bouen maten

Tot onser aller baten.

D'laer bekroonst end verciertstu dy

Het dyn herscheyden goeden,

De wolcken die daer voerendy,

Het aenbyngghen end boeden:

End druppen doozt Aen allen oozdt

Duer de woesteynen:

Also dat dal

End berghhem sal

Het brueghden t'huerten tyen

Begozden, end verblyen.

De driestchen sullen syn bekleedt

Het veel kudden verscheyden,

End met schapen die ouer breecht

Daer hueren aerdt vast weyden.

Het

Der hooren syn
 Sullen oock syn
 Querdeckt de landbouwten:
 End sullen vranck
 Als met ghesanck,
 Den deghelick verarouwen
 In der menschen aenschauwen.

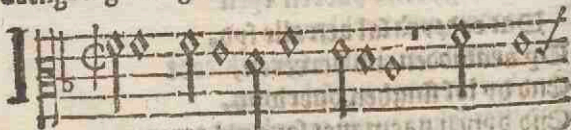
Ghebedt.

GO Godt, een oorspronck alles goedes, wil ons wieden
 van dynen tydelicken seghensingen ter onderhou
 dinghe onses lyues, dat wy wt desen vergancklicken
 dingen, geuoelende dyne goedicheyt, die des te beter
 smaken, moghen wt dien dat du ons houdest in dynen
 buyse, daerinne te ontfanghene vergheuinghe onser
 sonden, ende vasaedt te werden vanden hemelschen
 voedsel dynes woordes, ende der rechter bedieninghe
 der Sacramente na der ordeninghe dynes Soons Chri
 sti Iesu. Amen.

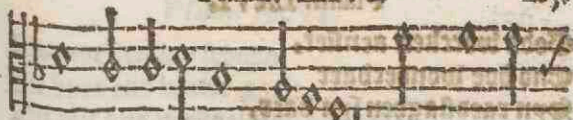
Inubilate Deo omnes.

Psalm. lxvi.

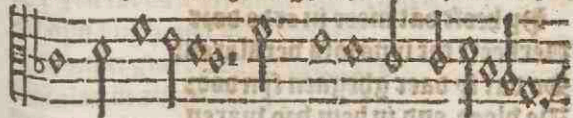
David brengt hierin dat Hebreische volck sprekende,
 ende sich verhuoghende ouer der verlossinghe wt der lag
 daerigher gheuaaghenisse van Babylonien.

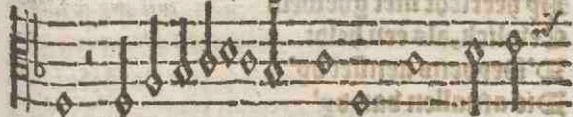
Enchet Gode, du erdsche dal, **naem**
 naem

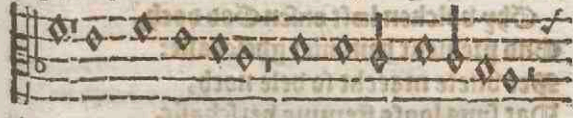
naems heerlicheyt singhen, Biedt hem eer,

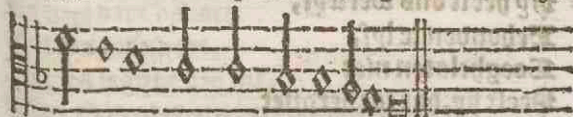
na werd' ouer al. Segt Gode met een berline

ghen. Hoe bistu schricklick, In dyn wercken

dick. De vianden dyn, Sullen dy ontfacht syn

Om dynet moghentheyt wille.

Dat erdyck sal aen alle syd,
 Dy aenbidden end bereeren,
 End dy lof singhen ouerwoyd,
 End dynen naem met sanggh' erren.
 Kompt hierher met bliet,

P.L

Gode

Gods wercken aenſiet,
 End hoe wonderbaer
 Syn raedſlaghen ſyn daer,
 Daer de kinders der menſchen.
 Hy heeft dat meer in erde doer
 Werkeert tot ſyns lofs berklaren:
 So dat ſy daer ghegaen ſyn doer
 De bloed, end in hem byo waren.
 Hy heerscht met gheweld
 Gewlick, als een held:
 D'Heppens aenſiet hy,
 Die aquallen van dy'
 Sullen hen gants niet berheffen.
 Ghy volcken loft onſen God doch,
 End predickt hem met gheſchalle:
 Het bliete maecht ſo hele noch,
 Dat ſyns loofs ſtemme verſchalle.
 Hy heeft ons wel lyp,
 Behouden te lyp,
 Toeghelaten niet
 Heeft hy, dat tot beraziet
 Onſe voeten ſtruyckelen ſonden.
 Als bezoeſoek ſu ons, o Heer,
 Als ſiluer, niet ſonder ſchenden,
 End brocht ons in 't ſtrick, end loeght meet,
 End keren aen onſe lenden:
 Als lieteſu toe
 Dat m'ons leyd doen ſou:

Als moecten wy ſchoon
 In byer end water gaen,
 Du ſalt ons verhoeligh gheuen.
 Ick ſal dan bymoedigh in gaen
 In dyn huyl met offerbrande,
 End myn gheloften dy voortae
 Betalen in allen ſtande,
 Die myn lippen by
 Gedaen hebben dy,
 End die myne mond
 Belooft heeft in der ſond,
 Doe ick was met nood beuanghen,
 Ick ſal dy opofferen koen
 Brandoffer het niet ghebede,
 Het wederen ruerckbrandel ſchoon,
 Oſen end bocken daer mede.
 Komet nu welae
 So veel daer beuaen
 Het ſyn breeſe lyp,
 Dat ick legghē by lot,
 Wat God gedaen heeft myne ſtelen,
 Ick heb tot hem gheropen ſyn
 Dock met myn eyghen bermonden,
 End hy is ſchoon ſonder waenſchyn
 Verhooght doer myn tangh' wkhonden:
 So ick had gheſen
 Quaed in 't herte myn,
 Of eenigh bezoght:

Die heere soude my doch
 Piet so gunstlick behoort hebben.
 Mer die Heer heeft my nu verhoort,
 Wat vaderlicker ghenaden,
 Wy komende gaer ongheschoort,
 Op myn biddens stem te staden.
 Lof sy Godt alleyn.
 Die daer niet onreyn
 Gheacht, somen siet,
 Heeft myn ghebedt, end niet
 Syn goedheyt van my ontoghen.

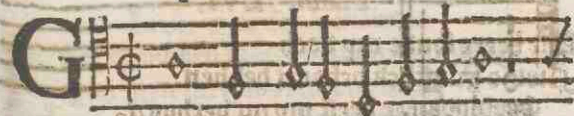
Ghebedt.

O God die du wonderbaer bist in alle dynen werken
 ende die du de dynen ondersaektest door cruyce ende
 verdruckinghen: verlos ons van allen verkeerde ende
 rebellighen menschen, dat wy in gheent in dyne Ghe-
 meynthe, verkundighen dat goed dat du ons doest heb-
 ben: ende dat wy daer sulcke een verskerheyt bekomē
 dat wy altydt onse vertreck tody nemen, ende dy aen-
 roepen in alle onsen noodwendigheyden, door dynen
 Sone Iesum Christum onsen eenighen middelaer ende
 salighmaker.

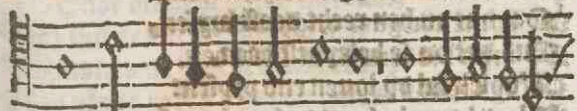
Deus misereatur, psalm. lxxvii.

Dauid bidt de Heere, hy wil niet alleene de Ioden, mer
 oock de Heyden met dynen kennisse begauen, als hy be-
 looft heeft dat het gheschied sal. Derhaluen vermaent hy
 alle yoleken Godt te louen ende hem te dancken.

Godt

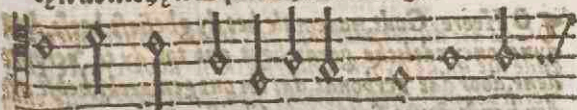
Dat wil' onser ghenadigh syn,

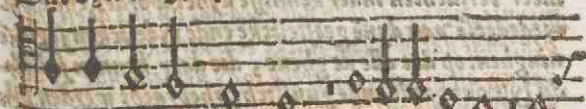
End ons synen seghen geuen, By late lichten

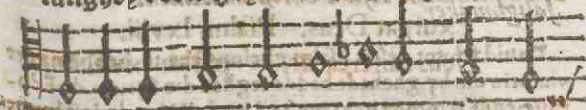
syn aenschyn Op ons, ten ewighen leuen.

Dat dyn wegh op ert werd' erkent. End dyn

saligheyt den Heyden. Aen alle syden. O volck

danche dy, Heer seer gent. Ja all' e' volck met
 P. III. Verblijden

verblyden.

Laet de volcken verblyden heft,

Om dat du hen recht doest loyden,

End ont du te heleydell heert,

Welck sal by louen end pypen:

W'erd bringhe hart de vruchten syn,

End ghene ons ipnen seggen

Altyt te geghen

Godt seggen ons, end hem syn

Wrecks welcke alle weggen.

Ghebedt.

O Heere, Gods, nademale het dy gheleest heeft, door dyne oneyndelike goedicheys ons zot dy te verblydene, door dat verbondt, dat du ons gemaecke hebste in der handt dynes Soons Iesu Christi: wil ons meer end meer verlichtien inder kennisse dynes wordes, ende ons wededeclē van dyne geestelike ende bydelicken seggheninghen: op dat alle de ghene, die daer kennen sullen, du syt ons goet ende gunstich, ghebrachte werden tot dyner vreesen dy mit ons groot te maken door den seluen dynen Soude Iesum Christum. Amen.

Exurgat Deus. Psalm. lxxviii.

Dauid schyot desen Psalm ghesanghen te hebbe inder victorie die hy ghebadt hadde teghen die Syriens, de Edomites ende Ammoniten: welcke hy den Heere toechryst, waer hy oock dat volck inbringht, ende maectt heyligke groot de kracht Godes ende syne goedigheyt te heryder

In der

In der wyse des. l. Psalmes.

Let Godt den Heer' eenmael opstaen,

End men sal syn byanden saen

Temael berstroeyt sien werdent:

Ende die hem haten mitdoien

Wooz syn aensichte salmen sien

Schandlick de vlycht aenuerden.

Guen als de roock wo: den windt

Verchuyft end haestelick verwindt,

Wergaen sy met verdziete.

Ghelyck het wasch smelt wo: dat byer,

So komen de godlof' alhier

Wooz Gods aensicht te niere.

Daerenteghen die daer byom syn,

Wooz Godt den Heer niet blyden schyn

Ende bydeplickheyt singhen:

End niet groter byneghde beuaen,

Om dat de godlose bergsen,

Deghelicken ontspringhen.

Singhet God, ende synen naem

Wet lofsanghe schon ons bequaem

Pypet van herten sere.

Want op de wolck werdt hy gheleydt:

Syne name vol heerlicheyt

Is, die ewigher Heere:

Ontspruyght wo: hem syt enne selg,

Die een vader der weesen is,

Wet goddelichen rommes:

P. lly.

Dit

Die der wedewen saeck behoudt
 Hoer Godt, seg tek, die hem vast houdt
 In synen heylighdomme.
 Godt den ghenen die eenlaem syn,
 Maect tot een volck huysghelin,
 End doetse vast vermeerren
 Hy maect de gheuaghene dry,
 De wederspannigh' oock onryp
 In't dorre doot berkeeren.

C I Als du o Heer, tooght' booz t'bolck dyn
 End wandeldest inder woestyn
 (Dit is het recht gheschiede)
 So veesd' dat erdtyck in't breedt
 End die hemels drupten van sweet
 Hoer dyn wreedt aenghesichte.
 De bergh Sinai euen wel
 Veesd', o Heer, Godt van Israel,
 Hoer dyn aensicht' o Heere:
 Du gaest, o Godt, dynen erdse
 Reghen na wensch, in syn ghequel
 Verquichtest du oock teere.

End die dy gants toeghebaen syn,
 Sullen in't selue rassen syn
 Hoer dyn enchel erbarmen,
 Die du veruult met alle goedt
 Ende ghenadelick verhoert,
 Du Heer, de noodt der armen.
 't is alleen de Heer die darr leeft,

Die matery ghegheuen heeft
 Der drauelicke vander:
 Diemen inder vanden blucht,
 Hoerde singhen, met grooter tucht,
 Verlost wter ellende.

De koninghen van grooter macht
 Syn gheuloden met huer heylkracht
 Het schand' end achterdeele,
 End die in huys gheblenen syn,
 Hebben den buytingk sonder pynt
 Werkzeghen t'hueren deele
 Hoewel ghy leelick gheworden syt
 Hoer benauwteden end verdriet,
 Die v' baste besooten
 End ghy gheleyck gheworden syt
 Den die ghelegghen langhe tydt
 Hebben by de smeerporten:

So sult ghy namaels blincken gaer
 Als beders eent duyne, die daer
 In sluert syn beslagghen:
 Welcker bloegghels oock menighsant
 Syn met ouerkostelick goudt
 Verciert end ouertogghen,
 Doe d'almachtighe Godt ombzacht
 De koninghen van grooter macht
 In den beloofden lande:
 So wardt Israel wlt end stift,
 Als snee op den bergh Salmomis

Nos van druck beelderhande

C 2 Gods berghe is den berghe Basan
 Ghelyck, daerin hem alle man
 Op den Heere mach trassen
 Waerom is dat ghy bergen groot
 Weghen desen berghe stoort
 Spet bive scherpe rossen
 Mits dat onse Godt eenen lust
 Aen den seluen heeft, om syn rust
 Thebben na syn behaghen
 So sal hyan deselue spdt
 Syn woning maken langhe tyd,
 Ja voer ewighe daghen.

Syn heylkrachten syn in ghetal
 Hon dert Engghelen dupsentinel
 Staende ten veldt des Heeren
 Waer onder in cheplighdom syn
 Als in Sina, by westrecht syn
 Syn heerlichappy met eeren
 Du bist opghewaren in't hooghe
 End heeft de gheuanghens roch
 Gheuangelick ghemene
 End du heeft ghebeest ryckelick
 Dyn gauen conon te ghelick
 Namelick dynen bromen
 Da heeft dyn vanden vordam
 Om onder dyn krachten hoortam

Te wonen met ghenaden
 Ghelooft sy daghelicks de Heer
 Onse Godt, die ons in allen keer
 Overlegt met welbaden
 Onse Godt is onse Heylandt in noot,
 Die den synen gunst ouergroot
 Toont menigherley wysse
 S' doods eynde is in des Heeren hat,
 Om te byen aen allen kant
 Wten hy wilt, t' syns naems pyse
C 3 Godt is het die daer metter daede
 Arplick hauwt end in stucken slaet
 Het hoofot syner byanden
 Ende slaet den happyghen kop
 Der ghenen die niet houden op
 Te leuen gants vol schanden
 Ick sal wt Basan spreect de Hoer,
 Wederbrenghen, met grooter eer,
 Syn wtuerkoren bende,
 End de selue wt t' Heers diepten groot,
 Wlt per yckel end alle noot
 Bewaren cotten eynde
 Also dat du salc dynen boet
 Wassen in dat bergoten bloede
 Het lust' end goed behaghen
 Ja dyn hodnen salen als sop
 Het bloet supghen end locken op
 Dyn vanden verlagen.

Men heeft, Hêr, dynen ganck ghesien
 End dyn treden, Godt koningh myn,
 Met dyn arcke verheuen:
 De sanghers ghinghen stracks wo; dy,
 Ende de Psalckspelers by
 Dy volghden daer beteneuen.

De dochters wck t' samen versaemt,
 Sloeghen de trommel, so'c betaemt,
 Ten loue Gods allepne.

Segghend', O volck van Israel,
 Lof God den Hêr van herten inel,
 Ynder ghemeynten reyne.

Daer is ghekomen Bentamin,
 Hoewel anders kleyn van ghesin,
 E' hofd ouer een deel landen,
 Juda was daer Oerck op dat pas,
 Zablon et Repphtali wck was
 Met syn pziuen bozhanden.

¶ 4 Dese macht heeft dy dyn God goed
 Ghelonden, end met g'woter spoed,
 Dy doen sien met verlanghen,
 O God, ghenadelick versterck
 In ons allen het selne werck
 Dat du heeft aenghenanghen,
 Koninghen te Hierusalem
 Sullen in dynen tempel tem
 Dy gheschencken toeblynghen,
 Werstroey dan, Hêr, aen allen kant

D'heyr

D'heyrkrachten, die sterck bander hand,
 Ons met lancen omzinghen.

Werstroey de stercke stieren daer,
 Verla de volcken gants end gaer
 In all' huere woynemien.

Bringh d'oproerighe tot oedmoed,
 End laetse komen onder voet,
 Die lust aen den krygh nemen,
 T'grot' beerschap wt Egypten land
 Sal gaen end wter Wozen kant,
 God' huer handen wtstrecken,
 Ghy koningkrycken wt erdyck,
 Singht God' end wilt h te ghelyck,
 Met losgheslanck herwecken.

Pziset hem doch die daer sitt syn,
 Wel hogher dan all' hemels syn,
 Als een rechtsinnigh helde.

Die daer als hy donderen wtte,
 Laet terfoud wozen onghesilt,
 Syn stemme met ghewelde
 Bekent dat hy almachtigh is,
 Welcke laet syn heerlicheyt krys,
 Ouer Israel blynnen.

End heeft t'ghetuyghnis syner kracht,
 In den wolcken ghezuckt met macht,
 Dy dat wyse bedincken.

O God, du bist schryckelick wil,
 Om dynet heplighdomen wil,

Daer

Daer tot dyn kracht kan blycken,
Du Israels God wel bekant,
Wilt dyns volcks snien' end onderstaen:
Los sy dy sonder sloeyken.

Ghebedt.

O Heere Godt der heerscharen, die du handaen
ende onderhoudest de ghene die op dy betruwen, be-
wys dyne onuerwinnelicke kracht, te rugghe te wer-
pen onse vyand: krank de kracht der hoouerdyghens
verander onse verdruckinghe in spoedighyt, end
maeck, dat in middē onser versamelinghe dat lof dynes
heylighen names, dat daer ghehouden is, dy altyt aen-
ghename sy door dynen lieve Sone Iesu Christi. Amen.

Saluum me fac. Psalm, lxxix.

Dauid beklaget sich, hy sy te onrechte verdrucke ghe-
weest vanden godloosen, begeest van Godt, dat sal recht
ouer ghedaen werden: boevēd hier oock sommighe din-
ghen op Christum den Heere ghesproken syn.

In d'ē wyse des, xxviii. Psalmes.

Hele my God, want de waters der droefsalē
Syn in overloed door myn siel ghegaen,
Ick stekē in d'lyck daer gheen god is te halen:
Door diepe waters ben ick schier vergaen:
Het roepen ben ick ghelworden vermoeyt:
Dyn kele is heesch end droogh ghelwordē gaer:
Dyn ooggen syn besweken end onklaer,
Na mynen God opstende so bemoeyt.
Die my haten sonder sacche, in gherale

Syn

Dyn meer dan ick haeren heb op 't hooft myn
Dyn byanden, die my oock mer o'doods qualē
Verdrucken sonder ontfacch, te sterck syn,
So dat ick sal moeten betalen, siet,
I ghene dat ick niet heb ghenomen dry:
Du weetst of ick, na huer segghen, lot sy,
End myn sonde is dy Heer, verborghen niet
O Heer, die daer bist die Heer der heyrkrachte,
End alle dinghen heest in dynē hand,
Gheeft dat de ghene die na dy ball wachten,
Door myn exempel niet werden beschaemt.
Die op soecken laet schaemroot werden niet,
Door my t'ontloggen God van Israel.
Want om dynen wil lyde ick schand, gequell,
End beschaemtheyt bedeckt myn aenghesicht.
I heb ben mynen broederen vromd bedeghen,
End mynē moeder kindern onbekent:
Want dyns huyls puer door eē recht beweghen
Heest my ogheeten ende gants gheschendt,
De smadigheden der gheuen die dy
Vermaedt hebben, op my ghenallen syn.
Ick heb ghewent, myn siel heest ghevast syn,
End t'elke is tot smaedpoyt ghebeghen my.
Ick heb hoor t'aleē eenen sach angheroghen,
Der ick was ben sul spot end anders niet,
De groote syn my te bespotten besoghen,
De wyntuyppers singhen van my huer loot:
Het ick, o Heer, neem myn vettēck tot dy,

Laet

Laet nu syn de tyd dyner goedigheyt,
 Snder veelheyt dyner goedigheyt,
 Na dyn ghewoonlicke cranw' erhoor my,
 Iked my, o Heer, tot desen byulen sliche,
 Op dat ick doch niet verlincke daerin:
 Wry my van die my haten teghelycke,
 End wten dsepen wateren my bzing,
 Dat my de wateruloed verlinde niet,
 Ende de diepte niet verlincke my,
 Op dat de put syn myn niet sluyte bry,
 Om my te bzinghen in ewigh verdriet.
 Verhoor my, Heer, in dit langhe berheyden,
 Want dyn goedheyt is vriendelick end groot:
 Na der veelheyt dyner barmhertigheiden,
 Wil my lieflick aensien in myne nood,
 Want dyn aenghesicht niet van dynen knechts:
 Want ick ben seer beangst ende ghequelt,
 De wyle dan ick nu ben so ghesfelt,
 Wil niet haessen myn stem verhooren slecht.
 Ghenaeck myner siel die schier licht te schandē
 End verloss se door dyn ghenade bloot,
 Daertoe, in syt aller myne byanden,
 Verloss my wter hanghicheyt, 't is noot,
 Du weetst doch de smadigheyt end de schandē
 End oneere die my is aenghedaden,
 Alle myn byanden schoon voor dy staen,
 Ende syn dy volkomeelick bekant.
 Thert is my ghezoken van smadigheiden.

End

End ben van treurigheyt gheworden swach,
 Ick wacht' of iemand niet my medelyden
 Soud' hebbe, mer daer vā was gheen ghewagh,
 Ick wacht' of ick van iemand troost ontsaen
 Pochte, mer ick heb' en ontfanghen niet:
 Sy boden my tot spyl' o groot verdriet,
 Call' end edick om den durst te verlaen.

Laet huer tafel end bancketen ghewerden
 Hen tot een strick met al huer bly gheschal,
 End al huer woed samigh wesen op erden
 Laet hen ghedven to teewighen val,
 Laet huer ooghen verdupstert werden so'
 Dat so booztaen gheen dinghen kunnen sien:
 Breck huer nieren, op dat van hen magh brien,
 All' huer sterckte daer' op troffen alto.
 Wil dyne gramshap op hen komen laten
 Ende dynen grimmitige toozn gryppe aen.
 Huer woestede werde woest end verlaten,
 End niemand won' in huer hutten booztaen.
 Want den dien men vā dy gheslaghen schantot,
 Veruolghen sy met all' onbsillicheyt:
 End vanden wonden door dy opgheleyt
 Den vromen, spreken sy met vruoghen saent.
 Tak' hen die een sond' op d'ander na werden.
 Laetse dynt goedheyt niet deelachtigh syn,
 Laet' wt der leuenden boeck gheschrydt werde,
 End niet gheschreuen metten vromen dyn:
 Ver my die gaer arem ben end vol noot,

D. J.

D. J.

Dijn saligheyt, o God, behoude stil,
 Het ghesinghe van God louen ick wil,
 End hem met dancksegghinghe maken groot.
 Want t'leue sal God' aenghenamen wesen,
 Da off end half die klant' end hopen draeghe
 Dit stende de sachtmoedighe van wesen
 Sullen hen verblyden gants onuersaeght,
 End ghy die daer God soeckt van herten grond,
 Wie sel sal wederom leuen sijn.
 Want God verhoert d'aerme die verdrucht sijn,
 Syn gheuanghenen maect hy te gheender ston.
 Dat van d'hemell end d'erde den Heer louen,
 Ende de see met all datter in is.
 Want God sal Sion bewaren van bouen,
 End opbouwen de steden Juda freis,
 Daer sullen t'Heeren knechten wonen by:
 Quet saed sal' oock tot erf besitzen sijn,
 End alle die lief hebben den naem sijn
 Sullen daer in wonen vryelick end bly.

Ghebedt.

O Heer Godt, die du verordent hebst, wy soude be-
 zucht ende verdrukt werden om dynes naems willen,
 wil ons bistaen in bequamer tydt, ende laet onsen vyen-
 den den toom also niet, dat sy allerley wredeheyt, die sy
 in sinne hebben, ouer ons te weghe bringhen: op dat wy
 in te grootē verdriete, door wā hope niet verlose wer-
 den, mer meer dat wy na bekomen bystant ende gener
 omkonnige, wy dy grootmaken ende prisen in dynen
 Ghemeynse door dynen Sone Iesum Christum. Amen.
 Deus in adiutorium, Psalm. lxx.

Dauid

Dauid in grooten peryckel, bidt God om hulpe teghen
 syne vyanden.

In der wyse des. v. Psalmes.

O Warmherdighe God end Heere,
 Verlof my nu, dat biot' ick dy,
 O Heer', om stracks te helpen my
 Toefinet, na dyn ghenade seere,
 Haest dy doch seere.

Laet schaemtroot end tot schande komen,
 Die darr na myn leuen vast staen:
 Laetse beschaemt te rugghe gaen,
 De ghene die my t'quade gonnen,
 End t'goed' afgonnen.
 Laetse verre te rugghe wycken,
 End degheleick werden beschaemt,
 Die daer teghen my onbeschaemt
 Roepen ha ha, somen siet blycken,
 In alle wycken.

Der laet wy sijn duyten end binnen,
 Alle die rechtsins soeken dy:
 Laet seits segghen, d'Heer gheloof sy,
 Die dyn hulp degheleick besluten,
 End recht beminnen.

Der ick ben aem sonder eere,
 End ellendig, haest dy tot my:
 Syn hulper end verlosser my
 Wiltu, end gheen ander, o Heere,
 Haest dy doch seere.

A. V.

Ghebedt

Ghebedt.

O Heere, nademale onse swackheyt so groot is, dat wy nies souden dragen konnen de stryden ende aenuechtighen onser vianden. Haeste dy ons te hulpe te komen, dat sy gheen oorsake hebben ons te bespotten: mer meer dat wy van hen onslaghen, ons verhueghen in dyner goedigheyt door dynen Sone Iesum Christum Amen.

In te Domine sperau. Psal. lxxi.

In desen schoone Psalm bidt David God om hulpe, ende verkondight syne barmhertigheyt to hemwaerd.

In der wyse des. xxxi. Psalmes.

Ick heb op dy ghesett myn hope,
Bewaer my dan, o Heer,
Van ewigher oneer:

Wail my also ick vast verhope
Verlossen ende redden
Pa dyn barmhertigheden.

Beegh dyn oore te myner hulpen,
Wooz een sterck roef; sy my,
Daer ick stets toeulie by.
Du heest beuolen my te helpen,
Du bist alleen myn rotse,
End burgh daer ick op traife.

Red my wt des godloosen handen
Die daer in't bos; verstyft,
Gheweldigheyt bedryft:

Want ick heb op dy stets ghesanden,

Du bist,

Du bist, o Heer gheprezen,
Dyn trost van iongs ghewezen.
Ick heb dy vertranwt onbedroggen,
Pa van moeder lya' aen
End haer moeder, daeruan
Du my eenmael heest totghetoghen:
Dyn heerlicheyt mits desen
Heb ick altydt gheprezen.
Ick ben een wonderdingh ghedeghe
Velen, nochtans myn kracht
Bist u end stercke macht.
Dies sal myne mondt alle weggen,
O Godt end Heer gheprezen,
Dyns lofs end pryf; vol wesen.
Werwerp my niet in desen leuen
Ter tyd myn onderdom,
Tot myn byanden rom:
Wanneer myn krachte my sal begheuf,
Wail my doch niet verlaten,
Tot hueghder die my haten.
Want teghen my hebben te deggen
Dyne byanden quaed
Ghesonden eenen raed:
Die daer laen laghen my enteggen,
Dyn (welck my heest verdroten)
Teghen my bondghenoten.
Sy segghen, God heest hem begheuen,
Weruolgt hem, grypt hem an.

D. 15.

Niemand

Niemand hem reddē kan.
 Welck niet verr' van my Heer verheuen,
 O God, wil my haest helpen,
 Ende mynen moed ſelpen.

Laet doch alle myne byanden,
 Die na myn leuen ſtaen,
 Schaemroot ſyn end vergaen.
 Laet beſchaemt werden end to ſchanden
 Komē alle die ſpecken
 Dyn ſchad' an alle hoercken.

¶ 2 Her ick ſal altyd ſonder falen
 Tot dyn lof ſyn heroyd.
 End dyn gherechticheyt
 Sal myne mond altyd verhalen,
 End d'ontellicke grāde,
 Die du toont' broegh end ſpade.

Ick ſal met een vāſte vertrauwen
 Overcken de woerden an,
 Die du, Heer, heffſt ghedaen.
 Ick ſal ghedencken onberantwett
 Dyme gherechticheyt alleine,
 Ende weldaden reyne.

Du heffſt my gheleert van ſongs kinde,
 Dyn wonderwerken maecht
 Heb tek ſeits kond ght maecht:
 Welcyl dan ick my kond beuinde,
 Wil my Heer, niet begheuen,
 In dit ellendigh leuen,

Tot dat ick kond ghemaect den ghenen
 Sal hebben de kracht dyn,
 Die daer in't leuen ſyn.
 End dyn wonderdaden denken,
 Die na maels ſullen werden
 Ghebozen op der erden.

¶ 3 End ick ſal pryſen end b'rekken
 Dyn gherechticheyt, Heer,
 Mits dat in allen ker
 Du ghedaen heeffſt d'inghen die trecken:
 In hemel end erd'rycke,
 Wie is, Heer, dyns ghelycke?

Du heffſt my vāel quaeds drucks doen ſmakē,
 Her heffſt en my verſacht
 By wt der diept' oock bracht.
 Tot groot' eer' heffſt u my doen raken,
 Du heffſt my, God der goden,
 Trooſt weder anghedaen.

End ick ſal dyn gherechticheyt pryſen,
 O Heer God, op de luyt,
 Het een ſoete gheluyt:
 Ick ſal, o heyligh' Israels ryſen,
 Din dy lofſangs te ſinghen,
 Op d'harp met groot verkinghen.

Dyn lippen ſullen hen ontfpringhen
 Het blyſchap end gheſchal,
 Als ick dy ſinghen ſal.

Dyn sel sal oock na t' selue dvinghen,
Welcke du heest o Heere
Werlost wt quaden seere.

Dyn tongh sal oock daghelicks dichten,
Wan dyn gherechtigheyt,
Weyd' in lief ende leyd.

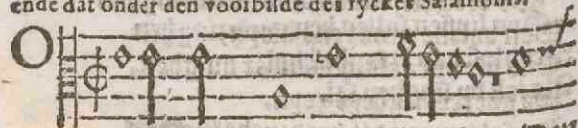
Die myn quaed soecken sonder swichten,
Sullen, hoe seer sy romen,
Schæmt' end oncer bekomen.

Ghebedt.

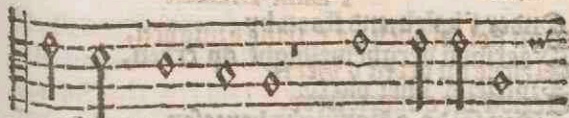
O Heere Gods almachtigh, die du ons alle tydt by ge-
staen hebst, houd dyne genade ende barmhertigheyt niet
verre vā ons: maeck door dyn hooghe gherechtigheyt,
dat de gene die onse verderf soecke, beschaemt werde,
ende verstaē dat niemandt dyner gelyck is. Verlos ons
van allē tegenstoot, ende vertroost de arme bedruckte,
dat wy altydt oorsake hebben dy te singhen met danck
segghinghe die dy aenghename sy, door dynen Sone Ie-
sum Christum, Amen.

Deus iudicium tuum. psal. lxxii.

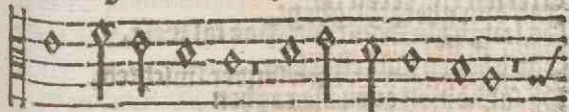
Dauid bidt dat dat rycke Godes door Christum Iesum
toekome: propheteert vāder wtbreyinge, gerechticheyt
ghelucksaligheyt end langduerigheyt desseluen ryckes
ende dat onder den voorbilde des ryckes Salamonis.

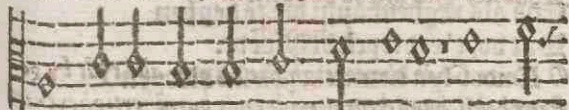
Heer Godt, gheef dyne gherechten, Den
Koningh

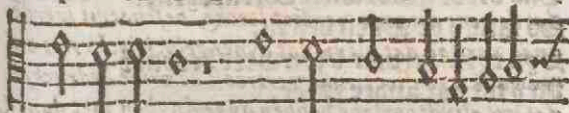
Koningh met bescheydt, End des Koningh

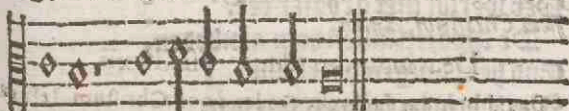
son' om te riechten, Dyne gherechtigheyt,

Op dat hy dyn ghelieft volck wyse, syn in

gherechtigheyt, End die aerm' op allerley

wyse, Met aller billicheyt.

De berghen fallen vred' aenbynghen
Den volcke groot end kleyn,
End die huenels, o wonder dvinghen,
De gherechtigheyt reyn.

Hy sal byden die bedruckt werden

Onder

Onder t'bolck, end staen by
D'aermen verghetweldicht op erden,
Byzelen's huer party.

Hen sal dy, o Koningh gheprezen,
Ureeren end eeren syn,
So langh als Sonn end Maē sal wese,
End gheuen hueren schyn.

Hy sal komen euen als reghen
Op beemden afghemaeyt:

End als reghenbanw die te degghen
Dat boyr' erdtryck besproeyt.

Onder syn koninkryck sal bloeyen
Synre gherechticheyt:

End vreeso groot sonder vernoeven,
So langh de Maen besreit.

Syn ryck' sal van v'een meer breynde
Mey tot dat ander Meer,

End van Euphrates totten eynden
Der werlt met grooter eer.

De Mooren sullen hem aenbeden,
End hem buigen boer hem

Syn byanden sullen coetreden,
End v'eede kussen syn.

S' Werts koninghen end der eylands,
Sullen hem doen ghescheneck:

D' Arabische hoellen end landen
Daertoe oock willigh syn.

Al All' andze koninghen der erden
Sullen

Sullen aenbidden hem:
Alle volcken sullen hem werden
Dienstbaer met hert end stem.

Manchy sal verlossen den armen,
Die roept om onderstandt,

End hem den verdruchten erbarmen,
Dien niemant doet bystandt.

Den behoeftighen end ellenden
Sal hy welvadigh syn,

End ter armen siel wt druck wenden
Ende behouden syn.

Hy salse van woester op erden
End gheweldt hoeden by,

Detwyl huer bloet van grooter werde
In synen ooghen sy.

Die arme verdruchte sal leuen
Met den Koningh plaisant:

Welck' hem Arabisch goudt sal gheue
Dooz goeden onderstandt.

Hy sal oock doozgans booz hem bidden
Met aller ernsticheyt.

Hy sal hem altyt troost aenbieden
Dooz syn welvadicheyt.

Weynigh koozens sal ghesaeyt werde
Op d'hoegher berghen spits,

End syn vrucht sal ruyfchen op erden,
Als de Libanus frisch.

De burghers sullen in de steden
Bloeyen

Bloeyen end spodigh syn:
 Ghelycker wyf; het gras beneden
 Op den velde bloeyt syn.

De naem end heerlicheyt van desen
 Sal blyuen ewelich,
 Men sal syhs naems ghebachtich wesen,
 So langh de Sonne licht.
 In hem sullen alle gheslachten
 Wel ghelucksalich syn,
 End sullen hem segghen end achten
 Saligh met blyden schyn.

Dat Godt, de Godt Israels werde
 Gheloost aen allen kant,
 Die daer wonder maecht op der erde
 Alleen sonder bystant.
 Dat ewelick werde gheprezen
 Syns names heerlicheyt,
 Dat de gant' erde vol mach wesen
 Van d'iof synr Palesteyt,
 Ghebedt.

Ghemelsche Vader, een oorspronck aller gheluck-
 saemheyt, die du wertest hoe wy tot nu toe onderdruckt
 syn gheweest met der dienstbaerheyt des Satans, die
 een vyandt aller billickheyt ende gerechtigheyt is, wil
 door dyne hooghe moghentheyt oprichten ende be-
 wessen dat rycke dyres Soons Iesu Christi: dat hy door
 den sceppter synes woordes also ouer ons regnere, dat
 wy mit versaken ons selues ende der werelde, hem
 dienen

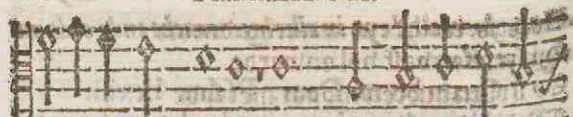
dienen in ewigheyt in allerleye vrucht ende oeds m-
 digheyt. Amen.

Quam bonus Deus. Psalm. lxxiii.

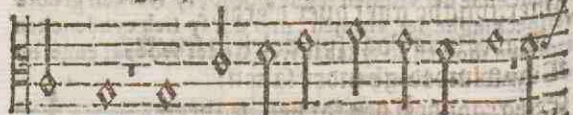
Dauid bewijst door syn exempel, der boosen voor-
 spoede ende der vromen teghespoede, sy wel een groots
 verfoekinghe der vromen, mer dat sy sich eyndenicken
 troosten moeten, so sy schauwen Godes woordt ende op
 dat eynde der boosen.

G

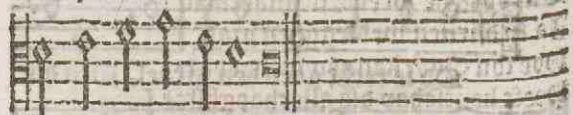
Da is recht goed den Israel, Den die
 daer syn reyn van herten. Wy aengaende,
 myn voeten snel waren by na, sonder scher-
 ten, Gheskruyckelt ende gheslipper schier,
 Want ick puerd' ouer den hiel, Die gaen
 moed

moedwillighe paden: Schauwende den groeten

boospoed Der boosen dien na haer gemoe

le dingen wel geraden.

Sy syn niet gheen krankheyden swaer
 Voor haeren doot viel benanghen:

Sy syn niet end sterck gants end gaer,

Doer moeyten oock onbenanghen:

Ghelyck andere menschen syn

Met menigherley straff' end pijn

Sy metten menschen niet werden,

Daer wt komt dat' heghmoed omringhet

Sy syn als niet een bloedt omringhet

Met gheweldighet honerden.

Huer ooghen oock pypen vast toe

Man betlicheydt sy gheheeren

Den allefins na haer bollapen,

Ja betthe dan sy begheeren:

Sy scheyden hen end spreken quaede,

Man gheweldt end onrechte daede:

Sy spreken vast dol onwerde.

Sy stellen haeren mond met spot

Teghen hemel end teghen Godt:

Haer tonghe gaet ouer v'erde.

Daerom is 't oot syn volck so sneest,

Twyfelmoedigh inder saken,

En groot deel hen tot hen begheest,

Om oock de welde te smaecten

Ja sy duruen wel segghen prat,

Hoe sou Godt konnen weten dat:

Heest kenschap die allerhooghste:

Sie de godloosen hebben spoede

In deser wereldt end groot goede,

Sittend' in t' vellen end t'hooghste.

Wagwaet ick heb myn hert altyde,

Verghaets veyn end recht ghedreghet,

End myn handen, niet sonder stryde,

Met onnoscheyt ghedweghen:

End alle moeghen deel ghecreen,

Doe ick sulkes ouerleypde:

Ghewis ick hadde schier veracht

Hier, dynen kinderen ghelacht,

Ja oock met mynen affscheyde.

Ich dacht by my, oft moeghlick waer,

De sake recht t' onverschennen:

Mer dat was my moeylick end swaer,

End

End hebs niet konnen verſinnen:
Tot dat ick in Gods heylighdom
Inghingh, end huer eynde vernam,
Welck is ia dat eewigh ſteruen,
Du heeffte ſlipperigh ghefelt,
End ſaltſe ſo doen met ghewelde
Wallen, dat ſy gaer verderuen.

Ach hoe haeflick ſyn ſy beuſen
End onbehoeds oueruallen:
Sy ſyn ellendelick vergaen,
Doo? breeſe ſyn ſy veruallen
Enen als daer een droom vergaet,
So haelt de ſlaep den menſch verlaet,
So ſyn ſy te niet ghekomen,
Du ſalt veracht maken gheluis
Inder ſtad huers beelds ghedachtuiſ,
End al huer welen end romen.

¶ 2 Want myn hert was my gaer verſuert,
End beſtraelt waren myn nieren,
Ick was gaer bot end ongheluert,
Onuerſtandigh als de dieren:
Ja ick was booz dy als een beeff,
Ick was niettemin met dy meeſt,
Du wouſt my by der hand nemen,
End heefft my gheleydt gnadelick,
Doo? dynen raed ſeer ſtadelick,
End werdſt my tot eer aennemem.
Wien heb ick inden hemel bzeed,

Den

Dan dy, o myn God allepne:
End op erden niemant ick weet,
Die my ghevalt in't ghemeyne:
Dyn vleefch ſwyckt end myn hert van nood,
Ouermits huer begheerte groot,
Tot dy, Heer, in dit verheyden.
God is myns herten ſteenrotz baſt,
Daerop het alleen is ghepaſt,
End myn deel in eewigheyden,
Want ſie die hen daer ſcheyden af,
End verre van dy afwycken,
Die ſallen vergaen als dat kaf:
End wie dy verlaet deſghelycken,
Salte verderuen metter macht
Daerom heb ick booz goed ghedacht
Dat ick my tot God toewende,
Ick heb op God ghefelt die hoope myn,
Op dat ick alle werken dyn
Verkondighe totten eynde.

Ghebedt.

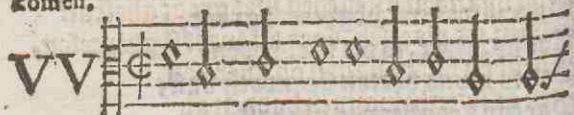
O Godt, vol aller ſoeticheyt ende goedertierenheyt
gheef o die ghenade, dat wy nummermeer alſo nydig
ſyn ouer den verſpoedt der godloofen, dat wy ons afke
ren vanden rechtē weghe mer meer dat wy meer ende
meer van dynen goedicheyt ende voorſie ndigheyt ver
ſekert ſyn, op dat onſe ooghe alleen ſie eewelick met dy
ghebonden te ſyne door dynen eenighen Sone onſen
Heere Ieſum Chriſtum Amen.

H. l.

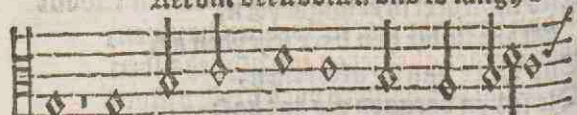
Ys

Vt quid Deus cepuliſti. Pſal. Lxxiii.

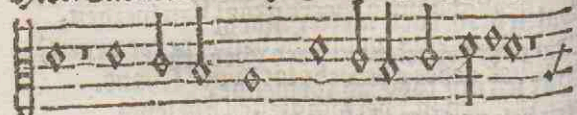
Dat hebreiſch volck beclaecht de verbrandinghe des
tempels ende ſchendinghe der heyligher ſtadt ende ſyne
verdruckinghen. Bidt Godt, by wil eyndelicken te hulpe
komen.

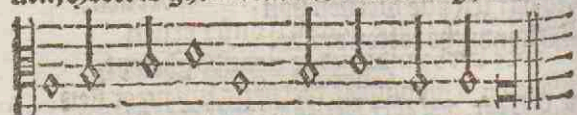
Aerom verſchootſu ons ſo langh o

Heer: End waerom dyn grimmigheyt aengeſte

ken, Heeft ſo gheroocht end ouer ons ghebleken

Die daer ſyn de ſchaepekens dyns kudden teer:

Sy ghedachtigh dyner vergaderingh,
Want ouden becreghen end des lots der eruen,
Dat du dy eghen heeft willen verweruen,
End s'berghs Sions daer du hu heeft dyn wo-
ningh.

Kyſ op o Heer, maeck dy nu dapper op,

Om

Om te verdoen end te bzinghen te gronde

Alle vyand die met boofen verbonde

Legghen dyn heyligdom heeft ſynen kop.

Dyn vyanden bzielſchen met groot gheſcal:

Sydden ter plaetſen, daer du waerſt ghepreſen,

Sy hebben huere banen op ghereſen,

Euen of ſy't ghewonnen hadden al.

Wē heeft' als die daer hout hauwē in't wout

An dyn heylighe plaetſe wel ſien hauwen,

Vuer cieraet ghelieden end vtghehouden

Met bylen end hamers oock bypſen, ſkout

Sy hebben met eyghen handen verbrande

Dyn heylighdom, o Heere groot van werden,

End dyns naems woninghe beuleckt ter erden,

Santlick neder ghelicht tot dyner ſchand.

Sy hebben in't hert ſantelick gheſeyt,

Laet' ons temael verſchoozen end verderuen:

Hebben all' heylighe plaetſen onſer eruen

Met vyer verbrandt end te gronde ghelept.

Gheen ghelwoonlicke teeckens wy meer ſien

Dyner gunſte, dser is oock gheen prophete,

Order ons, of eenigh menſch die daer wete,

Hoe langh dat ons dit alſo ſal gheſchien.

Ach hoe langhe ſaltu lyden, o Heer,

Dat de vyand dy ſo ſeer ouerlaſſe:

End dat hy met laſſeringhen antaſſe

Dynen name ſtedes ſo lang ſo meer:

Waerom, o God, ontreckſu ons dyn hand,

K.ii.

End

End heeft dyn recht' hand also afghetoghen?
 Treckse doch doorz berimbertigheyt bewoghen,
 Wat dynen schoot om ons te doen bystand:
 Du bist myn Heer oock van beghinself aen,
 Een recht God end ware koningh ghewesent:
 Wanneer ick in lydens nood ben ontrefen,
 So heeftu my veel qualen doen ontgaen.

Du heeft de See ghedeylet met dynet macht,
 End ghebroken de hoofden der walvischen,
 End heeft den grootken onder alle visschen
 Den woestyn wonderen tot spylz ghebracht.

Du heeft stroomen wter rotsz breken doen,
 End groote waterstroomen doen verdroghen:
 De dagh end nacht staen onder dyn vermoghen:
 Du heeft gheschapen het licht end de Sonn.

Du bist het, die na dynen willen syn
 De gheheele wereld heeft onderfcheyden:
 Du heeft ons den somer willen bescheyden,
 End den winter, welcke dyn wercken syn.

Ghedenck dat dyne byanden versaemt
 Dy smaedheyt aenghedaen hebben, o Heere,
 Dit dwaesachtigh volck heeft ghelasteret seere
 Dynen heylighen naem, gaer onbeschaemt.
 Wil doch dyner tortelduyne siel niet
 Ouerleueren den bloedighen dieren:

End met dyn aermen hoop niet so hantieren,
 Dat du hem ewelick vergheetst in't verdriet.
 Sie aen t'verbond dat du ghemaecht heest synt
 Wat dat erdrpck is vol drucks end vol rauwers

Dits dat de gheweldighe dat bena uwen,
 Die in ghetale te veel vele syn.

Laet niet toe dat d' onoerd' uchte beschaemt
 Aan dy wederkeer' ontfeyt end verdreuen:
 Mer wil den aermen mensch' oozlake gheuen,
 Dynen naem te louen alsoo't betaemt.

Kylz op, o Heer, achtervolgh dyn saeck koen:
 Ghedenck der onmatighe sinadigheden
 Die dese menschen boosz end vol dwaalheden
 Dy daghelicks met schamperheyt aendoen.

Vergheet niet de stem dynr byanden dan,
 T'gheroep der ghenen die met grooten hoopen
 Teghen dy byandelicken op loopen,
 Is opgheklommen totten hemel an.

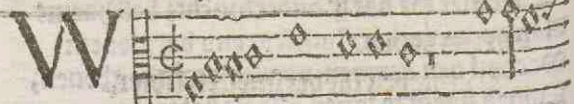
Ghebedt

IO Heere Godt schepper aller dinghe, ende verlosser
 Dynes volcks in stercker hãdt, torne niet ewelick tegē
 ons, hoewel du sulcker ten rechte doen magst: ende laet
 niet toe, dat onse vyãden dyn stãdaers end wapentuyls
 verschorē, ende te niere bringhen de ghemeyntē die die
 to onsen tyden hebst opgherichtet: mer gheef ons de ghe
 made, dat wy altydt onderwesen door dyne dynaren end
 de propheten, die du ons verweckest, in dyner vreesse le
 men moghen in eenuoldigheyt der consciencien, do or dy
 nen Sone Iesum Christum Amen.

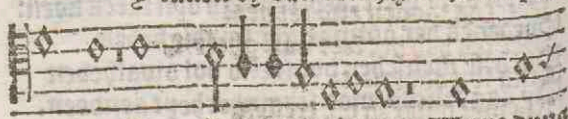
Confitebimur tibi deus. Psalm lxxv.

De geloouigen prylen des Heeren naem, mits dat sy wel
 weten, by sal eenmael sijn te rychten ende te reformers

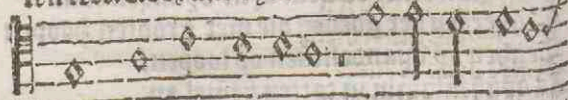
de wereldt, te verderue der boosen ende verheſinghe der
vromen, Dit werdt angeuaen door de predike des Euainge-
liums, ende ſal voleyndicht werden ten wterſten daghe.

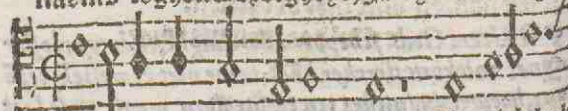
ſullen dy vaſt louē, Heer, End pry-

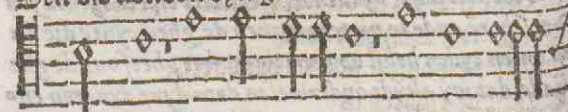
ſen ſeer. Woz alle dyne welbadē, Wan dyne

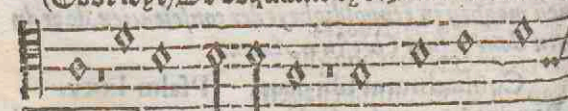
naems teghenwoordigheyt, Is by end beroypt

Den die konden dyn groot badē, Wan ick heb

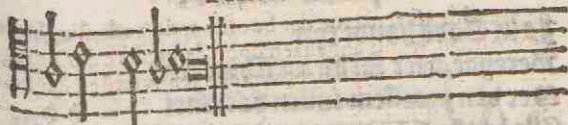

(Godt ſeyt) De bequame tydt, Alsoan ſal ick

recht, ſo wat daer is recht, Richtē met wooz-

den

den end badē.

Dat erdtryck ſal verſmelten ſhier,

End alle die hier

Daerop wonen end reppen:

Mer ick heb het ſeer vaſt gheſett,

End ſyn onderſett:

Als met pylaren die treffen.

Den dwalen heb ick

Gheſeyt te mael dick,

Kaſet doch ſo niet:

End den boosen lied,

Den hoozen wilt niet verheffen.

Verheft niet alw' hoozen met ſpor

In't hoogh teghen Godt.

Valſterkigh willet niet redem:

Want niet vā Dofſt noch Wleſtē bzedt,

Noch van Snyden heet

komt die hooghē hier beneden.

Want de richter is

Godt ſelue ghewis:

Den eenen verſtoort,

Den andern verhooght

Op na ſyne wanverheden.

Want de beker met ſtercken

is is

is is

is is

is is

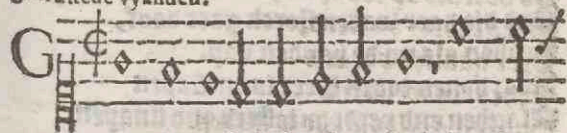
Is in Gods handt syn
 Bereydt, daer sal hy wt schincken:
 Wer den droeffem sullen daer siel
 Alle boosen sel,
 Wtscuyghen end gaer wt dinken:
 So veel als op erd
 Het grooter onwerd,
 Heer qualick beraen
 Godes wederstaen,
 End syn gheloowighe kringen.
 Mer ick sal Gods gherechtigheyt,
 Ja in ewigheyt,
 Verbeyden ende verkonden.
 End ick sal eenen Psalm den Heer,
 Jacobs Godt ter eer,
 Het ghesanghe by vermonden,
 End bzeken sal ick
 All' bozen in strick,
 Der Goodloos nimer
 Der gherechten tot eer
 Sullen werden tallen sonden.
 Ghebedt.

SO Godt, die du onderhoudest door dyne krachte dat
 maeck sel der werelt, nademals du ons voor dyn volck
 verkoren heff, laet niet toe, dat wy na der onbesinne
 der vermetenheyt der godloosen, droncken werden
 metten droeffem dyns bekers, mer dat wy ghebuyght in
 rechter oedmaedigheyt soecken onse heerlicheyt in dy
 alleene:

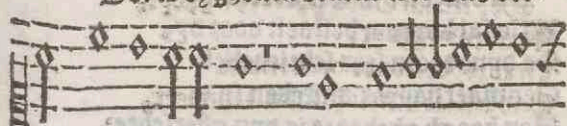
alleene ende dot wy dy lofsinghen voor ewelick, door
 synen Sone Iesum Christum. Amen.

Notus in iudæa Deus, Psalm. lxxvi.

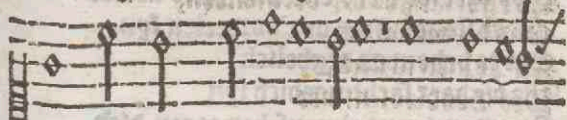
Dit is een dackssegghinge voor dat Godt beschermt heeft
 syne Gheueynte: ende in sunderheyt dat hy syne wonder
 bare krachte behoont heeft teghen so sterke ende toe
 gherustede vyanden.

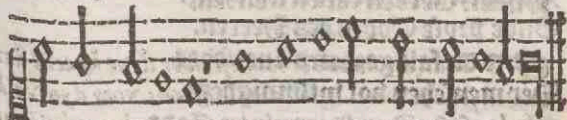
Dat is eyghelick bekend wel End ver.

maert in Judeen ladt: Syne naem is in Israel

Groot gemaeckt aen elckē kant. Syn hant is in

Salem ter stede, End in Sion syn woonstede:

Aldaer kan men lichtelick sien,

Wat hy heeft ghebzoken in krygh:

Wplen,

Pſyen, boogh, ſchildt, ſwerdt, bouen dien
Dock alderhande wapentuygh.

Du biſt breeſeliker in dyn weſen.

Dan roouers ſouden moghen weſen,

Die hooghmoedighe ſyn tot roof

Ghemaeckt, end ſlapen hueren ſlaep.

End die daer waren ſterck gaer doof,

Hebben als nu de handen ſlaep.

Wooz dynen toozn Heer is ontſlapen

Maghen end perdt, meeſters end knapen.

Du biſt, du biſt leer breeſelick,

Wie ſal kommen beſtaen booz dy,

So dyne toozn leer ſchrickelick

Genmael dapper anſteken ſy:

Van hoogh ghehoort is dyn gherichtes

Dies breeſde d'erd end ſild' haer lichte.

Doe ſtondt Godt op t'oordeelen ſyn,

Om te behouden degheſelick

Alle die daer ſachemoedich ſyn

Op erden: want s' menſchen toozn dick

Sietmen wel ghedeyn ter eeren

Ende pryſe Godes des Heeren.

End du ſalt gorzen d'ouerschoot

Der menſchen vol wiſinnigheyt

Ghelooft vry den Heer uwen Godt,

End betaelt hem na billigheyt,

Ghy alle die vwe woonſtede

Hebt rondom den Heere met brede.

Offert

Offert hem dan gheſchencken ſchoon,

Die daer is gheheel ſchrickelick

Tot den die hem verachten koent,

Ghy beneemt den gheest daghelick

Den princen, end ſtaet wel te breeſen

Der erden borſten met haer weſen.

Ghebedt.

GO Heere Godt, na dien het dy ghelieft beeft: dyn ghe
weldt openbaer an te legghene tegen de gen: an so al-
len tyden de dyne beſtreken hebben, d'wing oock buy-
den de woedicheyt ende den wſinnighen toorne alle
der ghenen die ſich teghen dyne ghemeynſte verheuen:
ende ſta op ten gerichte recht te doene den verdruckte,
op dat inder gherechticheyt die du bewyſen ſalt te-
ghen die hooghe gheſeten, ende inder goedicheyt die du
bruycken ſalt tegen dyne goedertieren dienars, wy
oorsake hebben altydt op dy te hopen ende dy ewelick
te louen, door dynen lieuen Sone Iesum Chriſtu. Amen

Voce mea ad dominum.

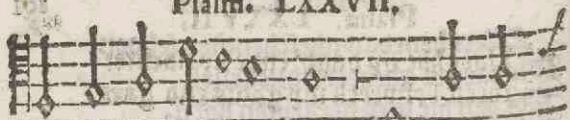
Pſal lxxvii.

Dauid verhaelt de grootheyt ſyner verdruckinghen,
ende verſoekinghen: daerna oock door wat middel hy
tot eenen goeden eynde ghekomē ſy, noemlicken, door
dat vertrauwen op de goedicheyt Godes, die hy wel aen-
merckt wt den voortleden weldaden ende krachtdadi-
ghen wercken des seluen.

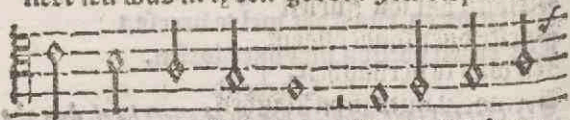

Ik riep met myn ſtem tot den Heere, want

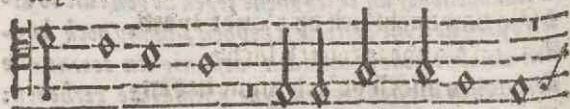
meest

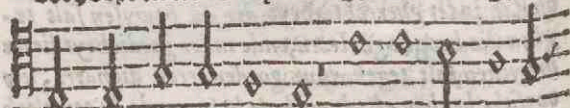
neer ick was in lyden groot: Ick riep met

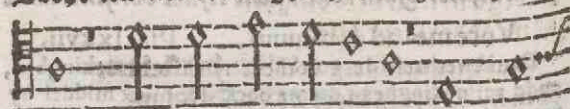
myn stem tot Godt seere, End by heeft my

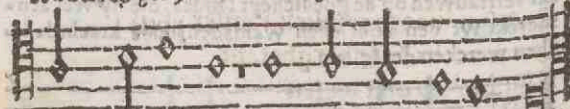
verhoort in noodt. Het anghste beuanghen,

Socht' ick met verlanghen, Aen mynen Heere

troost: Myn hand was by nachte Steits ge-

streckt met klachte, Myn siel bleef onghetroost.

Wanneer ick by my ouerdachte
Gods handel, so maecht' ick misbaet,

Ick

Ick klaeghe by dagh' ende by nachte:
De gheest beweeck my gants end garr
Myn ooghden schelen,
Hieldstu dat ick quelen
Woeste daer sonder slaep:
Ick was so verlaghen,
Wermoept mits myn klaghen,
Dat ick bleef sonder spraeck.

Als dan dacht' ick op d'onde tyden,
End op d'onde iaren ick sach:
S'nachts onerleyd' ick myne lieden,
Daermet ick my te troosten plagh.
Ick sprack wel beraden,
Hoe swaerlick beladen,
Het mynen hert' onuro:
End myn gheest gheringhen
Breegh in sinn veel dinghen
End ondersocht also:

Sal ons die Heer ewlick verstekene
Sal hy ons niet meer vriendlick syn:
Sal syn goedheyt ons stets ghebreken,
End syn woord ewlick, t'onser pyn:
Heeft oock Godt vergheten:
Of soud' hy niet weten
Hem te ontfermen meer:
Sal hy in syn rozen
Beslypten syn rozen,
End syn ghenaden teere

Ick

Ick began to dencken ten lesten,
 Dits niet dan myne krankheyt klaer:
 De rechter hand des allezhooghsten
 Verandert sulck welen hoowaer,
 Ick bedacht Gods wercken,
 End dyn wonderwercken,
 Wie du daer heefft ghewzacht:
 End van all dyn daden,
 End van dynen raden,
 Spzack ick niet onbedacht.

O Heer, dyne weghen end raden
 Syn vol allerley heyligheyt,
 Wie is so groot een God van daden,
 Als onse God van ewigheyt:
 Du bist, na recht mercken,
 Die daer wonderwercken
 Vertrichtest ouer byeyd,
 Du heefft laten blycken
 Dyn kracht op erdycken
 Onder de volcken wyt.

Du heefft, Heer, wt louter ghenade,
 Dyn volck verlost gheweldelick,
 Raemlick Jacob met synen sade,
 End Josephs kinders te ghelyck,
 De waters, o Heere,
 Hebben onser leere
 Dyne macht wel ghesten,
 End sy syn beuonden

Bracht

Krach sloof; die afgronden
 Verschricht oock gheweest syn.
 De wolcken hebben oock ghegheuen
 Ele waters dooz reghenlagh:
 Hebben gheoondert daerbeneuen,
 Dyn haghelschut men vliegghen sach,
 De Kemme dyns douders
 Is met velen wonders
 Inder lucht sterck ghehoort,
 De blycksems die lichten
 Sloegghen de ghesichten:
 D'erd was dooz breef; herzoet.

Heer, in der See syn dyne weghen,
 End dyn paden in watern sterck,
 Mar dooz du woudt dyn volck betoghe,
 Mer dyner skappen bleef gheen merck
 Als een kudde schapen
 Heydestu dyn knapen,
 Dyn trauw volck dooz de hand
 Moses end Aaron,
 Hier wt klaer, als de Sonn,
 Is dyn goedheyt bekant.

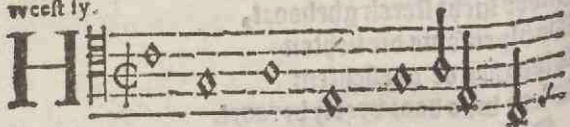
Ghebedt.

O ewighe Godt, een eenige soenlucht der aermen-
 verlaten, verhoor onse ghebeden, ende vergeet niet
 ons barmhertigheyt te doene. Gheef oock dat wy also
 aenmercken dyne wonderdaden die du dynen volcke
 en voortyden ghebaen hebst, dat wy meer ende meer
 beneffighe

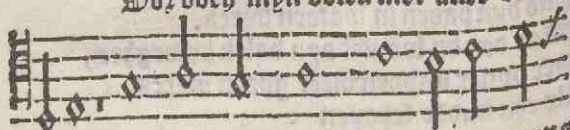
benestighet werden inde vastigheyt dyner goedicheyt
waerdoer du ons mildelicken aenghenomē hebſt door
dynen gheleefden Sone Iesum Christum onsen Heere
Amen.

Attendite popule meus. Pſalm. lxxviii.

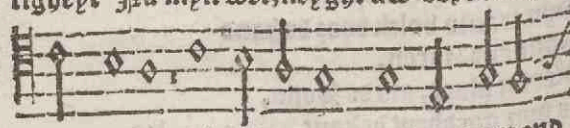
Hy verhaelt met welckerley ende hoe minigherley wel
daden Godt begaeft hebbe dat Hebreysch volck, ende
hoe onachtſaem ende ondäckbaer dat selue daerouer ghe
weest sy.

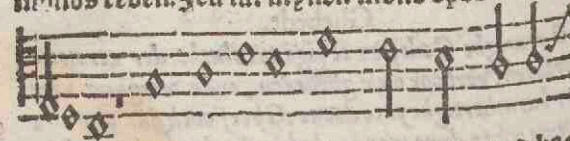
Doz doch myn volck met aller blie

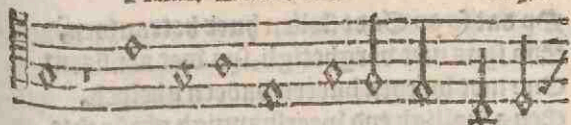
tigheyt. Na myn wet, neyght utw' ooz na myns

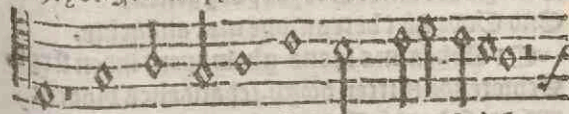
monds reden. Ick sal mynen mond opdoen end

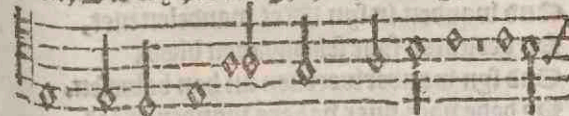
bededen, Tot bergbelyckingen met goed be
schept

ſcheyde. Ick sal ſpreken raedſels van ouds tyds

an, Die wy hebben ghehoort ende gheleſen,

End die ons vā onſer tonghheyt af van Onſen

hadern vertelt ſyn end betweſen.

Wy ſullen' oock haeren kinderen niet
verſwyggen: mer den naghelack' wtkonden
Des Heeren lof end ſyn kraecht t' allen ſonden,
End ſyn wonderheyden dooz hem gheſchiedt.
Want hy heeft ghemaecht in Jacob gheleefte
Een bondt, end en Met Iſrael ghegheuen,
Die hy onsen hadern gheboden heeft
Haeren kinderen te kennen te gheuen.

Op dat de naelſgheboorn kinders opſtaan,
End deſelu' haeren kinderen ontaunwen,

Op dat sy op Godt stellen huer betrouwen;
 End syns niet vergbetigh, syn wet aenlaet;
 End niet werden huereu vaders ghelyck,
 Een afvalligh end weerspannigh ghesachte,
 Dat syn hert niet bereyde deghelick,
 End Gode niet betrouwe met andachte.

E 1 Ephyzaims soons ghewapent inden stryde,
 Schietende mitten boogh, schandelick bloden;
 Want sy hadde Gods verbondt niet ghehoude,
 End wauden in syn wet wandelen niet,
 Sy vergaten syne schondaden bloot,
 End syn wonderwercken an hen betwelen.
 Hy dede hoor huer vaders wonder groot
 In Zaan, t' deel Egypti hooghste ghepreest.
 Hy deelde d' Heer end leyddes' r dooz dicht,
 End de waters ded' hy staen als steenhoopen,
 Metter wolcke t' daeghs leydd' hyle te hoopen;
 End leyddes t' nachts ouer met t' byers licht.
 Hy kloofde de rotsen inder woesten.
 End woude' als wt eener diepte dzencken,
 Hy bracht wter steenrotte beken syn,
 Als waterkroomen dat sy mochten dzencken.
 Noch sondighden' aen hem inder woestyn,
 Heer verbitterende den Alderhooghsten:
 Met spyshesich sy versochten God op t' hooghsten
 Begghend' hoe kend' hter God ons spyser syn:
 D blindheyt groot; die t' rots; gheslaghen heeft,
 Datter waterkroomen syn wtghefcheyden,
 Soude

Soude hy ghee hreed (die doch so willigh gheen)
 End vleesch synen volcks konnen bereyden;
E 2 Ende de Heer hoorde dit alles wel,
 End verstoorde hem seer ende ward aensieken;
 Als byer teghen Jacob om dat te waken;
 End syn toorn klam op teghen Israel,
 Dit dat sy niet gheloost hadden an God,
 End niet betrouwt op syn bystand end hulde;
 End den wolcken bouen gaf een ghebod,
 End ded' op t' hemels dooren in ondulde.
 End reghend' hen om Peten manna soet,
 End hemelkoozn gaf hy hen niet ontsiden;
 Een teghelick at daer het hreed der helden,
 End sand hen kost, end d' hogher ward gheboerd
 Hy dreef inden hemel eenen wind grof,
 End wt Osten bracht hy en met syn krachte,
 End reghend' op hen vleesch als erden stof,
 End voghels ghelyck t' sand des mers oph;acht
 End hy warpl' in huereu leggher ter erb,
 End randoen huer' hutten sonder ghetale;
 End sy aten end woorden sat te male.
 Want hy gaf t' hen na huers herten begbert,
 Huer lust bleef, de spyl; was noch inden mond,
 End de toorn Gods klam op hen stracks mits des t,
 End huer betste dood' hy, end opper stond
 Verloegh hy in Israel d' totghelesen.
 Bonen al dit sondighden' an hem ser,
 Ghetoaden niet syn wonders die sy saghen,

Sy eyndigh' by in ydelheyt huer daghen,
 End huer iaren in eenen ommekeer.
 End ſochten hem doe by ſe ſo verſloegh,
 End bekerden hen haest tot God ghenteyne
 Ghachtigh dat God huer tocz was ſpad' end
 End die hoghe God huer verlosser reins (vroegh).
 ¶ 3 Sy bleyden hem met hueren monde wel,
 Per loghen hem met huer tongh ter dier ſondē,
 Want huer hert was niet heel tot hem beuondē,
 End ſonden niet baſt in dat verbondē syn,
 Hy ſpardes na ſyner goedheyt groot.
 End wederlep ſynen grimmighen tozen:
 Gbedachtigh dat ſy waren vleſch end bloed,
 End wind die daer henen gaet ſonder kēren.
 In dat wilbedickmael quelden ſy hem,
 Ende greyden hem inder woelkenyen,
 Afgekeret, God verſochten ſonder myen,
 End beſpotten Israels Heylighen:
 Niet gbedachtigh ſyner kracht, end der tyd,
 Doe hyle van den verdrucker beurydde:
 Noch ſyn tēchenen in Egypto wyd,
 End ſyns wonders dat in Zoan gheſchiedde.
 Want huer bloeden veranderd' by in bloed,
 End huer beken dat ſy niet konden dzincken:
 Sand vliegghen op hen ſe r'eten end dzincken:
 End vorſchen ſe te ſchenden onuerhoedt.
 Den krupdwormen gaf hy oech huer ghelwaſ,
 Den ſpringhbanen hueren aerbeyd te malet

Huer

Huer wyngaerden met haghel by verdark,
 Huer vyghbomen met rym' ock r'huerer quale,
 Huer laſtdieren met haghel by verſloegh,
 End huer kudden met ſer vyertighe kolen:
 Sand op hen ock ſyns tozns grimm' onnerholē,
 Grimm', oncer, angſt end bof' engels ghenoegh,
 Synen tozne maeckt' by den wegh bereyd,
 End verſchonde daer noch menſche noch beeste:
 Per verſloeghſe met aller hardigheyt,
 Doz poſte met ſer toznmoe'dighen gheſte.
 ¶ 4 All' eersghebom' in Egypten land ſyn
 Verſloegh by in Chams tenten, d'erſte krachte:
 End leydd' wt ſyn volck als ſchape' niet machte,
 End bracht' als een kudde doz de woelſyn.
 Hy leydde ſe ſonder vreeſ' gaer ghelwis:
 Per huer vyanden metter See bedechte:
 End bracht' in ſyns heylighdoms plaetſe friſſ',
 End totten bergh berkreghen met ſyn rechte.
 Hy berkreegh woz huer aengheſichte voorē
 De Heydens, end berwarp d'lat huerer eruen,
 End ſetde in huer hutten tot een beeruen,
 Israels ghesachten al na ſyn woerd,
 Sy verſochten nochtans ergh end rebel,
 End greyden ſer den hoghen God: der gobens:
 End ſy hielden (vol ontrauwe) niet wel
 De tuyghnifen ſyns willens hen gheboden.
 Sy keerden af end ouer treedden als
 Huer vaders, ghelpeck een bedyeghlick boghe.

S. 14.

Sy greyt

Hy grepden hem met huere plaecten hooghe,
 Wecked' hem tot toyn met huer baelven valsche.
 Godt hoorde dit end ward gaer seer beroert,
 End wand hem van Israell so hy toonder.
 End verliet die harte Silo verstoort,
 De tente daer hy moeten menschen woonde.

Hy liet nemen ghemanchelich huer kracht,
 End huer eieraet gaf hy in 't dyands handen.
 Hy gaf syn volck in 't swerd met groter schant
 End ward gram op syn erfdeel nu veracht. (De.)
 Dat dyer verstand huer songhelingen sterck,
 End huer maeghden eerloos ongheloude bleef,
 Huer priesteren vielen metten swerde schierp,
 Haer weduwsen hter gheen truerklaghe drouen
 ¶ End die Heer, als wt eenen slape rees,
 End als es sterck nu roept, verhuengt vā wyne,
 End sloegh syner vyandē rugg met pyne,
 End gaff' in ewighe schand na 't oachs hēsch.
 End hadd' eenen gronwel aen Josephs tent,
 Mer verhoos niet Ephraims gheslachte,
 Mer verhoos wel 't gheslachte Juda, end
 Den bergh Zion dien hy liefst met andachte.

End bauwde' als een paleys 't heylighdom syn,
 End bauwde' t als d'erd' om ewelick te klyue:
 End koos synen knechte David hem v'anklyue:
 End handen schapfalken nam hem op syn.
 Hy nam hem van achter de oeyen vol,
 Syn volck Jacob end Israel te weyden:

Weydet

Weydet' oock na d'heelheyt syns herten wol
 End leyddese met wysheyt end bescheydt.

Ghebedt.

TO Heere Godt, die du door de grootheyt dyner wel-
 laden niet ophoudest, ons te beroepē, dy te dienen ende
 te vereerē: hoewel onse boosheyt ende ondancckbaerheyt
 so groot is, dat wy gheen behoerlicke gehoorsaemheyt
 bewyzen, vertorne dy niet teghen ons, mer met widel-
 ghen alle onser sonden, door dyne barmherticheyt, heb
 medelyden met den schapen dyner weyde, die daer ver-
 lost syn door dat bloede dyner Soons Iesu Christi. Amē.

Deus venerunt gentes. Psalm. lxxix.

Een beklaghe der ghelouighen ouer der ghemeyne
 verstooringhe, ende een antroepinghe der hulpe Godes,
 teghen alle veruolghers.

The musical notation consists of three staves of music. The first staff begins with a large, decorated initial 'D' followed by the text 'Deus venerunt gentes, o Her, gelopen in oya'. The second staff continues the text 'eru' end hebben besmette Dynen tēpel end tot'. The third staff continues the text 'Rienhopē Hebbē Ierusalē verster. Hy he'. The music is written in a style typical of 17th-century Dutch hymnals, using a four-line staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The notes are primarily quarter and eighth notes, with some rests.

Rienhopē Hebbē Ierusalē verster. Hy he
 S. lly.

Dyn knechten lichamen, Den vogelen tot spyl

gheselt. End' verlesch dyner vromen by namen

Den dieren des velds boozgheselt.

Sy hebben als water vergoten
 Rondom Jerusalem haer bloed:
 Niemand was (welck ons heeft verzoeten)
 Om die te begraven ghemoed.
 Als syn tot eenen spot bedegheit
 Onsen nabueren groot end kleyn:
 Tot eenen lachter alle weghen
 Leuen wy den die by ons syn.
 Hoe langh, Heer, sal dyn gramtschap dueren,
 End' anseken syn als een byer:
 Wil dyns roozmicheyt doch sueren,
 Ouer t' volck dat dy niet kent fier,
 End' ouer rycken, die vol sonden
 Dynen name niet roepen aen:
 Want sy hebben Jacob verstonen,

End

End' syn woensse te niet ghebaen.
 Ci wil nu voortaan niet meer ghedyncken
 Onsz onder sonden schuld end' pyn,
 Laet dyn ghenade haestelick blincken
 Op ons, want wy ellendig' syn.
 Doe ons bystand, o Godt ghebuldigh,
 Om dyns naems eeren wille stil:
 Verlofz ons, sy goed end' gheduldigh
 Onsen sonden om dyns naems wil.
 Waerom sonden die boose scharen
 Segghen, waer is huer Godt: daerom
 Wreeck booz ons d' bloed dyner dynaren
 Torrechte vergoten al om.
 Tot dyn aenschyn laet komen v'suchten
 Der gheuanghenen, end' laet syn
 Door dyn kracht vry leuen end' blichten,
 Die totten doot gheeyghent syn.
 Wil onsen nabueren verghelden
 In hueren schoot, Heer, seuenfand
 Den laster, daer met sy dy quelden
 End' schand die sy dy deden stant.
 End' wy dyn volck by dy gheprezent,
 End' het hadde dyns weyden brypdt,
 Dullen dy steeds dancken booz desen,
 End' prysen ta in eeuwigheyt.

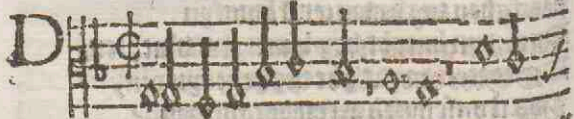
Ghebedt.

O barmhertige Godt, hoe wel wy wel verdient heb-
 ben verdrucke end' to spots te werdē voor onse vyand-
 den

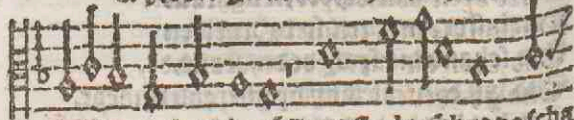
den: so wil nochtans daeromme niet altyde dynen
goorne oeffenē ouer ons, maer den seluen veel meer op
onse vyandē weluē, end bringhen ouer dese lue sodane
wrake, als du wetest mitte te syne to dynen berticheyt
ende onser falscheyt, op dat iederman leere dy vruchtē
Insunderheyt auer vergheef ons alle verganghen o-
uertredingen aē de oorſake alle onser droeffalē syn end
verhoor onse ſuchten, dat wy oorſake hebben dy te pri-
ſen in ewicheyt, door dynen Sone Iesū Christi. Amē.

Qui regis Israel. Psalm. lxxx.

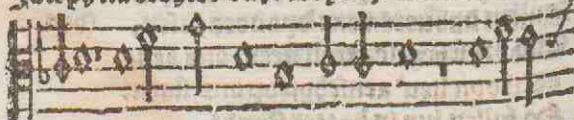
Dit is een ghebedt voorde Chemeynte Goder, daerin syne
ghenaden haer ghedaen, in ghedachtenisse ghebracht wer-
den, hem te meer te bewegen haer te hulpe te come, dat
ſy niet tot verallinghe come.

W herder Israels wil hooren, Die daer

Joseph na rechter wyzē Leydē, als eē kudde scha-

pē syn: bertoe ons als nu dyn aē schyn Du die dy
heest

berē in heerlicheyt Talsche de Cherubis geset

Laet dyn macht booz Ephraim schynen,

End booz Manasse werten synen:

Drigbelycken booz Benjamin,

Wend tot ons de boetpaden dyn,

Hulp ons ende bertoeft doch niet:

Op dat top komen wt verbziet.

Wil ons, o Heer, weder ontfangen

In ghenade na ons berlanghen:

Ende laet met broylicken schyn

Duer ons lichten dyn aenschyn:

So sullen wy in hoeter stonde

Werden gants fraey ende ghesonde.

O Heer ende Godt der heylscharen,

Hoe langh wiltu dy toornigh baren:

Daer dyne volck blyft in't ghebedt:

Du heest sie met tranen ghenett,

End, enen als met byrodt, verlaedt,

End ghezenckt met weenen end smaedt:

Du heest ons gheleit tot schimp end schē:

Onsen nabueren end vyanden, (den

Godt der heylscharen neem ons aen,

Wil dyn lieu' aenschyn op ons slaen:

So sullen wy in hoeter stonde

Werden gants fraey ende ghesonde

I Den wyngaerd wt Egypten lands
 Heeftu bracht end gheplant ten lande,
 Daer du veel volcken heeft verlaecht:
 Heeft hem bereydt end schoon gheuaecht:
 Welck heeft syn wortel so ghestreckt
 Dat al d' land daeraf is bedeckt.

Men heeft syn schaduw d'hooghe berghen
 Sien bedecken ende verberghen:
 Syn tacken syn als Ceders groot,
 Syn schueten syn wtghestreckt bloode
 Totter See, end syn spuytkens syn,
 Totten krommen wtghespreyt syn.

Mer waerom heeftu nu ter stonde
 Synen thuyt gheworpen te gronde,
 Also dat het wynt wild end woest
 Witten bosch kommende dien verwoest,
 End dat wilde dier des velds brydt
 Syn tacken tammerlick afwoeydt.

Heer weder o Godt der heylkrachten
 Die af van hemel met andachten:
 Schanw end besoeck desen wyngaerd,
 Dien du gplant heeft sterck wtghebruydt.
 Den wyntsock seggh' ick so ghespreydt,
 Dien du dy heeft sterck wtghebruydt.

Dy is, welck licht is an te schauwen,
 Verbijnde end gantslick afghesauwen,
 Woor d'yn sojn sy alle bergaen:
 Wil d'yn hand wylrecken doortoen

Oer den man der rechter dyn,
 Ende dien du dy verkercht heeft syn
 Dan sullen wy van dy niet wycken,
 Gheef ons d'leuen end het sal blycken,
 Dat wy dy sullen roepen aen,
 Wil, Heer dyn aenschyn op ons staen
 So sullen wy, in korter stonde,
 Werden gants fraey ende ghesonde.

Ghebedt.

I O Heere, die du door dyne oneyndelike goedicheyt
 ons gheplant hebt als eenen wyngaerde, goede vruchten
 voort te bringhen, ende oock toeghelatē door dyne
 gherechticheyt, dat wyter wylsinigheyt ende vreed
 beyt enser vyanden, die ons schier gheschonden heb
 ben voorghestelt syn: wil nu dyn beylighe aengesichte
 to onswart keren, ende ons stellen in den eersten staet
 daerin du ons gestelt hadst, niet onse weelde ende ghe
 Mack te soecken, mer dat wy des te meander middel heb
 ben dyne ghenaden te bekenne, ende dy te anroepaen
 in ewigheyt Amen.

Exultate Deo. psal. lxxxii.

Dauid vermaent dat volck de seftdaghen te vyeten end
 Godt godsalighicken te dienen: verhaelt Godes groote
 weldaden te ghen de Hebreer: ende vermaent oock te ghe
 lyck, hoe schadelick de verachtige der religie sy,

In der wyse des 3. Psalmes.

Inrecht Gode met andacht
 Die daer is onse kracht,
 Schalt Jacobs God met blyghden

Dinght ter eeren van hem,
 Met klar' end luyde stem,
 End trommelen dol teughdoens
 End metter luyten soet,
 Die daer verhueght den moedt:
 End harp' oock minst' end meests,
 Blaest op metter trompet,
 Des nieuw maens na r'gheset,
 Op den dagh onser feestte.

Want dits, na recht beuel,
 Een bryck in Israel,
 End een recht banden Heere:
 Tot tuyghnis syns verbonds,
 End toefeggingh syns monds
 An Joseph gbeliefe leere:
 Als hy met stercker hand
 Toogh wt Egyptenland,
 Wter machtighen handen,
 Sonder dat eenigh man
 Bonde de sprack verstaen
 Huerer boose byanden.

¶ Ick heb (spreecht God) band' laet,
 Huere schoulers ontlact,
 Daermet sy beswaert waren,
 Huer hand heb ick ontslaen,
 Van potwerck' end ontslaen,
 Van dienst der booser scharen.
 Sy riepen my bast aen,

Het berducktingh benaen,
 End ick quam hen te bate:
 Ick andwozd' heymelick
 Ven dooz donder, end ick
 Proefoel' an des twilfs water.

Seggende, o du volck myn,
 Dit is myn verbandt syn,
 Dat ick met dy wil maken:
 So du, o Israel,
 Gy willest hooren wel,
 Stel hier na dyns saken:
 Daer sal, oock inden schyn,
 Onder dy gheen God syn,
 Buyten den Heer' almachtigh:
 Du salt niet syn so sot,
 Teeren een vreemde God,
 Brachteloos end onmachtigh.

¶ 2 Ick ben d' Heer end God dyn,
 Die dy ghebracht heb syn
 Wten Egyptenlande,
 Doe open dynen mond:
 Gullen sal ick ter stond
 Hem met spyz goederhande,
 Het myn volck heeft myn stem
 Niet ghehoort, end heeft hem
 Van my willen veruenden:
 Dies hebbe na huer hert,
 End huer eyghen heghert,

End raedlagh laten wonden.

Och of myn volck ontwoys
 Ware gheweest so wyse,
 Dat't myn hadd' willen hooren
 Of Israël myn knechte
 Ghewandelt hadde steche
 In myn loeghen end boozen,
 Hoe haestelick end sacht
 Hadde'ich syn party bracht,
 Tot bal ende verduete,
 End had ghekeert myn' hand
 Teghen synen vyand,
 Om hem te doen te niete.

Die den Heer haten daer,
 Sonden an hem boozwaer
 Het dienst gheweest verbonden,
 End syn tyd sonde syn
 Gheluckigh gheweest syn
 Gewelick end l'allen sonden,
 End d' Heer soude ghewis.
 Hem hebben fraey end fris,
 Bespyt met tarwenblammen,
 Ach soud' hem hebben sat
 Ghemaect met hucnigh dat
 Wilt ter roet' soude kommen.

Ghebedt.

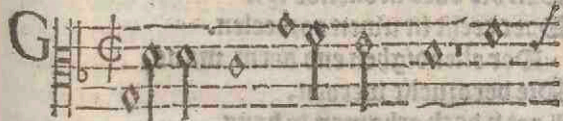
O Heere Godt, wil ons verlossen van alle onsen vyanden, dat wy mit bekennē dyner vaderlicker goedgheden.

heden in dyner vreesse wandelen, dynen willen volghen end dy vereeren ewelick. Wil oock onse herten al so voeghen tot dyner ghehorjaemheyt, dat wy ons niet afkeeren van dy tot vreesse goden, mer dat wy bekennen dat allerley goet van dy herkomt, ende dy alene danck gheuen door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Deus stetit.

Psal, lxxxii.

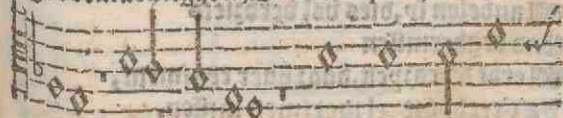
Godt werdt hier ingetoert als een straffer der Ridders ende Regenten: ende gyft hen te kennen huer smpte. Dauid dreyghet hē ende dewyle hy siet huere ongherechticheyt, bidt hy Godt, hy wil, als opprechte richter daerint voorhen.

Do is ghesaen in der saemlingh Der

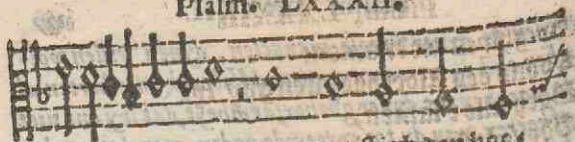
grootmachtighen, Om een oprecht richter

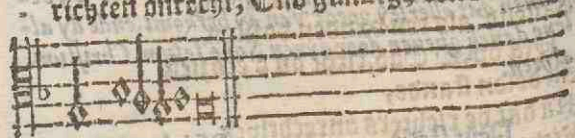
te syn Aller richteren, Hoe langh sult ghy

T. l.

rich

richten onrecht, End gunstigh den voo-

sen we sen:

Welcher met doch die aetme lieit,
 End doch de weesen,
 Dien gheweld end onrecht gheschieden,
 Daer vooz sy bresen:
 Den die daer in ellende syn
 Doet recht in uwen oozbeelen.
 Der ellendighen end aerm mans,
 Die verdrucht werden,
 Laet v doch erbamen te hang,
 End redt' op erden,
 In ter hand der godloosen sterck:
 So wil ick uwer ontfarmen.
 Sy weten niet, sy verstaen niets,
 In dupsternissen
 Wandelen sy, dies vol verdriets
 End ergberuissen
 Werdt d'erdryck, dooz huer regiment,
 In t'recht oozeel moesten misseu.
 Ghy syt goben, heb ick gheseyt,

Ghy ghlyck met namen:
 Soons des Alderhoogsten ghy syt
 Doch alle t'samen,
 Ghy sult steruen, als andze doent,
 Wallend' als een vanden borsten.
 Sta op, O God, richt du d'erdryck
 In desen stonde,
 In dat de richters onrechtlyck
 Richten met schande.
 Want die heysens komen by toe,
 Als dyn eru' in allen lande.

Ghebedt

O Heere Godt die du gheweldt hebst in hemel ende
 erde, wil door dynen Gheest beleden alle koninghen,
 Princen ende onerheyden deser werelde, die dyne stede
 bouwers ende amptuyden syn: dat alle dinghen gheda
 werden in sulcker gherechtgheyt ende billickheyt, als
 du by dynen woorde ghebiedest. Amen.

Deus quis similis.

Psalm. lxxxiii.

Dauid begheert bystande van Gode teghen de onbesne
 dene natien, die iherusalem, de ware Ghemeynte Godes,
 sochten te vernielen. Het is een recht ghebedt der Chri
 sten teghen alle tyrannen ende porten der hellen, die te
 ghen de Ghemeynte Christi conspireren,

Ghy doch niet, Heer, O God, wil.

Et

niet

niet wil welen, **W**erdraegh doch niet lan,
 ghet dit tammer welen, **W**ant sie, dyn vyand
 den hen steken op, **D**ie dy haten verheffen
 huereu kop, **T**eghen dyn volck listel
 lick sy raedslaghen, **T**eghen dyn
 en' hebben sy raedt gheslaghen.
 Hebbē gheleyt, laetse ons gantslick wtroeyen

Dat

Dat sy niet meer volck syn, end niet meer bloeyē
 Dat gheen ghewagh sy des naems Israel:
 Soerott hebben s' end teghen dy rebel
 Een hondt ghemaecht Doom, d' Ismaeliten,
 Noab, Agar, end oock de Gebaliten.
 Ammon, end Amalech, de Palestinen,
 Die van Tyro end Adur metten synen,
 Den kinderen Loths hulp' hebben ghedaen.
 Laetse den loon met Hadian ontfanen,
 Met Sifar' end Jabin an Bilons beken,
 In Endoz al bergaen soo't heeft ghebleken.
 Paeck dat all' huer boziken als Dreb baren,
 Als Zeeb, Zebab, Salmans sonder sparen,
 Die daer seyden, laet ons de woonsde Gods
 Besitten bry, als het deel onses lots,
 Jerusalem latet ons gaer bertreden,
 End t' gantsle landt met allen synen steden.
 O God, wilk' als een rat, ontfadigh maken,
 Als een koppel booz den wind dooz dyn wzaaken
 Ghelyck een byer dat eē groot woudt berchzadt,
 End als een vlam, die d' hooghe berghen brandt
 Aervoelgh' so met dynen wederwinden,
 End berhaele met dyn harde draeywinden.
 Huer aengesicht wil met schaemten verfoeckē
 Op dat also sy dynen naem aenfoecken,
 Paeckle beschæmpt, verlat' in ewightheyt
 Gants ongheacht, brengh' in verdriet end leydt
 Op dat hen dyn naem wel bekēt mach werden,

L. ij.

End

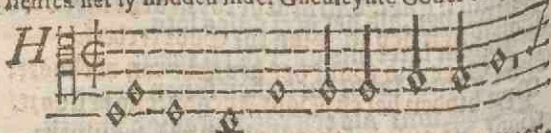
End dat du bist alleen de Heer op erden:

Ghebedt.

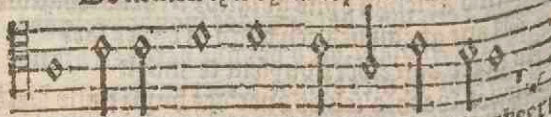
O Godt, een ware ende eenich vertrooster der sonderen, sie aen dat gheweldt ende dreychementen dynen ende onser vyanden, die daer wt syn dyne ghemeynte te vernietighē. Verdruck se, Heer, ende verstroey huer aenlagen: maeck se beschaempt ende verachtelick, ende verlaste door dyne moghentheyt, dat sy bekennen dat du alleene bist, dien alle creature te vreesen ende te vereeren heeft, door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Quam dilecta tabernacula. Psalm lxxxiii.

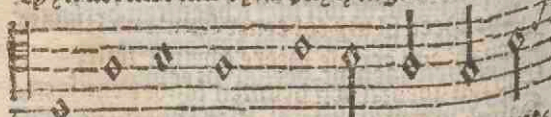
Dauid bewyft hier wat groote begeerte hy hadde tot den tabernakel daer de rechte Godsdiensst was. Ende hoort lieflick het sy midden inder Ghemeynte Godes te synen.

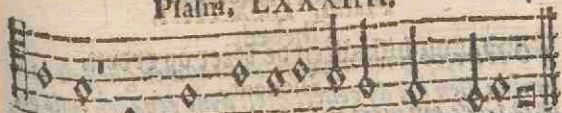
De lieflick syn dyns tēpels woonst, Heer,

syn siel met lust dyns huys inganck begheert

Dyn hert end vleesch syn met bruchden ont-
sprongē

sprongē Het haest tot de leuende Godt te home.

De mussch end de swalu w hueren nest flechte

Gheonden heeft, daer sy huer ionghen legt.

So lust my oock, o Godt, na dyn sataten,

D myn koningk end Heere der heylscharen.

Saligh syn die in dyn huys wonen dry:

Ewelick bro sullen sy pypsen dy.

Saligh is, wiens kracht in dy is ghelegghen,

End in wiens hert beuust syn dyne wegghen.

Door t' oal des drucks gaende sullen sy syn

Altydt boozken van schoon konteynen syn.

Sy sullen gaen van kracht tot kracht met bredē

End sullen dry in Sion tot Godt treden.

O Heer end Godt der heylscharen verhoort:

Dyn bidden herck, Godt Jacobs, onghesloort.

Godt, die onse beschermmer bist vol trauwen,

Wil in d'aelschyn dyns gelafde fracks schauwē

Want ghewillich een dagh in dynen sael

Is beter dan alders dupsent te maek:

Aluer wachd'ich de duer' des huys mins hērtē

Dan dat ick wou met den boosen verkeren.

Die Heer is my tot eener souw' end schiltē:

Ghead' end eer die Heere gheuen wilt,

En syn goeden den vromen sonder rauwen,

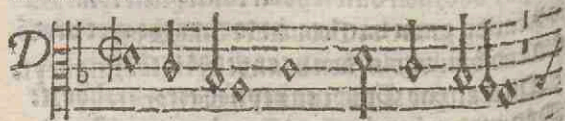
Saligh is, Heer, die in dy sal betrauwen.

Ghebedt.

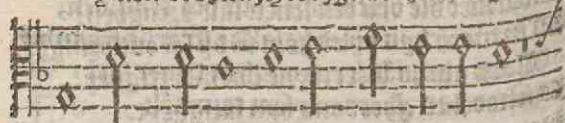
O Here, op wien wy onse vertrouwen ghestelt hebben: na dien het dy gelieft heeft dyne genaden ende geeftelicke segbeninghe op te doene in dynen Ghemeyntes die dyn huys is: wil ons altydt handthouen door dyne genade, dat wy dy daerinne eeuwelick eeren ende dienen, door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Benedixisti domine. Psalm. lxxxv.

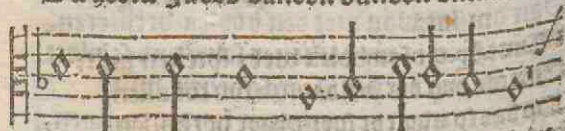
David, door den heylighen Gheest, singt ende propheetert vander toekomstige Messie ende van synen gheesteliken rijke, waerinne vrede, gherechticheyt ende waerheyt regneren souden, als Esa. 11. staet. Hy bewyft oock hoe der ghelououighen souden wegh ghenomen syn door Iesum Christum, so Daniel 9. ende Miche. 7. staet, ende dat gaet se nieuwe testament leert.

In den erdzick, Heer, gnad' heeftu gedaet,

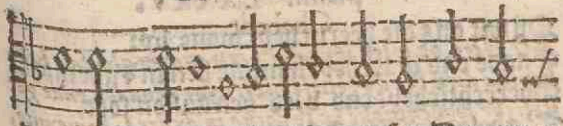

Du heeftu Jacob banden banden ontdaen.

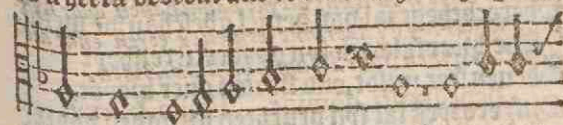

Du heeftu dyns volcks bosheyt genomen hen,

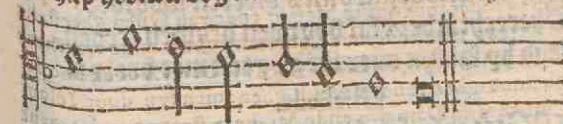
Du

Du heeftu bedeckt alle de sonden syn Dyn gram

schap heeftu begonnen te enden, End optien

toorn van ons oock willen wenden.

Keer dy tot ons, Godt onser saligheyt:

Want van ons af den brandt dyne toornigheyt.

Wiltu altydt teghen ons syn verstoort:

Of dynen toorn betrecken van nu voort:

Wiltu niet die ons ten leuen salt brenghen:

Want aeruoort dyn volck hem in dy sal ontspringhe:

Toon ons, o Heer, dyne barmhertigheyt,

Ghenadelick gheef ons dyn saligheyt.

Hoozen wil ick wat daer spreeckt die Heer

mildt:

Want hy tot syn volck brede spreken wilt:

End tot den die weldadigh syn tot allen,

Op dat sy niet tot sottigheyt veruallen.

Thell is boozwaer den godt urecstighen by,

Op

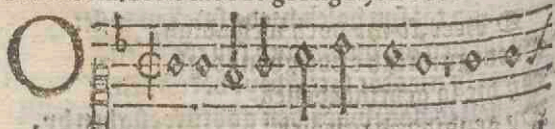
Op dat ons die heerlicheyt wons by:
 Gnade end waerheyt kommē hen in 'r ghemoeche
 E'rechticheyt end vied' hen kussen soet,
 E' ghelouue sal haest spruyten wter erden:
 E'rechticheyt sal van hemel gheschawt werdt.
 Die Heer sal oock syn goedertierenheyt
 Oeuen seer milot, end sorten ouer brypdt,
 Onsz erdzyck sal syn vruchten byenghen voozt,
 In ouerulpedt, na onses Heeren wooydt,
 E'rechticheyt sal voor ten bromen treden,
 End by sal syn ouer wegh gaen met treden.

Ghebedt.

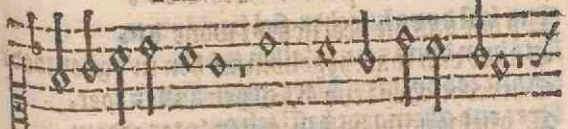
O Godt onser salicheyt, vergeef ons alle onse on-
 zredinghen, ende beweghe onse herte dat wy dy also
 vreesen, dat wy niet meertot onser dwaesheyt keeren:
 gheef oock dat wy mit versaken alle onser wederspan-
 nigheytē ende boosheyden, dy gheen oorsake meer ghe-
 uen dat du bedrouet ende vertornet werdest teghē ons,
 ende wy also in stilheit blyuen moghen, door Iesū Chris-
 tum Amen.

Inclina Domine. Psalm lxxxvi.

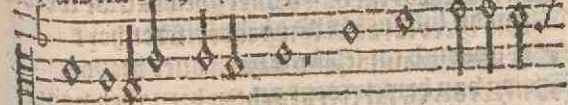
David in desen schoonen Psalme, by de Godt den Heer,
 by wil hem voor der vyanden listen bewaren, ende syn
 ghemoecht met luste der dughden ende godtsalighen
 ontfaecken. Looft oock de goedigheyt des Heeren.

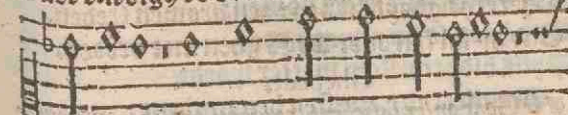
O Heer, neygh tot my dyn sojen, End wil

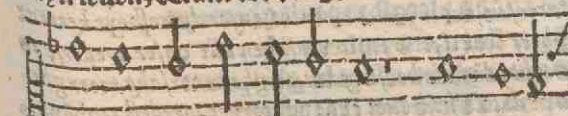
my als nu verhooyē. Want tek bē alsins verbauc

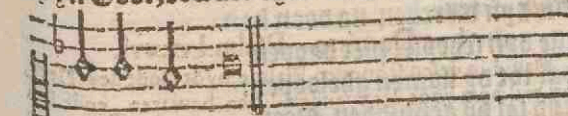
Gaer ellēdigh ēd bedruckt. Bewaer (bid tek dy)

myn leuen, Want tot dughd ben tek begeuen,

Dyn Godt, bewaer dynen knecht, Die hem op

by vertraut wt recht.

O Heer, so my doch weladigh,
 Goedgunstigh ende ghenadigh,
 By die so oedmoedelick
 By aerbtidde daghelick.

End

End wil dyns knechts siel verblyden,
Die hem dyns rouwt t' allen tyden.
Want tot dy, myn Heer, myn Godt,
Hert end ghemoedt heft' ick op.

Heer op dy wacht' ick ghebaldigh:
Want du bist sacht end ghebaldigh:
Heer goedigh tot iederman,
Die dy van herten roept an.
Myn ghebedt, o Heer, volkomen
Tot dynen ooren laet komen:
End hoor, so du alwegh doet,
Myns biddens stem metter spoedt.

Wanneer my angsten beuangenhen,
Tot dy roep ick met verlanghen:
Want du pleegst my in't ghemeyn
By te staen, end anders gheyn:
Daer is gheen Godt te ghelycken
By dy, o Heer des erdycken:
End daer is noch God noch man,
Die dyn wercken na doen kan.
Alle dyn schepsel met hoopen
Sal tot dy komen gheloopen:
End sal dy aenbidden, Heer,
End groot maken dyns naems eer.
Want du bist groot in dyn raden,
End van grooten wonderbaden.
Darom heest' du desen prijs,
Dat du gaer alleen Godt sijt.

D Heer

U O Heer, wylt my dyne loeghen
Dat ick wanble recht te deghen:
Bedwing myn hert dat het dy
End dynen name bryele by.
Myn Heer Godt, van gantsen herten;
Wil ick dyn lof steeds beherren:
End dynen name totten doot
Sal ick altyt maken groot.

Want dyn goedicheyt ghepyzelen
Heest' u aen my welbewesen.
Myn siel treckend' wter noot,
End vryende harder doot.
Heer, die groot' sache my bespyngen,
End met groot' hoopen my dvinghen,
End staen na myn siel bedacht,
Sonder op dy t' hebben acht.

Myn Heer, du bist seer barmhertigh,
Heer weldadigh end goedhertigh:
Langhmoedigh tot toornigheyt,
Gants goedt, end vol trouwigheyt:
Die my aen, sy ghenadigh,
Gheef kracht dynen knechte stabigh:
End den soen dynen dienst maeght
Bewaer end maeck onyetsaght.
Wil my oock in dese it leuen
Een tecken dyn' goedheyt ghenen:
Op dat daer werden beschaemt,
Die my haten onbeschaemt.

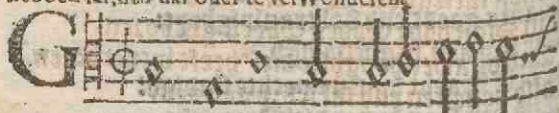
End

End op dat het hen magh rauwen,
 Wanneer sy sullen anschautwen,
 Dat du Heer my by ghesaen
 End verstroosting heeft ghedaen.
 Ghebedt.

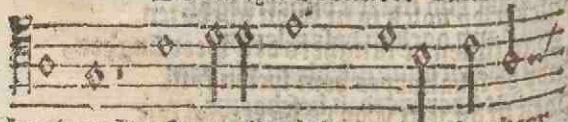
O goede ende sachtmoedighe Godt, wes ons gunstigh
 ende ghenadigh: ende gheef ons altydt oorsake dat wy
 ons verblyden in dyner goedigheyt. Verlost ons van
 allen verdruckinghen, dat alle menschen bekennen
 dyne gunste te onswaer, ende sich voor dy veraedmoe-
 dighen ende dy vereeren. Leer ons dyne weggen, en-
 de maeck ons daerinne wandelen. Maeck dat alles
 wat in onsen herte is sich schicke dynen naem te vre-
 sen ende dy te dinen in oprechtheyt, ende dy te eeren
 in ewigheyt, Amen.

Fundamenta eius. Pfal. lxxxvii.

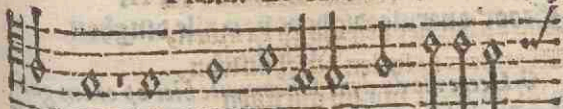
De gherechtighe werden hier vermaent dat ty den oed-
 niet verloren gaeuen, hoe wel Godt so haest syn Ghe-
 meynthe niet opricht. Mit eener toeloge, Gods werde dat
 so kraechtelicken in hadelē, dat de gantse wereldt oorsake
 hebben sal, sich dar ouer te verwonderen.

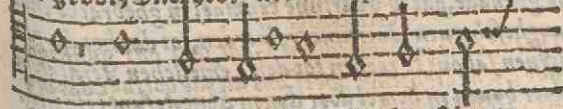
Do om syn woonstede hadde te

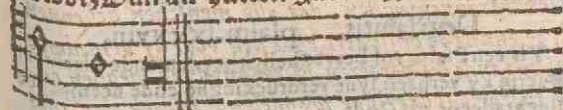
bauwen. Heeft aen v'heylighe berghe beghreer
 groot

te groot, End heeft lieuer de poorten Sions

bloot, Dan all' herten Jacobs, hoe schoon

anschautwen.

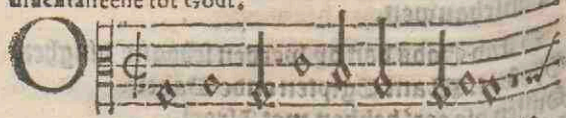
Wad Gods ban by werden schoone dinghen
 Gheleyt. Want Egypten ende Babel
 Sullen die eer' hebben met Israel,
 Dat sy hen met hem byplick sullen mingshen.
 Manden Tyros, Philistinen end Hoozen
 Salmen segghen, Sulck een is ghebozen daer;
 Ja men sal segghen, Wel' end die boozwaer
 Ja in Sion doo; Godes Gheest ghebozen.
 End de alder hooghste die' heeft waerhozen;
 Sulle beueffen end sal schryuen aen
 Een ieghlick volck, end sal segghen dooztaen,
 Sulckerley volck is in Sion ghebozen.
 Dan sullen de sanghers den Heer singhen,
 Ende de schalmeyes hem spelen syn.
 Doch in dy, segt God de Heere, sal syn
 Groot

Groot' overuloedighcyt van alle dinghen.
Ghebedt.

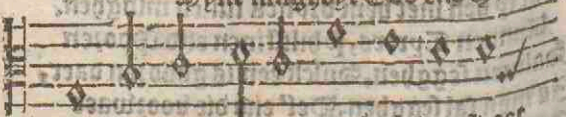
O Heere die du dyne Ghemeynte hier op erden ghe-
van wt hebst, waer in du een behaghe hebst: doe ons de
se ghenade, dat wy darinne eenmael in ghebrachte ende
angebeschreuen, daerinne volherden, tot dat het dy ghe-
lienen sal ons te roepen tot den Iemelschen Ierusalem
daer bouen in hemel door dynen Sone Iesum Christum.
Amen.

Deus salutus. psalm. lxxxviii.

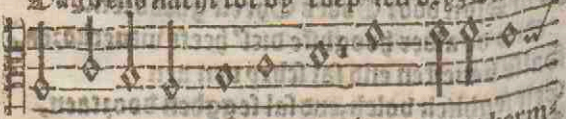
Tis een Psalm vol beweghelickheyden ende klachten,
waer in y verhaelt syn verdrukkinghe, ende neempt toe
vluchtalleene tot Godt.

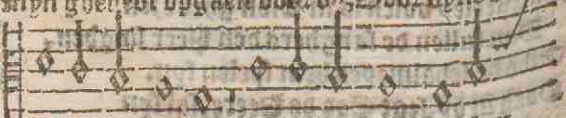
O myn saligheyt God end Heere,

Dagh end nacht tot dy roep' ick by, Laet

myn ghebedt opgaaen boer dy, Dooz dyne berm-

hertigheyt teere, End wil tot my neyghen
dyn

dyn oren Om myn roepen syn te verhooren.
Myn stels vol kommers ghelwoeden,
End myn leuen is inden seyn
Den ghelycke die daer in't graf syn,
Ick ben woerwaer (met koste worden)
Als een mensch die kleyn is van machte,
Ja gants beroff van syner krachte.
Ick ben gaer by van desen leuen,
Als de ghene die daer vermoort
Verloft ligghen in 't graf vermoort,
Maer van gheen ghedachtinis is bleef
End ghelyck die daer afghelieden
Syn van dy, als berotte leden.
In een knyl' heest' my ghesooten
Daer diep end oock vol duysterheyt,
End met dyn grooten toernigheyt,
Ben ick seer swaerlick anghestoten,
Daeren toe dyne waterbaren
Syn ouer my alle ghenaven.
Du heest, o Heer, myne bekenden
Van my doen wycken ende gaen,
Dien ick eene groenwel booztaen
Ben ghelwoeden an allert enden,
Het myn van ghinis; so staen de saken,
Dat seker niet sie wt te raken.

In d'yn gheſicht neemt af van verduſte,
 Ick aenroep' Heer, by daeghlicks by,
 End ſtreck' tot myn handen tot dy.

Wiltu an den, die daer te niere
 Door de doot ſyn, d'yn wonderhepden
 Genighſins toonen end verbeyden:

Sullen oock de dooden opzyſen,
 Om daeghelicks te louen dy:
Salmen in' graf d'yn goedheyt by
 Poghen verkondighen end zyſen:
Of ſal d'yn traetwe verkondt werden
 Van den die daer ſyn onder d'erden:

Kanmen oock d'yn wonderlickheden,
 Bekennen inder duysterheyt:

End al daer d'yn gherechtigheyt,
 Daer aller dinghen werdt vergheten:
Pochtans, o Heer, ick tot dy roepe,
 D'yn ghebedt voor dy doch kom' oppe.

Maerom verſtootſtu myn ſiel, Heere
 Maerom verberghſtu d'yn aenſchyn:
Ich quele niet verduet end pyn.
Ja van der tydt myn' ionghheyt teere
 D'yn ſchrickinghen op my gheualen
 Hebben my gantlick oerualien.

Duer my gaet d'yn onghenade,
 End d'yn ſchrickinghen my beuaent:
 End als woters daeghlicks omſtaent,
 Dy omſtaen my ſmaels byorgh end ſpade:
 Du beest

Du beest' berre van my doen wycken
 D'yn vrienden end nabuers beſghlycken.
 Ghebedt.

In onſe Vader ende Saligmaker, die du ons to onſen
 beſten onderworpe hebſt verſcheyden ellendē, veracht
 niet onſe ghebedē, dat wy door d'yne grimmigheyt niet
 vergaen, mer heb medelydē met d'yne aermen dienaers
 die dy daeghlickes aenroepen: end veruult ons met d'yn
 mer ghenaden, dat de ghene, by welckē wy verachtelick
 ende grauuelick ſyn, verſtaen dat du ons lief hebſt in
 d'ynr geteſeden Saue Iesu Chriſto. Amen.

Miſericordias Domini. Pſal. lxxxix.

Dese Pſalm handelt van den ſonderlinghen verbonde
 Gods mit ons, ghemaect door Chriſtum, leert alle men-
 ſchen, dat ſy niet ſwycken in verdruckinghen, mer vaſt
 blyuen by datſelue verbond, als op eenen ſekeren ende
 vaſten grondt.

In der wyſe des. 16. Pſalmes.

Gods goedheden wil ick ſinghen ewelick:
 End ſyn traetwe van gheſlacht tot godachtē
 Met mynen mond' w'konden deghelick.
Want ſyn ghenade (ſeyd' ick met aendachte)
 Is gaer beueſt' end ſpant alom de kroene:
Maerat geeruyghen ſyn die hemels ſchoone.
Ich heb ghemaect (ſpreect de Heer) an verbodē
 Met mynen verkooznen, end heb gheſwozen
Dauid mynen knecht, dat t'ewigher ſond
 Waſt ſyn ſoude dat ſaedt van hem ghebozen:
 End dat beueſt' van gheſlacht tot gheſachte

Syn stoel sou syn in heerlijkheyt end macht.
 D'hemels konden dyn wonderdaden, Heet,
 Dyn waerheyt kan licht in dyn heylghe blyck.
 Want wie is daer oock inden hemel meer,
 Die by den Heere sy te verghelycken?
 Of wie is daer onder der Engeln schare
 Gode ghelyck, went schoon de sterckste waer?
 God is schricklich seer inder heylghen raedt,
 End vreeslick wo: den die rondom hem wesen,
 God der heylscharen, wie ist die met daedt
 Hem by ghelyck in sterckheyt heeft betoelene
 Daer syn omme by menigherley dinghen,
 Die van dynet trautwe tuyghen end singhen.
 ¶ Du heest' gheweld ouer s' meers goluen sel,
 End kint' als sy hen hebben opgheslaghen.
 Heest' Egypten byandigh end rebel
 Het dynen arem verstroyt end verflaghen.
 D'hemels syn dyn, end dyn is d'erd' in't ronde,
 Wie du ghemaccht heest' gottlick wyten gronde.
 Dat Jozab' end t' sup' heest' u gheschap, syn
 Thabor end Hermon syn hoo in dyn name:
 Gheuweligh is dyn arm, sterck is d'hand dyn:
 Dyn recht' handt heest' u op dyn thron ex' lame
 Het rechtheyt end billichheyt is bereydt
 Chenad' end trautw' hē van wo: by niet seheydt.
 ¶ saligh t' uolck dat dit gheklanc' bekent,
 Welck in d'licht dyns aesehyns sal spoedigh wē.
 Daghlichs hoo syn' in dynn naem exceller. (16.)

Dor

Dor: dyn gherechtigheyt eens opgherelen,
 Wat du bist d' heerlijkheyt huers kraebts te rech
 In dyn goedheyt saltu onsz kracht opricht. (17.)
 Want God die Heer is onse schild in nood:
 End d' heylg' Israels onsz koningh ghewordē:
 Du spracckst wo: tyds, Ich heb den helde groot
 By ghesaen, end met kracht willen begorē:
 End wt myn volck verkozen end verheuen,
 Ich heb Dauid bonden tot my beghuen,
 ¶ 2. Ich heb hem ghesalft met myn heylg' oly:
 Daerom is myn arem op hem gheleghen:
 Op dat hy in nood des te stercker sy,
 End dat hem de byand in gheene weggen
 Verkranc', end dat hem oock met onghelucke
 De godlose mensche niet onderdrucke.
 Vermurseen sal ick wo: dyn aenschynt
 Syn' byanden end syn haters verderuen,
 Dyn trautw' end goedheyt sullen met hem syn.
 Syn hoorn sal wo: my verhogging verweruen:
 Syn lucht' hād sal ick tot dat meer doen strecke,
 Syn recht' oock tot den water stroomen reycken.
 By sal tot my roepen, Du bist doch by
 Dyn vader, myn God, myns heils steen vā wer:
 Ich sal doen dat by d'eerst' ghebozen sy, (18.)
 Ja oock ouer de koninghen der erden.
 Dyn goedheyt sal ick hem oswelck houden,
 End myn verbondt sal ick hem vast behouden.
 ¶ Ich sal maken dat syn laed eewigh sy,
 ¶ 19. ¶ 20.

¶ 19.

End

End syn thoon sal als hemels daghen dueren
 Do syn kinders myn wet verlaten by,
 End in myn rechten huer ganghen niet sueren
 Indien sy oock myn settinghen ontreyen,
 End myn gheboden niet houden noch meynen.
 Huer vercredingh wil ick niet roeden straf,
 End huer mildaert niet slaghen dast besochent.
 Mer wil myn gnade niet woren daeral,
 End hem myn trouw houden in allen hoeken.
 Wat myn verbondt met hem sal ick niet byken
 Noch veranderen aen hem myn trouw sprecken.
 Ica heb eenmael by myner heyligheyt
 Gheswozen, end wil David niet bedregghen,
 Dat syn saet sal blyuen in ewigheyt,
 End syn stoel waz my best aen sonder lieghen.
 Als de Sonn' end als de Maen mit huer weeten
 Die hier van in hemel ghetuygh sal wesen.
 Mer dit heeststu vergheten end veracht,
 End bist verhoort teghen dynen ghesalpen:
 Heest gheboken t'werbondt met dynen knucht,
 Syn kroon besoyt end gheslaghen ter cracht.
 Gheboken heeststu syne tynen alle,
 End alle syn beken ghebracht ten valle.
 ¶ 4 Hy is tot roof allen die voozby gaen,
 End synen nabueren tot smaet ghedeghen.
 Du heest de handt ver die hem teghen daen,
 Verhooght, end syn party verhuegt van deghe.
 Heest verplomt de scherpte van synen swerde,
 Dy ont

Op dat hy in krygh gheen verwinmer werde.
 Du heest verduyfct syn groot' heerlicheyt,
 End heest synen stoel ghestoten ter erden.
 Du heest verhoort de daghen synet tonckheyt,
 End heest hem niet schand bedeckt laten werde,
 Hoe langh blystu verbozghē my tot schanden.
 Sal dyn toorn, Heer, als byer eewelick branden.
 Wil ghedencken hoe kortwyligh ick sy.
 Heeststu te verghaets den mensche gheschapen.
 Want wat mensch s'ker vanden steruen by?
 End welken t'gral niet sal kommen betrapen.
 Waer syn dyn goetgheden die du te dozen
 Byncktest, end die du David heest gheswozen.
 Ghedenck, o Heer, des smaets der knechte dyn,
 Dien ick inden schoot van belen moet draghen,
 Daermet ons dyn byanden doen gheppen,
 End dyns ghesalpens boettappen bekraghen.
 Gheprezen sy die Heer met werdiggheden.
 Amen, also het sy in ewiggheden.

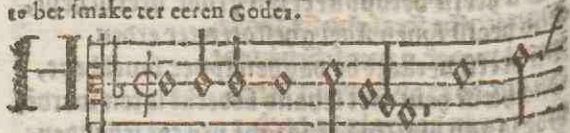
Ghebedt.

¶ O gherechtighe Gods ende waerachtighe in dynen be-
 loften, wil dyn ryke beuelsen in ons, dat wy mit versa-
 ken aller boosheyden dyne, bystaat ghenoeuen in alle
 onsen verdruckinghen, dat wy dy louen in ewigheyt
 voor dat verbondt, dat du met ons ghemaecte hebst
 in de handt dynes Soons Christi Iesu. Amen.

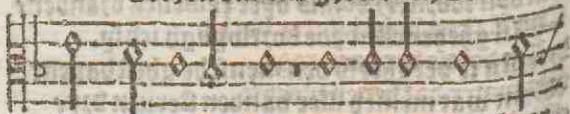
Domine refugium factus. Psal. xc.

David verhaelt hier die eilende ende kortheyt des men-
schen

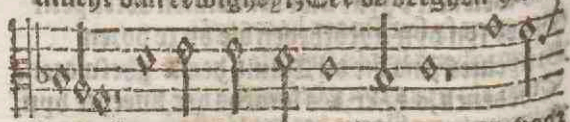
sehen leuens: bidt God, hy wil eenen iederen deselue ghen
uoelen maken, dat hy also de gunste Godes to hem waert
to ber smake ter eeren Godes.

Cer, du bist ons gheswesen, Een roe

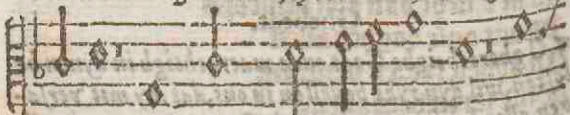
ulicht van eewighopt, Cer de berghen huer

wesen hadden, end die erde' beropet, Ja booz

der werelot gronden, Heefstu schoon dyn we

sen syn, Du werdsi oock onderuonden, Ce

wigh on zynde te syn.

Du

Du sleepst den mensch so langhe,
Dat hy hem omint beuindt:
Dan segstu straf end stranghe,
Keert weder, o menschen kindt.
Want booz dy duysent iaren
Syn euen doch als de dach
Want ghiftern heen ghewaren,
End als een waeck inder nacht.
Du doests vergaen rade,
Als water dat henen vloeyt:
Ghelyck een droom gherade,
Vergaen sy seer swaer bomoyt:
S'morghens syn sy in ruste,
Euen als gras syn ghesaeyt,
S'morghens bloeyt het met luste,
I'werdt s'auonds doxt afghemaeyt.
Wy swycken mits dyn toozen,
End schrieken mits den grim dyn:
Du legst onsz boos dy boozen,
Ja in t'licht van dyn aenschyn
Want onse daghen allen
In dynen toozen vergaen:
Onse iaren vernallen,
Als woozden die henen gaen.
C De iaren die wy leuen
In desen droeuen sozeest,
Syn iaren thienmael tenen,
Et tachtentich allermeest.

Doct

Doch de teughd selvs daerinn.
 Is niet dan arbejdt end pijn,
 Sy gaet door by gheringhe,
 End wy blieghen haest daerheen.
 Te iser die ten rechten
 Bekent dynes torens maet:
 Hoe de menschen niet brachten
 Dy, hoe hy hen meer senlaet.
 Op dat wy daen bekennen
 T'ghetal onser daghen saen,
 Gheef ons datte te kennen,
 Op dat wy na wysheyt saen.
 Meer weder, Heer, hoe langhe
 Wilten so gaer toornich syn:
 Hier soen dy (ons is banghe)
 Eenmael metten knechten dyn:
 Sadigh ons inden moezghen
 Het dynet guedicheyt groot,
 Dat wy ons sonder lozghen
 Hierneghen tot inden doot.
 Weruegh ons door de daghen,
 Doer in du ons heeft ghequelt.
 End door der iaren klagen,
 Die wy langh hebben gheteelt.
 Dijn werck laet doch verschynen
 Aen dynen knechten, o Heer,
 End dyn heerlicheyt schynen

Aen hueren kinderen teer.
 De tierlickheyt onsz Godes,
 End Heeren die sy ons by:
 Ra den eysch dyns ghebodes,
 Wy bidden van herten vry,
 Seghen ons d'werck end handel
 Al weghe door dynen Gheest:
 Gheef dat wy onsen wandel
 Recht voeren minck ende meest.
 Ghebedt.

O ewighe ende gerechtighe Godt, die du door dyn
 rechtegh oordeel om der straffe der sonden, wilken onse
 daghen verkort hebst, maect dat dat conuercken der
 kortheyt onses leuens, ons diene als een spore, die ons
 verwecke onse tyde te verhalen ende te besteden, dyne
 weghe te leeren, dat wy sonder dyn beleyde, niet
 doen, noch in bande nemen, Amen.

Qui habitat in adiutorio. Psalm. xci.

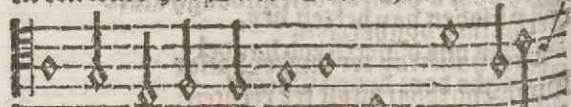
Hier beschrijs Dauid de groote voorspoedigheyt ende
 kerheyt der ghelouige, ende van hoe veel quades hy be-
 uydt sy, die in Godt vaste vertrauuet.

W

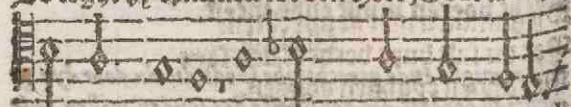
Ze syn betreck neemt tot den schot
 Des di' int hooght heeft syn wonen, Die sal als

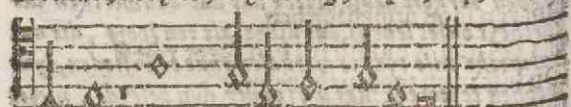
In een seker hut Onder Gods schaduw wonen:

So seght hy ernstlick tot den Heer, Godt is myn

roculicht reyne, myn burch myn hoop, derhal

uen seer steu' ick op hem alleyn.

Want van des saggers strick sal hy

Dy bryen end wttrecken,

Dock vander pest 'hoe swaer sy sy,

Sal hy dy schoon bedecken

Met syn vlercken: du salt bry syn

Onder syn bedern teere,

Du werdt met syn tranck bedeckt syn

Als met een schilde end speere.

So dat du niet te breeken heest

Wat grootsaem is by nachten:

Noch vooz den pyl (so langh du leeft)

Die s'daeghs vliegt, dy te wachten:

Noch vooz eenighe pest, die daer

In t'ouyffer heeft huer welen:

Noch vooz v' voos op den middagh klare

Verderflick opgherefen.

Laet vassen dy ter linker hande

Duyft end thien duyft ter rechten:

So sal sulck tammer, schad' end schad

Dy gantslick niet aenuechen:

Mer du salt huer verderf sien saen

Met dynen eyghnen ooghen,

End de godloosen stracks outsaen

Hueren loon anbedoghen.

Want om dat du tot den Heer redt,

Du bist myn roculicht reyne:

End om dat du in't hoogh besceet

Dyn hope op Godt alleyn:

Gheen ongheluck kan dy dooztaen

Genighet wyf' kennypem

Gheen plinghe salder oock aenstaen,

Die dyn hart aan aengypem.

Want hy sal synen Ongheln suel

Beuel gheue te deghen:

Dy re bewaren rechtens wel

In allen dynen toeghen.

Dy sullen op huer handen dy

Draghen, dat dyn voet bloote

Niet anspelt, noch hem onryp

Leght eenen steen floote.
 Op luparden end slanghen sel
 Du salt onbesoght treden:
 Leen wen end draken euen wel
 Salta schaedloos; betreden,
 Om dat hy my lieft (spreekt de Heer)
 So wil ich hem beweren:
 Ick wil syn huld syn langs so meer:
 Want hy myn naem doet eeren,
 Hy sal my aenroepen met blies
 End ic sal hem verhooren:
 Ick sal hem by syn t'et verzoiet,
 Hem redden end bereeren
 Wallen sal ich met daghen veel
 Sulcker ley eenen mensche,
 Ick sal hem oock rycklick myn heyl
 Vertoonen t' synen wensche.

Ghebedt.

O Heere Godt almachtigh, die du maectst, dat alle
 dinghē ten besten keeren alle den ghenen die dy lief
 hebben, ende die du bewaerst, de gbene die sich roegen
 onder dyne bescherminge, doe ons die ghenade, dat wy
 dy altydt aenroepen in waerheyt, dat wy verlost vā al
 len perikelen, eyndelicken ghenieten de saligeyt die oet
 verworpen is, door dyaen Sone Iesum Christū: Amen

Bonum est confiteri. Psalm. xcii.

Daniel leert, darmen natere de sorghe anderer dinghen
 ende overlegge de raden ende daden Godes, ende hem
 pry

T

Is boozwaer een groot dinghen,
 Dy syn pypfen, o Heer, Dyn naem in allen
 keer, O alder hooghst, oock singhen, om's moze
 ghens broegh te konden, Deghelick dyn gods
 beyt, End s'nachts dyn trauwigheyt, End t'on
 tydigher konden.

Op het spel van thien suaren,
 End op de soete luyt:

End met s' ghesangs gheluyd,
End harpe soet snaren.

Du heest my verblydt Heere,
Het dynen wercken syn,
End den handdaden dyn
Op doen verhueghen seere.

Och hoe schoon syn, Heer, dyn wercken
Die du doest eleken dagh,
Hoe diepe' is dyn raedslagh,
Wienmen aen dy kan mercken.
Dit kan gheen' s' ins bekennen,
De stompinnighe man:
De dwaes kant niet verstaen,
Noch hem daer toe gheuenen.

Dat de godloose groepen
Ghelyck het gras in t' dal,
End de hoofdaders al
Wet ende lustigh bloeyen:
Op dat sy te ghelycke
Werden gants wtgheroept.
Mer du, Heer, blyfst end bloeyt,
Als de hooghste' eweliche.

Want sie, Heer, dyn vanden,
Sie, dyn haters vergaen,
Wie't quade' is toeghed aen,
Die werdt verstroeyt met schandt...
Mer du salt mynen hoozen
Wergheffen, end my daen.

Gaen met den hoofoe koen
In't hoogh' als den eenhoozen.

Ick sal met oly groene
Ghesalft syn, d'oogben myn
Sullen hueren lust sien
An myn vanden koene:
Hoozen sullen myn oozen
Quer den die opstaen
Leghen my, end ontsaen
Woodschap die sy ghem hoozen.

De gherechte sal bloeyen,
Ghelyck eene palmboom:
End als een cederboom
In Libano opgroeeyen:
Ja de schoone plantsoenen
In s' Heeren huys gheplant,
In onsz Gods sael plaissant,
Sullen bloeyen end groenen.

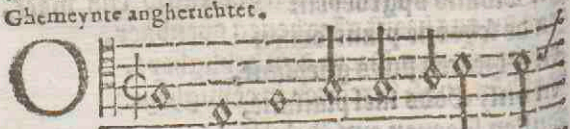
Sy sullen vruchten draghen,
End groote dinghen doen
Heer teughdigh ende groen,
Dock in huer oude daghen:
Om trauwlich te verkonden,
Dat d' Heer gherechtigh sy:
End myn skeenrots, dat hy
Dock sonder sond' is bonden.
Ghebedt.

TO Godt schepper hemels end der erden, gheef dat wy

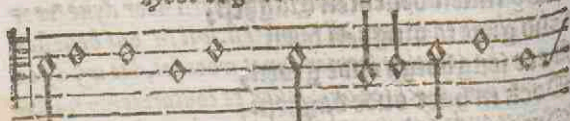
ont also oeffenen inder aenmerkinghe dyner werken,
dat die in ons wercke een gants gheestelicke vrueghde
ende os aenbringhe een rechte vruchte dyner matseyle.
Gheef oock dat wy door den voorspoedt der godloosen
niet ghebracht werde, dat wy ons niet hen vermoghen,
mer dat wy door ansien hueres gruwelickē endes sbe-
ken stantvastigh te blyuen in dyner ghemeynte, hoe
verachtelick wy daer oock sehyner moghe: Op dat wy
mit verkondighen dyner gherechtigheyt ende goedic-
heyt eyndelicken tot dy opghenomen werden door den
middel dynes Soons Jesu Christi. Amen.

Dominus regnauit. psal. xciii.

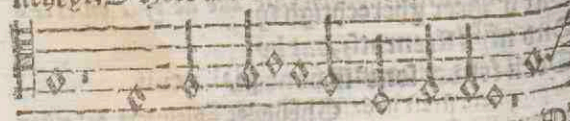
De gheloouighen makē godt groot, dat hy syn krachte
welen heeft neder te legghen de betoerten teghen syn
Ghemeynte angherichtet.

Heer regneert aenghedan met hee

tscheyt, D'Heer is niet sterckte begorvt end be

kleyn, End heeft also beneft van beghin an, D'

erd

erd ryck dat het niet beweegt werden kan.

Dyne thron is van dor schoon toebereyd,
End du bist, o Heer, ja van ewigheyt.

De water stromen, Heer verheffen hen:
De waterstromen behelften huer stem.

Mer hoe fel dat de waterstromen syn,
End huer baren syn moghen inden schynt

So is doch de Heer hier daer bouen is,
Wachtigher dan sy alle syn ghewis.

Dyn ghetuighnissen syn ghetraut' end waer,
Die du ons heeft ghegheuen openbaer,

Da welken, o Heere, dyn heyligheyt,
Sal dyn huyfz verciereu in ewigheyt.

Ghebedt.

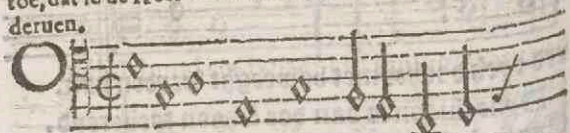
O Heere die du alle dinghen regierst door dyne voor-
sichtigheyt ende ouer all regneerst, wil in ons beuesten
dyn rycke door den scepter dynes woordes, dat wy dy on-
der worpen, trachten onse leuen te conformeren na dy-
ner wet ende dat wy gheheylighet door dynen gheest
volherden in dyner ghemeynte alle de tydt onses le-
uen. Amen.

Deus vitionum. psal. xciiii.

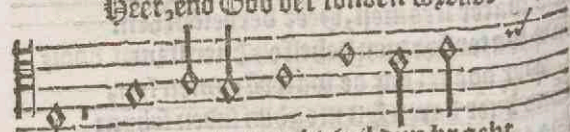
De prophete straft in desen psalm de Epicuriens, Atheisten
ende godloose tyrannen die de godsalighen veruolghen
ende verdrucke, euen als of daer gheen godt ware, die het

Pfalm. XCIII.

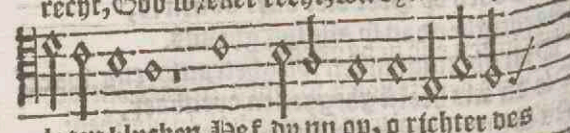
merckte of strafte. Troost alle veruolghden ende secht he
toe, dat se de Heer verlossen sal, ende de veruolghers ver-
deruen.

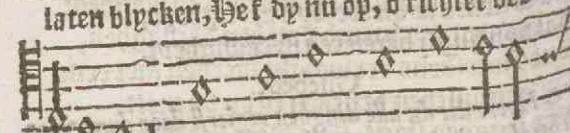
Heer, end God der sonden wreker

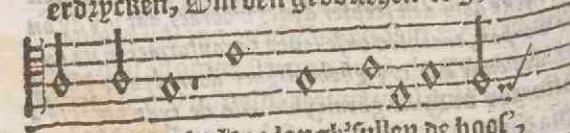
recht, God wreker recht, wil dyn kracht

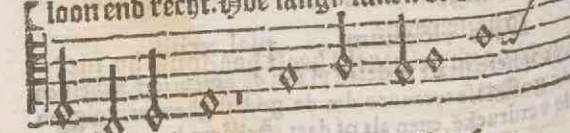
laten blycken, Hef dy nu op, o richter des

erdrycken, Om den grootschen te ghenen

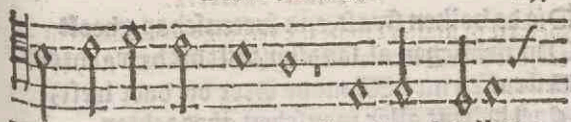

loon end recht. Hoe langh' sullen de boof,

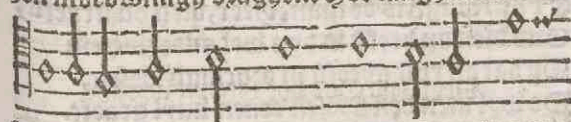

Heer hebben spoed: Hoe langh sullen sy

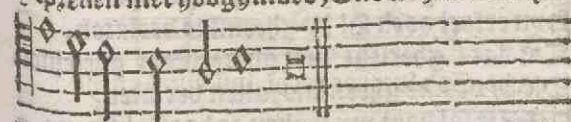
Pfalm. XCIII

ben moedwilligh dzaghen: Hoe langh sullen

sy spzeken met hooghmoed, End in huer boof

ben romen end behaghen:

Dyn gbelieft volck wyruen sy gaer entween,

End dyn erfdeel seer schandelick sy plaghen:

Medeluen end vrend van hen berilaghen,

Ende weeskens verwozght werden niet een:

Daerentusschen dencken sy op dy niet:

Mer segghen stout, Die Heer siet niet de saken.

De God Jacobs weet niet wat daer gheschiet,

End berlaet niet van t' ghene dat wy maken.

Merdet doch wys onuerstandighe lien,

End ghy dwaes wanneer sult ghy vloed werde.

Die d' ooz ghmaeckt heeft hoe soud' hy doof

ghewerden:

Die d' oogh gewzacht heeft hoe soud' hy niet

sen.

Die de volken krafft, end wetenschap gheeft
 Den menschen al, loud' hy (wilt dit betrachtē)
 A kraffen niet. Want de Heer die daer leeft,
 Wel bekent aller menschen ghedachten.
 Al wel saltigh is de man, Heer, dien du kraefft,
 End dien du heefft in dyn wet onder wesen.
 Dy dat du rust gheeft in druckigh wesen,
 De wyl men den boosen eenen knyl graeft.
 Want die Heer sal syn volck verwerpen niet.
 Syn erfdel oock sal hy gheensins verlaten,
 Tot dat t' ghericht 'met gherecht' gheschiet,
 Die de brome gheensins sullen verlaten.

Wie sal door my teghen de boof' abstaen?
 End met my teghen die boof' syn van daer?
 Ten waer dat my die Heer gheholpen hadde,
 Myn siel ware nu schon ter hel ghegaen.
 Als ick oock dacht, myn voet is op den val,
 Dyn goedicheyt heeft my seer vast ghemaket,
 Da d' hitte groot myner ghedachten al,
 So hebben my dyn troostinghen vermaket,
 Heeft yet' ghemeyn met der tyranen roel,
 Die daer verdracht onder den schyn van rechts
 T' samen loopen sy teghen de gherechte.
 D'onnosel bloeft domment' end maken koel.
 Mer die Heer is my als een vaste borgh,
 Myn Godt is my de steentotz myn vertrauwē:
 Hy sal hen d' boos verghelden, sonder lozgh,
 End in huer quaed verstroeyn' end benauiwen.
 Ghebedt

Ghebedt.

O Heere Godt, gherechtighe richter der gantser we-
 relde, die du bekenst hoe wreedt ende woedich de ghene
 syn, de sich teghen ons opheffen: verhoud door dynen
 uerwinnelike, kracht buere kraecht ende verwaent-
 heyt, ende maecck dat wy altydt dat beste mit den ver-
 druckinghen, die ons ouer komen doen. End stel de sa-
 ken deser werlde in so goeder orde, dat een iegelick mis-
 versaken aller ongherechtigheyt dy nauolghē door Je-
 sum Christum, Amen.

Venite exultemus. Psaln, xcvi.

Hy vermaent dat volck met trefficken spruecken Godt te
 pryfen predicker syns oneyndelicke moghentheyt end o
 wysheyt nademale hy alles gheschapen heeft wt nietes
 oock syne barmhertigheyt ende goedicheyt, daer mit hy
 insunderheyt de godsalighen regiert. Item erschrecket
 door dat exēpel der oude die inder woestyne verghinghe
 van godloosheyt ende onghelouigheyt.

Inder wyse des lxxvi psalmes

Komt laett ons vro den Heer syn,
 End der totz onses heyls leuchen
 Laet ons door hem dancklegghen syn,
 End ons met loffanght verhueghen:

Want die Heer gheluis
 Een recht groot Godt is,
 Door een koning's graot
 Is hy bekent is godt
 Da groeter dan alle gaden,

In wiens handt d' erde diepten syn,
 End de berghen spitsen hooghe:
 Wiltes d' Heer is dat hē ghemaecht syn,
 End synn handen werck is t' d'roghe.
 Du ghelyck wel aen,
 Bont, latet ons gaen,
 Hem aenbidden syn,
 End buyghen onse knyen
 Voor den Heeren onsen schepper.

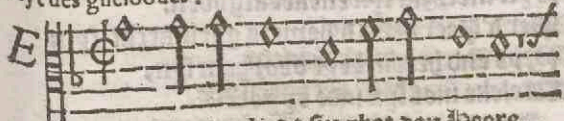
Want hy is onse Godt end Heer,
 End wy syn t' volck syner weyden,
 End syner handt het kudde teer,
 Welck hy seker kan gheleyden.
 So ghy huyden hoorz
 Syn stem, verhardt boorz
 Uw' herten doch niet:
 So in Periba is gheschiedt
 Ten proefdagh' in der woestynne.

Waer uw' baders versochten my.
 Proefden end myn wercken saghen.
 Ick heb ghehad t' viertigh taer dry
 Aen dit ghelacht een misghaghen.
 So dat ick sey daer,
 Dit volck dwaelt doch gaer:
 T' kent niet den wegh myn,
 Dies heb ick ghelwozen syn,
 Dat t' in myn rust niet sal komen,
 Ghebedt.

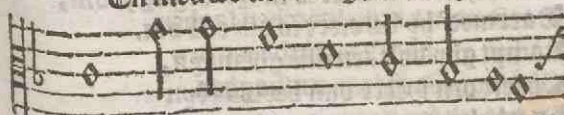
TO Heer onse Godt, na dien het dy gelieft heeft ons
 die ghenade te doene, dat wy dyn volck syn ende scha-
 pen dynen kudde: wil vermorwē onse herten ende buy-
 ghen tot sulcker ghehoorsaemheyt, dat wy dy erken-
 nen Heere des hemels ende der erden te synne, ende dy
 behoorlicken aenbidden, ende dat wy erkennen dyne
 weggen, ende daerin wandelen alle de dagen onses le-
 wens, dat wy endelicken ghenieten de ruste die du toe-
 ghesecht hebst den ghenen, die dar trachten dynen wil-
 le te volbringen, door dynen Sone Iesam Christum.
 Amen.

Cantate domino canticum Psalm. xcvi.

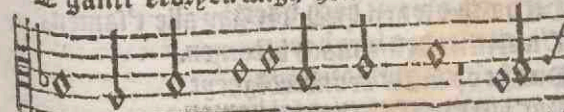
Dese Psalm begriipt een prophecie vanden rieke Chri-
 sti, ende vermaent alle natiën, dat sy de ware religie aen-
 weerden, ende komen tot eenigheyt ende ghehoorsaem-
 heyt des ghelooues.

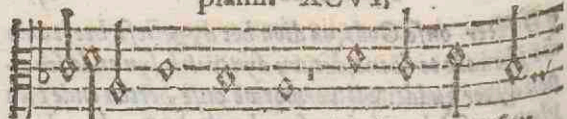
En nieuwe liedt singhet den Heere,

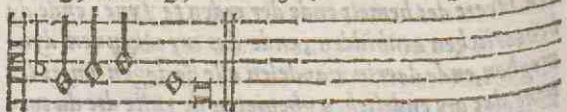
T' gant' erdzyck singh' hem meer end meere,

Singht den Heer end synen naem pryft, End vā
 daghe

daghe te dagh' een wyff, End kondicht syn

saligheyt seere.

Uertelt den volcken d'heerlicheyden,
End syner daden wonderheyyden:
Want hy is groot end pyfelic,
End bouen maten schrickelick,
Bouen all' de goden der Heyden.

Want ghewis aller volcken goden
Syn niets, is syn enckel afgoden,
Mer d'Heer heeft d'hemels ghemaeckt syn:
Pyf end heerlicheyt voor hem syn,
Welcke niet syn inde bygoden.

Kracht end macht is in syn heylighdom,
Daermed' hy bereiert is om end om,
Kompt ghy volcken alle ghemeyn,
Gheeft den Heere van herten reyn
Heerlicheyt end moghentheyt alleyn.

En Gheeft den Heer' eer ghy alle t'samen,
Die synen naemie mach betamen.
Setint op in all' oedmoedigheyt
Din' offeranden syn bereydt.
En in d' in syn vooftel versamen.

Buygh

Buygh t' neder alle ghemeyne,
End aenbiddet den Heer' alleyn
In syns heylighdoms heerlicheyt,
End dat gant' erdyck ouer breyt
Aerschycke voor syn aenschyn reyne.
Seght onder d'Heydens alle weghe,
De Heere regneert nu van deghen
Die so beuelen sal d'erdryck,
Dar't sal syn onbeweghelyck:
Wilt met rech' oock de volcken plegh en.

Dat dan die hemels hen verbyden,
End d'erd verhuegh' an alle syden.
Dat d'Heer ruyfch' end watter in is.
Laet de velden vro syn end fryf,
End wat daer inn' is, sonder myden.

Laet vro werden alle bosch boomen
Voor den Heere, die daer sal komen,
Om d'erdrycke in gherechtigheyt
T'oordelen end in billicheyt,
End in syn waerheyt alle volcken.

Ghebedt.

O almachtighe Godt, na dyen het dy behaecht heeft
syn rycke onder ons aen te richten, wil eds also beue-
flen, dat het nummermeer beueeght werde ende wil
sodane proeuen den menschen daer van gheuen, dat
hy alle huere gruwelicke superstitiën verlaten, end dy
bekennen den eenighen Godt, die du regneerst door dy
wen Sone Iesum Christum. Amen.

Domu

Dominus regnauit, exultet. Psalm. xcviij.

Dit is een beschriuinghe der hoogher Ma. Godes, ende syner gherechticheyt, dat de gantse wereldt sich veroedmoedighe onder hem, ende alle afgoderen afgeworpen werden. Oppet eynde werden wy vermaent, op hem te vertruuwen ende ons in hem te veruouwen,

In der wyse des. xxxix. Pfalmes.

Die Heere die regneert met heerlicheyt:
Dies laet d'erdryck broylic syn ouerheyd,
Laet all' epland bro syn met hert' end stem.

Volcken end duysterheyt syn rondom hem:
Gherechtigheyt end alle billickheyt

Syn de stuenfels syns throns in ewigheyt.

Wooz hem een verdoende byer daer gaen sal,
Dat verbranden sal syn vyanden al:

Syn blycksems hebben dat erdryck verlicht,

End d'erdryck is beroert door huer ghesicht.

Die berghen groot als wasch ghesmolten syn,
End t'gant' erdryck door des Heeren aenschyn.

D'hemels bekonden syn gherechticheyt,

End alle volcken sien syn heerlicheyt:

Laet beschaemt werden die beelden dienst doen,

End die hen in d'afgoden rommen koen.

Ansdot hem ghy die daer syn Enghels syt,

Die heeft Sion ghehoort ende is verblydt.

De dochters Juda, Heer, met groter vrueghd

Hebben hen om dyn oordeelen verbueght.

Mant du bist, Heer, ouer all' erd' erhooght,

Ja verr bouen alle goden verhooght.

Ghe

Ghy die den Heer lief hebt van herten grondt,
Haet de boosheyt gantselyck t'aller stont.

Godt bewaert de ghene die syne syn,

End berloff' wter godloosen hand syn.

D'licht is ghesaeyt den die daer syn oprecht,

End blyschap de. die van herten syn recht:

Ghy oprechten in den Heer' v' verblydt,

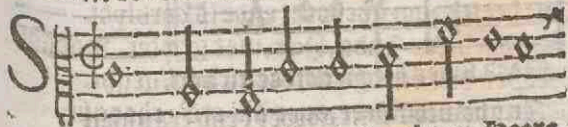
End syns naems heerlicheyt ghedachtigh syt:

Ghebedt.

TO gherechtighe ende machtighe Godt, na dien het dy behaecht heeft dat rycke dynes Soons onder ons aen te richten, maeck dat wy met ganser genegentheyt dy aenkleuen, dat wy niet beschaemt werde, als de ghene, die huer betruuwen op de doode ende stumme afgoden setten, ende dat wy door dyne ghenade verlicht, ons voegen dat quaedt te mydene, ende dat goedt te doene, Amen.

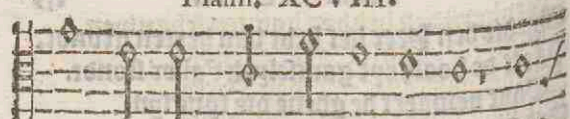
Cantate domino canticum. Psalm. xcviij.

Het is een andere vermaninghe Godt te louen, van welgen syner goedicheyt end trauwe, die hy tot syner Ghe meynte bewesen heeft, welke wel weerd' syn bekent te werden wt den onredelicken creaturen.

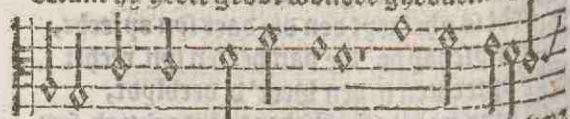

Anght een nieuwe ghesangh den Heere,
Want

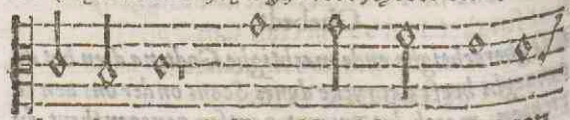
Psalm. XCVIII.

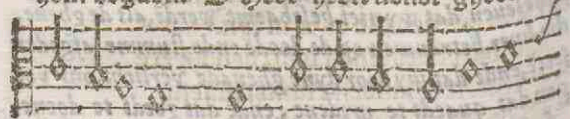
Want hy heeft groot wonder ghedaen. End

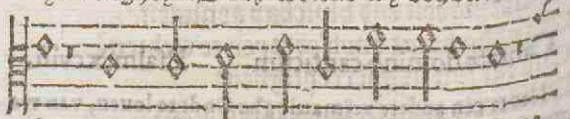
door synen arm heyligh seere, heeft victori booz

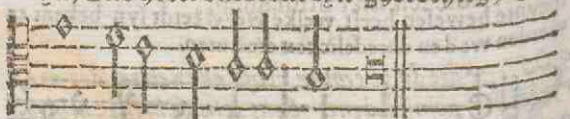
hem begaen. D'Heer' heeft kondt ghedaen

syn saligheyt: Door welke wy behouden

syn, End heeft ontdeckt syn gherechtigheyt,

Doch inder Heydenen aenschyn.

Is gheweest syne goeдеyt end tranouwen
Tot i' huys Israels ghedachtigh,

D'erd'

Psalm. XCVIII.

D'erd' eynden hebben konnen schauwen,
De saligheyt onsz Gods krachtigh.
Seucher dan syn Gode den Heere,
Die daer ouer t'gant' erdzyck syt,
Singht vrolyck end verbueght d' seere,
Singht lof alstu end t'aller tydt.

Wilt op d' harpe den Heere singhen,
End totter harpe voeght de stem,
Door God met trompetten end klinghen,
Lof singhet syn van herten tem.
Laet de See ruyfseken desghelicken

Mer al t'ghene datter is in.
Daer beneuen dat gant' erdzycken
Petten ghenen die daer in syn.

De waterstroomen door den Heere
Laet metten handen t'samen slaen.

Laet de berghen in allen keere
Dntspringhen end blyschap aenuaen.

Want hy komt om d'erdzyck te richten,
End sal syn in gherechtigheyt

De wereld richten sonder swichten,
End de volcken met billickheyt.

Ghebedt.

O Heere die du gheropen hebst allenation des erd-
zyckes, ter komste dynes Sons Iesu Christi, achter-
uoigh altydt dyne goedertierenheyt ende gunste te on-
swaert, dat sich de gantse wereldt veruouwen inder
verlosinghe die du ghedaen hebst in dynen Sons Iesu

Iesu Christo onsen eenighē Saligmaker ende verlos-
ser. Amen.

Dominus regnauit, irascantur. Psalm. xcix.

Dese Psalm verkondight de sonderlicke ghenade die
God ghedaen heeft den gheslachte Abraham, wan hy eo
opnam hem toeghedsen te sijn.

Inder wyse des. 3. psalmes,

Die Heere regneert sijn,
De volcken betoert sijn,

End loopen te ghelycke:

God die Heere rechtvins,

Sitt op de Cherubins,

Dock beweeght werdt d'eroycke.

Ons; almoghender Heer,

Werdt met treflicker eer

In Sion groot beuonden:

Bouen de volcken al

Beyde groot ende smal

Werheuen t'allen stonden.

Darmen Heer, dynen naem

Met lossanghe bequaem

Wyf ouer de gants' erde.

Want syne naem groot is,

End breeffelick ghewils,

End heyligh vol van werde.

Want daer is doch gheen dingh

Treflicker den koningh,

Als billickheyt magh wesen,

Du heeft dat recht bereyd,

End

End doest wck goed bescheydt

In Jacob wtghelesen.

So wilt dan te ghelyck

Verhoozen deghelyck

God onsen lieuen Heere.

Wyghet booz sijn boetbanck

Wt' anpen met eer' end danck

Want hy is heyligh seere.

Woses van soeter aerdt,

End Aaron metten haerdt

Syn priesters sijn ghewesen,

Samuel groot van faem,

Onder den die Gods naem

Aenroepen, werdt bewesen.

Sy riepen all ghemeyn

Tot God den Heere reyn,

Doe sy daer in nood waren:

End na sijn goedigheyt,

Verhoozdel' in huer leydt,

End liet sijn goedheyt baren.

Hy spzack sijn tot sijn volck

Wten pilaer der wolck,

Chenadelicker wyse.

Want de tuyghnissen sijn

End sijn settinghen sijn

Hielden sy tot Gods pryse.

Onse God end Her,

Die verhoozdese teer,

P. J.

End ontfangt in ghenade.
 Du beſochſt noech niet vaede,
 End kraſtelt huer miſdaed,
 In dynere onghenade.
 Verheft God onſen Heer,
 End buyght vwe knyen ſer,
 Op ſynen heylighen berghe.
 Want ont' Heere ghelwis
 End God gaer heyligh is,
 Ende van reyner werde.

Ghebedt.

O Godt, die du hebt willen dyn vendel planten in
 dynere Ghemeynte die du dy verſaemelt hebt door dy-
 nen Sone, verhoor ons in alle onſen ghebeden, die wy
 dy in derſeluen doen ſullen, ende mit vergeuenen onſer
 feilen, buygh onſe herten tot onderhoudinghe dynere
 Wes, dat wy dy aenghename ſyn ende eewelick bly-
 uen onder dynere beſcherminghe. Amen.

Lubilate Deo omnis. Pſal. C.

De Prophete vermaent alle menſche, dat ſy ſich beghe-
 uen tot den dienſte Godes, ende ſich vinden laten inder
 heyligher verſamelinghe.

Euchet inden Heeren alle ghy. Die daer
 ſyt op erd hier beneden, Verreert den Heere

mit vneghden bly, Loof ſyn aen ſchyn met
 vneghd wilt trede, Bekent den Heer, dat hy is
 de God dyn, Hy heeft ons beyde God' end heyl-
 den, Ghemaect niet toy ons ſelf, wy ſyn
 volck ſyn, End dat kudde ſyner weyden.

Tuedet vyz aen in de poorte ſyn
 hem danckende hoor ſyn weldaden:
 End in ſyn ſael prys ſinghet hem ſyn,
 Loof hem end prys ſyn naem met bedent.
 Want die Heere ſeer goederſieren is:
 Syn bermerſigheyt niet ſal enden

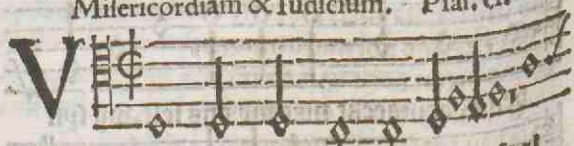
End ſyn tranſtigheyt die ſal ghelofs
Haer nemmermeer van ons wenden.

Ghebedt.

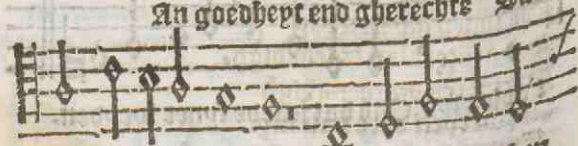
O Heere onſe Godt ende heirder, buygh onſe herten
tot ſulcker gheboorſaemheyt, dat wy dy dienen ghe-
willichliken ende van herten, ende ewelick verkon-
dighen dyn loſ in dynre goedicheyt to onſwaert, die du
ons te vollen gheopenbaert hebſt in dynen Sone Ieſu
Chriſto. Amen

Hier werdt voorghehouden dat officium eener Chriſte-
licker ouertheyt, hoe ſy ſich ſelues ſchicken ſal int verwer-
pen der boosen ende int annemen der vromen. Want
alle huyluaders een voorbeeldt hebben, ſich daerna te
dragen in hueren huylhouden.

Miſericordiam & Iudicium. Pſal. ci.

An goedheyt end gherechte Sal

ick ſtellen by dichte, Heer, ick wil ſinghen

op, ~~W~~ijſelick end van deggen ~~W~~il ick gaen
in d'ys

in dyn weghen, Tot dat du komſt tot my.

Met oprechten ghemoede

Wil ick ſyn op myn goede

Te mynen huyl' eenpaer

Wan d'boofz wil ick my myden,

Noch dat in ander lyden:

Want ick haer' t gants end gaer.

Alle die van dy wycken,

Wat' ick ooc deſghelycken:

So dat niet een van haer

By my ſal moghen blyuen,

Die een boos ghemoed d'yuen,

D'ie moeten oock van daer.

Ick ſal oock niet bekemen,

Die hen tot ſchade wennen,

Die ſynen naeſten by

Met achterklap is ſchadig,

Die ſal ick onghenadigh

Aerwerpen bert van my.

Die met grootſcheyt beanghen

End hooghmoedt is behanghen

Die lyden waer my pyn.

Syn ooghe ſal aenmercken

Die dooz' t'ghelone wercken,

Op dat sy by my syn

Die hen omgafel draghen;

Wtelcke my wel behaghen,

Sullen my dienen syn.

Die omgaet niet boossegghen,

Met spotten end met liegghen,

Sal in myn huys niet syn.

Mer de boosdaders alle

Wil ich byinghen ten valle,

Quer het gantle lande

Op dat de Stadt des Heereu

Keyn sy, met een vermeerren

Gods woords aen allen kant.

Ghebedt.

O Heere, onder wiens, macht alle syn, die du ord-
neerst tot ouerste, wil also anblasen de ghene, die du tot
richters ende Ouerheyt beschickest, dat sy sonder wi-
nemen der persoonen, de vromen banhaue ende straf-
fen de boosen, dat wy onder huerer bescherminghe een
stille ende vreedtsaem leuen leyden na der leere dynes
Soons Iesu Christi, Amen.

Domine exaudi orationem. Psal. cii.

Dit is een ghobode der Hebreer in Babylonien, daer sy
huer lammer inne betreenen. Prophetoot Daniël van huer
ser wederkomste wt derteluer gheuackenisse: daer toe
oock vanden rieke Christi ende der bekeeringhe aller
Heyden tot der water religie.

O Heere,

O Heere, herhoort ghebedt myn, Myr

gheschrey tot dy laet komē. Verbergh niet hoor

my dyn aenschyn, In myner noodt denkomen.

Mer wil neyghen dyn ooz tot my, So toanneer

ich aenroep dy, End my andwoorde geuen.

Want myne daghen syn vergaen,
Als roock die daer verfwindet:

Op't ghebeenten gaer doer ghebraent,
Als eeten heerdot, men bindet.
Op'n heet dat daer was fraey end leis,

Als aghemaeyt hoy gaer dozt is.

Myn spyz berghet ick t'eten.

Myn beenen houden aen t'aleesch myt

Wooz t'gheschrey myns versuchten,

Ich ben geworden inden schyn,

Bellicaen wyz vol sichten.

End als een wol inder woestyn,

Ich waeck' als een musken dat syn

Woent' heeft opt' dach alleene.

Myn byanden doen my smaedt aen

End my darghlicks beswaren,

End die my met smaedheyt belaeen,

Legghen my hebben gheswozen.

D'hzoodt dat ick et', hoe ongheschaeckt,

Heeft my ghelyck alschen ghesmaeckt.

Myn dranck is ghemenght met weenen.

End dat mits d'onghenade dyn,

End om dyns toozens wille.

Want du hast my verhooght seer syn,

Daerna vernedert stille.

Myne daghen syn gants bergaen,

Ghelyck een auondschaduw saen.

Ich ben als hoy verdozret.

Mer du, o Heer, salt ewelick

Wynen in dynet machte,

End dyn ghedachtnis te ghelyck

Dueren in all' gheslachte.

Sta op, erbarm dy der Sion,

Quere

Huerer t'erbarmen ist rydt schoon,

De rydt bestemt is komen.

Want dyn dienfaers begheeren seer

Huer streenen aen te schauwen.

Huer grays tammert hen meer end meer

End haken na d' opbauwen,

Dan sullen d' Heydens s' Heeren naem

Treesen, end dyne macht dooptaen

All Koninghen der erden.

Als die Heer daer sal opgebauwt

Sion hebben na werden,

Hy sal daer seer syn aengeschauwt

In syn heerlicheyt werden.

T'ghebedt der die oedmoedigh syn,

Sal hy aenmercken end aensien,

Huer bed' oeck niet versmaden.

Dit sal by schriftte gheselt syn

Om der nakomers wille,

End dat toekomstigh volck sal syn

Den Heere prysen stille.

Want hy heeft schoon heraf ghesien

Wanden hooghen heylighdom syn

Waten hem el op erden.

Te hoorzen der ghenanghnen sucht,

Te lossen de gherichtde,

Dat in Sion Gods naem ghehooght

End syn lof bercondt werde.

Als daer sullen komen in een

Wolcken

Molcken end rycken in't ghemect,
Den Heere recht te dienen.

¶ 3 Wy heeft my op den wegh verdzucht,
End myn kracht schier benomen,
End heeft myne daghen berkart,
So wil ick tot hem komen:

Segghende, myn Godt, neem my niet
Van hier henen met groot verdziet
In midden myner daghen,

Want dyne iaren 't aller stonde
Wlyuen in hueren stonde.
Du heeft gheleydt der erden grond,
D'hemels syn d'werck dynr hande.

Sy sullen vergaen, mer du bry
Bestaest: alle dingh sal door dy
Ableedtwys berouert werden.

Mer du, o Heer, de ghene bist,
Die daer blyst 't allen sonden,
Dyne iaren syn doech ghewis
Sonder eynde beuonden,
Laet de kinders der knechten dyn
Stedes wonen, end huer saed syn
Alooz dy beuechtigt werden,

Ghebept.

¶ O eeuwige God, wy bekennen, du hebst ons ten reech-
ten ter erden gheworpen, ende om onser ouertedingen
wilen also verdrucke, dat wy van allen mensche ver-
laten ende ouerweldighet syn. Dan heb doch medely-
den

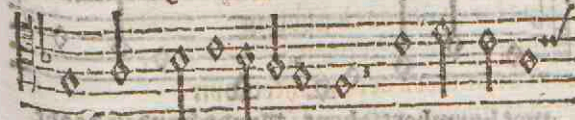
den mit dyner Ghemeente, die du to onser tydt beghin-
nest te erbaunen: ende wil deselue also handthauen,
dat iederma gheroert werde dy aldaer te kennē, te ver-
eeren ende te dienen mit ons, die wy door dyne ghenade
de daerinne gheschreuen syn, door dynen Sone Iesum
Christum, Amen.

Benedic anima mea Psalm. ciii.

David leert, dat die wederboren mensche sich selues
Gāts voeghet Godt te danckē voor alle gheestelicke ende
lijflicke weldaden, bekent de snootheyt menchelicker
natūre van herten, ende verweckt oock alle andere creatu-
ren, sy sullen Godt, die so machtigh ende barmhertigh is,
stedes prysen.

In sie te looft den Heere dyn,

End boegh dy oock te samen Dat inwendigh

des herten myn, End prys synen heylighen

namen

namen. Dyn ſiel, verghet de wel daer niet,
 Die dy door den Heer' is gheſchiedt, In
 dynre booſheyt vergheuen. Want hy ghe
 neeft alle dyn kranckheyt. End kroont dy
 met barmhertigheyt, Trydt, banden doot
 dyn leuen.

Hy verniet dynen mond met goet
 End ſal dy oock vernieuwen

Dyt

Dyn ſueghdt, ſo hy den arendt doet,
 Als dyn ſonden dy routwen.
 Die Heere doet barmhertigheyt,
 Recht oordeel end gherechtigheyt
 Allen die onrecht lyden:
 Hy heeft ſyn ſweghen doen verſaen
 Poſt, end ſyn daden ghedaen
 Konot den Iſraeliten.

Onſz Godt onſz Heer barmhertigh is,
 Ghenaedigh end langkmoedigh:
 Dat hy niet na ſyn ghericht' ghewis,
 End is alſo ſachtmoedigh,
 Dat hy niet altydt ſchelden wiſt,
 Der ſynen grootten toorne ſilt.
 Hy heeft ons niet ghehandelt
 Na onſe ſond' end booſe daedt,
 End heeft ons niet vergolden 'tquaedt,
 Dat wy hebben bewandelt.

Want alſo hoogh die hemel is,
 Ja hogher dan de erden:
 Alſo is Gods goedigheyt frey
 Tot den die ſyn breef' aenuerden;
 So verr de morggen van auond ſtaet,
 Werpt hy van ons on' ſondé quaedt:
 Laet de booſheyt niet weſen:
 Als een goet vader hem ſyns kinds,
 Ontfermet, oock is Godt des ſins
 Ouer dn die hem vreten.

Want

C. Want hy weet hoe wy syn ghebracht,
 Dat wy stof syn, ghedachtigh,
 S' menschen daghen syn recht gheacht,
 Als gras dat daer groeyt prachtigh.
 Hy bloeyt in deser wereld dal,
 Ghelyck een bloem doet ouer al
 Op t' veldt in korter stonden.

Want als de windt daerouer gaet,
 De selue gaer haestlick vergaet,
 End huer plaetsz werdt niet wonden.

Mer s' Heeren goedertierenheyt
 Sal ewlick den aenkluen,
 Die hem bresken: end syn goedtheyt
 Quer s' kinds kinderen blyuen:
 So sy behouden syn verbondt,
 End syn gheboden t' aller stont,
 Op dat sy se beleuen.

Want Godt heeft synen stoel beuel
 In den hemel, end syn ryck vast
 Heerscht ouer aller leuen.

Nu looft den Heer, ghy Enghels al,
 Brachtigh in daed gheworden,
 Die daer wttrichtet syn beuel,
 Pa de stem syner woorden.

Looft den Heer all' heylscharen syn,
 Syn dienaers die synen wil syn
 Doet, looft des Heeren namen
 Queral syne wercken al,

Quer

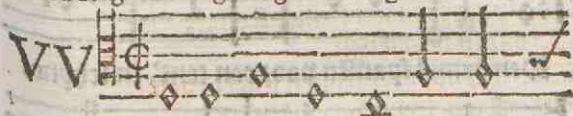
Quer syn heerschap met gheschal,
 Doe oock so myn siel, Amen.

Ghebedt.

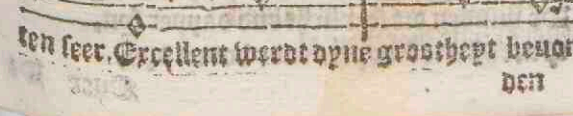
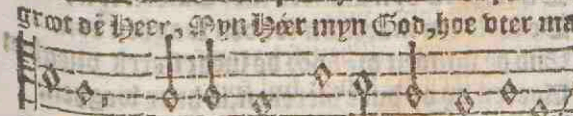
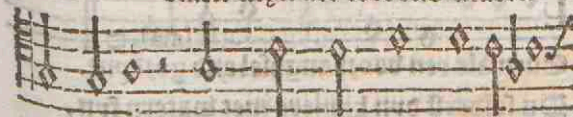
O goede ende gerechtiche God, wil altydt dyne goed-
 dicheyt to onswerdt achtervolgē: ende de wyle dy onse
 broshyeyt wel bekent is, wil ons niet ondersoecken na
 onsen verdiensten, dat du ons gheuest dat loon onser
 ongherechtigheyden, mer als een ghenadigh ende gun-
 stigh vader, verzheefons onse feylen: dat wy beuuyes
 van allen sonden, dyne goedtheiden gheuoelen, ende
 dy prysen in ewigheyt door dynen Sone onsen Heere
 Iesum Christum, Amen.

Benedic anima mea. psalm. ciii.

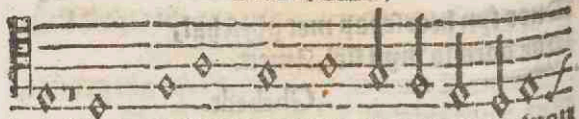
Dit is een wtnemende schoon ghesanck, waerin Dauid
 Godt groot ende heerlick maker wt der scheppinghe, on-
 derhou dinghe ende regieringe aller dinghen.

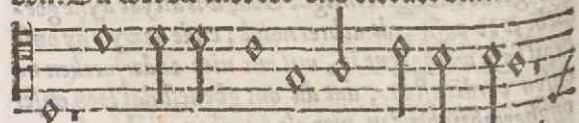
elaen myn siel loof end maeck

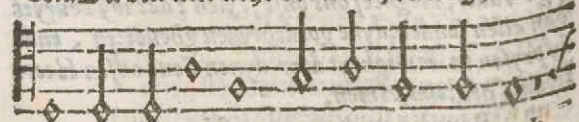
groot de Heer, Syn Heer myn God, hoe bier ma-
 ten seer. Excellent werdt dyne grootheyt beuon-
 den

den: Du werost met eer' end cieraet omme wolt

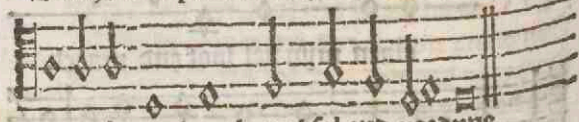
den. Du bist mit licht verciert, euen ghelyck,

Als met eenen klee'd' wtstreckigh end ryck,

Den hemel spanstu voor een tent' in schyne,

Euen als een voorhanghel end gozdyne.

Du solderst dyn kamers met watern syn,

De wolcken maeckstu tot den waghen dyn.

End de winden die door de lucht sterck vliegghen

Hoeren dy op huer vlercken, in huer woghen.

De winden die seer licht end dapper syn,

Maeckstu tot loopers ende boden dyn,

De byerblammen maeckstu end bereydt stille
Wat te richten dynen godlicken wille.

Du heest daer oock o Heer, d'erde ghegrondt,

End syn gheset op eenen vasten grond,

Also dat sy niemmer beweeght kan wesen,

Mer sal altyd volherden in huer wesen,

Du heest alle met den afgronde bedeckt,

Als met eenen klee'de syn wtghestreckt:

End de waters ghinghen ouer de berghett,

Also dat sy't alles konden berberghen,

Welcke so du se bescheldest, voortaan

Alleden sy ende kommen niet bestaen:

End van dynen stemm' alle te ghelycken,

Als van eenen donderlaghe sy wycken,

End de berghen richden hen alsdan op,

End de dalen nederden hueren kop,

Tot dat sy in die eyghen plaetse quamen,

Die du ghegrondt heest hen alle te samen.

¶ End du heest den watern syn beestelt

Een onder merck, end een maete gheselt,

So dat sy hen niet hoorde konnen strecken,

Op dat sy dat erdzick niet meer bedecken.

De springkbozen maeckstu ten dale gaen,

Dat hueren loop tuschen de berghen han,

Daer wt drincken alle dieren der erden,

De wild'efels daer wt oock ghedzencke werden,

De boghels des hemels daer wonen by,

Die midden in den tacken songhen by.

Du heg hiets van bouen de berghen hooghe
 End door dyns wercks vrucht werdt sat d'erde
 d'zonghe.

Du doet wassen den bec hoy ouer all,
 End krupders oock ouer bergh ende dal,
 Die daer syn seer ghedienstigh totten mensche,
 Brijghend' wt der erden broodt synen wilsche
 Doch dē wyn die s' mēschen herte veruueght,
 End oly soet die v' angbesicht verhueght,
 End d' brood dat daer meest onder alle dinghen
 Des menschen herte sterckheyt kan aenbrijghē,
 Dyn boomē Heer, syn sat oock die dyn handt
 (Saemlick Ceders in Libano heeft gheplant,
 Daer de musens te nestelen hen wonen
 D'ouaers maecte oock huer huys op de dēnen.
 ¶ Du heest oock die hooghe berghen bereydt
 Den heitren, hoorzen toeniucht ouer bryd
 Den conynen die daer seer dapper loopen,
 Doch de rotten, daer sy toe vlien met hoopen.
 Du heest dē irae gemaecht met sulck bescheyd
 Dat hy toone der tyden onderscheyd
 End de Son, als sy opstaet hlaer te licheit,
 Weet schoon hueren nedergangē, sonder swichte
 Dan brijghu voozt de nacht door d'uytserheyt
 Daer in alle woudt dieren gaen in bryd,
 Als leuuelpen, die na den roof vast bryllen,
 Soeckend' huer spyl van God om hen te vallen,
 Als nu de Son opgaet, verrecken sy
 In huer

In haer' hollen, daer sy beruffen hy:
 ¶ De mensch gaet dan henen te arbeiden
 Daer hy blyfe totten auond sonder scheyden.
 O Heer, hoe seer vele dyn wercken syn,
 Die du all' heest door wysheyt ghemaecht syn,
 End hoe vol is in t'ronde d'erdruche,
 D'uer mildheyt end rickdom desghelycke.
 D' meer is seer wydt met visschen onghetal
 End d'eren oock groot end kleyn' ouer al,
 Daer de schepen varen daer oock syn vele
 Malaische die du ghmaecht heest daer te spelē.
 ¶ Des' all' op dy wachten aen alle tyd,
 Op dat du hen spyl gheuest t' huerer tyd.
 So du hen gheest, sy nemen t' wt ghenaden,
 So du dyn hand openst, sy hen verladen.
 ¶ Het so du daer berberghst dyn aenghesicht,
 Sy werden vertsuecht end verlaghen licht
 So du hen neemst den gheest ter sond sy sterue,
 End keeren weer tot huer stof end verderuen.
 So du dynen gheest sendst daer komen voozt
 And' end vernieuwt der mēsche aenschyn voozt
 D' heerticheyt Gods die blyue t' allen tyden,
 End laet God in syn wercken hem verblydē:
 Die Heer die doet daer beuen ouer bryd
 Dat erdruck gants, oock door syn aensie wreeds
 Na hy doet de berghen met een aenroeren,
 Koocken end oock beweghen end beroeren.
 Ick wil den Heer singhen myn leuen langh.

Synen God sal ick vrees doen lofsangk.
 So hem daer sy aenghenaem myne rede,
 Ich sal my in God verhueghen met vrede.
 Laet de sondaers wtgheruyet werden gaer,
 Laet de godloosen oock niet wesen daer.
 Du myn siel loof den Heer van herten seere,
 Looff ghy oock alle te ghelyck den Heere.
 Ghebedt.

O Heere Godt schepper hemels end der erden, doe ons
 die ghenade, dat wy wt velsyden ende t' regieren aller
 dinghen erkennen dyne goedigheyt, in dien dat du se
 doest dienē to onsen nutte ende profyte: ende gheef dat
 wy dar mede gheleert werden dy in allen dinghen te lo
 wen ende dancken in ewigheyt door dynen Sone Iesum
 Christū Amen.

Confitemini Domino, intucate. psalm. cv.

Dauid vermaent dat volck to lofsanck Godes: verbale
 sine wt nemelick groote weldaden tot den Ioudischen
 volcke, ende bringht vordt de historie van Abraham toe
 op de tydt, dat Godt den Ioden dat landt Casaan gaff te
 besittene.

D Anckt ende looft God den Heere,

End synen name roept aen, Syn voozme
men

men maecht hond seer', Onder die hey
dens vooztaen, Singht met stemmen t' sy.

ner eer, Speelt mit lofsangk meer end meer,

End wilt sichtiglick wel beraden, Spraken van
syn wonderdaden.

Kome b vry in synen namen;
 Die daer alderhepligk is.
 End laet vzo syn alle t' samen,
 Die den Heere soecken kintz.
 Doecht den Heer syn toe bereydt,
 End syn grootemoghentheyt,
 End

End daertoe wilt v vercloecken,
Syn aenſicht altyd te ſoecken.

Willet ernſtlicken bemercken
Synne wonderdaden groot,
End ſyn wonderteeckens merckē,
End ſyns monds gherichten bloot,
Du die daer biſt dat gheſlacht
Abrahams ſyns knechts gheacht,
D Jacobs kinders ghemeyne
Syn wtuerkozen volck reyne.

Want hy is onſz God end Hère,
So hy ſelū heeft toegheſeyt:

Wiens ghericheē ſyn ſchoon ſcere
Duer t'gant' erdzyck verbreydt,
Want ghedachtich ſyns verbōds
Is hy, end des woords ſyns mōds,
Welck hy in dypſent gheſachten
Heeft gheboden groot teachten.

¶ Des verbōds dat hy gheſwoze
Duydlick heeft tot Abraham,
Tot Iſaac den verkozen,
Doch met eenen eedt ghedaen,
End heeft deſen bonde beueſt
Tot Jacob eewelick baſt,
End oock tot ewigghen ſtonden
Hem met Iſrael verbonden,

Segghende dy wil ick ghenen
Dat landt Canaan v'uchtbaers

Dy dat het dy ſnden leuen
Dyn erfdoel ſy opou baer,
Doe ſy dan daer waren in
Weynigh end een kleyn gheſin,
End in den ſelūighen lande
Aremdelinghen goeder hande.

End doe ſy daer ſyn ghetoghen
Van d'een volck tot d'ander heen,
So wanner ſy oock vertoghen
Wt eenen ryck d'ander in,
Hy liet gheenē menſche toe,
Dat menſe verdrukken ſou.

¶ Per beſtraft' om huerent wille
Stracks der koninghen moedwille.

¶ Segghende wilt niet aenroeren
Die daer myn gheſalfde ſyn,
End met leydt oock niet beroeren
D'heylighe Prophten myn.
Als dan eenen hongher noode
Duerd' erde hy berſep groot

End oock alle koozen ſpyſe
Ontoogh hy alletley wyſe.
End vooz hen landt hy daer henen
¶ Het grooter voozſichtigheyt
Joſeph, die daer van den ſynen
Aerkocht was tot dienſtbaerheyt,
Wiens voeten alſo men meldt,
Waren met boeyen ghequeel:

End syn siel niet sonder schanden,
Weyzeft met yseren banden.

Totter tydt dat hem ghegheuen
Godes woordt was inden mond:
Maer doo; hy syn ward ontflegghen
Wanden karker na der stont.
Want de koningk wel bekant
Genen bode tot hem sandt,
End liet hem wt banden slaken,
Des volcks heer hiet hem los maken.

End hy steld' hem tot een heere
Quer syn gants huylghelein,
End tot een heerscher met eere
Quer all die hauen syn:
Op dat hy na synen wil
De vozken ringhelde stil,
End dat hy synen raedlieden
Wysheyt leerde t'allen tyden.

¶ 3 So quam Israel gherade
Met spoedt in Egypten-landt,
End Jacob met synen sade,
Een vzeemlinck inden land' Ham.
End Godt meer derde t'gheral
Syns lieuens volchs Israel:
Ende maecte t'in dien landen
Wachtigher dan syn byanden,
Doe began Godt om te wenden
Huer hert tot haet des volchs syn.
So dat sy bedrogh aenwendden

Teghen syne dienaers syn,
Mer hy op den seluen standt
Wolen synen dienaer sandt,
End Aaron, dien hy reyne
Werktozen hadd' in't ghemeyne.

Die syn wonderteekens deden
Onder hen, na syn beuel,
End seldsamen wonderheden
In d'land Ham quaedt end rebel.
Hy sand duyfternissen swardt,
Dat het alles duyfter wardt
End synen woorde gheprezen
Syn sy ghehoorzaem ghetwelen.

Huer waters alle ghemeyne
Veranderd' hy gaer in bloedt.
Hueren visschen groot end kleyne
Doodd' hy gaer oock op den voet,
Huer landauwe bracht oock boozt
Ael vozchen aen allen oordt.
End in d'innerste ghemaken
Des konings konden sy raecten.

¶ 4 End daer quamen te verschonden
Aelberhande blegghen sel,
End in allen hueren enden
Lupsen scherp dooz syn beuel,
End booz reghen seer begheert
Sandt hy hen haghel op erd:
End een vierulam die daer brandde
Quer

Ouer hueren vader lande.
 Huer wyngarden gaer te neder,
 End huer vyghbosmen hy sloegh:
 Deertoe dooz groot ongheweder
 Huere boomen hy versloegh.
 End dooz syn beuel aen boozdt
 Quamender springkhanen boozt:
 End kroydwozmen, die daer waren
 Ontellick, sachmen bergaren.
 Die alle kroyden op aten,
 Die daer waren op huer landt.
 Die oock te male veraten
 De vruchten huers erdycks gants,
 Hy sloegh oock in huere landt,
 D'eerstgheboznen booz der hande,
 D'eerste vruchten huerer krachte
 Ghebozen in voller machte.
 ¶ Daernaē boerd' hy' wt gheladen
 Met goud' ende siluer veel,
 Daer was oock niemant beladen
 Met krankheyt in Israel.
 End doe sy wttoghen, so
 Was Egypten landt vast brot:
 Want daer was ouer hen allen
 Groote vreesz van hen gevallen.
 End die Heer spand' wt een wolcke,
 Diese s'daeghs bedeckte syn,
 End een byet dat synen volcke

Des

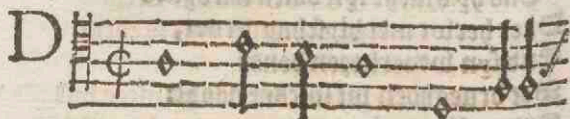
Des nachts gaue klaren schyn.
 End na hueren heylsch gheschoort
 Bracht hy hen veel quackels boort:
 End verladighdel' in noode
 Met den hemelischen broode.
 Hy ded' op de steerrotz droeghe,
 End waters bloeydender her,
 Welcke dar liepen van hooghe
 Als stroomen dooz plaetsen dozt,
 Want hy was ghedachtigh syn
 Der heylgher toefegghingh syn,
 Die hy ghedaen hadd' in't klare
 Abraham synen dienare.
 End hy bracht syn volck ten eynde
 Daer hertwt met blyschap groot,
 End syn wtuerkozen bende
 Met vrueghden wt sulcker noot:
 End gaf hen de landel in
 Der volcken na hueren sin.
 So hebben sy onuermeten
 Des volcks arbeydt vry beseten.
 Op dat sy van herten gronde
 Bewaerden de bruycken syn,
 End dat sy t'eeuigher stonde
 Hielden syne rechten syn.
 ¶ Ghebedt.

GO Godt, die du warachtigh bist in dynen beloften,
 ende beuestet hebste een seker verbande met ons inder
 hands

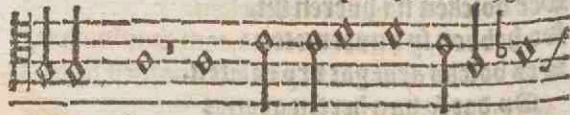
bande dynes Soons Iesu Christi, doe ons alwech dese
ghenade, dat wy altydt geleert werden door dyn wordt,
ende voede ons also na dynen goedicheyt (als du in
voor tyden dynen volcke Israel, dat du teghen alle sy-
ne vyanden bewaerdest, ghedaen hebst) dat wy meer
ende meer dyne vaderlicke goedicheyt rooſiverdt er-
kennende, dyn prys grootmaken, ende dyne goedicheyt
verhalen in eewicheyt, door dynen Sone onsen Heere
Iesum Christum, Amen.

Confitemini domino. Psalm. cvi.

Dat Hebreisch volck gebracht in slavernie, vertelt sy-
ner vaderen sonden, ende Godes weldaden aen se, ende
bidt om hulpe, in synen droeffalen.

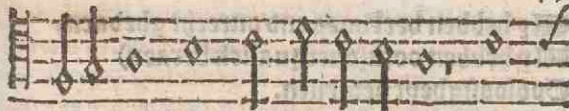
Ancht Godt den Heer, Want hy is

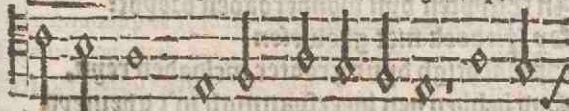
goedigh gaer, End syn grote barmhertigheyt

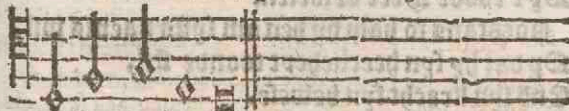
boozwaer Werdt eswelich beuonden, Welte
konde

konde van s'Heeren weldaden syn Spre

ken te recht: of den gantzen lof syn Wel van

deggen verkhondens

Wel saligh die daer bewaren srecht
Wat billich is, end die sstets wat is recht
Te honden hen verkhloeken.

Ghedenck onser, Heer, om des gantzes wil
Die du daer dzaeght tot dynen volcke sstl,
Dooz dyn heil wil my bloecken.

Op dat ick t'goedt sie end aenschanwe syn,
Dat du bereydt heest den verkooznen dyn,
Panielick allen bromen.

Dat ick my mach verhueghen t'aller skonde
In dynes volcks brueghde van herten gronde,
End my met dyn erk romen.

Ally hebben doch, Heer, teghen dy alleyn
Doch met onsen vaderen in't ghemeyn
Ghesondicht inden leuen.

Wilt hebben veel boos end onrecht ghedaen,
 Wilt hebben oock (ouerqualick beraen)
 Godloosigheyt bedreuen.

Dese vaders hebben niet ouerlept
 In Egypten dyn wonderdaden bzejdt:
 Sy syn oock niet ghewelen
 Ghebachtigh dyn grooter weldaden reyn,
 End hebben hen weerſpannigh in't ghemeynt
 By t'roode Meer betwelen.

Rochtsans so halp hy hen om syns naems wil,
 Op dat hy syn heerlicheyt toonde stil,
 End syn kracht syn betwese.
 Hy bedreyghd' het roode Meer, end het wart
 Door' end leyddese door de diepten hardt,
 Als door een wildernisse.

Wter handt der, dief' haatden, hy so bracht
 End bryddese van de gheweldighe macht
 Huerer stercker byanden.
 De waters die oueruelen, seer swaer
 Huer byanden, so dat van alle daer
 Doch niet een bleef voor handen.

¶ 2 Doe grepē sy moede, met blyde aenschyn,
 End ghelooften stracks aen de woorden syn
 Met syns lofsangs aenuerden:
 Wer kortz daerna vergaten sy gants gaer
 S' Heeren wercken, sonder te nemen waer
 Synen raedt groot van werden.

Gen belustingh boos inder woesteny

Quere

Ouerquam hen, oock sterck verſochten sy
 God inder wildernissen:
 End hy gaf hen na huer begheerlicheyt,
 End sand hen door boedel een magerheyt,
 Die hen d'leuen de missen.

Doe benydden sy Post sacht van aerdt,
 In den leghe end Aaron verklaert
 Een heylghe vanden Heere,
 So dat d'erdryck hem opend', end verſoep
 Dathan rebel, end b'deckt' Abirams rott,
 In eenen onmekeere.

Daer aensack een vyer met seer grooter spoed
 In huer rott, end een blam die op den boet
 De godlose verbrandde.
 Sy maecten oock een half aen Dreb vry,
 End oock een beeld ghogoten, welck daer sy
 Vereerden t'huerer schande.

¶ 3 Sy verwisselden huers Gods heerlicheyt
 Door eens ollen biloteniss, die daer leyde
 Gras groeyend' op den velde.
 Sy vergaten Gods huers verlossers saen,
 End wat hy in Egypten had ghedaen
 Meer eerlick met ghewelde:

End de wonderdaden inden land' Ham,
 End de verschricklike dinghen ghedaen,
 Den roode Meer te booren,
 So dat se God wt te roeyen booznam:
 Met Postes syn verhozen daer boozquam,

Synen

Synen grimmighen toezen.

Sy verwoezen dat ouerlussigh land,
End hebben oock synen woerde bekant
Gheen gheloof toeghebraghen,
Sy intraden in huer' hutten eenflins,
End waren niet ghehoorzaem eenighlins
D' Heeren trauwe toelaghen.

Daerom swoez hy hen met verheuer handt,
Dat hy se verlaen in syns toznes bzandt
Soud' inder woestenen,
End dat hy huer sacdt onder d' Heydens wreed
Merwerpen soud' end verstroyen aen bzeed
Derlick aen alle syn.

¶ 4 Daer hebben sy hen met Baal Phegot
Gaer verkoppelt, ende aten enen doort
Dooden offer met romen,
End verweecten also Gods tooznigheyt
Dooz huere doon, dat groote plagh' end leydt
Duer hen is ghekomen.

Doe stond op die seer puerighe knecht
Phinocs, end hy dede wraek' end recht,
So dat de plagh' hielt stille:
End dat is hem toegherkent doozwaect
Tot een ware gherechtigheyt, die daer
Ewighe is t'aller wyle.

Sy verweecten hem oock tot tooznigheyt
By't tuiwfwater, so dat God post leydt
Aendes' om huere'n't wille,

Want

Want sy hadden synen gheest so ghequeet,
Dat hy met syn lippen stont heeft gherick,
Doch na huere moedwille.

Sy hebben de volcken niet wtgheueyt,
Noch oock hen daermede seer veel bemoept,
So God hen had gheboden:
Mer hebben niet den Heydenen berkeert,
End hen ghemenght, hebben daertoe gheleert
Huere wercken end daden.

¶ 5 So dat sy daer dienstlick bereerden mael
Huer' afgoden, die hen niet syn gheweest,
Dan tot eenen balstrycke.
Want sy huer soons end huere dochters werd
Den duyuelen, met verkeerde beghert,
Offerden te ghelycke.

Sy vergoten oock dat onnossel bloeds
Huerer sonen bloed, end dochteren loet,
Die sy oock t'allen wonden
Canaans afgoden op offerden.
End dat landt ward gaer beulect end onreyn
Dooz huer groote bloed sonden.

Sy besmedden hen met huer wercken daer,
End bedreuen hoerery openbaer
Met huer grouwliche daden,
So dat t' Heeren grimme daer bald sfack aen
Leggen syn volck, end kreggh en grouwel van
Syn erf qualick beraden.

So dat hy t' in der Heydenen gheweld

Aa. i.

Eaf

Wat end waren onder d'heerschap gheselt
Der, die haer tot hen droeghen:

Huer byanden verdruchtense gaer seer,
End moesten hen tot hen in allen keer
Als onderdanen boeghen.

¶ 6 Wenighmael heeft hy se berloft, mer sy
Wederfonden met huer voornemen by,
End wurden veroedmoedicht

Dooz huer misdaed: doch hy sachse schoon aen,
Wanneer sy met angstse waren beuaen,
Hoozend' huer klagh' oedmodigh.

End is gheweest ghedachtigh des bonds syn,
Dat hy met hen ghemaect hadd', end heeft syt
Hen met berouw ontfaemt.
End heeft hen daer ghenade binden doen.
By den diefe gheuangen hielden koen,
Die huers hebben erbaremt.

Onsz Heer God, ons berloftz end ons verslaemt
Mit den Heyden, op dat wy dynen naem
Prysen, end dyn lof konden.
Ghelooft sy die Heer God van Israel
Gewlick, alle t'uoelck oock seggh' Amen wel,
Looft den Heer t'allen stonden.

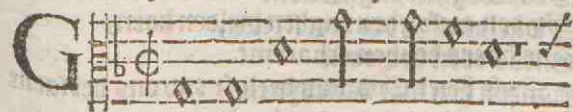
Ghebedt.

¶ O Heere Godt, laet niet toe, dat wy vimmermeer
dyne weldadē vergetē, ende vallen door onse ondank-
baerheyt ende wederspannigheyt, inde ellendigheyt
daer an onse vaders mede ghestraffet hebst: mer mis
verghewen

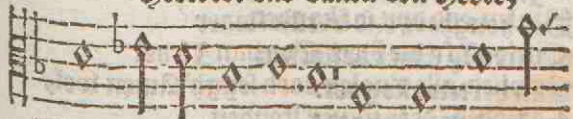
Verghewen alle onser sonden, maect dat wy also des
goedes, dat du ons in dynē Sone Iesu Christo medeghe-
deilt hebst, ghedencken, dat wy dy so vaste aenkleuen,
dat wy nummermeer to afgoderien ende superstitiën,
daer wy door dyne ghenade van afgheweken syn, ver-
uoert werden: mer dat wy in beyligheyt end gherech-
tigheyt leuende, by dy opghenomen werden dy te pry-
sen in eewigheyt. Amen.

Confitemini Domino, quoniam. Psal. cvii.

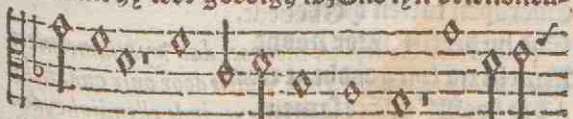
De Prophete secht, alle verdrukinghen komen door
den wille Godes bringht daerop voort alle perikelē ende
ellendigheiden der dwalenden inder woeflynie, der ghe-
uanghenen, krancken ende Seefuchighen. Dar ghebede
dat sy tot God doen: hoe sy verhoort werden, hoe sy Godt
daer voor dancken. Item hoe Godt alle dinghen in synen
handen hebbe, ende veranderse als hy wil.

Heeft lof end danck den Heere,

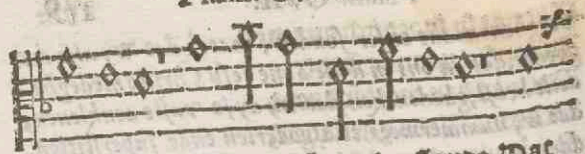
Want hy seer goetdigh is, End syn vriendlick

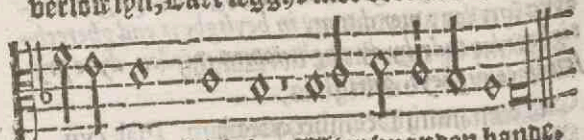
heyt teere, Die is eewigh ghelwis. Die vā hem

Aa. ij.

berloft

verloft syn, Laet segghē met verstande, Dat

hy se bracht heeft syn, Wter byanden hande.

Wringhende se te samen
 Wt Dolk' end Wesse breed,
 Wt Woerden, koudt by namen,
 End wten Syden heet,
 Dooz weghen onghedaent
 Dwaeldeſ' in der woestynen,
 Ende steden bewoont
 Konden hen niet verschynen.

In allerley ghebreken
 Des honghers end durcks swaer
 Waren sy schier beswoeken
 Wan herten alle gaer.
 Sy hebben so benoodt
 Gheropen totten Heere:
 End hy heeft' wter noot
 Bracht na syn goedheyt teere.

Hy heeft' alle te samen
 Bracht op den rechten padt

Tot

Tot dat sy spoedigh quamen
 In een bewoonde stadt.
 Datmen dan nietter daedt
 Bekenne Gods ghenaden,
 Dock onder t' menschen saedt
 Alle syn wonderdaden.

Want hy maecht de siel sadigh,
 Die daer seer durstigh is,
 End dien hongbert, ghenadigh
 Maecht hy wel sat end friz.
 Die daer in duyſterheyt
 End t' doods schaduw gheseten,
 In all' ellendigheyt
 Waren met yſern keten.

¶ I Om dat sy Godes woorden
 Sterck hebben wederstaen,
 End syn smaders ghelozden
 Syns raeds, qualick beraen,
 So dat sy dooz t' ghequel
 Demoedigh syn ghelwesen.
 Sy syn komen tot val,
 Gheen hulp ward hen bewesen.

Doz hebben sy gheroepen
 Tot God in hueren noot:
 Die heeftse na huer hopen
 Verloft wt angstē groot.
 Hy heeft' wt duyſterheyt,
 Daer sy saten ghedoken,

Alty.

Wt

Wat Poodds ſchaduw gheleydt,
End huer banden ghebroken.

Dat men dan Gods ghenaden
Bekenne metter daed,
End oock ſyn wonderdaden
Onder der menſchen ſaed.
Want ghebroken heeft hy
De ſterck' eerenen dozen:
End d' yſern grendels by
In twee konnen verſchozen.

De dwafen die daer dwaelden,
Tot boosdoen komen ſyn,
Daerdoor ſy hen behaelden
Brauckheiden end ghepyn,
Alſo dat huer ſiel gants
Walghde voor alle ſpyſen,
End dat ſy na ſ' doods dans
Seer byna moeften ryſen.

Doe hebben ſy gheropen
Tot God in huere nood:
Die heeftſe, na huer hopen,
Mer loſt wt angſten groot.
Heeft' oek gheſond ghemacche
Door ſyns woords ouerlende:
End heeftſe by gheſlaecht
Van al' huere ellenden.

Die daer baren te ſchepen
Daeghlicks te See waert in,

End

End in wateren diepe
Bekomen huer ghewin:
Des Heeren wercken bloot
Konnen ſy licht aenmercken:
End inden diepten groot
Schauwen ſyn wonderwerckē.

De wind met groot onweder,
Heft hem, door ſyn beuel.
End, door ſulcken gheweder,
Dyuen ſ' Heers goluen ſel.
Nu ten hemel ſy gaen,
Korts dalen ſy te gronde.
So dat ſy ſchier vergaen,
Verſchrikt van herten gronde.
Sy wanckeln door d' beweghē,
Euen als dzonckaerts doen,
End gheen dingk, ſo ſy plegghen,
Konnen ſy wel beuroen.
Sy roepen totten Heer
In ſulcke vaerlichheyden:
End brengh't in eenen keer
Wat huere benaetheyden.

End maecht dat ſulck onweder
Verga na ſynen wil,
End de Heer goluen weder
Maecht als te voozen ſtil,
End ſy verhueghen hen,
Als d' Heer worden is ſtille,

A. A. G.

End

End Godt bzingtse daer heen,
Aen d'landt na huere wille.

Datmen dan Gods ghenaden
Bekenne metter daedt.

End oock syn wonderdaden
Onder der menschen saedt.

Datmen oock verheft hem
Aooz des bolckes ghemeyne,
Hem lou' all' hert end stem
Ander raedsaemlingh reyne.

¶ Die daer de waterfroomen
Tot wildernissen bzinght,
Daertoe de waterspronghen
Tot groote drooghten bzinght,
End bzinght d'erdyck brychtbaer
Tot een onruchtbaer wesen:
Om dat so ondancckbaer
D'invoners syn ghewesen.

Die oock de wildernissen
Aerkeere in waters groot,
End d'erde vol drooghtnissen
Tot waterspronghen bloot.
End daer sett hy die daer
Ver hongher syn beuanghen,
Dat sy een stad aldaer
Opbauwen met verlanghen.

End dat sy d'landt besaeyden,
End plantender wyngaerd:

Daer

Daer sy brachten af maeyden
Tot huers ghesins weluaert.

Hy bespoedicht se seer,

End laetse wel toemenen:

End huer bee meer end meer

Doet wassen on afnemen,

Dan gaen sy after steden

Om huerer sonden wil,

Dooz sware teghenbeden,

End onruchtbaerheyt veel.

Godt doet met grooten smacht

De vorsten heen versenden

Duer dwael weghen quaedt,

End plaessen die niet enden.

Hy bzinght wt noodt den armest

Tot eer' end syn ghesin

Bzinght dooz enkel erbarmen,

Als tot een kudde reyn.

Welck so de vromen sien,

Syn vro van herten gronde,

Daer de hoose sal blien

Setten verstoppen monde.

Die dan kloeck is van sinnen,

Sal dit wel nemen waer,

Op dat hy mach versinnen

D'Heeren groot daden klaer.

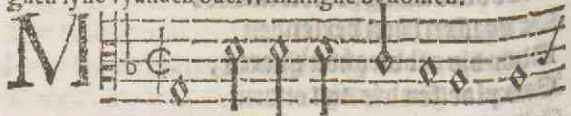
Ghebedt.

¶ O Heere vol goedertierenheyt, die du de menschen
door

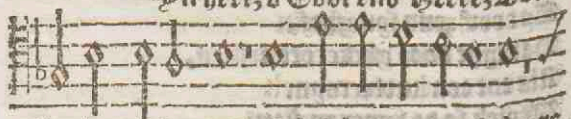
door verscheyden middelen eastydest, dat sy sieb tot dy
bekeeren: laet niet toe, dat wy door ondancckbaerheyt
vergheten de onbegrypelicke weldadē, ende soderlickē
verlossinghen, die du ons daghelickes doest, mer dat wy
vlytich syn te aenmercken onse gantse leuen lanck ay-
ne onuerghelyckelicke goedicheyt, die du to onswaere
ghebruyckt hebst, door Iesum Christum, Amen.

Paratum cor meum. Psalm, cviii.

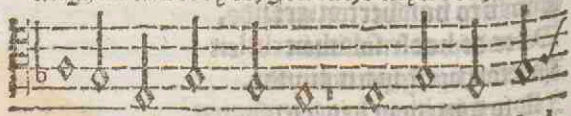
Erlike dencken, David schreef desen Psalm, als hy krygh
voerde teghen de omhggende vyanden, die teghen hem
ghesworen hadden. Hy vertrauwet sich op Godt, hy sal ee-
ghen syne vyanden ouerwinninghe bekomen.

Mijn hert, o Godt end Heere, Tot

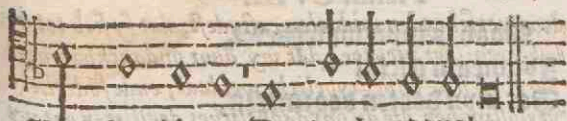
singhen is bereydt, Ick sal, o myn recht' cere,

Lof singhen met bescheydt. Du lofsangk' spel

sta oppe. End harp voll melody, Dat ick daer
vroegh

Vroegh op kloppe. Den dagheradt nabg.
Dat ick met lof ontspringhe
Onder den volcken, Heer,
End dat ick dy lof singhe
Onder die Heydens sār.
Want dyn groote ghenade
D' hemels te bouen gaet:
End dyn waerheyt gherade
De wolcken inder daet.
Verhef, o Godt ende Heere,
Bouen de hemels dy:
End dyn eez' meer end meere
Op erd haer toone bry,
Dat dyn lieue gherechten
Verlost werden eenmael:
Verlofz' door dynere rechten,
End help my wter quael.
Godt sprack niet te verhele
In syn heylighdom luydt:
Ick wil Sichem bedeele
Suchots dal meten wt.
Gilead myn ick achte,
Danaffes is oock myn:
Ephraim myns hoofds krachte,
Juda myn hoofs man syn.

Moab

Hoab is myn waschketel,
 In bumeam ick sal
 Het myn boeten doozmeten,
 End maken bly gheschal
 Ouer de Palestynen.
 Wie sal belepden my
 In de besloten steden?
 End tot in Edom brye

Salt du niet doen, o Heere?
 Die ons verstootten hast,
 End woudst wtgaen niet meere
 Het ons end onse heyrkracht,
 Help ons als nu ter stonden
 Teghen onsen vyand,
 Want ydel werd t'beuonden
 Des menschen onderstandt.

Wer wy dooz Gods met treden
 Sullen schoon dinghen doen,
 End hy sal bry vertreden
 Onse vyanden koen.

Ghebedt.

O Heere, die du dy na dyner grooter goedicheyt, tot
 aen dynen gunstlich bewisen hebst, ghief ons hulpe te-
 ghen alle onderdruckers en de wederparten, dat wy
 verdrucke werden, tot dy, ende niet tot mensche, daer
 ghene saligheyt inue is, onsen toop nemen, ende by dien
 dat wy onse hope, die wy to dy hebben, niet verliezen,
 wy onse berste als ydt bereydt hebben dy te dienen ende

te vereren in dyner Ghemeente in ewigheyt, door dy-
 nen Sonē Iesum Christum, Amen.

Deus laudem meam, Psalm. cix.

David beglaecht sich ouer Doeg, end meer andere vleyer
 Sauls: vloecht oock onder hueren persons die godloo-
 sheyt iude, die Christum schandelick uerriet, ende andere
 die Godes kinder viandelicken haten. Beklaecht oock
 daerinne syne elende, ende roept Godes name an.

In der wyse des xxxii. Psalmes.

O myns lofs God, swygh niet, wāt des gods
 End des bedrieghers mondt, wt herte (lofs
 Heeft hem open ghedaen al teghen my, (boots
 End met valscher tongh met my ghereedt bry.

Sy cinghen my met hatighe woorden,
 End ben van hen on saeck bestreden worden:
 Sy syn booz myn liefde met haet beuaent
 Doch ick was den ghebeden toeghebaent,

Sy vergelden my voor het goedt dat quade,
 End booz myn liefd' haet end groot' ongenade,
 Den godloofen tot booghd, end den vliant
 Stel ouer hem, end t' syner rechter handt.

Laet hem ghericht werden inden gherichte,
 End syn ghebedt syn van ghenen ghelwichte,
 Laet de vagher syns leuens haest vergaen,
 End een ander die neme syn ampt aen.

Syne kinders daer toe laet werden weesen.
 End syn wyf een verlaten weduw wesen.
 Dat huer kinder dwalen, end om den kost
 Bedelen

Bedelen gaend' tot huereu huyfen woest.

De woeker aer slaer hand aen all syn haeren,
Laet debremden syn beaerbeydde roouen;
Niemand oock sy die hem ontferme synt,
Of medlyden hebb' metten weesen syn.

¶ Syn laed come tot niets, welck nie veracht,
Ende syne naem inden tweeden gheslachte;
Dat Godt syns vaders quaed ghedachtich sy,
Ende synt moeder sond' niet wtghewischt sy.

Laet' altydt voor Gods oogē gekelt werden,
Die wtroy' huer ghedachtich; wter erden,
Om dat hy gheen vriendschap bewyft in noodt,
Mer den armen vol drucks veruolght ten doot.

Hy heeft den bloeck lief gehad t' allen stonde,
Laet den seluen van hem weroen gheuonden;
Hy heeft oock niet beghert den goeden wensch,
Laet en seer veer wycken van desen mensch.

Hy heeft den bloeck als een kleedt aengetogē,
Welck is in syns lyfs binnenste ghetoghen,
Recht als water, end nu schoon heen gheuuloeyt
In syn ghebēen' euen als oly soet.

Laetten hem syn voor een kleedt end een burde,
End voor een riem daermed' hy hem begurde.
Dit koume van Godt myn' vyanden toe,
End den die quaede spzeken teghen my vro.

¶ 2 Herdu, o Heer end Godt, wil du doch stille
Handelen steets met my om dyns naems wille,
End verlot' my wt desen droeuen standt:

Want

Want dyn goedheyt is groot end wel bekant.

Want ick verdrucht end arme ben, o Heere,
End myn hert is binnen my ghewondt seere,
Ick tred' als een auondschaou' u on moed,
Nu hier, nu daer, als een springh hane doet.

¶ Syn knyen die syn dooz balle swack ghewordē,
Syn lyf sonder vleesch is gaer magher wordē;
Ick ben hen tot smaedheyt ghedeghen vry,
Die my aensien, die schudden t' hooft dooz my.

Kom my te hulp, o myn Heer end God stille,
Doe my bystandt, om dyn ghenaden wille,
Bekennen doe hen, dat het dyn handt sy,
End dat du, Heer, dit self ghedaen heeft vry.

So sy bloecken, wil du doch seghen gheuen,
So sy opstaen, end vallen my enteghen,
Laetse beschaemt werden in teghen spaedt,
Mer dyn knecht hem verhuoghe wel ghemoedt.

¶ Syn vyanden laet met smaedt bekleedt werde,
End met schand' als met een kleedt bedeckt terde
Ick wil den Heer danken met mynen mond,
End openlicks hem louen t' alder stonde,

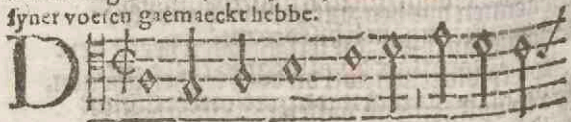
Want den aermen heeft hy gheslaen ter spde,
Op dat hy hem beuaerde t' allen tyden,
Dooz den die hem, dooz ongherechtigheyt,
Sochten te bringhen tot berderf end leyde,

¶ O Godt, in den wy ons alleene romen, sie op de me-
achte, ergheyt end wreetheyt der ghenen, die ons laste

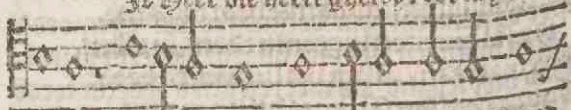
ven ende teghen ons opstaen : breck huer voornemen
ende verstroy hueren boisen raedt : doe ons bystande
ende bewaer ons na dynen ghenaden: keer huer vloec-
ken in segbenen, dat wy altydt oorsake hebbē dy groot
te maken midden in dynen ghemeynthe, die daer is de
bruydt dynes eenighen Soons onses Heeren Iesu Chri-
sti, Amen.

Dixit Dominus Domino meo psalm. cx.

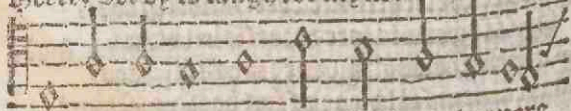
Dauid singht vanden ryke Christi, dat daer was in Sion,
ende van daer vordt komen soude tot den eynden der er-
den, ende achteruolghen sal, tot dat Christus aghemeyn
licken aenghebeden, ende syne vyanden tot een voetbäck
siner voeten gaemaeckt hebbe.

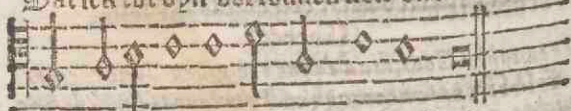
Heere. Set dy so langh tot myner rechter hand,

Dat ick tot dyn voetbauch stell' end vernere

Dyn vyanden, die dy doen wederstand.

Die

Die Heere sal dynen kracht stak schoon senden
Heer verre van Sion gock ouer hreed.

Hy sal hem niet dreef woorden tot dy wenden,
Hersch middent onder dyn vyanden wreed.

Dyn volck sal niet gauen by willigh toesen,
Wanneer du salt ciclick vertoonen dy:

End dyn leghd als de dauw s'mozghens dick
ghyzen.

Sal in dynen kindert voozt komen by.

Die Heer die heeft gheswozen met aendachte,
End het sal hem berouwen nimmermeer,

Du bist ewigh priester t'allen ghesachte
Na d'ordering melchisedec met eer.

Die Heere staet dy alweghe ter syden,
End sal dy doen in nood goed onderstand:

End in synen toozen sal hy bescreyden
De Koninghen, end slaense voozt de hand.

Hy sal ouer den heydenen doen waken,
End maecten't allom vol lichamen dood:

End de hoofden sal hy te vallen maken,
Die daer herschen ouer veel landen groot.

Hy sal ghewis wter droeffalen beken
Drincken dewyl' hy ouer wegh sal gaen:

Daeromme sal hy oock syn hoofd opsteken,
End verheffen bouen des hemels thoon.

Ghebedt.

O ewighe Gods, die du dynen ewighen Sone veror-
dent hebst onsen koning end Priester te syne, dat wy
dy door dat offer synes lyues geheyliget wurden: maec

ons deelachtigh alle syner weldaede, dat wy mit versake
onfes selues, hem dienen in aller heyligheyt end ons dy
opofferen gheestelick offerende dy aenghename syn door
denseluen dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Confitebor tibi. Psalm. cxii.

Dauid predickt in desen Psalme de wysheyt ende barmher-
tigheyt Godes, die hy in sonderheyt an dat Ioudisch volck
ghebruyckt heeft.

Inder wyse des. lxxvi. psalmes

Ick sal dy Hser, dancken end louen

Wat den gheheelen herte myn,

Dock heymelick end daer en bouen,

Inder byomen versameltigh.

S' Heeren wercken niet te doo; gronden

Syn groot, end werden ondersocht

Van allen den die t' allen stonden

Daernaer niet lust hebben ghesocht.

Syn werck doo; waer aen alle tyden

As enckel lof end heerlicheyt

End syn gherechtheyt t' allen tyden

Sal bliuen in ewigheyt.

God die daer is gaer volghenaden,

Der barmhertigheyt toegedaen,

Heest niet willen syn wonderdaden

Ghedachtenis laten verghaen.

Den die hem streyts hebben doo; ooghen,

Heest hy gheghunt den koldesmonds,

End is (doo; trauwigheyt bewoghen)

Ghedachtigh ghetweest syns verbonds.

Hy

Hy heeft daer be kracht syner wercken

Verlaert synen volcke ghelieft.

Sits dat hy hen, tot huer verstercken,

Der heyden erf ghegheuen heeft

De wercken syne eyghener hande

Syn recht waerheyt end billichheyt,

End gheboden alderhande

Syn waer end enckel vasticheyt.

End syn beueit op sulcher wyse,

Dat sy ewelick bestandigh syn:

Want sy syn ghemseckt alder wyse,

Wat trauw' end gherechticheyt syn.

Hy heeft synen volcke ghesonden

Verlossingh end syn verbond eris

Gheboden t'houen t' allen stonden,

Watens naem heyligh end heerlickts.

Gods breef is der wysheyt beghine.

Hy gheeft allen een recht verstand,

Die hen hierna richten niet synne,

Welcker prys heeft ewighen stand.

Ghebedt.

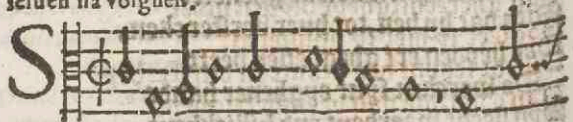
GO Godt, die du wonderbaer bist in dynen wercken
ende waerachtigh in dynen belofien, beueit ons meer
ende meer in dyner heylighen wille, ende inder vreesse
dynes names, dat wy dyne gheboden houden ende dyn
lof verkonden ouer der verlossinghe onser in dyne Sone
Iesu Christo ghedaen. Amen.

Beatus vir qui timet, psal. cxii.

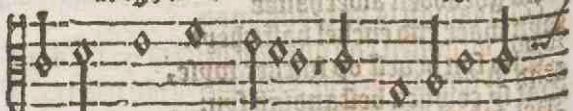
Wb. g.

Dauid

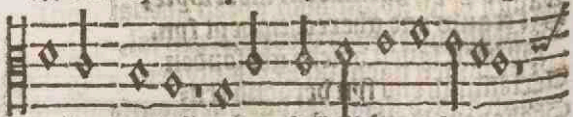
David beschryft in desen psalme de goedicheyt ende ghedult Godes: secht gheluck saligh te syne de gene die dese seluen na volghen.

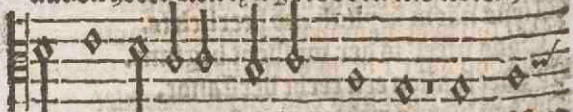
Aligh is de man die daer leeft, In rech

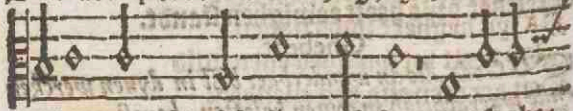
ter ontsicht des Heeren, End die een welghe

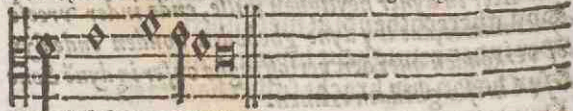
nallen heeft. Aen syn gheboven end leeren,

Syn saed op erden sal krachtigh syn, End t' saen

der vromen: d'welck God oock syn. Het seghe

ningh sal bereeten.

Kyck

Kyck domen end' all' overvloed
Sullen in syn huys oock wesen:
Syn gherechtigheyt blyuen moet
Hoe seer sy hier sy wispresen.
D'licht schynt den vrome in duysterheyt
Van God, die van barmhertigheyt
End' gnaden werdt meest' ghepresen.

Weladigh is de vrome man
Dooz' wtlenen end' ghevuen:
End' al syn saecken hy well kan
Het g'heel end' stichtingh v'vuen.
Saligh is hy, want dooz' gheen gheual
Beweght hy enmermeer worden sal,
Der vromen naem sal steyts blyuen.

Van quaed gherucht dat' overkomt,
Schzoemt hy doch hem niet met allen:
Wat syn hert hem vertrauwet end' romt
Op God daer't op is veruallen,
Syn herte staet vast end' breekt gaer niet
Tot dat hy syne v'anden ster,
Na syn beghert' overuallen.

Hy deelt wt syn goed' euen mild
Den aer men end' den ellenden:
Welckes de Heer ghebedencken wil,
Syn gherechtheyt sal niet enden,
Mer inder ewigheyt blyuen staen:
Syn hoorn end' kracht sullen booztaen
Den tot grooter eeren wonden,

Bb.iii.

So

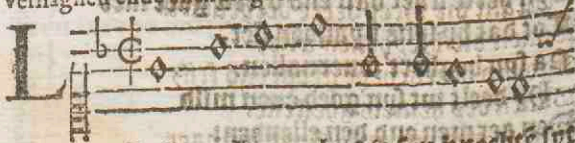
So dat de boef aenslende dit
 Wast kiner sien sal syne tanden
 End door enckelen haet end wydt
 Werdwynen in allen stonden
 By sal te ghen hem deel liden slaen
 Der syn beghert sal niet beslaen
 End met hem homen tot schanden

Ghebedt.

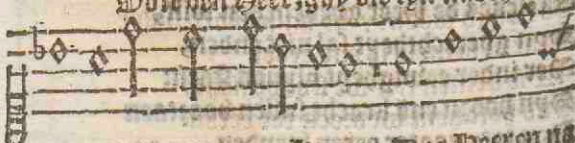
O gherechtiche ende barmhertiche Godt wil sulck
 eene vreesse dynes names in onse herten arucken, dat wy
 alle onse behaghen nemen int onderhouden dyner ghe-
 boden, dat wy mit ghemete der belosten, die du ghedaen
 hebst den ghenen, alse onderhouden, ende anschawen
 des valles aller godloosen, in eenwigheyt bekennen de
 goedicheyt, die du an ons, ende dyne gherechticheyt die
 du an se ghebruyckest, Amen.

Laudate pueri Dominum. Psalm cxiii.

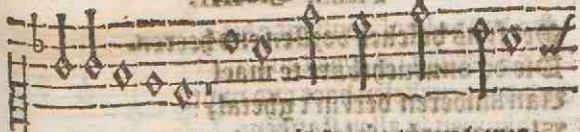
Dauid verweckt alle vromen den Heere te prylen, dat hy
 sich also vernedert, dat hy op de kleynen siet, ten nutte der
 verslaghen ende gheddinghen menschen.

L

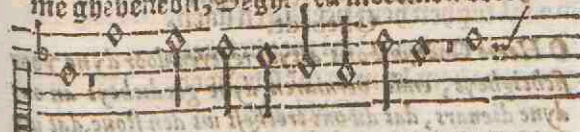
Doft den Heer, ghy die syn knechte syt

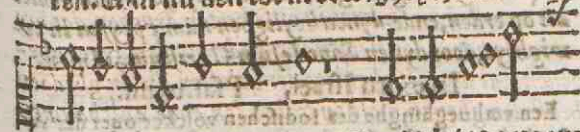
Lone t den name des Heeren, Des Heeren na
 me

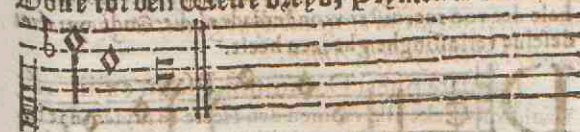
me gheberedit, Beghe'ek moectmen berce

ren: Van nu an toe in eewigheyt, Van

Dofte tot den Heere bryed, Pysstec is de naem

des Heeren.

Want die Heer berce verheuen is

Bouen die Heydenen alle,

End syn heerlicheyt groot end friss

Bouen des hemels ghestelle.

Wate is ghelyck onsz Godt, die daer

So hoogh woont: hy anset doch klaer

Wat in hemels is end erde.

Die armen syn wt stof opricht,

End heft hem wt dreck tot eeren.

Hem te liden met den vooften roche

Met syns volckes vorssen end heeren.
 Die de onurichtbare te mael
 Van kinderen veel in't ghetal,
 Bly moeder heeft laten werden,
 Ghebedt.

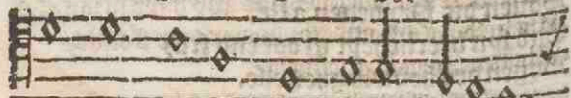
O Heere Gode, wil ons altyde regeren door dyne voor-
 sichtigheyt, ende vermaren dyne goedicheyt an on-
 dyne dienars, dat du ons treckest wt den stonck, dat wy
 bekennen dyne regeringhe, die du hebst so wel in hemel
 als op erden, ende dynen heylighen nam e pryfen in ee-
 wigheyt, door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

In exitu Israel, Psal. cxiii.

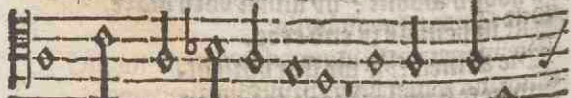
Een verhueghinghe des Iodischen volckes ouer der wel-
 daed der verlossinghe wt Egypten landt, met eenen ver-
 hale der voo rancemister wonderdaden, die Godt ontrent
 deselue verlossinghe ghedaen heeft.

De Israel toogh wt Egypten landt,

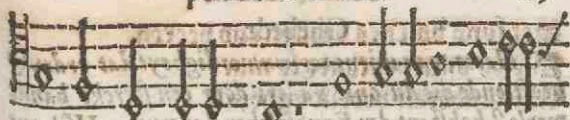

End t'huys Jacobs ghing vandē volcke vrendt

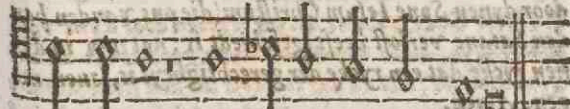

Met vroeplicken ghemoede. So wardt Juda

des

des Heeren heylighdom, End Israel syn eygen

vorssendom, Daer in hy heerschen soude.

Doer d' Heer dat sagh, het blood vā stonde aen,
 Des ghelycken so ley oock de Jozdaen
 Achter waerts, den stroom teghen,
 Ghelpeck waders spronghen de berghen op,
 Ende d' huenels die spronghen op te hoop,
 Als lammers by de weggen.

Wat was dy Heer, dat du gheuloben waert,
 End dy Jozdaen, dat du te rugge waert,
 Bedwongen waerst te wycken:

Wat was v, o berghen, dat ghy daer spronght
 Als waders op, end ghy waders ter stont,
 Als lammers te ghelycke:

Dat dat erdyck daer ven' oock ouer brydt,
 Om des Heeren Gods teghenwoerdigheyt,
 End Godes Jacob wille:
 Die wt een rotz wateruloeden in noot,
 End wt eenen keye sprinckbozen groot
 Heeft ghedaen blaeyen stille.

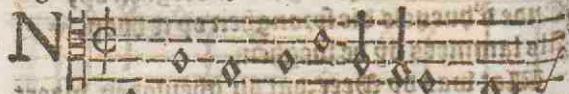
Ghebedt

Ghebedt.

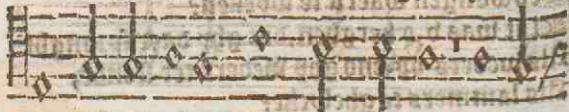
GO Heere, van wiens teghenwoordigheyt dat erdryke
breest ende die du onse vaders door een sterke handt
verlost hebst wt der Egyptische slavernie. Wit ons
ook in der daed gheuoelen maken de verlossinghe die
door dynen Sone Iesum Christum (die ons vanden ban-
den Satane verlost heeft) geschiedt is: dat wy in dy-
nen rycke, dat een rycke der gerechticheyt is, tenen ma-
gen. Amen.

Non nobis domine, non nobis. Psalm. cxv.

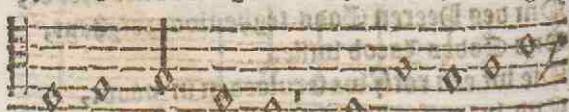
Hoe alle ghelooighen alleent den warden Godt (sich
vertrauwen, en vreesen ende pryfen moeten, de welc hy
allens goedt ende machtigh is, daer alle andere verdichte
de goden krackteloos syn.

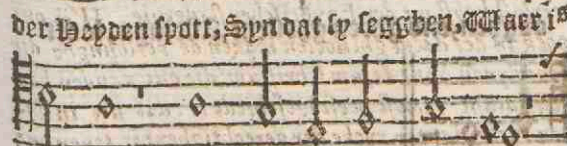
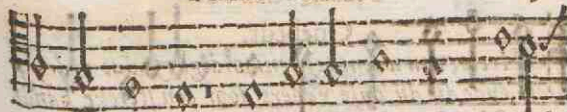
Zet ons, niet ons, o zewigher Heer.

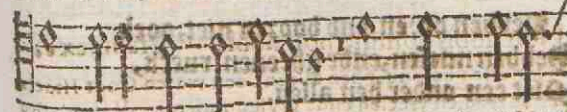
Der dynen name gheef doch die eer, Om dyn

goedtheyt end trauwen, Waerom louden wy
der

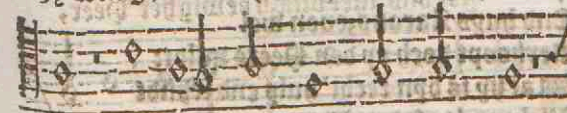
baer Godt, Welck ons met recht mach rautoe.

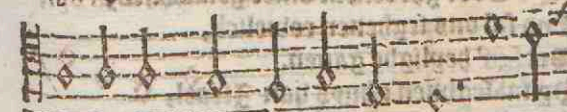
Wat onse Godt in hemel is, Hy maeckt al wat

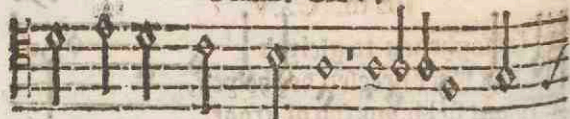
hy wilt ghewis, Der huer goeden, wt goude

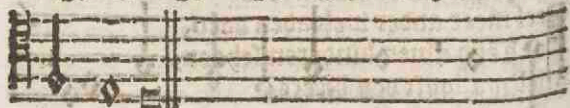
syn. End siluer door menschen handt syn,

Sy hebben mont end spreken niet, Hebben
oghen,

ooghen, end gheen ghesicht, Alleluya, looft

den Heere.

Hebben ooren, end hoozen niet, oock
Hebben nasen, ende gheenien ruck,
Niet een onder hen allen.

Hebben handen, end guppen niet aen,
Hebben voeten, end gheenien tred gaen,
Wier kele kan niet kallen.

Diese maken syn oock also,
End die daerop hopen daertoe,
Mer du, o huys van Israel,

End huys Aarons, euen wel
Verhoopt doch op den Heere mislot:
Wat hy is dyn recht' hulp end schild
Alleluya, looft den Heere.

¶ Godt ghedenckt onser genadelick,
End sal ons segghenen edwelick,
Mer syn' heylighe gauen.

Hy sal segghenen t'huys van Israel,
End t'huys Aarons oock euen wel,
So betr' als sy gheloouen,

Hy sal segghenen te gelyck
Die den Heer breefen deghelyck,
T' sy dat sy kleyne syn of groot,
Die Heer sal v in uwe noode
Weel meer ander weldaden doen,
Tot v end uwen kinderen schoon,
Alleluya, looft den Heere.

Des Heeren seggeningh v aenkleest,
Die hemel end erd gheschepen heeft,
End wat daer is beneuen.

Den hemel booz hem houdt onse God,
Mer den menschen vry wt booz huer lot
Die erd' heeft hy ghegeuen,

Die daoden sullen dy, o Heer,
Gheen lofdanck gheuen nimmermeer,
Noch die daer baren in de stil,

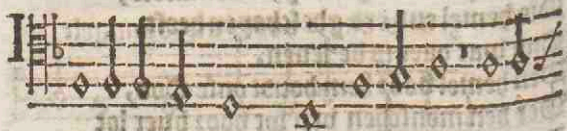
Hebben daertoe noch hert noch wil.
Mer wy syn Godt tot lof bereydt
Want nu aen tot in ewigheyt,

Alleluya, looft den Heere.
Ghebedt.

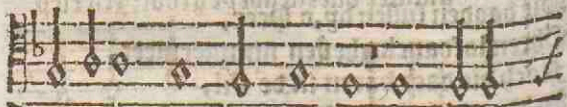
¶ Hemelche ende almachtighe vader, nademale wy
onse hope op dy gheset hebbe, wil o se hulpe ende schild
syn, dat wy door dyne handt ghehandthauet, meer ende
meer roeuerlichtes ende vertrauens to dy hebben, en-
de meer growels an alle afgoden, daer de ongheloo-
ghen haer betrouwen op setten, hebben moghen. A-
men.

Dilexi quoniam. Psalm. cxvi.

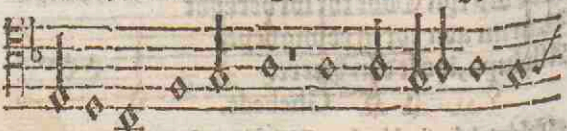
David wt grondt lynes herten, maeckt groot de wtne
melicke liefde Godes to hemwerds, beschriift de groote
vaerlickheyt ende gheweldigheyt syner verfoeckinghen,
na dien hy door dengheloue, tot eenen goeden eynde der
seluen ghekomen was. Dankt den Heere daer voor: ende
ueempt sich uoor, hy wil sich gants begheuen ende toecy
ghenen tot desen goedighen Godt.

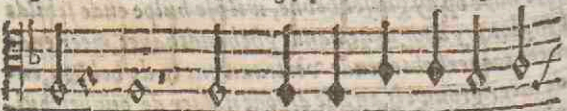
Ik lieue den Heer, want hy sal my Verhoo

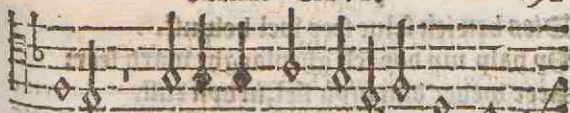
ren, so hy steeds heeft ghedaen, De daghen

myns leuens wil ick try, Hem in allerley nood

roepen aen, S' doods banden hadden my ghe
cinge,

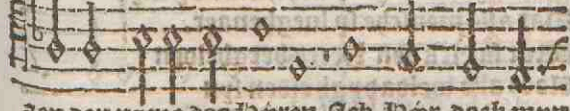
ringhelt, My leuen was wterlick 'n noodt,

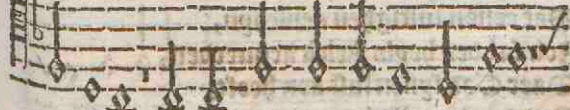
End s' graefs angst hadde my becingelt

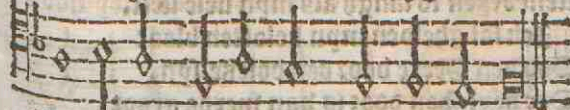
W't grausamer baerlichheyt groot: Ich riep

aen den name des Heren, Ach, Heer, doch myre

siel beury, So behandt ick dat hy gaer seere

W'leuidigh, gherechtigh, barmhertigh is.

De eenoudighen beschermt de heer,

Dit

Dies ben ick selue seer wel bewust.
 By halp my doe ick gheplaght ward seer:
 Heer weder van myn siel, in dyn rust.
 Want God heeft dy ghedaen weldaden.
 Want da, o Heer, myn siel vanden dood,
 Dyn ooghen van tranen lut guaden,
 Dyn bosten oock van halles nood,
 Heeft verlost na dyne n behaghen.
 Derhaluen so wil ick syn
 Dyn leuen als voor den Heer draghen
 Widen der leuender ghemeynen syn.
 Ick heb ghelooft daerom sprack ick by,
 Moch vernedeert door het cruyce swaer,
 End seyde in myn blucht, selue by my,
 Dat alle mensche sy lueghenaer.
 Wat sal ick den Heere vergelden
 Voor alle welda dygh eiden syn
 Die by my ghedaen heeft onselden
 Het eenen lustighen aenschyn,
 Ick sal des heyls kelck aenuerden,
 Daer God synen lust aen heeft,
 End daerop s' Heeren naem niet werden
 Aentropen so langh als myn siele leeft.
 Ick sal ghelden myn belosten bloot
 God den Heere voor den volcke syn,
 Der heylghen doot is van werde groot
 Voor den Heer, so het aen my blyckt syn.
 Ach Heer! ick ben dyn knecht end sone

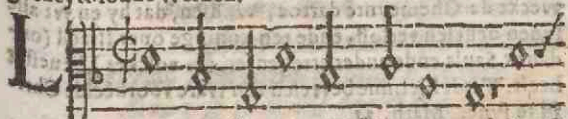
Dyner

Dynen dienstmaeghd dien du heeft beurpdt,
 Danck wil ick dy offeren schoone
 End aentropen dynen naem wyd.
 Ick sal myn belosten betalen
 Voor all synen volcke tem
 Widen in des Heeren voorszalen
 Binnen dy, o du Stadt Ierusalem.
 Ghebedt.

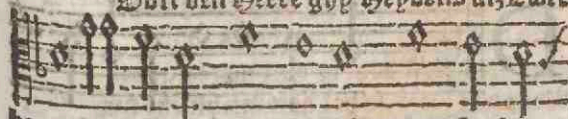
*O barmhertighe ende ghenadighe Gods verhoor
 onse ghebeden, wan wy dy in onsen droefnissen anroep-
 pen. Bewaer ons teghen alle aenslaghen onser vyanden,
 ende gheef ons sodane ruste, als du bekenst ons to onser
 saligheyt nutte te syne: dat wy dy danck seggen voor
 onse verlossinge, ende dy prysen in dynen Ghemeynste
 voor de wel daedt, die du ons ghedaen hebst door dynen
 Sone Iesum Christum. Amen.*

Laudate Dominum omnes. Psal. cxvii.

Daud noodt alle volcken te prysen des Heeren groote
 barmhertigheyt ende ewighe waerheyt, die hen mede
 ghedeyle soude werden.

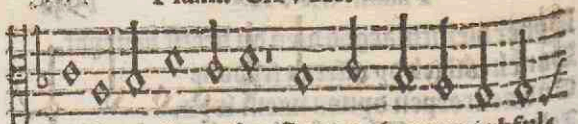
Ooft den Heere ghy Heydens al, Ick

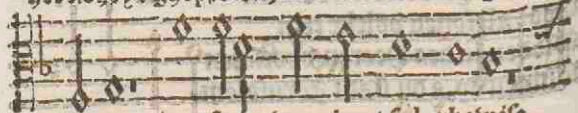
beu alle volcken mit gheschal, Want syn berm-
 herticheyt

Cc. j.

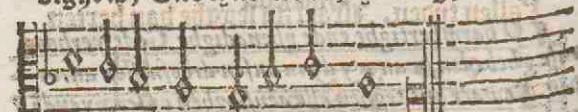
herticheyt

herticheyt gheprezen, Aen ons vermenigfal-

dicht is, End syne waerheyt sal ghewilz,

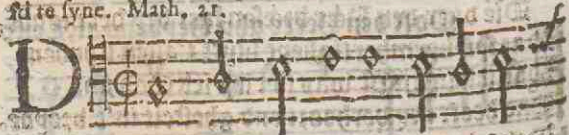
Goetlick doch bestandigh wesen.

Ghebedt.

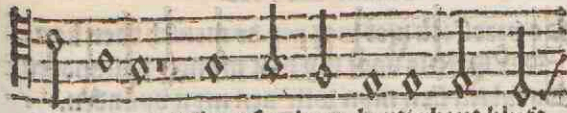
O Heere Godt, wy dancken ende louen dy, dat du na dynen beloften ons gheropen hebst to der ghemeyn-
schap dynes Soons onses Heeren Iesu Christi, daer wy
sus anders gans vreemde van waren. Amen.

Confitemini Domino. Psal. cviii.

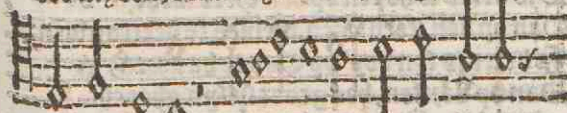
Dauid maect groot de goedicheyt Godes, ende ver-
weckt de Ghemeynte dartoec, wt dien, dat hy en wt alle
synen oetelen verloff, ende ten koninge over Israell (ou-
danck Sauls ende ander erregenten des volckes) beuestet
heeft. Werdt hierinne bewelen een wate voorbeeldt: Chri-
st te syne. Math. 21.

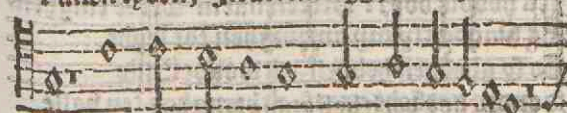
Danke Godmits dat hy goed is, son-

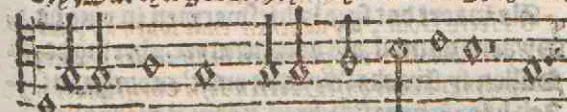
der myden, want syn barmhertigheyt blyft

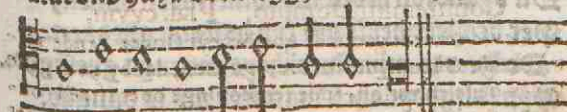
r'allen tyden, Israell nu segghe dan herten

bij, Dat syn goedicheyt blyft in ewigheyden.

Aarons huys oock segghe met bescherpe, Dat

syn goedertierenheyt ewigh sy.

Die daer den Heer bresen laet bij vermondet,
Dat syn barmhertigheyt blyft r'allen sonden.
Doe ick in angst was so riep ick God an:

End heeft my verhoort end ghestelt in'r bresde.
Dewyl die Heer dan vast staet aen myn syde,

So heeft' ick niet wat my de mensch doen kan.
 Die Heer is booz' my niet mynen bystandert,
 So sal ick sien myn will' aen myn byanden.
 't Is beter te hopen op den Heer sachte
 Dan op den sterflichen mensch te vertrauwen:
 't Is beter is syn hof' op God te bouwen,
 Dan op wojsen, hoe groot sy syn gheacht.
C Als wonden my vele menschen omringhen,
 Ick hoopse dooz' Heeren naem wel te ringhen:
 Als wonden sy my omringhen tot leydt,
 So sy ghedaen hebben, ick woude' alle
 Sonder ontlicht gantslich bzinghen ten valle
 Dooz' des Heeren naem end bystandigheyt.
 Als waert dat sy, als bieswermen in ringhe
 Wy aenquamen, als doornenuyer gheringhe,
 Sullen sy stracks swycken end t' ondergaen:
 Ick hoopse dooz' Heeren naem t' overuallen.
 Du byand, die heeft' my willen doen vallen,
 Mer de Heer heeft' my syn bystand ghedaen.
 De Heer is myn sterckheyt end myn ghesaghe.
 Myn saligheyt oock wanneer my is danghe.
 In der gherechten huyfen hooz'tmen niet
 Anders dan een stein vol allerley iengden:
 Dewyl des Heren recht' hand, t' onser vruueghoe
 Groote dinghen ghedaen heeft' metter uiter.
C I S' Herte recht' hand heeft' verhené ghetwelen
 End heeft' groote daden krachtlich bewelen,
 Sternen sal ick niet, mer sal leuen syn,

End

End sal Heeren groote wercken verkonden,
 Hy heeft' my wel ghekracht, ick moet' vermon:
 Mer heeft' my niet gheleuert in swoeds pynt. (den
 Doet my op des temples poozt, den gherechte
 Toegheepghent, end inghegaen ten rechten
 Sal Gode van my danck werden ghedaen.
 Dese poozt' is Gods poozt, waerdooz' intreden
 De gherechten, Ick wil dy, Heer, danck reden,
 Dat du my heeft' verhoort end byghelast.
C 3 De steen dien als onnut hebben verwoyent
 De hantwiedē, des' is tot Phoecks hofd waerden
 Het grooter eer: dits handen Heer ghedaen,
 End het is wonderbaer in onsen ooghen:
 Dit is de dagh daerit wy ons wel moghen,
 Verhugghen, dien de Heer' heeft' aengheusen.
 Wy bidden dy, o Heer, wil ons nu horden,
 End in deser ghelucksaemheyt behseden:
 Ghelucksaligh is die daer komen is
 In des Heeren naem' hooghelick ghepresen.
 Wy die daer van des heeren huyse wesen,
 Alle gheluck wenschen v toe gheluis.
 De Heer' is sterck end sal ons klaer licht ghenē
 Bindt den oel aen d' autars hooz'tmen verhenē.
 Du bist myn God, ick sal dy dancken fris,
 Myn God, ick sal dy met loue verheffen.
 Na Gods lof (mits dat hy goed is) wilt troffen
 Want syn vermertigheyt doch rebwigh is.

Cc.ij.

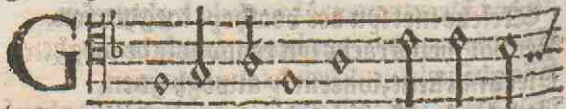
Ghebedt.

Ghebedt.

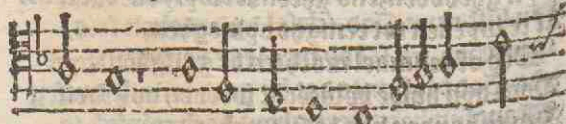
Goedertieren ende barmhertighe vader, die du nu-
mermeer verlateft de ghene die sich op dy vertrau-
wen, ende castyest de dynen vaderlicken to huerer sa-
ligheyt, maeck dat wy als leuende steenē also op Chri-
stum Iesum (die dat eenighe ende rechte fundament der
ghemeynte is) ghebanwet werden, dat hoewet hy van
den menschen mispresen ende verworpen, van ons dan-
woch altyds voor onsen koningk end saligmaker er-
kent werde, dat wy also eyndelicken de vrucht dynet
goedicheyt ende barmhertigheyt genieten. Amen.

Beati immaculati. Pfal. cxix.

Een Psalm onnadoelicker kunste ende wonderbaer-
licker kracht waerin David sich niet genoegh verlate kē-
te verhalen den pryls des wordts Godes, ende de luste die
hy darroes heeft. Waer hy oock vele trefflicke klagen ende
vertrookinghen vordt bringht. Dese Pfalm behoort een
ghelouighe altydt in hetre ende mondt te hebbeac.

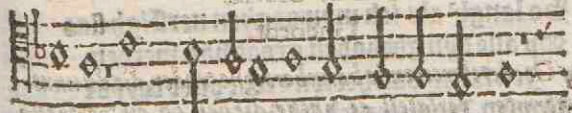

Belack saligh met waerheyt sy

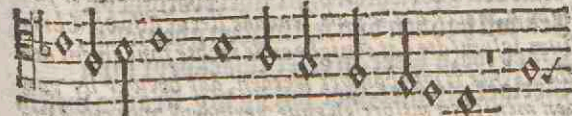

daer syn, Die met goeder consciencye dooste

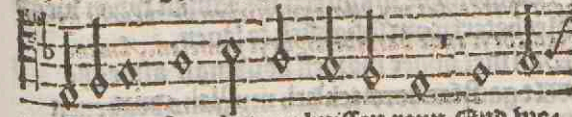
uaren,

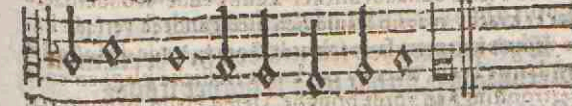
uaren, End wandelen in des Heren wet syn,

Ghelucksaligh doch syn die daer bewaren het

neriffigheyt, syn ghetuyghnissen reyn, End we-

tenschap synre soecken end vergaten.

Welcke niet syn der boosheyt toeghebaen,

Der bolghen stracks syn reuoudighe wegghen

Niet onbekent, waerin sy alwegh gaen.

Beuolen heeftu te houden te deghen

Den gheboden, end gheenderwyls daeruan

Af te wycken tot eenighe bywegghen.

Och of eenmael mochten de gangghen myn

Dooz dyn halde beweecht werden op erden

Om te houden by de settinghen dyn.

Wat ich en sal niet meer beschaemt weesen

So langh' als ick myn ooghen ierflich haas
Op alle dyn gheboden groot van werden.

Ick sal dy van herten recht ouer brydt
Prylen, wanneer ick sal syn onder wesen
Van den gherichten dynre gherechticheyt.
Ick wil houden dyn settinghen gheprezen,
Daer toe, o Heer, in deser swackheyt myn
Verlaet my niet, mer wil by my stracks wesen.

B. Beth.

Maer mede magh een sonckman synen wegh
Verbeteren om salighlick te leuen,
Dan niet dynre woorden houdingh' alwegh:
Wat gantsen hert' ick heb my gans begheuen
Dy te soecken: verhaluen laet my van
Dyn gheboden niet afdwalen noch sneuen.

Dyn woordt heb ick midden in't herte myn
Verborghen, op dat ick t'eentgher sonde
Niet sondighe teghen den wille dyn:
O Heer, dyn lof end prys gaet alle monden
Verr te bouen, end oock alle verstandt:
Leer my, Heer, recht dyn settinghen dor grondt.

Ick heb vertelt met mynen lippen by
De gherichten dynsmonds van grooter werde,
So datter niet een nagheblencken sy.
Ick verhuoghe my hertlick met volherden
In de wegghen dynre tuyghnissen meer,
Dan in allen ryckdomen deser erden.

Da d' betrachten dynre gheboden haen

Sal

Sal ick met bliet, end ernstelick aenmercken
Dy boetpaden, om daerin bozt te gaen:
Ick sal my in dyne settinghen stercken,
End bermaken, end dyne woorden schon,
Niet vergheten, mer daerop altydt mercken.

C. Gimel.

Aen dynen knecht gunstelick bewys: dyn
Welbadigheyt, dat ick blyu' inden leuen
End dat ick dyn woorden beware syn.
Dyner ooghen, die duycker syn, wil gheuen
Klarigheyt, dat ick wel aenmerckē mach
De wonderheyden dynre niet verheuen.

En bremdelingh end kurtwyligh ick ben
Op erden hier, wil my dan niet verheuen
Dyn gheboden die my beleydem syn.
Dyner siel altydt doet anders niet dan quelen,
End beswoeyt schier dooz de begherte groot
Dyner hooghe gerichtē end beuelen.

Want du bestraff d' hooerdighen onreyn
Scer scherpelick, end die van dyn gheboden
Afwycken, syn veruloecht alle ghemeyn.
Van saradigheyt end schand wil my behoeden,
Die alweghe my werden aenghedaen,
Om dat ick dyn tuyghnissen heb ghehouden.

Want de bozzen sicken ghelyck verfaemt,
Ende byinghen teghen my huere raden,
Om dat dyn knecht van dyn settinghen stemt.
Dyner tuyghnissen syn my tot brueghot gheraden

Ende

Ende syn myn raedsluyden, daermet ick
 My kan in druck vertroosten end beraden.
 D.

Daleth.
 Myn siele kleeft aen t' stof, nu sehier vergaen,
 Daerom wil my inden leuen behouden,
 Na der toefeggh' die du my heest gheboden.
 Myn wegghen heb ick dy dick booz ghehouden,
 End du heest my verhoort so menighmael:
 Dyn settinghen leer my om die te houden.

Laet my den sin (daer na my seer verlanght)
 Dyr gheboden, so wil ick wel betrachten
 De wonderheden die dyn wet beuaght.
 Myn siel booz angst is by na in onmacht
 Ghenaeken, na de toefegghingh dyns woords
 Wil my dan nu ghenadelick bekrachten.

Den balschen wegh die vander waerheyt leydt
 Wend van my af, ende wil my verlichten
 Met dyner wet kentschap tot myn gheleydt.
 Ick heb den wegh der waerheyt, my te lichten,
 Verhozen, end myn sooghen lae ick by
 Op dyn rechten, om dat ick niet sou sichten.

Na dat ick steeds dynen tughnissen, Heer,
 Heb aengekleeft die du strangh heest geboden.
 Alle schande van my gunstlich afkeer.
 Ick sal met bliet in den wegh dyner gheboden,
 Loopen als du salt hebben: i' herte myn
 Wern uoght end my dynen troost aengeboden.

E.

Leyd

Leyd my inden wegh dyner settingen strangh
 O Heer, dat ick dien rechtsins leerne kernen,
 End houden srecht alle myn leu: n langh.
 Door dynen Gheest, wil my altydt gheuenen
 Tot dyner wet, om die te houden vast,
 End ick salte van gantsen herten minnen.

Goer my doch in dyner gheboden padt,
 Sonder dat ick daer eenighsins afswale,
 Daer aen ick steeds myn ghenoecht' heb ghehad
 Reygh t' herte myn, op dat het gheensins sale,
 Tot der kentschap dyner tughnissen reyn,
 End dat her niet tot gherigheyt vermale.

Myn oogghen doch wend af, dat sy niet sien
 Poel dinghen, die my van dy afkeeren:
 End leuendigh maeck my inden wegh dyner
 Wil my met dyns woords beuestingh bereeren,
 Dat du dynen knecht heest schoon toegheseyt,
 Op dat dyner brees' in hem magh vermeerren,

De smaedigheyt, daer booz ick my ontfie,
 Dyrer sonden haluere, wil my afnemen:
 Want goet syn dyn rechten daer ick op sie.
 Bedwonghen ben ick mynen lust te meeren
 In dyn gheboden, die gaer liefdick syn:
 Gaeck my in dyn gherechtheyt toe te nemen.

F. Vau.

O Heer, maeck dat ick mach deelachtigh syn
 Dyrer ghenad' in desen mynen stande,
 Ende dyns heyls, na der toefegghingh dyner,
 Dat

Dat ick hoor den, die my trachten tot schandē,
 (Om der willen dat ick op dyn woordt vast
 Verhope) magh andwoord' hebben hoor handen.
 Laet niemmermeer wt mynen mond' o Heer,
 D' woord der waerheyt hee' wegh genomē werde
 Want ick verhop' op dyn gherechten seer,
 End ick sal dyn gheset van grooter worden
 Bewaren streits, ja oock in ewigheyt,
 End besclue t' onderhouden anuerden.

So sal ick, als in een ruyt plaetse ghebrocht,
 Ury wandelen, met dyns Ghesltes oorkonden,
 Want ick heb dyn gheboden ondersocht.
 Ick wil goeds meeds hoor koninghe vermonde
 End spreken van dynen tuyghnissen schoon,
 End sal dies niet beschae mt werden beuondel,
 End ick sal my verhueghen t' aller stont
 In den beuelen die du heest gheboden,
 Welck' ick gheuis lief heb van herten grondt.
 Ick sal heffen tot dyn lieue gheboden
 Dyn handen, om die te bynghen in d' werck,
 End ick sal van dynen settinghen reden.

Sy ghebachtigh dyns woords dat du ghedaent
 End toe gheseyt heest dynen trauden knechte.
 Daerdoor by een ghewilt' hop' heest ontfaen,
 Als my aenkomt cenighe druck onfachte,
 Desclue' is my een groote troost gheuewt:
 End dyn rede maecte my leuendigh rechte.

Dickmael van my oock dynen hueren seet

D' hoouerdighe

D' hoouerdighe in desen mynen wesen:
 Der daerom wyck' ick niet van dyn ghebodt.
 Ick ben altydt, Heer, ghedachtigh ghewezen
 Dyn gherechten, van ewigheyt aengheuaen:
 Daer doer ick werde ghetroost end ghesesen,
 Als ick sie der godloosen leuen aen,

End die dyn wet verlaten end niet pleghen,
 So ben ick met verschrickinghe beuaen,
 Dyn settinghen syn my altydt gheueghen
 Tot loflangh, dien ick daer na heb ghedicht,
 Deluyt' ick verkeerd' in wtlandsehe weggen.

O Heer, ick ben ghedachtigh gheweest syn
 Dyns nasims oock s' nachts inder tydt myner
 Dy dat ick wel bewaerde de wet dyn. (russe)
 Ick heb altydt ghuoelt met grooten luste
 Dese ghenad' in my, dat ick begheer
 Dyn gheboden t' houden daer ick op russe.
 H. Hech.

O Heer, du bist myn er sceel end myn lot:
 Ick heb hoor my ghenomen dyne woorden
 Te behouken eenwlick, na dyn ghebodt.
 Ick ben bidsaem wt gantsen hert ghewoorden,
 Voor dyn aenschyn, derhaluen bid ick dy,
 Ghedigh sy myner na dyn andwoorden.
 Wel ouerleypd heb ick de weggen myn,
 End vand' daer niet goeds in daerom myn boest
 Heb ick ghekeert na den tuyghnissen dyn.
 Der grooter haest om mynen lust te boeten,
 Sonder

Sonder twisfel, heb ick merckigh ghetracht
 T'houden dyn gheboden niet te verfoeten.
 De godloosen hebben my sterck belett,
 Ende verstrickt, om my gants te doe swichtent
 Mer ick heb niet vergheten dynet wet.
 S' middernachts sal ick my dapper oplichten,
 Om dy lofsangh te doen alsoo't betaemt,
 Om der willen dynet tranwe gherichten.

Ick wil altydt een metgheselle syn
 Aller der, die dyn vrees' hebben booz ooghen,
 End die daer houden de gheboden dyn.
 O Heer, van dyn goedtghelyt onbedrogghen
 End ghenaden dat gants' eroyck is vol.
 Leer my dan dyn settinghen onbewoghen.

L Teth.

O Heere, du heest goedheyt aen dynen knecht
 Betwelen syn, na dynen woord' wt minen,
 Daerop by datt syn hep' had aenghelegt.
 Gheef my verstand alles recht te verkinen,
 End wetenschap eens rechten onderscheyds:
 Want ick vertrauw dyn gheboden met sinen.
 Gerecht schon wardt verfocht met teghenbeyt
 So dwaeld' ick seer ouer de mate sonaigh,
 Mer ick houde nu dyn woordt met bescheyt.
 Ghewillich du bist van aerde goedgrontigh
 End mildt, om dyn goeden te deelen wt:
 Wil my dan dyn settinghen maken kondigh,
 D'hoerdyghen erdichten teghen my.

Als

Mele lueghens, met ick na aerde der bromen
 Dyn gheboden wil onderhouden by.
 Alle verstand is van huer hert benomen,
 Welck bedick is, mer ick on onderlaet
 Heb mynen last in dynet wet ghenomen,
 Het is my goed end nut gheweest boozwaer,
 Dat ick door dyuck bernsdert ben ghewesen,
 Om te leeren dyne tuggheusen waer.
 De wet dynsmonds is by my meer gheprezen,
 End wichtigher, dan goudt of siluer syn,
 Dan sommen groot wten beken verlesen.
 K. Iod.
 Dyn handen my hebben daer toegheruff
 Ende ghemaecht, wil my doch verstand gheuen,
 Dat ick leerne dyn gheboden met lust.
 Die dy hebben booz ooghen in dit leuen,
 Sullen hen seer verurugghen in 't ghemeyn,
 Om dat ick in dyns woords hoop be' gebleuen,
 Ick weet wel Heer, dat dyn gherichten syn
 Gants gherecht, end dat du my, my ten besten,
 Verodmoedight heest na der tranwe dyn,
 Dyn goedigheyt verschyn, aen my ten lesten,
 Na dyn beloft' dynen knechte ghedaen,
 Om hem rycklich met trooste te beuelen.
 Laet blycken aen my dyn vermbertigheyt,
 Op dat ick in d' leuen werde ghehouden:
 Want dyn wet is myn brueghd end broylich,
 D'houerdighe die hen valschelic houden heyt
 Altes

Altes

Alteghen my, beschaemt werden laet vry:
Ick sal my oeffenen in dyn gheboden.

Alle die op vreesen van herten grond,
Die keeren hen tot my, end dien te doghen
Ghemaeckt syn dyn ghetuyghenissen kond.
Laet myn hert gants syn, end altydt gheneghen
Tot dyn gheset, so sal ick nemmermeer
Werden beschaemt in alle myne wegghen.
L. Caph.

E' groot verlanghen na dynet saligheyt
Heeft myn siel doen bestycken ende benauwē.
Want ick hop' op dyn woord met stadigheyt.
Dyn ooghe syn vermoeyt in 't hoogh te schauwē
So dat ick seg, wen salc du troosten my
Da d' woord dat du belooft heeft onberauwē.
Ick veit ghelyck worden dooz groot verdriet
Einer blasen gherompelt dooz den rosche,
Doch heb ick dyns ghesets vergheten niet.
Hoe langh sal dyn knecht als in eenen hoecke
Duycken, eer du waeckst, dooz dyn soordeel recht
De ghene die my veruolghen met vlesche.

De grootlich' hebben my enen kuyt bereydt,
(Hoe wel sulcks sy van dynet wet verboden)
Op dat ick daer in viele, my tot leyd.
Trauw, wyf end waer syn alle dyn gheboden:
Da dat sy van 't onrecht' veruolghen my,
Laet dyn bystand my werden aengheboden.
Sy hebben my dyna ghenelt mit daer

Ter erden plat, tot eenen boosen rade,
Daerom ick dyn gheboden niet verlaet.
Da dyn goedheyt kom my alnu te stade,
End leuendigh maeck my, op dat ick dyns
Wonds tuyghnissen beware broegh ende spade.
M. Lamed.

Dyn woord, o Heer, dat du ghesproken heeft,
Daer tek op staec, end dulbelick op wachte,
Blyft ewelick, welck tuight d'hemel onbeweegh.
Dyn tranwe blyft van gheslacht tot ghesachte
In ewigheyt, daerom seer klaer bescheyd
End ghenoeghlaem tuyghnis; gheeft d'erdyck
sachte.

Sy hebbē noch huyden s' daeghs huer bestand.
Alleen onder d' beleyd dynet gherichten:
Want alle dingk dy dienstlick staet ter hand,
So ick my niet hadde moghen verlichten
Dooz dyn wet, als ick in verdrukking was,
Ick hadder in moeten vergaen end swichten.
In ewigheyt wil ick vergheten niet
Dyn gheboden, daer met du my ghetoghen
Heeft in 't leuen wt des steruens verdriet.
Ick bin dyne, wil my na dyn vermoghen
Bewaren, want ick heb recht onderloche
Dyn gheboden bouen al met verhoeghen.
De godlose menschen bespyen my,
Op dat sy my verderuen, mer ick trachte
Van herten na dyn ghetuyghnissen vry,

Ick sie vergaen alle dinghen van machte,
 Hoe groot of hoe volkomen sy oock syn:
 Mer dyn ghebod streckt wyd welck ick groot
 achte.

N.

Mem.

Och hoe lief heb ick, Heer, niet waerheyt blot
 Dyn wet tot mynen ghemoet' end verstande,
 Daer ick daeghlics vā sy' reek met werde groot.
 Dy wysser dan daer syn myne byanden
 Heest' u ghemaecht, door dyn heyligh ghebod:
 Want ick heb 't selu' altyd by myvoor handen.

Ick ben wysser gheworden, dan daer syn
 Dyn leermeesters alle te hoop ghewesen,
 Om dat ick dyn tuyghnissen betrachtē syn
 Duds mannen oock de wys' wtghelesen
 Te bouen gae ick in raed end verstand:
 Want ick houde dyn gheboden gheprezen.

Ick heb altyd niet grooter nersigheyt
 Woorhouden myn boeten doorboose weghen,
 Op dat ick dyn woord hield' in lief end leyd.
 Door dyn bystand ben ick niet tot byweghen
 Afgheweken van den gherechten dyn:
 Want du heest' my gheleert recht' als te desghen

Och hoe soet syn mynen raken ghelwis
 Dyn woorden, die du ons niet heest' ver sweghē,
 Soeter dan daer huenigh mynen mond' is.
 Ick heb wysseyt door dyn gheboden kregen,

Alle

Alle dinghen te richten met bescheyd,
 Daerom hat' ick alierley valsche wegghen.

O.

Nun.

Dyn woord is een klaer kerck' su duyfferheyt
 Mynen boeten, end een recht licht verschenen,
 Den boetpaden myn, tot seker gheleyd,
 Ghelwozen heb ick, sonder te bernecken,
 Sonder houden syn de gherechten dynr
 Gherechtigheyt, synde van dy bescheuen.

Sonderzucht ben ick bouen maten seer,
 Daerom bid ick, behoud my inden leuen,
 Na dynes woord toefegghinghen, o Heer,
 Dat sang alsu danckelick, Heer verheuen,
 Synsmonds offer dien ick ghewillich doe,
 End kenschap dynr gheboden wyl my gheuen.

Ick draegh myn sel inder hand niet verdriet
 In daerlickheyt, den dood overgheghenen,
 Pachtans verghet' ick dynes ghesets niet.
 De godloosen hebben my in myn wegghen
 Stricken gheleyt, doch heb ick niet ghedwaelt
 Aan dynet wet noch my laten beweghen.

Tot mynen deel syn de tuyghnissen dyn
 Gheworden, om die altyd te beeruen:
 Want sy syn de brueghde, des herten myn
 Dyn gheseten sal ick vry tot dat steruen
 Houden altyd: want myn hert' steets daertoo
 Heb ick ghenegghet, die ick niet konde deruen.

D. ij.

Sameck

Samech.

P De mensche schalk end boos heb ick ghehaet:
 Die dooz vernoft eyghen doomen erdichten:
 Mer dyne wet heb ick lief inder daer:
 Du bist, my in swaertgheyt te verlichten
 Myn toelucht, end myn schild in all' aenstoot:
 So hop' ick vast op dyn woord sonder swichten.
 Ghy boosdaders wyckt van my all' ghemeyn,
 End ick wil syn onderhouden niet bliete
 De gheboden Godes des Heeren myn.
 Benestigh my doch in desen verziete
 Met dynen woorde, dat ick leue vry,
 End niet beschaemt myner hopen ghentete.
 Onderfet my dat ick sterck end ghesond
 Werde, so wil ick my rechtens vermaken
 Met lust' in dyn gheboden t' aller stond.
 Du salt treden met voeten, recht ter waken,
 Alle die van dyn Wet afwyckigh syn:
 Want gaer bedrogh is alles wat sy maken.
 Alle boosen der erden werpfu heen,
 Ghelpeck schume, derhaluen ick heminne
 Van herten grond de ghetuyghnissen dyn.
 Mynen bleesche gruywt als ick ouerfinne
 Dyn gherichten, die du daeruan salt doen,
 End dooz dyn bzeel' ick verstricke van binne.
Q. **Ain.**
 Da bilckheyt end recht heb ick gheselt
 Op in t' oorde, wil my niet ouerghuen

Den,

Den, die my daer verdrucken mit gheweld.
 Stuer dynen knecht, dat hy sta all syn leuen
 Met vruoghd na t' goed, end laet niet toe dat hy
 Sy der grootschen ghelwede ouerghenen.
 Myn ooghen syn vermoept van wachten na
 Dyn saligheyt, toe gheseyt dooz de rede
 Myn gherechtheyt, daer ick gaer vast op sta.
 Met dynen knecht in goedertierenhede
 Handelen wil, end leer my nu booztaen
 Dyn settinghat verstaen tot rechter brede.
 Ghewis ick ben dyn knecht, beghadigh my
 Met dynen Gheest, dat ick wete ten rechten,
 Welck daer t' verstaen dynen tuyghnissen sy.
 Het is schoon tyd, in dat langhe ver wachten,
 Dat du recht doet, Heer, want sy hebben vry:
 Duruen bzeken dyn wet met een verachten.
 Daerom heb ick dyn gheboden ghelieft:
 Veel meer dan goud of kostliker ghesceenten,
 Die ick in t' hert' dooz ewelich heb ghebrist.
 Derhaluen ick, doock booz alle gheynenten,
 Dyn beuelen beken gaet recht, end ick
 Haer' alle valsche twyghen end ghestoenten.

K.

Phc.

Seer wonderbaer syn de tuyghnissen dyn,
 End vol aller hooghe berorghentheden:
 Daerom myn siel heeft' onderhouden syn.
 Ja de anuangk end ingangk dynen reden

Da. 19.

Here

Verlicht seer schoonden sech ten huer verband,
End stelt hietse edelheidy te verden.

Ick heb den mond opghedogen end verlicht,
Quermits dynen gheboden begheerten.

Din die ewelicht onderhouden niet rucht,
Aensie my end my gunstlich wil beherten.

Ghelyker wyse du aldyt se doet plegghen,
Den, die dynen naem lief hebben van begheeren.

Dyne ganghen door dynen Gheest belegen,
Pa den eysche dyns woords, dat ick niet valle.

Dot valsch loere sefeinghe boofheest,
Wat lofs my van allerley onghewalle.

End van menschen veronghaliching groot,
Op dat ick houde dyn gheboden alle.

Dyns aengesichts klaerheyt laet schynen vry,
Duer dyn knecht end wil my onder wysen.

Welck daer t'overhand dynen settinghen sy,
Waterbeken wt myn ooghen afryson.

Door droefnissen om der willeten, die
Niet houden dyn wet, niet sta se misprijfen.

S. Zaden.

O Heer, du bist bauen maten gherecht,
In dynen doen, end allen dynen wesen.

Dyn gherichten syn oock allesins recht,
Du heest door dyns woords ghebod onderwe-

sen
Tonderhouden de ghetuyghnissen dyn,
Die gaer gherecht end tranwe syn ghepreken.

Ick

Ick ben verdozt schier end te niet ghegaen
Van puer groot, ouer myne byanden,

Om dat sy dyn woorden vergheten han.
Dyn woord is gants louter in allen stonde,

Tot welcken dyns knechts hert' aensteken is
Het rechten end oyerigher liefden brande.

Hoe klein ick sy van ghesfell' end veracht,
So kan ick doch gheendertwyse vergheten

Dyn gheboden, by my seer groot gheacht.
Dit is ghewis ende niet ongheweten,

Dat dyn rechten ewelick bestandigh syn,
End dat dyn wet waer end vast is gheheeten.

Gants beangst end bedrukt aen alle sy
Bin ick, nochtans in al myn swarelyden

Dyn gheboden hebben my seits verbydt.
Dyne tuyghnissen rechtheyt, werdt te belyden,

Is doch ewigh, leerse my gunstlich,
Op dat ick daer magh leuen t'allen tyden.

T. Coph.

Wat gantsen hert', o Heer, roep' ick tot dy,
Wil my een ghenadigh' andwoorde gheuen,

Op dat ick dyn gheboden houde vry.
Ick heb tot dy mynen roep op gheueu,

Helyp my dat ick de ghetuyghnissen dyn
Dnderhoude stichlick alle myn leuen.

Waaromen ben ick schon de dagheraed,
Op t'aenroepen, want alle myn verhoppen

D. iij. Alleen

Alleen op dyns woords toefegginghe ſtaet.
 Myn ooghen voor de nachtwaake ſyn open
 Op te waken tot dy wacker end ſyn,
 End niet bliet te betrachten dyn gheſproken.

Myn ſtem verhoor, Heer, na de goedheyt dyn,
 End wil my in deefz ſwackheyt ſtercker make,
 So du daer pleegſt my te vermaken ſyn.
 Myn haters, die na myn quaed ſtaen, ghenaken
 My, dewyle ſy verr' afwyckigh ſyn
 Van dyn wer, die ſy ſchuywen end verſaken.

Mer wil dy, Heer, altyd in myne noode
 Houden by my, end my helpen wt minne:
 Want waer end ſtyf ſyn dyn gheboden groot.
 Duerlangk weet ick, ja oock van beghinne,
 Dat du daer heeſt gants baſtgrondigh ghe-
 maecht

Dyn tuyghniſſen, die ick altyd beſinne.

V.

Res.

Aenſie myn groot kommer end ſwaer verdriet,
 End my daerwt ghenadelick wil richten:
 Want dyner wet heb ick vergheten niet.
 Peem myn ſaech aen, bozloſ my vā onrechten,
 Ende beury my van des ſteruens noode,
 Pa der beſoft' dyns woords, na myn betrachte.
 De ſaligheyt van den godloolen is
 Sēer verr' boozwaer, want ſy all' in'r ghemeyne
 Wraghen niet na dyn ſettinghen ghelofs.
 Groot is, o Heer, dyn barmhertigheyt. *reynre*

221

Wat my dan nu, ghelyck du te roen pleegſt,
 Vermaken, end my niet laten verkleynen.

Myn veruolghers end vyanden die ſyn
 In groot ghetal, doch ick ben niet gheweken
 Centgherwys vanden tuyghniſſen dyn.
 Wanneer ick ſie die daer ſyn afgheueken
 Van dynen woord', end dat verachten ſcout,
 So dunct my van d'ucke dat hert te breken,
 Sy aen, Heer, dat ick lief heb ſterck end ſtyf
 Dyn gheboden, ſo wil na dyn ghenade
 My verquicken end behouden te lyp,
 Van den beginn' aen is dyn woord' gherade,
 De waerheyt oock alle gherichten dyn
 Gherechtigheyt ſyn eewigh vol van rade.

X.

Schin.

My hebben ſeer veruolght de bozſten prat
 Sonder oorzaeck, doch buyten eenich ſchroomen
 Het ick dyn woordt ſeits in eeren ghehad.
 Wat dyn woord' heb ick ſulcke v'ueghd' bekomē,
 Als yemand wt eenen buyte ſeer goed
 Of ſchatte groot ſoude moghen bekomen.
 Laegheus ende valſcheyt ha' ick ghelofs,
 End hebber af eenen grootwel van deggen:
 Mer dyn wet my ſeer lief ende werd' is.
 Seuen maels' daeghs dynen lof onuerſueghen
 Singh' ick, o Heer, om der gherichten wil
 Dyn gherechtigheyt, die du tognſt alle weggen

Dd. b.

Ueel

Veel vreesdes is voerwaer den toebereydt,
 Die daer dyn Wel lief hebben, end sy werden
 Van niet scooren tot eenigher leyde.
 O Heer langh heb ick verhoopt, met volherden,
 Op dyn bystand, houdend' wt by ghemoedt
 Dyn gheboden die daer syn groot van werden.
 Myn siel heeft dyn tuyghnissen bewaert sijn,
 Met een ontsicht beselue te verkleynen:
 Want ick hebbe van herten gronde lief.
 Dyn gheboden end tuygnissen ghemeyne
 Heb ick bewaert, want alle weghen myn
 Sijn wel bekend voer dyen doghen reyne.

Y Thau.

Myn roepen, Heer, laet doch komen tot dy,
 End wil my na dyn woort sulck verstand geue,
 Dat bequaem dynen wil te varen sy.
 Laet komen tot dy myn stem oygheheuen
 End verlos; mij, so du heest toegheseyt
 Dood; dyn tranwe woort ons ouerghegeueit.

So sullen myn lippen bymoedelick
 Spreken dyn lof als du dyns gheboden
 Wy salt gheleert hebben ghenadelick.
 Myn tonghe sal haer niet konnen verhoeden
 Te spreken van den toefegginghen dyn:
 Want gherecht is so wat du heest gheboden.

Wilt doch dyn handt wt strecken ouer my
 Tot myner hulp, want ick heb wt uerhozen

Bouen

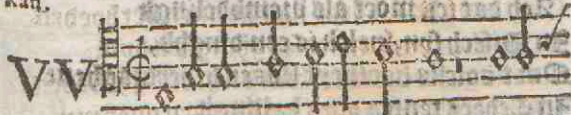
Bouen alle dingh dyn gheboden by.
 Dyn saligheyt begheer tek na end voren,
 End dyn ghelet is my een byneghe groot,
 Daerint ick neem mynen lust in myn troeten.
 Paech in d' leuen te blyuen de siel myn,
 Om dyn lof alweghe recht onuermeten
 Te verheyden na behoorticheyt syn.
 Als een verlozen schaep end schier verheten
 Heb ick ghedwaelt; wil soeken dynen knecht,
 Want ick heb dyn gheboden niet vergheten.

Ghebedt.

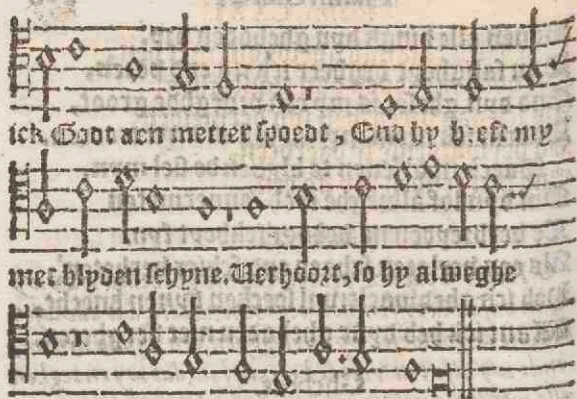
O Heere Godt, na dien heray gbeliefe heeft, ons dyn
 woort voor een reghel ende meester eenes heylighen
 leuens te geuene, wil dat in dese heren tuijnoken, ende
 sodane lust daerouen in ontsteken, dat wy in dit also be-
 waren, dat wy niets beters nach ghelucksamers achten,
 dan dynen wylle, die daerint verlaet is, te doene. Amen.

Ad Dominum cum tribularer. psalm. cxix.

De Prophete begheert van lueghenachtighen tonghen
 ontsleggen te werde; beklaecht sich de goddonsen, dat hy
 met hen gheen vrede (dien hy daangch soeket) vinden
 kan.

Anger ick was in teghen spoed, So riep
 ick

ich Goot aen metter spoedt, End hy heeft my

met blyden sehyne. Verhoort, so hy alweghe

doet. De synen in drucks pyne.

Ach Heere God, myn sel heur yd
 Van valschen lippen t'aller tyd,
 Die doch niets dan lueghens vertellen
 End haeren naesen onghemydt
 Twerctonghich eetwelick quellen.

Wat kan de valsche tonghe doen
 Anders dan dwisf end twerdacht bloensel
 Als eens sterckes mans scherpe pylen,
 End holen van geneuer groen,
 So is sy t'aller wylen.

Ach dat ick moet als byembdelingh
 In wiscen sen, welck is een dingh,
 Om t'volcks boosheyt swaer te verdraghens
 In Ceders tenten oock ballingh.
 Wylu' ick te vele daghen.

Ich

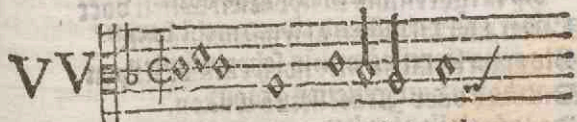
Ich heb te langh ghewoont met hen,
 Die doch niet doen dan twistighen:
 Als ick van vreed' hen sou vermelden,
 So verwozpense sy daerheen,
 End hen teghen my stelden.

Ghebedt.

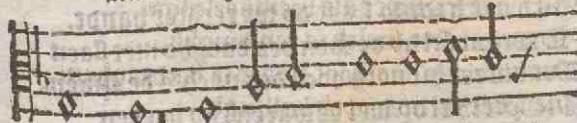
O Heere God wil verhooren onse ghebeden wan wy
 sy in onsen droeffenissen aenroepē: maect dat alle laste
 ren, die de godlossen op ons legghen, een eynde nemen,
 ende wy also ten vrede bereydt syn, dat wy en teghen
 alle menschen achteruoighen, hoewel danoch daeren
 tusschē onse vyanden anders niet dā t'wist soeckē. Amē

Leuau i oculos meos: psalm, cxxi.

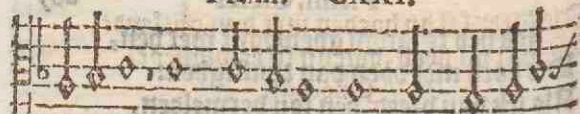
Dauid seght hier, de ghelouighen sullen na synen exem
 pel huren bystandt verwachten vanden enighen Godt,
 die alle huer heylich voornemen ende anslaghen beleyden
 sal.

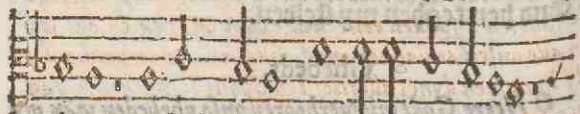
Anneer my komt eenighe druck

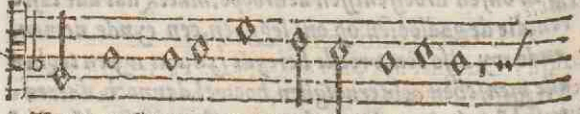
aen boozdt, Tot den berghen heff' ick myn
 ooghen

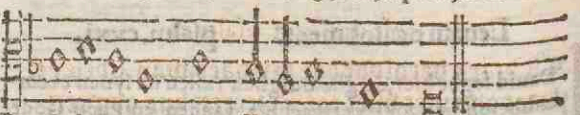
ogge voort, waer nā ich op myn hulp ghebuldigh

wachte, Dijn hulp gewis ich alleelick verwachtē

Wanden Heere, die daer gheschapen heeft

Hemel end erd end alles wat daer leeft

Hy sal gheenſins struyckelen dynen voet
 Laten, niet sal slapen dyn hoeder goedit:
 Sluymeren sal hy niet noch emmer slapen
 Die daer ouer Iſrael ſitt te waken.
 Die Heer bewaer dy in allerley ſtand,
 Als dyn ſchaduw ſtaet dy ter rechter hand.
 Daerom ſal dy de Son des daghs niet ſlaen
 Set hueret hie noch och des nachts de Maen.
 Die Heer ſal dy wel bewaren end hoeden
 Woor alle quade, end ſal dyn ſiel behoeden.

Die

Die Heer ſal dy hoeden met dyn gheleydt,
 So wat du doeft, van nu in ewigheyt.
 Ghebedt.

O hemelſche Godt nademaecle wy allec'byſtandt van
 dy verwachtē, laet niet toe dat wy eenighſins ſtruycke
 len, mer wīt ſodaen eene wake ouer ons nemen, dat wy
 in alle onsen anſlaghen ende dinghen, waeromme wy
 dy in namen dynes allertiefften Soons Ieſu Chriſts van
 berten bidden, een goet wīkomen hebben moghen.
 Amen.

Lactatus ſum in iis. pſal cxxii.

Dauid verhueghet ſich ouer den opgāen na Ierusalem die
 ten wtuerkoren ſtede ten dienſte Godes was. Beſchriue
 huere goede ordeninghe, ende bidt voor huere voorſpoet

Inder wyſe des. lxxvi. pſalmes

Ick ward verbluydt doe my daer was gheleyt:
 Laet ons niet bliet tot s'Heeren hus opgaen
 Ierusalem, die ſyn biſt toebereydt,
 In dyn poozten ſullen onz voeten ſtaen.
 Ierusalem is doch feer wel ghebaen,
 Wel ghetimmert, als een ſtadt gaer vol eeren,
 Daer de menſchen dooz eenigheyt vermeerren
 Tot Welck' opgaen de gheslachten ghemeyn,
 Gods gheslachten dat huylz Iſraels vroom,
 (Waer toe verbonden is ſo groot ſo kleyn)
 Om Gods name lof te bruyden koen:
 Want daer ſaen de ſtoelen om recht te doen,
 Daemlich Dauids huylz Hoelē wilt goed gunnē
 Ierusalem

Psalm CXXIII.

Jerusalem, wel hen diese heminnen.

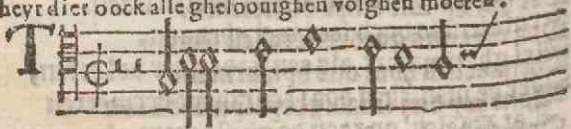
Vrede moet syn binnen dyn mueren still,
 End spoedt binnen dynen paleysen frisz
 Om myner broederen end vrienden wil,
 Sal ick spreken wat dy boozderlick is:
 Daermits dat ickse lief heb ghewis,
 End om onsz Gods huylz wil, in dy ghesandens
 Sal ick soecken dyn spoed in allen standen.

Ghebedt.

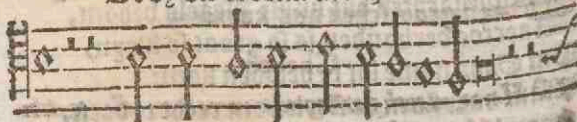
O goetige God, doe ons die ghenade, dat wy also in
 gheschreuen werden in dyne Ghemeynte, dat wy daer
 nammermeer van wycken: daer oock in sulcker eenig-
 heyt erhouden ende verbonden werden, dat wy mit
 vrede dynen name groot maken in eewigheyt door dy-
 nen Sone Iesum Christum. Amen.

Ad te leuau. psalm cxxiii.

Dauid verdruct van synen vyanden, bidt den Heer om
 hulpe. Bewyst mit der ghelyckenisse eenes dienstknechts
 ende dienstegmaghet, syne sorgfuldigh ghehoorsaem-
 heyt die oock alle gheloonighen volgen moeren.

De dy die woont ind' hemelen

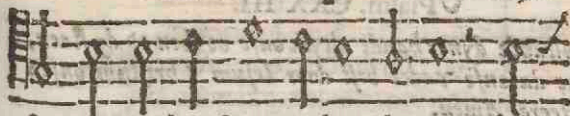

reyn, Dyn ooghen hen hebben end keeren

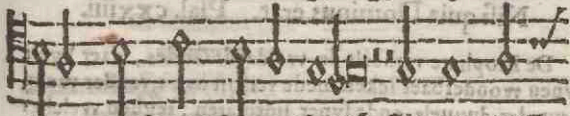
Sis

Psalm. CXXII.

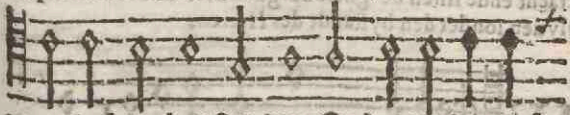
209 109.

Sie als der knechten oghe ghemeyn sien

op de mild' hand huerer heeré, Als der dienst.

maeghdē ooghen sien by, Op huerer vrouwe

hand, also sien wy Op onsen God end Heeren.

So staen wy op onsen God ende Heer,

Tot dat hy wil onser ontfermen.

Doe met ons goeder sterelick leer,

Ghenadelick hoor ons dyn armen.

Want koy dooz smadigheyt syn verlaedt:

Datz sich is langh sat met der rycken smaet,

End doen grootlichen ons karmen.

Ghebedt.

O Heere, maeck dat wy mit verachten aler practen
 der wereldt onse hope allens op dy setten, ende door

Kejs

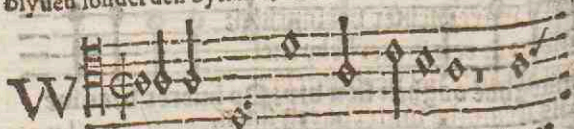
bystande

Psalm. CXXIII.

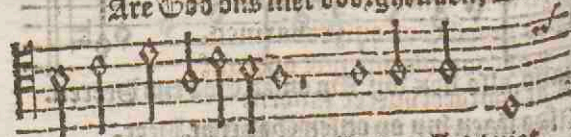
bystante dyner hande altyde onse ooghen op dy slaen,
die du onse vader bist door Iesum Christum onsen
Heere. Amen.

Nisi quia Dominus erat. Psal. cxxiii.

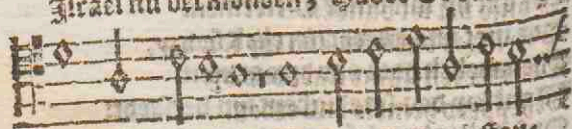
De Prophete verbaect de weldaede Godes, daer hy de
synen wonderbaericken mede verlost heet, vander woed-
heyt des duyuels ende syner lidmaten, teghen welcker
kracht ende listen de ghelooighen niet slaende konden
blyuen sonder den bystante des Heeren.

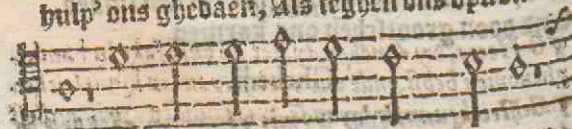
Wie God ons niet voorgehesaen, Laet

Israël nu vermondend, hadde Godt niet

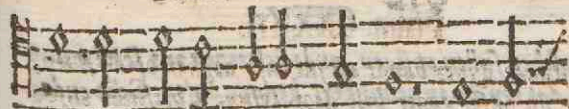

hulp' ons ghebaen, Als teghen ons opstont

den, De menschen, die daer gants end gaer

Godloos

Godloos syn, sy hadden boozwaer Onse le-

nendigh verflonden.

Want sy woerden teghen ons sel,

Wy waren schier verloncken:

Als door zen waterbehe suel

Wat onse siel verdoncken.

Als stranghe waterbaren slaen,

Syn sy na onser siel ghesaen.

Des moest God onz erbarmen.

Lof God, die ons niet ouergaf

Eet roofdeel huerer tanden:

Als een voghel den strick komt af,

Is onse siel wt banden.

Der strick is ontwaan end wy syn by,

Des Heeren name staet ons by

Scheppers hemels end erden.

Ghebedt.

VO Heere, wy dancken dy, dat du onse sake in banden
ghenomen hebst, ende ons verlost vanden kinnebacker
ende stricken onser vyande. Ende bidden dy, du willest
meer ende meer dyne gunste to onswerde roone, wan de

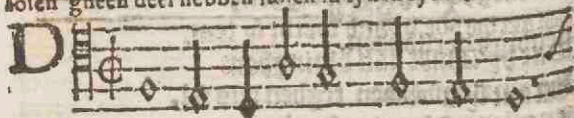
Ec. 9.

menschen

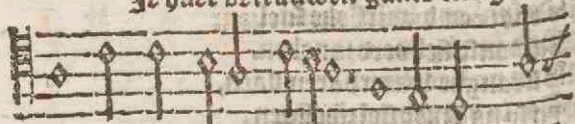
menschen sullen opstaen, ende sich tegen ons setten wil-
len, dat wy dy in ewigheyt kennen onsen God ende
saligmaker in Iesu Christo dynen Sone. Amen.

Qui confidunt. Psal. cxxv.

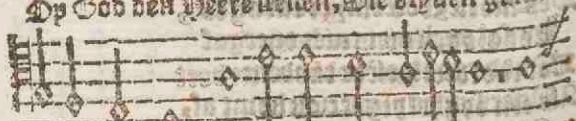
Godt beschermt de godsalighen, mit welcken de god-
losen gheen deel hebben sullen in synen rycke.

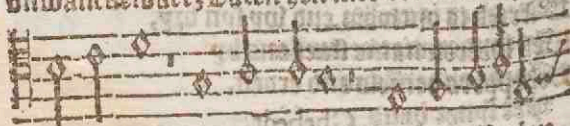
Ie huer betrouwen gants end gaer

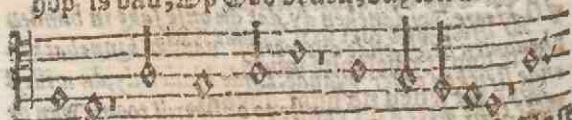
Op God den Heere stellen, Die blyuen gants

onwankelbaer, Laten hen niet veruelle: Huer

hop' is vast, Op God beuult, buyten allerley

sorge: Daerom ghewis, Blyuen sy frisch, vast
ghelyck

ghelyck Sions berghe.

Ghelyck de stad Jerusalem

De berghe vast omringhen,

Maer door de byand werdt so tem,

Dat hy' se niet kan dwinghen:

So omringt God

In aller nood

De syn', end wilt' aenklenen:

End hen bystaen

Tan nu voortaan,

Tot in dat ewigh leuen.

God is gherechtigh ende goed,

Hy sal oock niet toe laten

Dat de godloof' hebben den voer

Daer syn huys ghenoten:

Op dat de knechte

Die daer is recht,

In sonden niet verualle:

Goedt onderstand

Mer syner hand

Doet God den byzomen alle.

O Her, doe wel den byzomen al,

Die door t'ghelooue leuen.

Mer die leuen na huer gheual,

End hen tot quaed beghenen,

Pfalm. CXXVI.

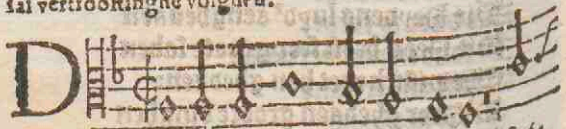
Die sal die Heer
Met groot' onier
Werwerpen metten quaden.
Mer eewelich wyl
Sal Israel
S' Heeren tyed' hebben. Amen.

Ghebedt.

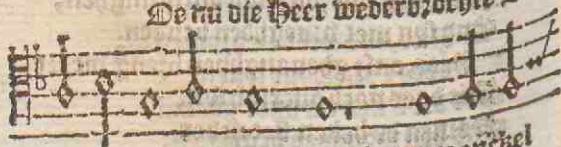
O Godt, die da bist de hope alle der ghenen die op dy
vertrouwen, ommegeue ons also mit dyner bescheer-
winge ende bekrynginghe, dat wy doordy ghehant haue,
der godloosen tyrannie tonkomen, ende sy die niet so
lange an ons oeffenen, dat wy dardoor to boosheyt ghe-
drenen werden. Amen.

In conuertendo. Psal. cxxvi.

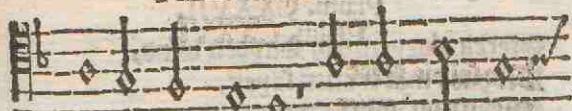
De ghelouighen prylen Godt ouer huerer verlos-
singhe, twyfelcn niet in hueren druck vander goedwil-
ligheyt Godes to huer wart, versckert dat na droefnisse
sal veruooftinghe volghen.

De nu die Heer wederzochte Si

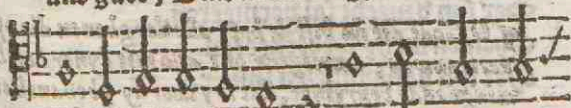
on wt ghenanghnis swaer, Tan enckel
blyschap

blyschap ons dochte. Dat wy droonden

alle gaer, Onse mond is ghewesen, Wol

lachens, ouermits desen, End onsz tongh vol

loffangs klaer.

Doe hebben met open kaken

Die Heydens luyd' aengheuaen

Die Heer' heeft seer groote saken
Ghewillich met hen ghedaen:

D' Heer ghedaen groote dinghen

Heeft met ons, dies wy ontspringhen,

End syn met v'ueghden beuaen.

Heer, onsz ghenanghnen b'zeng weder,

Die daer noch ouerigh syn,

Dommen de beken liet neder

Ge. 113.

Dieck

Sterck bloeyen, dat Suyden wind,
Die daer met tranen saeyt,
Sullen met vrolyckheyt maeyen,
End hooghlick ghetroostet syn.

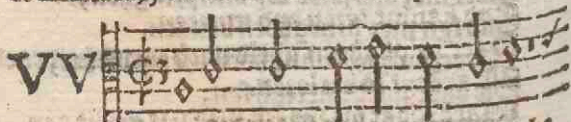
Die daer syn saeylaed met duchten
End weenen ghewoopen heeft,
Die sal doch niet ewelick suchten,
Noch wel hy een wyl so leeft.
Mer syn vrucht sal vermeerren,
Ghelaen sal hy wederkeeren
Mer syn hand buffelen swaer.

Ghebedt.

O Heere Gode, wil ons van der ghemackewisse Sa-
tane gantslickē verlossen: ende maeck, dat wy na onsen
langhen verdrukkinghen ons verblyden moghē in dy-
ner vaderlicker goedicheyt, ende na dien wy dyne wo-
derbare wercken ghesien hebben, wy dy lof singhen in
ewigheyt, door Iesum Christum onsen Heere. Amen.

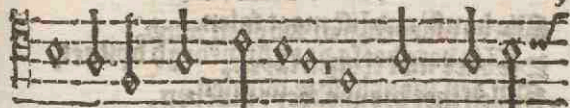
Nisi Dominus ædificauerit. Psal. cxxvii.

De heylighe Gheest leert hier, al'er menschen arbejdt
sonder Godt, sy verghets, ende dat saligh syn, die in allen
dinghen op Godes handt merken. Hier door vermaent hy
de menschen, sy sullen hiet vermaenen op God setten.

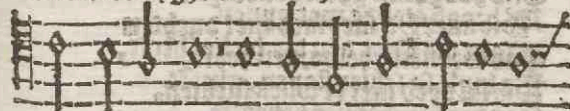

Der Godt niet self dat huys opzette

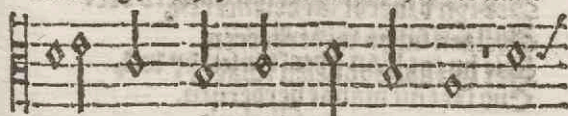
End

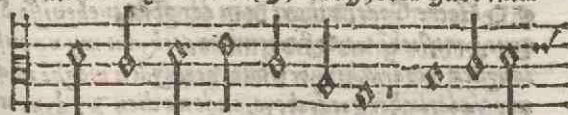
End al besozght daerinne, So werdt met ons

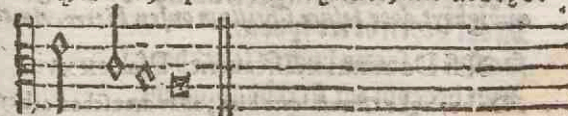
niet wtgbericht, verloru is kracht met sinne

Alle moyt' end sozgh verghets gaet. Als

s' Heeren hulp ons niet bystaet, All' arbejdt

werdt verloru.

Maer Godt niet self bewaert de stadt,

End bauwt toren end mueren,

Daer helpt gheen gheld noch menschen raedt,

All' arbejdt is verloru.

Maer Godt die waech niet self grypt aen,

Ons waken is verghets ghedaen,

Alle

Alle konst' end list moet falen.

'T is verghoefts dat ghy broegh opstaet,

Om den mondkost te winnen,

Of dat ghy spade slapen gaet,

D' byood etende met pynen.

Want die Heer den die hy lief heeft,

De wyle sy schier slapen, gheeft

Sonder lozgh' huer behoefte.

Des lyps bruchten syn kinders veel

Van Godt tot eener cruen,

Die hy tot loon gheeft wien hy wil,

End laet nic mandt verderuen.

Wet segghen hy alles veruult:

Alle nootd' werdt voer hem ghesilt,

tot rechter gnad' end gunste.

Gheluck pylen syn inder handt

Gens ruelen in dat sryden,

Gheschofen aen eenighen kant,

Recht vozen of eer syden:

So syn de soons huerer leuchheyt,

Syn bereydt tot sterckd' abigheyt,

In allen hueren wesen.

Saligh is die daer heeft gheuult

Synen beker te degghen

Wet sulcke pylen, want groot' kuld

Sullen' hebben alwegghen,

Sy sullen niet werden beschaemt,

Legghen huer byanden versact,

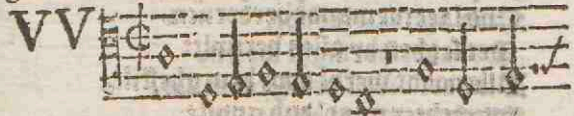
In eenighen gherichte,

Ghebedt

O Godt, wil segghen alle onse aenflaghen, ende maken, dat wy noch buyten noch binnen niets vornemen, dan onder dynen beleyde: op dat wy bekennen, daer ga niet van stede, sonder dyne seggheninghe: ende alle onse doen door ende in dy beginnen beleyden ende volcyn den om dynes Soons Iesu Christi willen. Amen.

Beati omnes qui timent. Psalm. cxxviii.

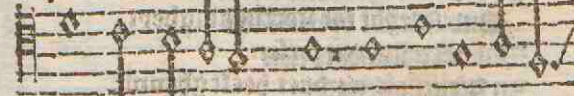
Hoe men inden huysvlicken staet godsalichliken ende geluckliken leuen sal.

El saligh is bedegghen So wie den

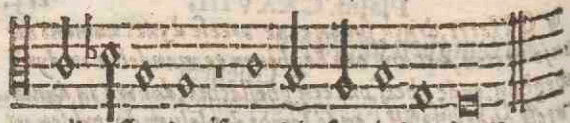
Heere vrees, End wandelt in syn wegghen

Recht sinnigh inden gheest. Die arbeidt byner

handen Sal by wel konnen voer, End salt in
Allen

allen standen Spoedig syn in dyn doett.

Dyn wyf sal vruchtbaer wesen,

Als wyntrocken vruchtbaer,

Die dynen huyl' aenkelencu,

So sullen dock doorwaer

Dyns kinders beklpuen

In groot ghetal ghesondt,

Als planten van olyuen,

Quer dyn tafel rondt.

So sal bespoedicht wesen,

Die daer breeft den Heer milde,

Wat Sion Godt gheprezen

Dy saltigh maken wile.

Du salt alle dyn leuen

T' doorspoed Jerusaleu

Sien, end Godt daerbenenen

Pypfen met hert end stem.

End salt wt dynen sads

Dobbel gheslachte sien

In Israel ghenade,

End brede bouen dien.

Dy sy lof, Heer gheprezen

Van na in ewigheyt.

Gheef dat wy moghen wesen

Tot dynen dienste bereyot.

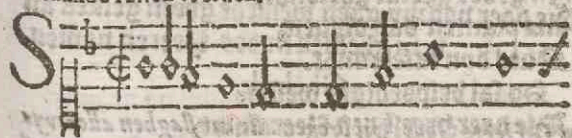
Ghebedt.

90 Hym

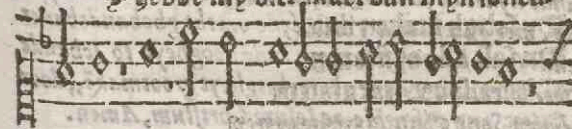
O Heere, druck sodan eene vreesse dynes namens in
onse herten, dat wy ons begheuen te wandelen in dyn
weghen; ende gheef ons een gheslachte, dat wy in dynes
vreesse onderwyssen, ende sampt denseluen dy pryzen in
dynes Ghemeynthe, door Iesum Christum, Amen.

Sæpe expugnauerunt. Psalm. cxxix.

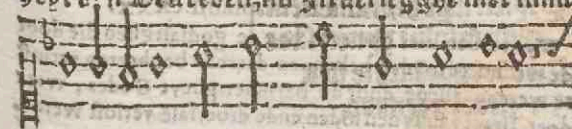
Dauid gheeft hier te kennen. De Ghemeynthe behoort sel
te verhuighen, dat sy van eener iederen verdruckinghe,
die huer aengbedien werdt, verlosset sal werden: ende dat
huere vyanden, niet teghenstaende huere ydelen wancs
to schande sullen werden.

9 hebbē my dick mael van myn ioncke

heyt aen Westreden, nu Israel segghe met sinne

9 hebbē my dick mael van myn ienghet aen

Westreden, mer sy konden my niet be'winnaen.

De ploughers my hebben teekens ingedrucke
 In mynen rugghe, ende ghemaecht gesue bozen:
 Mer die Heer gherechtigh heeftse verdruckt,
 End huer seelen willen afsnyden end schueren.

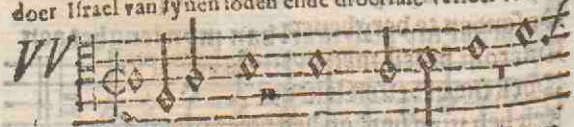
Dat so beschaet end verstroote werde stracks,
 Die Dion met vyandlicken haet verdrucken,
 Dat' oock ghelpeck werden de grase des dacks,
 Dat daer verdozt erimen i selue ka gheplucke.
 Daer van syn handt de maeyer niet vullen ka,
 Doch huere schoot die de handbussels versame:
 Die daer boozhy gaen wenschē gheen geluck an
 v sy gheluck in des Heeren namen.

Ghebede.

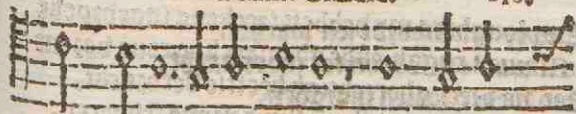
O Heere Godt, wil breken alle aenflaghen aller vy
 ande dyne heylighen wilken, dat sy bouen ons niet spa
 ne, mer gheef dat wy door dyne macht gbehandbaue
 ende sy in huerer stoutheyt ende hoogheyt so schande
 werde: ende wy dyne gherechtighy grootmake, door
 dynen Sone onsen Heere Iesum Christum, Amen.

De profundis. psalm. cxxx.

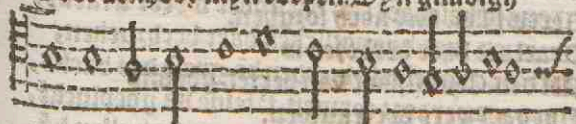
Wy werden hier gheleert, hoe de godsalighen die door
 de wer huere sonden bekennen, daerom begheeren verlost
 te werden aliene door de barmhertighy Godes, waer
 door Israel van synen loden ende droefsalē verlost werde.

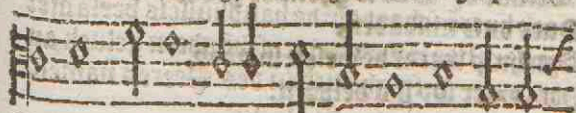
Dole per maadt schrey ich tot dy, Heer
 Godt

Godt aenhoor myn roepen. Dyn gnadigh

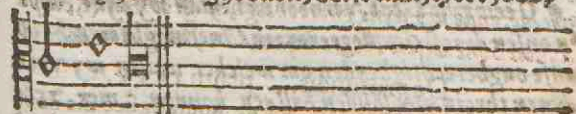
bozen heer tot my, End myner bede sy open.

Heer, so du wiltst mercken aen De sonden

die wy hebben ghedaen, Welte kan, Heer, booz

dy bliuen.

Het staet by dynet macht alleyn,
 De sonden te vergheuen.
 Daerom breeft men dy in t' ghemeyn,
 Dack inden besten leuen.
 Ick heb myn hop' op den Heer gheuet,
 Dyn siel' op hem vertrautvet gaet vast,

End

End op syn woorde ick wachte.

Al war' edt schoon tot inder nacht,

End weder totten morgen,

So sal myn hert aen s' Heeren macht

Vertruyden niet noch lozgen.

Israël die daer herbozen is

Wilt den Gheest, laet van herten ghehoirs

Op den Heere vertranwen.

Want by God is ghenade groot

Ouer onse misdaden,

Syn hulp werdt bewesen in nood.

Hoe swaer wy syn beladen.

Hy is allepne die herder goet,

Die Israël syn verlossen moet

Wilt synen sonden allen.

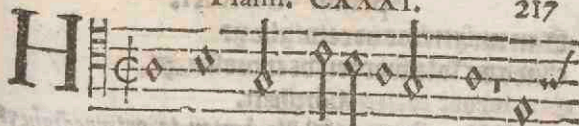
Ghebedt.

O ewighe Godt, verhoor ons, wan wy dyne hulpe
in onsen droeffalen begeeren: ende neem gheen acht op
onse onzberrechtheyden om welcker willen wy voor
synen ibrain niet souden bestaen kunnen: mer ver-
geesse ons na dyner goedicheit, dat wy daerop ende op
syn wordt wachtē ewelick. Dit biade wy dy in name
dynes Soons Iesu Christi, Amen.

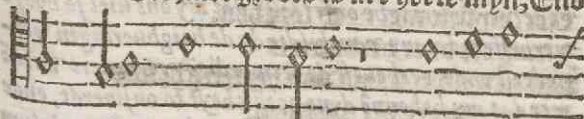
Domine non est exaltatum. psalm. cxxxii.

Dauid belaster van eergiericheit, ende dat hy na dat rycke
kandt, protesteerit van syner oetmoedigheyt end enedere-
heyt, ende is gheuyt van Godes bystandt.

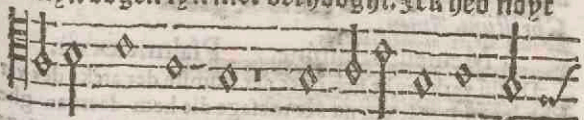
Heer,

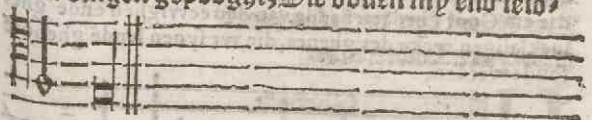
Ger, niet groots is in t' herte myn, End

myn oogen syn niet verhooght. Ick heb naye

na dingen gepooght, Die bouen my end seld,

Sam syn.

Heb ick niet ghdwonghen mynen wil
End my ghehouden onuer waent
Als een kindeken afghespaent
Pleeght booz syn moeder on moedwil:
Ben ick (seg ick) niet gaer ghelyck
Cenen kleynen kindeken, welck
Afghehouden is vander melck:
So bekeim' ick myn onghelyck.
O Israël, bystand end troost
Want den Heere ghehoirs verbejd

Wan

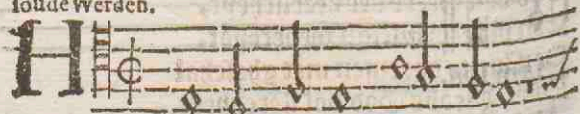
Wan nu aen tot in eeuwigheyt
Ende du salt werden verrooost.

Ghebedt.

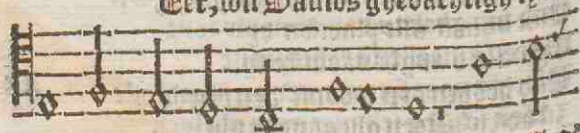
O Heere buege also onse herten to oetmoedigheyt
ende vernederinghe onses selfs, dat wy ons niet so hooge
verheffen, dat wy van dy (die du de hooghuerdigen ver-
nedert ende verheest de oetmoedige) vernedert werde
mer dat wy bekennē dyne goedicheyt to onswerdt, ende
alleene onse hope op dy setten door dynen Sone Iesum
Christum. Amen.

Memento domine. Psalm. cxxxii.

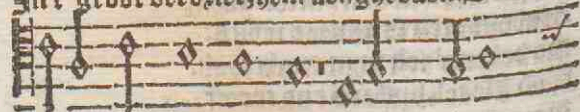
Dauid verhueght sich ouer der komste der arcke des ver-
bondes to Ierusalem na der toelage die hem daeruan ghe-
daen was: ende is in goeder toeuersicht ouer der toelage
die em Godt ghedaen hadde van den ewighen ende ghes-
lucktialigen rycke des ghenes, die wt synen lendē gheborē
soude werden.

Her, wil Davids ghedachtigh syn

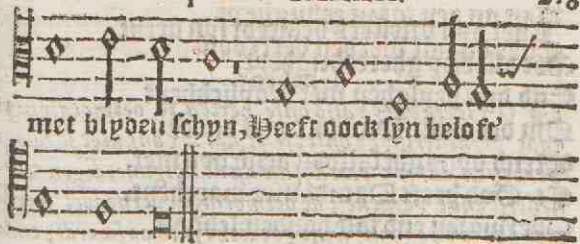

In t' groot verdozt, hem aenghedaen: Die God

eenen eedt heeft ghedaen, Jacobs Gode

niet

met blyden schyn, heeft oock syn beloft

aengheuaen.

Dits de beloft' door hem gheschiedt,
Ick sal in myns hupsz hut niet gaen,
End tot myn bedste niet opgaen.
Ick sal myn ooghen sluyten niet
End myn wynbrantwe niet toessaen,
Woor dat ick bonden hebben sal
God den Heere der heerlicheyt,
Een plaetse lustigh toebereydt,
Een hutte daer men niet gheschal
Dien Jacobs God hol sterckheyt.

Sie, wy hebben nu wel ghehoort,
Dat bouen alle plaecten dy
Cybrata d' aengheuaemste sy.
End hebben dyn woonsit' aen een oord
In boschvuelden gheuonden bly.

Wy sullen in dyn hutten gaen,
End sullen voor de voeten dyn
Wallen, om dy t'aenbidden syn.
Kom dan daer metter woinske saen,

Wet d'aerck dynr sterckheyt, O Heer myn

ff. ii.

Laes

Laet dyn priesters bekleedt syn sichte
 Met allerley gherechtigheyt,
 End dyn heylghen met vroylichheyt
 Om der wille Davids dyns knecht
 Want dyns ghesalfden aenschyn niet.
 ¶ God heeft Davidi met waerheyt,
 Gheswozen end salt houden schoon.
 Segghende ick sal op dynen thron
 Stellen, ia oock in eewigheyt,
 Dyns eyghens buycks vrucht ende Soon,
 In dien dyn kinders deghelick
 Houden d' bond end tuyghnissen myn
 Die ick hen noch sal leeren syn,
 Huer kinders sullen eewelick
 Sitten by op den throone dyn.

Want God heeft verkozen Sion,
 End tot syn woonstede begheert.
 Myn rust' is daerinne bescheert:
 Ick sal dar eewelick wonen schoon,
 Want sy is van my steeds begheert.

Ick salse gheneeren rycklick,
 End huer' aermen met spysse voen.
 Ick sal huer priesters t'heyl aendoen,
 End huer' heyltge sullen sieck
 Verblyden met verhuegting koen.

Daer sal ick Davids horne doen
 Wassen end bloeyen tenghelick,
 Al daer sal ick oock te ghelyck,

Mynen

Mynen Christo aensteken schoon
 Een kerck die lichte deghelick.

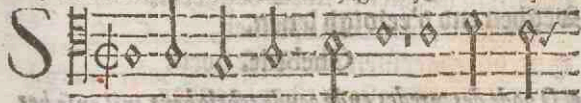
Ick sal syne vianden sel
 Bekleyden met schandlichheyt groot,
 End maken door huer ooghen bloot,
 Darop syn hoofd syn bloeyen sal
 Syn kroon, oock in allen aenstoot.

Ghebedt.

¶ O Heer, wil in ons een rechte begheerte planten dyns
 ware religie ende suueren dienst, die door den Satan
 gheschonden was wederumme an te richtene, endema-
 eck, dat na dien wy met gherechtigheyt bekleedet syn,
 dat rycke dynes Soons Iesu Christi, door de predike
 des Euangeliums onder ons in eewicheit benestet werde
 dat wy also ghenieten der goeder, die du dyne Ghemeyn
 te toeghesecht hebst, ende sien de vyande dynes Soons
 ende de onse, vol schande, door dynen Sone Iesum Chri-
 stum. Amen.

Ecce quam bonum. Psal. cxxxiii.

Dauid bewyst mit twee ghelykenissen, wat een duer
 barstielick ende nutte dreck edt sy godtlyc eenicheyt.

Te hoe vroylick end gaed. In der vro

men ghemoedt. Is d' eenigheyt der herten

¶ f. lll.

Welcke

Welcke te ſamē bindt, De broeders end verwint

Dooz t'ghelou' alle ſmerten.

Een als d'oly ſoet
Op t'hoofd ghegot en bloyt
In Aarons baerd beneden,
End in ſyn kleeders daelt,
Alſo dat nergkens faelt
De rueck in allen leden.

Als de dauw s'berghs Hermon
De berghen van Sion
Fruchtbaer maect end bedeghen:
So doet oock d'eenigheyt,
Welcks volghers is bereydt
Seghen end d'ewigh leuen.

Ghebedt.

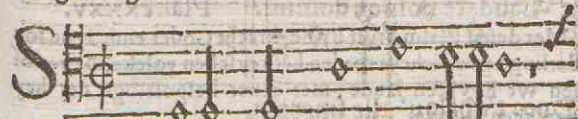
O gode des vredes ende eendrachtigheyt, wil onse her-
ten in ſodane broderlicke eenigeyt bringē, dat wy door
rechte religie ende als ledematen eenes hoofdes leſt
Chriſti te ſamen vereeniget, gheuoelen moghē de ſeghe-
nē die du toegefecht hebſt den ghenen die liefde tot male-
kaderen draghen door dynen Sone onsen Heere le-

sum

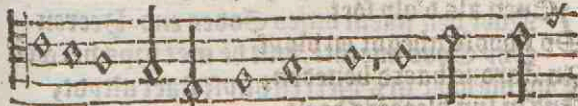
ſum Chriſtum Amen.

Eccc nunc benedicite. pſal. cxxxiii.

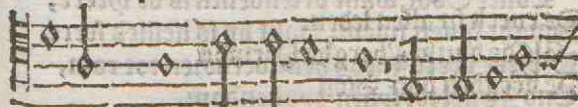
Hy vermaent de Leuiten ende gheloonighen die inden tē-
pel waken den Heere te louen wenschet hen ghenade en-
de ſegheninghe.

Je, pylzt den Heer met blyden ſchyn

Alle des Heeren dienacrs ſyn, Die s'nachts in

s'Heeren huys ſet gheſtanden, Helt op met hey

lighet uwe handen.

Looft doch den Heer' aen allen kant,
So ſult ghy van des heeren hand
Alc Spon rycklich gheſeghent werden,
Die daer ghemaeckt heeſt hemel end erden.
Ghebedt.

ff. liii.

D

O Heere Godt hemels ender der erden, na dien bet dy ghelieft heeft ons to dynen dienste te roepen: gheef ons de ghenade dat wy dy ewelick brysen in dyner gemeynt te door dynen Sone onsen Heere Iesum Christum. Amen

Laudate nomen domini. Psal. cxxxv.

Mer desen Psalm pryft hy de kracht Godes ende tynce son derlinge goe dicheyt torden hebreyschen volcke, in t' verlot sen wt Egypten lande: met eener bespottinge der hey denischen afgode.

Inder wyse des. 32. Psalmes.

Louet den naem onses Godes end Heeren.
Ghy Gods knechte, wilt hē met prys veraret
Ghy die daer in s' Heeren huys staet altydt,
End in de sael onses Gods huyses syt.

Louet Godt, want vriendelick is de Heere,
Singht synen naem, want hy is lieflick seere.
D'Heer heeft Jacob hem verdozen tot rodt,
End Israel tot synen eyghendom.

Ick wiet dat d'Heer groot is, werdich te lozen,
End dat onsz Heer all' goden gaet te bouen:
Die, wat hy heeft ghewilt heeft, ghemaecht frist
In hemel, erd, see, afgronden ghelwis.

De wolcken brynght hy wt d'eynden der orden
End maecht dat de blickens tot reghen werde
Hy brynght wten verborghen scharten syn
De winden, die daer so gozboozlick syn

D'eerstgheboorn' Egypti heeft hy verlagen,
Onder menschen end bee met grooter klagen.
Veest in dy, o Egypten, wonder ghedaen

End

End Pharao met syn knechten verdaen,
Dic veel volcken end koninghen van machte,
Seon koningh der Amozheen stachtde,
End Og den grooten koningh van Basan,
End alle koninghen van Canaan.

En End heeft huer landt te besitten ghegeuen
Tot ern' Israel, synen volck' in't leuen.
Dyne naem is, Heer, ewigh ouer brydt,
Dyn ghedachtuis; blyft ia in ewigheyt.

Want die Heer sal oordeelen end beschermen
Syn volck alom, met vaderlick erbar men,
End sal laten hem versoenen alom
Ghenadelick met synen knechten broom.

Siluer end goud syn d' afgoden der Heyden,
End werck van mensche hand die daer verleyde.
Sy hebben mond end spreken gantslick nicht,
Daertoe ooghen, end hebben gheen ghesicht.

Hebben ooren, mer hooren niet met allen,
Sy konnen oock gheenen adem verhalen,
Dise maken, den seluen ghelyck syn,
End so wie daerop stelt t' vertrauwen syn.

Mer du, o huys Israels, looft den Heere,
Du Aarons huys looft hem meer end meere,
Du huys Leui met eenen goeden wil,
Looft den Heere van herten gronde stil.

Alle die daer breeft den Heere van deghen,
Desghelycks looft den Heere aen alle weghen,
Dat de Heer' wt Sion gheprezen sy,

Die

Die te Jerusalem woont, looft hem brps

Gebedt.

GO Heere Godt, die du ons tot koninghen ende priesters ghemaeckt hebst door Iesum Christum, dat wy dy gheestelicke offeren offerden: maeck voor eersten, dat wy also versaken alle afgoderye ende waegbeloue, dat wy ons tot dynen dienste gants beghenen: ende in tyden der droeffenissen met sodanen herten dy aenroepē, dat wy dyne ghenade ende goedicheyt (die du gewoonlickē an de ghene bruyckest, die du herhore hebst) gheuoelen door den seluen Iesum Christum onsen salighmaker. Amen.

Confitemini,

Psalm cxxxvi,

Een krachtighe vermaninghe den Heere te dancken ouer syner bermhertigheyt, die hy in der loheppighe ende eihoudinghe aller dinghen bewelen heeft.

Inder wyse des. xxxvi. psalmes,

Danckte den Heer, mits dat hy goet is beuonden:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Danckt end looft God der goden vallen sonden:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Danckt der heeren Heer met herten end monde:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die daer alleen wercht wonderbare saken:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die met wysheyt den hemel konde maken:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Dis

Die d'erde bouen d'water konde saken.

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die daer konstigh maeckte de groote lichtens:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

De Son die s'daeghs, als een Heer, sonde lichtē:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

De Maen end Stern, dat sy der nacht verlichtē:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die daer versloegh Egypti eerstigebozenen:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

End leydder wt Israēl den verkoren:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Met stercker handt end wtghestrecken armen:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die t'roode Meer daer bedield' in twee hoopen

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

End leydder door Israēl on verhopē:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Heeft Pharao met synen heyr versopen:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die syn volck door de woestēnye hzachte:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die daer versloegh koninghen groot van achte:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Die daer versloegh koninghē groot van machte

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

Paemlick Seon koningh der Amozriten:

Want syn bermhertigheyt blyft ewelick.

End

End daertoe Og koningh der Basaniten:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 End gaf huer land Israel te besitten:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 Hy gaf't synen knechte, & synen erfstucke:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 Die onser was ghedachtich inden drucke:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 End brydd' ons voor des vyands onghelucke:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 Die daer spyt gheeft allen dieren der erden:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 Dancket Godt des hemels met grooter werden:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.
 Dat alle monden vol s' Heeren lofs werden:
 Want syn bermhertigheyt blyft eewelick.

Ghebedt.

*O Heere Godt, die du wonderbaer bist in dynē wer-
 ken, ende in der goedigheyt die du bewiesen hebst tot
 dynen volcke, in dinen du dat seluige verlosset hebst
 van synen vyanden, maect dat wy dynē goedicheyden
 meer ende meer gheuoelen, dat wy ons oeffenen dy te
 lozen in allen dinghen, door dynen Sone Iesum Chri-
 stum. Amen.*

Super flumina. Psal. cxxxvii.

Eene weemoedighe klaghe der gheuanghen Ioden in
 Babylonien. Huer heftich verlan ghen ouer Jerusalem, dat
 sy hueren voorspoedr, ende de Edomiten huerē onspoedr
 kryghen.

Indec

Inder wyse des lxxxiii. Psalms.

A En Babylons waterstromen aendachtigh
 Saten wy end wāden, synde ghedachtigh
 Des bergs Sion, Godes ghemeynen reyn:
 Widden onder Babels volck in't ghemeyn
 Klaeghdē wy, end hebben met druck beuangen
 On' harpen daer aen de wilghen ghehangen.
 Want daer hebbē die ons leydden gheuangē,
 Wan ons begheert die lustighe ghesanghen,
 Segghende, singht ons wt Sion een liedt.
 Wy leyden, hoe soudē wy in verdriet
 Singhen s' Heeren liedt, of spelen met handen,
 Dewyl wy syn verstroeyt in dremde landen:
 Jerusalem so ick dynē verghete.
 Pyn recht' hand moet des spelens konst' end
 wete
 Vergheten: myn tongh my kleu' aen den mōdt,
 So ick dyne niet ghebēcke t' aller stōndt
 Jerusalem: pyntick vol aller dueghden,
 Die daer d' oozlaeck bist aller myner brueghdē.
 Welaen dā, Hēer, sy doch eenmael gedachtigh
 Der kinderen Edoms, die hen seer prachtigh
 Hielden, dewyl de stadt Jerusalem
 Verwoestet ward: na syner daed loon hem
 Die daer wtcriep met onbeschaemden monde,
 Dat sy reyn af, reyn af gae tot den gronde.
 O Babylons dochter, die daer salt werden
 Vernteticht gaer, end gants ghesicht ter erden:
 Ghe

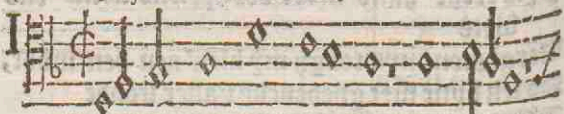
Ghelucklaem werdt die dy berghelden kan
 Het grusaem quaed, dat du ons heeft ghy dan,
 Ghelucklaem werdt die dyne kinders kleene
 Aengryppen sal, end stooten aenden steene.

Ghebedt.

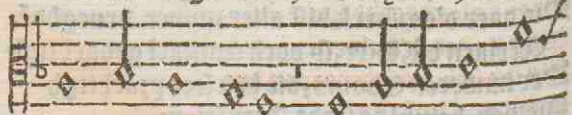
O Godt alles troostes, wil ons in midden onser droe-
 fenissen verroosten: end doe ons de ghenade, dat wy
 vander ghenangt enisse des Satans verlosset, ons te vol-
 len in dy verbyden eynde dyn lof eeuwelick singhen in dy-
 ner Ghemeynthe door Iesum Christu dynen Sone. Amen

Confitebor tibi toto. Psalm cxxxviii.

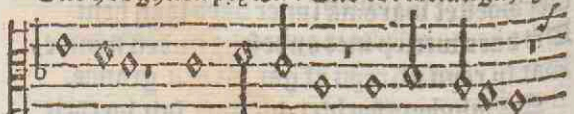
Dauid neemt sich voor, den Heere groot te maken, voor
 den geweldighen op erden, op dat sy sich also verdroegen
 te prylen syne goedicheyt, waerheyt, endc voorrichti-
 cheyt: ende vergewisset sich, hy sal daeruan, ghelick als
 voorheen, altydt vrouwde hebben.

Ik wil wt gantsen herte vry Werhefen dy,

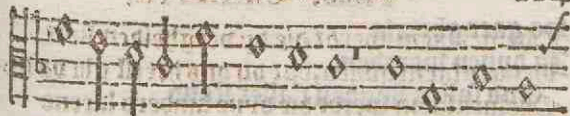

End hooghlick prylen: End tot lofsangk, dy

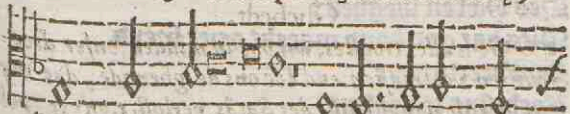

ter eerem, Woz richteren Willich oprylen.

Ich

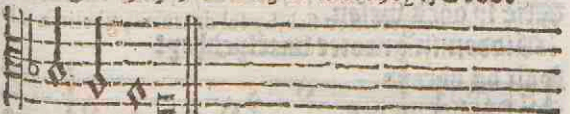
Ich sal in dynen tempel bly Anbiddeu dy,

Dyn naem helyden, Om der willen dy

ner goedheyt, End dyne waerheyt, Groot

r allen tyden.

Want du heeft, Heer, den name dyn
 Groot ghemaect syn
 Dits dyner tranwen.
 Als ick heb aengheroepen dy:
 Du troostdest my,
 Da myn betranwen,
 Dies salen alle Koninghen
 Dy lof singhen
 In allen oorden:
 Want eer sy hoozen dat du bist

So gaer gheuis

In dynen woorden.

End sullen singhen t'aller stond

Van herten grond

Des Heeren wegghen:

Mits dat god kond maecte o uer hzeyd

Syn heerlicheyt

Rechtins te degghen,

Want hoewel de Heer is seer hoogh,

Hy aensiet doch

D'nederich wesen.

End die daer groot syn end rebel,

Die kent hy wel,

Wie hy oock wesen.

Widden in grooter baerlyckheyt

Salt du bereyd

Hy syn bermeeyen.

Du salt myne byanden sel

Hard slaen op t'wel,

End my beurpen,

Du salt aen my vold oen het werck

Dyne gnaden sterck,

Die niet sal eynden.

Alles wat du beghint eenmael,

Wilt du te mael

Troostlick voleynden.

Ghebebt.

GO goedeerieren endi barmhertighe God, wil ons in allen

allen droeffalen bewaren, dat wy door byslade, dat wy van dyner handt krygen, dy voor den machtigen ende ge weldigen op erden prysen moghen: dat sy daer door beweeght werden, sampt ons dynen naem groot te maken door dynen Sone Iesum Christum. Amen.

Domine probasti. Pfalm. cxxxix.

Dauid pryst mit wonderbarer ende heerlicker rede, de voorsichticheyt ende voorwetenschap Godes, dien alle woorden, wercken ende ghedachten des menschen bekent syn.

Inder wyse des, 118. Psalmes.

Du heeft my, Heer, ondersocht recht te degghen,

End my ghekent, gheheuen end ghetw

Du verstaelt myn sitten end myn opstaen:

Du hoordest oock van verre myn ghedachten,

Du ontvinght myn gaen end ligghen met wach

Du heeft op all myn wegghen acht gheslaen.

Ja niet een woordt werdt in myn togh beuodt

Dat du Heer, niet wetest al te doorgronden

Du heeft my ghmaecht achter end bozen an,

End heeft aen my dyn hand gheleyd wt gonste:

Ende heeft hierin ghebruyckt so groote konste,

Dat ickse doch gheensins begrypen kan.

Maer magh ick heen bā dyne Cheeste wyckē:

Of waer sal ick van dyn aensicht ontwycken?

Eg. l.

Maer

Waer' ick been ten hemel, du bist al daer:
 Dale ick ter helle, daer bistu desghelpeken:
 Als ghing' ick met s' dagheraeds blicken strycken,

End woond' aen des Heers eynd' onopenbaer.
 Aldaer sal my dyn hand oock deeghlick leyden
 End dyne recht' handt my houden end beleyden
 Seggh' ick my sal decken de duyfkerheyt:
 Dock sal de nacht als d' licht alles ontdecken.
 De duyfkerheyt kan dy gar niets bedecken,
 De nacht is dy als dagh on onderscheyd.

Want myn nieren die syn doch als dyn eyghen.
 Du weetst oock wel waertoe t' hert' is geneyghen.

Du heeft ghemaect my inde moeder myn,
 Ick dancke dy dat du my wonderliken
 Ghemaket heeft, end dit in alle sticken,
 Dyn wercken, so myn siel wel weet, groot syn.

Dyn ghebeenten syn dy schoon onuerborghen,
 Hoe wel sy syn ghesformeert in't verborghen,
 Dyn ooghen han oufomeert ghesien my.
 Dyn gheleden, die oock in vele daghen
 Ghesformeert syn, in dyn boeck syn ghegrauen
 Ja oock eer daer hueter een gheweelt sy

Ach Heer hoen groot syn my dyne raedslagen
 Welcker somme niet kan syn ouerlaghen:
 Als woud' ickse tellen, daer is gheen raed.

Wen ick ware wacker dyner ghedachtigh,
 T'ghetal

T'ghetal is my verle te groot end te machtygh,
 Welck oock dat sand des meers te bouen gaet.
 O God salt du niet doisen d'ongodlycken,

Op dat ban my de bloedhonden stracks wycken
 Die haet dyn gheswoorne vyanden syn,
 End dynen name lichtuerdelick misbruycken.
 Soude ick niet die haten, die doch haet bruycken
 Teghen dy, Heer, dies ick quele met pyn:

Ick haet' se sa met eenen haet volkomen,
 End ick will hen vyand syn metten vromen.
 Ondersoeck my, God end doozgrond myn hert:
 Bezoeft my oock end ken myne gbedachten,
 End sie of ick eenigh boos doe betrachten:
 End voer my op den ewighen wegh voost.

Ghebede.

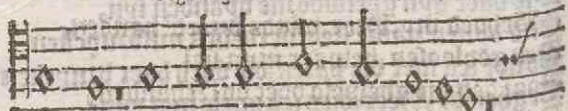
O Heere die du alle dinghen erkent, ende doorsoek-
 kest de verborghenste gheachten aller menschen: du
 weetst mit wat een volghen wy ons teghen onse ende
 dyne vyande ghedraghe hebben, ende hoe erghtiken sy
 ons van ontrauwe ende verraderie beschuldighen. So
 wil wrgieten op huere kop dat quaede, dat sy ons toe-
 yghenen, in sunderheyt na dien sy regen dy laster-
 ghen wistoren. Dit bidden wy dy in name dyns Soons
 Jesu Christi. Amen.

Eripe me Domine. Psalm. cxl.

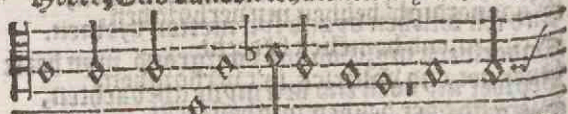
Dauid bidt om hulpe teghen dat gheweeld ende listen der
 vyande. Troister sich, hy werdt darouer verhoort werden;

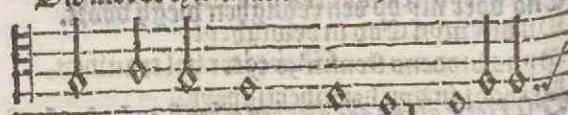
Ky my banden valschen mensch,

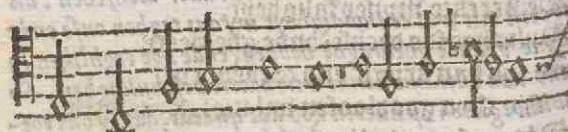
Heere, End banden schalcken my behoed,

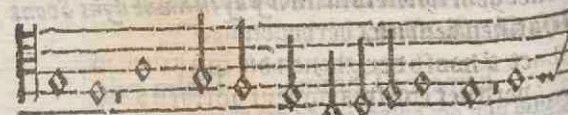
Die met de syn' in allen keere, Quaed denckt,

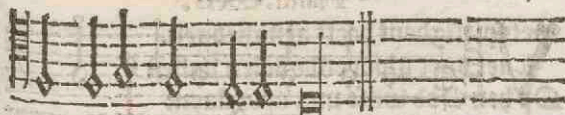
in't hert' end krygh steers doet, Sy hebben

verscherpt huere tonghen. Euen als de serpen

ten doen, Als met adern senyn behanghen, Syn
huer

huer lippen end spraken koer,

Behoed my, Heer, bande wreed' handen,
Des godloosen, bewaer myn siel
Uoo; den die ghewels daer vol schanden,
Die myn ganghen berkeeren stil.
D'hoonerdigh' hebben my verborghen,
Stricken, end hemelick bedeckt
Huer net, end valstrick, in't verborghen,
Hier end daer hebben wtghestreckt.

Doe seyd' ick met ren vast vertrauwen,
Du bist myn God in ewigheyt
Myns biddens stemm', o Heer vol trauwen,
Verhoor in dyn barmhertigheyt.
Du bist, o God, almachtigh' Heere,
De sterckte myner saligheyt,
Myns hoofs decksel ende ghewere
In tyd van krygh' end teghenheyt.

Den godloosen wil niet ghehengen,
Dat na synen wille gheschie,
Laet hem synen will' niet volbrenggen,
Dat men hem niet verheuen sie.
Laet t'hoofd der ghenen die my drucken,
E' verdriet end swarigheyt outfaen,
Die my syn tongh, in alle stucken,

Es. iii.

¶

Met spittigheyt heeft aengbedaen.
 Laet daer gloeyende kolen vallen
 Op hen God wilsse met byer slaen:
 End in kuylen diep doen veruallen,
 Op dat sy nemmermeer opstaen:
 Die niet oprecht is in syn spreken,
 Sal op erd niet bestandigh syn,
 Wie gheweld doet, dien sal ghebreken
 Gheen val, gheen verdriet noch gheppyn.
 Ich weet dat God goed recht sal wysen
 Den ghenen die daer verdruct is,
 End vanden die onrecht bewysen,
 Sal hy hem eenmael wreken fris.
 Dynen naem sullen de gherechten
 Pysen ghewis gaer deghelyck:
 Voor dyn aenschyn de vrome knechten
 Sullen oock blyuen ewelick.

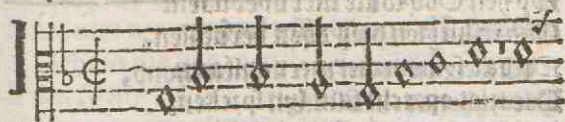
Ghebedt.

O ewighe Godt, sterckte onser saligheyt, verloss ont
 van den ghenē, die ons door huere giftige toghe oekel
 na reden: ende laet niet toe, dat sy huere boise aenlage
 na huerer woediger laste vollenbringen: op dat wy er
 waren de gherechtigheyt, die du teghen se bewysest, en
 de dy in ewigheyt bekennaen eenen rechtuerdigen rich
 ter der wereldt te syne in dynen Sone onsen Heere Ie-
 su Christo, Amen.

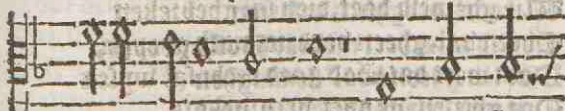
Domine clamaui. psalm. cxli.

David bidt Godt om sodan een ghebedt, dat hy den
 goddoots

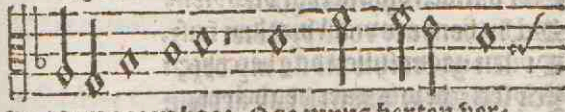
goddoots, hoe groit ende machtich ly oock syn ghenade,
 gunste ende vriendschap verwerpe, ede sich der ghemein
 schap der vromen denneer,

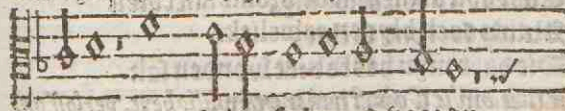
Ik roep ernstlick tot dy, o Heer, wil

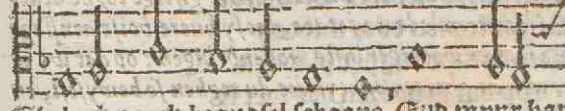
dy tot my seer spoeden, Myns roeps stem

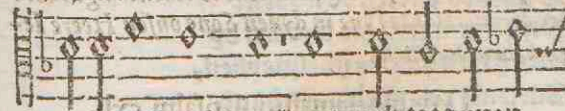
met dyn ooren hoor, Dae myns herten ver-

moeden, Dyt ghebed sy bereyd voor dy,

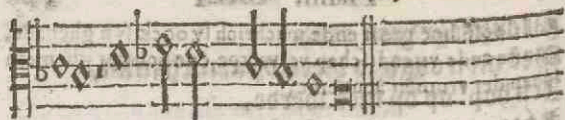
Ghelyck raeck vran sel schoone, End myne han-

den opheffingh by, Laet oock tot dynen

Eg IIII.

thraone

thoone, Als anons offer wesen.

Wil eenen toom aen mynen mond,
Heer, ghenadelick leeten.

Syne lippen doze t'aller sond
Wil oock deeghlick besetten.

Peugh myn hert niet tot boosheyt doch,
Dat ick gheen boof aenlaghen
Doe met den goddeloosen, noch
Dat ick t'eenighen daghen
Dock van huer roofspyl etc.

¶ De gherechte die sla my by,
Ick wilt booz vzienschap achten:
Ende so hy beschelde my,
Als oly soet end sachte,
Die daer myn hoofs niet wonden sal:
Des wil ick booz hen bidden,
Dat huere richters werden al
Afghesooten dooz midden
Der steenachtigher plaetsen.

Op dat sy hoorzen hoe soet sy
T'ghebed dat ick do leyden:
Ons lidmaten die werden by
Des grafs monde ghespreyden,
Euen als een gheklouen hant,

¶

Of opgehrauen erde.
Der myn oogh' o Heer, dy aenschauwt,
Ick hop' op dy met werde,
Laet niet vergaen myn leuen.

Behoed my booz den strick, o Heer,
Dien sy my hebben ghspannen:
End dooz dyne ghenade teer
Wooz den hoofdaderen spannen.
Der schaf lieuer ghenadelick,
Dat de godloose menschen
Wallen in huere eyguen strick,
Dat ick na meynen wenschen
Daerentusschen ontkome.

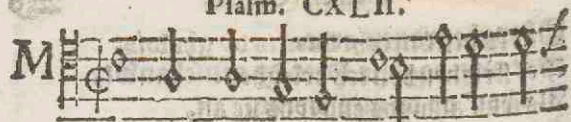
Ghebedt.

¶ O Heere Godt, oorsprongk alles troostet, hoor onse
ghebeden: ende schick onse berten ende tonghen also na
dynen wille, dat daer wt onsen monde niet wtga, dan
dat ter eeren dynes names sy: maeck ons lecraftigh end
duldhich aen te nemen de vermaninghen die ons na dy-
nen woorde ghedaen werden. Endelicken verlos ons
vanden aenslaghen onser vyanden, dat huere raedsla-
gen gewendt werden ende wy behouden, door Iesum
Christum. Amen.

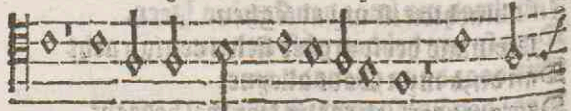
Voce mea ad Dominum. Psalm. cxlii.

Desse Psalm Davids, dien hy tot Godt sangh doe hy voor
Saul vlood ende in eenē hule verborgen lagh, is een rechte
schapen ghebedt aller Christen in cruyce ende leyden, wan
sy oock van allen menschen verlaten syn.

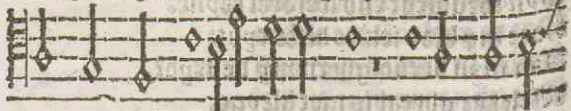
¶

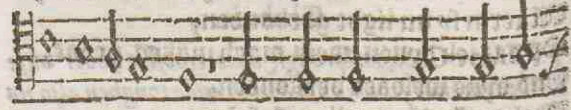
Et myn stem tot den Heer' ick roepen

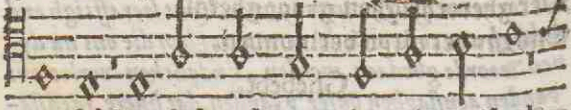
wil In mynen noodwendigheyden, Het myn

stem tot hem sal ick roepen stil, Versekert dat

syn goedheyden, Hoort hem ick gants wilsto:

ten sal myn belangh, nood, verdoztet, misual,

In allerley teghenheyden.

Als myne gheest met angst bevanghen is,
Du kent, Heer, alle myn weghen,

Das

Dat sy my onrecht doen is dy ghewits:
Het stricken ben ick beloghen.
Als ick't al wyds end syds sie an,
Gheenen antwyper ick sien han,
In'r bluchten ist my al teghen.

Niemand heeft myner sielen eenigh acht
Dan du, o myn Godt alleyne:
Daerom roep' ick tot dy seer wel bedacht,
Myn toelucht end leeddeel repne.
Hoor my bidd ick te deser tydt:
Van myn veruolghern my beurpde,
Welcker ghetal is niet kleyne.

End myn bedruckte siel brengh wter noodt,
Maerin sy nu licht ghebonden,
Op dat ick dynen naem mach maken groot,
End dyne weldaed verkonden,
Verhuenghen hem allom so sal
Der gherechtighen groot ghetal,
End myner altyd vermonden.

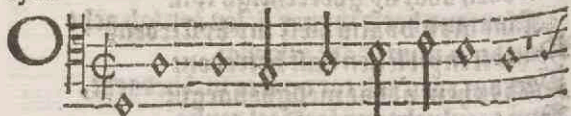
Ghebebt.

O Heere God, onse hope ende lott der vromen, hoor onse ghebeden ende bewys ons dyn bystande, wan wy van den machtighen op erden veruolcht werden: dat wy dyne bescherminghe ende macht, die du ouer alle menschen hebst, gheuolen, ende dy prysen in dien daet dy geliefte sal hebben ons wt bueren handen te lossen ende dat alle menschen door dit middel leeren huer hope op dy alleene te settene, door Iesam Christu onsen

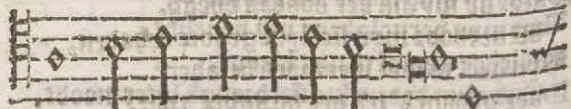
onsen Heere. Amen.

Domine exaudi orationem. Psal. cxliii.

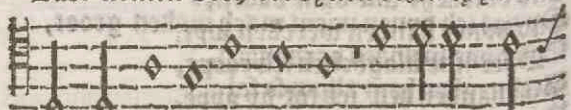
Dauid roept God aen met grooter vyerigheyt, als hy sich voor Saul verbargh inden hole, daer hy vreesde ghenangen te werden. Is een Pfalm den voorgaenden seer gelyck.

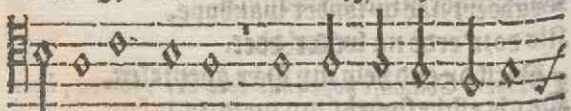
Heer, wil myn ghebedt verhooren,

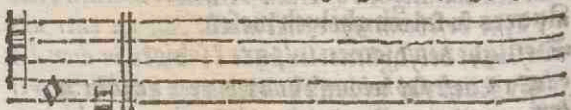
Laet komen doch tot dynen ooren myn

truerigh bidden dat ick doe, Na dynen trau

we sonder scooren, End dyn gherechticheyt

my doe.

Met

Met dynen dienær wil niet sryden,
Van dyn gherichte wil hem bryden,
Dat hy niet kom' in grooter pyn:
Want gheen mensche t'eenighen tyden
Kan doch voor dy gherechtigh syn.
Want myn vyand hæft my bystreden,
Hy heeft myn leuen vast betreden:
Noch is hem al dat met ghenoech:
In eenen duyftern put beneden
Slypt hy my, na der dooden voegh.

Waerdoor myn siel lydt groote schaden,
Myn hert is met weemoed beladen:
Daer ghdenck' ick der vorzigher tydt,
End betracht' alle dyne daden,
End dynner handen wercken wyt.

Daerinne klaghelick ick roepe,
Myn handen heft' ick tot dy oppe,
End myn siel' in huer roepen groot,
Begheert nae dy sonder wanhope,
Als doer' erde na water doet.

Vact dy end help my Heer gheprezen,
De gheest beswyckt my nu mits deson:
Werbergh dyn aensicht van my niet,
Anders so sal ick ghelyck wesen
Den ghenen diemcn in't graf schiet.

Laet my broegh hooren dyn goedhetes:
Want ick myn heyl' op dy besede,
Wanden wegh dien ick houden moet,

Gheest

Gheef my kennenschap, na myn bede:
Want tot dy heft' ick myn ghemoedt.

Verlofz my, Heer, woz dyn ghenade,
Van myn vyanden, on myn schade:
Want ick betrauw dy gants end gaer,
Du bist myn hope broegh end spade,
End troost in al myn lyden swaer.

Wil my dooz dyne leere dzinghen,
Om dynen wille te volbrzinghen,
Du bist myn Godt in allen heer,
Maech dat dyne Gheest my mach bzinghen
Anden ghebaenden wegh, o Heer.

Oncks my van dit wesen, Heere,
Alleen om dyns naems will' end eere:
Verlofz myn siel' wt druck end noodt,
Dooz dyn gherechttheyt, dat ick seere
Dyn lof hondigh' end make groot.

Myn vyanden die my besprizinghen,
Dooz dyn goedtheyt te niet wil bzinghen,
End die stracks na myn leuen staen,
Want' alle verdoen end berdinghen:
Want ick ben dyn knecht onderdaen.

Ghebedt.

O Barmhertige vader, die du der menschen ydelbeyt
ende de swackheyt, ende hoe seer wy ist sonden gene-
gen syn erkenst, examineer ons niet na der strangheyt
dyner gherechtigheyt, mer streck dyne gunste en de goe-
digheyt over ons, ghebyck du in voorvaden gedaen
heest

heest, dat wy niet gantslicken vergaen. Verlos ons vō
onsen vyanden, ende leer vas also dynen wille, dat wy
door dynen Gheeste beleydt, dy altydt aenghename syn
moghen, door dynen Sone onsen Heere Iesum Chri-
stum. Amen.

Benedictus dominus.

Psal. cxliiii.

Dauid danckt God over synen overwinningen in kry-
ge: bidt om bystand end verderff der boosaitighen: be-
looft, hy wil sulckes erkēnen: ende bewijst wat een goed
daerwtv komen wil, ende waerinne de rechte welstandt
eenes volckes ghelegghen sy.

Inder wyse des lxxiii. Psalmes

Ghelooft sy die Heer myn steenrotse
End vastigheyt, daer ick op troose.
Die tot krygh leert de handen myn,
End tot scryden myn vinghers syn.
Hy is myn weldader, myn weere,
Myn slot, myn schermer, schild end speere;
Maerom ick heb myn hoop gheslaen,
Die myn volck my maecht onderdaen.
Wat is de mensch dat du, o Heere
Dyner kennenschap neemst so seere:
Of wat is doch des menschen loon,
Dat du syner acht hebbest schoon:
De mensch is niets in syn aenlagghen,
Als een schaduw, syn syne daghen,
Die voorby gaet, den hemel dyn
Aeygh, o Heer, end kom heraf syn.

Heer

Koer de berghen, sy sulken werden
Tot roock, end werp her lot op erden
Den blicksem, end verstroeyse daer,
Schiet dyn gheschut, verflase gaer.

Dyn' handen sendt my van daer boue,
End verlos my (om dy te louen)
Van watern end der vrenden handt,
Die dy gants niet hebben bekant.

Welcker mond spreekt recht' ydelheyden,
End huer recht' hand is vol boosheyden:
Heer, ick sal dy doen een nieuw liedt,
Dock merter thienstratigher luyt.

Die daer verlossinghe wilt gheuen
Den koninghen, so hy in't leuen
Dauid synen knecht' heeft ghedaen,
Dien hy vanden swerd' heeft ontslaen.

Et ked my ende verlos my vanden
Vreunden (die dy niet kennen) handen,
Welcker mond spreekt gaer ydelheyt,
End welcker recht' hand doet boosheyt.

Op dat in huer sieghd onse sonen
Opwassen als tonghe plantsoenen,
End dat ons dochters ghelyck syn
Den hoeck pylaren, verciest syn.

Onse spylkamers laet vol werden
Allerley mondkost wter erden.
Onse schapen met dupst aen boord,
Ja met thien dupst laet komen voort.

Laet on' often huer sterck last draghen,
Laet ons hebben gheen nederlaghen:
Laet niet datter verdruyningh sy,
Noch in onse straten gheschrey.

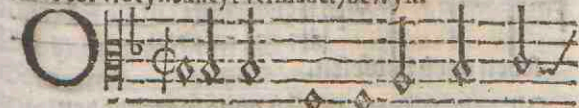
O wel den volck' aen alle wegghen,
Laet med' het ts also ghelegghen.
Wel saligh is dat volck ghewis,
Wtens Godt alleens die Heer ts.

Ghebedt.

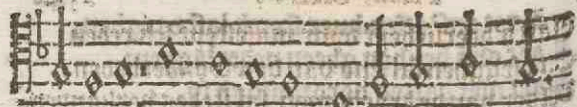
O Heere God, na dien het dy ghelieft ouer ons, die
wy als een verswindende schaduwe syn, sorge te dra-
gen, wil ons altydt gheuoelen maken dyne goedicheyt,
in dien dat du ons helpest ende verlosses van allen on-
sen benautheiden: ende gheef ons ouerwinninge te-
ghen onse ende dyne vyanden: dat sy bekennen, wy
werden door dyne macht gheholpen ende onder dyner
vaderlicker sorghe onderhouden, ende sich tot dy bekee-
ren, dy sampt ons te prysen in eenigheyt door Iesum
Christum. Amen.

Exaltabo te Deus. Psal. cxlv.

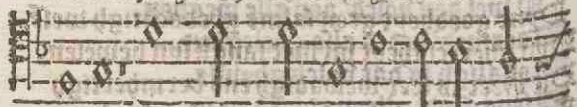
Dauid mit desen lofsangk, die seer trefflick is, pryft de
moghentheyt, goedicheyt, voorsichtigheyt sampt ock der
barmhertigheyt Godes, die hy aen alle creaturen, mer in-
tunderheyt aen de ghelouighen, (die hy hier troostet
ende tot vroeylickheyt vermaent) bewyft.

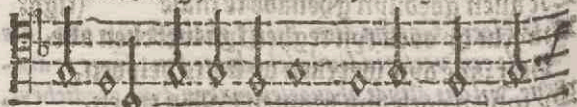
My God end koningh van grooter

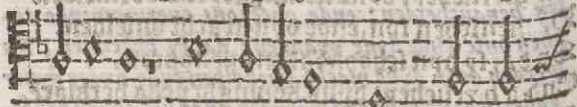
ter eeren, Dy verheffen end dynen naem vor

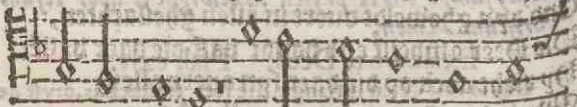
eeren Daeghlicks wil ick, end dynen naem

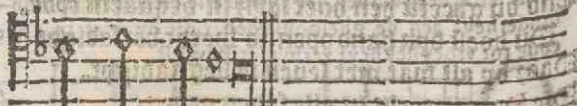
verhooft In ewigheyt: De heer werdt groot

verhooft, End wyselick wiens groocheyt

niet kan wesen, Emmer doylucht van men

schon noch bewesen.

All' eewen, Heer, wysen dyne werckdaden,
End verhoorden dyn gheweldighe daden

Van d' heerlicheyt dyne majesteit ick reden
End segghen sal, end van dyn wonderheden,
Maer van de kracht men sal wedes herkennen,
End ick wil dyn groocheyt altyd vermelden.

Dyne goedheyt groot salme ghedachtich wese,
Dyne gherechtheit sal met sangh syn bewesen,
Die heer is heer welbadigh end barmhertigh
Tot coningheyt langamoedigh, seer soether,
Tot allen goed: syn ghenade te male

Wyscht hy oock syn teghen syn wercken alle.
Heer, alle dyn wercken dy stelts behyden,
Dy wysen oock dyn blyden t' allen tyden.
Die heerlicheyt dyns koningrycks vermelden
De menschen syn, ende dyn kracht onseloen:
Dy dat sy dyn schoondaden openbaren,

End d' heerlicheyt dyns koningrycks verklarē.
Die heer, dyn ryck is en ewigh ryck vol krachtē
End dyn gheweldt duert in allen gheslachten,
Die heer omhelst end houdt vast die daer vallē:
Hy richt oock op die daer syn overvallen,
All' ooghen staen op dy, aen allen syden
End du gheest hen huer spys in bequaem tyde.

Du doest dyn hand open, so werdt versadight
Daer dy all wat met leuen is bequadight.
Die heer is recht in alle synen paden,
Goedertieren is hy oock in syn daden,
Die heer is hy allen die hem seroepen,
Die hen op hem met waerheyt vast beroepen.

Hy doet

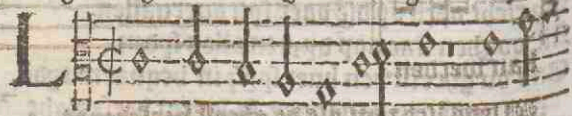
Hy doet den wil der ghenen die hem brachten;
 End verhoort stil huer roepen end versuchten:
 Die Heer bewaert alle die hem beminnen,
 Mer verderft die boos syn dan hert end sinnen.
 Myne mond sal des Heeren lof vermonden,
 Doek alle blactich sal synen naem steits konden.

Ghebede.

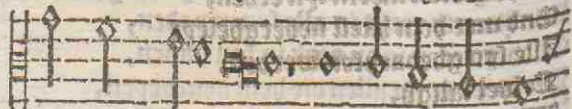
O Godt, wonderbaer in alle dyne wercken ende seer
 goedich alle den ghenē, die dy lief hebbē ende vreesen:
 Doe van hemel dalen dyne goeder op ons, dat wy door
 dyne handt ghenoodet ende van dynen goederen gesla-
 det alleene tot dy onse soelacht nemen, ende dy in al-
 len onsen noodwendigheiden anroepen door dynen
 Sone onsen Heere Iesam Christum. Amen.

Lauda anima mea. Psal. cxlyi.

David verweckt Godt te louen: Vermaent eenen iederen
 sich niet te vertrauwen op menschelicke macht, mer op
 Godt alleene: ende dat wt aenmerckē der grootheyt syner
 macht ende goedicheyt, die sich beide inder scheppinghe
 ende ghenadigher erhoudinghe aller dinghen bewysea

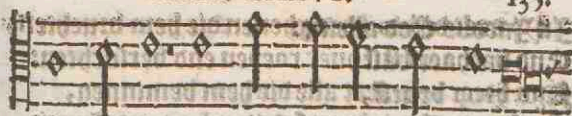

Doft den Heeren, o siele myn, Ich sal

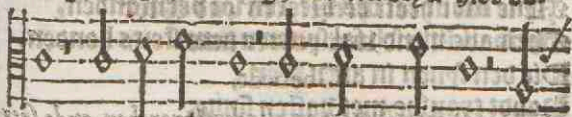

den Heer' altyd louen, End mynen God toe

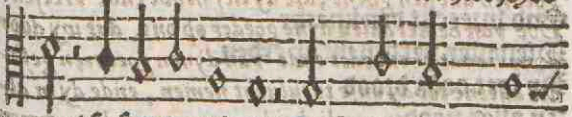
lingen

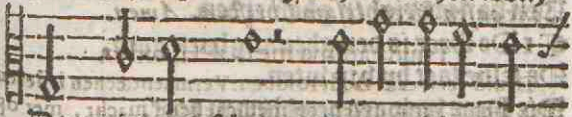
lingen syn, So langh' als ick blyu' hier bo

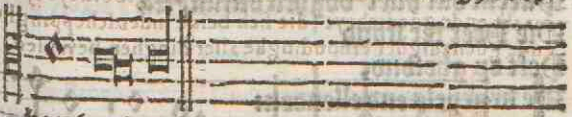
uen, De bozken siet, Betraunt niet hier, Hoe

groot sy syn op erden: Noch menschen soon,

Daer niemand schoon. Immer saligh door

kan werden.

Wiens lichaem als de gheest verscheydt,
 Doet keeren siel in syn erden,
 End met hem haest neder gheleyt
 Alle syn gbedachten werden,
 O wel saligh,
 Wiens hulp daer ligt
 In

Oh. tg.

In

In Jacobs God alleine:
 End die daer bast
 Syn hoop beueft,
 Op synen God, anders ghetne
 Die daer heeft hemel, erd' end Meer
 Ghemaect end wat daer is inne
 Die den synen in allen heer
 Houdt trauwe niet batten sinne.
 Die Heer doet recht,
 End wreect den knaecht
 Dien men verdrucht op erden.
 Hy laet oock brood
 In aller nood
 Den hongherighen ghewerden.
 ¶ De Heer is den gheuanghen goed,
 De selue laet hy by wten.
 Die Heer leidt den blinden doot,
 Maect dat hiet' doghen ontslypen
 Die Heer ter stond
 Hest op ghesond,
 De kniepels end ellendens:
 Die Heer lief heeft
 So wie recht leest
 End die hen na rechttheyt wonden.
 Die Heer bewaert de vrom' alwech,
 Werhest wedelwen end wesen:
 Hy verberft oock der boosen wech,
 Die hem niet lieuen noch vresen

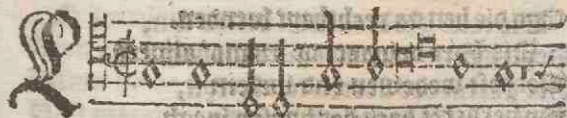
Die Heer aen bryd
 In eeuwigheyt
 Sal heerschen end regneren,
 End dyn God frisy
 Dock reuelick,
 D' Sion, louet den Heeren.

Ghebedt.

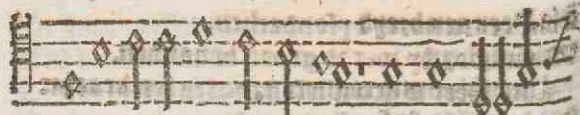
¶ O Godt, die du hemel ende erde ghemaect hebt, ena-
 bist warachtigh in dynen belosten, maect dat wy niet
 op mensche (die doch gans swack ende amechtigh syn)
 dan op dy alleene vertrauwe, ende onse hope sette, enae-
 na dien het dyn welgeuallen geweest is, ons tot dynen
 ghemeynte, dat wy dyne waren, te roepen, wil dat or-
 deel velle ouer de ghene die ons beleedigen ende veron-
 ghelycken op dat, wan der godelosen wech angewen-
 det, ende den vromen rechtwederuaren sy, een ieder
 teere dy vruchten ende pryfen in alle dynen werken,
 door Iesum Christum, Amen.

Laudate Dominum, Psal. cxlvii.

De Prophete pryft Godes goedicheyt, wysheyt, macht,
 Gherechticheyt ende vorsichticheyt tegen alle syne crea-
 turen: ende insunderheyt tegen syre gelouigen ende syn
 volck Israel.

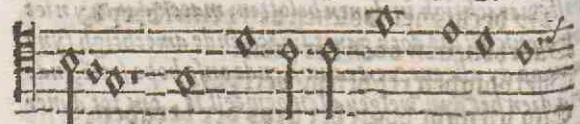
Doff den Heere, want het is loer goede.

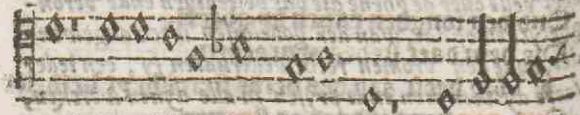
Onsen Gode toe te singhen. Wat hy is over,

Heftick end loet: Lof is hem een hueghlick

singhen, Want die Heere bauwt sonder mis-

ual, Jerusalem, wt hueren val, End Istracl

t'hoop wilt bringhen.

Die eens ghesprokenen hertes syn,
 Heylt hy end verblint huer wonder:
 Het ghetal der sterren telt hy syn,
 Des gantsen hemels in't ronde.
 End gheeft hen allen oock eyghelick,

Selu'

Seld' eenen naem bysonderlick,
 Waer door hy werdt groot beuonden.
 Onse Heer is groot end groot is syn kracht:
 Syner wytheit is gheen eynde.
 Die Heer heft op die van herten sacht:
 End maecht het den sondaers banghe.
 Ende werpt' hard op der erden grond,
 Singht den Heere dan t' alle sond:
 Speelt hem met harpenghesanghe
 Hy decht met wolcken den hemel bereyd,
 Daerbeneuen oock der erden
 Ghetydighen reghen hy bereydt,
 End brenghet doort het gras der bergghen.
 Het voeder allen vee dat daer leeft,
 End den ionghen raen hy gheeft,
 Die hem daer stedes aentropen.
 Hy heeft aen des perds sterckheyt verdyt:
 End aen den die daer op stuenen
 End heeft syn welghevallen oock niet
 Aen des stercken mannes beenen,
 Mer die Heer en heeft gheenen onlast
 Aen den, die hem breeken met last,
 End op syn goedigheyt louen.
 O Jerusalem prys doch den Heer,
 Ston wil dynen Godt louen:
 Want hy de grendels dynr poozten seer
 Vast maecht, seghent daerenbouen
 Dyme kinders, die binnen dy syn:

End

End met brede de palen dyn.
Met carwen blomm by dy ſadicht.

Dooz wiens beuel de reghen komte aen,
Ende alle dingh moet ghetwerden.

Die de ſrice als wolle ghenen kan,
Den ſmuyck ſtroyt als aſch' op erden.

Die den haghel ſtuckwyſ; gheeft ghewis,
Enen als ys, dat ſo houdt is

Dat niemand wel kan anuuerden.

Wien hy' tg bebidt ſo ſmeltet gaer boort
Dooz ſynen wind komte de reghen.

Dem Jacob verkonidicht by ſyn woort,
Iſrael ſyn wete te deghen.

Waleick hy met gheenien volcke boort waer
Dyt heeft ghedaen, hen openbaer

Wakende ſyne gherichten.

Ghebedt.

O Heere, die du geneest alle thoſlagh enen, heſt op
de onderdruckten, ende vernederſt de godloſen, wil
onder ons dyne Ghemeinte weder bouwen i dyn volck,
dat onder der tyrannie des Antichriſtes is, to hoſpe
bringhe, ende ons dyn wordt door dyne trauwe diener
verkonidighen laten, dat, wy in dyner vracht, op dyne
goedicheyt ende forge, die du ouer ons dragt, wach-
tede, niet op eenighe menſche op erde, dan almeene op dy
vertraunt, in name dyner S ons Ieſu Chriſts, Amen.

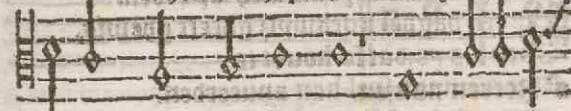
Laudate Dominum de caelis. pſalm cxlvii.

De propheete vermaect alle creaſuren te pruyſen de groete
machicheyt

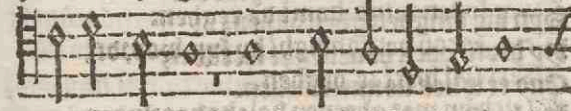
machicheyt der Heeren, ende ſyne geedicheyt teghe ſyn
volck.

A hemel ſchepſel, loof den Heer, Loof

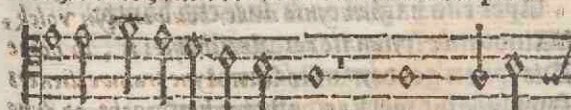
hem in't hoogh' wt krachten: Loof hem alle

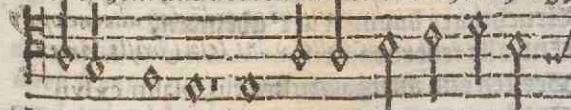
ſyn enghels ſeer: Loof hem all ſyn heyrkrach.

ten, Loof hem oock Son ond maen eenpaer

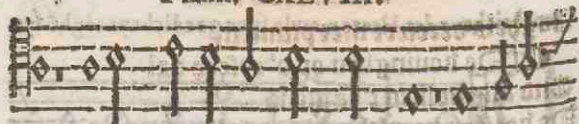

Loof hem alle ſterren klar. Loof hem hoogh'

hemels t' ſamen: Daer toe de waters die daer

ſyn

Syn Bouen die hemels, laet hem syn prysen, end

s' Heeren namen.

Want alleenlick dooz syn beuel
Syn die dinghen gheschapen,
Hy heeft' oock benestight seer wel,
End ewelick konnen staken.
Hy heeft hen benestight een wet,
End een syn ordening ghesett,
Die sy niet ouertreden.
Du erdenschepsel loof God syn,
Ghy dzaken treckt den seluen syn,
End daertoe all' afgronden,

Ayer end haghel oock snee end damp:
Windt met synen stormzvinghen,
Die synen goeden wille sampt
Syn woort wel kan volbringhen.
Berghen end all' hucuels met een,
Vruchtbare boomen in t' ghemeen,
End alle cedarboomen.
Beesten end allerhande beest
End kruypende dieren daerme
Waghels

Waghels berefert met plumen,
C. De koninghen op d' ersehe dal
End alle volken t' samen,
De dorsten heerschend' ouer all,
Alle richters by namen.
Doch die daer ionghelinghen syn,
End daertoe de ionckfr autwen syn,
In huere ionghe jaren.
Doch die ouden van daghen vry,
End die daer opgroeyn dat sy
Prysen den naem des Heeren.

Want synen naem alleen hoogh' is,
End van seer grooster werden:
Syn heerlicheyt die gaer ghelwis
Bouen hemel end erden.
Hy heeft eenen hoorn gaer diche
Synen volcke syn opghericht.
End lof all synen bromen.
Paemlick den kindern Israel,
Synen volcke ghelietet wel,
Louet den heeren. Amen.

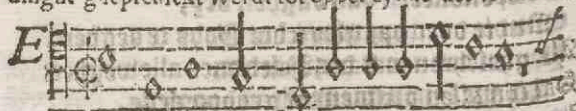
Ghebedt.

O ewighe God al wys ende al goet, wy biddē dy,
wil ons de ghenade doen, dat wy dyne wōderbare wer-
ken aenmercken, ende tot dyner vreesse ghebryght wer-
den, (in sunderheyt nademate edt dyn welghewalten ge-
weest is ons in dat ghetall dyner kinder te roepene, dat
wy dat ghene, dat du in dynen Sone Iesu Christo toe-
ghesecht beest ghenieteden) dat wy dy in ewigheyt
prysen

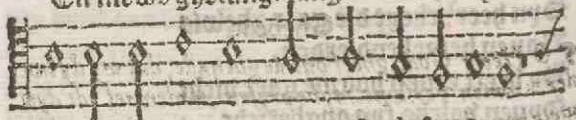
prysen ouer der scheppinghe ende erboudinge aller dinghen, ende insunderheyt dat du ons tot der ghemeynschap, desseluen dynes Soons Iesu Christi geroepen hebst, Amen.

Cantate Domino canticum. psalm. cxlix.

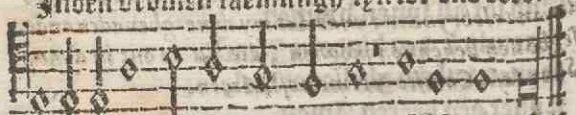
Leet vernarvinghe an de Ghemeynte den Heere te louen ouer syner ouerwindinghe teghen alle machten der wereld, waer voor den volcke der heylighen een volle beuindinghe ghepredickt werdt tot oppet eynde der wereld.

En nietwe ghesangh singet Godt de Heere

Inden vromen saemlingh syn lof end eere.

Israël hē verhueghe deeghlich in dē schepper syn

Laet de kinders Ston ernaestlick verblyden.

Hen in bueren koningh oock t' allen tyden,

Dat sy synen name met pypen reyn

Louen ghemeyn.

Dar' hem met tromlen end harpen lof singhe

Want God' is syn volck een beualligh dinghē,

Hy verciert de sachmoedighen in t' bryp

pet

Het saligheyt.

Het heerlicheyt sullen de vrom' onspringhen

In huer badd' wick teuchē end vrom' sijnghē.

Sy sullen God metter keel prysen syn,

Sonser waenschyn.

Op dat sy huer koninghen binden moghen

Het ketenen end huer edel' hertoghen

Het pieren voetbanden sterck end swaer,

In't openbaer.

Om te doen dat gherichte Gods te deghen,

Als gheschreuen staet, welck daer alleweghen

Sal syn allen vromen tot grooter eer,

Louet den Heer.

Ghebedt.

O Heere God, gheef ons de ghenade, dat wy dy in

der vromen versamelinghe prysen, nademael edt dyn

weghen allen gheueest is, ons in dat ghetall dynen kin

der an tescryuone: ende dat wy dyne ghenaden ende

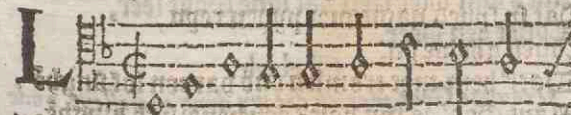
seghen bekennen moghen, die du in ons in dynen

Soone Iesu Christo vermeerest, Amen.

Laudate Dominum in sanctis. psalm. CL.

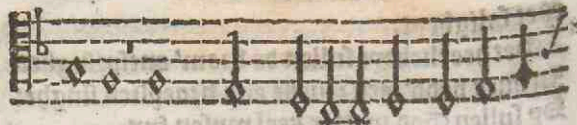
David vermaent alle te louen Godes Maicsteit wt vrom

liken herten in gheeste.

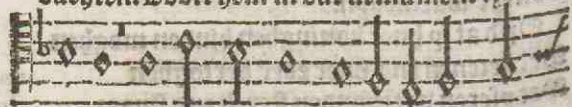

Dat Godt in syn heylighdom met asu

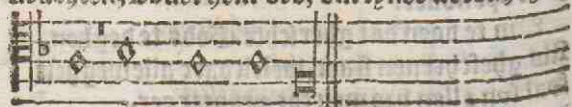
dachten

dachten: Looft hem in dat firmament ſyner

krachten, Louet hem vro, om ſyner ſterckheyt

will, Dock luyd' end ſtil.

Looft hem om ſyne trefticker grootheyt wille,
Looft hem met basoenen gheklank onſtille,
Looft hem op der luyt' end op die harp ſyn,
Het blyden ſyn

Louet hem mit trommelen ende pppen,
Louet hem met ſnaren end orgbelppen,
Louet hem met cymbalen die daer ſyn
Soetluydig ſyn.

Louet hem met den klinghenden cymbalen,
Die daer tot vraght verwecken inder qualen,
Alles wat daer leeft dat loue Godt ſeer,
Louet den Heer.

Ghebedt.

O ewige Godt, maectek dat wy dyne maiesteit ende
hoogheyt also begrypen, dat wy meer end meer verecke
worden

veer weekt werden dy na dyner werde in allen din-
ghen te louen ende te pryſen, ende dat door dynen Soe-
nſen Heere Ieſum Chriſtum, Amen.

Eynde der Pſalmen.

De loffangk Marie.

LVC. I.

Inder wyſe des. cv. Pſalmes:

Myn ſiele maect groot dee Heere,
Daer benenen de gheest myn
Heeft hem verhuoght in Godt ſeere
Ppen ſaligmaker reyn.
Want hy heeft ſchoon aengheſien
Syn dienſtmaeghd nederheyt ſyn.
Dies ſullen alle gheslachten,
My ſaligh ſegghen ende achten,
Want aen my heeft groote dinghen
Gedaen die daer machtigh is:
End ſyne naem (ick moet 't ſinghen)
Is gaer heyligh ende freis.
End ſyne barmhertigheyt,
Blyft tot den in ewigheyt
Van ghedachte tot gheslachten
Die hem breeſen end groot achten:
Hy heeft groot gheweld op erden
Door ſynen arem ghedaen:
End verſtroeyt, die met hoouerden
In huer hert waren beuaen.
Hy heeft afghetoghen ſchoon

Dat ghelangk Zacharie

De machtighe vanden thron:
De nederighe van stonde
Heeft verhooght tot smaed end schande.
De hongherighe met goede
Heeft hy veruult ryckelich,
De ryck' in huereu ghemoede
Heeft hy oock verstant ledigh:
End Israe'l synen knecht
Heeft hy opghenomen slecht,
Op dat hy ghedachtigh ware
Syner barmhertigheyt klare.
So hy toegheleyt tot gnade
Heeft tot onsen vaderen,
Abraham end synen sade,
In ewighe yden. Amen.

Dat ghesangk Zacharie
Luc. i.

Inder wyle des. xli. Psalmes.

Gheloast sy die Heer God van Israe'l,
Die daer besocht heeft wel,
End heeft synen volke syn toegheleest
End verlossingh ghedaen.
End heeft ons opghericht end toebereydt
Den hoorn der saltgheyt.
In den huysh' Dauid's des knechtes syn,
Het vroeplicken aenschyn.
So hy daer heeft ghelproken end verhoort

Duydelick

Dat ghesangk Zacharie

242

Duydelick dooz den mond
Syner heylghen propheeten, somen leest,
Die booztyds syn gheweest.
Pauwlick dat wy van onsz vyanden syn
Behouden souden syn:
End van aller hand, die aen alle tyd'
Ons vraghen haet end nyd.
Om met onsen vaderen booz eewigheyt
Te doen barmhertigheyt,
End te wesen op syn heyligh verbond
Ghedachtigh op der stond:
Om t'selue, welck hy die daer eewigh leest
Het eed gheswozen heeft,
Tot Abrahamen onsen vader frisz,
Ons te gheuen ghewis.
Op dat wy van onser vyanden hand
Verlost aen alle kant,
Hem dienden vry, na synen goeden wil,
Doek sonder breef stil:
Al booz hem in allerley heyligheyt
Ende gherechticheyt,
Alle de daghen onses leuens langh,
Buyten eenigh be diwangh.
End du kind, du salt des allerhooghsten syn
Propheet ghebeeten syn:
Want du salt booz s' Heeren aenschyn gaen, dat
Da syn wegheu maechtst plat,
Om te gheuen kentschap der saltgheyt,
Al. li. Synen

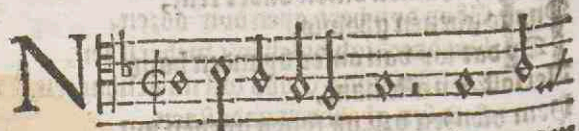
T'ghesangk Simcons:

Synen volck' ouerbeyd,
In quytlattinghe syner sonden al,
Op desen erdschen dal.

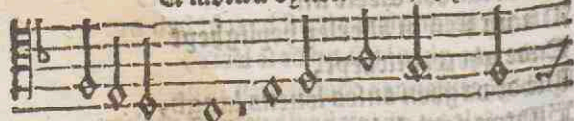
Door die hertgrondlicke barmhertigheyt
Onses Gods vol goedheyt,
Waer met ons heeft besocht die opgangk groot
Alc der hoogden in nood
Op dat hy verseynt' die in duyckerheyt
Sitten end in s'doods leyd.
Om onsz voeten te beschicken alwegh.
Fyn op des bzeredes wegh.

T'ghesangk Simcons.

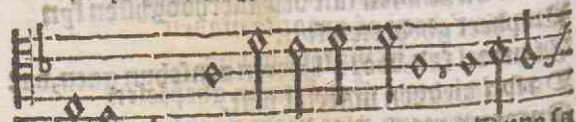
Luc.ii.

Laetstu dynen knecht, Heer gaen

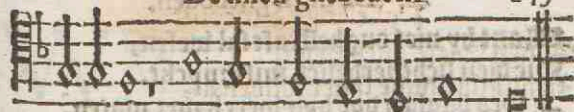
in bzerede recht, Pa dynr andwoord' ont

van wein: Mits dat die ooghen myn Dyne sal
lighmakingh

De thien gheboden.

243

lighmakingh hebben moghen aenschauwen.

Die du heeft toegheseyt
End gunstelick bereyde
Door aller volcken ooghen:
Tot licht der Heyden syn,
End tot eer des volcks dyt
Israels onbewoghen.

De thien gheboden.

Exodus.xx.

Inder wyse des. cxl. psalmes.

Hef op dyn hert, open dyn' ooren,
Hardneckigh volck in't wederstaen,
De stem dyns Gods wil nu aenhooren,
End syn gheboden gade slaen,

ICK ben (seyt hy) dyn God end Heere,
Die wt stranghen dienst bracht heb dy:
Daerom gheu' ick dy dese leere,
Heb gheen ander God neuen my.

2 Du salt dy gheen beelden doen maken
Van eenigh dingh t'eenigher stond,
Om die t'ereen of groot te maken
In hemel erd, of waters grond.

3 Ydelick dyns Gods naem gheprezen
An dynen mond niet neem noch bypuck:

II.iii,

Wans

Want hy niet onghelraft sal weeten,
Die dien lichtuerdelick misghyprckt.

4 Des daghen doe dyn werck met maten,
Den seunden heyligh met lust,
Wil oock de dyne rusten laten:

Want de Heer heeft van selues gherust.

Deffen dy in d' woord, end met lusten
Houd der Chemeynten dienst in eer.
Op dat de Heer in dy magh rusten,
End syn werck doen so langs so mier.

Vader end moeder houd in werden,
Op dat du langh leeftst onghelyck,
End dat dy wel ga op der erden,
Doer op de Heer dy heeft gheselt,

6 Wera sock gheen doodslagher beuonden,

7 Daerspeel niet niet wilt of daedt,

8 Sy oock gheen dief te gheener stonden.

9 Gheen valsch ghetuyghensz bestaet.

10 Du salt dyne begheerten d'zinghen
Van huyse, wyf, dienst maghd end knecht,

Of, esel end van alle d'inghen,
Daer een ander in is gherecht.

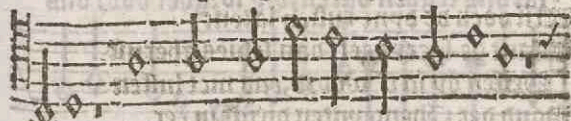
Onsz sonden Heer, wy hier tot mercken
Om welker berghoef bidden wy,
Wil ons t' gheloue na so stercken,
Dat wy dy booztaen dienen by.

De artikelen of hoofdstucken

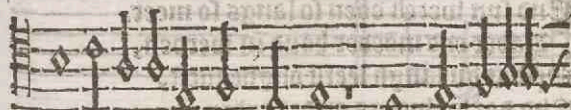
des gheloofs

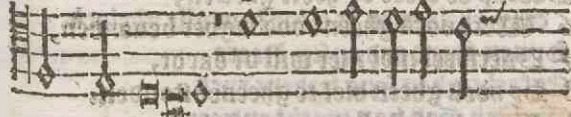
ghelouen in eenen God

alleyn, Schepper des hemels end der erden,

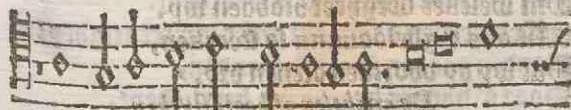
Onser aller vader ghemeyn, Die ons laet syne

kinders werden, Dy wilt ons altyd ghe-

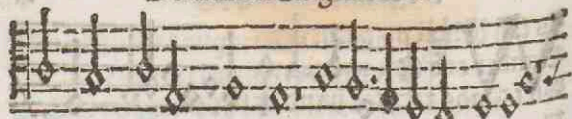

neeren, L'p end siel' oock wel bewaren,

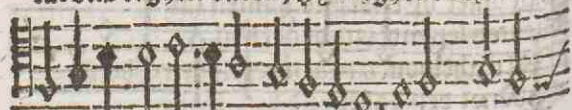

All' onghenaal wilt hy weeren, Gheen leyd

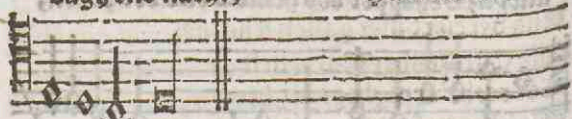
3. titt sal ons

sal ons teghen baren, Hy sozghet dooz ons

dagh end nacht, Het staet alles

in syner macht

Wy ghelouwen in Christum alle ghelyck

Synen Sone end onsen Heere,

Erfachtigh in syns vaders ryck,

Ghelyck God van macht end cere

Wt Harten der marghd sate

Ons een ware mensch ghebozen,

Dooz Gods Gheest, wt louter gnade,

Wooz ons dooz de sond' verlozen

Aen t'crupst ghesozuen, end gheleyt

In't graf tot synes doods sekerheyt.

Een verden dagh' om onser gherechtigheyt

Wanden dooden is opghestanden,

Dooz s' vaders kracht end heerlicheyt,

Lossend' ons wt t'byands banden.

Is ten hemel op verheuen

Wander erd' in't openbare.

Diet Gods rechter hand beneuen,

Wooz ons een recht middelare

Van waer hy ten eynd' komen sal

Richten leuend' end dooden al.

Wy ghelouwen in den heylighen Gheest,

God met den vader end den Sone,

Die ons troost end maect on beureest,

End herciert met gauen sehoone.

Alle Christenheyt verheuen

Tot recht' eenigheyt begheuen,

Welcker de sond' werdt verghueuen,

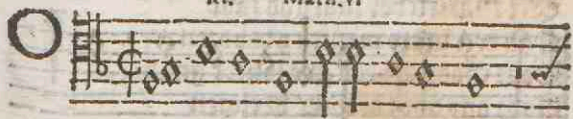
Dat vleesch sal noch wedet leuen,

Pa desen sammer is bereyot

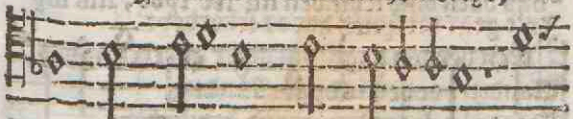
Ons een leuen in ewigheyt.

T'Ghebedt onses Heeren Iesu Chris

ft. Math. vi

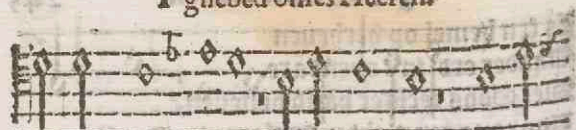

He vader die inden hemel syt,

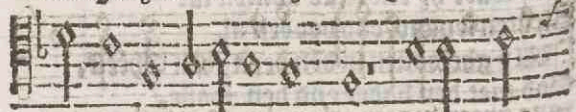

Gheheylight werde dyn naem ghebenedyct, Dyn
koningk

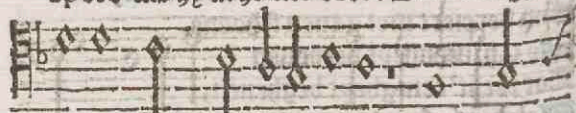
T'ghebed onses Heeren.

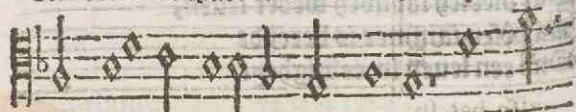
koninkryck come. Dyne wil goed Gheschie

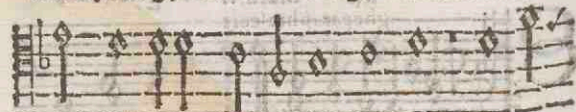
op erd als hy in hemel doet. Welken dagh

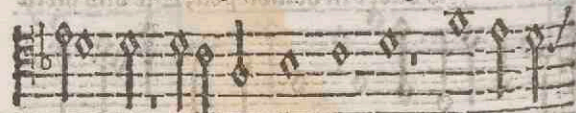
ons tot nooddzucht onses leuens, Ontz daergh

lick byood ghenadelick wil gheuen, Verghoef

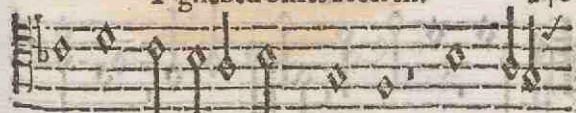
ons oock onse schulden na ter tydt, Als wy

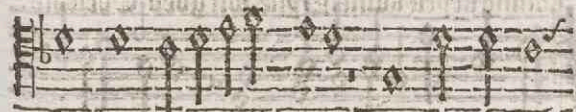
onsen schuldenaren schelden quyt. End sta on by

T'ghebed onses Heeren.

246

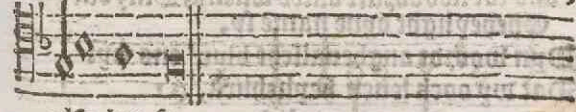
by inder verfoekingh iranghe, Dat' oner

ons gheen vicioy erlaaghe, Ver wil ons van

den boelen maken vry, End verlossen, Clader,

also het sy.

Een ander Composicy des seluen ghebeds,
gheparaphrazeert.

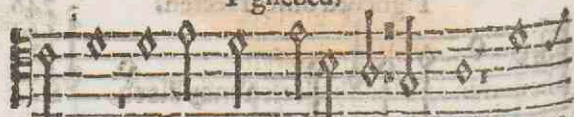

Als vader in hemelryck, Die ons heet

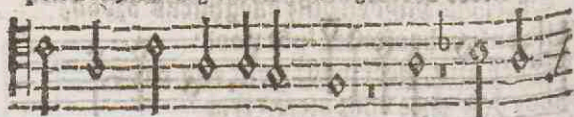

hinders all'ghelpech. End wilt dat wy by roe

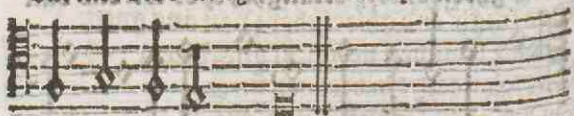
pen

pen oen, Als wy met goede syn beuaen; Gheef

dat niet bidd' alleyn de mondt: Mer dat het

gae van herten groondt.

Gheheylight dyne name sy,
Dyn woordt onghenalscht blyu' ons by:
Dat wy oock leuen heylighlick,
Pa dynen name werdelick,
Behoed ons, Heer, booz valsche leer,
Dat aerm veruoerde volck bekeer.

Dyn koningryck kom', o Heer goed,
Hier end hiernaec, den trooster soet
Gheef ons dien Christus ons toeseyt
Het syn gauen menigherley,
Breck Sazans tojn end groot ghewald,
Wooz syn erghelyt dyn kerck' erhalt.

Dyn wil gheschiet, o Heer, ghelyck
Op erden als in hemel ryck:
Gheef ons gheduld in tydens pynt,

Ghe

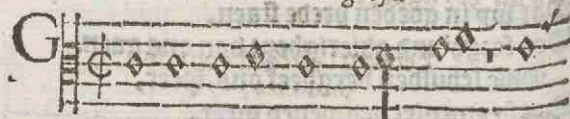
Ghehoorsaem alle sins te syn.
Neem van ons wegh vleesch ende bloed,
Dat teghen dynen wille doet.
Gheef ons huyden onsz daeghlicks brood,
End onsz behoefte tot lyfs nood:
Behoed ons, Heer, booz twist end stryd,
Wooz pest' ende booz dieren tyd:
Dat wy in goeden brede staen,
Doe sozgh' end ghierigheyt van ons gaen.
Onse schulden verghheef ons, Heer,
Dat sy ons niet bedroeuven meer,
So wy oock die ons schuldigh syn,
Duer schuld verghueven dit termyn.
Tot haeren dienst maech ons bereydt
In rech ter liefd' end eenigheyt.
Leyd ons Heer in bekozingh niet:
Als ons de boose gheest stryd biedt
Te rechter of ter lincker hand:
Help ons te doen goed wederstand:
In recht betrauwen onbeureest
Dooz den trooster den heylighen Gheest.
Van alle quaed verlosz ons meer,
In dese droeue tyden Heer,
Wry ons banden ewighen dood,
End troost ons in der lesten nood:
Doe ons altyd goed onderstand,
Neem onse stelen in dyn hand.
Amen, dat is, het werde waer

Sterck

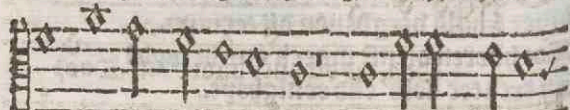
Dancksegginghe.

Sterck onsz gheloove wanckelbaet,
 Dat wy niet twyfelden daer aen
 Wy sullen dit alles ontfaen.
 Da dynen wyll' om Christ naem
 Dooz welcken onsz bed' is ghedaen.

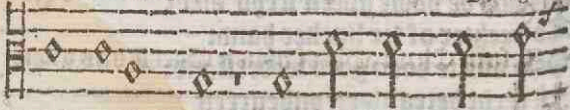
Een danksegginghe ouer de drye hoofd-
 stucken onser saligheyt.

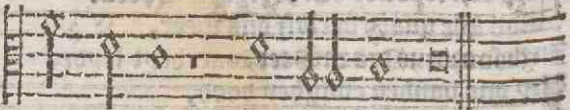
Belooft systu, Heer Jesu Christ, Dat

du mensche ghebozen bist, Ons allen ghelpeck,

doch onghelchendt, Op dat Gods roozn van

ons ghewendt Ward' ende gheeyndt.

Ghelooft systu, Heer Jesu Christ,
 Dat du mensche ghesoznen bist,

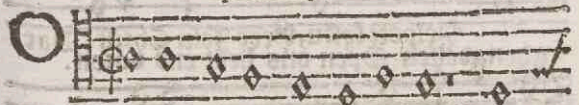
Wooz

E en kurt ghebed.

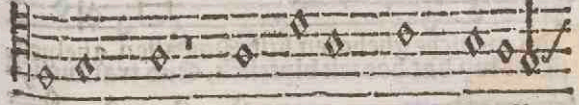
Wooz onse sonden mit smerten groot,
 Ons te bringhen van ewighen dood
 In Abrahams schoot.

Ghelooft systu, Heer Jesu Christ,
 Dat du mensche' opghestanden bist,
 Wooz onser aller gherechticheyt,
 Dat wy dy dienden eminer bereyd
 In all' heyligheyt.

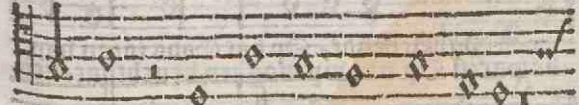
Een kurt ghebed voor de
 predikacy.

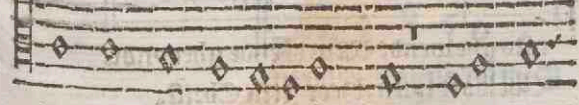
God, die du onsz vader bist, Dooz

Jesum Christ, Gheef dynen Gheest ons allen

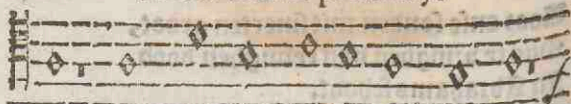
ghemeyn, Die ons ter waerheyt leyde,

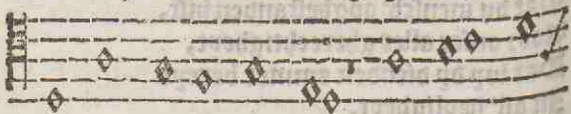
Verhooz ons doch te deser stonde: Open den
 monde

Wooz

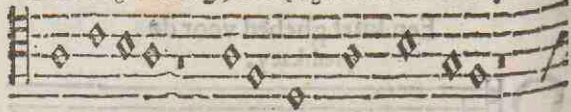
Gebedt voor de predikacy.

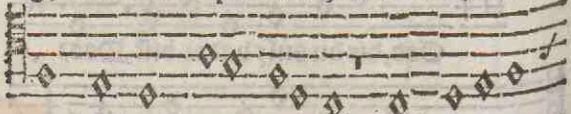
monde Dyns dienaers, dat hy dyn woord reyn

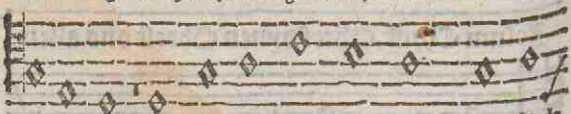
End brymoedigh wtbezeyde Daer toe o Heer,

ghenadelick Open ons hert end ooren.

Dat wy dat hoozen blytelick, End tranwelick

bewaren Op dat wy moghen vruchtbaerlick

Dyn lof altyd berklaren.

FORMVLIER

KERCKENDIEN- STES.

De thien gheboden Godes, des son-
dages in der voormiddagischer
predike voor te houdene,

Exod. 20.

Deuter. 5.

Ick bin de Heere dyn God, die ick dy
wt Egypten lanoe wt den dienste
huyse gendoert hebbe: Du salt geen
andere goden neuen my hebben.

2 Du salt dy gheene beelde noch een-
ighe ghelyckenisse maken, noch des
ghenes, dat bouen in hemel, noch des,
dat beneden op erden, noch des, dat in
den wateren onder der erden is: Wils
niet an noch diene hen niet. Want ick
de Heere dyn God bin een yuerich
Godt, die daer besoeck: der vader mis-
daed in den kinderen, tot in dat derde
ende vierde leyt der ghenē, die my ha-
ten: Doe auer barmherticheyt an vele
dysenoe, die my lief hebbē ende myns
gheboden houden.

3 Du salt den name des Heere dynes
Godes niet ydelickē gebrycken: Want
de Heere sal en niet onghelstraft laten,
die synen name ydeliken gebrycket.

4. **W**es; gedachtich des Sabbáth daghes, dat du en heyligheest. Ses daghen saltu arbeiden ende alle dyn werck doen: aver andē sevendē daghe is de Sabbáth des Heeren dynes Godes: dan saltu gheen werck doen, noch dyn sone, noch dyne dochter, noch dyn knecht, noch dyne maget, noch dyn vee, noch dyn vrendelink, die in dynē poorten is, want in ses; daghen heeft de Heere hemel ende erde ghemaket, ende de see, ende alles wat daerinne is ende rustte ten sevendē daghe. Daer omme segende de heere den Sabbáthdach ende heylighe en.

5 Du salt vader ende moeder eeren: op dat du langhe leuest in lande, dat dy de Heere dyn Godt gheeft.

6 Du salt niet dooden.

7 Du salt niet eeyzen.

8 Du salt niet selen.

9 Du salt gheen valsche tuychens; se spreken teghen dynen naesten.

10 Du salt niet begheren dynes naesten huys; : du salt niet begheren dynes naesten vrouwe, noch synen knecht, noch syne maget, noch synen osse, noch synen esel, noch alles wat

dynes

dynes naesten is.

Wat desen gheboden Godes, neempe de diener oor; sake, de Gemeynthe huerer sondē te vermanene, dat sy se bekēne, sich daerouer booz; Godt beschuldige, ende hem om syne genade ende verghiffenisse bidde: ende spreke aldus. **W**y sē in deser godliker wet, als in eenen spiegel, hoe grotelicks ende hoe menigherleye wyse wy mit onser suertredinge Godt bertoznet hebben. Daeromme latet ons hā gantsē herten beroetmoedighen, hem om verghiffenisse daerouer bidden, ende aldus in onsen herten spreken.

O ewighe Godt ende aller ghenadighe vader, wy beroetmoedighen ons van herten booz; dynet godliker Hatel; eyt, daer wy so decke ende so grouwliken teghen ghesondiget hebben, dat wy (als wy opentliken ende ongheneynsdelikē bekenne) niet werdt syn, meer dyne kinder gheheten te werdene. **W**ant beneuen dat wy in sonden ontfanghen ende in ongherechticheyt ghebozen, ende daerdoor to allen goede endachtich ende to allen quaden gants; geteyghet syn, so hebbe

h. g.

hebbe

Ghebedt.

Luc. 15. 21.

Psal. 51. 6.

Iob. 7. 20.

Eph. 2. 5.

Gen. 6. 5.

& 8. 21.

Psal. 130.

Luc. 15. 2.

hebbe wy noch dyne gheboden me-
 nigherlye wysse ouergetreden: hebben
 dy na dyner werde niet gheert, noch
 onsen euen naecten, als du ons ghebo-
 den hebst, als ons selues, niet lieflyche
 hadt: **W**aerdoor wy belyden moe-
 ten, dat wy, na heylliche dyner straf-
 her gherechticheyt, anders niet dan
 der ewigher verdoemenisse werde-
 syn, ende dat edt altemale mit ons
 verlozen ware, edt ware dan dat dyne
 onepndlicke barmhertigheyt (waer-
 mede du alle de gene, die ware leede-
 scap huerer sonden hebben, sa wan sy
 oock noch betre syn, te beiegenen ple-
 rghest) dyne gerechticheyt bere te bo-
 nen ginghe. So wil dā, o goedighe va-
 der, onser erbarmen om dyns Soons
 Christi Jesu alleene willen, ende door
 syne verdiensten gheboghet onser son-
 den niet meer gbedachtich syn: mer
 beselue ons ghenadelicken vergheue,
 ende ons (die wy ons to dy mit wa-
 ter leedschap bekeeren) in genaden
 opnemen. **W**ant du wilt den doot
 der sondaers niet: mer meer dat sy
 sich bekeeren ende leuen. Ende want
 du ons aldus in ghenaden opghen-
 men

men hebst, wil ons oock (op dat wy
 dy niet meer vertoornen) met dynen
 beplighen Gheest begauen: onse stee-
 nighe herte afnemen, ende in ons
 scheppen een nieuwe, dat sachte ende
 vleeschen sy, die du dyne heylige **W**et
 also inschryuelt, dat wy boozdan onse
 gantse leuen daerna boegen, ende als
 kinder des liches toelkaet, in warer
 nieuwichheyt des leuens booz dy al-
 tydt wandelen moghe, ter eeren dynes
 allerheyllichsten names, ende sich-
 tinge dyner Ghemeynte, door den sel-
 uen Iesum Christum onsen Heere.
Amen.

Hierop vverdt ghedaen de verkon-
 dinghe der ontbindinge ende bindin-
 ghe der sonden, mit desen of ghelijcken
 vvoorden.

Dingesien Godes ewige wille is
 de ware boetnerdigen, die huere
 sonden mit leedschap bekeeren, in
 ghenade op te nemene: Ende de hard-
 hertighe boosen, die huere sonden be-
 decken, kleyn maken, of verontschul-
 dighen, in huere sonden te latene: So
 face ons hier dan toe, onse sonden
 van herten te bekenne. **D**erhaluen

1020.3.
 so vele alser onder v syn, die sich huer
 ter sonden schamen, ende ware leede
 schay daerouer hebben, ende daerbe
 neuen vasse vertrauwen. Sy syn hen
 altemale, dooz de verdiensten Christi
 Jesu alleene vergheuen: ende nemen
 daerop hoor, van nu vordan huere
 erdiche leden te dooden, ende na
 hemelischen dingen te trachten: dien
 altemale, dewyle sy an den leuendi
 ghen Sone Godes geloouen, verkun
 dighe ick wt den woorde Godes, dat
 dooz den name onses Heeren Jesu
 Christi, huere sonden altemael in he
 mel vergheuen syn. Auer so vele alser
 vock onder v syn, die noch een beha
 ghen hebben in hueren sonden, off
 die niet bekennen of beteren willen:
 off alisset dat sy se bekennen, noch
 tans een andere hulpe to huerer sa
 licheyt soecken, dan de eenighe ver
 diensten der welvaerde des Soons
 Godes: anghesien sy de duyternisse
 liener hebben, dan dat licht, ende niet
 geloouen an den name des eenigh ghe
 boren Soons Godes, den seluen ver
 kundighe ick wock wt den selue woorde
 Godes, Dat alle huere sonden in he
 mel

mel ghebonden syn, ende niet ont
 bonden sullen werden, hoor, dat sy sich
 bekeerren.

Dat vvy ons dan in der boetuerdi
 ghen ghetal, dien huere sonden verghe
 uen syn, betuyghen te syne, latet ons nu
 van herten onse ghelooue beiyden ende
 spreken.

Ick ghelooue in Godt den vader al
 machtich schepper hemels ende er
 den. Ende in Jesum Christum sy
 nen eenighen Sone onsen Here, die
 ontfanghe is van de heylighe Gheest.
 Ghebozen van der maghet Maria.
 Gheleden heeft onder Pontio Pilato:
 Is ghecruciget, ghestouen ende be
 grauen: nedergedaelt ter hellen: Ten
 derden daghe is hy opghestaen vā den
 dooden: opghenare ten hemel: sit ter
 rechtern handt Godes des vaders al
 machtichs, van waer her hy weder
 komen sal te richtē de leuende ende de
 dooden. Ick ghelooue in den heylighen
 Gheest. Dat daer is ene heylige alge
 meyne Ghemeynte: gemeynschap der
 heylighen: Vergiffnisse der sonden:
 Weder opstandinge des vleesches.
 Ende en ewich leuen. Amen.

Ghebedt voor der predike.

O God hemelsche vader, van welcken alle goede gaven ende volkomen wysheyt kompt, wy bidden dy oetmoedelicken, du willest doo dyne onepublicke goedicheyt onse blinde verstandt mit dynes Gheestes kracht verlichten, dat wy to rechter erkenisse dynes godliker waerheyt komen, ende onse ganse leuen daerna ledes schicken moghen. Ende na dien edt dy welgheuallich is, allergheueghstige hemelsche vader, de verborghenheiden dynes willen boorneemliken den onmondigen ende kleynen te openbarene, ende hebbest alleene acht op de elenden, die eenes teborghen gheestes syn, ende sich voor dynen worde huychten: So geef ons eenen oetmoedighen gheest, ende wechre van ons alle vleeschlike ende werdelike wysheyt, die een vlandschap weder dy is. Wil soock ten rechten wege bynagen, die noch vā dynen waerheyt vinalen; Op dat wy dy allen eendrachtighē dienen in heyltcheyt ende gherechticheyt die dy geuallich is, alle onse leuedage. Sulches bidde wy van dy allere

barmhertighste hemelsche vader, in name dienes lieuen Soones onses Heeren ende Heilandes Jesu Christi, ende singhen tot grond onses herten.
D God die du onse. &c.

Ghebedt nader predike voor allenoiden der Christenheit.

O Almachtighe hemelsche ende barmhertighe vader, die du na dynen welgheuallen ende doo dyne onefindlike goedicheyt ons onder anderen, van der onwetenheyt, duysternisse ende Romischer afgoderien, doo openbaringe dynen heyligher waerheyt ghenadighliken verlost hebst, wy bidden dy oetmoedighliken, du willest ons doo dynes Gheestes kracht by onsen waren gelouue altyt erhouden, ende onse leuen daarna mit Christliken ernste totten einde toe vhuosten laten,

Wy bidden dy oock allerheylighste vader, voor dyne algemeine Christlike kercke, de ganse werelt onder, die van des Romischen Antichristes gruwelich gereyniget, sich alleene an de salige leere dynes sons Jesu Christi houdt: weere van huer alle onnutte heidenen

voor de goede
meine Christi
like
kercke.
Etek. 34. 2.
Iere. 23. 1.
Iel 30 10.
Ioan. 101. 2.

Mat. 9. 18.
Tii. 1. 7.

te heerden, balsche leeres ende huer
linghen, ende besette se mit godtsali-
ghē, trauwen ende vlytīgē arbeiders,
die niet huere, dan alleene dyne ere
ende dynere gemeinte sichtighe socker.

voor alle
ouerheiden
Iesa. 49. 23.
& 60. 16.

Wilt dock alle koninghen, heere, doz-
ken, regenten ende ouerheiden, dynere
gemeinte na dynere toefage, to voo-
sterhoeren ende ammen gegeue, mit
godtliker wysheit, bozichtigheit, ende
de gelucksalighen rade genadichliken
begauen, dat sy huere hoiger beroc-
pinge, godtsalichliken mit Christliker
bescheidenheyt ende vrymoedicheyt
inaken: sich niet heeren van dieners
dynes woordes ende volckes bewysen:
ende van aller wereldliker pracht,
hoigmooet, eergiericheit, ongerech-
ticheit, wreedtheit, ende allen vleesch-
liken lusten afflaen: op dat dyne Christ-
like religie onder huere dienste in al-
ler puerheit ende onueruuallicheyt
erhouden: alle balsche leere, afgoderie
ende onrechte godesdienst, dooz be-
quame misddelen gedempet ende gewo-
ret: ende alle heilicheit, gerechticheit
erbarheit, sampt christliker liefde ende
genicheit, to wege gebrecht werde.

1. Tim. 2. 2.

In besondere bidde wy alleregens, ^{voorrey}
dighē vader, dooz den gemeinen wel ^{genouert}
stand deses rykes van Engelandt, en ^{heit.}
de dooz alle regenten, ouerheiden end
amptlyden deselaigen, bozreem-
liken dooz onse G. K. M. Elizabeth,
will dese dyne dienstmaget genade-
liken behouen dooz allen vranden
lyues ende der sielen: ende se by salig-
gen regimente dooz dyne vaderlyke
goodicheyt, lange beware, dat sy huere
volck, onder onser aller hoinet Chri-
sto Jesu, wysliken regere: ende wy
een rustsamen ende stille leuen mit al-
ler godtsalicheit ende orlichheit onder
huere dienste dooz dyne genade voo-
ren mogen: Wilt huere huys: geuinde
mit huere gantsen adel, onder dyne
godtlike breesen houden: ende huere
hoigen wysen koninkliken Raadt,
sampt allen heeren ende ouerheiden
van huere ghesettet, godtlike wysheyt
ende eendrachticheit genen, dat sy al-
ler godtsalicheit end wat recht is, in-
komen, ende gemeynen vrede mit ge-
rustheit allenthalue in deses ryke boz-
deren ende handthauen mogen.

Wilt de volcker deses rykes ende
alleg

voor wel-
stande des
landes.

aller ander landen, die da mit dynen
Euangelio besocht hebft, mit dynen
Geest erluchten ende begaen, dat sy
dynen Propheten stemmen gærne hoï-
ren, ende sich der leere dynes Soons
Jesu Christi, mit gantsen ernste an-
nemen: Op dat sy daerinne mit alle,
godtsalicheyt dachlikes bozdgæen,
end huere behoeflike gehoersamheit
huere ouerheidē mit aller eerbiedigs
ende Christliker bescheidenheyt (so
hueren ende der lande weluardt, ende
ter hercke Christi ghemeynen siche-
tinge) bewysen.

Voor eyge-
ne Stadt.

Dock bidde wy voor dese Stadt Lon-
den, wil huere ouerheyt, Alderman-
nen ende den gantsen Raadt, mit dy-
nen geest tegenadighen, dat sy onder
dynen heyliger vruchte huer ampt
trauwliken ende voorzichliken bedre-
nen, ende also alle godtsalicheit, ghe-
rechticheyt, eerlickheyt, sampt ghe-
meynen brede ende gherustheit, dat
sinne bozderen ende erhauden mogen.
Op dat sy also van allerleye straffen:
ende plaghen, die wy dachlikes ver-
dienen, ontlagen in allerleye gheluck
saligheyt groepen, bloeyen, ende sco-

des

des toememen magē

Dock bidde wy dy wt gronde on-
ses herten aller goedighke vader voor
dese onse wtlandlike Gemeynte, die
du door dyne oneindlike goedicheyt
wonderbarliken hier hebft plantē end
wederbrinzen willen wil bozdan to
allen tyden, dyne ghewotalike gunst
ende barmherticheit an deselue ertof-
gen, dat sy van aller tyrannie ende
valscher leer beuypet, dy diene in recht-
schapener heylicheyt ende gherechtic-
heyt. Op dat darouer dyn heylige
name gepresen ende dat roke dynes
Soons Christi Jesu wyser wtgebrēp
bet werde.

Wy bidden dy oock almachtighe
goeuighe Godt, voor alle koningen,
vozzen, regenten, ende ouerheiden,
ende volcker, die mit den Antichristi-
schen tynelbeker verdoinet de stem-
me dynes Soones Christi Jesu noch
niet hebben hoïren noch verstaen kon-
nen: ende derhaluen door onuerstande
dyn heylige warheit mit huere trau-
wen tynzen, die leuende leden desel-
uen dynes Soons syn, vlandliken ver-
volgen, wt il dese sampt allen anderen

die

voor eyge-
ne Gemeyn-
te

151007
151007
151007
151007

voor ble-
de ouerheit
ende tyran-
nen.

ble off door swachheyt verblendet, of door ketterische listicheit veruooert sy, genadelike to den ware licht ende ten rechte woeg bzingen: Dy dat wy alle te samen onder den eenigen Heit de onser sielen Christo Jesu in een schapshope versamelt, dy eenozachtigen dienen ende eeren mogen.

voer alle
veruolgede
om der
warheyt
Godes.

Ten lesten bidde wy voor alle onse broeders ende sustere, de gantse wyde werelt ouer verftrowet, die binne det waren leere ende belydenisse dynes Soons Christi Jesu, vanden Antichrist heftig gehatet, angenochtet, swarlike bekummert ende onderdruket werde, insuberheit die dar in bidden, stoken ende swaren geueckenissen ligge, hemliken J. ende J. wil he trauueliken bystaen door kracht dynes Geestes: huere het ten van bouen in waren gelouue stercken, ende sodas brymoedicheyt hen geuen, dat sy huers opgelechte cruyce duldeliken dragen, ende na beschefdet ende beftendiger dynes ende dynes Soons heyligen names, belydenisse, dat seluige, edt sy mit leuen of steruen (als set van dy to dynet godliker eeren beschicket

beschicket is) heerlike wtuoere moge.

Dock bidde wy dy voor alle hulye loffe ende troestloffe personen, weduwers, weduwen ende weesen; voor alle swangere ende kraembrouwen, ende int gemeine voor alle broeders ende susters die mit kranckheit, armoede, el. ende geuenckenisse, verbanninge of anderen ouelen, an geest of lyf, na dynet godliker beschickinge versocht ende goeckent werden: Wil dese in huere tamer niet verlaten, mer hen genadeliken bystaen: huer op ghelechte cruyt; na dynet vaderliker barmherticheyt, of troestliken verloeten, of hen sterckheit ende ware Christlike gedult geuen, dat sy de na dynen welgeuallen heftendeliken dragen ende vthuoeren mogen. Dy dat sy vth huere straffen verstaen dynes vaderlike sozge ende barmherticheit ouer se, ende dat sy ter oeffeninge huere gelouues ende waren bekeringe ende beteringe getuchtiget werden.

voor alle
clande
ende beks:
merde men
schen.

Ten allerlesten bidde wy dy aller goedighste Godt ende hemeliche vader, wil ons geuen, dat wy van allen onghelucken, heygen, opzoeren, tyranne

voerge
meine
erhouet

Ghebedt.

rannte, duertyden, pestilencen ende
 anderen swaren plagen, door dyn
 ghenade ontfangen, in Altheyt ende
 gerustheyt, een ieder syner beroepin
 ge, mit ernstigen blyte nakomen,
 ende mit dynen genadighen ende nos
 digen segen van hemel, so wel to bel
 de als to huyl; borsten ende verlor
 get werden, Op dat wy hierwt dyn
 vaderlike sorge ende goedicheyt to
 onswerdt vernemen, ende mit kinde
 liker ghehoerzaamheyt ende tseuer
 sacht, in sedigher verwachtinge dynet
 hemelschen goeder, die noch oige ghe
 sien, noch oire ghehoirt, noch geen
 menschen hert ergronder heeft, be
 krafftiget werden.

Dit ende alles wat du ons noch
 eygentliker weetst nodich te syne
 anlyf of siele, bidde wy van dy al
 lerghegadighste hemelsche vader, in
 name dynes lieuen Soons, onses Hee
 ren ende middelaers Jesu Christi,
 mit voerhoude sodanes ghebedes, als
 hy ons gheleert heeft, ende spreken
 wt gronde onses herten. Onse vader,
 die du bist, &c.

Nay

Ghebedt.

9

Na dem de Ghemeynthe op dit voor
 gaende ghebedt huer Amen ghesecht
 heeft, werdt een Psalme ghesonghen,
 ende sy met deser segeninghe verlaten
 mit ener vermaninghe ter handtreyc
 kinghe to den armen.

De Heere segene v, ende behoede
 v: de Heere late syn anghelichte
 luchten ouer v, ende sy v ghenadich:
 De Heere heue syn aenghesichte ouer
 v, ende gene v brede. Amen.

Een andere forme des ghebedes des
 sondaghes voor der predike.

O ewighe Godt ende allerghe
 dichste hemelsche vader, wy ber
 aetmoedighen ons van herten door
 dynet hoogher Majesteit, ende beken
 nen onghueynsliken, dat so du na
 beysche dynet gherechtigheyt, mit os
 te rechte gaen woudest, wy anders
 niet, door onse verdienste, dan den ee
 wighen doot te verwachten hadden.

Want beneue dat wy altemale, door
 de erfunde door dy onreyn ende kin
 der des toornes syn, ontfagh wt sund
 liken sade ende in ongherechtigheyt
 ghebozen, waerdoor allerleye boise
 lusten, die teghen dy ende onsen euen

L. I. I. naesten

Psal. 143. 2
 Job. 9. 24
 Exod. 32. 33
 Ebre. 12. 30.

Psal. 51. 6.
 Job. 7. 20.
 Eph. 2. 3.

Rom. 7. 23.
 1. Pet. 2. 11.
 Gala. 5. 19.

Mar. 15. 19 naesten fryden, in ons wolmen : So
 Gen. 5. 5. & hebbe wy noch daadtliken dyne ghe-
 8. 21 bodein, menichmael, ia alwech sonder
 Rom. 3. 12 ophouden ouerghetreden, raghelaten
 dat du ons gheboden, ende ghebodt,
 dat du ons verbodē hebft. Wy syn als
 Ief. 53. 6 schapen, dwalende gegaen, ende hebbe
 1. Pet. 2. 25: ons hoige teghen dy besundiget, dat
 wy nu mit leedigen herte vooz dy bekē-
 nen. Ja wy beliden te onser verklep-
 ninghe, ende ter verheffinghe dyner
 Psal. 38. 3. & groiter barmherticheyt teghen ons,
 40. 13, dat onser sunden meer in ghetale is,
 Mar. 18. 24 dan haer onses hoifdes : ende dat wy
 Job. 9. 3 ehter duyfend pōde schuldich syn, daer
 Luc. 15. 21 wy nietes teghen te betalen hebben.
 Derhaluē wy oock niet werdt syn, on-
 se oigen na dy ten hemel op te stane, als
 Luc. 18. 13. gheboden dy vooz te dzaghē, veel wey-
 nigher dat wy dyne kinder heeten sou-
 den. Dannoch o goedsighe Godt ende
 barmhertighe vader, delwyle wy dooz
 dynes prophetē mond berichtet syn,
 du wildest niet der sondaers doidt, mer
 dat sy sich bekeren ende leuē: ende dat
 dyne barmherticheyt, die du den ghe-
 nen toeseghft, die sich to dy bekeren,
 sonder

sonder mate ende oneyndlick is, So
 Rom. 2. 4. & home wy tot dy, op dat vertrouwen,
 10. 12 dat wy dooz de verdienstē dynes ghe-
 lieueden Soons ende als middelaers
 Ies. 43. 2 Jesu Christi (die dat lam Godes is, dat
 10. 12. 20 der wereld sunden dzaecht) to dyner
 goedicheyt hebben ende bidden dy, Du
 wildest onser erbarmen ende medely-
 den hebben mit onser krankheyt: en-
 de ons, omme deseluen dynes Soons
 Jesu Christi willen alle onse sunden
 1. Joh. 1. 6. ghenadeliken vergheue. **W**asche ons
 in dē bade synes bloodes, dat wy reyn
 Jach. 1. 1. & Ief. 1. 18. werden decke onse bloetheyt mit syner
 1. Cor. 5. 9. onschuldt ende gherechticheyt. **P**reem
 Rom. 3. 25. 2. Cor. 3. 16. ban onser verstantnisse wech alle
 Ebr. 4. 12. blindheyt ende van onsen herten alle
 wyenel, moedtwille ende halfstarch-
 beyt. **O**pē te deser stont onsen modt,
 ende veruulle en mit dyner erkente-
 nisse ende wysheyt, dat wy dyn heplich
 Mar. 13. 35. woordt, recht ende bymoedighken
 Mar. 4. 20. wtkundigē. **W**ereyd onser aller hertē,
 Luc. 8. 15. 26. dat wy dat seluige vlytighen hoozē, be-
 schepdentlike verstaē ende trauwlikē
 ende vrycht baerliken betwarē. **S**chryf
 Iere. 31. 3. 2. Cor. 1. 4. na dyner toelage dyn heplich ghesette
 1. Cor. 11. 19. in de tafelē onser hertē, ende geef ons

Ghebedt.

lust ende kracht daerinne te wandelen
ter grootmakinghe dynes allerhey-
lichsten namens, ende stichtinge onses
euen naesses ende dynner Ghemeynte.
Dit altemael bidde wy van dy, aller-
barinhertichste hemelsche vader, in
naemte dynes lieuen Soons onses Heer-
ten ende heplandes Jesu Christi, ende
singen wt gronde onses herten. **G**
Godt die du onse vader bist. *et.*

Ghebedt voor alle nooden der Chri-
stenheyt, des sondages na der predike.

W dancken dy aller barmher-
tichste hemelsche vader, dat du
beneuen onteliken welbaden,
die du ons myt anderen men-
schen (mit ghemeyns bewesen hebft) in
sunderheyt ons verlosset hebft van de
elenden dienst des Satans, aller afgo-
derien, dat wy inne gheuanghen la-
ghē: ende hebft ons wtgenoert tot den
lichte dynner hepligher waerheyt, ende
erkentenisse dynes heplighen Euan-
geli. Hoewel wy dainoch hier teghē,
anders niet dan groote ondanckbaer-
heyt teghen dy bewesen, ende dynner
welbaden verghten hebben. Syn van
dy afgeweken: onsen eyghen lustē na
naghevolghet

Ghebedt.

ghenolghet: ēde hebben (als wy schul-
dich ware) dy noch geēt nochgheert:
ende hebbē derhaluē groulicken vooz-
dy ghesūdighet, ēde dy, o Heere, groo-
telicks hertoemet: Also dat, so du mit
ons hādelen woudest na onse verdien-
sten, wy niet anders te verwachten
haddē, dā de ewighe verdoemnisse,
doort ende verderf. **W**y merckē oock
wel o Heere, wt den daghelickschen
castyngen, die du ons toelendest, Du
spyt ten rechten ouer ons to nich: (wā
de wyle du rechtuerdich bist, straffest u
niemāde, of du hebbest oorsake daer-
toe. Sien wy oock darbeneuen, dynne
bandt sye noch tot meerder straffe o-
uer ons erheuen. Ende wan du oock
ons noch veel harder straffedest, dan
du suslanghe gedaen hebft: ja al velen
alle plaghen, daer du de sunden dynes
volkes Israel mede to hups ghesocht
hebft, to eenmael ouer ōs. So moesse
wy noch bekennē, du dedest ons recht
ende geen onrecht. Dan o Heere du
bist God, ende wy men erde ende stoff:
du bist ōse schepper, ēde wy dat werck
dynner handen: du bist onse heider, en

A. l. iii.

de wy

1. Cor. 11. 31
Luc. 23. 31
1. Pet. 4. 17.
1. Cor. 11. 31
Luc. 23. 31
1. Pet. 4. 17.
Gen. 18.
Syr. 10
Icha. 64. 21
Rom. 9. 20.
Psal. 23. 1. &
79. 13.

Ios. 5. 2.
Luc. 11. 14.
Exod. 10. 2.
Iyan. 19. 6
26.
Dan. 9. 5

Ghebedt.

Iere. 10, 6, 19
Pfal. 6, 2, &
38, 2.

de wy dyne schapen: du bist onse verlosser, ende wy dyne kinder ende crāē. Daeromme straffe ons doch niet in dyne tozorne, mer by mate, dat du ons niet to nieste doet. Erhoude ons ende volstreck dat werck, dat du dooz dyne barmhertigheyt aen ons anghebeuen hebst: dat de gantse wereldt eruare, du syss onse Godt ende Salichmaker.

Exod. 16, 4
& 32, 6
Num. 21, 7
Iudic. 3,
& Sam. 7.

Dyn volck Israel, heeft dy menschmael bereydet: verhaluen sy oock ten rechtē vā dy ghekrasser ghewest syns auer so dicke sy sich weder tot dy bekeert hebben, hebstu se wederomme in ghenaden ophonomē. Ja ock hoe groit ende swaer huere sunden ghewest syn hebstu dan noch alwech de plaghē, die du hen toebereydet hast, ghenadelickē afghewendet, omme des verbondes willen, dat du mit dienen dienaren Abraham, Isaac, ende Jacob ghemaeckt hast: ende hebst noyt dat ghebedt dynes volckes verworpen. Nu aner hebbe wy dooz dyne ghenade, enen dat selue verbondt in der hande Jesu Chrysti onses middelaers, tuschen dy ende dyne ghelouighen op gheriechtet: Ja is nu dat seluighe beestliker

Ghebedt.

liker ende kraeftiger, na desen het van Chrysto onsen Heere, mit synen heylighen lyden ende steruen, ende inganch in syne ewighe heerlicheyt veruuliet ende bouestet is. Derhaluē wy o Heere mit verlaten onses selues ende aller menschen hulpe, nemen alleens onse toelucht to desen salighen ghenade verbonde, daer ons onse Heere Iesus Chrystus (als hy eenmael syn onschuldich lyf ten volkomen offer dooz ons, ant cruce ghegheuen heeft) mede mit dy in ewicheyt versoenet heeft.

Sie dan, o goedighe Heere, in dat anghefichte dynes ghelalueden, ende niet op onse sunden: dat dooz syne bidden, dyn tozorne gheskillet werde, ende dyn anghefichte op ons lichte tot onser bueghe ende salicheyt.

Wil ons oock vordā annemē, onder dyne heylige bescherminge ende beleydt, ende ons regeten mit dynē heyligē Geest, die dagelicks meer end meer onse bleesch mit synen lusten boode, ons also ten beteren leuē vernteuwe ende ware brachtē des gelouens (daer dooz dyn heylige name gepreft werd) in ons alwech vordtbrige: dat wy mit suertigher begheert, alles wat vergaet

Ebre. 3, 3, &
10, 10.

Pfal. 34, 10.

Rom. 14, 17

Col. 1, 9.
Gal. 5, 16, 22

Col. 3, 5.

Phil. 4. 23. **borachten, ende alleene na hemelſchen**
 Colo. 3. 19 **dinghen trachten mogen.**

Ende dewyle edt dyn wille ende be-
 uel is, o ghenadighe Godt, datmen bid-
 den ſal booz alle menſchen, So bidt e
 1. Timo, 2. 1 **wy dy booz ierſt, Du willeſt dynē ſe-
 ghē ſtrecken ouer de leere dynes heyl-
 lighen Euangeli, dat edt allenthaluē
 3. 1. 3. 17 d **trauwlichen verkundiget ende vrucht
 Ioan. 17. 20 **haerliken angenomen werde. dat de
 gantſe wereldt mit dynē ſalichmakē
 der erkenteniſſe veruult werde: dat al-
 le blende erluchtet, alle dwalige beke-
 ret, alle ſwacke ēde aengenochtene ge-
 1. Per. 2. 20 **ſterchet, alle bekummede getroſtet
 1. Cor. 8. 9. **werdē, ende een ieder dynen heylighe
 Pſal. 117. 1. **name mit mōd end daadt groitmake.
 Act. 4. 29.************

**Wil hiertoe trouwe dieners vthſe-
 1. Eſck. 36. 23. **dē in dynen oigſt, ende deſelue also br-
 Mat. 9. 28 **gauen, dat ſy huere dienſt vruchtbar-
 Phil. 3. 2. **liken bedienen moghen: alle balsehe
 Ioan. 10. 12. **leeraers ende hueringē ende die niet
 Eſck. 34. 2 **de ere dynes heiligen namens, noch
 Ief. 30. 10. **der meſchē ſalicheyt, dā alleene huere
 Jere 23. 1. **eygen eere ende nutte ſorcken, ſamp-
 Act. 20. 29. **allen woluen, wil vthroyen.******************

**Wil oock dyne Chriſtliche Ghe-
 meintē, die du allenthaluē geropē hebt
 gena?**

genadelicken erhauden in eenicheyt
 waren gelouens ende rechtſchapen Ecl. 44.
 godſalicheyt des leuens, dat also mit Pſal. 2. 8. &
 berderue des rykes des Satans, dyn 110 2.
 ryke dachlikes toekome, tot dat edt .Cor. 15. 28
 vollenkomen werde, wan du alles in
 allen ſyn werſt. 1. Tim. 2. 20

**Wyl bidden dy oock booz dat we
 veldlike regiment, booz Keyſer, ko-
 ningen, vorſten, landtheeren, heeren
 ende regenten, ende int gemeine, alle
 ouerheyden: inſunderheyt auer booz
 onſe G. K. in deſen ryke, Elizabeth,
 ſampť huere hoigen koningliken
 Raadt, mit allen ouerhelden ende
 ampſlyuden ouer dit gantſe ryke ge-
 ſetter: ſampť noch der E. Ouerheit
 endetwylen raadt deſer ſtadt Londen. Pſal. 2. 11.
 Geef dat deſer aller regeringe, dartoē Dani. 4. 24.
 allēne gerichtet werde, dat de Konick
 1. Tim. 2. 2 **aller koningen, ouer ſe ende huere on-
 derdanen regeringe: dat ryke des duuels
 booz ſe, als dyne dienaers, dachlikes
 meer ende meer verſtoyzet ende af-
 gebzacht werde, ende dat wy onder
 den een ruſſſā ſtil leuē leiden mogē in
 aller godſalicheyt ende eerbarheyt.
 Woeder bid wy booz alle onſe mit Ebr. 13. 3.
 broederē,****

Ioan. 16. 20. 33. **broeders, die onder den Pauwſe of**
 Mar. 10. 20. **Tozche veruolginge lyden, wil se mit**
 dynen heyligen Gheest troosten ende
 daruth genadeliken verlossen. Laet
 Psal. 79. 10 **niet toe, dat dyne Christenheyt ver-**
 woestet, ende de gedachtenisse dynes
 names op erden vthgedelget werde.
Dat de vyands dyner warheyt, to dy-
ner oneere ende lastering sich niet roe-
men. Ende so edt vā dy beschicket is,
de gelouigē sullen mit hueren bloede
 Mat. 26. 39. **dyne warheyt besegelē. So wil se mit**
 Mat. 24. 13. **kracht van bouē so stercken ende trat-**
 Phil. 1. 20 **ten, dat sy sulches van dyner vader-**
 Iproc. 3. 1. **liker handt duldeliken opnemen, dyne**
 heylighen wille volgen, ende also be-
 stendich blyuen heyde in leuen ende
 steruen to dyner eere, dyner ghemeyn-
 te sichtiginge end huerer salicheyt.

Psal. 51. 14. **Widden dy oock vooz alle de gene**
 &. 107. 10. **die du versoeckst ende castyest mit ar-**
 moede, geuanchenisse, krankheit des
 lyues of anuechting des geestes: troist
 se alle o Heere, na dem du weteſt heil-
 ighen diene ter erkentenisse huerer
 sonden ende beteringe hueres leuens.
 Weeschen bestendige gedulde: versoeck
 huer

huer lyden: ende verlosſe se endelicken
 daruan: Dat sy sich dyner goedicheyt
 vertrauwē ende dynen name alwech
 pypsen moghen.

Ten lesten o Heere wil ons ende de
 onsen sampt allem wat ons angaet,
 in dyne beschermynghe ende hode ne- **1. Cor. 7. 7**
 men. Gheest dat wy in onsen roepe, na
 dynen wille leuen, ende de gauen, die
 wy van dynen mildē segen, dachlikes
 ontfangen also bruycken, dat sy ons
 niet hinderen, mer deel mē ten ewi-
 gen leuen bozderlick syn. Sterck ons
 oock in allen anuechtingen, dat wy in **Eph. 6. 18**
 waren ghelouue stryden ende ouerwin- **2. Tim. 2. 10**
 nen, ende herna mit Christo dat ewi- **&. 4. 18**
 wige leuen beernen mogen. Sulches **Ioan. 11. 34**
 altemael bidde wy van dy aller ghen- **&. 17. 24.**
 digeste hemelsche vader, mit vobou-
 den sulches gebedes als ons dyn sone
 Christus Iesus selues geleert heeft,
 ende spreken vth gronde onses herten
 Onse vader die du bist. &c.

Een ander bekentenisse der sonden
 ende ghebede voor der predike.

O Ewighe godt ende barmhertighe
 hemeliche vader, wy bekenne-
 ende belyden vooz dyner heiligen
 Paie

Watseft, wy syn arme elende son-
 ders, ontfangen ende gebozen in volfs-
 heit ende berberue, geneiget to allen
 quade ende onduchtich to alle goede:
 ende dat wy mit onsen sondigen leue,
 alwech dyne heplige geboden ouertre-
 den, dardoor wy dynen tozme tegen
 ons berwecke, ende na dynē rechtuer-
 digen oordele, de ewige verdoeme-
 nisse op ons laden. Auer ons rauwel-
 Heere van herten, dat wy dy oyt ber-
 toznet hebben: beklaghen mit ernst-
 ker beschuldiginghe onses selues onse
 misdaden, ende bidden mit bangige
 versoecke. Du wilst dy onser elende
 ghenadeliken annemen. Erbarime dy
 onser, o allergoedighste vader: ende
 bergene ons, vm des heiligen lydēns
 willen dynes soons Jesu Christi, al-
 le onse sunden. Verleeh ons oock, dat
 wy door anledinghe dynes geestes,
 onse onghorechticheyt rechtliken er-
 kennen leere, ende onselues darinne
 van herten misgagen: dat also mit doi-
 ngen der sunden in ons wy in eenen
 nienwen leuen opstaen ende ware
 ruchten der heilicheit ende gherecht-
 cheyt (die dy door Jesum Christū an-
 gename

gename syn) alwech vordtbingen ma-
 gen. Geeft ons heplige vader, dat wy
 dyn heplich woort, na dynen godlike
 wille verstaen: daruth leeren alle onse
 toenersicht alleene op dy te settene,
 ende van alle creature af te trekene.
 Dat oock onse oode mensche mit alle
 synen lusten, van dage to dage meer
 end meer gekruptziget werde, ende
 wy onselues dy opofferē mogen ten
 leuenden offer, ter eeren dynes hepli-
 gen naemes ende ter wictinge onses
 euen naecten, door Christum Jesum
 onsen Heere, die ons aldus geleert en-
 de beuolen heeft te bidden. Danc
 der die du bist. &c.

Gebedt na der predike.

O Almachtige Gode barmhertige
 vader, wy biddē dy, laet niet toe,
 dat dyn heplighe name, om onser wil-
 len, ghelastert werde. Want wy heb-
 ben menigerleys wyse tegen dy gesun-
 diget, darmede dat wy dynen hepligē
 woort niet gehoort: sijn geweest syn, ende
 berwecken dachlicks mit groiter on-
 danckbarheyt, roeckelofsheit, kurren
 ende murren, dynen tozme tegen ons.
 Dan o Heere, wes gedachtich dynen
 gracie

grofter barmherticheit, ende erbarmis
 dy onser. Geef ons rechte kennisse en-
 de leedschap onser sonden, ende ware
 bekeringe onses lenens. Sterck de die-
 ner dynen kerken, dat sy mit ernste,
 frantwliken ende bestendichliken dyn
 heilich woordt bthkunden, ende de or-
 uerheyt dynes volckes, dat sy dat ve-
 terliche swerde, mit bescheitdeheit eue
 gerechticheit voeren. Behoed ende be-
 waer ons booz aller valscheit ende on-
 trauwe: berisact alle raadslaghen,
 die teghen dyn woordt ende gemeyn-
 ten gedacht werden. O Heere ons
 treck ons niet dyn woord, noch dynen
 geest: mer geef ons vermeerlinge des
 gelofues, ende in allen dingen, bescheit
 dicheit, geduldt ende godlike wysheit.
 Sta dynen kercke by: kom huer te
 hulpe: berlofs se van allen ergernissen,
 schandtulecken, verschoerers, spots-
 ters, onderdruckers ende tyranen.
 Sterck oock alle bedroeuende herten:
 end gheef ons dynen brede, door Jes-
 sum Christum onsen Heere, in welc-
 hes name wy dy bydden, als hy ons
 geleert ende beuolen heeft. Onse va-
 der die du bist. &c.

Forme

Forme des dienstes der heyli-
 ger Doipe.

De Wyle de doipe een openbar hant-
 del is openbarer inlypunge der doif-
 plingen in de gemeynte Christi. So De Doipe
 werdt de selue by ons anders niet, dan opentliken
 openbarliken in openbaren tofamen- inder tofame-
 kumpften der gemeinte angedienet. me kumpfte
 Ende so veel als deselue inlypunge, der gemein-
 een sunderlinge sozge verhepschet te an te die-
 der gantser Gemeynte ouer huere in- nene,
 gelyuede leden, die nu ter tydt schier
 alleene onmondige kinder (ende der Doipelin-
 baluen de swackste leden, dien nader ghe nu mee
 leere Pauli de meeste sozge ende eere sten deel s
 anghelicht moet werden) syn: ende mondige
 de ghemeynte in huerer persone om kinder,
 huerer veelheit willen, derseluen sozge
 niet genoech doen kan, So is dat
 sich by ons (na eewigen ende loff-
 liken byzuycke aller gherefozmeert-
 den ghemeynten Godes) een vader
 ouer synen doipkinde, mit erliken op-
 genomen tuygen ende mitsozgen,
 na oproepinge des dieners bth dem
 predickstoel, na eynde der predike
 ende eer de ghemeyne ghebeden an-
 gheuaen worden, sonder eenighs
 Super.

Tuygen en
 de mitsoz-
 gen by des
 Doips.

superstitie of pracht opentliken booz
de gantse gemeinte setten, ende ver-
binden sich vth huere ende der seluer
gemeinte name, de boozede sorghe,
so lage die verhepftchet werdt, na hie-
ren vermoghen, an te dienene. **Ma**n
nu de booz. vader mit synen tuggen
ende mitsozgen booz der Ghemeynte
naem: spreekt de Dienet to der Ghe-
meynte in deser wyse.

Vermanis
ghe van der
doipe, aē de
Ghemeynte
som uo dē
ē loob aē
gibonp
12301

Ingestelle
de Doipe
den Aposte
len beuolē
an te die
scac.

Dewyle C.B. wy hier de heylighe
Doipe (die een heyligh sacramentlick
teeken is der saligher wedergeboz
te der gantser Ghemeynte Christi) an
te dienen hebbē, so heylschet de noit,
dat wy hier uwer aller L. huere ver-
bozghencheyt ende bruyck, in korten
verhalen. Hiernan leert Christus de
Heere Matt. 28. 19. Mar. 10. 15. **W**is
(secht hy) ghegeuen alle ghewaldt in
hemel ende erdē: daeromme gaet hem
in de gantse werelt, prediket dat E-
uangelium aller creature, ende leret
alle volckerende doipt se in dē name
des Vaders ende des Soons ende des
heylighen Gheestes. **W**is dat ghelof-
uet ende ghedoipt werdt, die werdt
salich werden: **W**is auer niet ghelof-
net,

uet, die werdt verdoemet werden.

Dit beuel Christi van der heyligher
Doipe, veruaket by sunderlinghe stuc-
ken. **T**en iersten, **D**at men die alle, die
ouder dat ghenade verbondt Godes
(dat de Apostelen Christi beuolen syn,
mit leere des Euangelli, allen bocker
ren ende der gantser werelt booz te
draghen) anghenomen, ende also leden
syner Ghemeynte bekent werden, in
der Ghemeynte doipen sal. **T**en an-
deren, **D**at men sulckes doen sal in
dē name des Vaders ende des Sons
ende des heylighen Gheestes. **T**en
derden, **D**at sulckes gheschien sal
ten waartecckene, segbele ende on-
twyfeligher ghewisheyt, dat de gant-
se Ghemeynte, in huer selues onreyn-
doit, ende also van Godt gants ver-
urendet, door dat badt des onschal-
dighen bloedes Christi gheruyngt,
ende door synen doidt ende operstan-
dinghe leuendich ghemaket, ende
also mit God versoenet ende hem an-
ghename ghemaket, ware ghemeyn-
schap heeft mit den waren leuendi-
gen God, den Vader, ende den Sone,
ende den heylighen Gheest. **W**elckes

Dry stucck
ontrent der
beuolen in
stelinghe
der Doipe
an te met
kent.

1. Cor. 12. 13
Eph. 5. 26

op dat een ieder ten rechten versta, en de wt der teghenwoordiger andieninge der Doipe, in de salichmakenden gheleuue gheschercket ende ghesichtet werde, wille wy hier in korten de verborghentheyden der Doipe wat bract der dozzellen.

Den iersten leert ons de dienst der heyligher Doipe, dat wy altemale mit onse sade der saliger bildnisse Godes, daerinne wy in Adam gheschapen waren, ontfettet: dooz den dal desseluen Aoe ende erfunde, onreyn, ende bebilde des Sarans an ons draghen, ende also mit den toene Godes ende den ewigen doide (die wt ghenen nootwendighe volghen moet) beladen syn: welck oeucl, nademaer ebt onepndelick is, mit gheenem menschliken, is oock niet mit Engellschen krachten, vermoghen of verdiensten wech ghemomen werden kan.

Den anderen leert ons de dienst der H. Doipe, dat onse reyninge van sonden, vernieuwinge ter bildnisse Godes, versoeninge mit God ende onse ware salige leuen, alleene herkomt wt dem springboze der onepndeliker barm

dat in herticheyt Godes, die ons na synor vaderliker goedicheyt, dooz kraft synes heylighen Gheestes in de ware ghemeynschap, der gherechticheyt, verdiensten, heerlicheyt ende ouerwinninghe synes lieuen Sons Christi Jesu, bringt, ende in deselue ouerlettet: Also dat wy dooz betuyghinghe der Doipe, so seker syn, wy hebben in de roiden bloede Christi (dat mit den water der doipe afgebildet werdt) rene ware ende volkomene voldoeinghe ende afwalschinghe onser sunden: ende de syn daerouer, niet allene mit Gode versoener, dan hebben alle dat ghene, dat wy in Adam (die ons een vader des doides, verderuers, ende aller elende gheueest is) verlozen hadden, in Christo den Heere, die ons een vader des leuens, verheelinghe ende aller salicheyt gheworden is, mit eener ryckeliker gaue der ghenaden dooz ghenade bekomen: als wy seker syn, wy syn na dem beuele Christi, in syner Gemein te ghedoipt.

Dit syn de twee aller sunderlingste verborghentheyden der Doipe, die men doornemliken waarnemen moet: die

pm.ii. soek

De frucht
ontrent der
doen
doinghe
der Doipe
an te sta
kens

Job. 14. 4
Psal. 57.
Rom. 5. 12.
& 7. 18.
Eph. 2. 3
1. Cor. 15. 22

1. Tim. 3. 5
Rom. 5. 6
& 8. 3.
1. Cor. 12. 29

1. Ioan. 1. 9.
Ebr. 1. 3. & 9.
14. & 10. 4.
Eph. 2. 7.
Col. 1. 14.
apoca. 1. 5.

Tit. 3. 5
Act. 2.

Gala. 3. 27. noch verhalten allermeeft in der H.
 Rom 6. 3. 4 Schrift voorgehouden werden. Want
 Ioan. 3. 3. te hierna iftet, dat Christus de here,
 by Nicodemo ouer der weberghe-
 bozte (welcker badt, de Doipe, na tuis-
 chenisse der heyliger Schrift is) mit
 krachtiger anlaghe spreekt, Waerli-
 ken, waerliken, ick segghe dy, Ent sy
 dan dat iemandt van nieuwes, wt
 water ende gheest ghebozen werde,
 hy kan dat rycke Godes niet sien, noch
 dat niet inne komen: Waermede hy
 ons een gants klaer bewys doet, On-
 se nature sy gants verdozen, blind,
 onder den bloeck ende onsalicheyt.
 Auer op dat wy in deser droeuigher
 anlaghe, niet vertfageden, noch van
 onser salicheyt niet vertwifelden: so
 troiffet hy ons wederumme, ende wy-
 set ons, teghen so daen een anghelwe-
 sen schadelick ende verdoemelick oer-
 tuel, een gants krachtighe ende troiff-
 like artmedie ende medicine, Soemli-
 ke als die salighe wederghebozte, die hy
 dooz synen Geest an ons to wercke leg-
 gen wil, ende mit afwassen onser
 sundē, dat is, mit verthien der schuldē
 der seluen, dat sy ons om synes bloeds
 uer-

Ioan. 3. 5

bergletens willen, niet toegherkent
 werden) onse verdozen nature tot sy-
 nen euen bilde, daer Godt de Vader
 alleene lust toe heeft, vernicuwen.

Hier wt ende wt der vorflechter ver-
 bozghenheyt des dienstes der Doipe, Vermaent
 ons de Doi-
 pe onser
 plicht,
 leere wy ten derden, wat hier onse of-
 fectum ende plicht sy, Soemliken boz-
 terk, dat, dewyle wy hier duydeliken
 hoiren, ende oighlichtigen sien. Onse
 nature moet wederboze ende vernieu-
 wet werden, eer sy dat rycke Godes
 sien ende daerinne komen mach, dat
 wyse, sampt alle hueren vermoegen,
 kracht, vernuft, wyfheyt, wille, ghe-
 rechtricheyt, doen laten, ende allen
 wat huere is, versaken, ende (wt dien
 dat wy in ons, anders niets dan sunde,
 bloeck, verderf, ende geen goed mie
 allen, noch sien noch spoeren) ons van
 betten, mit warer verslagenheyt ver-
 demoedigen, ende een ernstich misga-
 ghen an ons selues hebben.

Ten anderen, Dewyle wy der ge-
 made Godes (waerdooz de bofsheyt, Ons selues
 versaken
 bloeck, ende verdozenheyt onser ou-
 der nature wechghenome werde) niet
 oer deelactich werden können, booz
 dat

Pm. 19

dat wy van allen verfranwen op onse
 eyghen vermoeghe, wytheyt ende ghe
 rechticheyt, is oock so verre, dat wy
 edt altemael, als godlois, verdoemen,
 ledich syn: dat wy onse gantsse vernuft
 wytheyt, kracht, wille ende alles wat
 onse is, gants gheuangen gheuen
 onder de wytheyt ende gherechticheit
 Godes: doiden also alle dat ghene, dat
 onse ende onses vleesches is: ende drue
 ken, na onsen wtercken vermoghen,
 de ware gemeynschap, die wy na wy
 genisse der Doipe, met Christo in sy
 nen doide, begrauings ende opersta
 dinghe hebben, mit onsen gantsen le
 uen wt, dat wy in warer menscheit
 des leuens, in heylicheyt ende ghe
 rechticheyt de dagen onses leuens
 vooz hem wandelen: ende hoeden ons
 mit allen ernste, dat wy de reynicheit,
 die ons so ghenadeliken ende danoech
 so gants mildeliken geschoncken is,
 niet weder omme, vooz groote an
 danckbaerheyt, willens ende wetens,
 mit onsen sunden besuydelen ende on
 repne maken.

Vinverghis
 nisse de r 16
 So sdt auer to eenighen tyden ge
 nisse, dat wy dooz onnerstant ouer
 plet

20
 Doipe.
 plet werden, of dooz swachheyt in ber
 gryp ende sunden vallen, ende derhal
 uen ons in der consciencie bekummert
 ende belwaert vinden, dat wy dan
 noch niet verflaghen, noch den moet
 verloeren gheuen, off valsche midde
 len, berghiffenisse der sunden te ver
 werven: soecken mer sullen ons dooz
 onse Doipe vermanen laten, onse toe
 ulicht stracks to nemene to onsen goe
 dighen ende barmhertighen Godt,
 ende an hem mit dazē betrauwen wt
 kracht synes verbondes mit ons (dat
 hy, op dat wy gheenerleye wyse an sy
 ne gunste to onswerdt stuyfelden, an
 ons, beyde mit woorde ende waartec
 ken oppet allergebiffenisse bekräfti
 ghet, ende sich an ons verbondē heeft)
 berghiffenisse onser sunden mit ware
 leedewesen daer ouer, in name synes
 Soons Christi Jesu verfloeken.

Item vermaent ons oock onse Doi
 pe, niet alleene berghiffenisse der sun
 den, van oock alles, wat ons beyde
 an lyf ende siele noidich is, of syn kan,
 an den seluen onsen goedigen Godt,
 mit goeder toenerlicht te berfloekene.
 Want warumme heeft hy gewilt, wy
 sonden

pm. iij.

sonden

den alleene
 to Oodt ke
 men.

Alle goede
 an Godt te
 verfloekene

307116 m.
In den na-
me des Va-
ders gedo-
ipt.

Gen. 17. 4
Rom. 8. 18

In de name
des Soons
gedoipt

Alle Eerde
in Gode
vertoeckent

Xp̄. 1. 16

souden in den name des vaders gedo-
ipt werden: anders dan dat wy wif-
schen, ende (als, ter anwysinge der ouer-
swencklichheit syner genaden, syns
toefagen duydeliken luyden) onses sa-
des vader syn, die ons van allen, wat
ons beide an lyf ende siele noydich is,
verzoegen, ende alle quaadt, ten besten
wenden wil: Want so wy mit Gode
den hemelschen vader in verbonde staē
sa syn syne ware opgenomene kinder,
mogen ons geene creaturen bescha-
den: dā moeten ons gants ter salicheit
dienen. Item warumme in den name
des Soons: anders, dā dat wy gewisse
waren, Alles wat de Sone Godes op
erden gedaen ende geleden heeft, sy
onse eygen: also dat hy onse ende on-
ser kinder salichmaker is, die dooz sy-
ne heylige ontfancknisse, geboorte e-
lende, lyden ende sterven, onse sunden
an synen lyue gheboeret, ende mit sy-
nen roiden bloede afgewaschen mit
sich begrauen heeft: dooz syne ope-
stādige ende hemelwardt, ons kracht
tegen deseintge, ende alle onse viandē
gegeuen heeft: op dat wy na volkomen-
ouerwininge, heerlich ende sover bleck
vooz

vooz den hemelschen vader erschienen, Ioan. 1. 18
ende dat ghelucksaligeerue der warer
salicheyt mit hem (die als de eenichghe-
bozen Sone des vaders, des allene ey-
ghen recht heeft, ende ons vth ghenā-
den, syne broeders ghemaeckt heeft)
am iungsten dage innamen: Desgelyc
ken ten verden. Warumme in den
name des heyligen geestes: anders dā
dat wy wisten, De heylige Geest wil
in eewichheit, onse ende onser kinder
meester, leerer ende troister syn: ons
warastige leden des lyues Christi ma-
ken, ende mit allen Christ ghelouighen
in Christi des Heeren, ende alle syner
goeder ware ghemeinschap hoeren:
Op dat wy also mit anholdiger vol-
dinge der sūde in ons, ende anbeuing
eenes nieuwes leuens, eyndeliken in-
der saligher operstādige (wan dit dē
se nietige lyf, den verklarēden lyue
Christi gelyck werden sal) heerliken
verklaert werden. Phil. 3. 21

In de name
des H ges-
tes ge-
doipt.

Ioan. 16. 7. 13.

Rom. 8. 5.
1. Cor. 12. 13

Phil. 3. 21

Vth desen allen is nu klar, dat so wse
gedoipt, noch vleeschlike leuet of ver-
giffenisse syner sunden, of eenich goet
in of an sich, in enigen creaturen end
dypen Gode soeket, dat dy syne Doi-
pe schendet

Vleeschlick
leuende of
vergiffenisse
der sun-
den buyten
Christum

oekſende,
treden huer
Doiſe mit
voeten.

ſe ſehendet, ia dat duerbaer bloed Jeſu
chriſti (warmede, na anwyſinge der
ſelue doiſe hy ter warer verſoeninge
mit Godt ende warer ſalicheyt ge-
waſſchen was) mit voeten trede.

Auer hoe wel onſe onmondige kin-
derkens, deſe verborzgentheyden der
H. Doiſe niet verſaen, veel weſen-
ger deſelue helyden of vch richten kon-
nen, So moge ſy nochtans daromme
van der Doiſe niet geweert werden:
nademale ſy ſo wel als huer gelouige
oudern onder godes genade verbodt,
dat hy mit Abraham den vader aller
gelofutigen ende ſynen ſade, ende al-
ſo mit ons ende onſen kinderen ge-
maecht heeft, begrepen ſaen: ende
mogen derhaluen mit geenen rechte,
van dem ſegel deſeluen niet beroſuet
noch ontſetſet werden. Moete wy dat
beneuen oock inder heyliger doiſe, ge-
lyck als in anderen Sacramente, niet
vozierſt anſien, wat onſe plicht ende
officie ſy: (hoe wel danner deſelue to-
ſpner tyd niet behblyuen moghen, nē
wat Godt voornemliken meinet en-
de an ons bewyſen wy), Noemliken,
dat hy ons ende onſe ſaadt, in ſyne ge-
nade doog: Chriſtum aennemec.

Gen. 17. 4
Luc. 1. 55
Gal. 3. 6

Ende ſo veel als de ſwackheyt, war-
door de onmondige kinderkens hier
huer officie niet erkennen of doen kon-
nen belanget, Wete wy, dat die hen
niet meer, dan den volwaſſenen, door
Chriſtum Jeſum (die deſelue op ſich
ghenomen heeft) ter verdoemeniſſe of-
te verhinſeringe huerer ſalicheit, niet
toegerekent wordt.

Doch is Chriſtus de Heere, in de
wereldt niet gekomen, dat vorſecche
verbodt Godes te veraderen, of wech-
te nemen, of de ghenade ſynes hemel-
ſchen vaders te verringeren of vermin-
neren: mer veel meer, dat hy dat gena-
de verbodt, dat borheen oder de Joo-
diſchen volcke ende in huerer gemeyn-
te alleene was, ouer de gantſe wyde
wereldt brachte. Ende gelyck als vor-
heen hy derſeluer Joodiſchen gemeyn-
te de beſnydinge, een waarterken end
ſegel deſes verbodes was, alſo heeft
hy hy der gemeinte des nieuwen Te-
ſtamentes ende des Euangelii de H.
Doiſe in gener ſtede gebracht, ēde dat
ſelue waartercke ende ſegel deſelue
genade verbodes (alleene mit verade-
rige der hterliker oeffenige of ceremo-
nie, Noemliken des beſnydes in Doiſe

Dræght
chriſtus der
kinder ghe-
lyck als der
volwaſſenen
ſwackheit.

Chriſtus is
gekomen
Godes ghe-
nade ver-
bonde niet
te vermins-
neren, dan
vch te ſtee-
ken.

Ierc. 31. 32

Col. 2. 11. 12

Mat. 23. 19.

Mat. 23. 15.

beide kinderen ende volwassnen (die
welcken beiden de Gemeinte, dat is
Christi, bestaet) gemaket. Hier van
sprackt aldus Petrus to de, die by op
den Wengstdach to den Euangelio mit
siner leere versamelde, Doet boete,
ende een ieder late sich doipen op den
namē Jesu Christi ter vergeuinge der
sunde: so werdet gy ontfangē de gaus
des hepligen geestes. Want utwe ende
nwer kinder is dese toefage, ende aller
die verre syn, die Godt onse Heere het
soe roepen werdt. Also leert oock Pau
lus de Epheser, dat de Heiden, mit de
Goeden medeeruē syn ende mede inge
lynet ende medegenoten der toefage
Godes in Christo, door dat Euangelii.
Ende op dat buyten allen twyfel
ware, dat de Euangelische toefagen,
onsen onmondigen kinderkens toefage
men, ende also derteluen segel inder
Gemeente ontfagē moeten. So heeft
Christus de Heere dat seluige mit
worden ende daadt ontrent deselue
bewysen willen. Als men dar van al
dus by Marco leset. Ende sy brachten
kinderkes to Jesu, dat hy se anroerde
De iungern auer hoerē die ouel an,
die

die se droegen, Doe edt auer Jesus
sach, wardt hy onwillich ende sprack
to hen. Laet de kinderkes to my ko
men, ende weret hen niet. Want sul
ker is dat ryke Godes warliken ich
legghe v, wie dat ryke Godes niet ont
fanget, als een kindeken, die werde dar
niet heen in komē. End hy bimmering
se, lede de handē op se, ende legende se
Aly desen exempel ende worden
Christi, is gants openbar, onse kinder
kens syn in Godes ryke, staen onder
synen verbonde, ende syn hem angena
me, ende verhaluen, mit den volwas
senen gelouigen den segel des ver
bondes, Deuillken de doipe (die de
selue onse Heere Jesus Christus dar
toe, met dat opleggen der handē, in se
ner gemeente verozent heeft) ont
fangen moeten: niet tegensae de der
tydt haluen, sy de leere ende der bozget
heit der Doipe, niet meer verstaen of
bewysen konnen, als de kinderkes
van Christo gelegent, syne worden do
en, ende seggen: ende die by der Jor
dscher kercke, ten achten dage belue
den worden, de verborghenheyt der
besnoyninge verstanten.

Mat. 2. 28

Eph. 2. 13

Eph. 2. 8

Marc. 10. 13

Rom. 4. 12

1. Pet. 3. 21

Mat. 28. 19

Mar. 16. 15

Na deſen keert de diener ſyne rede to den vader des doiſpings ende den tugen ende miſſorgen mit hem, ende ſpreckt aldus,

Nadem mael B. de doiſpe na huerer inſettinge (als nu gehoirt is.) een kräftige verſegeling is der genadiger ende ſaligher wedergeborre, die de gheloutighe ende huerē ſade, na luyde des Euangelij, doo? Chriſti Jelu, des eenigen ende eelwigen Heilandes volbrachte, bermiddelinge, heylighmakinge ende verdieſte, to wege gebracht is, So bryage ick vth name der gemeinte, Of gy dit kindt, dat gy hier bryaget, achtet een geloſich ſaadt te ſyne, ende dat denſeluygen de Doiſpe in recht bedienigē toekome? Antwoorde. Ja. Men anderen, bekennet gy niet. Edele nwe ende der gantſer Gemeente ſchuldige plicht, deſe voornoemde verborghenheidē der doiſpe in warē gelouwe mit uſwen leuen vth te druckene, ende dit kindt, wahn ede to ſynen verſtāde kumpē, darinne ende in warer erkennende Godes, een ſoder nā ſynen vermogen te onderrichtene ende op te bryngene?

Ant.

Aen meer kinder dan een, veranderinge der de wyſe van ſpreken.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

versterckin
ghe des
gheloues
op dat of
fer synes
lyues ende
bloedes in-
ghefers

wyset, op dat eenich offer synes lyues
ende bloedes anden cruyce, als op dat
eenigh middel onser salicheyt, daer
mede hy onsen sterflichen lyuen ende
berisnachten sielen, ter warer spyle
end branche des ewighen leuens
ghe worden is. Wante doo synen
doidt, heeft hy wech ghenomen de oir-
sake onses ewighen hingers ende ster-
flichkeit, Poemick de lunde; ende ons
berwoonen den lewendichmakenden
Gheest, dat wy doo den seluen mit
Christo (dat hy als in den hoefde, ende
in ons, als leden desseluen, inne woont
ware ghemeynschap hadde, ende allet
synet goeder (als ware gerechticheyt,
heyllicheyt ende ewige leue) derlaftich
worden. Daer beneuen, dat wy oock
doo den seluen Gheest, als leden eenes
lyues, in warer broederliker liefde,
onder eenander verbonden worden,
als Paulus leert. Gē broide isiet (secht
hy) so syn wy vele een lyf, de wyle dat
wy alle eenes broides deelastich syn.
Daeromme ghelyck als wt vele ko-
kens een meel gemalen end een broide
kumpt; ende wt velen wtghedruckent
beeren, een wyn kumpt; also wy alle,
die

Verweckt
oock dat A
uendmael
to warer
broederli
ker liefde.
1. Cor. 10. 17

Antwoorde, Ja.
Dat wy nu dese heilige ordeninge
Godes oprechtliken to syner eeren, to
onser trouwe end richtinge der Ghe-
meinte andienen, late ons Godt al-
machtich anroepē, ende sprekē aldus.
O vermhertige ewighe God ende
almachtige hemelsche vader, die du ons
na dynen onuyndliker goedicheyt toe-
gesicht hebt, du wildest onse sde onses
vaders Godt syn: wy bidden dy demee-
dighliken, du wildest dese toegesichts
ghenade bestedigen ende bekräftigen
an die regentwozige kindt vā ouderen
ghebozen, die to dynor gemefte ghe-
nadelicken geroepen syn. Ende ghe-
lyck allet dy in waren ghelouue toe-
gebracht ende opgedragen werot, so
wil edt oock genadelicken annemert
onder dyne heylighe hoede, sorghe, end
de bescherminghe, ende bewylen, du
lyst syn Godt ende hoilandt, mit here
ghene der sde, dat alle Adams geslachte
van nature mede beschuldet is, ende
heylighinge dynes Gheestes: Op dat
wā edt to synē verstande kumpt, edt
dy doo synen eenighen ende alleens
Godt erkenne ende anbede, hereers

Gen. 17. 9

dy syen leuen lanck ende sedes syner
 lunde vergiffnisse van dy verwelue-
 Ende op dat tot sodan reue genade en
 langhe, wil edt ghenadeliken inlyken
 in de salighe ghemeynschap onses
 Heeren Jesu Christi, dat edt als een
 ledt synes synes, syner goeder ende
 weldaden deelaftich werde ende ghe-
 niets. Verhoer ons aller ghenadichste
 hemeliche vader, ende gene-
 dat dese doipe, die wy hier na dyne ver-
 ordeninghe andienen, sodane vrucht
 ende werkinghe, als ons in dynen E-
 angelio boozghehouden werdt, in de
 sen kinde alwech boozdypinghe, in
 grootmakinghe dynes allerheylighen
 nameis, die du met dynen lieue Sone
 ende den heylighen Gheest leuet rick
 regeret een eenich ende ewich God
 altyd gheprezen, Amen.

Een ander ghebede.

O Almachtige ewighe Godt ende
 barinhertighe hemeliche vader
 die du ons door dynen Sone Jesum
 Christum onsen Heere gheleert hebt
 wy sullen dy in alle onsen oeffeninghen
 anroepen: ende dat beneuen toege-
 secht, du willest ons, waerinne wy in
 ghebede

synen name bidden, onghetwyfelt bes-
 doiten: Wy bidden dy oetmoedich-
 ken, du willest ons to samen mit on-
 sen lade, dat dy in deser onser Ghe-
 meyne toegheacht werdt (des Godt
 du heest syn wille: dat van dyne Sone
 Jesu Christo in de armen ghenamen
 ende gesegent geweest is) ghenadich-
 liken anken, ende mit dynen heylighe
 Gheest also regeeren, dat wy dage-
 licks het ende bet, dy ende ons selues
 kennin leere, ende van daghe to dage
 in allerleye godtsalicheyt toenemen,
 dat alle menschen mercken ende spoe-
 ren maghe, du syt onse ende onses sa-
 des Godt: ende wy to samen mit onsen
 lade, dyn volck ende erfdoel, in Chri-
 sto Jesu dynen lieuen Sone: mit wel-
 ken ende dem heylighen Geest du le-
 uet ende regeret een eenich ende ewich
 Godt altyd gheprezen, Amen.

Na den ghebede, gaet de diener tot den
 doipelinck, ende wan hy den vader
 desseluen name afgheraghet heeft,
 neept hy versch suyver water, dat voor
 heen voor der predike op der Ghe-
 meyne tafel ghebracht ende heen ghe-
 settet was, in syne handt: begiet daer

mede des doipelinghes hoift, ende
spreckt luyde voor der gantler Ghe-
meynte. *N. Ick doipe dy in den name des*
Vaders ende des Soons ende des heylighen
Gheestes.

God ende de vader onses Heeren
Jesu Christi bescedige ende bekræf-
tighe door synen heylighen Geest, in
dese kinde ende in ons allen de gauen
syner gheschuncken wedergeboorten
ende gherechticheyt in Christo Jesu
ten ewighen leuen. Amen.

Daerna vermaent de Diener de Ghe-
meynte ter dacksegghinghe, ende spreckt
aldus.

Dancken dy almachtige he-
melliche Vader door Jesu Chri-
stum dynen lieuen sone, dat du
ons, die wy sampt onsen sader,
des ewighen bloeckes ende dootdes wa-
ren, wederomme (na tuychenisse der
Doipe) door genadige versoeninge in
den rolden bloede Christi Jesu ange-
richtet, ten ewighen louene erwaerde
de ghebracht hebt: ende bidden dy
oetmoedighen, du willest dit regen-
woozighe kindt, dat na tuychenisse
deses

deser Doipe dyne is, mit dynen heylig-
ghen Geest, dan nu an so regeren, en-
de mit desseluen gauen int opgroeyen
so tsiere ende bekræftigen dat edt de-
se dyne vaderliche goedicheyt ende
barmhertigheyt, an sich ende an ons
alle betwelen danck barliken erkennen,
ende in aller gerechticheyt ende heylig-
licheyt voor dy leuen moge onder on-
ser aller koninck ende hoighe priester
Christo Jesu: Die mit dy ende den
heylighen Geest is een eenich ende ewig-
lich Godt altydt gheprezen. Amen.

Forme des dienstes des H.

Auendmaels.

O den dach des Auendmaels, eer
men de predike anheuet, werdt de
tafel der Ghemeynte, mit eenen luy-
weren tafel laken gedeckt: waerop in
midde drie tennen platteren gesett
werden een grootete, mit ghemeynen
witten broide, in briede sueden rou-
ton ghesneden tusschen twee anderen
van ghelycker grootte an beyde syden
ghelende int vierkant deser platteren
vier groote ghelafen. Al an de tafel al-
dus toegheruffet is vangt de Dener
des woordes de predike an: ende wan

die gheeyndet is, vermaent hy de Gemeente
meynte op deser wyse.

Christelike broeders, de wyse wyse
voorzanden hebben dat heyligh ende
hoighwerdich Auenctmael des Heeren
ten te houden: op dat wy daer toe altesa-
men gheschicket syn ende dat seluige
troostliken begaen mogen, latet ons
nu mit gantsen ernste toehoren, hoe
onse Heere Iesus Christus dat sel-
uige ingeffelt, ende waertoe ende op
wat wyse hy dat van syner Gemeente
te heeft gebruyckt hebbe willen. Hier
van schryft, de H. Apollkel Paulus.
Cor. II. mit desen woorden.

Ich hebbe edt van den Heere ont-
fangen, dat ick v ghegheuen hebbe.
Want de Heere Iesus, in der nacht
doe hy verraden ward, na dat brood
dankede ende brack edt, ende sprack.
Nemet, etet, dat is myn lyf, dat voor
v gebroken werd: sulches doet so my-
ner gedachtenisse. Dese uengelpcken
poch de beker, na den Auencteten, end
sprack: Dese beker is dat nieuwe testam-
ent in mynen bloede: sulches doet, so
dics als ghy edt drinket, so myner ge-
dachtenisse. Want so dicke als ghy da-
desen

desen brode etet, ende van desen beker
drinket, sullet ghy des Heeren doot
verkundighen, tot dat hy kumpt. Dat
is onwerdigh liken van desen brode e-
tel, of da de beker des Heeren drinket,
die is schuldich ande lyue ende bloede
des Heeren. De mensche proeue sich a-
tiet selues, ende also ete hy van desen
brode, ende drinket van desen beker.
Want wie onwerdighliken et ende
drinket, die et ende drinket, sich selues
de verdoemenisse daermede, dat hy
niet ondersepybet dat lyf des Heeren.

Hier hoeret ghy Christelike broeders
Wat de insletter deses Auenctmaels
is, poemlike Christus Iesus de Heer
Daerna, hoe dit Auenctmael ghehou-
den werden moet. Poemlike, werdich
liken. Ten derden, wat sunde sy be-
gaen ende in wat straffe sy vallen, die
dat onwerdighliken begaen. Die wer-
den (seggt hier Pantus) schuldich an-
den bloede Christi des Heeren, ete en-
drinken sich selues de verdoeme-
nisse.

Wat die eerste, ecklike sunde ende
straffe, op dat wy onigien, is van nota-
ren mit. den

Verma-
ninge an
der ge-
meinte

17
27

17
27

den, dat wy weten, warinne dat wer-
dich nutten des Auenatmaels ghe-
gen sy. Dat sett hier de lieue Paulus
inder proue onses selues, ende inder
onderscheidinghe des lyues des Heer-
ten: Also dat, so wie sich selues recht
prouen, ende dat lyf des Heeren be-
hoftliken onderscheyde, werdichliken
ende to huerer salicheyt des Heeren
Auenatmael begaen.

Wie de ge-
ne sijn, die
sich recht
procuen en
de dat lyf
christi recht
onderschey-
den.

Auer dit doen die alleene, die der oer-
sake (waerumme de Sone Godes
Christus Jesus mensche geworden sich
in den aller smertlicksten ende schand-
licksten doird des cruyces ghegheuen
ende den hoighsten tome synes he-
melichen vaders ouer sich heeft gaen
laten) mit ernste nadencken. Doemli-
ken haere eygen sunden beyde tegen
Godt ende den naelken begaen, die so
groot sijn, dat sy mit geenerleye vol-
doeinghe of verdienste, buyten den bit-
teren ende schandelicken doird des
Soons Godes, afghelecht noch wt ge-
delget werden konnen: die sich dar-
uer misgagē, ende boz Godt warafte-
liken veroetmoedigen, van herten om
berghiffenisse derseluen hiden: ende
sich (so veel moghelick ende in hen is)

mit eenen sederen, dat sy eenich wt
Gel mede hebben, versoenen.

Ten anderen. Die daer benemen,
wan sy sus huere sunden erkennen,
ende Godes ernstigen tojne darouer
sich huere herten gevoelen, niet wt
wanhope vertwyselē van Godes goe-
dieheyt to huerwerdt: noch nemē hie
te toelucht niet to eenigen mensch-
liken wercken, verdiensten of boldoe-
tingen, van alleene to desen goedigen
God, die om huerent willen synen lie-
uen Sone so vernedert, ende in so
dane elende ouergegeuen heeft, ende
vertrauwen vast, Alle huere sun-
den sijn, na syner toefage, hen doz
de eenige verdiensten des doirdes sy-
ues Soons (die de eenige ende volge-
noechsame boldoeinge der werelt sun-
den is) vande sus ende booz niet ver-
geuen, ende hebben in denseluen Chri-
sto volkomen gherechticheyt ende heyl-
licheyt, die hen, als eygen, vth gena-
den toegerekent werden, euen als of
sy in syner persone, den doird geleden,
booz alle huere sunden betalet ende
alle gherechticheyt vollenbracht hadde.
Ten verden die benemen desen, so
gefinnet

In der bo-
kummet
heyt ouer
der groit
heyt der sū-
den, in Go-
des genade
alleene groit
soecken.

Vornemen
beterer le-
uens.

gefontiet syn, dat sy voornemē vider
ser onuchsprekelijker genade Godes
vordan ware danckbarheyt mit hū-
ren gansen leuen tegen Gode te be-
lyfen, sonder alle hupehelic ende ghy-
ueynstheyt, mit gantzen eentē hū-
lonen beteren: ende in rechter lieforē
de eentheyt mit huere. euen adelt
binne te gaen.

Alle die aldus gesinner syn, wil god
angetwyfelt in genaden opnemen, en
de hoz werdtige gaffen der tafelen synen
Soons achten. **O** de hier ouer sal te
der nu syn eygen heerē ende ebscientis
onderprouen.

Wie van de
H. Auenct-
mael afge-
houde wer-
den moete.

Die auer aldus niet gesinner syn
mer noch onboetuerdich ende onreue-
lich in huere sunden, als, afgodē die,
bepachtinge, heerspottinge, lasteringe
Godes, synes dienstes, syner Sacra-
menten, syner dienens: beoorremē-
like, secterie, meuterie betde in kerck-
liken ende werldliken regimente: on-
gehoorsamheyt tegen vudern, onre-
heyt, kerckendiensers ende alle vider
geleitet der ongerechtigheiden, Neis, hūge,
weadieghe, giericheyt, woekeris, v
ueris, in yneedicheyt vloschen, om
schapne

haat

haat, nydt, zocherie, onreynichelt, hoe-
re, eckcherie ende bergelycke sun-
den, seken blyuen. **O** die, hoewel sy
huere sunden erkennen, danooch also
niet, dat sy hen van herten ranuen: of
dat sy dachten, Gode toene sy so ern-
stich verouet, dat, eer hy se ongestraf-
te late soude, hy eer wederumme (dat
danooch niet geschien sal) synen Soone
Christum inden smadeliken doot des
cruyces geuen sonder of die in iemadt
anders, dan in Christo, ende in den ver-
dienstē synes doides rusten: of die niet
van herten vooz sich nemen, huere voo-
rige sunden te laten, ende een beter le-
uen an te nemene: Alle die dusdane
syn, ende so lange sy dusdane syn, sal-
len sich niet vernu, deren, to deser ta-
felen: die Christus Iesus de ware
weyde verueluen, alleene synen ian-
goren ende hūghgestine, neemliker
den rechten gelouigen bereybet heest)
te gaen: edt ware dā, dat sy vooz moer-
dadige erwoorgers Christi des soons
Godes, mit den onboetuerdigen crui-
cigers den Soeden, vooz God (die hee-
ren ende vieren procut, ende kan niet
vāner hupehelic hoepogen werden)
angest

angeken, ende darouer mit hen, een
bouen andere erschrecklike verdoem
nisse behalen wonden.

Rechte be-
kentenisse
der on wer-
dicheyt
voor Godt
werdicheit
omtrende
Auedmael
gercken.

Auer dit segge wy niet, lieue V, dat
wy de verflagene herten der geloude-
gen kleynmoedich maken ende in ver-
twyfelinge bzingen, euen als of niet
mandt, ten Auendtmale des Heeren
werdighliken soude gaen moege, dan
die van allen sunden gants reyn war-
re, dā alleene dat wy (so veel in ons is)
de huychelaers ende bedeckte rooklof-
sen (dat sy mit hueren doen, niet een
swaer verdoemenisse, dā sus anders
op sich laden) afschrecken ende werel-
t. Want is dat Auendtmale des Heer-
ren, na syner insettinge, niet een teek-
ken of tyeckenisse, dat wy heyligh of
vollenkomen syn, dā gants ter contra-
rie, onser onghorechticheyt, verdoem-
heyt ende onuollenkomenheyt, die
Christus de Heere, mit den duerbar-
ren offer synes lyues geboetet, ende
ons in dier stede, syne gherechticheyt,
heerlicheyt ende ware leuen ghe-
schuncken heeft. Also dat de geloude-
gen ter tafelen des Heeren gaen, niet
sich huerer gerechticheyt of heylicheit

te voemene: dan gants ter contrarie,
dat sy dar mede betuygen, sy syn in
sichselues anders niet, dan kinder des
Iohannes, onder de sunde verhoft, den
ewigen dootd veruallen: ende gants
ontwerdt ia huer oigen ten hemel op te
namen: welcker gherechticheyt, heyl-
cheyt ende volkomenheyt Christus de
Heere alleene is, die alle huere kranck-
heeyden ende sunden op sich geladen,
ende an dat cruyce gehechtet heeft.

Daromme hoewel vth oirspitick-
liken verderue, waer onder de geloude-
gen van nature kraen, noch vele gebr-
ken ende kranckheeyden, sich in hen be-
wysen, als syn, twyfel an Godt, syn
woort, syne toelagen: misstrouwen
an syne goedicheyt, genade: slappte-
heyt in synen dienste, in beroepinghe:
onduelicheyt in tegenspoede, vthgela-
tenheyt in boerspoede, sampt ontell-
ken anderen affcaden, tegen Godt en-
de de liefde des naestē krypende: waer-
van hen een ewich geduerich krypde,
in desen vleesche gheleuert werd: sul-
ken sy sich daromme van der tafelen
des Heeren niet onttrecken, dan veel
meer ter contrarie, sich dar toe te ga-
en, ve-

Vm der ge-
breken wil-
len, die in
den geloude-
gen tegen
hueren wil-
le syn, sals
ly sich van
des Heeren
Auedmael
niet ontrek-
ken.

en, der oft laten: Op dat sy dese heylige oeffeninge in gelooue gescherket, tegen deselue gebreken kräftiger stryden ende meer onrechtinnige behalen mogen. Ende sullen gantse gewille end seker syn, delwyle dese boesede ende dergelyck gebreken, tegen haeren wille syn, ende begeeren, mit dooringe der seluen in water heilichheit end gherechtigheyt, na den wille des vordan te leuene: dat sy niet hinderen sullen können, Of God wilsse, na syner onepndliker goetheit om syn Soons Christi willen, in genaden opnemen, ende se bequame gassen des hemelscher spyle maken.

So wie dan ander ons, to trouwe onser consciencien, begieren mit de Conclitischen bysploekleert an des Deetsel tafelen te sittene, latet ons onseluicheit om onser sunden willen vā herten, bechdelvigen ende mit misghagen onsel selues darover vast vertruwen, dat ons alle onse sunden, om Christi Jesu willen alleene van den hemelschen vader niet toegerekenet werden ende sel bewysinge water danckbarheyt, vō deselue welbaadt, eene ernstige beke-

ringe onses leuens vōnemen. Ten anderen, sullen wy mit vlyt haerencken, waertoe de Heere Christus ons dit syn heylige AuenDMAEL ingesetlet heeft. Maran, op dat wy geen twyfel hadden, heeft hy selues ontrent dese ceremonie gesceyt, Sulches doot to byner ghedachtenisse. Warme: ende hy sonder enich twyfel, ons gheboden heeft, Wy sullen van herten geloouet. Wy sy de gene die naden ewighen toelagen des Vaders den vordanern gheboren, in dese ellende werelt gesandt ende gchomen is: hebbe onse vleesch ende bloedt angenomen; godes toene dat wy hadden onder versenckē moeten, van beginne syner heyligher menschwerdige ende geboorte of tot sy den dach synes steruen, vōz ons gebragen: ende alle gehorsamheyt der Wet Godes ende alle gherechticheyt, vōz ons veruulet, in sunderheyt, als hem de last onser sunden, ende den ernstigen roemes Godes darover, in den angst garden, bloedigē sweert vōz gedruigen heeft: als hy sich dar na heeft binde latē, Op dat hy ons hry ede lof en akepe: heeft ontellike sinacheiten

gebeden.

Moeten de gasten der tafelen des Heeren vlytich nadeneken wartoe de Heere syn AuenDMAEL ingesetlet heeft
Luc. 22, 10
1. Cor. 11, 24
Gen. 3, 15
32, 18
2. Sam. 7, 9

Hebr. 2, 14

Heb. 4, 19

Rom. 8, 3

Icf. 53, 4

Mat. 26, 48

Luc. 12, 44

Icf. 55, 5

Rom. 15, 9

Plal. 69, 10. gelede, Op dat wy ter heerlicheyt des
 kinder Godes in Adam verlozen, we-
 der quamen: is onschuldich ten doide
 verwesen, Op dat wy door Godes ge-
 richtte bry gesproken worde: heeft syn
 heyligh lyf an dat cruyce nagelen la-
 Col. 2 14. ten, Op dat dat handschryft onser su-
 Deut. 21. 23 den, daran gehechtet worde: onsen
 bloeck op sich genomē. Op dat wy mit
 Gala 3. 23 synen segen veruullet worden, is mit
 der aller vterster bangicheyt der hellē
 hepde an lyff ende siele verlocht ge-
 weest, als hy mit luyder sēme schryps
 de, myn God, myn God, waarmee
 hebstu my verlaten, Op dat wy num-
 mer ongetroiffet waren, noch ver-
 laten worden: Heeft ten leffen den al-
 lersmercklickstē ende smadelickstē doot
 besozuen, Op dat wy inder heerlicheyt
 Godes ewich ende salichliken leue-
 ren: Heeft dat nieuwe ende eewighe
 Testament, dat genadeuerbondt ende
 versoeninge mit den seluen synen do-
 de ēde bloede bekractighet ende verse-
 gelt, ende daruā selues betuyget, Eet
 sy bollenbracht, Op dat wy des ge-
 wisse waren: mit den heyligen Auend-
 mael houdē, dat hy ghebooden heeft te
 onder

gherhoudē, tot dat hy kumyt, als mit
 eenen gewissen ende gants ontuyfeli-
 gen waartēcken synes Testamentlike
 goeder ouergegeuen, op dat wy ons
 verselue, als onser eyghen, getroiffli-
 ken annemē mochten: verlehert ende
 gewisse vā syner herliker liefde ende
 trauwe tegen ons, dat hy vōz ons (die
 wy sus des eewigen doides waren)
 syn lyf an den houte des cruyces in
 den doot gegruen ende syn bloed ver-
 goten heeft, ende mit demseluen sy-
 nen opgeofferden lyue, ende vergoten
 bloede, so seker onse hongerige lyuen
 ende dorstige sielen ten eewigen le-
 uen goede ende laue, als een ieder van
 ons seker is, dat hy dat ghebroken
 brodt ende den beker, ter ghebach-
 tenisse Christi, an syner tafele, eet ende
 drynckt.

Wat desen allen, sien wy nu gants
 klar, dat de Heere Christus mit der
 insettinghe synes H. Auendmaels,
 onse ghelotue wylt, op dat wēnich of
 ter synes lyues ende bloedes anden
 cruyce, als op dat wēnigh middel onser
 salicheyt, daermede hy onsen sterflike
 lyuen ende verfinacheden sielen, ter
 Dat Auend
 mael des
 Heeren ter
 versterckin-
 ghe des
 ghelotues
 op dat of
 ter synes
 lyues ende
 bloedes in-
 gheseyt.

warer spysse ende drancke des ewel-
 ghen leuens gheworden is. Want
 dooz synen doot, heeft hy wech ghe-
 nommen de oirsake onses eeuwighen
 hongers ende sterflichkeit, soemli-
 ken de sunde: ende ons verwoest
 den leuendichmakenden Gheest, dat
 wy dooz den seluen mit Christo (dat
 hy als in den hoifde, ende in ons, als
 leden des seluen, inne woinet) ware
 ghemeynschap hadden, ende aller sy-
 ner goeder (als ware gerechticheyt,
 heylicheyt ende ewige leuen) deelaf-
 tich wazden. Daer beneuen, dat wy
 oock dooz den seluen Gheest, als le-
 den eenes lyues, in warer broeder-
 licker liefde, onder eenander ver-
 bonden wozden, als Paulus leert.
 Een brodot isst (secht hy) so syn wy
 vele een lyf, de wyls dat wy alle eenes
 broides deelachtich syn. Daeromme
 ghelyck als wt velen konkens een
 mel gemalen end een brodot kumpt,
 ende wt velen wtghedructen boeren,
 een wyjn kumpt: also wy alle, die wy
 dooz den gheloue Christo inghelyuet
 syn moeten, om syuent willen (die ons
 tenzen so wtgemaken lief ghebadt
 heeft)

heeft) een lyf syn, ende als leden eenes
 lyues, ghemeyne liefde ende sorghe
 tot eenander hebben ende sulckes mit
 daadt bewysen.

Dat wy dan dooz de verdiensten
 des doides Christi in den bruycke des
 heylighen Auendmaels, krachteliken
 ende trosteliken verquicket werden
 in onsen conscientien, moghe wy niet
 hanghen blyuen an de vterlike oeffe-
 ninghe, off an de elementen broides
 ende wynes: mer moeten ons daer-
 dooz anleppen laten, dat wy mit her-
 ten, sinnen ende berisande, in den he-
 mel (dat Christus in synen waren na-
 tuerlike lyue, syn hoighepziester ampt
 bedient, ende ons booztroef) varen
 ende ghewille syn, dat wy dooz de
 ghoestlike ghemeynschap, die wy in
 synē lyue ende blode hebben, deel ghe-
 wiffen ten ewighen leuen gheluyfet
 werden, dā onse sterflike lyuen, dach-
 likes dooz spysse ende dranck erhouden
 werdē, of wy suer des Heeren Auende-
 maels, brodot ende wyjn, na syner inset-
 tinghe nutten.

Op dat wy dan nu geschichteliken
 ende werdeliken ter tafelen des
 Heeren

Moeren de
 vterlike ce-
 remonie
 des Auend-
 maels ende
 de elemen-
 ten des sel-
 uen onse
 gheloue in
 den hemel
 voerē, ende
 niet an sich
 hangheende
 houden.

Heeren gaen, ende de verborghentheit
den deser heyligher oeffeninghe kraft
sichliken in onsen herten gheuolen
moghen, latet ons nu ons selues vooz
Godt van herten demoedighen, ende
hē vni syne genade in waren ghelouue
anroepen, ende spreken aldus.

Ghebedt.

O aller goedichste God ende barme
hertige hemelsche vader, na dien edt
dyn welghenallen gheweest is, dat
niet alleene vooz eenmael, dat lyft
ende bloedt dynes lieuen Soons Jesu
Christi onses Heerē soude an dē cruy
ce geoffert werden, ter begiffenisse
onser sunden: mer oock dat wy des
seluighen lyues ende bloedes een sa
lighe gemeynschap hadden, ende dat
dooz gheuodet worden ten ewi
ghen leuene, So bidde wy dy oetmoe
dichlike, wil ons so dane ghenade ghe
uen, dat wy mit rechtichapen, reynen
ende onuerualschedē ghemoede, mit
vueriger begheerte end lust sodan een
grote weldaadt van hem erlanghen,
dat wy ons synes lyues ende bloedes,
ia syner gantlike (ghelyck als hy wa
re God ende ware mēsche, onse ware
hemelsche spys ten ewighen leuen

Ioan. 6. 51.
Heb. 10. 5.
10.

is) erurentwen moghen: Op dat vooz
dan niet wy (die doch gants ander
natuere gheschonden ende verdozen
syn) mer hy in ons leue, ons heleide,
ende byinge ten heylighen, salighen
ende ewichwarenden leuene. Also
dat wy warastelken deelastich des
nieuwen ende ewighen Testamen
tes ende ghenade verbondes, ver
sekert ende ghewisse syn, Du wilst
na dynen vaderlicker goedicheyt ons
altydt een ghenadich vader syn, ons
onse sunden vergheuen, ende ons als
dynen lieuen kinderen ende erfghē
namen, in allerleye anligghender
noot so wel lyues als der sielen, stedes
been versorgen: Op dat wy alwech
sonder onderlaet, dy louen, prysen
ende dancken, ende berklaren dynen
heylighē name mit woordt ende daadt.
Gheef ons dan o goedighe hemelsche
vader, dat wy also die salighe ghe
dachtenisse dynes lieuen Soons Chri
sti Jesu, hyden begaen, ons dat al
so inne oeffenen, ende de weldaadt
synes onschuldighen ende bitteren
vrides verkundighen, dat wy dat wt
als een nieuwe veruerchinghe, ver
quichinghe

Do. ij.

quichinghe

guckinghe ende versterkinghe in
ghelouue ende in allen goede verky-
ghen, dy mit des eenen meerderē be-
trauuen, onsen vader noemen, ende
ons alletyd in dy veruuewen mo-
ghen, die du mit dynē lieue Sone ende
den heylighen Gheest, leuest ende ver-
gierest een eenich ende ewich God al-
tyt gheprezen. Amen.

Hier gaet de Diener vut den stoel,
stelt sich vor de tafel, ende sprekt de
Ghemeynte an mit desen vvorden.

Noidinge
ter tafelen.
1. Cor. 5. 6.
7.

Siet, lieue broeders, wy hebben
oock een Paschelam, dat is Chri-
stus Iesus voor ons gheoffert.
Daeromme latet ons Paschen
houden niet in ouden suerdeghe, ock
niet in suerdeghe der boosheyt ende
schalchheyt: mer in sueten deeghe der
louterheyt ende warheyt.

Ansitte an
de tafelen
ende an-
dienings
des Auend-
maels.

Hierna sett sich de Diener ant mid-
den der tafelen, mit den angesichte to-
den volcke: neemt dat broiet wt der
middelften platteele, breekt het in
kleyne stuckelkens, ende lecht se in
de twee voele platteelen, so vele als
ter ansate noidich is. So werden oock
de vier

de vier omstaende ghelaten, van elckē
ken bestemmeden dieners mit wyne
geuullet, ende wederomme, neuen
de voersede platteelen neder ghesettet:
Dar na setten sich alle dieners end
diakenē mit ener part der Gemeynte
ter tafelen, tot dat sy vol sy: ende als
dan neemt de Diener des woordes, die
dat Auendmael andienet, een sneede
broides, breekt se (ghelyck als votheert
in de omstaende platteelen) in kleyne
stuckelkens, ende bereykt se den vier
maestittenden: ende sprekt int bro-
ken aldus mit wyder stemme.

Das broiet, dat wy breken, is de gemeyn-
schap des lyues Christi. Int bereycken,
Nemet, etet, ghedencket ende ghelouuet,
dat dat lyf onses Heeren Iesu Christi, ghe-
geuen is inden doot an der galgen des
crucys ter verghiffenisse alle onser sonden.

Daerna neemt hy oock een stuckel-
ken voor sichselues, ende schoeuet
de twee kleyne platteelen, na beyden
eynden der tafelen, dat een ieder dar
vut een stuckelken neme, VVan dit
ghedaen is, neemt de Diener eenen
beker op in syne hande, ende secht,

Oo. iij.

De ghe-

De ghe seggende beker, den wy segghenem,
is de Ghemeynschap des blodet Christi.
Darna int bereycken des, ende der
dryer anderen, den vier naeststtenden,
spreckt hy, Nemet, drincket hier wi alle
ghedencket ende ghelouuet, dat dat bloet
onser Heeren Iesu Christi vergoten is an
der galgen des cruyces, ter vergiffenisse
alle onser sonden.

Daerna neemt de Diener den
beker van synen naeststtenden, ende
drinckt oock: ende werden also de be-
kers an beyden syden van eenen den
anderen bereycket, bet ten einde der
tafelen. Op deser wyse werdt vordan
een ieder anlate der tafelen bedienct,
tot dat de gantsche Ghemeynte, bozierst
mans, darna hzulwen, ter tafelen
des Heeren gheweest hebben. Ende so
lange dar onder der actie eenige bil-
te is, werdt dorogaens wt den predich
scoel van eenigen Diener wat stichte-
lickes ende troistlickes gelesen. Want
nu der anlate een einde is, stelt sich de
andijener des Auendtmaels ter stede,
dar hy de Ghemeynte vooz den anlate
ten ansprack, ende spreckt op deser
wyse.

Verma

Vermaninge ter dancksegginge,
Ick twyfele niet, lieue ende werde
broeders ende sustere, die ghy hier
an des Heeren tafele syn heyllich
Auendtmael mit ernstigen nadencken
syner verborghentheyte, begaen hebbet,
of ghy vertrauwet nu alle ende gelou-
uet hadde, dat na anwylen ende be-
tuygen des sluen H. Auendtmaels gy
een gewisse ende salige gemeinschap
hebbet, mit des sluen Christ. Iesu onsen
Heere in synen waren opgeofferde lyue
ende vergoten bloede, ten ewigen le-
uene. Want de leuendichmakende
kracht des sluen lyues end blodet Christi,
die ons door synen Geest, in gelouue
na tuychenisse deses H. Auendtmaels,
angedienet ende medegedeilet syn, kan
niet verborghen noch ledich syn, mer
moet (so wy niet roekelosselike ons her-
toe gegene hebbē) in ons schaffen ende
bewylen huere werckinge, vrucht end
nutticheyt: nemliken ware ruste ende
brede onser consciencie, end dat vinnige
der onschuldt willen Christi des Hee-
ren, syner gerechticheyt, boldoetin-
ge, verdienste, ende saliger ouerwin-
ninge: die wy mit den bzupeke des

Auendmael
el een ge-
wisse was
tecken
der ghe-
meinschap
die de ghe-
louuigen
mit Chri-
sto hebben
I. Cor. 10.
16.

of. cr. 10.
16.

ser

ser begangen oeffeninge, betuyget he-
bet, so seker ende gelwisse onse te synen,
als wy dat bzoort ende wyjn, mit onsen
eygen handen to ons genomen, ende
der seluen mit onsen eygen monde, veel
afftich gheswozen syn.

Doek hebbet gy hier anschawen
konnen mit den oigen des geloues
een mercklike end troestlike afbeldinge
der saliger toekumpstiger ansettinge
ande tafel Christi, mit Abraham, Isa-
ac ende Jacob, in den ryke Godes, ende
deselue te bekomen, so eene vaste ende
ongetwyfelde hopeninge hebbet, doer
de toeuersicht op de gerechtigheyt, ver-
diensten ende ouerwinninge Christi
des Heere, als ghy seker sijn, dat gy al-
temale an des Heere tafel angeteten
hebbet. Nu nademmale dese ende der
gelycke troestlike verborghenheyt onser
gryppeliker goedicheyt Godes des ver-
ders, sampt den salige verdienste Christi
Jesu syns lieuen Soons, dat hy ons
vrij rechter liefde, dese ouerwinnin-
like genade mede to wege gebracht
heest, ons in den H. Auendmael, so
bebruuckliken, to onser ewigen troeste
voor oigen ghesetst ende in onsen con-
scientien

Dauckbar-
heit te be-
wylse, voor
de welda

scientien te geneten, aengeboden syn:
So achte ich niet, dat iemandt onder
ons, so hertwyfelt hoer sal willen syn,
dat hy hier toe syne oighen sal willen
toe stuyten, ende sich so roekelofst-
ken, mitreuer nieuwer ende ongher-
pender onbeskbarheyt, die goermsin-
te verontschuldighen sy an Gode bela-
den ende beschulden; mer sal sich heel
mer dan herten onder die ware ge-
borisamheyt des Geest Godes geuen,
ende sich vordae van den selue willich-
liken beleiden laten, dat hy voor dese
onuthsprekelicke weldaden Godes in
Christo Jesu, een ernstige ende ware
danckbarheyt, voor Godt ende men-
schen, betuyten moge: syn gantse leuen
na Christi leere ende exempel, Gode
ende den euen naesten, vry rechter
liefde, to dienste opoffern; ende tegen
alle sunden ende ongerechtigheit (op
dat dese reyne ende vishgenade ge-
schuncken weldaden, niet to enigher
sydt, mit enigerlepe onreynicheyt des
leuens, besuydele noch beulecket wer-
den) een eelwighs vianuschap ende
vrydt alwech annemen ende boeren.
Dese onse gesintheyt ende goede
welmeininge, sullen wy nu, mit eener
wonderlijcker.

den Godes
in Auent
mael afge-
beldet.

Eph. 5.2.
1. Ioan. 3.
16.

mondeliker dancksegginge voꝛ gode
betuygen, ende spꝛeken vꝛy gronde
onles herten.

Dancksegginge.

Wij seggen dy eewich lof ende dāck
allergenadigste hemelse vader, voꝛ
dyne onuthspꝛekelike weldaadt, an
ons arme elende sondaers bewesen,
dat du ons so ghenadeliken gebꝛacht
hebbt to der saligher gemeenschap dy-
nes lieuen Soons Christi Jhesu onses
Heeren, welcken du voꝛ ons hebbt o-
uergegeuen in den bitteren ende sma-
deliken doot des crayces, ende ons al-
so ter warer spꝛyde des ewigen leuens
bereidet ende roegerichtet: so wil ons
oock nu dese genade doen, dat wy de-
ser weldaadt nummer vergeten: niet
deseluyge altyd in onsen herten ende
voꝛ oigen hebbemende dardooꝛ wals-
sen ende toenemen stedes heen in wa-
ren gelofne, die dat dadich sy in aller-
leye goeden wercken: Op dat also on-
se gantse leuen, hoꝛdan beleypet ende
gheschicket werde, ter verklaringe dy-
ner eeren ende rictinge onses euen-
naecten, dooꝛ denseluen Jhesum Chri-
stum onsen Heere: die mit dy ende
den

Rom 8. 32.

Ioan. 6. 32.
54.

Gal. 3. 6.

den heylighē Geest, leuet ende regiore
den eenich ende eewich Godt altyd
geprezen. Amen.

Hierop volgen darna de ghemeyne
gebeden voor alle noiden der Christe-
heyt: ende na gesungen Psalme werdt
de Gemeinte vermaent to milder hād
reickinge to den armen, ende also in
vrede verlaten.

¶ *Forme opentliker boete of peniten-
tie in der Gemeinte.*

W An opentlike boete in der Gemein-
te gedaen werden moet so werdt
na einde der Sondachscher predike
voꝛ middage, de gront derseluen der
Gemeinte voꝛgehouden vꝛy Mat. 5. 23
ende. 18. 6. 7. Ende werdt darna ver-
maent, dat een opentlike boete voꝛterst
berhepsche ware mithagen ende ber-
schuldigen onses selues in onsen son-
den. Darna, vasse vertrauwen van
bergiffnisse onser sonden, vꝛm Christi
Jesu willen, ende der verdienstle synes
doedes. Ten derden, Dat een ieder in
der Gemeinte dencke, De sonde des
geualen broeders sy niet allane synes:
meer oock eenes iederen, ia der gant-
ser

ter Gemeente. Op dat sich een ieder en de de gāse gemeente, voor God op geelycker wyse beschuldiget: ende achte, de verloeninge sy hen niet weiniger, dan den gheualleñ broeder noydich. Item, Dat oock wederumme de gāse Gemeente vñ der verloeninge des gheualleñ broeders (die op grondt der H. Schrift waect) sich te troosten hebbe, gewilker vergewinge aller sunden,

Ja dese verklaringe werdt degheualleñ broeder, voor de gemeente ghesetter: ende werdt wederumme de Gemeente van den Dienet vñ den preekstoel vermaent op deser wyse.

Lieve W. Wy setten hier voor v alle desen geualleñ broeder, die wel to spijner beschaeimpentisse, dannoch ter eere Godes ebe Achtlinge syner Gemeente bereijst is, de schuldt syner sonden (dat hy God ende synre Gemeente mede beleediget heeft) opentlike te bekenne, ende begeert, mit v allen sich wederumme te verbonen, ende bozdaen in vwer Christliker broederschap, eyhoeden te werden. Derhaluen wy hier v alle tosamē, vñ Godes woerde vermanen insaten, waer hier vwe pliche sy, ende wak

Wat gy hier van deses broeders, ende onser aller sunden te dencken ende te achten hebbet. Nemliken Ten iersten, dat wy (na anwoysen der H. Schrift) al te onder de sunde beslotē syn. Ten anderē, dat wy noch lyke wel salich warden konnē, so wy ons der barmherticheyt Godes in Christo, mit waren gheleue annemen: van onsen sunden afwaen, ende Godt vñ ghenade bidden.

Hier hoire wy nu ten iersten dat wy alle van natuere sunders syn, derhaluen wy ons niet te verwonderen hebben quer anderer luyde vall:beel min deseluyge, meer als ons selues, beschuldige of berachten moghen: nade-mael wy (so ons God, die wy hier alle ne te danckene hebbe, niet weethelde) tuen als andere, in sunden vallē soudē.

2. Wederumme so wy hoiren, wy syn onder de sunde besloten, niet dat wy vergaen (want God begeert des sondaers doot niet) dan dat wy door de eenige ende lautere barmherticheit Godes in Christo, buyten alle onse dienstē, behoude werde: werde wy dar door vermaent, Wy sulken in onsen sunden (so wy in enighe gheualleñ syn)

Rom. 11. 32
& 3. b. 9.

Gal. 3. 12.

Rom. 3. 23.

Ioan. 3. 19.

Ebr. 6. 4. &

Io. 26.

Gen. 6. 1. &

2. 21.

Rom. 7. 12.

Gal. 3. 27.

Ezec. 18. 32.

Rom. 11. 17
32
1. Cor. 5. 19. 2
Luc. 15. 20.

syn) niet blyuen: mer mit misghagheit
onles selues ende beschuldighen, Gode
vun ghenade anroepē, die onser sunden
schuldt, op syne Sone gelecht, ende an
hē geboetet heeft, op dat hyse ons niet
toe te rekenē hadde: Die sich hier oock
niet alleene, niet hardt noch onwillich
bewyslet, dan loipt ons ontogen, als wy
noch verre syn, boert ons op de schou-
dern synes Soones in syne schaaps-
koye, ende maectt méer vreuwdē ouer
ons, dā ouer negē ende negētich recht-
uerdigen. So laet ons nu dan N. B.
ons van herten heroetmoedigen, ende
Godt, ouer onsen sunden, vun genade
anroepen: ende oock bidden, Wy wil
nu desen broeder geuen, dat hy syne
schuldt, to syner eere end der Gemeyn-
ten sichtighe, warastrichliken bekent
nen moge.

Ghebedt voor der bekentenisse.

1. Cor. 12. 32.

O Almachtige ewige God ende
bermhertige vader, die du dooz
dynes heylighen propheten
mondt betuyget hebst, du willest niet
den doibt des sondaers, mer meer dat
hy sich bekeere ende leue: die du oock
dynen

terdigen, dan booz de sondaers hebst
steruen laten willen: op dat de gene,
die sich dooz last der sunden beswaert
ende bekommert bunden, mit gant-
sen misstrawwen huersselues, allēns
dooz dat betrauwen op dynen Sone,
to dynen ghenaden troin huere toe-
vlucht nemen soudē. Sie, wy syn hier
in desseluen dynes Soons Jesu Chri-
sti onles Heeren name to samen ghe-
komen, dat wy booz dy onse sunden
belyden, ende om vergiffenisse der sel-
uen, dooz den name desseluen dynes
Soons, booz dy bidden. So bide wy
dy oetmoedeliken o allerbarmhertich-
ste vader, wil vozierst onser aller her-
ten, dooz dynen heylighen Gheest er-
wecken, dat wy onse sunden warastri-
liken erkennen mogen. Daerna oock
insunderheyt, dat herte onles gheual-
len broeders N. dat hy onuerhindert
syne schuldt bekēnen moge, ter eeren
dynes heylighen names, ende ter sichi-
ginghe deser dynen Chemeynte: ende
wyll hem syne ende ons onser aller
schuldt ende sunden, om dynes Soons
willen genadeliken vergeuen, wil ons
oock alle to samen, van nu vordā, also

mit dinen Gheest regeeren ende stercken, dat hoewel wy sonder sünde niet syn konnen, wy nochtans in sodane sünden niet vallen, dar door dyn weerde name ghelassert ende dyne gemeynthe vertergert werden soude. Verlos ons, o Heere God van sodanen sunden: beuyl; dyne godlike krachte in onser swachheit, tegē dat geweld der sundē in ons, dat wy mit heylcheit ende gerechtheit dat ghenaderpeke dynes sons Christi Jesu bozderē mogē Amē.

Vermaninghe an den gheuallen
broeder.

Vermaninghe an den valligē broeder sine schuldt gē bekennen

Ghy hebt gehoort B. Alre plicht an de Ghemeynthe, sy uwer sunden schuldt boz der seluen te bekennen. Hebbe wy oock Godt angeroepen, ghy mochtet dit oprechliken doē. So gaet dan nu in u selues, ende dencket, ghy haet niet boz menschen, die ghy bezieghen mochtet, dan boz Godt, die sich in desen onsen dienste, niet bezieghen, noch oock uwe huychelic vrommermer ongheltraffet laten wil. Dat omme gheest hem boz ware leedschap ende belyden uwer sunden, synes eers: Bidt hem vrom ghenade in name synes

synes eenigen gebozen Soons, ende laet hem also dat werck syner barmherticheyt an u ende an ons alle traistliken to wercke leggen. Hier toe geue Dnu Godt syne genade. Amen.

Hier bekent nu de valligē broeder de stucken synes vergrypes ende sunden boz der Ghemeynthe: of (so hy sulckes boz schaempte of andersins niet bequaemliken doen kan) de diener wt den scole, mit assurage aent eynde, Of edt also niet sy: Of edt hem oock niet leedt sy, dat hy sulckes ghedaen hebbe: ende bidde nu Godt ende de ghemeynthe omme vergiffnisse, ends mit der ghemeynthe wederomme veruenet te werden moghen.

Antworde. Ia.

Darna spreckt de Diener den valligē vordan an, op deser wyse.

Wy hoiren hier B. uwe bekende nisse, ende dancken Godt daerom: war doz ghy niet so seer u, als dē duyuel schaeroidt gemaeckt hebbet. Dat omme erken vryclike, dit sy niet uwe noch vleesches werck, dan een sonderlige ghenade Christi des Heere, die ter eeron synes namens, to uwer salicheit

Wp. li.

ende

Vermaninghe an den valligē broeder to dācke daerheyt.

ende strichtinge syner Ghemeynte, die
 dooz kracht synes Gheestes in v ge-
 wraecht heeft. Derhaluē gy v wel voer-
 te siene hebbet, dat gy dit niet ro utwer-
 gewisser verdoemenisse misbructhet
 noch den Satā (die ongetwyfelt ouer
 syner schande, hier niet rustē sal) gān-
 ruyt maket, ende also dyn lesse dan
 dat ierste erger werde. Vide Godt ste-
 des mit ernste, dat hy v regere, mit sy-
 nē Geest stercke, behoede ende bescher-
 me: ende v den Christliken wapen-
 trich tegen de listige anlospen des duy-
 uels gene. Twifel oock niet, Godt, die
 tranwe is, wil v byssaen: ende gelyck
 als de duyuel an onse hoinet Christus
 niet gehad heeft: also sal hy oock, noch
 an v noch an ons allen set bebben.

Vermaninge an de Ghemeynte.

Vermaninge
 an de Ghe-
 meynthe.

Oock gy myne B. alle nemet exem-
 pel an desen onsen valligen ende
 nu boetuerdige broeder. Ten iersten,
 Dat gy oock ware berantw. diwer sū-
 den hebbet. Ten anderen, Dat gy dat
 ouer voer Godt uwe schuldt beken-
 net, ende hem vnt genade van herten
 anroepet. Ten lesten, Dat sich een ieder
 insunderheyt van sodanē sunden, mit
 allen

allen ernste myde, wardooz de Ghe-
 meynthe ontsichtet, ende Godes name
 gelassert werdt. Auer so oock (dat Godt
 verboede) iemande to deele quame, dat
 hy sich hier vergrepe, dat hy sich dan
 oock niet weigere, syne schuldt behoet
 liken te bekenne, ende sich mit der
 Gemeynthe te versoene: Als ons des
 nu een oigsichtich exempel gegeuen is
 an desen onsen tegenwozdigen broe-
 der: dien wy oock derhaluen alle van
 herten verghenen sullen, wat hy te-
 gen ons ofte de Gemeinte misdaent
 heeft: euen als wy begeeren onse sun-
 den van Godt vergeuen te hebbene:
 ende hem als onsen lieuen broeder, in
 den Heere mit aller lieflickheyt opne-
 men, welker onser gesintheyt to hem
 werdt, op dat wy teecken ende tynche-
 nisse geuen, latet ons nu Godt voer
 hem antroepen, ende hem noer syner ge-
 nade hier gegeuen, dancken.

Dancksegginge.

O Hemeliche vader, een ongrond-
 ghe bozquille alles trostes ende
 barmherticheit, hoewel wy niet werdt
 syn van dy anghesien off verhoirt, val
 weniger, dat wy onder dyn hinder

Pp. 14.

ghe

Luce. 11. 26

Eph. 6. 11

2. Cor. 10. 13
 Ioan. 14. 31.

Iere. 2. 3

Luce. 15. 24

Bann of afsnydinge.

1. Cor. 5.3.

Verachters aller Christliker vermaningen, als Heyden ende ongelouigen vth der gemeinte geselschap afgesocht ende dem duyuel, ter verderyinge des vlesches, op dat de geest salich worde, ouergegeuen werden.

Wie men hane moet

1. Ten andern, dat men die alleene bane niet ende afsnyden moet, die in openbare of heimlike sunden ouertuyget, alle vermaningen na Christi beuel gedaen, sonder enige gegeuen hopeninge der beteringe, verwerpe of berachten. 1. Marck 16.17. De banne sie niet so seer de sunden an, als de verwerpinge of berachtinge der vermaningen darouer ghedaen.

Moet den Ban alleens gaen ouer dat ghene dat na Gods des words funde is.

2. Ten anderen, Dat hy oock alleene gebreyt werden moct, ouer dat ghene dat mit Godes woort bewesen werdt sinde te syne, wan men darouer geen vermaninge aennemmen, noch boete doen wil.

Wie den Ban anlegghen mach. Ista. 53.5

3. Ten derden, Hoestuel de ban eygeliken van den dieners der Gemeinte beleidet werden moet, so mogen sy nochtans alleene (beel weiniger alleene huerer etlike, of een eenich diener) niemande bannen, vooz dat sy der

Bann of afsnydinge. 44

Ghemeynte eendrachtige beuilinge dar ouer hebben.

1. Ten biorden, Dat de gebanneden, edt sy dan dat sy sich bekeeren, in eene gewisse verdoemenisse der siel komē, ende syn so seker van der kercke Christi afgesnede, ender gemeynschap der bepligen ende toelagen des ewigen leuens vthgesloten, ende den duyuel ouergegeuen, als sy van der vterliker gemeinschap der Ghemeynte afgesnede syn. Ja doet hier in rechter banninge de Gemeynthe niet, dat niet Godt vooz been in hemel gedaen heeft. Welck oock Christus selues mit eede beuestet heeft, ende ghesecht, Marliken ich segghe v, wat gy op erden binden sullet, dat sal oock in hemel ghebonden syn.

2. Ten lesken, Dat dat eynde des bannes sy, niet verderff, dan salicheyt des gebanneden: ende weluardt der Ghemeynte, die hier mede beluyset, sy boede, noch boishheit, noch slappicheyt, noch ergernissen, noch oersaken des toemes ende straffe godes, by sich.

3. Pa deser verklaringe stellen sich de andere dieners tofamen vooz der Gemeynthe

Een gewisse tecken der verdoemenisse

Mat. 18. 18

Einde des bannes, 1. Cor. 5.4

1. Cor. 11. 31.

pp. b.

Bann of afsnydinge.

verklaringe
de banstraf
finge hebbe
alle verma-
ningen ver-
woopen.

meynthe : so verklaert dan de dieſer
vozdvan vth den ſcoel to der Chemeyn-
te, Hoe ſy na hueren ampte ſas lange
te bergeneſch den gevallen broeder
beide heimelick ende opentliken ver-
manet hebben, ende derhaluen nu ges-
divogen werden to den bane te komē.
Ten andern, Dat niemādt ouer dēt
oerſake des bannes enigh twyfel heb-
be, betwyſt hy vth Godes woꝝdt, de
ſwarheit ſynes bergrypes, ende hoe hy
darbeneuen alle vermaningen ſas
lange hartneckliken verachtet hebbe.
Hierouer neemt hy de ādere dieners,
die booz der Chemeynte ſaen, to tuy-
gen.

rekenen der
bewillig-
inge der
Gemeinte
in dē Bann

Ten leſten verklaert hy, Dar hebbe
in der bozgaender weeten, niemānd
geene verhinderinge boꝝdtgebracht
derhaluen men ſulches, booz eene een-
pꝛachtige bewilliginge der Chemeyn-
te hielde. Vermaent darouer de Cher-
meynte, Sy ſal den val deſes broeders
als hueres ledes betweenen, ende ſich
darouer hoichliken bekammeren, end
Godt booz hem bidden op deſer wyſe.

Ghebede.
Ezech. 28 32

De ewige ende barmhertige Godt
die du na dynen vaderliker goedicheit
niet

Bann of afsnydinge.

45

niet willett des ſundaers doïdt, mer
dat hy ſich bekeere ende leue : wy bid-
den dy oermoedeliken, wil dooz dynes
Grefftes kracht, vermoꝝwen end bree-
ken dat ſteeneren hert onſes broeders
N. ende de duyſterniſſen ſynes gemos-
des wehren, dat hy warſlicken be-
hennen moghe, hy hebbe tegē dy ende
dyne Chemeynte gheſundicht, ende
ſulches van herten betweene ende be-
tere : Op dat hy alſo ſy ende blyue
een ledt dynes Soons in dynen Cher-
meynte. Verhoir ons, o goedige va-
der, die wy dy in namen dynes lieuen
Soons Ieſu Chriſt antroepen : ende
wil onſen bozgenoemden d'waligen
ende vergaēdē broeder, wederumme
op de rechte bane voeren, dat wy alle,
die wy nu bin ſynes balles ende halſ,
ſarckheyt willē bedꝛoēuet ſyn, in ſynen
oprechter boete, ons berarnewen mo-
gen. Reige dyne oiren, allerbarmher-
tighſte vader, to den ghebede dy-
nes volckes, dat dy booz een kranck
ledt dynen Gemeinte antroepet, dat
ledt gefandt blyue, ende niet afge-
ſneden werde ende berga. Dit bidde
wy allergoedighſte vader, van dy,
dooz

door den seluen dynen Sone Christus
Jesum, als wy van hem gheleert syn
ende spreken, Onse vader die du. &c.

1. Cor. 6. 10
Eph. 5. 8

Na desen gebede, spreckt de diener
to der Gemeente, Nademaal onse V.
P. die sich an Godt ende syne Ghe-
meynte vergrepen heeft, door geene
bermaningen, ter boete ghebrache
heeft konnen werden, ende dat vch
Godes woort openbar is, Wy sy dar-
umme van den hemelryke Godes vch
gelloten. So moete wy sulckes, na
heylsche onses dienstes, mit der macht
ons van Jesu Christo onsen Heere ge-
geuen, door openlike afsnydinge be-
tupgen, ende hem vch der Gemeente
doen mit anroepen onses Heeren Jesu
Christi op deser wyse.

Acte der afsnydinge;

O Heere Jesu Christe, een eenich ende
eeuwich koninck dynet Gemeente,
die du toegheleecht hebt, Du willest by
ons syn tot den eynde der werelt, en-
de ons dynen heylighen Gheest (die de
werelt om der sunde straffen sal) ge-
ue: Wy biddē dy, wil ons die wy hier
in dynen name versamelt syn, mit den
seluē dynen Gheest byscaen, ende dynē
konincke

Ioan. 16. 8

konincklike ēde godlike macht by ons
also vch strecken, dat wy door dyne an-
choriteit, dat quaadt ende den broeder
die halfstreck in synen sunden is, vch
werpē, ter eere dynes heylighē names
ende ter erhoudinge dynet Gemeente
in aller godsaligheyt, ende noch te des-
ses broeders (so hy sich hernamaels
bekeere) ware salicheyt. Auer de
wyle hy nu in den sunden, die hy,
beide teghen dy ende dyne Gemeente
begaen heeft, so gāts halfstreck blyfe
ende, du niet willest, dat sodane in
den heylighen lyne dynet Gemeente
gerekent werden, So wilet, dat wy mit
dynen heylighen Gheest, o Heere Je-
su Christe geskercket, dynen heiligen
beuele nakomen, ende synden en (hoe
wel darvooch mit groeter wemoede
onnes herten ende medelyden ouer
synet verdoemenisse) openliken als
ten verrot ledt, van dynen heylighen
lyne dynet Gemeente af. Wy bindē
hier op erden syne sanden: ghewisse
vch dynen heylighen worde, Sy syn
dozheen in hemel ghebonden. Ende
hem also vch dynen salighen rycke vch
getwoopen, dat hy allen ghelouighen
als

1. Cor. 5. 4

Ioan. 15. 6
Ezek. 15. 2
Mat. 18. 17
1. Cor. 5. 5

als een Heyden ende tollenaer geacht
 tet werde, gene wy, dooz dyn bruel,
 dem duyvel ster, ten verderre synes
 vleesches, op dat syn geest salich wer-
 de, ter eeren dynes hepligen namens.
 die du leuest ende regeert mit den ba-
 der ende den heplighen geest, een een-
 nich ende ewich God altydt gepre-
 sen. Amen.

Da desen gebede vermanet de Die-
 ner de Gemeynthe, Een ieder sal desen
 verbanneden nu worden, tot dat hy
 sich bekeere, houden als een Heyden
 ende tollenaer: denseluen to geenen
 openliken dieste der Gemeinte of ge-
 buycke der Sacramenten toelaten.
 Ten anderen, Een ieder sal sich syner
 gemeenschap (edt ware dan in po-
 litischen dinghen polityscher wyse,
 ende dat noch by mate: of so iemande
 mit Godes geest begaue hem syner
 sunden vermanē woude) mit gantsen
 ernste onttrecken. Ten verden, dat nie-
 mande den verbanedē spotte of hen ver-
 achte of sichselues synent haluen roe-
 me of behage: mer meer, dat een ie-
 der mit medelyden, booz den seluen,
 ende oock booz sichselues (dat hy

Hoe dat
 sich een ie-
 der tegen
 eenen afge-
 toeden dia-
 gen moet

Rom. 15, 2

Gala. 6, 2

met op gelyker wyse berocht werde)
 Godt bidde. Hierna vermaent de die-
 ner wederumme de Gemeynthe to bid-
 den mit desen woorden.

Da dem nu dooz dese afsnydinge,
 dese D. vth den hemelryke geloten is
 ende wy alle tote wy syn, als hy geual-
 ten is, vallen konnen, so latet ons nu
 ons onder de krachtige handt Godes
 demoedigen, ende den Heere van here-
 ten bidden, Hy wil den afghesnoden
 wederumme bzinghen ende ons alle
 tesamen, van sodaner anuechtinghe
 ende halfstarchheit, altydt genadel-
 ken behoeben, ende bidden aldus.

W almachtige hemelsche vader, die
 du aller menschen herten in dynē han-
 den hebst, wy bidden dy dooz Iesum
 Christū dynen Sone onsen Heere, Du
 willest dooz dyne genade dat herte
 D. also wenden ende boegē ende voor
 dy demoedigen, dat hy syne liden sie-
 end genoele, ende erkenne hoe groote
 licks du, vth versake derseluen tegē hē
 hertornet bist: dat hy also dooz ware
 leedschap to dy bekeert, vā den strickē
 des duyuels (dat hi nu mit gebondē is)
 verlosset werde: ende also dooz syne
 boete,

Vermanige
 an de Ghe-
 meynthe

1. Per. 3, 6

Mar. 6, 13

Iere. 18, 2 &

Prooc. 21, 2

Syra. 33, 12

14

Bann of afsnydinge.

boete, ons meer vruēghden anbringe,
dan hy byden dooz syne affnydinge,
ge, ons droefheyt anghedaen heeft,
Dartoe wil ons oock alle te samen,
mit dynen Geest so bystaen, dat wy on
se oude boesse wesen aflegghen ende
in nieuwichēyt des leuens wandelen,
angedaen mit den nieuwen mensche,
die na dy geschapen is ter recht scha
pener gherechticheit ende heylicheyt,
Aner so oock wy to censigher syde,
dooz des duyuels liffen, ende krank
heyt des vleesches in sunden vallen,
wil, Heere, niet toelaten, dat wy dat
inne vordtgaen: mer geef ons sodane
ghenade, dat wy niemandes verma
ninge verachtē, mer veel meer beselue
gerne hoiren ende toelaten, dat wy in
ghelouue dynes Soons leuen, ende
als leuende leden synes lyues ende
ware ranckē, in hem allerlepe vruē
ten der godsalicheyt vordtbringen,
ter eeren dynen godliker maiestē.
In welker du sampt denseluen dynē
Sone ende den heplighen Geest, le
uest een eewich ende ware Godt in
eewicheyt. Amen.

Werdt hicana de Gemeinte mit enen Psalme
verclaren

Forme

Ontbindinghē des bannes. 48.

Forme des ontslachs des bannes
ende vvederopeneminghe eenes aff
ghesnedens.

VV An een affghesneden wede
rumme opghenomen werden
sal, na eynde vooz middaglicher pre
dike, verclaert de Diener, hoe dat dat
eynde der affnydinghe sy, niet ver
doemenisse, van salicheyt des aff
ghesnedens. Item Dat vooz de gheual
len sunders so sy sich bekēre, vergiffte
nisse der sunden sy in der Gemeente
Christi als blyeckt. Deu. 4. 3. 1. Reg. 8.
33. Iere. 3. 8. Esch. 18. 21. Luc. 15. 21.
1. Ioan. 2. 1. 2. Cor. 7. 10.

Ten anderen, dat de affghesneden
alleene mit openbarer boete in de
Gemeente Godes wederomme op
ghenomen werden können. Vermoent
darna van der affnydinge des affghe
snedens. Wanneer ende wat straffe
dortoe ghewāst sy: mit danckleggin
ghe ouer syner wederkeringe. Item
wat nu der Gemeente plicht sy,
ende wat sy van hueren ende des aff
ghesnedens sunden te achtene hebbe.
Da der forme openbarer boete vooz
been verclaert mit dusdanen inganch
to den

Lynde des
bans, be
houdenisse
des gebāne
des.
Vergiffte
nisse der
sunden in
der Geme
meynte
Christi.

Moet een
gebannede,
alleene mit
openbarer
boete wede
der opghe
nomen
werdep.

Eph. 4. 22
Col. 5. 8

Heb. 12. 1
Rom. 6. 4

1. Cor. 12. 27
Eph. 5. 30
1. Ioan. 15. 8

R. 6

to den

to den ghebede. Dewyle dan L. V. ghe
hier nu vooz v hebhet, desen boetue
dighen **A.** die mit onbeueprbor be
schuldiginghe synes selues, syner sijn
den schuld vooz v begheert te beke
nen, ende darouer, doziert v vooz Gods
darna oock vooz v allen, om vergiffen
nisse te bidden, dat hy also met v allen
wederumme versoenen, ende in v
broederlike gheselschap opghenomen
werde mochte: So settet nu vwe sijn
den, ja latet ons nu alle tesamen, alle
onse sunden mit den synen setten, ende
onse gheboden mit den synen voeghent
ende Godt om ghenade bidden, dat hy
syner sunde schuldte warakelike ende
ongheneynsdeliken bekennen moghes
ten ewighe pypse Codes, to syner sijn
len salicheyt, ende der gantser Che
meynthe sichtighe.

Latet ons aldus bidden.

O Almachtighe ewighe Godt ende
Ezech. 18. 32. barmhertighe vader, die du dooz
den monde dynes heylighen pro
pheten betaycht hebst, Du willest
niet des sondaers doot, mer meer dat
hy sich bekeers ende leue: die oock
Ies. 53. 5. dynen eenichgebozen **Sone**, mit
Rom. 5. 6. vooz

vooz de rechtvaardighen, mer vooz
de sondaers hebst steruen laten wil
len: ende hebst in der Chemeynte des
Teluen dynes Soons beordent de af
snydinghe des verstaenden ende ver
hardeden broeders, dat hy also mit
sehaempte ende tauwena dyne wille,
boete dede to syner salicheyt. Die
wy syn hier in deseluen dynes Soons
onses Heeren Jesu Christ name ver
samelt, ons onser sunden haluen vooz
dy te beschuldigen, ende vergiffnisse
davouer, in synen name te biddenet
oock dat wy desen **A.** hoorhest ver
tozen, nu auer dooz ware leedschap
syner sunden, weder ghenonden, we
derumme in dyne Chemeynte opne
men. So wil dan allergoediche vader,
dooz dynen heylighen Gheest, on
ser aller herten, to waver erkentnisse
alle onser sunden erwecken, ende
skanderheyt onses teghen wardighen
boetdadighen: Dat ghelyck als hy
hoorheen dyne Chemeynte mit sy
nen sunden gheertghert heeft, hy nu
beselue mit syner leedschap daer
ter ende waver boete sichten moge.
Verloren hem o allergoediche va
D. 9. 4. der

Matt. 18. 18.

2. Cor. 7. 10.

Mar. 18. 15.

Jacob 5. 25.

1. Cor. 15. 17.

der die ghenade dat hy nu syner sun-
den schuldt, onuerhindert ende on-
beueynsoelicken bekenne, ter eeren
dynes names, ende deser dynes Ghe-
meynte sichtighe door den seluen Jesu
Christum onsen Heeren Amen.

Verma-
ninghe an
den afghe-
sneede boec
dadigke.

Na desen ghebede vermaent de Die-
ner den afghesneden, na wyse der ver-
maninge an den openbaren boec dadi-
ghen. Sic fol. 41.b. alleene werdt de
name (Broeder) noch verswegen.

Schuldbe-
kentenisse
des afghe-
sneede boec
dadigen.

Wan auer dese berrmaninge geyn-
det is, bekent de boetdadighe afghe-
sneeden syne schuldt; bidt darouer
verghiffenisse, ende begheert vordan
onder der Ghemeynte leden ghere-
kent ende erhonden te werdene. So
hy auer sulches, door schaempte of
seich ander beletsel selues niet doen
kan, so verhaelt de Diener de stucken
syner schuldt bekentenisse mit desen
ackuraghen.

Vragē dem
afghesneede
boetdadi-
gen voor te
houdene.

Ten iersten, Of edt also niet is als
hy ghelecht heeft. Ten anderen,
Of hy mit leedtwesen daerinne ende
in eenen iederen stucke, syne schuldt
door Godt ende syner Ghemeynte
bekenne; Ten derden, Of hy niet
door

door Godes ghenade syn leuen be-
teren, ende sich vordan der Christ-
liker straffe onderwoerpen wil. Ten
vierden, Of hy niet dact ghelouet,
dat alle syne sunden, allene door den
name Christi Jesu, ende de verdien-
ken synes ontschuldighen vordes hem
dergheuen syn.

Luc 24.47.
Act. 4. 11. &
10.43.

Ende wan hy op een sedere deser
vraghen, Christliken gheantwoorde
heeft, vraget de Diener de andere die-
ners opentliken, Of sy iet mēer in
des boetdadighen schuldt bekentenisse
verheyschen. So dar iet is, dat werdt
opentliken verklaert: so auer niet, so
spreekt de Diener den boetdadighen
aen, als volget.

Wy dancken altemael Godt, door
dese vwe boete, wardoor ghy niet so
leere v, als de dynel schaemtoidt ghe-
maecht ende ouerwommen hebbet, dar-
mede dat ghy, mit anroepen godliker
ghenade, v van herten, door Godt ende
vwoen enen naekten, den ghy ontsichtet
hadt, beschuldighet hebbet.

Dat ghy auer ghewille syt, ghy syt
na in ghenade onses hemelichen va-
ders wederumme opghenomen, so
Dg.ij. latet

Ontbindinghe des bannes.

latet ons nu door Christus Jesu onser
Heere inderwallen, ende sulcke, na
hepliche onser dinkes opentliken be-
tugghen, ende spreken aldus.

Acte der ontbindinghe des
boetdadighen.

Here Jesu Christus, onse ewighe
konink, richter ende heighe
pater, die du dynen Gemeynthe
de macht ghegeuen hebt de sun-
den der halstarchen verachters, al-
ler Christliker vermaninghen, to huy-
ter erschreckinghe, te bindene, ende
te den dynen ouer te gheue: ende
wederumme (so troiffe der boetda-
digghen) te ontbindene de sunden der
gheuen, die mit water leedtschap huy-
ter sunden, sy dy vertrouwen, Sie,
wy hier in dynen Gemeynthe, als voo-
dy toghenwoonich, presentieren dy o-
pentliken A. die mit rauwe synes
herten ouer synen sunden, sy dy ver-
trauwen: ende wyselen niet du wil-
lest en op dyne schouderen nemen,
ende, na dynen ghewonliker harn-
herticheyt, wederumme to dynen
koye bringhen. Ende na dien wy

wt

Ontbindinghe des bannes 51.

Wy dynen woorde vermaent syn, wy
sullen ons ouer den ouerbringhen
des verlozen vertrouwen, so dancke
wy dy hoige, o Heere, um syner be-
teringhe willen: ende ontbinden hen
na authoriteyt desseluen dynes wo-
des, alle syne sunden, ende vergheuen
te hem, to syner ende der gantser Ghe-
meynthe troiffe. Ende nemen en op
sin onse Christelike gheselschap ende
in dyn rycke: versekert, dat hem alle
syne sunden, so ghewille in hemel ver-
gheuen syn, als sy hier op erden, na dy-
nen woorde, door dynen Gemeynthe
dienst, ontbonden werden, ende dat al-
leone, umme de verdiensten dynes
doides ende dynen heplighen name al-
tydt gheprezen. Amen.

Ja der opneminge des boetdadighe,
sprecht de Diener tot denseluen.

Dancket der goedtheyt Godes lieue
S. dat hy v van den stricken ende ghe-
weldt des dynen ende ewigher ver-
doemenisse, wat inne ghy staket, so ge-
tradeliken verlosset heestende siet toe,
dat gy de Sat. 4c. Die fol. 24. b. sapt
der vermaninge an de Gemeynthe, mit
der dancktegginghe, die dar volget.

Dg. liij.

AS

Waerlichuy-
winghe an
den boet-
dadighen.

1. Cor. 5. 3. 4
Matt. 18 18.

Luc. 15. 5.

Verfoen
teekenen.

Ma desen allen betuyghen de dieners, mit handgheue ende kussen deis boetsadighen, hy sy mit hen ende der gantser Ghemeynte verfoent: ende werde, also dock dese actie mit eenen Psalmghefange goeloten.

Forme den Eestandt, Zechtstande of huyvelick voor der Ghemeynte te beuestene.

Wie by der
Duydlicher
Gemeynte
in Eestande
to samen
ghesproke
werden.

Bons werden gheene in den heylighen Eestande of huyvelicke to samen ghesproken, dan die bozter huerer soderen, mumbars ende boghden betwillighinge (so veel in hen is) verhozen, ende daeruan tuychenisse booz de dieners bringen: of, so sy onder gheene macht staen, die eerliken by wetenschap huerer vrienden, of onder tuychenisse godturuchtigher luyden, huer huyvelick vorghenomen hebben: ende na dzyen wtroepinghen (die dzye sondaghen achter eenander gheschien) onbelettet gheuonden werden.

Dese huyvelicksche wtroepinghe werdt aldus ghedaen.

P. ende **P.** begeeren sich ten heylighen

lighen Eestande te begeuen: verhalten to daer iemandtiet teghen te segghen hebbe, of eenigge verhinginge wete, dat sy huer boznemen niet salichliken noch slichliken, soudan achteruolgen mogen, Dat die sulches ordentliken ende by tyde, an de Dieners bringe, ende swygehernamaels. Darentussche dat een ieder voor deselue personen bidde, So huere huyvelick van den Heere bescheret is, dat sy edt salichliken angaen, ende doock also voleinden mogen:

Ma geschegen dzyen vthroepingen wan dar geen welliche verhinginge vernomen werdt, komen Wydegan ende Wyde mit aller tucht sonder enigh werldlike gepzang of pumperieten openbaren dienste der Gemeynte ende stellen sich na einde der predike booz die gantse Gemeinte: So sprekt dan de diener aldus to der gantser Gemeynte.

Gy weter broeders, dat deser **P.** ende **P.** boozgenomen huyvelick, to dzyemale uwer L. vorghedragen sy mit verheische, So hier, iemandt enige verhinginge wilke, dat die by tyden anbrochte,

Huy welicksche
wtroepinghe.

Hoe ende
wandert
bruyde
gum ende
bruyde
voor de
gemeynte
als
chyna

brachte. Auer dewyle sulckes niet geschiet is: wy oock selues van gheener verhinderinge weten, so illet dat wy nu deselue personen, na hueren verloofte, openliken in den heyligen Estandt tosamē spreke sullen mit vermaninge an uwer L. Gy willet hierna kundtschay vragen, darover tuygen Iyn, ende Godt voer se trauoliken bidden, dat huer tegenwoordich toemē hem angensint, hen salich, ende der gemeynte ende allen menschen Nichtig Iyn moge.

Vermaninge an den Bruydegum
ende Bruyd.

A Engosten den Geluyden, echliuyden of gehuyweden, ghemeynliken hie anrechingē end cruycen ouerhomen, hier uth kumpt edt, dat de heylige Estandt, in desen werelot van velen verachtet wordē: sanderheyt van allen den genen, die in onreynicheyt een profytich, sacht, ende gemakkelich, of oock een huylcheffsch heyligh lonen soeken.

Auer op dat gy S. ende P. (die ghy hier de heylighen Estandt onder tuyghentheyt der gantsen Gemeynthe anre-

dien wilt) mit troosse in goeder toeruechte der ghewisser helpe Godes in alle uwen austraē den anrechingen ende cruyce, Iyn mochtet, so hoiret bly Godes wordt, dat de Estandt niet allely eerlick, dan oock een godlike tosamēnougingerdie niet alleene, als hem wel behaeglick, van hem verordent, dan oock van hem selues, ouer de aller eerste Geluyden, beleidet is ghewest: die verhaluen ongetwifelt de Geluyde segghenen ende hen bystaen wilt, ende alle hoereigers ende rebzckers richte ende straffen.

Moziert sult gy dan anmerckē, hoe dat Godt almachtich van anbeginne der werelot, eer de sunde was, in den Paradyse den Estandt hozordent ende ingesettē heeft. Want na dien Godt de Heere, allen dierten op erden eene medegade geschapen hadde, ward voer Adam geene hulpe gheuonden, die by hem ware: so liet Godt de Heere eenen baken slaep op hem vallen, ende maecte bly eener syner ribben eene vrouwe, hemliken Quarie bracht hy to hem, hand se beide tosamē, dat sy een vleesch waren: ende segende

Hebr. 13. 4.

Mat. 19. 6.

Gen. 2. 24.

Psal. 120.

Heb. 13. 4.

Gen. 1. 24 &

2. 18, 20 & 6.

1. Tim. 4. 3.

Dani. 1. 37.

Legende se.

Ten anderen sult gy merken, ter
 anprijnghe des heyligen godliken
 Gestandes, dat den seluen niet alleene
 ghemeyne luyden, dan oock de aller
 hoighbegauessen, godsalighsten ende
 heylighsten op erden. Als nemlikē Pa
 triarcken, Propheten, hoige priesterē,
 Leuiten, koningen: ia ten lesten oock
 de Apostelen Christi selues, mit vele
 godsaltghen bisschopen end heren
 kensichers langhe na gener tydt, ge
 huycket hebben.

Ten derden staet hier oock to den
 seluen an te merken, welck een heyl
 lich dāck de Gestandt, na tuychnisse
 des heyligen Geestes in der heyliger
 Schrift, afbilde, nemlikē, die aller
 wonderbaerste, ende onbegryppelichste
 vereeniginge, die dar is tusschen den
 waren leuenden Sone Godes, ende
 syne opgenome huydt de Gemeynthe,
 waruan onder vele anderen tuygen
 Godes, Paulus aldus sprekt, Timme
 des willen sal de mensche verlaten da
 der ende moeder, ende syner vrouwen
 anhangen: ende sullen sy twee een
 vleesch syn. Die heyligheyt is groff

ick

ick segghe auer van Christo ende der
 Gemeynthe.

Ten vierden sult gy hier anmerckē
 dat oock de Sone Godes selues Chri
 stus de Heere, in Gestande (hoe wel dā
 noch niet eeliker wyse) heeft willen ge
 bozen werden: welcken hy oock na an
 geuangen ampte hem vaders vader
 opgelicht, mit syner tegenwoordicheit
 weldaden, ende allerersten mirakele,
 gants hoige bereeret heeft: ende dar
 mede gants klar bewesē, De Gestādē
 sy eerlick onder allen, ende dat hy den
 Seluyden, ia wan sy dat allerminst
 dencken (als in der veranderinge wa
 ters in wyn in der huyplust to Tana,
 duydeliken angelwesen is) syne noi
 dige hulpe ende bystande altydt bewy
 sen wil: welke hulpe men van insan
 derheit verwachten sal, wan men in
 den Gestande godsalichliken in der
 brucht Godes ede na syne wille leuet.
 Welckes op dat hy v geschien moch
 te, ende gy also in uwen noide, Godes
 tegenwoordige hulpe binden mochtet,
 sult gy mit alle blyte waarnemē dize
 bozneemlike oirsaken ingesetteden
 Gestandes.

De

Christus de
 Heere in
 Gestande
 geboren
 Mat 1. 18

Luc 1. 23
 Ioan 2. 27

12. 30

Ebr. 13. 4

Ioan 1. 3. 2
 11.

Mat. 5. 14

1. Cor. 9. 5.

1. Tim. 3. 2.

Tit. 1. 6.

1. Tim. 3. 2.

1. Cor. 9. 5.

Eph 5. 31

Eestande of Huyvvelick.

Gen. 2. 18.

De eerste is, Dat sy een dem ande-
ren mit aller traouwheit bystaen: ende
in allen dingen beide deses ende eeuwe-
gen leuens, helpē ende bozderlick sy
souden.

Vehbrei-
dinge
menschli-
ken ghe-
sachtes.
Gen. 2. 18.

De anderde is, bth byzeldinge mensch-
liken gesachtes, daruth eene gemetin-
te Godes (die Godt recht kenne de, re-
rede, ende na desen leuen mit hem wa-
rer salicheit gesetede) outfack ende
erhouden werde mochte, dat sy (noem-
liken) kinder bozdtbrachten: deselue in
warer erkentnisse ende bruchte Godes
des van tungs onderrichteden, dat sy
mit den seluen, hier op orden eene Ghe-
meynte Godes waren, die na desen
leuen den hemel vol maken moech-
ten.

Eph. 4. 4.

Gen. 18. 19.

Myden der
onkuy-
schheit,

De derde oorsake is bth den inghe-
uallen verderue, dat oner den mensche-
gekommen is (noemliken, de onozdent-
like lust ende brandt der onkuytscheit)
op dat hy darte ghen rene bequame ar-
bede ende medicie hadde: Want
de heylige Paulus aldus leeret, Wilt
der hoererie willen (noemliken te my-
den): want de aller kuytsche Gode,
wil altoens kuytsche dieners hebben

1 Cor. 7. 2.

sal

Eestande of Huyvvelick 55

sal een ieder man syne eygene vrouwe
hebben, ende eene iedere vrouwe hie-
ren eigenen man. Ende wederumme,
vrouwe ende man sullen malckan-
deren niet verkozten, odt ware dan,
dat dat geschege bth bewillinge, boz-
een tydt, wan sy vassen ende vlooden
moeten: An welke medicie na wille
ende benele Godes verbonden sy ab-
te die op huere tydt ghekomen, die
gaue der kuytscheit niet hebben, Wilt
oock Godt sehenden, so wise den tem-
pel Godes, sy lyf, verontreyniget
ende sehendet,

ibid.

Joel 2. 10.

Mat. 19. 11.

1 Cor. 6. 16.

Deze drie oorsaken sult ghy mit
hlyte onerlegghe, op dat gy daruth
rechten troost seheppen moget, in dese
Eestande, dar ghy v nu toe begenet.
Want hier hebber ghy openbare tyt-
chenisse. De Eestandt sy een godelike
beroepinge, warinne ghy, mit gheul-
reder conscientie, leuen ende Gode die in
nen moghet: welches, op dat van v ge-
schie, is oock bozdan noodich, dat ghy
heneuen den oorsaken ingesettebes
Eestandes oock wetet, Hoe sech een
ieder uwer beiden, in des seluen an-
gegange Eestandes dragen moet.

Mat. 19. 21.

Mach men

Godt dieus

Des Bruyd-

gains regel

eade Iesse.

Wan

Van dem manne leert vorters de heylige Schrift, hy sy van godt ghesettet een hoift syner vrouwen, dat hy deselue mit verstande, na synen vermogen, onderrichte, leyde troiste ende beschermte, ghelyck dat hoift dat lyf regiert: ja ghelyck als Christus, dat hoift der Gemeynthe, de Gemeynthe troistet, huer helpet ende bystaet.

Der beneuen dat hy syne vrouwe lief hebben sal, als syn eygen lyf: ja als Christus syne Gemeinte gelienet heeft. Niet bitter tegen deselue syn, mer mit vernuft mit huer wonen ende se als een swack vaetken dragen ende eeren.

Den anderen leert deselue heylige Schrift, Hoe dat God dem manne, ten gedenckteecken syner sunde ende valles opgheleecht heeft, dat eten synes brodes in swete synes angesichtes. Wardoor een ieder man vermaent werdt, deser godliker beroeppinge mit ernste na te komene, dat hy mit vrouwen arbeide sich ende de synes in gerechtigheyt ende mit eere ernere: oock darbeneue hebbe, dat hy de noide durftrighen mede delle. Item dat hy

oock

oock syne gelotue in ghehoorsamheyt Godes ende mit warer geduldt oefene, verlekert, dat de loyle Christus de Heere alle onse kumer ende elende door syne ghenade in salicheyt verandert heeft, hy oock door denseluen (die om onsent willen bemoept getweest, ende onse smerten an synen lyue gedaen heeft) na eynde synes arbeides ende afghewasschen vermoeydeyt ende tranen, salighe ruste hebben sal.

Opgheleycker wyse geeft oock deselue heylige Schrift, der vrouwen huer re leere ende lesse. Noemliken, Sy sal hueren man lief hebben, eeren, vreesen, ende hem, als hueren heere, in allen onderdanich syn: ghelyck als dat lyf dem hoifde ende de Gemeynthe Christo onderworpen is. Ghene heerschappie ouer hueren man nemen: mer in wilheyt syn. Want Godt heeft to Eva ghesproken, ende onder huerer persone to allen vrouwen, Dyn wille sal dynen manne onderworpen syn, ende hy sal dyn heere syn. So salten sy da deser ordeninghe Godes niet wederstaen, mit bruycke of soeckinghe

Kr. s.

eeniger

2. Cor. 11. 3
Eph. 5. 23.

Eph. 4. 1

Gelos. 319
1 Pet. 3. 19

Gen. 3. 19

Eph. 4. 1.

1. Thef. 3. 3.

1. Tim. 5.

4. 14.

Iesa. 53. 4. 54

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

1. 1. 1. 1. 1. 1.

Der bruyt

reghel ende

lesse.

Tit. 2. 4. 5.

Col. 3. 18.

1. Pet. 3. 1. 6.

1. Cor. 11. 3.

Eph. 5. 22.

Gen. 3. 19.

1. Tim. 2. 12

eeniger heerichappte ouer huere man-
nen uwer volge meet de benele Godes
ende den exempel heyliger vrouwen,
die op God huere hope ghehadt, ende
hueren mannen onderdanich gewees
sijn: Gheleuck als Sara den Abraham
gehoorsam was, ende hiote en huere
heere. Sullen oock darbeneuen huere
mannen in allem, wat redelich is, huy-
samsijn, dat huyfghesinne besorghel-
in aller tucht ende eerbarheyt sondor
wereldlike praecht wandelen, ende al-
deron goed exempel der tucht geuen.

Ten anderen, houdt oock dese selue
Schrift booz, de straffe die God den
vrouwen, van weghen der sunden, die
sy mit Eua huere moeder, ghemeyn
hebben, opgeleecht heeft, Doemeliken
de smerten in swangherheyt, gheboorte
der kinder ende opusden derseluen:
Op dat sy darinne huere ghelouge
ende ghehoorsamheyt mit ghebulde
booz God bewisen: op die verlick-
ringhe, dat, de wyfe Christus Iesus
booz syne smerten (die hy oock booz
huere sanden an synen lyue ghebraght
heeft) alle huere smerten ghebruyghel-
kerst, sy eenmael van denseluen gans-
ontla-

ontlaghen, salichliken ende in ewi-
gher brenwde, by Godt, door syne ghe-
nade in synen Soone Christo Iesu, te-
uen sullen.

Dese bozleden stucken altemale,
sint ghy bruydegum ende bruyde mit
grooten ernste nadeucken, dat ghy
daerna desen hoighegheselen ende
godliken Eestandt, godtsalichliken
in der bruyche Godes angaen, eerliken
ende stichtliken beleuen, ende ten eynde
salichliken voleynden moget. Dertoe
gheue v Godt syne ghenade. Amen.

Daerna spreect de Diener.

Du wille wy v, na desen versoeke,
in den name des Heeren booz syner
Ghemeynte, to samen spreken.

Affuraghe an den bruydegum.

Ghy J. bekent hier booz Godt en-
de syner heylighen Ghemeynte, dat
ghy neemt booz owe echte broutwe
ende bruyde J. teghenwoordich,
welcker ghy ghelouet, ghy wilt se-
ker hebben, huer bystaen, se bescher-
men, verorghen ende traufwliken on-
verhouden, gheleuck als een rechtsha-
per ende traufwe man sebuldich in
Kr. J. syner

Machte oock
sichliken de
se Eebenestij-
ghe dem bruy-
degum ende
der bruyde
voorghou-
den werden,
in huerer per-
sons mit huer
ter eyghen
worden te
doene: aldus
ick N. bekent
nr. &c.

1. Pet. 3. 5

Gen. 18. 12

Tit. 2. 4.

1. Tim 2. 9

2. Pet. 3. 3.

Straffe der
lunde der
vrouwen
Gen. 3. 20. 16

Ies. 53. 4. 5

syner vrouwen, ende wilt mit haer lo-
 uen in heylicheyt ende eerbarheyt daer
 toe haer ghelouue ende traute houdē
 in allen dinghē, na dem worde Godes
 ende dat so langhe, tot dat v Godt ofte
 de doot scheydet:

Antvverde. Ia.

Affraghe an de bruydt.

Ghy **P.** bekent hier voor Godt ende
 syner heyliger Chemeynte, dat ghy
 neemt **P.** teghenwoordich, hoor v
 wien waren, eyghen, eenighen ende
 echten man, welcken ghy ghelouuet.
 Ghy wilt hem ghehoorsaem, dienstich
 ende hulpsam syn: mit hem leuen in
 heylicheyt ende eerbarheyt: ende
 hem ghelouue ende traute houden in
 allen dingen gelyck als een rechte-
 pen ende traute vrouwe schuldich is
 huere manne, na den worde Godes;
 ende dat so langhe, tot dat v Godt ofte
 de doot scheidet:

Antvverde. Ia.

Hier heitt de Diener, Sy sullen de
 eene den anderē de handt gheuen, ende
 spreckt.

Godt onse ghenadighe hemellicke
 vader

vader, die v na syner onghemetē goe-
 dicheyt to den heylighen Geste-
 beroepen heeft, binde v to samen,
 mit waerer kuylicher liefde, Christliker
 eenicheyt ende traute, dat ghy vwe
 gantse leuen lanck die hoighe ende
 wonderbare eenicheyt, die dar is tus-
 schen Christum ende syne bruyd de
 Chemeynte, wdzucken moget ende
 geue v, dat ghy in salighen onder-
 dumme, langhe by eenanderen leuet,
 ende door segghen der vruchtbarheyt,
 Godes volcke vermēret, ter grotsma-
 kinghe synes heylighen names ende
 vwer sielen salicheyt, door den seluen
 Jesum Christum onsen Heere. Amen.

Hoiret nu wt Christi des Heeren
 mondt, hoe vast ende onoplosselick
 dese bandt des huywelikes sy, ende
 hoe hy ock opgheloffet werden konne,
 Also lērt Christus de Heere, ende al-
 dus lese wy Matt. 19.

Doe traden de Pharisser to Jesu, Mat. 19. 5
 versochten hem ende spraken to hem,
 Met ock recht, dat sich een mā schey-
 det van syner vrouwen, om eenigher
 sake willen? Hy antwoorde auer,
 ende sprach to hen, Hebbet ghy niet
 gheleken,

ghelesen, dat die, die in anbeghinne den mensche ghemaket heeft, die maer hede, dat ebt een man ende vrouwe syt soude: ende sprack, Darumme sal een mensche vader ende moeder verlaten; ende an syner vrouwen hangheende die twee fallen een vleesch syt. So syt sy nu niet twee, mer een vleesch. **Wat** nu God tofamen geuoeget heeft, dat sal de mensche niet scheypden. **Doe** spraken sy: **Marumme** heeft dat Moses gheboden eenen scheypdrecht gheue, ende sich van huer te scheypdene. **Hy** sprack to hen, **Moses** heeft verzoelouet te scheypdene van vueren vrouwen, vni vuer herten hardicheyt willen: van anbeghinne nuer isst so niet gheueest. **Ik** segghe v auer, **Wilt** sich van syner vrouwen scheypden (ebt sy dan vni hoereric willen) ende trauwet ene andere, die breekt de Ge. ende wie de afghesheypdene trauwet, die breekt oock de Ge.

Hier hoirt men klar, **De** Eestandt sy een godtlick ende onoplosselick bandt, ende dat hy alleene door doot ende rebkerie opgheloffet werdoet. **Wants** Derhaluen hoedet v, die ghe h hier

hier in Eestandt ghegheuen hebben mit allen blyte, niet alleene door rebkerie, mer oock door allen vueren wechlenen to verselen: leuet heylighliken tofamt, in Christliker liefde, vrede, ende eenicheyt, ende houdet vone de ander rechtshapene trauwe ende gheloue, na den woerde der Heeren.

Op dat v Godt hertoe syne genade geue, latet ons nu renozachtigen viden, ende spreken aldus.

O almachtighe, goedsighe ende alwyse Godt, die du va anbeghinne voren hebt, niet goet te syne, dat de mensche alleene ware, ende hebt derhaluen hem eene hulpe, die voren hem ware, gheschepen, ende berordent, **Hy** twee souden een syt: **Wij** bidden vy oermoedeliken, du willet desen vlossen (die du na dynen beschickinghe gheroepen hebt ten heylighen Eestande) sodane ghenade geuen, ende mit dynen heylighen Geest bekrachtighen, dat sy in Christliker liefde, in warer ende vaster trauwe, nae dynen heylighen wille, heylighliken wy renanderen leuen, alle hofse loffen

ander dynet heyligher vrese dempen,
ende mit huere eerliken ende kuy-
schen leuen ende wandel andere siche-
ten moghen. Cheef hen heylighe va-
der, dynen ghenadigen segben, als du
dynen traucken dieners Abraham, I-
saac ende Jacob ghegheuen hebst, dat
sy ten bouwe dynet ewelich blyuender
Gemeynte, dy een heyligh saadt vordē
vzingen, dat selue mit godliker soorge,
onderrichtinge ende leere, ten wysse
ende loue dynet heyligher maicsteyp
opuoeden, ende dacouer to samen mit
ons, dynen heylighen name altydt lo-
uen, wysen ende groitmaken mogene
die du mit dynen lieue Sone ende den
heylighen Cheest, leuest ende regeert
een ewelich ende eenich Godt altyde
gheprezen. Amen.

Darna spreect de diener.

Godt blyue mit v ende ons allen. A-
men. Gaet in vrede.

Besoekingē der krancken.

Ist besoecken der krancken wer-
den ten meesten dese stucken ver-
handelt. Ten iersten, dat alle kranck
heyden ende elenden van Godt ho-
men.

men. Ten anderen, dat Godt sodane
sende, dat syne gherechticheyt ouer
der sunden straffe, ende barmherti-
cheit ouer de boetuerdighen, te bet er-
kent worde; ende wie Godes kinder
syn of niet. So sal van een krancke
mensche syne sunde beide tegen Godt
ende den naesten begaen, na anwy-
sen der heyligher wet Godes, beken-
nen, ende vch anmercken des toemes
Godes tegen hem, vch oitsake versel-
uen, in sich verflagen, ende syne toe-
vlucht to der barmherticheyt des he-
melschē vaders tegen hē, in syne Sone
Jesu Christo) die onse verloeninge,
gerechticheyt ende leue is: in welckes
bloede wy vollenkomen vergentinge
alle onser sunden hebben) mit vasten
vertrauwen nemen.

Deswyle auer, dat gelouue synen
wederstrydt heeft, sal de krancke bid-
den vch vermeerlinge desseluen; ende
de artikelen Christlike gelouues sampt
den verbo:geheyde, beide Doipe ende
aentmaels des Heeren blitigē ouer-
leggen.

Deswyle auer oock Godt, niemant
vch synen bekennt, van die in water
licke

Leuē 26 18
1 Sam 26 31
Iel 45 7.
Rom 5 6 12
Gen 3 19.

Ezech. 6
1. Cor 15 56
Deut 27, d,
29,
Gal 3 10,

Ioan 3 6 14
Rom 3 25,
& 5 10 &
2 32

1 Cor 1 294
1. Ioan 17.

& 2, 2,
Eph 17 &
2 1.

Coli 22 &
2 13.

Ebr 1 3,
Luc 17 5,

Ioan 13 35,
1. Cor 13, 14
1 Ioan 3 10
14 23 & 4 7

Luc 17 3.

1 Cor 6, 9.

Rom 12, 19

Luc 11, 4.

Mat 6 14, 25

i 35,

2, Reg. 20 i

Iacob, 5 14

Ghebedt.

Rom 14, 8.

Act 10 36.

Mat 10 29.

Psal 25 7

Dan 2, 8

Psal 34, 10

Ies, 53, 10.

hede staet: so sal sich de krancke mit alle beleedigingen tegen synen nachte mit heur verlorren sinde hem gheenoech doen.

Den anderen, alle den genen, die hem beleediget hebben, van herten vergeuen. Den lesten, oock alle oircken toekunfingen twiffen na synen afscheide, so veel in hem is, mit bescheidinge syner dingen, ende testament maken, ontnemen.

¶ Dewyle auer de heylige, Schrift oock ghebebidt, Men sal voor de krancken bidden, machme dese, of dergelyke gebede dartoec bruycken.

O Elnighe gerechtige Godt ende barmhertige vader, een vaderre beide leuens ende vordes, sonder wakens wille niet geschiet noch in hemel noch op erden: Hoewel wy niet werdt syn dynen heylighe name an te roepene, veel weiniger enighe verhoeringe van dy te verwachtere, daromme dat wy mit onsen sunden, daer wy onse tyt mede toe gebracht hebben, dynen tozne gants heftigen verwecket hebben, So bidde wy dy dannoch

dannoch, wil sien in dat angesichte dynes lieuen Soons Christi Jesu, ende dyn synent wille (die alle onse kranckheyden op sich ghenomen heeft) onser ghenadeliken erbarmen. Wy bekenen, in ons sy anders niets dan alleleye genegentheyt ten bosfen ende onduchtricheyt ten goeden: derhaluen wy niet alleene dese tegenwoordighe, dan oock wel veel marder straffe ver schuldet ende verdienet hebben. Dan o Heere, du weest, wy syn dyn volck ende du onse Godt: ende dat wy to nie mande onse toelucht nemen: dan to dynen ghenadiger barmherticheyt alleene, die du noyt niemande gheueygart heest, die sich to dy bekert heest. Derhalue bidde wy dy oetmode: liken, Du wilt ons, niet onse sunden, dan de gerechlicheyt ende oerwinninge dynes Soones Christi Jesu toekene, dat wy in hem hoer dy bestrafmoghen. Verlof ons om synent willen, vsh desen lydett, dat de bosfen niet seggen, Du hebbest ons verlaten. So edt oock dyn heylige wille is, dat wy langer geoeffent werden sulden: so geef ons kracht ende sterckheyt

Rom. 8 28
 2 Cor ii 32
 heyt, dat wy sulches, na dynen heyliger beschickinge, duldeliken dragen mogen, ende ons alles, na dynen vaderliker wysheyt ten besten gerade.

Colloff 3 i,
 Ephe 4 22,
 Castye ons lieuer hier, dan dat wy hernamaels mit der wereldt soudel verlozen gaen moeten. Gheef ons, dat wy deser wereldt ende allen wat er d'isch is, afflikeruen moghen, dat wy dachlikes meer ende meer na den euenbilde Christi vernieuwet werden.

Rom 8 35,
 Laet ons dooz geen d'uck van dynen liefde afgescheyden werde, wiet trecke ons dachlikes meer ende meer to dy, dat wy dat einde onser beuoeyinghen (nemliken mit Christo steruen, wedet opstaen ende in ewicheyt leuen) mit vrentoden vrlangen mogen.

Phil 4 8
 2 Tim 2 10
 & 4 13;
 Dooz den seluen dynen. Sone onsen Heere Jesum Christum, Amen.

Een ander Ghebedt.

Rom 14 9
 1 Sam 2 6
 Mac 6 31. &
 16 30
 O Ewighe, barmhertige God ende vader, een volkomert ende ewelich heyl beide der leuenden ende steruenden delwyle du alleene, beide doot ende leuen in dynen handt hebbest, ende sonder onderlaet sodane sorghe vooz ons draghest, dat noch kranckheyt

noch

Rom 8 26
 Job 9 3 53
 Mat 18 24.
 noch goedt noch oetel ons wederuaten, is geen haer van onsen hoefde dalen kan, edt sy dan mit dynen wille: ende den gelouitgen alles ten besten wendest: So bidde wy dy verleen ons die genade, dat wy dooz anleidinge dynes Geestes, onsen elende recht erkennē leeren, ende dyne noodige castyngē, die wy duisentmael meer verdienet hebben, duldeliken dragen mogen.

1 Cor 11 32
 Wy weten, sy syn niet teerbene dynes totnes, dan dynen vaderliker barmherticheyt, die du teghen ons dragest, dat wy mit der wereldt niet verdoemet worden. Mermeer o Heere, dooz dyne oneprotlike goetcheyt onse gelouue, dat wy Christo onsen hoefde) vien du ons beide in lyden ende heerlicheyt ghelyck maken wilt) to langer is meer in ghelphen werden. Verlicht onse cruyce,

Rom. 8 17
 Heb. 2 10.
 i Corio 13
 Ioan 6 56.
 datna, alliet onse swackheyt dragen kan. Wy werpen ons gantliken onder dynen heylighen wille, edt sy dat du onse sielen in deser hutte laten wilt, of oock es dy in dyn ewelich rykenemen: nademmale wy Christi eyghē syn ende verhaluen niet vergaen mo-

gen

Rom. 8. 24. 25.
6. 40. & 12. 32.
2. 17. 2.
Phil. 1. 23.
1. Cor. 15. 16.
2. Cor. 5. 4.
Psal. 51. 2.
Rom. 4. 5. 20. 8.
31.

Eph. 6. 16.
1. Ioan. 1. 7 &
2. 1.

Rom. 3. 24.
2. Cor. 5. 40.

Rom. 8. 18.
1. Cor. 15. 20.

Psal. 71. 6.
106. 22. 47.

gen. Wy willen gerne dit swacke
vleesch leren, do wy le wy in der wach-
tunge staen. der saliger opstandinge,
daer ons dat seluige deel deeliker sal
wedergeghenen werden, Geseft ons
te ghenoecken den salighen troest der
vergiffnisse der sonden, ende der
rechtuerdschmakinge Christi, dat
wy mit desen schilde alle anrechtur-
ge des Satans overwinnen. Laet
dat onschuldig bloedt dynes Soons
Christi Jesu, de blecken onser sonden
vthdelghen, ende syne gerechticheyt
onse ongerechticheyt, door dynen wt-
serken gherichte verdedighen. Ver-
open ons mit gelouue ende hope, dat
wy niet door reytlich schrecken des
doides, so schande werden. Ende wa-
onse lyflike oigen duyfter werden,
dat dan de oighen onses gheestes op
dy sienende wan onse tonge dat spre-
ken begheeft, dat dan onse herte niet
ophoude dy an te roepene Wy be-
len o Heere, onse sielen in dynen hant
den: verlaet ons niet in deser leffte
noidt bin Jesu Christi wille alleent.
Amen.

Begrauinge

Begrauinge der doiden.

In den lyckprediken handmen ghe-
meeliches der Ghemeente door de
le stucken. Hoe de doidt ingehomen
sy door Adā, ende wederumme door
Christum wechghenomen. Man der
opstandinge des vleesches ende den
dewighen leuene. Item van der on-
gewillheit onses leuens, ende dage on-
tes steruens: ende dat derhaluen een
leeder den selgen in bestandighen ge-
louue mit wakē end biddē verwachre.
Ghebedt ouer der begrauinge.

Dancken dy almachtighe

Wetighe, barmhertige vader,
dat du onsen hjaeder sy. vth
der eynde deser werelot (daer
du hem vor een tydt, na dynet
daderliker goedicheyt, inne geoeset
heb din waren gelouue dynes Soons
Christi Jesu berloffet, ende syne siele
in dyn ryke ontfangen hebst: Wel-
hes lichaem du oock to syner tydt,
tot der onsterfiker heerlycheyt (die
du allen gelouigen door Christum
toegeleecht hebst, erwecken wils.

Wy bidden dy, wil ons mit dynen
bepligen Geest bystaen, dat wy vth
desen

Rom. 8. 24.
1. Cor. 15. 16.

Mat. 27. 4.

Luc. 22. 40.

1. Ioan. 9. 17. 28.
7. 2. 40.

Mat. 27. 4.
Job. 19. 18.
Psal. 139.

Rom 6 18.
Col 3 5
Luc 17 5.

desen exempel geroert werde, de ernst
africheyt dynes rotnes ouer onse
sunden, te erkennen ende mit myden
derseluen, dit vergancklike leuen
kleyn achten, onse nigen altpot op dy
hebben, ende in water heylicheit ende
gerechtigheyt alle de dagen onses le-
uens booz dy wandelen mogen: Op
dat wy oock in waeren ghebine dynes
Soons van hier verlescheyden ende
eeuwelich by dy leuen mogen, doo; dese
setuen dynen Soone Iesum Christum,
die mit dy ende den heylighen Gheest,
is een enich ende ewich Godt altpot
gheprezen. Amen.

Huyghebeden.

Morghenghebedt.

Jaco 4 19:

O Warmhertighe hemelsche vader,
wy dancken dy, dat du dese-
nacht so trauwliken booz ons ghe-
waket hebst: ende bidden dy, du wil-
lest ons stercken mit dynen heylighen
Gheest, dat wy dooz beleidinghe
besliden, desen dach sampt allen da-
ghen onses leuens, anleggen moghen
to aller gerechticheyt ende heylich-
heyt. Ende wat wy in bande nemen,
dat wy daermit alleene soecken dy,
ne erre.

Math 9 33
1 Cor 3 6
1 Gal 1 27 2

ne erre te verheyden: ende alle narste
heyt daerwt, allene van dynen mil-
den seghen verwachten. Auer op dat
wy so danc genade van dy erlanghen
wil ons (na dyner toefaghe) verghet-
lich alle onse sunden, hert dynes Soons
Christi Iesu willen.
Erlucht onse herten, dat wy alle wer-
ken der duysternisse afleggen, ende, als
hinder des lichtes, in nieuwen leuen
ende aller godtsalicheyt booz dy wan-
delen moghen. Gheef oock, dat dyn
heylant woort, by ons ende allenthal-
uen, tranuelike ende vruchtbarliken
bevruchtet, ende alle wercken des duy-
uels verstoeret werden. Sterck alle
kerckendiensers ende ouerheyden dy-
nes volkes: erlucht alle blenden:
bring weder alle dwaalighe: troost alle
veruolghede: ende die in tyden of van
herten bekommert syn, dooz Iesum
Christum onsen Here, in welckes
name wy dy bidden, als wy van hem
geleert syn ende spreken. Onse vader
die du ec.

Rom. 13 8
Eph. 1 8

Aendtghebedt.

O Warmhertighe Godt hemelsche
vader, een onwetelich ewich
Sticht,

2. Cor. 1. 4. 6
Rom. 13. 18

nicht, die du verduyft de nacht der
 sunden ende alle blindheyt des ghe-
 moedes: ende hebft, ghelyck als den
 nachten arcbopde, also de nacht te ver-
 ste der menschen beroydent: wy bidden
 dy, goef onsen lyuen sodane ruste, dat
 wy daerdoor, gesterket, bequame syn-
 moghen, onse beroepinghe, na dynen
 wille, te beleuen. **Ghaghe oock onse
 sterckaanp, dat des niet te vele, of onder-
 dēcklich sy, dat wy an lyf ende sele on-
 beulectet blyuen: na dat onse slaap ge-
 schice so dynen eeren. Verlicht de oog-
 ghē onse sijnandes, dat wy in god
 de niet ontslapen: mer altydt wachten
 dat wy wy deser elende verlosset wer-
 den. Bescherm onse onder dynen heyl-
 igher hoede, door allen anrechtinghe
 des duyuels. Ende, de wyle wy onsen
 dach sonder groite sunden teghen dy
 niet toegebracht hebben, so bidden wy
 dy, o Heere, dat, ghelyck als nu alle
 dīnghen operden, mit dynsterne be-
 dechte syn, di dooch also door dyne
 eyndlike barmherticheyt, alle onse
 sunden bedeckst, dat wy haerrenghel-
 icken handynen anghesichte niet ont-
 scuten worden. **Gheef oock geulde-
 ruste****

Eph. 1. 18
 Psal. 13. 4
 Mat. 24. 42
 & 25. 13
 Luc. 12. 36
 1. Per. 5. 8
 Eph. 6. 11

ruste ende troost, allen kranken, be-
 droeuden, ende angenochten herten,
 door Christum Jesum onsen Heere,
 die ons gheleert ende heuolen heeft te
 bidden. **Onse vader die du ec.**
**Wilt in ons oock stercken, dat ware
 Christlike gheloue, ende ons altydt
 darinne bekendich bewaren, als wy
 des seluen bekentnisse nu doen, ende
 seken. **Ich geloue in god den, ec.****
Ghebedt voor maaltyck.
Spreckt de Apostel Paulus.
 I. Tim. 4.
**God heeft de spyle geschapen te ont-
 fangen mit dancklegginge den gelou-
 ighen, ende den die de warheit erken-
 nen. **Mer alle creature godes is goet,**
**ende niēes verwerpelic, dat mit
 dancklegginge ontfangen werde: wāt
 wt wort geheyligher door dat woort
 Godes ende dat ghebedt.****

Latet ons bidden.

Here almachtige Godt, die du alle
 dīnghen beh nēte geschapen hebft,
 ende noch door dyne godicheyt ende
 macht deselue erhoudest: die du dyn
 volck Israel in der woestēts, mit de
 mel-

Ghebedt.
 Gen. 1. 7.
 Exo. 16 5
 Deut. 29. 5.

Pfal. 44. 15

melzoudt veertich tarē gēspylt hebbe
 ende alle creaturē to syner eydt huere
 spyt gēest: wil dinen seggen strecken
 ouer ons dyne arme dieners, ende ons
 heyligen de gauen, die wy van dynen
 milder goedicheyt to ons nemon, dat
 wy se by mate, heylighen ende dāch
 hartighen, na dynen goeden wille, na
 tenjende daerdoor erhermen. Du wylt
 een vader ende goner alles goedest.
 Ghēef ons oock, dat wy altydt ende
 booz allen dinghen soecken dat geest-
 like hant dines wordes, daer onse
 sielen van ghespylet werden ten ewi-
 gen leuene, door Iesum Christum on-
 sen Heere. Amen.

Mat. 6. 13
 Ioan. 6. 68.
 Deut. 8. 3

Onse vader die du, &c.

Vermaent de Apostel Paulus.

1. Cor. 10.

Eyetet ofte dinctet, ofte wat gy
 doat, doet edt altemael to Godes eere.

Danckgebedt na maaktydt.

Spreekt de Heere by Mose int vyfte
 boeck. Cap. 8. to synen volcke Israēl.

Wan du geeten hebt ende gesadet
 bist, so hoede by, dat da niet des Hee-
 ren hergetell, die by uyt Egypten lan-

Deut. 6. 12

do wt den dienst huysle gheuoert heeft:
 mer salt den Heere dynen God bruch-
 ten ende hem dienen.

Latet ons danckseggen.

Gere Godt hemeliche vader, wy
 dancken dy booz alle welbaden
 die wy alwech sonder onderlaet van
 dynen milder handt ontfanghen, dat
 du ons, na dynen welghenallen, ber-
 sozghest onse nooddurst, ende erhou-
 dest in desen teghenwozdighen leuen:
 Insonderheyt auer, dat edt dy gelienet
 heeft ons te wederharen op een hope-
 ninghe beteres leuens, dat du ons ghe-
 openbaert hebst door den heylighen Eu-
 angelium, Wy bidden dy, wil niet
 roelaten, dat onse herten ghewozfelt
 syn in dese verganchlike dinghen: mer
 dat wy altyde sien int hoighe, ende ver-
 wachten onses salichmakers Iesu
 Christi, tot dat hy erschyns to onser
 verlossinghe. Amen.

Danckseg-
 ginge.

Ioan. 3. 5.
 1. Pet. 1. 3. 4

Phil. 3. 20

Onse vader die du, &c.

Vermaet Mose in synen vyftten boeck
 ke. Cap. 8. dat volck Israēl.

Erkenn nu in dynen herte, dat
 dy de Heere dyn Godt opghetoghen

Is iii heeft

88 **Huyfgeboden.**

Deest, als een man synen sone optleert.
Daeromme houdt de gheboden be-
Heeren dynes Godes, dat du in
Synen weghen wandleest ende
brychtest hem.

